

Digitized by the Internet Archive
in 2011 with funding from
University of Toronto

KOLUNIČEV ZBORNIK.

HRVATSKI GLAGOLSKI RUKOPIS OD GODINE 1486.

LATINICOM NA SVIJET IZDALA

JUGOSLAVENSKA AKADEMIJA ZNANOSTI I UMJETNOSTI.

U ZAGREBU 1892.

KNJIŽARA JUGOSLAVENSKE AKADEMIJE (DIONIČKE TISKARE).

TISAK DIONIČKE TISKARE.

U knjižari jugoslavenske akademije (knjižari Dioničke tiskare) u Zagrebu

mogu se dobiti knjige, koje izdaje jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, koje izlaze njezinom pomoću i koje su prešle u njezinu svojinu:

A. Knjige, koje izdaje akademija.

I. Zbornici (knj. 1—180):

1. **Rad jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti** (knj. 1—110).
 - knjige I. do LIX. i LXXX. svima trima razredima zajedničke. Ciena knj. I—XIX. svakoj 1 fr. 25 nč. Knj. XX. do LIX. svakoj 1 fr. 50 nč. Knj. LXXX. 2 for.
 - Filološki-historičkoga i filozofičko-juridičkoga razreda. Knj. LX., LXII., LXIII., LXV., LXVII., LXVIII., LXX., LXXI., LXXIII., LXXIV., LXXVI., LXXVII., LXXIX., LXXXI., LXXXII., LXXXIV., LXXXV., LXXXVI., LXXXIX., XCI., XCIII., XCIV., XCVI., XCVII., XCVIII., XCIX., C., CI., CII., CIII., CV., CVIII. i CX. (I—XXXV.) Ciena po 1 for. 50 nvč.
 - Matematičko-prirodoslovnoga razreda. Knj. LXI., LXIV., LXVI., LXIX., LXXII., LXXV., LXXVIII., LXXXIII., XCII., XCV., CIV., CVI. CVII. i CIX. (I—XIV.) Ciena svakoj knjizi 1 fr. 50 nvč. Svakoj svezi 75 nvč.
 - Boškovićev. Knjiga LXXXVII., LXXXVIII., XC. Ciena 4 for. 50 novč.
2. **Stari pisci hrvatski** (knj. 1—19).
 - Knj. I. Pjesme M. Marulića. U Zagrebu 1869. Ciena 2 fr. a. v.
 - " II. Pjesme Šiška Menčetića Vlahovića i Gjore Držića 1870. Ciena 2 fr.
 - " III. i IV. Pjesme Mavra Vetranića Čavčića. 1871. i 1872. Ciena III. knj. 2 fr., knj. IV. 2 for. 50.
 - " V. Pjesme Nikole Dimitrovića i Nikole Nalješkovića. 1873. Ciena 2 fr.
 - " VI. Pjesme Petra Hektorovića i Hanibala Lucića. 1874. Ciena 2 fr.
 - " VII. Djela Marina Držića. 1875. Ciena 3 for.
 - " VIII. Pjesme Nik. Nalješkovića, A. Čubranovića, M. Pelegrinovića i S. Mišetića Bobaljevića i Jegjupka neznanoga pjesnika. 1876. Ciena 1 for. 70 nvč.
 - " IX. Djela Ivana Fr. Gundulića. 1877. Ciena 5 for.
 - " X. Djela Frana Lukarevića Burine. 1878. Ciena 2 fr. 50 nč.
 - " XI. Pjesme Miha Bunića Babulinova, Maroja i Oracija Mažibradića i Marina Burešića. 1880. Ciena 1 for. 80 nč.
 - " XII., XIII. i XIV. Djela Gjona Gjora Palmotića. 1882., 1883. i 1884. Ciena knj. XII. 3 for. XIII. 3 for. 50 nvč. XIV. 2 for.
 - " XV. Djela Antuna Gleđevića. 1886. Ciena 2 for.
 - " XVI. Djela Petra Zoranića, Antuna Sasina i Savka Gučetića Benđeviševića. 1888. Ciena 2 for. 50 novč.
 - " XVII. Djela Jurja Barakovića. 1889. Ciena 3 for.
 - " XVIII. Pjesni razlike Dinka Rašine 1891. Ciena 2 for. 50 nč.
 - " XIX. Djela Gjona Gjora Palmotića 1892. Ciena 50 nvč.
3. **Starine.** Knj. I—XXV 1869—1891. Ciena I. knjizi 1 for. 25 nč. Knj. VII., X., XXI., XXII., XXIII., XXIV. i XXV. po 2 for., ostalim po 1 for. 50 nč.
4. **Monumenta spectantia historiam Slavorum meridionalium.** (Knj. 1—22):
 - Knj. I—V., IX., XII., XVII., XXI., XXII. 1868. 1870. 1872. 1874. 1875. 1878. 1882. 1886. 1890. 1891. Listine o odnošajih između južnoga Slavenstva i mletačke republike. Ciena I., II., III. i IX. po 3 fr., IV., XXI i XXII. po 4 fr., V. i XII. po 2 fr. 50 nč., XVII. knj. 2 fr.
 - Knj. VI., VIII., XI., 1876., 1877., 1880. Commissiones et relationes venetae. Tom. I. II. III. Ciena VI. i XI. knj. 2 for. VIII. knj. 2 fr. 50 nč.
 - Knj. VII. 1877. Documenta historiae chroaticae periodum antiquam illustrantia. Ciena 6 for.
 - Knj. X. XIII. Monumenta ragusina. Tom. I. et II. 1882. Ciena X. knj. 2 50 nvč. Knj. XIII. 3 tor.

OPERA ACADEMIAE SCIENTIARUM ET ARTIUM
SLAVORUM MERIDIONALIUM.

DJELA
JUGOSLAVENSKE AKADEMIJE

ZNANOSTI I UMJETNOSTI.

KNJIGA XII.

U ZAGREBU 1892.

TISAK DIONIČKE TISKARE.

KOLUNIĆEV ZBORNIK.

HRVATSKI GLAGOLSKI RUKOPIS OD GODINE 1486.

LATINICOM NA SVIJET IZDALA

JUGOSLAVENSKA AKADEMIJA ZNANOSTI I UMJETNOSTI.

U ZAGREBU 1892.

KNJIŽARA JUGOSLAVENSKE AKADEMIJE (DIONIČKE TISKARE).

LIBRARY
FEB 29 1934

ACADEMIA SCIENTIARUM ET ARTIUM
ZAGREB
CROATIA
Hrvatska Akademija
Znanosti i Umjetnosti
Zagreb

BUCHTAUSCH
ZAMJENA
ECHANGE

Predgovor.

Knižnica jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti ima glagolski rukopis pod signaturom IIIa 51 iz Kukuļevičeve zbirke. Otkle ga je ovaj dobio, nema zabilježeno. Oblik je rukopisu osmina, listovi su mu od kože. Svaki list, koji nije oštećen, visok je $23\frac{1}{2}$ ctm. a širok 16, ima po dva stupca na svakoj strani široka po $5\frac{1}{2}$ ctm. Stupci imaju po 30 redaka. Rukopis žali bože nije više cio: nestalo je prvijeh 43 lista a 44. list je na polak izrezan tako, da mu je ostao samo prvi i četvrti stupak i prvi stupak počinje riječju: tad'bu (str. 6, 9). U dnu su poderana prva četiri lista (44—47) tako, da je na svakom nestalo nekoliko riječi. Istrgnuti su nadalje listovi 51, 58, 128, 150, 151, 166 i 167, nestalo je i završetka. U svem ima rukopis još 127 lista paginovanijeh.

Sadržina toga rukopisa su prvo *korizmene propovjedi*, drugo oveća rasprava ili traktat *o sedam smrtnijeh grijeha*. Oboje je znamenito po jezik i vrijedi svakako da ugleda bijeli dan.

Prepisao je te stvari žakan *Broz Kolunić* godine 1486 nekomu Levnardu vikaru gatanskomu. To se razabire iz prepisa na kraju korizmenijeh propovjedi iza voda im crvenom tintom a glasi evo ovako: „Va ime Isuhrstovo, Amenъ. Letъ gospodni .č.u.o.e. (= 1486) miseca ijulêê danъ sedmi bi dosvršenje knigъ svetago Brnardina. Ê gospodinъ Lev'nar'do plemenemъ Dolaninъ položihъ učiniti svit'lo delo, ko bi bilo na služ'bu božiju i svete crkve, za grihi moe, i pisahъ sie k'nige moimъ blagomъ čistimъ. I v to vrime biše otacъ duhovni gospodinъ papa Inocen'cii a kralъ ugrski kralъ Matiêšъ, i biše podbilъ poda se vsu hrvac'ku gospodu i zig'na vanъ kneza Anžu z negova gospodstva i kneza Ivana krčkoga, i tada vladaše Senemъ i Otočcemъ i inimi gradi. I va to vrime biše Pavalъ biskupъ sen'ski i gatan'ski, i tada biše vikarъ gatan'ski gospodinъ Levnardo i oćakъ svete Marie v Kneži v'si. I takoe biše sa m'nu dominъ Pavalъ sinъ Vladislavlъ i ta (nema polovine retka) Knežu vašъ plemenitъ človikъ Mat'ko Novaković i po redu držaše

Podgradacъ plemenitъ ělovikъ Petar Presuriě plemenemъ Stupiě; i tada drŹaše Papraĉane plemenitъ ělovikъ Mikša Riĉaninъ. OŹe drŹaše Kupnane plemenitъ ělovikъ Gagurъ Deviě, i biŹe va toi svoiti dovole dobrihъ muŹi: nai prvo Ivanъ prividkomъ Banъ i Gusiě Ivanъ i Gr'gacъ i Martinъ Ćrnĉiě i Vrbanъ IŹtrca i Martanъ i inihъ dobrihъ muŹi — bogъ ihъ imenui svoju milos't'ju. I tada biŹe pŹenica v Otoĉci po petъ a proso po petъ beĉi, zaĉъ biŹe dobra letina. I oŹe vasъ molimъ, gospodo redov'nici i Źakni, da se spomenete na pritĉu ovu, da e knigamъ teŹko priti, i gdo knige poĉ'tue, da e knigami poĉ'tovanъ, i komu bi va oblasti te (nestalo jednoga retka) te tako bi se dugle sluŹba boŹiě va ne vrŹila. I se knige i siju rubriku piŹahъ ě Brozъ, Źakanъ buduĉi v redu evanjelskomъ, z BuŹanъ od Kacitiě z Dubovika plemenemъ Koluniě, komu esu grisi bogatstvo, grobъ otoĉastvo, zemla mati; i piŹahъ v istinu te k'nige poĉ'tovanu muŹu gospodinu Levnardu vikaru gatanskomu v nega hiŹi sidi¹ a za moju plaĉu, i za to molimъ i prosimъ vsihъ, ki budu va te knige Źtali, gospode redovnikovъ otacъ duhovnihъ i Źakanъ tolikce, slugъ boŹihъ i brat'e moe: ako samъ ĉa kadi griŹilъ, ne klnite, da blagoslovite, ispravite vaŹimъ razumomъ, zaĉъ ni ihъ piŹala ruka sveta, na ruka griŹniĉa. A va to vreme biŹe gospodinъ . . . Otoĉcu i Senu, a negovi oficiěli purk (fali jedan redak) hu, ĉa mogahu, a bogъ naŹ vsihъ veseli. Amen". (Vidi KukuŹeviĉ act. 128—129.) — Nu odatle se vidi samo to, gdje je bio naŹ zbornik *prepisan*, a da ga je Koluniĉ prepisao a ne i sastavio, uvidjeĉe svatko, koji ga prispodobi s tekstom rukopisa III a 19, o kom ěe biti niŹe govor. Ali gdje je bio sastavljen i ko ga je sastavio, to ne znam. Za prodeĉtva bi se moglo pomisliti, da moŹda potiĉu iz *Istre*, od toga Źto je kazano niŹe o rukopisu IIIa 19, a neŹto iz rijeĉi na str. 12: ti bi otilъ prodati edanъ starъ pŹenice ili *spudъ* vina za 10 zlatihъ. Rijeĉ *spud* Źivi u Istri, kako piŹe MikloŹiĉ kod *spudъ modius*. Ali to nije nego samo slutnja.

S toga Źto je ovu knjigu sabrao Broz Koluniĉ, prozvao sam ju *Koluniĉev zbornik*. Mogla bi se i drukĉije zvati, n. pr. *gatanski* ili *gacki zbornik*, kad je napisana za gatanskoga vikara. Zbornik nije baŹ prikladno ime, jer su u knjizi samo dva spisa, ali su ipak zbrana. Naslov bi mogao glasiti i *gatanski korizmenak*, jer su glavna sadrŹina svakako korizmene propovjedi.

Prvi spis korizmene propovjedi zove Koluniĉ *knige svetoga Bernardina*. Ćetiri ogromna sveska latinski pisanijeh djela svetoga

¹ pisano: sidi.

Bernardina sam prolistao, ali nijesam našao u nima, da su ove propovjedi prijevod ili prerad Bernardinovijeh korizmenijeh propovjedi. Može biti je postojao kakav kvadragesimao toga sveca, koji nije ugledao svijetla štampom, nego je kolao u prijepisima među svećenicima ili po samostanima u nekim župama. Pomislih, da bi mogao biti koji drugi Bernardin i zamolih g. dra. Murka i dra. Štrekļa u Beču, da zavire u Bernhardina de Busti rosarium sermonum predicabilium in quadragesima, ali ni ovdje nema ništa. Kukuļević u act. croat. 128 dao je pomenutomu Kolunićevu pripisu naslov: biježka Broza Kolunića u rukopisu: knjige svetoga Brnarda. I Brnardovijeh spisa prolistao sam dva sveska, ali nijesam u nima našao traga našim korizmenijem besjedama, te ne znam, zašto ih je Kukuļević nazvao Brnardove knjige, kad Kolunić piše, da su knjige svetoga Brnardina. Nu po svoj prilici biće to prerad koga talijanskoga korizmenaka. To odaju neki talijanizmi u sintaksi i strane riječi, koje su primite iz talijanskoga jezika, to odaje i izraz Karla Majna, što je bez nijedne sumnje prema talijanskomu Carlo Magno, jer domać bi čovjek valjda kazao Karla velikoga ili veloga; to odaje daļe i to, što se u jednoj propovjedi każe, da ima po mjestima staņa za bludnice. Ne može mi se vjerovati, da bi se to moglo odnositi na kojegod mjesto hrvacko po Primorju ili u Istri, u nima je nije bilo bludništa i to čak prije 400 i više godina. Tako se moglo pisati za talijanske gradove i mjesta. U jednoj se propovjedi govori tako, da se smije misliti, da su se za pisaņa ili sastavljaņa talijanskoga originala popovi katolički još smjeli ženiti, (vidi str. 16 ki hoćešъ vzeti h'čerъ ednoga popa) pa mi je mučno vjerovati, da bi se iza proglašenoga zakona o celibatu moglo o tom pisati u knizi određenoj za katoličke propovjedaoce. — Kada je bio pisan taj dio, to każe Kolunić sam u navedenom pripisu; ali kada je original sastavljen, pa bio latinski talijanski ili ne vjerujem hrvacki, to se teško razabire iz navedenoga, ali nije mogao biti sastavljen mnogo prije Kolunićeva prijepisa. U propovjedima str. 30 ima riječ *pukša*. Pukše, ili na današņu, puške počeli su praviti doduše ne dugo iza toga kako je izumļen prah puščani oko 1300, ali povijest piše, da su puške unišle u općenu upotrebu tek na početku XVI vijeka. Uzimam da je Italija puške imala pô' vijeka prije, dakle oko 1450, i stariji držim da ne može biti nikako original toga dijela.

U oba dijela Kolunićeva zbornika duva duh posve *školastički*, čemu se nije čuditi ni malo. Svaka je propovjed razdijeljena na

troje. Najprije dolazi jevanđelije ili sve ili smańeno. Va vijek je u prvom dijelu jedan grijeh, proti komu se veli da vojuje ono jevanđelije i na koliko i po koliko naćina more ga ćovjek ućiniti. U drugom je dijelu milost, kako ju moųemo dobiti, ili kakova pripovijest svetoga pisma staroga zavjeta. U trećem dijelu ima mudrost — riješene smješnijeh ćudnovatijeh sumańa (dubia, casus).

Iste korizmene propovjedi dolaze i u drugom glagolskom rukopisu akademijske biblioteke pod signaturom IIIa 19, također iz Kukuļevićeve zbirke, kasnijim sitnijim pismom u obliku mnogo mańe osmine i u jednom stupcu na svakoj strani lista prepisane amo tamo dosta nemarno i pogrješno. I taj rukopis nije cio: sprijeda je nestalo 28 strana a istrgnute su strane 31, 32, 59, 60, 283—288. Po pismu biće iz XVI vijeka. Taj je rukopis donio u bogoslovsko sjemenište u Goricu iz Istre bogoslovac Ivan Valle, koji je bio kasnije god. 1882 ųupnik u ųamasku u tršćanskoj biskupiji, po prilici prije 39 godina, a dao ga je poznatomu Slovencu ućitelju bogoslovsckoga sjemeništa Kocijanćiću, koji ga je kasnije (1859) poslao u Zagreb Kukuļeviću, a od ųega je kupńom prešao u svojinu akademije jugoslavenske. To se razabire iz jednoga ćlanka Slovenca dra. ųtrekļa u Jagićevu arhivu XIII str. 475, gdje piše: Seine (Kocijanćić's) schüler aus Istrien und Veglia trugen ihm vielfach glagolitica zu, welche er in der folge Kukuljević zu übermitteln pflegte. Jedenfalls dürfte ein neben unsern blättern aufbewahrter brief Valle's aus Abbazia dtto. 8 nov. 1865, worin der schreiber seinem lehrer mittheilt, dass er ihm einen starinski rukopis, koga najдох u Veprincu, übersendet, nur durch zufall zu den in rede stehenden fragmenten gerathen sein, da Kocijanćić in seinen aufzeichnungen über seine correspondenz mit Kukuljević in Agram ausdrücklich hervorhebt, eine Veprincer handschrift am 24. dec. 1866 dem letzteren zugesandt zu haben. Bilden nicht vielleicht unsere blätter einen theil der von demselben Valle nach Görz gebrachten *sermones quadragesimales*, von welchen Kocijanćić in seinen aufzeichnungen erwähnt, dass er sie am 4. märz 1859 nach Agram an Kukuljević gesandt habe? Na taj upit odgovaram, da rukopis IIIa 19 nosi naslov *sermones quadragesimales*, ali da teksta priopćenijeh listova u Jagićevu arhivu nema među timi *sermones*. — U ono doba, prije 39 godina imao je ove *sermones* u rukama dićni naš Ćrńić, kad je boravio u Gorici, pa si je iz njih naćinio za svoju porabu biļeške za pravopis rukopisa ųekoliko za oblike a ųekoliko za rijeći pak ih je meni poslao — hvala mu — na porabu.

Mogao bi ko pomisliti, da su propovjedi Kolunićeva rukopisa možda one, koje je kasnije godine 1508 Bedrić u Señu štampati dao. Nijesu, evo za to dokaza: u Bedrićevu korizmenaku propovjed v sreu šestu posta počima ovako: Ovce moe glasa moga poslušajut̃ i ja znaju e i slede me. Ivañ na 7 kpt. Stlmači evanġelie. vms. Pitaju dokturi posvêćeni, ako se more va ovom̃ životi umr'tolnom̃ poznati istin'nim̃ zakonom̃, ima li biti ĉlovik̃ spa-señ ali osueñ? Odgovara ĉastni doktor̃ sveti Tomas̃ iz Akvina.

Drugi dio Kolunićeva zbornika ima raspravu o *sedam smrtnijeh grijeha*. Kako se u prvom dijelu gotovo svaka propovjed uvodi riječima iz jevanġelija, tako se uvodi i ovaj traktat riječima iz apokalipse Ivanove 13, 1—3: Vidi de mari bestiam ascendentem, habentem capita septem et cornua decem, et super cornua eius decem diademata, et super capita eius nomina blasphemiae. Et bestia, quam vidi, similis erat pardo, et pedes eius sicut pedes ursi, et os eius sicut os leonis. Et dedit illi draco virtutem suam et potestatem magnam. — Da ovu raspravu nije sastavio ili pohrvatio onaj koji je prvi dio, to kaže razlika jezika, premda je veoma malena. Za ere u prvom dijelu ima drugi dio obiĉno are. Kad bi se znalo, gdje se za vespertilio govori nedopir ili prprĉac, prĉac pirĉac, moglo bi se nekoliko slutiti, otkle potiče onaj, koji je ovaj drugi dio sastavio ili pohrvatio, premda se ne bi znalo jeli izvorno nedopir̃ ili (pr)prĉac, niti koji je prepisivalac izvornu rijeĉ promijenio na onu koju je poznao od kuće. Sobom izvornija je svakako *nedopir̃*, jer ima stara (a i današnja) slovenština rijeĉ netopyr̃, i prema tomu bila bi rasprava ova u Ivanĉićevu zborniku mlađega prijepisa nego je prijepis u Kolunićevu zborniku, dakle ne prepisana prije g. 1486, a prema tomu ni prvi dio Ivanĉićeva zbornika ne bi bio prepisan prije. Ali je taj zaključak oprt samo o jednu jedincatu rijeĉ, a Milĉetiĉ Starine XXIII 41 veli: „kako se ovdje spominu Sracini i Mahomet a Turcima ni traga, možda su još Turci bili daleko od srpsko-hrvatskih zemaļa, kada je naš rukopis napisan“. To bi bilo dakle prije nego li su Turci osvojili Carigrad, dakle prije god. 1453. Ja sumnim. Ta bi se godina mogla uzeti za godinu, koje je original toj raspravi napisan, premda rijeĉ Sracin ne može dati misliti apsolutno na vrijeme prije osvojenja Carigrada, jer erkveni pisci srednjega vijeka rijeĉju Saraceni zovu u opće Arape, kasnije sve Mahometovce a za tim i Turke. — Otkle je bio hrvatilac ove rasprave, mogao bi nagađati ĉovjek,

kad bi znao da se i gdje se u Hrvata govori pl. nom. riječi vlk: vljeje vucje čisto kako govore Slovenci volcjě.

I ova moralno-ascetička rasprava nije u Kolunića cijela, ali sva dolazi u Ivančićevu zborniku, koji opisuje profesor Milčetić u XXIII knizi Starina str. 40 i sl. I meni ga je blagohotno ustupio na upotrebu — hvala mu na usluzi. — Za Ivančićev zbornik veli Milčetić da je mogao biti prepisan godine 1395, ako ne sav, a to pouzdano jedan odlomak zadnjih devet listova, a ostalo, ako nije iz XIV, da je iz prvih desetina XV vijeka svakako. Prema tomu biće tekst ovoga traktata u Kolunićevu zborniku iste starosti, koje je u Ivančićevu, dakle prije iz XIV nego iz XV vijeka, ako stoji Milčetićevo umovanje. Rasprava je prema broju smrtnijeh grijeha razdijeljena na sedam glava, od kojih ishode svi zakoni od grijeha i od čudi ili su smrtni ili otpustni, a svaki ovijeh sedam grijeha dijeli se na mnoge rasohe a pojedine rasohe još na kite.

Pismo je u našem zborniku *hrvacka* uglasta *glagolica* navadna u spomenicima XV vijeka. Obična su pismena, koja nemaju nikakvijeh rogova i repova, po tri milicentimetra visoka; ali su početna slova u odsjecima puno veća od običnoga pisma u tekstu. Pisana su oba dijela crnilom, crvenilom su samo citati iz sv. pisma, početna slova svakomu odsjeku i svakomu stihu i vas Kolunićev pripis iza prvoga dijela poslije voda iliti oznake, gdje što ima u knizi. Kadkad, kad je Kolunić htio da koje početno slovo napiše crvenilom, ostavio je prazno mjesto za ne, da je će kasnije dopisati, ali je zaboravio to učiniti, nu se svuda može pogoditi, koje je slovo zaboravljeno. — Azbuka ima samo jedno *poluglasno*, koje obično dosiže samo polovinu dužine ostalih slova. Dolazi gotovo samo na kraju riječi iza suglasnoga: jednom ima čьstь, što će biti ostalo iz stare slovenštine, jednom рьsueшь 162 a jednom съвое, gdje je сь pred luknicom u pergamenu. Jednom dolazi na kraju riječi iza vokala: pokoruъ 117 redak 26, a jednom u riječi iza vokala: веѣце 242. Ne sumñim, da je poluglasno onda, kad je pisan naš zbornik, bio bez glasa te se je pisao samo od navike bez razloga ili, kako bi naš zbornik rekao, bez računa. Za poluglasno dolazi na današnju i *a*, često i tamo, gdje ga danas više nema, kako u sufiksu ѣstvo: bogatastvo posalastvo junačastvo itd. Je li *o* zamijeñuje poluglasno u otočastvo 238 otoca, više sumñim nego tvrdim; crikvoju 139 udara na rusko. Sasma rijetko, mislim da niti ne tri puta, dolazi ъ za a: нь за на 78 116. Za poluglasno ima veoma često *apostrofof* ili sličnu kvačicu između dva suglasna:

sum'na semrt'no priseg'shi itd., ali često i ondje gdje nije ništa ispalo: t'voi d'rugi is'to itd. Za tijem služi apostrof za *j* navlastito pred *e* i *i*: p'ešъ ub'ensъ tud'e č'e za pješъ ubjensъ tudje čje, pa tako svuda u nastavku њja њje od ija ije: brat'e brati pit'e pit'i prošćen'e prošćen'i za bratje bratji pitje pitji prošćenje prošćenji. Tako dolazi apostrof i pred ê = ja za ispalo poluglasno negdaše: pit'ê prošćen'ê hrst'êniñъ d'êvalъ za negdašnje pit'ja itd. Još dolazi apostrof u sredini riječi kad i kad na kraju režna iliti retka. — Slovo ê dolazi kašto pravo prema staroj slovenštini: grêhъ dêlъ itd. ali se nije izgovaralo na staroslovensku, već gotovo svuda osim gdje glasi ja kao *i*: Moiséê ijulêe čitaj Mojsija ijulija; obično za stsl. ê dolazi *i*, često *e*: grihъ delъ. Osim toga dolazi ê za *ja* i to na početku riječi: ê êma Êkovъ čitaj ja jama Jakovъ, Êr'danъ vaļada Jar'dan; za tijem u riječi iza vokala i apostrofa: d'êvalъ hrst'êniñъ, pa na kraju riječi iza vokala i apostrofa: Iliê priê zataê, pit'ê prošćen'ê čitaj Ilija prija zataja, pitja prošćenja. Još vaļa ê čitati ja u riječi êzikъ êčmenъ i u riječima od korijena jem: ê êmi êtъ priêlъ naêm'nikъ čitaj jazikъ jačmenъ, ja jami jatъ prijalъ najamnikъ. Opaako dolazi ê za *e* i *e* od ě dosta rijetko više u drugom nego u prvom dijelu: nekoliko puta sebê tebê; za tim dêsnu 235 têsno 231 têskihъ 228 têsko 226 vsêi 184, 250 vêrê segasvitnê (sing. gen. f.) 200, ishodê 213 istinê (s. gen.) 222 korenê (sg. gen.) 214 otmêta 216 nêsti 217 službê (s. gen.) 217 nepomnê gen. 230 klatvê, nê 253 svoêga 249 têgъ 229 vrimen'nê s. gen. 248 pl. acc. 249 vznahodê 236 rufianê n. pl. 152. Na početku riječi i sloga u riječi *e* glasi *je*: estъ emat'va, svoe troe čitaj jestъ jematva, svoje troje; ali vaļda ne tako u tuđim imenima vlastitijem: Eli Erihъ Euga čitaj Eli Erihъ Euga, ali možda i Jerihъ Jeuga. — Na početku sloga u riječi *i* glasi *ji*: moimъ stroi čitaj mojimъ stroji; a *i* na kraju riječi i sloga iza samoglasnoga glasi *j*: moi tvoi rai raiski officii čitaj moj tvoj raj, rajski officij. — Slovo ѱ ima dva glasa: šć i ć, ali dolazi već tako, da za naš glas ć dolazi ѱ, a za naš glas šć dolazi ѱѱ; sasma rijetko dolazi ѱ ѵa naš ġ (= dž): sakrilecii, 124. — Za naš glas đ ima gotovo svuda *j*, ma kako se taj naš glas glagolskim pismom biļežio i ne biļežio: anjelъ evanjelie vijū, saziju daž'ê shaê sr'êhu roeni; a daždъ 247 uz daž'ê. — Staroslovenska skupina -lъ -lъ u srijedi riječi piše se obično samo *l*: plкъ slnce klêiti; ali dolazi za to i *ul*: êbulka 67, 251 puka 110 dulžanъ 47, 165 produlžiti 116 dulgovanie 200 kulne 249 pultъ 165. Jednom ima *ol*: nesmisolnoi 92; to je iz psalma

48, 13 i 21, gdje je iza ne razume dodano: i bi dvignutъ v' oholostъ. Hrvacki glagolski psaltiri imaju: nesmislnihъ i nesmisalnihъ. Pisac je imao što ruska na umu, i: ,v časti položenъ' nije prema ἐν τιμῇ ὧν niti prema cum in honore esset. Prema ὧν ima sinajski psaltir sy a glag. hrvacki: si. Nu već dolazi i na današnju: u mučahota 12 stupi žučъ žukostъ, u a rjeđe nego u b; obratno i opako l za u pamti mlka za muka = мака. Pisac je bez sumnje govorio muka, ali je napisao mlka, kako je govorio reci sing. gen. puka a od navike pisao plka. — Za stsl. ѣ dolazi obično e; ali i a: često 215 жаѣнь 124 poča počat'e klat'va žat'va, vidi malo više: ѣзикъ ѣчмень ѣти. — Stsl. у (ы) biva obično gotovo svuda i, ali pamti: *omuite* 95, što sjeća na ugarskoslovensko: *mujti* = оумыти: Küzmič mat. 6, 17 lice tvoje *muj.* joan. 13, 10 ki je *mujti*, naj li nogé muje. 13, 5 vlijé vodou vu *mujvaonico* itd. Tako i bujti = оубыти. — Za grčko β latinsko b u tuđim riječima ima obično prema latinskomu b: Balaamb; ali dolazi i na staroslovensku v: Аhавъ 8 14 Авраамъ 14 д'ѣвалъ Ezavelъ 8 Ёковъ 11 62 itd. Navhodonosorъ 92 Reveka 31 Zavedeovъ 11 itd. — Za grčko φ ima uz f i p: Osipъ 24 parisѣi Pilipъ filosofъ. — Za grčko υ ima u: Ejupatъ 24 Suriѣ 51 upokriziѣ, a jednom v: vѣna = ὕλη. — Za grčko γ latinsko ch u imenu Μαρδοχαῖος Mardochaeus ima č: Mardočei; — za grčko η dolazi i u: planita Irudъ Isaiѣ Isavъ Isusъ; dakako i e: Eli 'Hлi; — tuđe o biva prečesto u: al'muž'no barunъ biskupъ bur'delъ dѣmunъ faturъ fur'ma fur'tuna kan'tunъ koludrica kolurъ kruna kumъ kumfortati kunšen'ciѣ kun'ten'tъ kuntrarii munita namurati naputъ prsurа računъ skula Simunъ štumigъ urdinati Irudъ Solomunъ itd. — Pamti č'šč za današnje št u č'ščeta č'ščetiti za šteta štetiti; — b za današnje v u riječi kur'ba kur'bišъ kao u gorenskoj Kraňskoj uz kurba i murba (morus). — Pamti: plur. nom. riječi vlkъ: v'lc'e čitaj vlcje, kako je obično u Slovenaca volcê vucke; — sing. gen. kolene od koleno 110; otъ domu 221; — plur. instr. od Samaraniň glasi Samarami, tako i graēmi od graēniň 193, asimilovano od Samaran + mi graēn + mi po Brugmannu II 703 i I 189; vidi i Miklošić III 16; sing. dat. vremenevi 248 pl. dat. riječi na e: ѣмъ a pl. loc. na: ѣмъ: milosrdiēmъ 145 evanjeliēhъ 197 otegočeniēhъ 252. Pamti: ričamъ ričami 203; — ozirom na rod riječima pamti lajanъ m. za lajno n. stabalъ m. za stablo 222; spovidъ dolazi u ženskom rodu i u muškomy. Pamti: bušъ 97 za budešъ, možda je skraćeno te vaļa čitati budešъ, ali dolazi i u drugim glagolskim rukopisima; bimъ 111 204, a na pose

1 sing. imperf. na -hi za -hь: prodikovahi učahi 40 mnahi 41 bihi 196b; hoćь oćь 58, 178, 184, 187, ne ćь 13, 58, 108, 117, 182 za (h)oćešь ne ćešь, tii 147 177 tiste 89 tilь 112 tijući 146, te 191, 192 tiše 85 poi 184 za hotii hotiite hotilь hotějući hote hotiše pođь. — *onь* i *oць* iza prijedloga na samoglasno utjecajem akcenta na prijedlogu gube početno *o*: na *vomь* i na *nomь* svitu (često), na *vo* mēsto 15 po *voi* 106 itd.; tako i: *nabedь* 160 za *ná obedь*. — Za stsl. čyto ima bez *to*: *ča*; a i *to ča* iza prijedloga na vokal biva *č* a piše se *čь* ili *č'*; *načь* *vačь* *začь*; tako i *ničь* 135 čitaj *nič* za nešto *ně* = *ni* + *čь*; *pamti n čšće* *nišće* nihil. — *v* pred *v* i *s*, *ž* pred *s ž* rado *ginu*: *ka bista bila veliki* (za *v veliki*) *potribi*; *ki estь* *veći* *nevoli*; 42 *ka se* *prominue vino* (= *v vino*) 185 itd. *kada* e *edinanь* *otacь* *sinomь*, *mužь* *ženu*, *sestra* *sestru* 142 itd.

U opće se može reći, da je jezik u Kolunićevu zborniku prava borba narodnoga *čakavskoga* govora s mrtvijem hrvackim crkvenim jezikom osnovanijem na staroj slovenštini. Riječi i oblici im crkvenoga jezika izmjenjuju se s riječima i oblicima im narodnoga živoga govora pomješanoga s talijanskijem riječima.

Više o tom, što je rečeno do sele i što bi se još moglo reći o oblicima supstantiva i verba u singularu pluralu i dualu, dakle o deklinaciji i konjugaciji, naći može čitatelj sâm u samom tekstu, a zaviri neka i u Milčetićevu raspravu o Ivančićevu zborniku u XXIII knjizi Starina od str. 51—61 kod citata 1—63, jer što se tamo kazuje o jeziku, vrijedi gotovo sve i za jezik osobito drugoga dijela u našem zborniku. Ja ću se samo nešto još dotaći. — Slog je prilično jednostavan, ali je često zapleten i nejasan, gdje gdje možda s toga, što se kod prepisivanja moglo što poremetiti, pa znam, da je moja interpunkcija amo tamo opaka. Osim nekolicine talijanizama kao: biše napravila d'vi polen'ci drvь za hotijući ispeći kruhь; skrozi učiniti mirь triba e učiniti d'vi meri, itd. ima neke osobitosti: opetuje se rado koja riječ navlaš iza umetnute koje rečenice ili iza nekoliko riječi n. pr. šesto *zlo estь*, *v* ko ti upadašь, to *estь* *lakomostь*; drugo dobro *estь*, ko mi imamo, *estь* dobro op'čeno; i *tako*, kako *samь* *zgora* *rekalь*, *tako* *govoru*; *ako bi onь*, č'i su *pinezi*, *ako bi bilь* *kunten'tь*; *govoru* dobro, *ako bi ta*, *ki bi e* *dalь* *tu* *dotu*, *ako bi imelь* *toliko* *blaga*; *govoru*, da *onь*, *ki učini* *ubiistvo*, *onь* *veće* *sagriša*; na *to* *ti od'govaramь*, da *vsaki* *grihь*, *ki činišь* *misleći* *ga* *priē* *učiniti* *s volju*, *govoru*, da *se* *to* *zove* *hudoba*; *govori* *edanь* *duktorь*, *da* *ti* *lakom'ci* *da* *bi* *se* *imeli* *spuditi* *vanь* *z mesta*, itd. — Iza supstantiva dolazi i pro-

nomen odnoseći se na *n*: gospodinъ *bogъ ta* estъ od'lučilъ, i paki *gospodinъ ta ga* šale; *gospodinъ ta ti* oće pomoći; *duhъ sveti ta* me nagovara; *ožur'nikъ ča* e koli vzelъ *onъ zna* za isto, komu e vzelъ; govore oni, da duše osuene *muku*, ku imaju, *ta* ne pomankue nigdarъ; ona *muka*, ku oni trpe, *ta* se ne odlučue, itd. ili obratno; vi *ju* oćete za istinu piti *čašu* moju; dulžan' si e povratiti *to blago* hudob'no. — Iza participija dolazi rado i veznik *i: stoeci* ona na nomъ gradu *i* spomina se; *videci* otacъ negovu volju *i* da mu delъ; *vidivši* ga brat'ê *i* rekoše; odšad'ši Êkovъ *i* pride Isavъ: *buduci* gospodinъ *i* bi stvorenъ sluga. — Zalazi se od jednoga padeža u drugi: sum'na estъ, ako *človikъ*, kako e sagrašilъ, eli *mu* pripravljena muka; ima se razumiti, da *vsî*, ki imihu iziti, *vsihъ* estъ ubiica; govoru ošće, da sveti *Ivanъ* bi *mu* odsičena glava. — Prelazi se iz singulara u plural, iz jedne osobe u drugu: o plče; ako se ne *obratish* i ne *pokaete, znate*; dvizuci ti zalъ glasъ od *druzihъ* ti *ga* staviš v neprièzanъ s onimi, ki mu behu preteli; to mogu reći od vsake *ine riči, ke* pristoe k tad'bi; kako učinihъ *plku* židovskomu, *ki učiniše* ta grihъ. — Pred sь cum dolazi, na današnu bez potrebe, veznik *i: sa* svitъ *i š* nega lakomostiju, zemla pož'ri Datana i Abirona *i sa* v'simi nihъ nasled'niki; učini da bude ub'enъ tvoi bratъ *i sa* vsimi ljudi. — Ima još koje šta, kao objekat u akuzativu iza supstantiva mjesto u genetivu: ot *imèniè ugodstvo* k svitu 223, za *dobi'e ljubavъ* božiju 249; absolutni nominativ: čineci ti to, gospodinъ bogъ oće te obarovati itd., ali to mimolazim. Nu ipak pamti: ne *budi* ča *rekalb* odi mene 134.

U oba dijela dolazi množina riječi *tuđih* primitijeh iz talijanskoga, ali i iz latinskoga grčkoga i nemačkoga jezika, od kojih su neke već udomaćene, a mnoge, koje se ne će i nije treba da se udomaće. Ove ću navesti pod kraj ovoga predgovora i da ono ne bude odviše suhoparno, dodati ću nekima primjere iz kajkavske knige. Osim riječi primitijeh iz crkvenoga jezika ima i riječi, koje čine zbornik znamenit za rječnik, tã nalaze se riječi, kojih nema u akademskom rječniku, koliko ga ima izrađena dosele, kao bližičastvo bližikъ (*m.*) bludstvo boguželstvo brčinstvo bričinanie glumčica hlpeti hlpostъ; ili koje ima u rječniku, ali su označene za nepouzdate. Tako se kod čariti veli: samo u Voltigijinu i Stulićevu rječniku riječ nepouzdana, a u našem zborniku ima 126: ti činiš grihъ od' sakrelèjiè, kada činiš baèti ili čarišъ. — ili koje ima akad. rječnik, ali jim je najstariji primjer iz kasnije doba, kao bahornica blazanъ *f.* dragoća itd. iz XVII vijeka; borovnica (juni-

perus) premda u značenju πρῖνος prinus (Daniel 13. 58), samo u Vukovu rječniku; — gudaць u značenju prasac: „samo iz Kureličeve kniige dom. živ.“ Tuj napominem, da imam iz Varaždina zabilježene riječi: gúdek gúcek gújcek = mlad prasac, gújca = mlada prasica, i: svińe zgudaju = nekako cvile čekajući jela, kad im se u pravo doba nije doneslo. — Ima i koja takova riječ, koja je u akad. rječ. primita iz koga rječnika bez daljne potvrde i kadkad u drugom značenju, n. pr. za riječ hračak nema primjera, samo se veli: kajkavski hraček u Bjelostijenca i Jambrešića. U kajkavaca živi ta riječ i dolazi i u knizi n. pr. Šimunič fen. 153 ovo li je on lépi obraz ves razdrapan vu krvi i hračekh vtackan? Habledić ad 551 gde su te takove nečistoće teh vražjeh hračkov puńa vusta. 722 na one negda pogane svoje hračke hitaju. 1152 rad nigdor tvojega kašļa čuje, vnogo mańe hračkov vidí. Eto Kolunić dokazuje, da je riječ bila poznata kod Hrvata čakavaca više nego prije 400 godina. — Veli se kod daliti differre: samo u Stulićevu rječniku a Kolunić str. 39 ima daliti kao udałiti: tagda Isuhrstь učini se nevidenь i zide ot' posrede nihь i dali se od gneva srca nihь. — Ili ima u akad. rječ. riječ, ali ne u svim značenjima, kao kod riječi biće nema, da znači i genesis kao naslov prvoj knizi staroga zavjeta, da kako ovdje u obliku bit'e. itd.

Koliko će prema kazanomu biti još inijeh riječi, kojih nema u nijednoj knizi te ovdje jesu, a trebaće ih za akad. rječnik! Iz rasprave o sedam smrtnijeh grijeha mnoge je take riječi naveo Milčetić u pomenutoj naprvo raspravi, mislim, da jih ovdje za to ne treba iz nova navoditi. Dotaknuću se samo nekoliko riječi. U drugom dijelu dolazi riječ *hlepěć hlpostь* 213 217 222 itd. bez znaka kratice. Ne vaļa li to čitati hlepěć hlepostь? Ne, biće u kajkavaca hlepost od hlpost; tuj bo žive riječi načińene od osnove hlep pa dolaze i u knizi n. pr. *hlepost* u Habledićevu marijanskom zrcalu 89: onde je bilo hoteně i hlepost vse muke ovoga svjeta za Jezuševo ime trpeti. *Hlepeti*: Habledić Adam 198 na dare ne hlepim, 295 človek na veliko znańe hlepi. 609 pantera hlepi na gnoj človečji. 61 psi końi biki prez nijednoga srama hlepe na nečistoću. 325 kteri na diku i svecko hlepe preštimańe. 755 neki vina ni pridehnuti ne mogu, a drugi za nim hlepe. 243 zakaj je Aman na skončaaně vsega židovskoga naroda hlepel i šetuval? 288 hlepel je, da kraļevske okol sebe sluge ima. 516 na zemelsko je hlepel, na ko hlepeči z neba se je zabil. 266 Kleopatra na to je hlepela, da bi sama bila rimska cesarica. 845 onak sluge plaćati buš mogel, da za luckem hlepeli ne budu. Jur-

jevič 54 vsi za dobičkom hlepeti nastaju. Mulih posel apostolski 1183: moramo k bogu vu našu domovinu neprestancè hlèpeti. Kovačić kemp. 181 niti bi boļe za boga nevoļe trpeti hlèpel. 260 k tebi bogu ze vsemi kotrīgi jesu hlèpeli. Vranič robinz. 145 srce hlèpelo je za novum prēmembum. itd. — *hlepehe*: Habd. ad. 509 znal je Aretes nezasičeno hlepehe na peneze onoga Polikrata. 369 skupost je pohlepehe na ona dugovaņa, ka . . — *pohlepnost* u Habledičevu, *pohleplūjem* u Bijelostijenčevu rječniku. Vidi i u Vukovu rječniku: pòhlepa pòhlèpan pohlèpiti. U slovenštini uz hlep ima i *hrep*: *hrepèti*: Roger 2 418 le po tem sledni hrèpy, kar se za dobru spoznà. — *hrepenèti*. Ravnikar zgod. 2 222 hrepenimo po pobolšaņu. itd. — Za riječ nedopir vespertilio u našem zborniku ima u Ivančičevu: *prpar'čace*. Smije li se to čitati prprčace, kako obumarstvo skarsitъ treba čitati obumrstvo skrsitъ, to bi riječ sufiksom et (= ет) sing. nom. e (= е), koji služi, da se nim označuje mlado pa dakle i maleno živo, mogla biti načinena od prprčac kao diminutiv od prprac, a to za prprhac od udvojenoga korijena *perh* u prhati prnuti prh-èt-ati flattern aufflattern, dakle prprčace = mlad ili boļe malen prprčac, to je prhavac der flatterer der flatternde volitans. Isti je korijen u riječi prh-baba (Šulek, per-baba Wolf kod Fledermaus). Od istoga korijena per(h), ali nasporena na *pir(h)* ima druga riječ za vespertilio: pirac (u Filipovičevu rječniku) i pirčac u Mikaje, pa u Slovenaca: pírhpogáča pírpgogáčica i pírožlek (Wolf kod Fledermaus, Miklošić lex. kod netopyrъ, etym. kod perch- i pogača). Za vespertilio ima narod više riječi ne od perh, n. pr. šišmiš šišimiš šišumiš, (šišati), slijepi miš, polmišpolptič u Veleševcu u Posavju, polptić-polmiš u Briču u Liki. letimiš i letéci miš u Pocrkavju kod Broda u Slavoniji, kobačić u Otočcu uz šišmiš, liļak u Dubrovniku, itd. — Dolazi riječ *prokšeni* ili delikan. Ima riječi od prokš (od prokъ + šь) načinene u kajkavaca i u njihovoj knizi, n. pr. Habledić zrc. mar. 165 zdravjem svojem živelà je ne na *prokeš* svécku, kako vnoge vezda gospice i gospodične čine, nego na hvalu i diku božju. U Bjelostijenčevu rječniku: *prokšija* delitium delitiae petulantia; *prokšen* delicatus effoeminatus, mollis, tener, petulans; *prokšujem* petulcio deliciar nugor sinapisso. — *prokšiti se* u Habledića Adam 694 kuliko je izda takveh, kem gda siromah dojde ter prosi vu ime božje, odgovaraju: odhajaj, moreš ti delati, nego se listor prokšiš, listor se lajhariš? *prekšija*: Šimunič fen. 236 Eva kakti mati *prekšije* ima hotehe znati tak dobro kak zlo. — *prekšiti*: Ši-

munić feniks. 20 onda se ovca sprékši prez pastira. — U ugarskoj slovenštini: *prekšenost*: Kuzmić nouvi zakon djañ. ap. 18 14 da bi bila kakša nepravichnost ali hüda prekšenost, o Židovje! pouleg rázuma bi vas poslühno. Vidi Miklošić etym: sub prokъ. — Riječ *kavčenak* biće u rijetko kojoj knízi. Ona znači bogoslovca, koji je primio već ‚kavku‘, a kavka je tonsura, pleš popovski ju zove Bjelostijenac; dakle kavčenak clericus. — Vaļa da se neće naći nigdje drugdje riječ *sebrost* 204 premda dolazi sebar; *kohato* (osn. koh u raskoš). — Ali dosta toga, mogla bi komu dogrustiti i sama knüga, a lijepo kaže, kako se govorilo prije 400 godina u Hrvata čakavaca.

Jugoslavenska akademija ima pravilo, da glagolske stvari prepisuje ćirilicom. Dobro je to kod listina općega sadržaja, ali za spomenike skroz rimokatoličke sadržine scijenim, da je shodnije izdavat i latinicom, da ih može čitati i čovjek malo ali nikako vješt ćirilovskoj azbuci. Za to sam i Kolunićev zbornik prepisao i štampao latinicom i

za Ѡ pišem ê

za ѡ = j

za І = Ъ

za ѡ = šć i ć prema tomu, kako

mislim da vaļa čitati koju riječ, kako se govorila onda, kad ju je napisao Kolunić. Za to n. pr. ѡѡѡ gdje znači vult, pišem: oće, a gdje znači: jošte, pišem ošće.

Dočetak ѡѡ i ѡѡ danas ne vjerujem da dolazi, nego samo ošć ć, pa za to pišem ošćь šćь: nenavidošćь pripročćь dobišćь. Ko misli, da je to staroslovenski, a on neka čita oštь. — Riječ za nihil piše se čas ꙗꙗꙗ čas ꙗꙗꙗꙗ, ono pišem nišće, ovo ničšće, a ne znam što je pravo. Koga bi još što smetalo, neka pomisli, da gotovo svako ć i šć odgovara originalu ѡ, pa neka čita kako umije.

Ime Isukrst dolazi pisano obično skraćeno Ishь. Tu kraticu pišem svuda Isuhrstь, ali treba da čitaš Isukrst, jer tako dolazi jedno dva puta i ispisano Isukrstь. Tako kraticu h'ėninь h'ėn'ski pišem hrst'ėninь hrst'ėn'ski, a ti čitaj krstjanin krstjanski.

Ńeke riječi dolaze skraćene, nema ih malo, sve sam kratice ispunio i u Ńekim riječima vokal, koji nema u originalu, štampao položito n. pr. *i* za stsl. ê, gdje bi moglo biti ê ili e ili i: človiķь ili *a* n. pr. otacь, ali tako obično samo u prva dva tri li arka; *i* kad je veznik, znači ovako položito štampano da je dodano iz b.

— Riječ oтаць je obično skraćena, za to pišem ot'ca itd., a gdje dolazi n. pr. oca bez znaka kratice, pišem i ja oca. — Riječ теъ dolazi pisana samo ligaturom od t i r bez e u sredini i bez ъ na kraju, ja pišem теъ u b ter'.

Napomenuo sam da ima u oba dijela mnoge

Tuđe riječi.

- Evo ih :
- a eръ *m.* aer *gr.* αἴρ 51, 116, 163, 203, 254, 258.
- alabastаръ *m.* alabastrum 51 153, 166.
- al'muš'tvo *n.* *ñem.* almosen 8, 55, 58, itd.
- al'muz'no *adj. n.* almosen 91, 123, 214, 235, 242, 247.
- aloe *gr.* ἀλόη aloë 190.
- anjelъ *m.* angelus 192, itd.
anjelski *adj.* 225.
- apokalipasъ 212b, apokalipsiê *f.* od ἀποκάλυψις apocalypsis 212, naslov knízi Ivana bogoslovca.
- apostata *m.* apostata, odmetnik od s. vjere 216.
- apostolъ *m.* 1) apostolus 25, 50, 121, 171, 181, 190. 2) četeňe iz koje kníge novoga zavjeta 65, 120.
- ar'hibiskupъ *m.* archiepiscopus 10, êr'hibiskupъ 236.
- ar'hierêi *m.* ἀρχιερεύς 150, 188b.
- aromatъ *m.* *tal.* aromáto, *gr.* ἄρωμα 194.
- artъ *f. i m.* od *tal.* arte, zanat 30.
- artikulъ *m.* od *tal.* articolo, *lat.* articulus 46, 90, 93.
- aštrolojiê *f.* astrologia 153.
- bandira *f.* od *tal.* bandiéra zastava 189b.
- барунъ *m.* od *tal.* baróne 125, 161.
- basiliskъ *m.* *tal.* basilisco, *lat.* basiliscus 224.
- baštar'do *m.* od *tal.* bastárido, kopile 176.
- bečъ *m.* od *tal.* bezzo (moneta di rame, ch'era la metà del valore d' un soldo, equivalente a sei danari. — danaro o piccolo chiamavasi la duodecima parte del soldo Veneto. — soldo e la vigesima parte della già lira Veneta. U prepisu. — Često u kajkavskoj knízi. Vrijednost Gašparoti označuje 1 821 poda petere peneze, zmed kojeh vsaki dvanadeset bečov iliti naše četiri drži groše. Tom se riječju prevodi gr. λεπτόν *lat.* aes minutum (marc. 13 42 luc. 12 59 21 2) n pr. Fuček 406 za dva beča kupila je nebo. Gašparoti 4 8 koji dva beča siromaške vdovice ni odhitil. Uzima se za naj maňi novac: Milovec (1661) 298 ves dug plati do naj zadnega beča. Gašparoti 3 804 gde se naj menši beč ali filer (=Heller) ne oprašča ubi ne vel hilum condonetur. Hablediê zrc. mar. 448 jeden beč ali novec. Zagrebec 5b 35 za deset bečev prisege bivaju. Škvorc (1726) ovi dva su cipeliše sirotam prez novca i beča davali. Hablediê lex beč obolus, a Bjelostijenac lex beč v. filer = beč Viennensis quadrans, numus minutum, numus perexiguum, numulus teruncius, teruncium, trux, obolus. Vidi i akad. rječnik.

beneficii *m.* beneficium ecclesiasticum 42, 128
 bermanie *n.* confirmatio *ñem.* firmung 126.
 bibliê *f. lat.* biblia, *ñ.* die bibel, s. pismo 9, 204.
 birь *m.* vaľada iz *m. g.* ber, prije nego od ber inf. brati 235.
 biškupь *m.* episcopus 10, 53, itd. biškupalь *adj.* episcopalis 55, 61.
 boleštarь *m. lat.* ballistarius, koji strijele hita 243, odatle boleštrenь *adj.* 243b, balištrenь 264.
 bula *f.* od *tal.* bolla *lat.* bulla, papinski list s pečaću 109.
 burdelь *m.* od *tal.* bordello od rumuñ. bordein, koliba: bludište 232. U kajkavskoj knízi dolazi burdeľ burdelnica burdelnik burdelski; burdeľ: Jurjević 77 nazaj su burdela nasladnosti. Habelić Adam 597 v kurvinski burdeľ stan si postavi. 666 gda bi Teofilu v burdeľ vlekli. da bi é onde čistoču vzeli, molila je. 690 bil je negda frater v nečisteh žén burdel prišel. — burdelnica σπήλαιον spelunca, lupanar: Petretić 104 hiža moja je hiža molitve, a vi ste ñu včinili tolvájsku burdelnicu, isto Zagrebec 1 419; a ovaj 1 307 on, koga ste vi spačili, smeje se vu burdelnice nečisto, vu vsakojačkeh odurneh greheh kaľajuč. Fuček 316 nečisto je živela na tuliko, da svoju hižu obćinsku nečistu burdelnicu vućinila je. Mulih posel apost. 1411 pijanost dušu, koja bi mogla biti prebivališće duha, obrača na burdelnicu ne tolvajev nego vragov pekleneh. Matković 2 174 ovo mesto ni burdelnica, nego je cirkva non est hic locus lupanar, sed ecclesia.

— burdelnik: Cantuale 209 onde ga potvarjaju, da je spačnik, božji blaznik, sinagoge burdelnik. — burdelski: Habd. Ad. 586 oni su ga v burdelsku neku hižu zapeľali.
 busolь *m.* od *tal.* bóssolo, sprava od drva, škrabica 166.

carь *m.* od Caesar preko cьsarь 133.
 cedula *f.* od *tal.* zétola uz cétola *lat.* schedula, *ñem.* zettel 127.
 ceňь *m.* od *ñem.* zeche 248.
 ciminterii cimiterii *m.* κοιμητήριον coemeterium, groble 237.

čabarь *m.* od *stvn.* zubar zwibar 128.
 čavalь *m.* od *tal.* chiamo klin 121, 164, 189b, 194.
 čisterna *f.* cisterna 29.

darda *f.* možda od *tal.* dardo, verutum wurfspieß 161. Riječ dolazi i u kajkavskoj knízi. Petretić 62 jeden zmeď junakov dardum ódpre rebro njegovo (joan. 19 34 λόγγη). Krajačević 121 dårdum prebosti. Habelić Ad. 157. Athis preboden be z dardum. 618 trideseti žestokeh detičev dardami oboruženeh čaka. Jurjević 54 gusto zvére z dardum i strelum prihajam. 140 Tyriša darda probode 155 ogorék je darda kamen i luk mi teda bil. Gašparoti 1 111 Longinus dardu iliti kopje noseći vu rukah bok ž ñum prebode mrtvomu Ježušu. Poznaje riječ i ugarski Slovenac Kuzmič: joan. 19 34 eden vítězov z dárdov svojov je smekno v njegovo rebro.

deletь diletь *m.* od *tal.* di-

- letto 80, 99, 101, 1025, 137, 142, 154, 200.
- deletati diletati se od *tal.* diletarsi 4b, 104, 134, 140, 154, 170
- delikanъ *adj.* od *tal.* delicato 228.
- dešpiranie dišpiranie *n.* desperatio 59, 105 od dešpirati dišpirati od *tal.* disperarsi 59, 119.
- deveteronomie *n.* deuteronomium, naslov petoj knízi staroga zavjeta 124, 144, 163.
- devicionъ divicionъ *m.* od *tal.* devozione 99, 125, 181, 182, 184, 185.
- dêmunъ dimunъ *m.* od *tal.* demone *grê.* δαίμων *lat.* daemon 246, 247, 250, 255, 260.
- diêlogъ *m.* διάλογος dialogus 102.
- divotъ *adj.* od *tal.* divotto 66, 99, 183, 184.
- d'êkъ *m.* od διάκονος *ngrê.* διάκος 210.
- d'êvalъ *m.* *tal.* diavolo od diabolus *grê.* διάβολος 48, 57, 138, 183 itd. d'êvalъ *adj.* devalski *adj.* diabolicus 200.
- dok'torъ duktorъ *m.* *lat.* doctor, crkveni učitel, često.
- dominъ *m.* dominus, tituo latinskomu popu (u pripisu).
- dota *f.* od *tal.* dota i dote *lat.* do(t)s, miraz 13, 16, 22.
- dotati *v.* od *tal.* dotare 98.
- dupli *adj.* duplus 134, 233 vduplevati duplicare 245.
- eko *f.* ἠχώ echo, jeka 256
- eksempalъ *m.* exemplum 242.
- enezii ezenis *f.* od γένεσις genesis, naslov prvoj knízi svetoga pisma staroga zavjeta 30.
- erêi *m.* iz crkvenoga jezika preko *grê.* ἱερέως svećenik 29, 70, 121, 139, 160, 183 erii 188b, odatle
- ereiski *adj.* 115.
- eretičaski *adj.* haereticus 109
- eretikъ *m.* *tal.* erético, haereticus 49, 216, 237, 239, 263.
- eretitatъ *f.* od *tal.* ereditate, baština 193, 259.
- evanjelie *n.* εὐαγγέλιον evangelium, često, odatle
- evanjelistъ *m.* evangelista, često.
- evanjelski *adj.* evangelicus.
- ezenis vidi enezii.
- ezodonъ *m.* ἔξοδος exodus, naslov drugoj knízi svetoga pisma staroga zavjeta 9.
- fadiga fatiga *f.* od *tal.* fadiga fatiga trud 36, 59, 79, 80, 101, 183.
- faitati *v.* 241.
- falas falsa *adj.* od *tal.* falso 2b, 58, 109, 133, 134, 200, odatle
- falsati *tal.* falsare 2b.
- falsiê *f.* falsitas 134.
- fal'sivъ *adj.* falso 59.
- farisêi 81, 110 farisei *m.* pharisaeus vidi parisêi.
- faturъ *m.* od *tal.* fattóre, chi ha cura delle possessioni signorili 22.
- febra *f.* *tal.* febbre, *lat.* febris 56.
- filosofъ *m.* *tal.* filósofo *grê.* φιλόσοφος 64, 65, 117, 265. filusof 69b filužof 151b
- filosopъ 145, 157.
- fitъ *m.* od *tal.* fitto, najam.
- fizika *f.* *tal.* fisica φυσική 250.
- flevmatikъ *m.* od *tal.* flemmatico, phlegmaticus 103.
- fortuna *f.* 204 vidi furtuna.
- fotivъ *m.* za hotivъ *mag.* fattyú, kajkavski fot i fačuk 72, 78, 146.
- fratarъ *m.* frater regularis 10, 127, 133.
- fritъ *m.* od *tal.* fritto 219.
- fundamen'tъ *m.* fundamentum 126.
- fundati *v.* od *tal.* fondáre temeliti 169.

furiê *f. tal.* furia, ira impetuosa
70, 140.

furma *f. lat. tal.* forma 127.

furtuna *f. lat.* fortuna, sreća
215.

gltoniê gultoniê gutoniê
f. od neke romanske riječi gulto-
nia preko *lat.* glutu, proždržljivost
8, 139, 210.

gltunъ *m.* 30, 106 glutanъ
30 proždržlac.

gorazdastvo *n.* peritia, od
rus. gorazdъ a to od *got.* rasda
loquella 236, 237.

grdinalъ *m.* kardinao 80, 133.

gubernati guvernati *v.*
lat. gubernae *tal.* governáre, vladati
10, 25.

gubernator *m. lat.* gubernator
25.

gultoniê *vidi* gltoniê.

guštati *v. tal.* gustare 153.

hamalionъ *m.* χαμυλιέων chamaeleon, vrst guštera koji bo-
jama mijenja 258.

har'ta *f. lat.* charta 30, *vidi* karta.

hiša hiža *f.* od germanskoga
stvn. hus (haus).

idolъ *m. tal.* idolo *grč.* εἰδωλον
lat. idolum, kumir 78, 136, 167,
168, 182.

idololatriê *f. grč.* εἰδωλολα-
τρεία, kumirstvo 37.

idoloslužiteljъ *m.* riječ na
polak tuđa 122

ijulêi *m.* julius (mjesec) u *pri-*
pisu.

inkantanie *n.* incantatio 36.

ipokritъ 223 ipokrita *m.*
od *tal.* ipocrita *lat.* hypocrita od
grč. ὑποκριτής, licumjer 50, 51,
134, 222, 249, 250, 251.

ipokritstvo *n.* ὑπόκρισις 222,
250.

ištoriê *f.* od *tal.* istória *lat.* hi-

storia *grč.* ἱστορία pripovijest 5,
24, 69, 155.

kaležъ *m.* iz crkvenoga jezika
od *lat.* calicem 186, 237.

kanela *f.* od *tal.* cannella uz
canello 224.

kantunъ *m.* od *tal.* cantóne 125.

kapela *f.* od *tal.* cappella, *n.*
kapelle.

kapitanъ *m.* od *tal.* capitáno
167.

kapitulъ *m. tal.* capítulo *lat.*
capitulum glava u knízi 14, 49
itd.

karta *f. lat.* charta, list 64, 65,
237 *vidi* harta.

kaštělъ *m.* od *tal.* castello, *lat.*
castellum 102, 203, 226, 235,
240, 253.

kaštigъ *m.* 40, 45, 51, 92 ka-
štiga *f.* 15, 39, 181 itd. po
castigare načíneno, kazna.

kaštigati castigare 177, 219
kaštiga, kaštigati, kaštiguvati,
često u kajkavskoj knízi.

katoličaski katuličaski
adj. catholicus 90, 239.

kazъ *m. tal.* caso *lat.* casus, slu-
čaj kazъ biškupaľ casus epis-
copo servatus 55, 68.

kesarъ *m.* caesar 189b.

kipъ *m.* vaľda iz turskoga jezika
ker, *mađ.* kerp 153, 165, 174,
176, 185.

kneštrica *f. dim.* od knestra
od *tal.* canestra, košara 76b.

knežъ *m.* od germanske riječi
kuninga *stvn.* kuning, odatle
kneš'tvo 186.

kniga *f.* vaľda od stare norcke
riječi kenning nota 154.

koludarъ *m.* od κολύγερος 122,
a ženska koludrica *f.* 127.

kolurъ *m.* od *tal.* colóre *lat.*
color 203.

komansurъ kumesarъ *m.*
tal. commessario 22.

komora *f. lat.* camera.
 konšenciê *f.* 50, 68, 138, 182,
 202 kunšenciê 23, 50 itd.
 kušenciê 68, 181 consci-
 entia.
 korizma *f.* od *tal.* quaresima,
 a to od quadragesima 121, 210.
 kositerъ *m. gen.* kositera i ko-
 sitra *κασίτερος*; 104.
 kotiga *f.* vrst oprave, *srdlat.*
 cotuca 3 odatle:
 kotižarъ *m.* koji pravi i pro-
 daje kotige 3.
 kotlićъ *m. dim.* od kotalb, ger-
 manska riječ, gotski katils 62.
 kralъ *m.* od *hem.* cara Karla
 velikoga 117 itd.
 krizma *m.* τὸ χρίσμα 125, 127,
 129, 237.
 krizmanie *n.* confirmatio 121,
 125, 129.
 krizmati *v.* confirmare 129.
 križъ *m.* iz crkvenoga jezika,
 preko *stvn.* chruzi, a to od *lat.*
 cruci 178, 179, 194, 237.
 krst'êninъ *m.* christianus 126,
 128.
 krst'ênstvo *n.* christianitas 239.
 kruna *f. lat. tal.* coróna 120,
 142, 170, 189b, 264.
 kumъ *m.* compater 163.
 kuma *f.* commater 163.
 kumfortanie *n.* confortatio
 19b od kumfortati 18 kun-
 furtati 19b tješiti.
 kunšenciê *f.* 21 vidi kon-
 šenciê.
 kuntentъ *adj.* od *tal.* conténto
lat. contentus 15, 23, 81, 83, 93,
 142, 168, 193.
 kuntrarii *m.* contrarium 105,
 108, 122, 138, 165.
 kupa *f.* od *srdlat.* cūpa cōpa,
 poculum 123.
 kurba *f. stvn.* huora 71 me-
 retriix.
 kurvišъ *m.* fornicator 198; i
 kajkavski.

kuševati *v.* od *hem.* küssen 157.
 kvatri *f. pl.* od quatuor tem-
 pora 210.

lajha *f.* prevara 3b, 4b od la-
 hati 3b, 4b varati, od *stvn.*
 leichen. Sravni kajkavski lajhar
 lajharija lajharen lajharski laj-
 hariti: lajhar Hablediç lex.
 deceptor traductor dolosus as-
 sentator fraudulentus. Hablediç
 Adam 477 nesi li ti lajhar?
 386 pazete vi lajhari. 395 onda
 se začé pravdum groziti lajharu.
 1057 takov je lajhar i on petlar
 bil ki... — lajhararija:
 Hablediç Ad. 392 hote li tvoje
 lajharije i vkaneha zatajena biti?
 399 zmislil si je skupec lajha-
 riju, kum je hotel siromaha prez
 novca odpraviti. 404 komu je
 oznanil svoju lajhariju, itd. —
 lajharen: Hablediç zrcalo
 mar. 348 mene je one gospode
 milo, kem su takovi lajharni
 ljudi vušesa zasmolili. Hablediç
 Ad. 121 oh kak jih je vnogo,
 ki se neprestance za preminuće
 ovoga lajharnoga sveta blago
 bore. 306 pohlepeñe na diku
 spi, pod sencum laži v otajnom
 se lajharno skriva. — laj-
 harski: Hablediç Ad. 394
 hočeš li tretju takve lajharske
 reči peldu? — lajhariti:
 Hablediç Ad. 694 kuliko je ta-
 kveb, kem, gda siromah dojde
 ter prosi almuštva, odgovaraju:
 odhajaj, moreš ti delati, nego
 listor prokšiš, listor se lajhariš.
 Zagrebec 1, 297 jeste zrok onem
 pregonom i obšanostjam lajha-
 reč kurvareč.

leopardъ *m.* leopardus, ris. 212.

lev'ita *m.* λεβίτης levita 70.

libarstvo *n.* 228 vidi ribalstvo.

libra *f. tal.* libra 13 *dim.* li-
 brica *f.* 38.

lim'ba *m.* limbus 90, 191, 196.
 lotarъ *m.* čovjek bludnik i u opće koji opako živi od *stvsñ.* lotar tašt 140, 248 odavle:
 lotarstvo *n.* i lotriê *f.* bludstvo, opačina 38, 60, 67, 212, 228, 236, 237, 251, 253. Sravni kajkavski: loter lotriš lotrija lotren lotrski lotruvati. — loter: Hablediê *lex.* moechus fornicator, lucke žene adulter, z rodicum incestuosus. Hablediê Ad. 196 onak ravna, kak gda loter divojku na greh vabi. 60 nekteri je muž loter, ada su vsi muži lotri. 544 Amnon osramotivši pravu svoju sestru zažgal je v bratu Absolomu tak jaku srditost, da mu te obšanosti prez smrti lotra brata ne mogel oprostiti. — lotriš: Hablediê Ad. 695 lotriši vu siromaštvo zapadaju. Zagrebec 1, 243 kak to mogu reći oni lotriši, koji se klanaju onem živem mrcinam, s kojemi se tuliko let vu nečistočah vaľaju? — lotrija: Hablediê Ad. 21 duhovniku su vragi odgovorili, da gol kip jače na lotriju ľudi zažiže, nego vsi oni ze vsemi tentacijami. Zagrebec 1, 206 lotriš pijanec skupec i ostali grešniki zeľeli bi, da bi ona lotrija pijanstvo i ostali grehi ne bili grehi. — lotren: Hablediê Ad. 532 ne li slano lotrenoga pogleda, ki je pak i lotrije zrok bil, nevolni Sihem platil? 591 vsaki nečisti lotreni i kurvinski žitek telo slabi. 774 tak se je fantil nad lotrenemi starci, ki su krivo obtužili čistu Susanu. Zagrebec 1, 258 Pelagia je od mladosti svoje hodila bludeč iz puta zveličeňa smrdljivemi lotrenemi kozli pajdašeči se i lotrujuč po dnevnu i po noći. — loterski: Hablediê Ad.

615 nekteri i nektera ako i hrane nema mora podpunoma papučice cipelišice mentušec kitičice venčece pantlece imati, v keh se na vulice kurvinskomu i lotrskomu oku skazati more. — lotruvati: Hablediê *lex.* adulterare fornicari. Hablediê Ad. 19 kitakve kipe rad gledi, očima lotruje 893 ki z luckemi ženami lotruju itd. Dolazi i u slovenskoj knži: loter Kastelec nebeški cyl (1683) 270, u Japľevim prodikama 1, 7 lotrnik, 2, 312 lotrnija.

luciferъ *m.* έωφώρος svjetlonoša, pridjev djavlu 192, 193, 213.

luna *f. lat.* luna, mjesec na nebu 25.

mamona *m. grç.* μαμωνάς *stsl.* mamona 242.

mankati pomankati pomankovati *v.* od *tal.* mancare, deesse 63, 94, 124.

man'na *f.* μάνα manna 183, 261.

matrimonii *m.* matrimonium 10, 13, 71, 99, 183, 193, 207 itd. s. g. matrimonie 201.

menda *f.* od *tal.* menda, vitium panni, difetto nella tessitura del panno 241.

mesiê mésiê *m.* μεσίης 62, 63.

meštarsъ *m.* od *ñem.* meister preko *lat.* magister, *tal.* maestro 11, 36, 50, 121, 122, 193, 203, 237 odatle meštarski *adj.* meštriê *f.* zanat ars 3b 15, 30, 32, 48. Sve ove tri riječi često dolaze i u kajkavaca.

mila *f.* od *lat.* milia preko *stvsñ.* mila, miľa 125.

mirakulъ *m.* miraculum 120, 125, 150, 154. 206.

mir'ramura *f.* od *lat.* myrrha (murrha ili murrha) 190.

- misa *f.* od *lat.* misa, maša 105, 122, 190.
 misita 80 mizita *m.* od *grč.* μεσίτης posrednik (μέσος); *slov.* mešet mešetar, *ñem.* zwischenhändler *lat.* interpres.
 mitalь *m.* metallum 222.
 mito *n.* od *stvn.* mūta 22, 235.
 moistarь *m.* od *stvn.* maistar preko *lat.* magister *grč.* μάλιστα *slov.* mojster 232, 237b odatle moistarstvo *n.* 233.
 moistra *f.* magistra, *slov.* mójškra znači šivila 231.
 molstirь *m.* od monasterium 98, 227 *adj.* molstirski, što pripada molstiru 240.
 munita *f.* *lat. tal.* moneta, pje-nez 220, 222, 258 odatle munitnikь 258.

 namurati se *v.* od *tal.* innamorarsi, zaľubiti se 161.
 napuťь *m.* *tal.* nepote od *lat.* nepo(t)s, sinovac 238.
 natura *f.* *lat.* natura 15, 35, 45, 51, 64, 109 itd. Odatle
 naturalь *adj.* naturalis 4, 30, 108, 117, 132, 139, 144, 154, 163, 180, 182, 203, 204.
 naturalski *adj.* naturalis 30, 173.

 obarьь *m.* 138 obaritelь obarovanie obarovati od germanske riječi var, zaštita zastititelь šticeñe štitiťi.
 ofarьь *m.* od *ñem.* offer, a to od *lat.* obferre, *slov.* ofer.
 oferta *f.* od *tal.* offerťa 29, 50.
 officii *m.* officium 42, 52, 105, 138, 150, 172, 184 oficie 15.
 oficielьь *m.* *lat.* officialis 22, 61.
 oltarьь *m.* od *lat.* altare 237.
 omiliê õμιλία homilia, crkveni razgovori tumačeñe s. pisma 55.
 opatьь *m.* abbas *ñem.* abt. 10, 133, 236, 238, 261 odatle:
- opatiê *f.* *tal.* abbazia *ñem.* abtei 127, 227.
 oštiê *f.* *tal.* ostia od *lat.* hostia, ostija, poskura 125, 186.
 ovoće *n.* iz *stvn.* obaz 51.
 ozura *f.* 34b vidi ožura.
 ožura užura *f.* od usura za faenus, lihva 12, 15, 19, 70, 81 itd. odatle
 ožur'nikьь *m.* lihvar 12, 16, 19, 34, 209, 232.

 palača polaća *f.* od *stvn.* pflanzen preko πλάτιον palatium 125, 126.
 pačati zapačati raspačivati zapačivati 106, 235 od *tal.* pacciarsi.
 panžanie *n.* 238 panžaturь spanžaturь 248 spanža spanžanie 237 ne znam pravo što znače te riječi ni otkle potiču. Nijesu li kako prema *tal.* pancia trbuh?
 papa *m.* *lat.* papa 10, 25, 133.
 paparьь *m.* piper 35.
 parisêi *m.* φαρισαιο̅s pharisaeus 49, 87, 114, 138, 143 itd. parisii 87 vidi farisei i varisei.
 parlatьь perlatьь *m.* od praelatus 10, 42.
 partьь *m.* od *tal.* parto 199.
 paska *f.* pascha, vazam 81, 166 iz crkvenoga jezika.
 patьь *m.* od *tal.* patto, pogodba (pactum) 23, 35.
 patriêr'ha patriêr'hьь *m.* patriarcha 10, 31, 97, 139, 245.
 pelati pripelati *v.* vaľada od *tal.* pigliare 50, 106.
 pena *f.* *tal.* pena od *lat.* poena, kazna: podьь penu 16, 47, 93, 161.
 perikulььь *m.* periculum 35, 49, 142, 163, 185, 204.
 perikulozььь *adj.* periculosus 152.
 perlatьь vidi parlatьь 231, 236, 238, 246.

pilikanъ pelikanъ *m.* ptica
 πελεκάν peleanus 191 po Bje-
 lostijencu *dalm.* bučac, najazit
 (= neješitъ).
 placa *f.* od *tal.* piazza 128, 178.
 planita *f.* πλανήτης planeta ἀστέ-
 ρες πλανήται zvezde, pomičnice
 6, 154, 182, 203.
 plebaniê *f.* *lat.* plebanatus =
 parochia 127.
 plovанъ *m.* od *lat.* plebanus (a
 to po oholj pseudoetimologiji
 od plebis banus!).
 poganiнъ *m.* od *lat.* paganus
 94, 126, 156 odatle poganski
adj. 29, 126, 138.
 polača *f.* vidi palača 126.
 ponatъ punatъ *m.* od *tal.* punto
 51, 78.
 popъ *m.* iz stare slovenštine, a to
 od ππάς pápa = clericus minor
 10, 16, 55, 125, 133.
 postъ *m.* jejunium, iz stare slo-
 venštine, a ta od *stev.* fasta 101
 odatle
 postiti se fasten 106, 142 sravnj
 žežinъ.
 pošešionъ pošešionъ *m.* *tal.*
 possessione 22, 36
 pratikati *v.* od *tal.* praticare 67.
 prelatъ *m.* vidi parlatъ perlatъ.
 priurъ *m.* prior predni, glavar u
 monastiru 261.
 prodegalitatъ *m.* od *tal.* pro-
 digalitate *lat.* prodigalitas, ras-
 pignost 218.
 prodikovanje *n.* praedicatio =
 contio sermo 13, 99, 105, 122.
 prodikovati *v.* praedicare =
 contionari 15, 86.
 profundati *v.* od *tal.* fondare
 sfondare sattri uništiti 128. U
 kajkavaca fundati fundávati:
 fundati Habledič Ad. bog
 Sodomičance i Gomoritance na-
 kanil be ognem i žveplom fun-
 dati. 430 ves Jeruzalem hoče
 fundati. 435 štimate, da spí oko

božje, ako vas taki ne funda.
 597 sami sebe fundaju. 615 ni-
 štar ne rečem, za kaj je Troja
 fundana. 1011 ali mene fundaj,
 ali ja tebe tolle me, aut ego te.
 Jurjevič 88 pitaj, gdo tabora
 moč babilonskoga je fundal. —
 fundávati: Zagrebec 1, 288
 tuča opada ter poš vinograde
 sadje skončava i fundava. —
 Slovenec u Krańskoj govori:
 fentati. -
 prokuranie *n.* procuratio 236.
 prokurati *lat.* procurare priskr-
 biti 213, 222, 238. 239, 247, 252.
 provati *v.* od *tal.* prováre *lat.*
 probare dokazati 109, 117, 195,
 196, 205, 211.
 prsura *f.* od *tal.* fersora 219.
 pržunъ *m.* od *tal.* prigiono 191.
 psalamъ *m.* ψαλμός psalmus,
 psalam žalam 92, 131, 151, 187b.
 pukša *f.* od *stev.* buhsa preko
 buhsja buxea *grč.* πύξις, puška
 die flinte, štajarsko-slovenski
 pükša 30.
 purgati *v.* *lat.* *tal.* purgare či-
 stiti 165.
 purgatoriê *f.* purgatorium či-
 stilište 49, 102, 108, 202.
 pur'pira *f.* iz stare slovenštine,
 a ta od πορφύρα purpura 14.
 pur'piranъ *adj.* od purpire 189b.
 računъ *m.* od *tal.* ragione, često
 odatle računati 232.
 remedii *m.* remedium 60.
 režiti rižiti *v.* od *tal.* reggere
 50, 60, 198.
 ribalstvo ribarstvo *n.* preko
tal. ribaldo načinena riječ =
 azione da ribaldo 228.
 ringanie ringanie *n.* od *tal.*
 rinnegare odmetnuti se: odmet-
 nuće 216
 rizikъ *m.* od *tal.* rísico 35, 101.
 rubati *v.* preko *nem.* roup: rau-
 ben 52, 60, 132.

- rubrika *f. lat.* rubrica, upravo črlenilo pa odatle što je u knízi črlenilom napisano.
- rufiênb *m.* od mletačkotal. rufiàn *tal.* ruffiano, svodnik 71.
- rufiêna *f.* svodnica 71.
- sakramen'tb *m.* sakramentum, svectvo 71, 125, 129, 181, 183, 184, 206 itd. u *b* nekoliko puta: sakaramen't'.
- sakrelei sakrilei sakrileji sakrilií sacrilegium, sakrilečii 124, 125, 126, 237, 244.
- salarii *m.* salarium plaća 22.
- salbunb *m.* od *tal.* sabbione, pijesak 241.
- samitanb *adj.* od kadife načinen, od *svllat.* samitum xamitum, a to od *grč.* ἑξάμιτος od šest niti satkan, ovdje za *grč.* ποίκιλος a *lat.* coccineus, (iosue 7 21)
- santulb *m.* santula *f.* quegli, quella che fa da padrino al sacro fonte o ala cresima ad un fanciullo o ad una fanciula, od *tal.* santolo santola kum kuma na krstu ili na potvrdi 246.
- segurb sigurb *adj.* od *tal.* seguro *lat.* securus 17, 18, 68, 100, 101, 208.
- sentenciê *f.* sententia, osuda 7b, 58, 189b, 189, 202, vidi šentenciê.
- serena *f.* σειρήν siren, morska djevojka 257.
- skala *f.* skalina *f.* od *lat.* scala = nem. stufe treppe 229, 248, 260.
- skandelb *m.* σκάνδαλον scandalum 112, 115, 130.
- skorpiê *f.* scorpio σκορπίος 258.
- skula *f.* *tal.* scuola *lat.* schola, škola 165, 231, 216, 253.
- skulanb *m.* učenik, od skula 236, 237.
- skužati od *tal.* excusare *lat.* excusare 52, 123, 129, 255.
- skuživanje *n.* excusatio 263, od skuživati excusare 130, 263.
- sodomitb *m.* koji bludi na sodomjansku 113.
- soldatb *m.* od *tal.* soldáto, miles 46.
- soldinb sudinb *m.* od mletačkotal. soldin, piccolo soldo, novac u prometu za mletačke republike, jako malen, vrijedan, mañe od današnjega soldo; preko *lat.* solidus 31, 105, 113, 141, 151, 178.
- stačunb *m.* od *tal.* stazione, dućan 9, 186, 241.
- starb *m.* od sextarius 12.
- studira *f.* *lat.* statera, vaga 3b kajkavski študêra Habelič Ad. 389.
- subota *f.* iz crkvenoga jezika σάββατον sabbatum pisano: sobota; subotni *adj.* 87.
- sulb *m.* pašarina osobito od rogate marhe (Lopašić.)
- sulacsb *m.* od *tal.* sollazzo, raskoš 152b.
- sumperbiê *f.* 156 vidi superbiê.
- sumporb *m.* od *lat.* sulfur 247. U kajkavaca sumpor znači vapor exhalatio.
- superbb *adj.* *lat.* superbus, ohol 173, 209.
- superbiê *f.* *lat.* superbia, oholost 52, 86, 139, 152b, 167, 180, 201, 213, 217.
- superbivb *adj.* superbus 62, 198, 209, 213, 214 216, 219.
- sustanciê *f.* od *tal.* sustanzia *lat.* substantia 185.
- šafaranb *m.* crocus čapran, od *tur.* za'feran. 252.
- šentenciê *f.* vidi sententiê.
- šimoniê šimuniê *f.* *lat.* simonia 86, 128, 219, 232, 235.

- škahъ *m. tal.* scacco, šah igra 241.
- škapulati *v. od tal.* scapoláre 204.
- škoda *f. od stvň.* scado, šteta 26, 48, 55, 153, 132 odatle.
- škodanъ *adj.* 82, 136 škoditi schaden 61, 106, 142 naškoditi 135.
- škola *f.* 60, 93 vidi skula, *stvň.* scuola.
- škrimanie *n. subst. verbale od tal.* scrima scherma 241.
- škriniê *f. lat.* scrinium *ňem.* schrein. 183.
- špotъ *m. ñem.* spott 219, 252, 254, odatle
- špotati spotten 29, 36, 125, 219, pošpotati 36, 51, 64, 92, 95, 122, 182, 189b, 219, 249, riječi i u kajkavaca obične.
- štatutъ *m, tal.* statuto, *lat.* statutum, naredba 54.
- štima *f. od tal.* stima.
- štimanie *n tal.* stimare, *lat.* aestimatio 58, od
- štirati *v. stimáre lat.* aestimare 21b, 59. U kajkavaca obično, a znači scijeniti.
- štrologъ *m. od tal.* strólogo *lat.* astrologus, zvijezdoznanac 154, 182.
- študii *m. tal.* studio *lat.* studium 154.
- štumigъ štumakъ *m. od mletačkotal.* stomego *tal.* stomacho *lat.* stomachus želudac 108.
- talanatъ *m. τάλαντον* talentum 42.
- tanasъ *m.* 200 riječ biće ipak *ñemačka* usprkos *lit.* tancus, *česk.* tanec itd. odatle tancanie 264.
- taštamentъ tištamentъ *m. lat.* testamentum oporuka 23, 235.
- tavula *f. od tal.* tavola, sorta di giuoco, che si fa sul tavoliere 241, 249.
- tavulirъ *m. od mlt. tal.* tavoliér, *tal.* tavoliere, daska, na kojoj se što igra *n. pr.* škak spiel-schachbrett 242.
- tempalъ *m.* templum 29, 116, 138.
- temperanca *f. od tal.* temperanza 216.
- tentati *v.* tentare, kušati 86.
- teolojiê *f.* 36 teoložiê 36b. theologia.
- torkulъ *m. tal.* torcolo *lat.* torculum-praelum preša za grožđe 20.
- toverna *f. tal.* taverna = piccola osteria, gostiona u opće 60, 67, 253.
- tovernarъ *m.* koji ima tovernu 2b. 253.
- tratъ *m. od tal.* tratto 16, 22, 27, 31, 50, 111, 135, 189b, 200, 209.
- truba trumbeta *f. od tal.* tromba trombeta *stvň.* trumba *nvsň.* trompete 202, i *kajk.* trumbeta: Jurjevič 96 trumbete puhati začese. 103, trumbetaúe
- turanъ *m. od ñem.* thurm, *tal.* torre 20, 186, 218.
- umiditatъ *m. od tal.* umiditate *lat.* humiditas vlaga.
- upokriziê *f. od grč.* ὑπόκρισις 214, vidi ipokriziê
- ura *f. od tal.* ora, *lat.* hora 116.
- urdati *v.* ordinare 177.
- užati *v. od tal.* usare 30, 49, 61, 144, 146, 215 (36?)
- varisei *m.* 196, vidi parisêi.
- vašelъ *m. od tal.* vasello, sud, lagav 224.
- vdupljevati 245, vidi dupli.
- venaliênъ *adj. od lat.* venialis 72.

v ê n a v e n a *f.* od *grè.* *ὄξιν* (*υ*
= *υ* *α* = *ê*) *lat.* *hyaena*, hijena
ijena 257.

v i k a r ь *m.* *vicarius*, u crkvenom
smislu 53.

v i l j u n ь *m.* *viljuna f.* riječ
romanskoga podrijetla kao od
figlione. „U Dubašnici na Krku
se govori i danas pijun a znači
kumče“ Milčetić. Dakle viljunь
muško, viljuna žensko kumče;
ozirom na *v* i *p* savni varisei
i parisêi Riječ je poznata i u
Karlovcu, gdje znači prvo kumče
pa za tijem u opće štíćenik (Lo-
pašić).

v i t e z ь *m.* od grmanske: *vi-*
thungi, vidi Mikl. etym. vitengŭ
242 itd.

Z a r ь *m.* *zara f.* od *tal.* *zaro* i
zara, a to od *pers.* i *tur.* *zâr*,

kocka. guiocco che si fa contre
dadi. Ta igra bijaše u Mjescima
navadna u staro doba sve do
XVII vijeka 30, 75, 231, 241,
249 pisano: *zarь*, vidi i ak.
rječn. 3 Cär.

z i n a g o g a *f.* *συναγωγή* *synagoga*
56.

ž a k a n ь *m.* od *diaconus*, u *prip.*
ž a k m a n ь *m.* 76 što je i otkle
je, ne znam, domaća riječ nije.

ž e ž i n ь *m.* *jejunium* 228, 247,
248b, 249b.

ž e ž i n a t i *v.* *jejunare* 248b, 249b,
250.

ž i g a n t ь *m.* od *tal.* *gigante grè.*
γίγας(ντ) 155, 156.

ž i z m a t i k ь *m.* *schismaticus* *σχ-*
σματος 49.

Mogla mi koja riječ izmaći.

M. Valjavac.

I.

PROPOVJEDI KORIZMENE.

V ponedilak' 3. posta.

...¹ biti b'lažen', t'ri s'tvari esu pot'rib'ne. Pr'va s'tvar', ka est' tak'mena k' blažen'stvu, to est' stanovistvo; d'ruga stvar' est' udržan'e pre-sum'ne; t'reta stvar' est' ne imiti s'traha od' muke. Govoru, da na sem' svitu ni stanovit'stva ni održan'ê ni prez' sum'ne od' nied'ne s'tvari, a to moreš' viditi v'saki dan'. Danas' est' človik' v milosti a zajut'ra v'grihu, danas' z'drav' a zajut'ra nemoćan', danas' mudar' a zajut'ra manen', danas' v ed'noi mis'li a zajut'ra v d'rugoi, danas' živ' a zajut'ra mrtav'. Govoru, da po ovih' računih' ti moreš' z'nati, da na sem' svitu ne more biti b'lažen'stvo sv'ršeno, zač' ni stanovit'stva v' nied'noi s'tvari. D'rugi račun' est', da na sem' svitu ni stanovit'stva; a to moreš' z'nati, zač' imamo malo vrime staniê na sem' svitu, a za to ne more biti b'lažen'stva, zač' v blažen'stvi est' stanovitstvo. D'rugo v blažen'stvi est' održan'e. Treti račun' est' ov', da na sem' svitu est' str'plen'e muke, z'la i s'traha. Račun' est' ov', da mi imamo v'noge teš'koće i nevole i imamo um'riti, i po tom' račun' ti znaš', da ne more biti s'pasen'e na sem' svitu, zač' ni ufano stan'e ni stanovito, a est' trplen'e od' muke. Treta sum'na est', ako duše, ke g'redu od' tela, mogu li se viditi na sem' svitu. Na to ti od'govara božast'vena mud'rost' i govori, da po puti od' nature ne more se viditi, da po puti od' milos'ti more se viditi. Esu nike duše, ke se vele krat' vide, ke dopušća gospodin' bog' s'voju milostiju, da se vide vele k'rat' za naves'titi ali dati na z'nan'e ku godi veliku otainu božiju, kako učini on' vitez' va vrime k'rala Kar'la Maina, ki biše ostavil' ed'noga kona ed'nomu s'vomu s'vaku govoreći: ê g'rem' na vois'ku, za to, ako um'ru, oću da prodaš' moga kona i da te pinezi daš' za ljubav' bož'ju za moju dušu i za ot'pušćenie g'rihov' moih'. I prigoda se, da ta vitez' um'ri a ta nega s'vak' kona udr'ža za se, i z'goda se, da do osam' dan' da mu se pokaza duša onoga viteza govoreći: o zali i hudi človiče, ti si udr'žal'

¹ Početak je istrgnut.

moga kona za se i nisi učinil', kako sam' ti naporučil', i činil' si me s'tati 8 dan' va velikih' mukah', v' kih' ê ne bih' s'tal', da bi ti bil' učinil', kako sam' ti bil' naporučil'. Za to govoru ti od' strane božie, da ti očeš' učiniti zal konac' od' tela i duše t'voe. I on' dan' on' človik' oti zav'sesti na noga kona, tako tud'e pride bes' va n' i obisi se za ed'nu nogu v strimiku na koni, a on' kon' ide vlačeci ga po polju i po gorah' toliko, da on' človik' biše vas' rast'rzan'. Za to razumii, da bog' dopušća vele k'rat', da se duše vide na sem' svitu za dati na z'nan'e ku godi otainu božiju, a to čini gospodin' bog' s'voju mudros'tiju. Četrvt'a sum'na est', ako se duše z'naju mei sobu na onom' svitu. Na to ti od'govara božast'vena mud'rost' i govori, da se z'naju, i skazue ti govoreći, da v'se duše v' životi blagom' da se z'naju. Račun' est' ov', zač' se v'gledaju va ono z'r'calo božast'venoga staniê. I ošće govoru, da se z'naju, da v' vek'su ljubav' i za vek'su s'lavu i za vek'se veselie¹.

V ponedilak' 3. posta.

. . . plk' est' učinil' proti moim' zapovedem', i ê ti se obitam', da oću platiti ta plk'. I kada idoše d'rugeč' na boi, tada dopus'ti gospodin' bog', da veći del' onih' ljudi bi na kuse rasičeno, a to bi za grih', ki oni bihu učinili hineći on' plk'. Govoru, da bi ti mogal' ov'di pitati i reći: od' kuda is'hodi ta hin'ba i v' čem' se more učiniti ta g'rih' od' hin'be? Na to ti od'govara sveti Av'guštin' i di, da ta g'rih' is'hodi i ta hin'ba od' z'le šege naše i od' lakomos'ti naše. Da v'čem' se more učiniti ta g'rih' i ta hin'ba? Na to ti od'govoram', da ta hin'ba more se učiniti v' ričeh', ke is'hode od' nature. Govorim' da koliko k s'tvoren'ju ti nimaš' moći vrhu s'tvoren'ê, i kako e to is'to, ti moreš' razumiti. Račun' est', da ti ne bi mogal' učiniti od' vode vino ni od' pšenice ino žito, i tako govorim' od' inih' s'tvari. Govoru, dob'ro, da ti imaš' moć' fal'sati te riči, ke is'haêju iz' nature, kada ti primišues' ed'nu rič' k d'rugoi. Govoru, ako si ti težak' od' vl'ne i mišaš' v'lnu tl'stu k tan'koi, ti fal'saš' onu rič', i sagrišaš' smrt'no. Govorim' ošće, ako si tover'nar' i mišaš' vino z'lo k'dob'ru ali vodu i po tom' e prodaeš' za dob'ro, govoru, da ti s'hab'laš' onu rič' koliko k s'tvoren'ju, i vaz'da sag'rišaš' smrt'no čincći tako. Govoru ošće, ako si pos'tolar' i ako falsas' pos'tole i mišaš' z'lo usan'e z' dobrim' i tako e prodaeš' za dob'ro, ti sagrišaš' smrt'no. Govoru cšće, ako

¹ Oudje je istrgnut list, na kom je bio i početak besjede v' ponedilak' 3. posta.

si ti kotičar' i prodacš' ed'nu kotigu, čineći da su kože od' mora a one budu te zem'le, govoru, da ti hiniš' i sagrišaš' smrt'no. Govoru ošće, ako si tržac' ter miriš' ed'nu studiru fal'su ali balagami i da hiniš' t'voga iskr'nega, ti vaz'da sag'rišaš' smrt'no, zač' ti činiš' hin'bu. Govoru ošće op'ćenim' zakonom' oda v'sake ine riči ali meštrie, v' kom' se čini ta hin'ba, vazda se sag'riša smrt'no, i držan' si vratiti, ča si koli is'hinil'. Govoru, po tih' računih' ti moreš' raz'mis'liti, koliko est' mr'zak' bogu ta grih', i koliko est' gospodin' bog' nakazal' i oće nakazati ta g'rih' tebe, ki hiniš' i laihaš' t'voga iskr'nega. Govoru, da ti moreš' naučiti tih' takovih' k' žitiju dos'toinim' zakonom' prez' g'riha. Govori prorok' David' na 8 kapituli v' kipi duha s'vetoga: čto est' človik', éko pominaeši ego, da v'saka rič', ka bi bila na sem' sv'itu, v'su esi pos'tavil' pod' nozi ego i pod oblast' nega, a on' est' li gori, i paki v'sake ine riči, p'tice nebes'kie i ribe mor'skie, da v'saka rič', ku est' s'tvoril', ti si ju dal' na utišen'e človiku v' negovih' potribah'. I to est' koliko k prvomu delu od' pravde vične.

Govoru v' drugom delu, ki nas' učí nikoliko naiti milos'ti od' boga. Govori prorok' Daniel' na 9. kapituli, da imamo poiti pred' gospodina boga i pokloniti i reči: gospodine moi, ê se is'povidam', da sam' sagrišil' pred' obrazom' t'voim' čineći hin'be i laihe proti tebi i proti iskr'nemu; molim' te i prosim', smilui se na nas' i rači uslišati molitve naše; molimo te za t'voju neizmernu milos't', pomilui nas', zač' smo velici griš'nici. I kako mi budemo činili, tako gospodin' bog' ta se oće s'milovati na nas' i oće nam' ot'pustiti g'rihe naše. I to est' koliko k' drugomu delu, ki nas' učí naiti milost' od' boga.

Govoru v' tretom' delu, ki nas' učí nikoliko naučiti se mud'ros'ti, v' kom' delu oću da zamiriš' 3 sum'ne k našem u nauku. Prva sum'na est' ovo, ako te hin'be i laihe esu vaz'da smrt'ni grih'. Na to ti od'govara viš'na mud'rost' i s'veti Agus'tin', da more biti g'rih' smrt'ni i g'rih' venečli. Govoru, ako ti pitaš' od' griha smrt'noga, raz'gledai, ako ta hin'ba ali ta laiha, ku ti činiš, ako est' proti zapovedem' gospodina boga, kako esu čari i vragolie i in'kan'tanê, imenujući ime božie v' taščad' i zak'linajući d'čvli i prodajući riči za no, ča ne bu vrid'no, i roteći se i ne počtujući d'ne zapovid'noga, i prodajući i kupujući i čineći trš't'va i težeći rukama s'voima, nere ako bi velika pot'riba bila, i čineći te riči s' hin'bu i z laihu¹ i ne počtujući otea i matere; i tako od' inih' riči, v'

¹ pisano: z' laihu.

kih' se more hiniti i laihati. Govorim' i od'govaram', da vaz'da, kada¹ ti hiniš' i laihaš', ča est' proti zapovedem' božim', to est' vaz'da smrt'ni g'rih'. Govoru ošće, ako bi ti učinil' tu hin'bu ali tu laihu za g'lumu g'lumeći se muž' z' ženu ali sin' s ocem', hineći otac' sina ali sin' otca, ali hineći muž' ženu ali žena muža, i ako bi to činili oni domiš'lajući se edan' od' d'rugoga i deletajući se, govoru, da to est' grih' ot'pust'ni. D'ruga sum'na est', ka od'govara pr'voi, est' ovo, ako te laihe i hin'be, ke se čine, ako su vaz'da proti zakonu božiju ali proti zakonu sega sv'ita. Na to ti od'govara viš'na mudrost' i sveti Av'guš'tin' i govori, da esu. Račun' est' ov', da imaš' zamiriti, da esu v'noge riči, ke ote zakoni sega sv'ita da se mogu činiti, kih' riči zakon' bož'i ne dopušća. Govoru, da esu v'noge riči, ke zakoni sega sv'ita esu naredili, i toliko zakoni boži dopuščaju, a to za bole. Govoru, da zakon' sega sv'ita dopušća, da se more dobivati od' s'tvari, ke se prodaju, na polovicu. A zakon' boži ne čini tako, da oće, da ti prodaš' ed'nu s'tvar' na dob'ru i pravu i čis'tu veru. Govoru, da zakon' sega sv'ita ošće dopušća takoe, da v' mestih' imaju blud'nice stan'e s'voe, otijući s'kratiti veće z'lo, a zakon' boži ne će po niedan' put', da ti učiniš' grih' pl'teni, zač' vaz'da est' g'rih' smrt'ni. Zakon' sega sv'ita ne će, da ti k'radeš' b'lago tvoga iskr'nega nied'nim' zakonom', i ako k'radeš', oće, da budeš' obišen' ali kaštigan', kako est' dostoino, kako si zas'luzil'. Govoru, da zakon' boži to dopušća, zač' est' zapovid' božie², v' koi govori: ne ukradi, i est' prav'da. Govoru tada i s'vr'suju, da laihe i hin'be, ke se čine, da esu proti zakonu božiju i proti zakonu sega sv'ita. — Treta sum'na est' ovo, ako e d'éval' os'lipil' razum' Židovom', da bi oni ne mog'li poz'nati Isuhrsta, da est' sin' bož'i. Na to ti od'govara viš'na mud'rost' i govori, da imaš' zamiriti, da esu t'ri s'vitlosti: ed'na est' zvana³ s'vitlost' naturala, d'ruga više nature, treta proročaska. Govoru od' s'vitlosti naturale, da ne mogu poz'nati Isuhrsta po niedan' način', zač' biše bog' i človik', da od' s'vitlosti više nature mogahu poz'nati Isuhrsta, i po toi s'vitlosti poz'na ga sveti Petar', kada Isuhrst' reče učenikom' svojim': ča govore ljudi, g'do est' sin' človičaski? Od'govoriše učenici govoreći: niki govore, da si ti Iliê, niki diju, da si Fremeiê, niki diju, da si Ivan' krstitel' ali edan' od' prorok'. I reče Isuhrst' Pet'ru: a vi ča govorite od' mene, ča sam' ê? I reče Petar': ê govorim', da si ti Hrst'⁴ sin' boga živago, ki

¹ pisano: ka. ² boži. ³ pisano: zvan'ê. ⁴ h'.

si prišal' na sa svit'. A Isuhrst' od'govori Pet'ru: ne plt' ali krv' dalo e tebi poz'nati mene, da otac' moi, ki est' na nebesih', on' ti e dal' poz'nati to. Govoru, da Židove ne mogoše poz'nati Isuhrsta, zač' oni ne imihu te s'vitlosti više nature. Govoru od' trete svitlosti, ka e proročaska: oni mogahu poz'nati Isuhrsta po proroč'stvi, ko biše rečeno od' prorokov', i v' oni svitlosti d'êval' os'lipi razum' nih', da oni ne mogoše poz'nati, da bi on' bil' sin' boži. Tada ti moreš' razumiti ove t'ri sum'ne, ke su ti stul'mačene od' ovoga svetoga evanجليê, po čem' se poz'nava Isuhrst' ali ne poz'nava. I to est' koliko k' tretomu delu od' mud'rosti več'ne.

V' torak' t'reti pos'ta.

Na Moiseovi sedališći sedoše k'niž'nici i farisei. Sveti Matii na 10. ter 4. kapituli. Govori.

Ove svete i posvećene besede esu rečene po evanjestistu svetom' Mateju na 10. ter 4. kapituli negovih' evanجلي, i esu rečene odi Isuhrsta k' pl'ku i ka učenicom' svojim' govoreći: vrhu pres'tola Moiseova seli su k'niž'nici i farisei sudeći d'rugim', i otili bi biti z'vani meš'tri i želiju sidity na pridnih' meš'teh', kada su z'vani na pir', i pok'ladaju velike pokore i velika brimena vrhu družih', a sami nied'nim' prstom' ne hotet' dvig'nuti ih'. Govoru vam', da se vi nimate z'vati meš'tri, zač' meš'tar' vaš' est' gospodin' bog', ki est' na nebesih'. I govoru ošće, da on', ki bi otill' biti meju vami nai veći, da bude nai mani, i ki se z'visi, oće biti ponižen', a ki bude ponižen', ta oće biti povišen'. I to est' ištóriê od' evanجليê.

Plk' i ljudi sega svita est' os'vaen' pred' gospodinom' bogom' za edan' velik' i težak' g'rih', ki prebiva na zem'li, a to est' tad'ba, i za t' grih' viš'na prav'da est' učinila i oće učiniti kaš'tigu vr'hu griš'nikov' tih' takovih'. Govori gospodin' bog': oću prost'rtili g'niv' moi vrhu plka sega svita, i oću ih' dopus'titi v'sih' v'pas'ti va t' g'rih', i oću ih' kaš'tigati, kako sam' učinil' plku moemu, kako se č'te v' knigah' Jozue na 7. kapituli. Govori gospodin' ka Jozue¹: poi, učini rat' g'radu Erihu, i kada ti vaz'meš' g'rad' Erih', tada učini i zapovii im' od' moe s'trane, da niedan' ne učini tad'be, i da ne v'zimaju ljuc'koga. Jozue ide na t' grad' s' vois'ku, i kako učiniše boi i tako tud'e v'zeše ta grad' i tada edan' od' kolene

¹ Pisano: kazue.

Ijudova, komu biše ime Ahor', ukr'ade ed'nu s'vitu z'latu i samit'nu i edan' kus' velik' s'rebra, za ku s'tvar' gospodin' bog' ta se moć'no rasrdi vrhu plka s'vega tako, da mnozi biše pomoreni. Tada reče gospodin' bog' ka Ozue: ê ti obituju, da ih' oću kaš'tigati takovu kaš'tigu, da bi se oni volili nigdare ne roeni. Tada Jozue reče: o gospodine moi, ê te molim', da se smiluješ' z'vrhu nih'; i toliko moli za nih', da im' is'prosi milost'. I reče gospodin' bog' ka Ozue: poi brzo i naidi toga z'ločin'ca, ki e učinil' tu tad'bu i ki e' prestupil' moju zapovid', i učini prav'du nad nim'. I tada ide Iosue¹ i poče iskati po vsih' kolenih', i toliko iska, da naide toga Ahora, ki biše ukral' onu svitu zlatu² i on' kus' srebra i ê ga i učini ga kamenovati vsemu plku. I tako oće gospodin' bog' učiniti v'sim' onim', ki budu tad'bu činili i ljue'ko vziali. — Da ti bi me³ mogal' pitati i reći: v' koi riči se more učiniti ta grih' i po koliko puti⁴? Na to ti ot'govara sveti Avgustin⁵ i di, da mi imamo troe dob'ro, v' kom' mi moremo učiniti ta grih' ot tad'be. Prvo dobro est' duhov'no; drugo dobro est'⁶ teles'no; treto dobro est' sega svita⁷. Govorim' da, koliko k tim' trim' dobrotam', more se učiniti ta grih' od' tad'be po d'va zakona: ed'no proti sebi, a drugo⁸ iskrnemu. Kako e to isto, govoru, da telo naše⁹ est' podob'no¹⁰ anjelu, a vola naša podložna est'¹¹ bogu, i da telo naše podloženo est' planitam'. Govoru koliko k naturam', kako se človik' rodi pod planitu, da oće biti veće umić' učiniti ed'nu s'tvar' veće od' drugoga. Govoru, da to is'haê is' planit', kako se komu prik'loni. Govoru, da oće biti edan' veće podoban' ali prik'lonen' biti duk'tor' ali meš'tar', a edan' oće biti veće umić' k' likariêm' ali k inomu ar'tu; paki edan' oće biti veće meš'tar' umić' ali t'ržac'. I tako govoru od' vsake ine s'tvari iz'kladajući van' volju božiju. I tolikoi, ako d'êval' bude imil' moć' vrhu miš'leniê našega, govoru, da to moreš' razmis'liti dob'ro, govoru. da očeš' ti viditi vole muži i žen' za otijući v'zeti ed'nu rič' ali ed'nu misal' v' glavu, da v'si ljudi sega svita ne bi e mog'li van' is'pelati iz' glave; zač' mu ju d'êval' v'loži v' glavu i v' misal', zač' ih' z'na da su t'vrđi. Da an'jel', imijući moć' vrhu razuma našega, on' posvećue naš' razum' k' dobrotam', ke nas' imaju pripelati v' stan'e života več'nago, kadi est' večno dob'ro i večna radost'. Govoru ošće, da bog' ima moć' v'vrhu naše

¹ Iozui. ² nema: zlatu. ³ nema: me. ⁴ se puti. ⁵ Aguš'tin'. ⁶ est' dob'ro. ⁷ segasvit'ne. ⁸ drugo proti. ⁹ nema: naše. ¹⁰ pod'loženo, (a tako biće pravo). ¹¹ est' pod'ložena.

vole. Govoru ošće da, kada naša vola od'luči učiniti niko z'lo, ča est' grih', govoru, da to est' grih' od' tad'be, zač' ti kradeš' volju t'voju bogu. Govoru da vaz'da, kada ti učiniš' grih' s' volju od'lučenu, ti si ju držan' ispovidati i prieti pokoru za t' grih', ki se zove tad'ba duhov'na. Drugi zakon' est', po kom' se more učiniti ta grih' tadbdu duhov'nu, est' proti iskrnemu. Govoru, da vziমাশ' dobar' g'las' i dob'ro ime, kada ti govoriš' niko z'lo od' tvojega iskrnega, i čineći ti to raz'biěš' dob'rotu od priězni. Kako e to is'to, govoru, da dvižući ti zal' g'las' od družih', ti ga s'taviš' v nepriězan' s onimi, ki mu bihu preteli. I to mogu reći oda vsake ine riči, ke pris'toe k tad'bi duhov'noi. Drugi zakonъ, po ki se čini ta tad'ba teles'na, estъ, kada ti kradešъ nikomu sina ili² h'ćerъ³ ili² junaka, ili² kada ti vazimašъ ed'noi divoiki divstvo⁴ ili veće divoikamъ. Govoru, da vazda, kada ti činišъ to, činišъ⁵ tad'bu i grihъ od' tad'be teles'ne, za ki⁶ ti si držan'⁷ vraćen'e, ako ti oćešъ biti otrišenъ. Treti zakonъ, po ki se more učiniti grihъ ot tad'be, e' v dobrotahъ sega svita. Govoru, da te dobrote sega svita moreš' e razumiti po d'va zakona ili načina⁸. Prvi⁹ estъ koliko k¹⁰ dobru op'ćenskomu. Drugi estъ¹¹ s onimi, s kimi op'ćišъ. Govoru koliko k¹⁰ dobru op'ćenskomu: ti morešъ učiniti grihъ od tad'be; a to se razumi k onimъ¹², ki udrže blago ed'ne op'ćine ili ed'noga mēsta, i ki hīne i krađu onu op'ćinu. Govoru, da ti takovi čine grihъ ot tad'be i esu držani povratiti¹³, ako ote biti otrišeni. Govoru ošće, da se more učiniti ta grihъ s onimi¹⁴, s kimi op'ćišъ. Govoru, da vazda, kada godi ti vziমাশъ blago tvoga iskrnega prez'¹⁵ nega viden'ê i vole, ili¹⁶ hineći ili¹⁶ krađući ili¹⁶ silu vziমajúći ili¹⁶ po ki godi zakonъ nepravadno, ti vazda semrtno sagrišasъ¹⁷ i činišъ tad'bu i držan' si e¹⁸ povratiti¹⁹. Govoru i svršuju ovъ prvi delъ: ako si v'palъ va tъ grihъ od' tad'be duhovne i²⁰ telesne ili¹⁶ v' dobro segasvit'ne²¹, spovii²² se i učini pokoru dostoino, da te gospodinъ bogъ izbavi suda paklenoga²³ i da ne poš'le na te onu strašnu senten'ciju, ku posla vrh²⁴ plka židovskoga v pustini²⁵, kako estъ zgora rečeno. To²⁶ estъ koliko k prvomu delu otъ prav'de večne.

¹ nema: ta. ² ali. ³ k'ćer'. ⁴ divoici. ⁵ ti činiš' vaz'da g'rih' od' tad'be. ⁶ ke si ti. ⁷ opako u a.: držan'e. ⁸ nema: zakona ili. ⁹ prvi zakon' est'. ¹⁰ g' dobru. ¹¹ est' k dobru onih'. ¹² odi onih'. ¹³ ovom se riječju počima rukopis a na listu 44. ¹⁴ k onim. ¹⁵ prez'. ¹⁶ ali. ¹⁷ sagrišas' smrtno. ¹⁸ nema: e. ¹⁹ vratiti, ²⁰ ali. ²¹ slijede riječi: kako e rečeno zgora, k je u a dolaze malo niže. ²² ispovii. ²³ od pakla. ²⁴ vrhu. ²⁵ nema: v pustini. ²⁶ i to.

Govoru v drugomъ delu, ki nasъ uči naiti milostъ božiju¹. Govori prorokъ Iliê, da učinivši priti oganъ s nebese i učinivši² sažgati proroki Balamovi Ezavelъ³ k'rala Ahaba žena učini toliko s kralemъ Ahabomъ, da hotihu⁴ umoriti proroka Iliju, začъ onъ biše zažgalъ one proroke nihъ, začъ Ezavelъ⁵ biše roda Balamova. I⁶ bižeci pred' nu⁷ prorokъ⁸ Iliê i sta m'nogie⁹ d'ni trpeci veliku teškoću toliko, da mraše gladomъ¹⁰. Tada¹¹ gospodinъ bogъ zapovida mu¹² v gradъ Serap'tu¹³ k' ed'noi ženi vdovici, ka ga imiše napitati i prehraniti. Tada ide prorokъ v' Seraptu i naide onu ženu v'dovicu, ka biše pripravila d'vi polen'ci¹⁴ drvъ za hotijući¹⁵ ispeci kruhъ malъ za se. I našad'ši prorokъ tu ženu vdovicu počē¹⁶ prositi al'mušstva¹⁷ za ljubavъ božiju. A tada od'govori ta žena i reče¹⁸: živъ gospodinъ bogъ moi i živa duša moê, da nimamъ nere ed'no malo muke i malo ul'ê: otъ¹⁹ muke oču učiniti ednъ malъ hlebъ²⁰, da ga s'nêva²¹ ê i sinъ moi²² i to izidši po tomъ²³ umreva, zač' nimava ča²⁴ veće esti²⁵. Tada reče nei prorok': poidi²⁶ i napitai slugu božega, začъ gospodinъ ta ti oče²⁷ pomoći. A ona žena učini tako²⁸, kako ei biše prorokъ rekaly, toliko da ona muka i ul'e tako um'noži se, da nasiti proroka i ženu i sina nee²⁹ i m'noge ine duše, i ne pomanka dokli³⁰ gospodinъ bogъ da dažjъ³¹ na zemlju, i paki bi obilie³². Govoru, da otъ toga³³ govoren'ê više³⁴ rečenoga ti morešъ zamiriti ed'nu lipu priliku³⁵. Govoru, da po tomъ krali Ahavi³⁶ more se zamiriti d'evalъ, a po Zaveli³⁷ more se razumiti naš malъ razumъ, a po proroci razumi se griš'nikъ, ki biži pred' obrazomъ d'êvlim' straš'nimъ i beži k' rici otъ svete istin'ne pokore. I paki gospodinъ bogъ ta ga šale k onoi³⁸ ženi v'dovici v Serap'tu, ka znamenue svetu materъ crikavъ. A³⁹ ona žena imiše d'vi polen'ci, otъ kiju ed'no znamenue ono d'rivo, ot' koga sagriši Adamъ, a drugo znamenue ono drivo, ot'⁴⁰ koga bi učinenъ križ', na komъ bi raspety gospodinъ bog' naš' Isuhrstъ; a onъ hlebъ, ki biše pečenъ pod' popelomъ zna-

¹ od boga. ² što je malo sitnije štampano, to je iz b, jer je u a istrgnuto. ³ u b ima: Ezavela Ahaba krala žena. ⁴ otihi. ⁵ Ezavela. ⁶ a. ⁷ nju. ⁸ nema: prorokъ. ⁹ mnoge. ¹⁰ gladom' i žeju, i kada ne bi dažca tri leta i 6 miseci za prošnju Iliinu i presahnuše mnoge vode. Iliê poide i staše pri ednoi vodi, ka se zove Karat', i po tom (m)u vrane pr'našahu piću, i presahnu ta potok'. ¹¹ tada mu. ¹² da poide. ¹³ Siraptu sid'nsku. ¹⁴ b poleni. ¹⁵ otijući. ¹⁶ počē e. ¹⁷ al'mušstvo. ¹⁸ govoreći. ¹⁹ od ke. ²⁰ hleb' pod'pepel'ni. ²¹ s'neve. ²² ê i moi sin'. ²³ nema: po tomъ. ²⁴ česa. ²⁵ isti. ²⁶ poi. ²⁷ hoće ti. ²⁸ nema: tako. ²⁹ ne. ³⁰ dot'le dok'le. ³¹ dažd'. ³² obil'e. ³³ ednoga. ³⁴ zgora. ³⁵ priliku lipu. ³⁶ Ahabi. ³⁷ Ezaveli. ³⁸ i paki po tom ga gospodin' bog' šale ka onoi. ³⁹ i. ⁴⁰ od'.

menue smrt', ku mi imamo prieti. Govoru i svršuju ove drugi dèl̃. Ako¹ ti budešb smiš'alab ove presvete riči bižeći pred' obrazom̃ d'èvlim̃ i pred' grihi² sega svita, i da pobig'nešb³ k rici svete pokore i da hodišb k svetoj materi crik'vi⁴ živući prez' griha semrt'noga⁵, ona te oće nasititi do tihb mēstb, dok'li⁶ paki poidešb v carstvo nebesko⁷, i da gusto raz'mišlašb muku gospodina našego Isuhrsta, i da ga prosišb milosti, da ti prosti tvoe grihe na semb sviti⁸ i na onom̃⁹. I to estb. koliko k¹⁰ drugomu dèlu govoren'è¹¹. ki nasb uči iskati¹² milosti otb gospodina boga.

Govoru v' tretom̃ dèlu, ki nasb uči naučiti se¹³ mudrosti. Za to zamiri ov'di tri sum'ne k našem̃ nauku. Pr'va sum'na estb¹⁴, ka bi se mogla pitati, estb ova¹⁵, ako sluga sagriša v'zimajući ljucko po zapovidi svoga gospodina i more li vzeti prez' griha semrt'noga¹⁶. Na to ti odgovara višna mudrostb i sveti Avgustinb govoreći¹⁷ da sluga more vzeti, kada mu gospodinb zapovi, ono ča e pod' nega gospodstvo, i ni držanb vratiti. Govoru: dobro, ako bi gospodinb zapovida b vzeti ljucko¹⁸ ono, ča¹⁹ bi ne bilo negova gospodstva; govoru, da ta²⁰ sluga nima biti poslušanb²¹ v' tom̃, zač' bi to bilo proti zapovidi boži²², i ako bi e²³ vzela, to bi bila tad'ba²⁴ i držan' bi vratiti e²⁵, i sagrišib bi smrtno²⁶. — Druga sum'na estb ovo, ako estb dostoino, da prav'da teles'na čini obisiti ed'noga, ki krade. Na to ti ot'govara prav'da i viš'na mudrostb, da zakonb boži ne zapovida to. Kako e to isto, č'te se v' ed'nihb knigahb v' biblii²⁷, ke se zovu Ezdonb²⁸, na 20 ter 4 kapituli. Govori bogb: è hoću²⁹ i zapovidamb, ako bi edanb ukralb ed'nu ov'cu, da ima vratiti 4 za nu³⁰; ako estb tatb, ki ukrade vola, da ima za nb vratiti³¹ 5 volovb; ako estb tatb, ki krade v' noći razbièujući kuće i stačune, i čineći ino zlo, toga oču da bude umorenb. Da ti bi mogalb reći: ako bogb ne zapovida ed'noga, ki krade, da bi se³² imib obisiti, a tada zakonb sega svita čine zlo, kada koga obišuju³³. Na to ti ot'govaramb, da zakonb boži dopušeue³⁴, da onb, ki krade, da bude obišenb, otijući zadovolje³⁵ učiniti muki griha, ke³⁶ e onb

¹ kako. ² grisi. ³ opak: pogibneš'. ⁴ k crkvi svetoj materi. ⁵ smrtnago. ⁶ dokle. ⁷ nebesko. ⁸ svitu. ⁹ drugom'. ¹⁰ g. ¹¹ nema: govoren'è. ¹² nema daljnjih riječi. ¹³ nema: se. ¹⁴ nema: estb. ¹⁵ ovo. ¹⁶ nema: smrtnoga. ¹⁷ i govori. ¹⁸ ljuckoga. ¹⁹ ča ne bi negova gospodina gospodstvu. ²⁰ tai. ²¹ slijedi opet: biti. ²² zapovedi božei. ²³ nema: e. ²⁴ to bi tad'ba bila. ²⁵ bi e vratiti. ²⁶ smrtno. ²⁷ biblii. ²⁸ to će biti: ezodonb od ἔξοδος exodus, a nije na 24., nego na 22. kapituli. ²⁹ oču. ³⁰ nju. ³¹ vratiti za n' pet. ³² da se bi. ³³ obiçuju (opako). ³⁴ dopušća. ³⁵ zadovol'no. ³⁶ ki.

učinilъ raz'biv'si zapovidъ božiju, a zakonъ hoće, da bude obišenъ tatъ¹, začъ estъ narasla tolika hudoba i lakomostъ, da bi se s vek'simъ strahomъ živelo v' gradihъ nere² v' pustini, a³ zakonъ za to to dopušća, otijući skratiti⁴ veće z'lo i da tatъ bude obišenъ, i to dopuščue⁵ viš'na prav'da za grihъ, ki tatъ učini⁶. — Treta sum'na estъ ovo, ki računъ estъ⁷, ili ki uzrokъ, da se v' crikvi čini grihъ otъ⁸ tad'be? Na to ti ot'govara viš'na mud'rostъ. Govori, da se čini grihъ v crikvi⁹ zavolju tašće slavi velike, ka *prebiva* meju redov'nici. *Za to ti moreš¹⁰ z'nati da sveta mati crikva est' os'novana na znamenie crikve i zbora veseloga i prosvećenie v'sihъ blaženihъ duhovъ, i ima okolo¹¹ sebê 12 apostoli¹² i proroci i patriêr'si i mučenici i ispovidnici i dîve¹³ i vdove i ki su v matrimonii, ki su spaseni po milosti božiei¹⁴. Govoru takoe¹⁵, da crikavъ sveta¹⁶ ima posredê sebê¹⁷ pastira, a to estъ sveti otacъ papa. Onъ¹⁸ ima svetiti oposrede svete matere crikve s' ed'nu svetlostiju i dobrimъ životomъ i dobrimъ naukomъ pred' gospodinomъ bogomъ i pred ljudi sega s'vita. I poli nego esu grđinali¹⁹ i poli grđinali¹⁹ esu patriêr'he²⁰, i poli nihъ esu arhibiskupi²¹ i paki bis'kupi²², a²³ po tomъ opati, a²⁴ poli tihъ paki esu mnogi ini²⁵ par'lati²⁶ i poglav'ê²⁷, i paki estъ v'sa²⁸ op'čina svete vere popi i fratri i koludrice i dèvi²⁹ i v'dove³⁰ i mužati muži i mužate žene i v'si ostali ljudi krstênski po svetomъ pastiri papi, ki guver'na i opravla svetu mater crikav' i govoru, da ki koli red' est' na nebesihъ³¹, takovъ estъ sveta mati crikavъ³² od'redila³³ na zemli. Govoru sada i ot'govaram' ti, da ta³⁴ tad'ba se čini se v' svetoj materi crik'vi ot redovnikovъ po tašći slavi. Poi nai prie³⁵ k papi: onъ oće živiti vele³⁶ slav'nimъ zakonomъ na sviti. Poi ka³⁷ grđinalom³⁸: oni ote veliku oholostъ, veliki maz'gi, pokrove do zemle, uzde, sedla³⁹ zlatomъ načina. I tako smisli životъ⁴⁰ vsihъ ostalihъ perlati i poglav'i crikvenihъ⁴¹, da ne ćešъ⁴² naiti zdrav'ê počan'si ot vrha glave nutarъ doli⁴³ do nogъ. Tako⁴⁴ to*

¹ da tat' bude obišen'. ² nego. ³ i za to zakon' to dopušća. ⁴ s'kriti. ⁵ dopušća. ⁶ čni. ⁷ nema: estъ. ⁸ od', i tako često, ali se ne će više napominati. ⁹ v' crikvi ta g'rih' zavolju velike tašće slave. ¹⁰ imaš'. ¹¹ okolu sebe. ¹² apus'toli i proroke. ¹³ devi i v'dovice. ¹⁴ pisano: božiee; b božei. ¹⁵ tolikoi. ¹⁶ sveta crkva. ¹⁷ oposrede sebe. ¹⁸ i on'. ¹⁹ gardinal'. ²⁰ patriêr'si. ²¹ arhibiškupi. ²² biškupi. ²³ i. ²⁴ nema: a. ²⁵ nema: mnogi ini. ²⁶ perlati. ²⁷ poglav'e. ²⁸ nema: vsa. ²⁹ deve. ³⁰ vdovice i muži i žene mužati i vas' ostali plk' hrstênski. ³¹ nebeseh'. ³² crikva. ³³ odljučila. ³⁴ da se tadba v svetoj crikvi čini od' redovnikov'. ³⁵ prvo. ³⁶ nema: vele. ³⁷ nema: ka. ³⁸ gardinalomъ. ³⁹ i sedla. ⁴⁰ životъ i stan'e. ⁴¹ poglav'e crikveno i vsih' ostalih'. ⁴² neč'. ⁴³ dari dolika. ⁴⁴ i tako moreš' ti razumiti.

moreš razmisliti, da naše sum'ne esu razibrane¹ po viš'nei mudrosti k našemu nauku; i² za to prosimo gospodina³ boga, da nas obarue v'pasti v' ta⁴ grihъ otъ tad'be i ot' družihъ⁵, i da namъ dopusti priti v svoju slavu v veki. Amenъ.

V sredu 3. posta.

Pristupi k⁶ Isusu mati sinu *Zavedovu* klanjajući se emu i proseći neč'to⁷ u nego. Matêi⁸ na 20⁹ kapituli.

Ove svete i posvećene besede esu rečene po evanjestu svetomъ Matii¹⁰ na 20⁹ kapituli negovihъ evanjestii¹¹. Govori evanjest', da mati svetago¹² Êkova i svetago¹³ Ivana pristupi kъ¹⁴ Isusu i reče: gospodine i meš'tre! ti si propovidaš svoju¹⁵ smrtъ svojimъ¹⁶ učenicomъ i govoreći, da imaš treti danъ v'skrsnuti i poiti v carstvo¹⁷ tvoe. Ono ča te oču prositi¹⁸, da, kada ti budeš v' tvoemъ carstvi¹⁹, učini, da moē d'va sina²⁰ budeta sedela²¹ edanъ o²² dēsnuju tečē, a drugi na livu stranu tebe. I²³ tada Isuhrstъ²⁴ obrati se ka učenicomъ svojimъ govoreći: vi ne z'nate, ča prosite, r'cite vi²⁵, morete li piti čašu, ku ê imamъ piti? A ona rekosta: moreva. A Isuhrstъ²⁶ reče: vi ju očete za isto piti čašu moju, a to, ča bi sestî obapolъ mene, to ne pristoi mani, nere komu e pripravleno otъ ot'ca moga²⁷, ki e na nebesihъ. Tada družî učenci počese mrm'nati meju sobu govoreći: gledai tihъ, ti bi oteli²⁸ biti nai vek'ši²⁹ mei nami. Tada³⁰ Isuhrstъ otgovori nimъ rekući: ne smučaite se, začъ ê oču da onъ, ki bude hotilъ³¹ biti nai vek'ši²⁹ meju³² vami, da bude v'simъ sluga. Govoru ošće, da onъ, ki se bude visilъ, da bude³³ poniženъ, a³⁴ ki se bude nizilъ, oče biti povišenъ. I to estъ otъ evanjesti³⁵.

Od' ovoga sveta i posvećena govoren'ê nahaê se, da plkъ sega svita estъ pokaranъ ot' gospodina boga za edanъ velikъ grihъ, ki prebiva na zem'li, a to estъ ljubavъ prezred'na, ku nosi otacъ sinu

¹ razane, to je: razabrane. ² nema: i. ³ od' gospodina boga. ⁴ vat'. ⁵ od njih' grihov'. ⁶ ka. ⁷ nič'to. ⁸ Matii. ⁹ ㄹᄇᆞᆫ u a i b. Za tim ima a: vazmi na pa(metъ), a b ima: govori. ¹⁰ Mateju. ¹¹ evanjesti. ¹² svetogo. ¹³ svetoga. ¹⁴ ka. ¹⁵ tvoju senart'. ¹⁶ t'voim'. ¹⁷ ces(a)ras'tvo. ¹⁸ prosim' te, da. ¹⁹ v ce(sa)ras'tvi tvoem' ²⁰ sina dva. ²¹ sidila. ²² na des'nu s'tranu a drugi na livu tebe. ²³ nema: i. ²⁴ Isus' ²⁵ recite mi, moreta li čašu piti. ²⁶ i Isuhrst'. ²⁷ mega. ²⁸ otili. ²⁹ veći meju nami. ³⁰ i tada. ³¹ otil'. ³² mei. ³³ oče biti. ³⁴ a on'. ³⁵ nema: i to e. o. e.. nego: v veki amen'.

a mužъ ženi¹, i za ke grihe² hoće³ gospodinъ bogъ nakazati takovihъ za tu ljubavъ prezred'nu. Govoru, da otъ te ljubve ishode mnoga zla⁴ ina, meju⁵ kimi estъ ovo prvo zlo, ko ishodi otъ te⁶ ljub've bezred'ne⁷, to es'tь, da ti ponizueš⁸ boga, razbiêjući nega presvete zapovedi. Govoru, da ti dobivajući *b'lago t'voim' sinom' ti m'nogo z'lo činiš, čineli ožuru rubajući i hineći, prodajući, kupujući i krivo mireći, i po mnogo inimi⁹ zakoni, ke ti nahodišъ t'voju zlu šegu. I ti ne poč'tuešъ blagdana ni vrimena ni mēsta posvećena, li otijući hiniti i¹⁰ blago spraviti¹¹, i ti bi otily prodati edanъ starъ p'šenice ili spudъ vina za 10 zlatihъ, ako bi mogaly, i ne ćešъ gledati nišće¹² milosrdiê nad' ubozimi ljud'mi¹³, a to činišъ za ljubavъ bezred'nu¹⁴, ku nosišъ tvoimъ¹⁵ sinomъ i k' tvoei ženi i k'¹⁶ blagu, ko ljubišъ toliko mimo reda, i to činišъ hotijući¹⁷ blaga dovole dobiti tvoimъ sinomъ, i otejući ženu ukrasiti svitami i otijući gospodovati družihъ. Govoru, da takovo činene oće ti učiniti zlu koristъ duši tvoei, kada ti budešъ stati na d'ni pakla, i¹⁸ tvoi sini ne te te zneti vanъ nigdare, ni tvoê žena, ni tvoe blago, ko ljubišъ toliko. Zamiri, da se č'te ot' ednoga ožur'nika, ki um'ri i *bi osuen'*¹⁹, začъ veće ljubla[še blago] nere dušu svoju, *ostaviti blaga* dovole, i ne ti se nigdare ispovidati za ne vratiti tuega, i ne otî e²⁰ zadovolje²¹ učiniti onimъ, ot' kihъ biše blago dobily ožuru. Ča oće²² srića, da²³ sinъ negovъ um'ri i ne otî²⁴ vratiti²⁵ ni nišće zadovolje učiniti za no zlo, ko biše negovъ otacъ učinily. I tako poide duša negova onamo, kadi biše nega otacъ, vъ edanъ dolacъ, ki biše plnъ og'na goruća, i on'di se mučahota²⁶ oba d'va. I po tomъ paki drugi sinъ negovъ, ki radъ služaše gospodinu bogu, slišeci da biše umrlъ otacъ negovъ i bratъ negovъ i poče moliti gospodina boga, da bi mu račilъ êviti, v' komъ stan'i biše duša otca²⁷ negova i brata negova. I budući ta edanъ bratъ na molitvi isprosi tu milostъ ot' gospodina boga, i pride²⁸ k nemu anjelъ boži i poêm' ga i popela²⁹ ga onamo, kadi biše duša otca³⁰ negova i brata. I vidiv'si nihъ v tolikihъ mukahъ smilova³¹ se i sliša, da *govoraše otacъ sinu svomu onomu,**

¹ k' ženi. ² ki grih'. ³ oće. ⁴ ina zla. ⁵ mei. ⁶ od' te. ⁷ prez'red'ne. ⁸ ponižueš' gospodina boga. ⁹ inih'. ¹⁰ ter. ¹¹ spravlati. ¹² ništar'. ¹³ ljudi. ¹⁴ prez'red'nu. ¹⁵ k' tvoim'. ¹⁶ g blagu. ¹⁷ otijući. Daļe ne ću više biļežiti oću i hoću. ¹⁸ a. ¹⁹ osuen' ostaviti blaga dovole. Ostalo nema. ²⁰ nema: e. ²¹ zadovol'. ²² cti. ²³ da i. ²⁴ ne ti. ²⁵ vratiti nišće ni zadovolje. ²⁶ ondi mučahu. ²⁷ ot'ca i brata negova. ²⁸ prišad'. ²⁹ pribela. ³⁰ ot'ca i brata negova. ³¹ i smilova se.

[ki biše pri] nemъ v' mukahъ¹: budi prokletъ, sinu moi, i onъ danъ, ki te začeh'. Zač' za ljubavъ prezred'nu, ku sam' ti nosiъ, za to samъ va ove² muke prišalъ, ke mi nigdare ne te poman'kati. I takoe³ sinъ proklinaše otcа⁴. Govorimъ tada, da imašъ raz'misliti, koliko zlo čini ta ljubavъ bezred'na⁵, ka ljubavъ nasъ otlučue oty carstva⁶ nebeskoga i pripelue⁷ nasъ k mukamъ paklenimъ. — Govoru, da drugo zlo es'tь, da⁸ vpadашъ va ubožastvo zavolju ljub've prezred'ne, ku nosiшъ k'⁹ t'voei ženi, kada ju poimeшъ. Govoru, da, ako¹⁰ ti imašъ v doti š'nu¹¹ 200 libarъ a ti očeшъ stratiti okolъ ne i okolъ pira 300 libarъ¹², pakъ¹³ po tomъ m'reшъ gladomъ ti i t'voê žena. Govoru, da tretio¹⁴ zlo, v' ko ti¹⁵ v'padaшъ¹⁶, e' tvrdostъ, začъ nečeшъ priêti¹⁷ pokaran'ê ot' ni¹⁸ ed'noga tvoga priêtela¹⁹, kada ti mineшъ redъ ot pravde otijući stratiti po tvoei voli i veće, nere imašъ dote. i nečъ²⁰ priêti sveta otcа tvoga i matere, ni tvoihъ bližikъ, a ti to činiшъ za tu ljubavъ prezred'nu. — Četvrto²¹ zlo, v' ko v'padaшъ, e' tašća slava za ljubavъ prezred'nu. Peto zlo, v' ko v'padaшъ, to e' ljubodeistvo, a to e, ako²² ti ne éъ žene vzeti, ako ni lipa, ali²³ žena muža, ako ni lipъ. Na to govorimъ, da to ni dobarъ matrimonii, kada si e učinilъ²⁴ za lipotu. Šesto²⁵ z'lo es'tь, v' ko ti²⁶ v'padaшъ, to estъ lakomostъ. To činiшъ ti, kada vzimaшъ²⁷ ženu zavolju blaga. Sed'mo²⁸ zlo e', ko se čini s' toga, to e' zakraćen'e²⁹. Govoru, ako bi se hotela t'voê žena ili³⁰ tvoi sinъ postiti, ti ne éeшъ i skračueшъ, i ako bi hotili poiti na misu ili na prodikovan'e³¹, a ti imъ ne daшъ i skračueшъ. Os'mo³² zlo, v'ko³³ v'padaшъ za tu ljubavъ prezred'nu, to e', da t'voi sini tebe budu³⁴ nenavidili v'tvoei starosti. Kako e to is'to, imašъ³⁵ priliku ot krala Davida, ki ljublaše svoga sina³⁶ Apsaloma³⁷ tu ljub'vu³⁸ prezred'nu, i pride Davidъ v toliku nenavidostъ³⁹ svomu sinu Ap'salomu, da onъ učini tako⁴⁰, da postavi Davida v toliku nepriêzanъ v'semu⁴¹ pl'ku, da ga izag'naše

¹ Riječi u oklopu [] samo nagoviještam, ruk. b ima samo: govoraše otac' sinu svomu: budi. ² va ve. ³ tolikoi. ⁴ otcа govoreći: proklet' budi ti, zač' ti me nauči priti va te straš'ne i teš'ke muke, kim' nigdare ne budet' kon'ca. ⁵ prezred'na. ⁶ cesarstva. ⁷ pripelue. ⁸ da ti. ⁹ nema: k. ¹⁰ dako. ¹¹ š nju v'doti; a ostalo do 300 nema. ¹² libre. ¹³ paki. ¹⁴ da e troe z'lo. ¹⁵ nema: ti. ¹⁶ opako slijedi: za to zlo, u a. ¹⁷ prieti pokaraniê. ¹⁸ nema: ni. ¹⁹ pretela. ²⁰ ne češ' prieti s'vita od' tvoga ot'ca. ²¹ od ovdje nema b do: peto zlo. ²² kada ti neč' žene. ²³ ili. ²⁴ kada se e oženil' ²⁵ peto. ²⁶ nema: ti. ²⁷ vzim'leš'. ²⁸ šesto. ²⁹ zakraćenie. ³⁰ ali. ³¹ prodičas'tvo. ³² sed'mo. ³³ ko ti činiš' i v ko v'padaš'. ³⁴ budu tebe. ³⁵ ti imaš'. ³⁶ sina svoga. ³⁷ Apsoloma. ³⁸ ljubviju. ³⁹ nenavist' tomu sinu svomu. ⁴⁰ pos'tavit. ⁴¹ s'vomu.

vanъ is kraljevstva, a on' se samъ učini gospodinъ. Deveto¹ zlo, v' ko v'padašъ, e' vzeti² silu ljucko, i mnogo kratъ s toga se³ učini uboistvo⁴. Kako e to isto, ti imašъ priliku ot' krala Ahava, kada⁵ vze silu edanъ vinogradъ Nabotu⁶, a onъ, ne otijući mu ga dati⁷, naide redъ i⁸ umori ga po svetu žene svoje Ezaveli⁹. Govoru, da to¹⁰ mu učini učiniti zaľ konacъ duši i telu, da onъ z'gubi svoje kraljevstvo i bi ub'eny onъ i nega¹¹ žena. Govoru, da ti morešъ sada razmisliti, koliko¹² zla se čini sada na sviti za tu ljubavъ prezred'nu¹³.

V četvrtakъ 3. posta.

Človikъ edanъ biše¹⁴, ki se oblačaše v' pur'piru. Luka na 16. kapituli¹⁵.

Ove svete i posvećene besede esu rečene ot Isuhrsta a¹⁶ pisani su ot' evanjelista svetago Luki na 16. kapituli negovihъ evanjelii¹⁷. Govori, da Isuhrstъ reče k narodu i k svojimъ učenikomъ ed'nu prit'ču govoreći: Bihota 2 človika, edanъ bogatъ a drugi ubogъ, ki bogatacъ ta¹⁸ živeše vele obil'no i slav'no¹⁹, i oblačaše se v svite od' pur'puri²⁰ i ot' sukna zlata i srebrna. A ta ubogi zoviše se Lazarъ, ki ne mogaše hoditi i²¹ prositi, i biše vasъ gubavъ i g'noênъ, i staše vasъ danъ pred vrati toga bogat'ca²² i želiše nasititi se od' mr'vicъ, ke padahu ot' stola toga bogat'ca, i nigdare²³ ne tiše smilovati na nъ²⁴, tere²⁵ negovi p'si prihoèhu²⁶ i lizahu g'noi negovъ²⁷ i rane nega. I pride da umri ta ubogi i ponesena bi duša negova anjeli²⁸ božimi²⁹ na krilo Avraamle³⁰. Paki um'ri ta bogatacъ i pogrebenny bi na d'no pakla. I budući v' pakli ta bogatacъ vz'dvig'nu oči s'voi i vidi Lazara na krili Avraamli³¹, i ta poče vapiti govoreći: ot'če Avraame³², pomilui me, molim' te, poš'li Lazara, da mi³³ postavi ed'nu kaplju vode va usta moè na êzikъ moi³⁴, začъ vasъ izgaramъ va og'ni ovomъ. Tada ot'govori Avraamъ³⁵ i reče³⁶: znai, da meju³⁷ tobu i meju³⁷ manu estъ velika propastъ³⁸, i spomeni se

¹ os'mo. ² v'zimati. ³ se s'toga. ⁴ ubis'tvo. ⁵ kadi. ⁶ još ima: vinograd' Nauteov'. ⁷ ne dati. ⁸ umo iti ga. ⁹ Ezavele. ¹⁰ nema: to. ¹¹ negova. ¹² kolika zla se čine. ¹³ b dodaje: amen'. ¹⁴ biše bogat'. ¹⁵ b ima još: govori. (to je 16-19). ¹⁶ a esu pisane po evanjestu svetom' Luki. ¹⁷ evanjeli. ¹⁸ nema: ta. ¹⁹ s'lav'no i obil'no. ²⁰ v' svite pur'pirne. ²¹ nema: i. ²² bogatoga. ²³ nigdar' se ne otiše. ²⁴ na nega. ²⁵ nere. ²⁶ prihoèhu k nemu tere lizahu. ²⁷ na nem'. ²⁸ anejli. ²⁹ dodano: v rai. ³⁰ avramle. ³¹ avramli. ³² Avrame. ³³ nema: mi. ³⁴ dodano: i ohladi. ³⁵ Av'ram'. ³⁶ nema: i reče. ³⁷ mei. ³⁸ velik' put'.

sada, da si ti priimalь v životi t'voemь mnoga¹ dobra, a Lazary takoe zalaê, i za to onь sada² estь utišenь, a ti mučiš se. I reče onь bogatacь: da molim' te³, učini mi ed'nu milostь, pošli Lazara na onь⁴ svitь, ere tamo imamь 5 bratъ⁵, da imь onь prodikue, da oni ne pridu⁶ na vo mêsto muč'noe. I reče Avraamь⁷: oni imaju tamo proroke i pripovidav'ce, da nihь⁸ poslušajutь. I reče bogatacь: ne tako, otče⁹, ote veće verovati Lazaru¹⁰, ako stane ot' mrt'vihь. I reče Avraamь: ako oni (ne) ote¹¹ vêrovati onimь živimь, a tada i mane ote verovati mrtvimь. I govorim ti, da¹² ti va veki oćešь stati va tihь mukahь, a Lazary v životi vêč'nomь v veki¹³.

Od ovoga sveta i posvećena govoren'ê griš'nici esu pokarani ot gospodina boga¹⁴ hudobe i grihovь, i esu osvaeni pred' pravdu božastvenu toliko¹⁵, da gospodinь bogь oće otlučiti i dati sen'ten'ciju¹⁶. Za¹⁷ tь grihь osvajue nasь prorokь Mehei¹⁸ na 7. kapituli govoreći usti božimi tomu plku: za volju nihь zlobe oću i nimь¹⁹ poslati kaš'tigu ot' gnêva moga, i oću učiniti, da budu siêti a ne budu žeti, i vinogradi nihь²⁰ da nimaju ploda vzdati, i v'sa nihь ovoçiê oću s'trti i ne ću uslišati nihь proš'ne²¹, i to oću učiniti za volju nihь zlobe i nihь hudobe. I to e rekaly samь gospodinь bogь, i totu v'²² tomь rečen'i ti bi mogaly pitati, ča estь hudoba. Na to ti ot'govaramь, da v'saki grihь, ki činišь²³, misleći ga prie²⁴ učiniti s volju, govoru, da se to zove hudoba. Ošće bi ti²⁵ mogaly pitati, po ki zakou²⁶ se čini ta hudoba. Na to ti ot'govara sveti Avgustinь²⁷ i di, da mi imamo troe dobro. Prvo dobro se zove²⁸ ot' nature²⁹, a to estь pšenica i žito i vino, ko raste po naturi k našemu dobru i ka užit'ku, i tolikoe druge stvari, ke ishaēju po naturi. Drugo dobro estь³⁰, ko mi imamo, estь dobro op'ćeno, a to estь kako su oficie³¹, ke ti imašь ot' gospodina ali ot' op'ćine. Treto dobro estь meš'triê, a to se udrži v' meš'triêhь³², ke su na semь svitu, i ot' toga hoću govoriti³³. Govoru, da v' tomь dobru³⁴ meš'tar'skomь proti dobit'ku ti³⁵ morešь učiniti hudobu, dobivajući hin'bu i s lažami³⁶ i sa³⁷ ožuru i drugimi³⁸ zalimi³⁹ šegami i za-

¹ m'nogo. ² sada on' ov'di. ³ te, ot'če. ⁴ na n'. ⁵ pet' bratov'. ⁶ pridut'. ⁷ Av'ram': oni t'mo imaju. ⁸ ih'. ⁹ o e. ¹⁰ nema: Lazaru, nego: g'do od' mrtvih' v'skrset'. ¹¹ ne te (ne iz b). ¹² da ti oćeš' stati va veki v tih' mukah'. ¹³ v veki. Amenъ. ¹⁴ ot grihov', ki se čine po hudobi. ¹⁵ tolikoi. ¹⁶ šen'ten'ciju. ¹⁷ i za t'. ¹⁸ Mihei prorok'. ¹⁹ oću im'. ²⁰ nema: nihь. ²¹ prošeniê nih'. ²² va. ²³ nema: ki činišь. ²⁴ prvo. ²⁵ ti bi. ²⁶ način'. ²⁷ Av'guštin', i govorim. ²⁸ zove se. ²⁹ od ovdje nema do drugog dobro. ³⁰ nema: estь. ³¹ officii. ³² pisano: meš'trihь, u b: meš'triê. ³³ nema: hoću govoriti. ³⁴ dobri. ³⁵ opako u a: ki; b pravo: ti. ³⁶ s' laži. ³⁷ s. ³⁸ dragimi. ³⁹ z'limi.

koni. Govoru, da vsaki tratъ, kada koli ti činišъ tako, ti dobivašъ blago zlo i hudob'no i sagrišašъ smrt'no¹ i držan' si e vratiti². A to estъ koliko k³ blagu zlo dobitu. Zamiri ošće tri druge zakoni⁴, ki se prostiraju proti onimъ, ki vladaju⁵ timъ blagomъ, ko estъ⁶ dobito tako hudob'no. Govoru tebi⁶, komu estъ ostavleno to takovo blago i uživašъ ga. Govoru, da ti uživašъ blago hudob'no, govoru, da ti sagrišašъ smrt'no i⁷ dulžan' si e povratiti to blago hudob'no. Govoru ošće veće, da⁸ ne morešъ činiti al'muš't'va⁹, ko bi priēt'no pred' gospodinomъ bogomъ. Ošće govoru, da ča koli¹⁰ ga jišъ i ča koli¹⁰ ga tratišъ¹¹ i za se obratišъ, ti si e držanъ vratiti toga blaga zlo dobitoga. — Drugi zakonъ estъ¹², ki se prostira proti onimъ, ki uživaju to blago hudob'no. Govoru¹³, ako bi ti vzešъ ed'nu h'čer¹⁴ ed'noga ožurnika, ali ed'noga drugoga človika, ki bi dobišъ to blago¹⁵ nepravd'no, govoru, da ono blago, ko ti dae v' dotu, da ga ti uživašъ, govoru, da ti uživašъ blago hudob'no i držan' si e povratiti¹⁶ onu dotu pod' penu griha smrt'noga. Govoru: dobro, ako¹⁷ bi ta, ki ti e dašъ tu dotu, ako bi imiъ toliko blaga prava i čista prie, nere e učinilъ ta grihъ hudob'ni ot tihъ ožuri¹⁸ ili¹⁹ ot onoga zla dobit'ka²⁰, to možešъ udržati tu dotu pravdnimъ²¹ zakonomъ. I ako²² bi po niki ini zakonъ zlo dobita i tebi dana, oće ti zašъ plodъ učiniti. — Treti zakonъ estъ²³, ki se prostira proti onimъ, ki budu uživali to blago hudob'no. Zamiri ti, ki hoćešъ vzeti h'čer¹⁴ ed'noga popa ili¹⁹ si ju jure v'zešъ, ako²⁴ ti e onъ dašъ dotu, ili ti ju oće dati blaga crik'venoga, govoru, da ti uživašъ blago hudob'no i nepravd'no, i esi e držanъ povratiti, ako oćešъ biti v' stan'i ot' spasiē, i²⁵ sagrišašъ smrt'no, ako ga ne povratišъ, začъ to blago onъ estъ delъ²⁶, ki bi se imiъ dati ubozimъ, i to blago estъ nimъ kako ukradeno i vzeto nepravd'no. Govoru tada, ti²⁷ imašъ razmisliti vele dobro, ako ti uživašъ to blago hudob'no; i ako e imašъ, vrati²⁸ e gospodinu bogu, č'e e, i prosí prošćen'ê ot boga, a on' ti oće biti milostiv' na semъ sviti²⁹ i na nomъ³⁰. I to e, koliko k prvomu delu. Govor(i)³¹.

¹ smrtno. ² povratiti. ³ g blagu. ⁴ zakone. ⁵ ob'ladaju. ⁶ nema od ovdje sve do: govoru, da ti sagrišašъ. ⁷ i esi držan' povratiti. ⁸ da ti. ⁹ al'muš'noga. ¹⁰ ča godi. ¹¹ s'tratiš'. ¹² iz b. ¹³ govoru ošće. ¹⁴ k'čer'. ¹⁵ nema: blago. ¹⁶ vratiti. ¹⁷ da ako ta, ki ti e e daš'. ¹⁸ te ožure. ¹⁹ ali. ²⁰ dobitiē. ²¹ s pravdnim'. ²² da ko. ²³ iz b. ²⁴ i ako. ²⁵ i ako ga ne povratiš', ti sagrišaš' smrtno. ²⁶ est' on' del'. ²⁷ da ti. ²⁸ vratiti, bez e. ²⁹ svitu. ³⁰ drugom'. ³¹ nema: govori.

Govoru v' drugomъ delu, ki našъ učí naiti nekoliko milosti ot gospodina boga. Govoru, da učinišъ onako, kako govori Eremiê prorokъ¹ na 17. kapituli ustí božimi govoreći: prokletъ budi onъ človikъ, ki ufa na človika i polaga ufan'e² svoje v ruku³ tela. Zamiri, da gospodinъ bogъ oće reći, da se nima ufati v' n'ied'no stvoren'e sega svita. Zamiri, da to gospodinъ bogъ govori⁴ ot' grišnika, ki ufa v' blago⁵ hudob'no i nepravad'no. Govoru, da po ruci teles'noi razumiju se vladav'ci sega svita, v' kihъ ni ni ed'noga spasen'ê, začъ danas' su živi a zajutra mrtvi i v nihъ ni stanovit'stvo⁶ ot' ni ed'ne riči, po koi bis'mo mogli ufati v' nihъ. Govori gospodinъ bogъ: ako oćeš⁷ ufati⁸ va me i verovati se va me, povrativ'ši blago, ko si dobilъ nepravad'no⁹, ê ti oću prostiti t'voju hudobu. Govori prorokъ ustí božimi: estъ i hoće biti blagoslovljenъ¹⁰ omъ človikъ, ki estъ ufalъ i¹¹ ufa i ki se verue v gospodina boga. Govori gospodinъ bogъ: oću učiniti tomu človiku kako drivu, ko est' v'saeno pri vodahъ, ko dae plodъ va vrime svoje, a listie¹² ego vazda zeleno est' i vsaka dëla ego¹³ pros'pêš'na sutъ nemu. I to govori bogъ¹⁴ da onъ oće učiniti prospêš'na tvoê dobra dëla, ako ti budešъ ufal' va nъ svoju pravu veru, ostavljajući na stranъ¹⁵ v'se te hudobe¹⁶, ke su rečene zgora v prvom delu¹⁷.

Govoru v tretomъ delu, ki našъ učí nekoliko naučiti se mudrosti. I za to zamiri ov'di tri sum'ne k našemu nauku. Prva sum'na estъ ovo: ko estъ veće seguro stan'e, ali kada ti vsa prospêvaju, ali, kada ti se prigaêju ka protivanstva? Na to ti od'govara sveti Avgustinъ¹⁸ i govori, da imašъ zamiriti tri račune. Prvi estъ, da blago sega svita estъ dobro samo v sebi. Govoru, da traćen'e ot' blaga, ko ti tratišъ, more biti zlo i dobro. Ako e tratišъ¹⁹ zlo, a oćešъ imiti zlo²⁰, ako e tratišъ¹⁹ dobro²¹, oćešъ imiti dobro²¹. Drugi računъ estъ, da bogati more veće dobra učiniti nere ubogi. Računъ²² es't', da bogati nima toliko nevole koliko ubogi. Govoru, da bogati nima²³ brige toliko težati, koliko ubogi, i more bole al'muš'stvo²⁴ (činiti nere ubogi. Nišée mane, ako ubogi ima dobru volju činiti almuž'no), zadovolje

¹ prorok. ² Eremiê. ³ ufanie. ⁴ ruke. ⁵ da to govori gospodin' bog'. ⁶ do-dano: sega svita. ⁷ stanovit'stva. ⁸ oć. ⁹ ufati je iz *b*, u *a* ima: verovati. ¹⁰ hudob'no. ¹¹ bžen', *b* blžen' est' i oće bit'. ¹² nema: ki est' ufal' i, nego; ki ufa va gospodina i ki se verue v gospodina. ¹³ list'e negovo vaz'da est' zeleno. ¹⁴ nega. ¹⁵ gospodin' bog'. ¹⁶ stranu. ¹⁷ hudobe i grihe ki su rečeni. ¹⁸ dodano: i to e koliko k' drugomu delu. ¹⁹ Avgustin'. ²⁰ s'tratiš'. ²¹ opakó: dobro. ²² zlo. ²³ nema od: računъ, do: govoru. ²⁴ toliko brige nema težati. ²⁵ al'muš'no; a ono u zaporci štampano je iz *b*. jer nema u *a*.

mu estъ. — Treti računъ es'tъ, da e veće siguro stan'e¹ va ubožastvi ot' protivan'stvi, nere v prospěvan'i i v' bogatastvi. Računъ estъ², da ubogi nima toliko priklon'no srce svoje k blagu, koliko bogati. Po tomъ računi ti morešъ razmisliti, da e veće siguro³ stan'e va ubožastvi nere v bogatastvi. — Druga sum'na estъ ovo: almuš'stvo⁴, ko se čini na semъ sviti⁵, ako more koliko pruditi⁶ onimъ, ki su osueni? Na to ti ot'govara sveti Avgustinъ i sveti Grgurъ⁷ i edanъ popъ dok'torъ Pocen'tinъ s Pariža, ki imiše tu misal', ka estъ istin'na, i govore oni, da⁸ duše osuene muku, ku imaju, ta ne poman'kiva nigdare, da bi oni ne stali v žalosti vazda⁹ i v' mukahъ. I govore ti isti doktori, da duše osuene imaju¹⁰ nigda¹¹ niko polahčan'e, a to estъ, kada vide¹², da nihъ bližiki¹³ ali priěteli učine ko godi al'muš'stvo¹⁴ za nihъ duše. Dobro, govorimъ, da ono polahčan'e ako¹⁵ oni imaju dali ne stoe nigdare¹⁶ prez' muke, a ona muka, ku oni trpe, ta se nigdare ne ot'lučue¹⁷ ni ot'delue¹⁸ ot nihъ. Da¹⁹ ti bi mogahъ reći: po ki načinъ imaju to polahčan'e, ako se muka nigdare ot nihъ ne otlučue? Na to ti daju ed'nu priliku, a to da mi budešъ razumilh bole²⁰, govoru: ako bi bilъ edanъ, ki bi imelъ biti obišenъ ili²¹ mu se glava imela²² usići i ne mogući biti prostъ te smrti²³ po ni edanъ putъ, govoru, da negovi bližiki i nega priěteli²⁴ da bi poš'li k' nemu kumfortati²⁵ ga i utešiti²⁶ ga govoreći: mi smo ti učinili to, ča smo ti nai veće mogli i z'nali, otijući te izbaviti ot'²⁷ te smrti, govoru, da ta, ki bi imelъ biti umorenъ, nišće mane ako ima (nad')²⁸ sobu muku ot' semrti, ku²⁹ ima priėti, govoru, da li prime³⁰ nekoliko utěšenie, vidiv'si, da negovi bližiki³¹ i priěteli³² da ga kumfortaju³³ i utišuju govoreći: mi smo učinili vse, ča s'mo mog'li i znali³⁴, otijući te izbaviti, govoru, da za to li ostane pri nemъ muka od' semrti. I tako čine onimъ, ki su osueni, vidiv'si³⁵, da nihъ bližiki³⁶ učine ko al'muš'stvo³⁷, govore, da primu neko utešen'e³⁸, a to ča oni imaju, govoru da oni govore: mi vidimo, da naše bližiki i priěteli³⁴ radi bi

¹ stan'e od' prišastva va ubožastvo nere v prospivan'e i v bogatastvo. ² est' ovo. ³ siguro stan'e ubogoga nere bogatoga. ⁴ ako al'muš'no. ⁵ svitu. ⁶ ako more biti koliko prud'no. ⁷ Grgur' edan' doktor' o(d) Pariža meš'tar' Pocen'tin'. ⁸ da muku imaju duše osuene, ta ne pomankue. ⁹ vaz'da v žalosti. ¹⁰ pisano: imu, b. imaju. ¹¹ drugda. ¹² nema: vide. ¹³ bližike. ¹⁴ al'muš'no. ¹⁵ ko. ¹⁶ nema: nigdare. ¹⁷ od'luči. ¹⁸ nema: ni otelue. ¹⁹ nema sve do: na to ti daju. ²⁰ bole razumil'. ²¹ ali. ²² imila glava. ²³ semrti. ²⁴ preteli. ²⁵ kumfortati. ²⁶ utišiti. ²⁷ nema: ot'. ²⁸ nad' iz b. jer a. nema. ²⁹ ku on' ima. ³⁰ prima od' nih' niko utešen'e. ³¹ bližike. ³² preteli. ³³ kumfortajn. ³⁴ nema: i znali. ³⁵ videći. ³⁶ bližike. ³⁷ al'muš'no. ³⁸ utišen'e od' toga.

namъ pomoći, ako bi mogli izneti našъ z¹ ovihъ mukъ. Govoru² ê, a to estъ utišen'e onimъ dušam', ki su osuene³ v vêki, i govoru, da se oni ne te nigdare izbaviti muke paklene, i ne prudi nimъ almuš'tvo⁴, ko se čini za nihъ⁵; i za to ne more imiti onъ bogatacъ ed'nu kaplju vode od' Lazara. — Treta sum'na estъ ovo: ako⁶ prihaê muka onimъ, ki su v' pakli, pridući onamo k' nimъ⁷ ed'noga bratъ ali sinъ⁸? Na to ti od'govara sveti Avgustinъ⁹ i di, da oni osueni, ki su v mukahъ paklenihъ, oteli bi, da bi vsaki osuenъ¹⁰ tako, kako su oni¹¹, s timъ ratomъ, da ne bi otili biti oni uzrokъ nihъ osuenju. Govoru: ako bi bilъ edanъ ožurnikъ i ako bi onъ naučilъ činiti ožuru svoga sina ili¹² brata ali inoga človika i da bi onъ umrlъ i osuenъ, paki sinъ ili¹² bratъ ili¹² ini človikъ, koga bi onъ naučilъ ožuru činiti¹³, da bi umrlъ i osuenъ, govoru, da¹⁴ bi mu se pristala muka vek'sha nere ju imiše spridъ¹⁵, začъ onъ estъ bilъ uzrokъ¹⁶ osuen'ju tihъ takovihъ, kih' e naučilъ. Govoru, da ot toliko ljudi, koliko ihъ estъ¹⁷ osueno za nega uzrokъ, toliko mu estъ vek'sha¹⁸ muka priložena. Nišće mane¹⁹ oteli bi vsaki osueni, da bi vsaki osuenъ prezъ negova uzroka. — Ti bi mogalъ pitati, ako osueni vide onihъ, ki su v carstvi²⁰ nebeskomъ. Na to ti ot'govaramъ i dimъ, da ne (vide)²¹ po ni edanъ načinъ, da oni, ki su v' carstvi²⁰ nebeskomъ, dobro vide onihъ, ki su v pakli osueni²². Računъ estъ²³, začъ oni vide v' bozi vse rići, i za to se more²⁴ v bozi viditi vsaka ričъ. I oni, vidiv'shi svoga ot'ca materъ ili²⁵ brata ili¹² sestru ili¹² sina ili¹² ženu ili²⁶ h'čerъ, imaju na nihъ veliko smilovan'e, da prez' žalostî. I to ne moremo reći, da bi te duše slav'ne mogli²⁷ imiti ku žalostъ, začъ one esu ukreplene va voli božiei²⁸. Govoru: dobro, da bi oni hoteli i bili bi veće kuntenti, da bi bili oni spaseni, nere da su osueni. I za to more se reći: um'ri bogatacъ i pogrebenъ bi²⁹ v pakli. I to estъ koliko k tvetomu delu.

¹ iz'. ² govoru, da to est'. ³ osueni. ⁴ al'muž'no. ⁵ dodano u b: nego samo ed'no kun'fortan'e, da nisu zableni od' svojih' bližik' i preteli. ⁶ ako prilaga muku. ⁷ k nemu. ⁸ sin' ali brat'. ⁹ Av'guštin'. ¹⁰ osuen' bil'. ¹¹ i oni. ¹² ali. ¹³ dodano u b: ako li ko ino z'lo, ča est' grih', i da bi um'rl' i osuen' bil'. ¹⁴ da mu se e. ¹⁵ priê. ¹⁶ uzrok' nih' grihu, ki ih' e naučil'. ¹⁷ est' nih'. ¹⁸ veća. ¹⁹ nišće mane, da vsaki osueni otili bi, da bi vsaki osuen', da prez' negova uzroka. ²⁰ cesarstvi. ²¹ iz b. uzeto. ²² osueni v pakli. ²³ est' ov'. ²⁴ more se viditi v bozi. ²⁵ nema: ili. ²⁶ k'čer' ali ženu, muža. ²⁷ mogle imeti. ²⁸ božei. ²⁹ est'.

V petakъ 3. pos'ta. rc(i)

Reče Isusъ¹ prit'ču²: človikъ edanъ bi otacъ obiteli, ki nasadi vinogradъ³ i plotomъ ogradi ga. Matei⁴ na 20 terъ 1⁵ kapituli⁶.

Ove svete i posvećene besede esu rečene ot'⁷ Isuhrsta k' parišomъ i knižnikomъ po evanjestu svetomъ Matiju⁸ na 20 terъ 1. kapituli negovihъ evanjesti, rečene po ovoj prit'či. Govori Isuhrstъ ovu prit'ču: Bi edanъ človikъ⁹ otacъ čeladi¹⁰, ki nasadi vinogradъ i plotomъ ogradi ga i¹¹ naredi nega¹⁰. Učini edanъ turanъ i učini v' nemъ korito, otijući vino istočiti, i da ga delatelemъ. I pride vrime ploda¹² i posl'a otacъ vinograda sluge svoje, da bi prišli¹³ plodi vinogradi¹⁴. A oni delateli vinograda vele zlo priěše sluge negove i veliku kaštigu učiniše nad' nimi i ubiše mnoge¹⁵. A onъ posla družihъ za nimi i¹⁶ oni učiniše¹⁷ ošće gore tim' i vele ih' veće pobiše. Vidiv'ši to ta gospodin' i pos'lie pos'la sina s'voga govreći: eda vidiv'ši sina moga i budu se boěli i budu ga poč'tovali za volju mene i za volju ljub've moe. I kada paki oni vidiše sina negova gredući rekoše mei sobu: ovo naslednik' g're negov', poimo, ubiimo i nega i očemo sebi ud'ržati vinograd' nega. I tako učiniše, kako rekoše mei sobu. I paki reče Isuhrst' k' pariseom': ča se ima učiniti tim', ki su ubili sina s'voga gospodina? Odgovoriše farisei rekuće: vinograd' ta im' se ima v'zeti i dati se nišćim' inim' težakom' i paki kaštigati nih', kako su dos'toini. Tada reče Isuhrst': vi s'te osudili vele dobr'o, govoru, da otac' moi oće učiniti vam' tako i oće vam' v'zeti gos'podstvo i oće e dati onim', ki dadu nemu p'lod' va vrime s'voe. Govoru, da ta vinograd' est' zakon', ki vam' dal' est' otac' moi, a plot', kim' est' ograen', to esu negove svete zapovedi, a turan' est' naša sloboščina, v ku es'mo pos'tavleni, i da moremo učiniti dob'ro i z'lo; a on' torkul' to est' kaštiga, ku vam' oće dati otac' moi za vaše g'rihe. Tada farisei s'mutiše se vele i bili bi radi kaštigali Isuhrsta, da boěhu se plka. I ovo e istumačeno evanjestie.

¹ dodano: učenikom' svojim' i narodom'. ² prit'ču siju. ³ nema: i plotomъ ogradi ga. ⁴ Matii. ⁵ edan': ⁶ dodano u b: govori. ⁷ odi. ⁸ Mateju. ⁹ človik' edan'. ¹⁰ obiteli. ¹¹ a po srede nega učini edan' toran' i učini v' nem'. ¹² plodi vinograda Pos'la gospodin' vinograda s'lugi svoje. ¹³ prieli plode. ¹⁴ u a. vinogradadi. ¹⁵ i mnogo h' ubiše. ¹⁶ a. ¹⁷ evdje je iz a. istrgnut jedan list, a što je istrgnuto, prepisano je iz ruk. b.

Od ovoga sveta i pos'većena govoren'ê kara se edan' velik' grih', ki se zove silu v'ziman'e, i za t' grih' est' os'vaen' plk' sega svita pred' gospodinom' bogom', za ki g'rih' prav'da božastvena oće učiniti mašćenie v'rhu toga plka. Govori gospodin' bog': oću učiniti kaštigati ta plk' g'nevom' moim', to est' gladom' i smr'tju i ratom', i oću učiniti tomu plku, kako sam' učinil' onim' iz' Samarie, kada v' nih' prebivaše ta g'rih' od silu v'ziman'ê. Govori gospodin' bog': pos'lah' im' proroka, da bi ih' pokaral', da bi se os'tavili toga straš'noga griha. I to im' učinih' reći od' moe s'trane, a oni to s'lišavši oni se š'potaše manu i moim' prorokom'. Zamiri, griš'niče, nakazan'e, ko im' učini gospodin' bog' za t' g'rih', kako est' pisano v' četvrtih' k'nigah' carskih' na 6. kapituli. Govori, da gospodin' bog' pos'la k'rala surskoga na Samariju s' toliku vois'ku, da oni biše toliko moć'no ob'sedeni, da pridoše na to, da morahu is'ti živinu, to biše p'si i mač'ke, kone i os'le i maz'ge i inu živinu nečis'tu za volu velika g'lada. I govoru, da edna oš'la g'lava bi prodana za 100 z'latih' meju nimi. I ošće im' veće pride, da se sami mei sobu idihu. Razmis'li sada, griš'niče, koliku straš'nu nakazan' est' dal' gospodin' bog' ovomu plku za t' g'rih'. Govori gospodin' bog': oću učiniti tomu plku, kako učinih' onim' i- Samarie, zač' oni jure nimaju ni ed'nu kunšen'ciju i ne štimaju za g'rih' v'zeti silu i zaueti ono, ča ni nih'. I za to im' oću pos'lati s'traš'nu šen'ten'ciju moju tako, da bi se volili oni nig'dar ne roeni na si svit'. Govoru, da bi me ti mogal' pitati, ča est' ta g'rih' to silu vziman'e, od' kuda is'haê i po ki način' se čini ta g'rih'. Na to ti od'govaram' i zamiri dob'ro, da mi imamo dvoe dob'ro, ed'no est' v' nas', a drugo van' iz' nas'. Dob'ro, ko est' v' nas', to est' duša i telo, i dob'rota, ku mi imamo, ku nam' e dal' gospodin' bog' po s'voei milos'ti i daru, govoru, da od toga dob'ra v'saki trat', kada poz'nan' ti nisi i ne hvališ' gospodina boga od' toga dob'ra, ti činiš' ta grih' od' silu v'ziman'ê od' onoga dob'ra, ko e dal' gospodin' bog' tebi, ti si držan' gospodinu bogu povraćen'e. Govoru, da drugo dobro, ko est' vani iz' nas', mi moremo učiniti silu v'zeti po 4 zakone, ki esu vele mrski gospodinu bogu. Prvi zakon' est', po ki moreš' učiniti ta g'rih', s'hranjujúci tvoe. Drugi¹ zakonъ estъ², kada ti zlo tratiš' t'voe. Tretí zakonъ estъ² imijúci v' shranbi blago tvoga iskrnega. Četvrti zakonъ e² imijúci ti³ v' zakladъ⁴ blago tvoga iskrnega. Prvi zakonъ estъ, da ti činiš' grihъ ot' silu vziman'ê, to estъ hraneći⁵ t'voe. Govoru, ako bi ti bilъ ko-

¹ Tu počínue opet rukopis a. ² nema: zakonъ estъ. ³ nema: ti. ⁴ v' zakladi niko blago. ⁵ shranjúci.

man'surь¹ kihь sirotь ali vdovicь, ali faturь č'i, ali hižnikь koga godi, ali bi spravlaľ ko prihodišće ed'ne op'ćine. I tako govoru ot vsakoga, ki² obraća ljudskimь blagomь. Govoru, da v'saku ričь, ku ti³ vziamašь priko⁴ reda i prikь tvoga pravoga naima ali mita, ti činišь ta grihь ot' silu v'ziman'ě. I tako, kako samь to⁵ rekabь od' toga, tako govoru oda⁶ vsihь inihь, ki koli imaju v rukahь ča ljuc'koga, kako su ošće⁷ kmeti, ki drže pošišijuni⁸ ili⁹ živinu ljuc'ku. Govoru, da vsaku ričь, ku¹⁰ godi vazmešь priko reda, ti činišь ta grihь silu v'ziman'e i sagrišašь semrt'no, i vsaki e držanь povraćen'emь¹¹. Govoru ošće, ako bi bila ed'na žena, ka bi s¹² mužemь bila, i ako bi ona v'zimala niku ričь s'¹³ hiže svoje obraćajući e¹⁴ i shranajući e¹⁴ na svoju poš'tu¹⁵ i koristь i govoreći: ako mužь moi um're, to é oću imiti veću dotu, govoru, da bi ona činila grihь¹⁶ silu v'ziman'ě i sagriša semrt'no. Da dobro, govoru, ako bi bila edna žena, ka bi imela z'la muža i rasap'nika¹⁷ hiši svoje, govoru, da ona more slobod'no¹⁸ vzeti ku godi ričь i shraniti ju k potribi hiše¹⁹ svoje; govoru, da takova ne sagriša, dapače dobro čini. Govoru, da ti činišь grihь ot' silu v'ziman'ě, hotijući²⁰ shraniti tvoe v'zimajući ku godi ričь priko pravoga tvoga mita ili salariě, i vsaki tratь, kada koli ti to činišь, ti sagrišašь semrt'no i držanь si e vratiti. Razmisli ti tada²¹, ki si k'metь, kada ti v'zimašь pšenice²² i vina ili sočiva ili ko godi ono blago priko naima ali mita tvoga, govoru, da si ti držanь to v'se vratiti²³ gospodinu tvomu. A to e' računь, da ti nigdare dobra²⁴ ne činišь, začь ti ne grešь na pravu i dobru²⁵ v'ěru i čistu. Tako²⁶ govoru ot v'sihь, ki su oficiěli, kada priemlju v ruke svoje ali ot' sirotь ali ot'²⁷ vdovic, ali od' op'ćine ali od' gospodina, kako samь zgora rekabь prikь svoga²⁸ dl'ga i pravoga mita, ko im' e od'lučeno. Govoru²⁹, da moreš' učiniti ta grihь po drugi načinь³⁰, otijući dobiti opetь³¹ tvoe zlo traćen'e³². Govoru, ako bi tebi v'zeta ed'na ričь ili³³ veće riči, i ako bi e³⁴ ti našalь onoga, ki bi ti e v'zela, i ako bi mu e ti v'zela silu, ti bi učinilь ta grihь silu v'zet'ě³⁵ i sagrišil' si³⁶ semrt'no³⁷, i držan' si e³⁸ ispovidati od toga zla³⁹, ni-

¹ kumesar'. ² ki koli. ³ godi. ⁴ prik'. ⁵ totu. ⁶ od'. ⁷ esu ošće i. ⁸ pošišione. ⁹ ali živine ljuc'ke. ¹⁰ ča koli vazme prez' reda, on' čini ta grih' od' silu v'ziman'ě i sagriša smrt'no. ¹¹ povraćeniem'. ¹² za mužem'. ¹³ is' hiže. ¹⁴ nema: e. ¹⁵ nema: poš'tu. ¹⁶ ta grih'. ¹⁷ rasip'nika svoje hiže. ¹⁸ nema: slobodno. ¹⁹ hiže. ²⁰ otijući v'zeti ali shraniti ku godi rič' prik' tvoga salariě. ²¹ tada ti. ²² pšenicu ali vino ali ko ino blago prik' naima. ²³ povratiti. ²⁴ dob'ro. ²⁵ dob'ru i pravu i čis'tu veru. ²⁶ i tako. ²⁷ nema: otъ. ²⁸ svoga pravoga. ²⁹ drugo govoru. ³⁰ zakon' ³¹ nema: opetъ. ³² straćen'e. ³³ ali. ³⁴ nema: e. ³⁵ vzet'e. ³⁶ bi. ³⁷ smrt'no. ³⁸ se. ³⁹ zla griha.

štare¹ mane nisi² e držanъ vratiti te riči. Govoru, da bi ti mogalъ reći: po ki računъ činimъ ê³ grihъ, kada vzimamъ ričъ, ka e⁴ moé? Na to ti od'govaramъ i dimъ da ti činišъ grihъ, začъ ti razbiěšъ prav'du, začъ ti pravda oće⁵ učiniti zadovolno; govoru, da se⁶ ti nimašъ sam' opravdati⁷, začъ ti nisi sudacъ od'lučevati pravdu. Govoru, dobro, ako bi bilъ edanъ, s koga bi ti ne mogalъ prav'du imiti⁸ a da bi ju imelъ⁹ imiti, ki bi bilъ vele mogućъ, i ako bi mu ti mogalъ toliko vzeti, koliko ti e¹⁰ dlžanъ, a ne veće, govoru, dobro, da to morešъ učiniti prez' griha, da s timъ patomъ, da si mu¹¹ dlžanъ reći ili⁷ dati viditi¹², da si kun'ten'tъ od nega, a to za to, da onъ bude čistъ od svoje kun'shen'cie, zač' bi ga kun'shen'ciě mogla stiskati, vazda i¹³ mnijući, da ti e dlžanъ. I po tomъ račun i si držanъ povidati¹⁴ ali¹⁵ samъ, ali¹⁶ po drugomъ, da si ti kun'tent' od' nega i da mu praščašъ vsaku ričъ, ča koli ima tvoga, i po tь¹⁶ zakonъ¹⁷ ti oćešъ ostati čistъ i onъ, i ne činišъ griha od' silu vzet'ê¹⁸ i¹⁹ otijući opetъ imiti tvoe. Govoru²⁰, da morešъ činiti ta grihъ po tret i zakonъ, imijući²¹ v shranen'i ljucke pinezi i tržeći nimi, ali ako²² stratišъ na svoju poš'tu²³ a prez vole onoga, č'ji²⁴ bi bili, govoru, da ti činišъ silu vziman'e i sagrišašъ semrt'no²⁵. I tako, kako samъ rekaъ ot' toga, tako govorimъ od' vsake ine riči²⁵, ku bi imelъ²⁶ v' shran'bi trateći²⁷ ju na svoju poš'tu²³, a prez vole onoga č'ê bi. Da dobro, govoru, ako bi onъ, č'i²⁸ su pinezi ili¹⁵ ina stvarъ, ako bi bilъ kun'tenatъ²⁹, da bi e ti tratilъ³⁰, to tako morešъ učiniti ne sagrišajući³¹. Govoru ošće tebi, ki imašъ pinezi, ki su ostavljeni ubozimъ, a ti e držišъ v moš'ni i činišъ tvoe stvari nimi, govoru, da sagrišašъ semrt'no, i ote ti zlu koristъ učiniti, začъ ti vziamašъ dobro timъ ubozimъ, ko bi oni oteli³² imiti, i činišъ grihъ silu vziman'ê. I tako govoru od' tištamen'ti³³ i od' pisamъ, ke³⁴ ti činišъ³⁵ i držišъ ljuc'ke i ne é³⁶ ihъ dati vanъ, govoru, da ti sagrišašъ semrt'no ne otijući³⁷ povratiti. I³⁸ ošće govoru, da činišъ ti ta grihъ silu vziman'ê po četvrti zakonъ, imijući v zakladi tvoga iskr'nega ali svite ali knige ali kona ali kuće³⁹ ali ku godi inu stvarъ,

¹ nišće. ² da nisi držan' vratiti tu rič'. ³ ê činim'. ⁴ e bilo. ⁵ ima. ⁶ si. ⁷ opraviti. ⁸ imiti prav'du. ⁹ imil'. ¹⁰ bi. ¹¹ mu ti. ¹² nema: viditi. ¹³ nema: i. ¹⁴ nemu povidati. ¹⁵ ili. ¹⁶ tom', ali: zakon'. ¹⁷ oćeš' ti i on' os'tati čist'. ¹⁸ iz b, u a poremećeno: ne ćešъ griha od' silu vzet'ê, u b: vziman'ê. ¹⁹ nema: i. ²⁰ Treto govoru, da ti moreš' učiniti. ²¹ imijući ti. ²² ako e. ²³ poč'tu. ²⁴ opak: ča, za: či. ²⁵ s'tvari. ²⁶ imil'. ²⁷ strateći. ²⁸ či. ²⁹ kun'tent'. ³⁰ stratil'. ³¹ i ne sagrišaš'. ³² imili. ³³ taš'tamentov'. ³⁴ ko. ³⁵ nema: činišъ i. ³⁶ ćeš'. ³⁷ tijući. ³⁸ Četvrtu govoru, da ti činiš' ta grih' od' silu vziman'ê. ³⁹ hiže ali zemle.

govoru, ako ti činišь koris'tь¹ timi rič'mi² prez' vole onoga, č'ê e ona³ ričь, dimь, da činišь grihь⁴ silu vzet'ê i sagrišašь semrt'no; da ako bi⁵ onь dopustilь dobrovol'no⁶, ti e⁷ morešь činiti⁸ prez' griha. Govoru tada, da imašь⁵ razmisliti dobro; ako si učinilь ta grihь ot' silu v'ziman'ê, poi ispovii se čisto i prosi prošćen'ê ot' boga⁷, i on' te oće pomilovati i oće te obarovati od'⁸ onoga straš'noga nakazan'ê, ko estь od'lučila poslati pravda božast'vena na ljudi sega svita za tь grihь, kako estь učinilь onimь iz' Samarie zavolju silu v'ziman'ê. I to e koliko k prvomu delu od' pravde božastvene⁹.

Govoru v drugomь delu, ki našь uči naiti milosrdie¹⁰ od' gospodina boga. Govoru, da imašь raz'mišlati¹¹, koliku milost' e tebi učinilь gospodinь bogь po svoei velikoi dobroti. Razmisli onu iš'toriju, ka se č'te od' Osipa, ki biše sinь Êkova patriêr'he. Govori se, da Êkovь imi 12 sinov', od' kihь izidoše 12 kolень Izdrailevihь. Govoru, da Osipь vide ed'no znamenie¹² va s'ni, kako da slnce i mi-seceь i 11 zvezdь da mu se klanahu. I praveci onь¹³ to videnie ot'cu svomu¹⁴ i bratii svoei, oni mu tako¹⁵ rekoše: ti na to govorišь, da ti se mi oćemo klanati. I tako tudie¹⁶ brat'ê negova¹⁷ počeše ga veće¹⁸ nenaviditi. Govoru, da oće vidi drugo videnie, ko mu biše viditi¹⁹, da bihu na ed'noi nivi, kadi biše p'šenica siêna²⁰, sa svoju brat'ju, i žanući tu p'šenicu biše viditi nemu, da negovь s'nopь²¹ gori staniše, a vsi ostali snopi brat'ê negove²² stoêhu²³ i klanahu se snopu negovu. I govoreci tu san'ju bratii²⁴ oni ga počeše oće veće nenaviditi, i budući edanь danь vani na poli brat'ê negova²⁵ otacь posla Osipa viditi, ča biše od' negove brat'e. Vidivši ga brat'ê²⁶ i rekoše: ei²⁷, ovo našь san'nikь gredetь²⁸, poimo i ubiimo²⁹ ga. Tada reče edanь od' nihь: ne hoću³⁰ da ga ubiemo, da postavimo ga va vu čister'nu suhu, ka estь ov'di, i on'di³¹ oće gladomь umriti i paki oćemo ponesti ka ot'cu suk'nju negovu ukrvaviv'ši govoreci, da ga e z'virь ujilь. I tako učiniše. Meju³² timь toga gredihu mimo niki trš'ci, ki gredihu v' Ejjupatь, a³³ oni ga prodaše timь trš'cemь³⁴ za

¹ sebi korist'. ² riči. ³ ta. ⁴ »grihь« sam dodao radi genetiva; b. ima: činiš' silu vzet'e. ⁵ ti bi on' dopustil' ti moreš' i činiš'. ⁶ imaš' ti. ⁷ gospodina boga. ⁸ nema: od'. ⁹ božie. ¹⁰ milost'. ¹¹ raz'mis'liti. ¹² videnie. ¹³ nema: onь. ¹⁴ svoemu. ¹⁵ nema: tako. ¹⁶ tud'e. ¹⁷ nega. ¹⁸ nema: veće, nego: nenaviditi vele. ¹⁹ sitnije štampano nema a. uzeto je iz b. ²⁰ siêna i žanahu s' bratiju tu p'šenicu, i. ²¹ ta negov' s'nop' staniše gori. ²² negove brat'e. ²³ vsaêhu. ²⁴ brat'i. ²⁵ negova pasući stada, i otac' negov'. ²⁶ dodano u b.: gredući k' nim'. ²⁷ nema: ei. ²⁸ gre k' nam'. ²⁹ ubimo. ³⁰ ne ću. ³¹ nema: i on'di. ³² i mei tim'. ³³ i. ³⁴ trž'cem'.

30 srebrniki¹, i paki prinesoše k² ot'cu njih v'se negove svite okrvavlene govoreće³: zvere ljuto est⁴ snelo⁵ sina tvoego⁶. Govoru tada⁶: Osip⁷ bi prikazan⁸ kralju Faraonu⁷ i pride va⁸ veliku milost⁹ pri nem⁹, da ga učini¹⁰ vsega svega guber'natura od' svega kraljevstva. I pride na zemlju edan¹¹ velik¹¹ glad¹¹, ki biše po v'sem¹¹ svitu, i ča hoti srića i¹¹ otac¹¹ i brat'ê v'si idoše v' Ejupat¹¹ iskati p'šenice, i on'di pokloniše se on'da Osipu otac¹¹ i mati i v'sa brat'ê¹² a ne z'najući ga. I tada se isplni prošenie¹³ i sam¹³ Osipov¹³. Govoru, da imaš¹³ to zamiriti¹⁴ ed'nu lipu priliku, ku imaš¹³ razumiti. Po tom¹³ Osipu *imaš¹⁵ razumiti*¹⁵ Isuhrsta, sina božiê, ki trpi muku i semrt¹⁵ za našu ljubav¹⁵. Govoru, da slnce i misec¹⁵ i zvezdi¹⁶ nemu se klanaše¹⁷, i¹⁸ to s(l)nce est¹⁸ sveti otac¹⁹ papa, ki guber'na svetu²⁰ crikav²⁰ a po luni²¹ razumi se²² sveta crikav²³, ka est²⁴ ed'na²⁴ s ljubviju Isuhrstovu. A po *zvezdah*²⁵ imaš²⁵ razumiti apostole i mučenike, ispovidnike, devi²⁶ i vd'ovice²⁷, *i vse sve'e i svetice*. A *po snopih'* *razumiju se*²⁸ mužate žene i muži²⁹ i po tom²⁸ v'se ostale krst'êne, ki su se klanali i³⁰ klanaju se presvetomu telu Isuhr'stovu, ko bi³¹ prodano ot' vlašće brat'e, a to est³² ot'³² Ijudi never'nika, koga on³² proda Židovom³² za 30 pinez³². Govoru, da imaš³² razmišlati ti, grišniče, tu priliku, ka³³ ne znamenue ino, nere svetu muku, ku trpi za nas³⁴ naš³⁴ gospodin³⁴ Isuhrst³⁴ za našu neizmer'nu ljubav³⁴. Govoru, ako ti učiniš³⁴ tako, gospodin³⁴ bog³⁴ oće ti dati na sem³⁵ sviti³⁵ svoju milost³⁵, a na drugom³⁵ svoju slavu. I to e koliko k³⁶ drugomu delu³⁷.

Govoru v tretom³⁷ delu, ki nas³⁷ uč³⁷ naučiti se mudrosti³⁸, v kom³⁷ delu oč³⁷, da zamiriš³⁸ 4 sum'ne, ke su na naš³⁸ nauk³⁸. Prva sum'na est³⁸ ovo, ča est³⁸ veće v'bozi, pravda³⁹ ili milost³⁹? Na to ti ot'govaram³⁹ koliko k božast'venomu i k⁴⁰ višnemu staniju, da tolika⁴¹

¹ pinez' srebrni. ² ka. ³ govoreći. ⁴ izilo. ⁵ tvoego Osipa ⁶ data. ⁷ Faraonu ⁸ v. ⁹ pred' nim', ¹⁰ učini gubernatura od' vsake svoje časti i kraljevstva. ¹¹ da v'sa brat'â negova i otac¹¹ i mati i vsi idoše v' Ejupat' kruha iskati, i on'di se pokloniše Osipu. ¹² brat'ê negova ne z'najući ga. ¹³ videnie. ¹⁴ zamiriti tu. ¹⁵ razumiti muku i smrt' Isuhrsta, sina božiê, ku e trpel' za našu ljubav'. ¹⁶ zvezde. ¹⁷ klanahu. ¹⁸ nema: i. ¹⁹ otac' sveti. ²⁰ svetu mater' crikav'. ²¹ misecu. ²² nema: se. ²³ mati crikav'. ²⁴ edin'na s ljub'vu. ²⁵ u a. opako: zapovedeh²⁵, iz b. uzeto: zvezdah'. ²⁶ deve. ²⁷ v'dove. ²⁸ sitnije štampano je iz b., u a. je ispalo nepomnom prepisivačevom. ²⁹ mužati muži i žene. ³⁰ i ki se klanaju. ³¹ biše. ³² od' učenika onoga Ijude never'noga, ki ga proda. ³³ ka naznamenue ne ino nere muku svetu. ³⁴ nema: za nas. ³⁵ svitu. ³⁶ g' drugomu. ³⁷ u b. dodao: od' milosti. ³⁸ mudrost' božast'venu. ³⁹ ali pravda ali. ⁴⁰ nema: k. ⁴¹ tolika iz b. mj. kolika.

estъ milostъ v'bozi kolika i pravda, da koliko k stvari, pokazalъ nam' e gospodinъ bogъ¹ i kaže namъ veću² milostъ nere pravdu. Kako estъ to isto, ti morešъ razmišlati, koliku milostъ pokazalъ nam' e³ gospodinъ bogъ za našu ljubavъ, da se učini človikъ i priê pltъ našu i⁴ trpi toliku teškoću⁵ i straš'nu muku i sramotu, hotijući nasъ iskupiti⁶ ot' griha, ki učini Adamъ. Govoru tada i svršuju, da vekša estъ milostъ v bozi, nere⁷ pravda, koliko k stvari, začъ e namъ⁸ pokazalъ i kaže namъ vsaki danъ veću milostъ, nere pravdu, trpeći namъ velike⁹ grihe i tolike hudobe, ke se čine na semъ sviti¹⁰ vsaki danъ¹¹. Druga sum'na estъ: ima li človikъ tirati svoga dl'ga¹² od' svoga dlžnika, ne otijući ga ožalostiti? Na to ti od'govara viš'na mudrostъ i di, kada ti očešъ koga iskati s pravdu, ti imašъ razmisliti dvi riči. Prva estъ, ako bi ti znalъ ili vidilъ¹³, da bi ti onъ ne mogalъ dati tvoga¹⁴ dl'ga, nere s veliku negovu š'kodu i teš'koću, govoru, da se ti imašъ veliko smilovati¹⁵ nad' nimъ i imaš' ga trpiti ča nai veće morešъ¹⁶, i za to imašъ¹⁷ veliku plaću ot gospodina boga. Govoru drugo, ako ti vidiš', da ti onъ more dati i platiti tvoe, govoru, da estъ pravo i dostoino, da terašъ¹⁸ t'voe. Da ti bi mogalъ reći, da se oće onъ¹⁹ srditi i²⁰ zlovolit. Govoru, da za to ti nisi uzrokъ i nimašъ za to stati ne tirati tvoga, zač' mu ti ne daešъ²¹ uzrokъ i onъ nima računa srditi se, ako ti tirašъ tvoga. Govoru, da ti ne sagrišašъ v' tomъ tirajući t'voga, a onъ' ti²² mogući dati, kako e z'gora rečeno. Govoru, da ti bi²³ mogalъ reći, da esta d'va človika, ki e edanъ drugomu dlžanъ, oba²⁴ sta edina²⁵ ko oba uboga, i onъ komu e dlž'no, ta ne more tirati svoga, nere s veliku negovu š'kodu i teš'koću od' onoga, ki e dlžanъ? Na to ti od'govaramъ, da e dostoino, da ti tirašъ tvoga, a da imašъ milosrdie nad' nim²⁶ v' sreci tvoemъ, da²⁷ bi ti²⁸ radъ čekalъ, ako bi ga mogalъ. Treta sum'na estъ: gdo sagriša veće, onъ²⁹ ki vziata ričъ, ka mu e dana shraniti, ali onъ, ki silu vziata? Na to ti od'govara božastvena mudrostъ i di, da koliko k bogu veće sagriša onъ³⁰ komu e dana ričъ shraniti, ter ju vziata, ka mu e dana shraniti ili v zakladъ; da koliko k zakonu

¹ gospodin' bog' pokazal' nam' e i kaže. ² vek'su, ³ est' nam' pokazal'.
⁴ nema: i. ⁵ teš'ku. ⁶ od'kupiti. ⁷ nego. ⁸ nam' e. ⁹ tolike. ¹⁰ svitu.
¹¹ dan' i noć'. ¹² duga od' svoga dužnika ¹³ nema: ili vidilъ. ¹⁴ t'vega. ¹⁵
da ti imaš' veliko s'milovane nad' nim'. ¹⁶ b. dodaje: i veće nere moreš'. ¹⁷
očeš' imiti. ¹⁸ tiraš' tvega ¹⁹ on' oće. ²⁰ ili. ²¹ daeš' uzroka. ²² ti e. ²³ bi
ti. ²⁴ i oba. ²⁵ ed'naka i oba. ²⁶ nad' nim' milosrdie, ²⁷ i da. ²⁸ nema: ti,
nego: ga. ²⁹ ali ki. ³⁰ on' ki vziata rič', ka mu e dana shraniti ili zaklad'.

sega svita, veće sagriša onь, ki silu vzimle¹. Govoru i zamiri, da, zakoni sega svita ne kaštigaju za grihь i ne gledaju na нь, da pače gledaju škodi. I za to govoru, da zakoni sega svita sagrišuju² vele kratь, začь veće gledaju š'kode nere griha³, ki grihь estь sagrišen'e proti gospodinu bogu. Kako e to isto, govoru, da zakoni sega svita daju vek'su⁴ pokoru ili⁵ muku onomu, ki krade, nere ki bie ot'ea ili⁶ materь, ili⁶ ed'nomu, ki p'sue boga, a⁷ nišće mane veći grihь estь p'sovati boga ili biti ot'ea ili materь nere krasti. Govoru tada⁸ i svršuju, da veće sagriša onь, ki zatai ili⁶ vaz'me ričь, ka mu e dana shraniti⁹ ili v zakladь, nere onь, komu ni dana shraniti; da, koliko k svetu, veću muku trpi onь, ki silu vziima, kako e zgora rečeno. Četvrta sum'na istlmačena¹⁰ est'¹¹, ako more biti pravo i dostoino¹² v'zeti ljućko po niki putь¹³? Na to ti od'govara božast'vena mudrostь i di, da estь¹⁴: po d'va zakona more se vzeti ljućko¹⁵ prez' griha. Prvi zakonь estь, ako bi ti bilь vele lačanь i ne bi imilь ča¹⁶ jisti, ako bi ne vzelь ljućkoga, govoru, da morešь v'zeti kruha ali¹⁷ grozd'è ali èblkь ali druge riči, ka se ji; govoru, da vazmući¹⁸ riči, ka se ji, ti ne sagrišašь. I¹⁹ kako e to isto, ti imašь pisano v' evanjelii, da apostoli, kada oni bivahu lač'ni i naidihu grozd'è ali smokavь ili²⁰ inu stvarь, ka se jidiše, oni ju vzimahu²¹ i jidihu. I ošće kralь Davidь edanь tratь zavolju glada vze edanь²² hlibь posvećeni, ki nemu ne biše dostoèenь²³ jisti, terь ga iz'ji²⁴, a ništare mane v' tomь ne sagriši, za čь onь biše vele lačanь. Drugi zakonь estь, da morešь vzeti ljućko²⁵ po sili a prez' griha, to estь, ako bi ti imelь pinezi v shran'bi ili⁵ v zakladi, i ako bi onь²⁶ prišalь k' tebi, č'ji²⁷ su bili oni pinezi terь bi ihь prosilь od' tebè, a ti da bi znalь, da onь oće učiniti ožuru²⁸ ali ubiti človika, ali učiniti niku ričь, ka bi bila protivu²⁹ zakonu ali počtenju božiju, ali niku škodu tvomu iskrnemu, govoru, da mu e ti morešь vzdržati³⁰ i ne dati mu ihь za onь tratь, i ništare³¹ ne sagrišašь, da ošće³² dobro činišь. I to e³³ koliko k tretomu delu od' mudrosti.

¹ vziima. ² sagrišaju. ³ grihe. ⁴ veću. ⁵ ali. ⁶ i. ⁷ nema: a. ⁸ b ima: ,tada' iza: svršuju. ⁹ v'shraniti. ¹⁰ st'lmačena. ¹¹ est' ovo. ¹² dostoino i pravo. ¹³ zakon'. ¹⁴ nema: estь. ¹⁵ ljuć'ka. ¹⁶ časa isti; časa važada mj. česa. ¹⁷ ali vina ali groz'd'è ali sada ali druge riči. ¹⁸ vzimajući (i tako je pravo) te riči, ke se jidu. ¹⁹ nema: i. ²⁰ ali. ²¹ vaz'mihu. ²² nema: edanь. ²³ nemu ne dostoèše. ²⁴ ji i oni, ki bihu š' nim'; ništar' mane v' tom' ne sagrišiše, za č' oni bihu vele lač'ni. ²⁵ ljuć'ka. ²⁶ ,on' je iza: k tebi. ²⁷ č'i bi bili. ²⁸ ožuru nimi. ²⁹ proti. ³⁰ zdržati. ³¹ nema: i ništare. ³² nere mj. da ošće. ³³ samo: i to e tretu del' od' prav'de božastvene (opako: prav'de mj. mudrosti).

V sobotu¹ tretu posta.

Človikъ² edanъ imiše d'va sina, i reče man'ši sinъ ka ot'cu³. Piše sveti Luka na 15. kapituli. Govori⁴.

Ove svete i posvećene besede esu rečene po evanjestu svetomъ Luci⁵ na 15. kapituli negovihъ evanjesti, rečene od' Isuhrsta k narodu židov'skomu govoreći: Biše človikъ edanъ otacъ od' obiteli, ki imiše 2 sina, i pride mlai sinъ kъ⁶ ot'cu i reče⁷: ot'če, dai mi delъ imeniê, ki me pristoi. Videći otacъ negovu volju i da mu delъ imeniê, ki mu⁸ pristoeše. Tada ta sinъ ide v dalečne strane⁹ i rastrati vasъ svoi delъ živući blud'no i da mu ne osta niš'tarъ¹⁰, i pride na toliku nevolju, da poče pasti svine, ere¹¹ ne imiše ča¹² jisti i želiše se nasititi se¹³ želuda i rožacъ¹⁴, ča jidihu¹⁵ svine, začъ va nomъ¹⁶ vladan'i biše velikъ gladъ. I stoeći onъ va nomъ gladu i spomenu se samъ k sebi i reče: o koliko naêm'nikovъ¹⁷ estъ v domu ot'ca moga i v'simъ kruha izbivaetъ, a ê ov'di z'gibamъ¹⁸ od' glada. Ča oču učiniti? ê oču poiti ka ot'cu moemu, hoću¹⁹ mu reći: ot'če, ê samъ sagrêšilъ na nebesihъ²⁰ i pred' toboju i nisam' se dostoeňъ naricati²¹ sinъ tvoji, da učini me kako edinogo²² ot' naêm'nikovъ²³ tvoihъ. I tako učini²⁴ i poide k ot'cu i učini kako biše namislilъ. I kada ga otacъ vidi, poide i ob'e²⁵ ga, i slišeći otacъ besede, ke mu govoraše ta sinъ, i²⁶ učini ga obličii v' nai lipu²⁷ svoju svitu, i prstene postavi na ruku nega²⁸ i obuti ga učini²⁹, i po tomъ učini³⁰ ubiti ed'noga tël'ca upitenoga³¹, čineći pirъ i vesel'e³². I pride drugi bratъ domovъ i vidiv'ši to vesel'e smuti se i ne otiše³³ v'niti v'hižu govoreći: da³⁴ bratъ moi e stratilъ vasъ svoi delъ imeniê živući blud'no, a sada otacъ moi učini³⁵ toliko vesel'e i zaklal'³⁶ mu e tël'ca upitenoga, a ê, ki samъ bilъ vazda v'hiži t'voei i služil'³⁷ sam' ti i v'se t'voe zapovedi sam' ti činilъ i nigdare nisi bilъ tolike dobrote, da bi mi dalъ ed'noga kozlića, da bih' se ê s moimi priêtelii³⁸ obe-

¹ sobotu; u a skraćeno: sbtu. ² reče Isus' učenikom' svoim' pričû siju: človik'. . . ³ dai mi de', ki me dostoi. Luka na 15. kapituli. ⁴ nema: govori. ⁵ Luki. ⁶ ka. ⁷ reče mu. ⁸ ga. ⁹ v' daleč'nuju s'tranu. ¹⁰ ništare ¹¹ za č'. ¹² česa isti ¹³ nema: se. ¹⁴ rožic'. ¹⁵ idihu. ¹⁶ na onom' ladan'i. ¹⁷ naêm'niki. ¹⁸ gladom' ginu. ¹⁹ i oču. ²⁰ nebo. ²¹ zvati. ²² ed'noga. ²³ naêm'nik'. ²⁴ nema: i tako učini. ²⁵ ob'è. ²⁶ nema: i. ²⁷ bolju svitu svoju. ²⁸ negovu. ²⁹ i obu ga. ³⁰ zapovida. ³¹ ki biše pitan'. ³² veselie: (od sele daje neću bižežiti razlike: -ie i -'e). ³³ tiše poiti v'hižu. ³⁴ ta. ³⁵ čini. ³⁶ obil' (mj. ubil'). ³⁷ ob'služeval' sam' vse zapovidi tvoe i nigdare mi nisi dal' ed'noga kozlića. ³⁸ preteli.

seliľ. I reĉe otacъ k' nemu: o sinu¹, vse ĉa ê imamъ, e² tvoe, na³ t'voi brat' e bilъ mrtavъ i oŹivel' e⁴, bil' e pogibalъ i naŹal' se e; za to, sinu¹, ne smuĉai se, da hodi v hiŹu i veseli se s bratomъ tvoimъ⁵.

Od' ovoga sveta i posveĉena govoren'ê oĉe⁶ se pokarati edanъ⁷ grihъ vele velikъ, ki prebiva na zemli meju plkomъ sega svita, ki grih' se zove oholo Źivlen'e⁸, i ĉini ti traĉen'e veĉe, nere tvoi⁹ do hodakъ skazue. I ta grihъ estъ vele mrzakъ gospodinû bogu, zaĉъ estъ velikъ grihъ, za ki grihъ pravda boŹastvena estъ uĉinila mnogo¹⁰ kratъ maŹĉenie vrhu plka sega svita, i oĉe uĉiniti. Govori gospodinъ bogъ: ê samъ daľ toliko mnoŹastvo blaga tomu plku, a oni su e stratili neĉistimъ zakonomъ Źivuĉi blud'no. I¹¹ ê vamъ obitamъ za to, da oĉu uĉiniti, da zemla bude neplod'na i da ne da ploda va vrime svoe. I to oĉu uĉiniti za tъ grihъ, ki prebiva v' plku sega svita. I do kon'ca oĉu imъ¹² uĉiniti, kako samъ uĉinilъ Eliju¹³ i negovimъ sinomъ i negovi Źeni i m'nogo¹⁴ inomu plku, kako se ĉ'te¹⁵ v prvomъ kapitulu knigъ carskihъ i v drugomъ i v tretomъ. Govori¹⁶, da sini toga Eli erêê vzimahu vse blago, ko imъ prihãeŹe¹⁷ na ofer'tu¹⁸ v tempalъ, i traĉahu e vele¹⁹ blud'nimъ naĉinomъ²⁰. I toga Eli erêê karahu za to, ĉa ĉinahu negovi sini, i onъ samъ z'naeŹe²¹ i²² on' se timъ nere Ź'potaŹe i ne pom'naŹe²³, i reĉe²⁴ gospodinъ bogъ k nemu: ti ne ĉeŹŹ pokarati tvoihъ sini i ne ĉeŹŹ nih'²⁵ kaŹtigati za ono²⁶, ĉa oni ĉine, za to obitam' ti²⁷, da oĉu kaŹtigati tebe i nihъ. Tada obrati gospodinъ bogъ srca drugoga nikoga²⁸ plka²⁹ proti nimъ, ki plkъ biŹe pogan'ski. I buduĉi priŹla voiska i ob'sela³⁰ ihъ okolo³¹, i ona d'va sina Elieva³² izidoŹe³³ vanъ proti nepriĉetelomъ³⁴ otijuĉi braniti otoĉastvo svoe, on'di³⁵ ub'ena bista oba. I kada povidãeŹe ot'cu niju Eliju³⁶, tada onъ sliŹeĉi³⁷ od' Źalosti pade na zemlju i ubi se do smr'ti³⁸. I po tomъ paki³⁹ sliŹeĉi Źena⁴⁰, da biŹe⁴¹ mrtavъ muŹŹ nee⁴² i oba sina, i biŹe truhla i od Źalosti izvrŹe dite i umri. I edanъ velikъ delъ plka bi pob'eno za tъ grihъ za oholo Źivlenie. Da ti bi mogalъ pitati i reĉi: e li toliko mrzakъ ta grihъ gospo-

¹ sinu moi. ² to e. ³ da. ⁴ oŹil' e, est' bil' z'gibal'. ⁵ dodano: amen'.
⁶ more se. ⁷ edan' velik' grih' se zove (a nema: ki prebiva etc. ⁸ Źitie.
⁹ negov'. ¹⁰ v'noĝo. ¹¹ nema: i. ¹² im' oĉu. ¹³ Eli ereju. ¹⁴ v'nogomu.
¹⁵ v knigah' cesar'skih' v' prvom' kapitulu i. ¹⁶ govoru. ¹⁷ prihãeŹe. ¹⁸ ofar'
v templi. ¹⁹ veĉe. ²⁰ zakonom'. ²¹ nema: znaĉeŹe. ²² a. ²³ dodano: tim'.
²⁴ k' nemu gospodin' bog'. ²⁵ ih'. ²⁶ za no. ²⁷ ti obitam'. ²⁸ nikoga dru-
goga ²⁹ dodano: ĉa se zovu Filistei. ³⁰ obsede. ³¹ okolu. ³² Eli ereeva.
³³ izidosta. ³⁴ nepretelem'. ³⁵ on'di bis'ta oba ub'ena. ³⁶ Eli ereju. ³⁷ sli-
Źeĉi to. ³⁸ do smrti se ubi. ³⁹ nema: paki. ⁴⁰ Źena negova. ⁴¹ da e. ⁴² ne.

dinu bogu¹, koliko ti govoriš i po ki zakon' se čini ta grih? Na to ti odgovara sveti Avgustin² i govori vrh³ knjig⁴ *ezenise*⁴, kako pis'mo govori, da kada gospodin⁵ bog⁶ učini človika na svoju priliku, on⁷ stvori vse riči, ke bi imil⁸ človik⁹ uživati k svoei potribi. Govoru, da ti imaš¹⁰ zamiriti tri stvari, ke ima imiti človik¹¹, otijući užiti¹² te stvari, ke su stvorene¹³ ot' boga. Govori Aristotil¹⁴ v' drugih¹⁵ knjigah¹⁶ etikorom¹⁷, da duša naša¹⁸, kada se mi rodimo, est¹⁹ kako ed'na das'ka rav'na, na koi ni niš'tare²⁰ pisano, i za to bog²¹ e stvoril²² riči naturale, a to da človik²³ more hoditi odiven²⁴ i obuven²⁵ i da more naučiti se mudrosti i dobroti²⁶. I za to človik²⁷, ki est²⁸ bez²⁹ dobrote³⁰, est³¹ gori³² nere ed'na živina, i za to se imaš³³ ti³⁴ siliti moč'nim³⁵ zakonom³⁶ naučiti³⁷ se koi godi dobroti. Razumii, da esu dobrote po d'va zakona. Pr'vi zakon³⁸ est³⁹, da budeš⁴⁰ poč'ten⁴¹ i dobro naučen⁴² i spametane⁴³ v zakoni⁴⁴h sega svita i v duhovni⁴⁵h. Govoru, da dobrota est⁴⁶ ljubiti boga i mater⁴⁷ negovu⁴⁸ i svetih⁴⁹ nega i dušu svoju, poč'tujući boga v svetih⁵⁰ i čineći kako pravi krstēnin⁵¹. Govoru, da est⁵² dobrota⁵³ sega svita ljubiti se meju soboju edane⁵⁴ drugoga kako brat'ē. Drugi zakon⁵⁵ est⁵⁶ od' dobrote, da se imaš⁵⁷ naučiti koga godi ar'ta⁵⁸ ali meš'trie, ka jest⁵⁹ dostoina i korisna⁶⁰ dobroti sega svita, i govorim' ti, da esu mnozi⁶¹ arti, ki nisu dostoini i esu proti⁶² dobroti op'ćen'skoi sega svita, kako⁶³ zari i har'te i puk'še i činiti želes'ca za streli⁶⁴ i za sulice. I tako govoru oda vsake meš'trie, ka ni dostoina činiti i est⁶⁵ proti dobru op'čin'skomu⁶⁶. Drugi trak⁶⁷ est⁶⁸, da imaš⁶⁹ užati dobrote natural'ske⁷⁰ k tvoei potribi. Govoru, da sagrišaš⁷¹ v' tom⁷² grihu od' ohola živlen'ē, kada ti moreš⁷³ učiniti ed'nu svitu od⁷⁴ šest⁷⁵ lakat⁷⁶ suk'na, a ti staviš⁷⁷ va nu⁷⁸ deset⁷⁹, govoru, da ti sagrišaš⁸⁰ semrtno. I tako, kako sam⁸¹ zgora⁸² reka⁸³ od' toga, tako govoru od vsake ine riči, ku ti činiš⁸⁴ oholo živući i ludo trateći, razumii, kada ti činiš⁸⁵ pir⁸⁶ ali obed⁸⁷ i tratiš⁸⁸ veće nere⁸⁹ si vzmožane⁹⁰. Treti trak⁹¹ est⁹², kada ti ras'sipueš⁹³ tvoe blago oholim⁹⁴ zakonom⁹⁵, ali igraš⁹⁶ zara, ali si velik⁹⁷ glutane⁹⁸ pit'em ali jiden'em⁹⁹, kako čine mnozi,

¹ g. bogu ta grih'. ² Av'guš'tin'. ³ vrhu. ⁴ enezi (od: genesis). ⁵ užati. ⁶ nema: stvorene. ⁷ Arištotil'. ⁸ estikorom', oboje od: ethicorum. ⁹ nema naša ¹⁰ niš'tar'. ¹¹ dobrote, i za to e. ¹² prez. ¹³ dodano: nega. ¹⁴ gori est'. ¹⁵ nema: ti. ¹⁶ i naučiti se. ¹⁷ nema: negovu, nego: mater' i negovih' svetih' i dušu tvoju. ¹⁸ kršćanin'. ¹⁹ dobrota ljubiti boga i ljubiti se meju sobu poč'te im' zakonom' edan' drugoga. ²⁰ zakon' od' dobrote est', da. ²¹ ke godi ar'ti. ²² koris'tna. ²³ mnogi. ²⁴ proti dobru op'ćen'skomu. ²⁵ kako esu meš'trie učiniti zari. ²⁶ strele. ²⁷ ist' mj. i est'. ²⁸ op'ćen'skomu. ²⁹ naturale k tvoei potribi. ³⁰ nju. ³¹ nema: zgora. ³² nego. ³³ gltun'.

ki dobivaju sudine tri a trate e četire ali petъ. Znai da vsaki tratъ, kada činišъ tako, ti sagrišašъ smrt'no va tomъ grihu od' ohola živen'ê. Govoru, da slišišъ¹, ako si sagrišilъ va tomъ grihu, prosi prošćen'ê od' gospodina boga i² on' ti oće prostiti. I to e koliko k prvomu dêlu, ot' mudrosti³.

Govoru v' drugomъ dêlu, ki nasъ uči naiti milostъ ot' boga. Govoru, da učinišъ, kako⁴ učini patriêrha Êkovъ, ki prehini Isava, kada otacъ negovъ Isakъ⁵ otiše mu dati blagoslovъ. Govoru, da budući Isakъ patriêrha vele starъ i jure ne vidiše očima, i priz'va Isava sina⁶ svoga prvoroenago i reče nemu⁷: sinu moi, poi na lovъ i êmi niko zvire i prinesi mi od' lova tvoga, zač' mi se e zaotilo⁸ da êd'ši da te blagoslovi duša moê prie nere⁹ um'ru. Slišav'ši to Reveka zaz'va¹⁰ Êkova i reče mu: slišahъ ot'ca tvoga¹¹ govoreća ka Isavu bratu t'voemu tako rekući. I¹² za to poi brzo i¹³ prinesi mi 2 kozlića tlsta i mlada¹³, da učinju niku jistvinu slat'ku ot'cu tvomu¹⁴, kako onъ ljubi¹⁵, i paki poneseši¹⁶ ti ot'cu tvomu¹⁷ i rečeši mu, da si ti Isavъ, a on' ti oće dati svoi blagoslovъ, m'nijući da si ti Isavъ. I reče Êkov: mati, vi znate¹⁸, da Isavъ bratъ moi estъ človikъ kosmat'¹⁹ a ê nisamъ, i otacъ moi hoće me tikati, i ako poz'naet²⁰ me, da ê nisamъ Isavъ sinъ negovъ, i onъ bude m'niti, da²¹ se rugamъ nimъ, i boju se, da me proklnet²² mêsto blagoslovljeniê. I reče mati neka²³ mani činiti. A ona v'ze i²⁴ ob'vi nemu ruci i šiju²⁴ kozličevima kožicama, a od' oniju kozliču učini kuhanie, ponese²⁶ Êkovъ ot'cu govoreći: ot'če moi, ê sam' ti prinesalъ moju lovinu, vstani i jij²⁷, ere samъ ê Isav' sinъ tvoi prvoroeni. Tada otacъ negovъ zazva ga k' sebi i poče ga pipati²⁸ i reče: glasъ ubo kako Êkova²⁸ estъ, na²⁹ ruci Isavovi es'ta; da budi kako e ugod'no bogu; i on'di ji od' Êkova. I po tomъ kako êstъ³⁰, tako da blagoslovъ Êkovu. I od'šad'ši Êkovъ od' ot'ca i³¹ pride Isavъ i reče: ot'če, ê sam' ti prinesalъ moju lovinu, vstani i jij³² Slišeći³³ Isakъ Isava govoreći³⁴ i reče: sinu moi, ê samъ to sada od'elъ³⁵ i dal'

¹ smis'liš'. ² a on'. ³ nema: ot' mudrosti. ⁴ tako, kako. ⁵ Isak' patriêrha vele biše s'tar' i ne viêše očima, (ispalo dakle od: otiše do: Isak'). ⁶ sina Isava. ⁷ reče mu. ⁸ zaotilo da jít'ši da ti; i êši ima u a, vaļa da opako za: êd'ši. ⁹ neže. ¹⁰ priz'va. ¹¹ tvoega govoreći sa Isavom' bratom' tvoim'. ¹² nema: i. ¹³ mlada i tlsta. ¹⁴ tvoemu. ¹⁵ ljubit'. ¹⁶ ti poneseći (opako za: poneseši). ¹⁷ nema: tvomu. ¹⁸ ti z'naš'. ¹⁹ kos'mat' moć'no. ²⁰ poz'nat'. ²¹ da se ê. ²² prokul'ne ²³ nega. ²⁴ ter. ²⁵ nema: i šiju, nego iza kozličevima ima: i v'rat'. ²⁶ i ponese e Êkov' ka ot'cu govoreći mu. ²⁷ jii i dai mi blagoslov'. ²⁸ pipati je uzeto iz b, za: pitati u a. ²⁹ da. ³⁰ ji. ³¹ nema: i. ³² jei. ³³ s'lišav'. ³⁴ govoreći Isava, i reče mu. ³⁵ jil'.

samъ moi blagoslovъ onomu, ki mi prinese jis'ti mnijući tebe. Slišav'shi to Isavъ vz'dah'nu¹ i poče plakati se govoreći: ta never'ni² Êkovъ estъ mene³ prehinilъ⁴ dovole kratъ, i reče: ot'če, nimaš' li⁵ ošće ki blagoslovъ za me?⁶ a otacъ reče: v tuci zemle i v rosi nebeskoi toga oćešъ ti⁷ uživati i to oće biti tvoi blagoslovъ. Govoru, da imašъ ti zamiriti tu priliku: po Isavi zamiri grihъ, a po Êkovi razumi se onъ, ki hini⁸ i ki umi prehiniti grihъ i⁹ potlačiti i pod' noge postaviti ga. I ako ti učinišъ tako, kako učini Êkovъ, da budešъ umilъ prehiniti grihъ, ti oćešъ biti *dostoên'* imiti¹⁰ blagoslovъ boži. Govoru tada, ako ti budešъ činilъ tako¹¹, kako samъ rekalsъ zgora, i da budešъ umelъ potlačiti pod' noge¹² grihъ i prehiniti¹³, ti oćešъ biti¹⁴ *dostoênъ* imiti blagoslovъ i milostъ božiju, i oće te pomilovati¹⁵. I to e koliko k¹⁶ drugomu dĕlu¹⁷ ot' milosti.

Govoru v tretomъ dĕlu, ki nasъ učī¹⁸ naučiti se mudrosti. Govoru, da zamirišъ ov'di 4 taine istlmačene¹⁹ od' četirihъ sum'ni k našemu nauku. Prva sum'na estъ, ča e veće, ali oholo živlen'e i nošen'e ed'noga mlada človika, ali skupostъ ed'noga stara človika? Na to ti ot'govara sveti Avgustinъ i di, da estъ vekša skupostъ v stari človici, nere oholestъ v mladi, kako e to isto, da edanъ stari nigdare ni siťъ vzinati blago od' ed'noga i drugoga, čineći m'noge hudobe, ke su proti ljub'vi. A oholo živlen'e mlada junaka²⁰, to estъ, da onъ trati svoje blago ludo i uživajući ga drugi²¹ za to po tom' se razumi kako prostran'stvo v nemъ, i za to govoru, da estъ vekša²² skupostъ stara²³ človika, nere ludo traćen'e mlada²⁴, ili oholestъ. Druga sum'na estъ ovo, ki se more brže zdržati, ali mladi od oholosti, ali stari ot skuposti? Na to ti ot'govara sveti Avgustinъ²⁵ i govori²⁶, da mladi brže se ostavi od' oholosti, nere stari ot skuposti. Računъ estъ ovъ, ere mladi, kako rastrati svoje blago, on' se povrati na svoju meš'triju, ku umi, i uteži²⁷ ju, i ako ne umi, on' se učī i ostavi se oholstva²⁸, a stari skupi koliko godi veće²⁹ k starosti prihodi, toliko veće skupъ prihaê. I za to ti morešъ vĕrovati, da se brže obrati mladi od' holosti³⁰, nere stari od' skuposti. Treta sumna e, ki³¹ e veći grihъ, ali oholestъ, ali skupostъ. Na to ti od'

¹ zdahnu. ² nema: neve 'ni. ³ me ⁴ to jure d'va krat'. ⁵ li veće ošće. ⁶ manī mj. za me. ⁷ ti oćeš'. ⁸ hini grih'. ⁹ pod' noge postaviti i potlačiti. ¹⁰ *dostoên'* je uzeto iz b. ¹¹ nema: tako. ¹² nema: podъ noge. ¹³ ga. ¹⁴ biti, iz b. ¹⁵ na ovom' svitu i na drugom' v veki. ¹⁶ g. ¹⁷ dodano: ki nas' učī naiti milost' od boga. ¹⁸ naiti i. ¹⁹ istumačene. ²⁰ človika. ²¹ druzi. ²² veća. ²³ staroga, nu bez: človika. ²⁴ mladoga, a nema: ili oholest'. ²⁵ Av'guš'tin'. ²⁶ di, da se brže obrati mladi os'tavi. ²⁷ teži ju; ako ne umi meš'trie on' se e učī. ²⁸ oholosti. ²⁹ e veće k starosti, toliko e veće skup'. ³⁰ oholosti. ³¹ ko.

govaraju duk'tori da skupost¹ est' veći grih². Račun³ e¹, da skupost² e vazda proti prostran'stvu² i proti ljub'vi, i za to z'nai, da ona rič³, ka se³ od'teže⁴ od lub've ali od' dobrote, est' veći grih'. Da s'kupost' veće odlučue od' dobr'ote nere ohol'stvo, zač' ohol'stvo est' trak' od' prostran'stva, da nišće mane li est' velik' grih'. I po tom' računi ti moreš' poz'nati, da est' veći g'rih' s'kupost' nere ohol'stvo. Četvr'ta sum'na est', ako človik', kako e sag'rišil', e li mu priprav'lena muka za grih', ki e učinil'? Na to ti od'govara sveti Av'guštin' i di, da e. I to ti kaže po evanjelii od' sina ohologa, kako est' rečeno z'gora v' prvom' delu, da kako sag'riši i rasipa s'voi del', tako pokora i muka tuđ'e mu bi priprav'lena g'ladom', da želiše is'ti ono, ča idihi s'vine. I za to ti moreš' poz'nati, da, kako si sag'rišil', tako ti e pokora priprav'lena za t' grih'. Da ti bi tu mogal' pitati ed'nu i drugu sum'nju, ke esu ovo, ako človik', kada e sag'rišil', ako se more v'ratiti k' pokori sam' po sebi? Na to ti od'govaram' i dim', da more, budući milost' božič' k' tomu, da pitam' ošće, ako človik', ki se pov'rati na pokoru, ako ima vek'shu milost' božiju, nere ju imaše priē? Govoru, da ima. Račun' est' ov', da čineći ti grih' edan' trat' i d'va krat' i tri krat' ili veće k'rat', v'saki trat' si ti dos'toēn' vek'she muke zavolju m'nožastva od' griha. Govoru tada, da v'rativ'si se k' pokori ti is'tinoi ti priem'leš' vek'shu milost' nere ju imiše priēti dokonav'si v' dobrih' delih'. Kako to est' is'to, kako e učinil' otac' sinu, kada se pov'rati k' pokori, on' mu da pravu syitu i učini velik' pir' i veliko veselie. I to est', koliko k' tretomu delu, ki nas' učī mud'rosti božast'venoi. Amen'.

V nedilju 3. pos'ta.

Bi Isus' iz'gone besi. Luka na 21. kapituli.

Ove svete i posvećene besede esu rečene po evanjelis'tu svetom' Luci na 21. kapituli negovih' evanjelii pisane. Govori, da bi prikazan' Isuhrstu edan' človik', v' kom' biše duh' nečis'tivi, i biše g'luh' i nim', i tuđ'e Isuhrst' učini ga z'drava oda v'sih' t'rih' negovih' nemoći. I kako iz'g'na d'ēv'la, on' poče s'lišati i govoriti. Vidiv'si to pl'k poče se vele čudovati, i h'valu v'zdaēhu bogu, ki biše dal' toliku moć' sinu človičaskomu. Tada farisei za nenavidost' počeše govoriti, da e izag'nal' van' d'ēvala moćiju Bel'zebula, ki e edan' g'lava mei d'ēv'li.

¹ est' ov'. ² prostranos'ti. ³ se veće. ⁴ Ovdje je u a list istrgnut, i što je bilo na ňem, uzeto je iz b.

Tada Isuhrst' od'govori fariseom' govoreći: v'sako kralev'st'vo, ko e meju sobu raz'dileno, oće zapustiti i oće na mane priti. Za to, ako bi is'to, da bi edan' d'êval' d'rugoga izag'nal', nih' kralev'stvo to bi zapus'tilo i na niš'tar' bi prišlo; za to to se nima verovati. I paki za tim' reče Isuhrst': kada e edan' človik' krepak' i moc'no oružan' na s'voem' domu, tada v' miru prebiva i h'rani stan'e s'voe i imenie s'voe, da ako pride edan' moc'nii od' nega i bude se rval' š nim' i dobude ga i is'pudi ga van' is' hiže. Za to ê govoru, da d'êval' biše moc'an' na sem' svitu, dok'le pride Isuhrst' za otijući priêti pl't našu, i kako Isuhrst' pride, tako on' is'pudi t'ê d'êvla iz' sega svita, zač' Isuhrst' biše moc'nii od' nega. I reče Isuhrst': kada e duh' neči-s'tivi izagn'an' van' iz' človika, tada g're hodeći po mnozih' me-s'teh', ka su s'krovita, i paki se opet' v'rati iz'viditi, ako more opet' vlis'ti va no mes'to, od' koga e bil' is'puen', i ako more opet' v'lis'ti, on' učini gore, i est' gori on', nere e bil' pr'vo. Tada ed'na žena v's'ta gori na noge i reče: blažena budi ona ut'roba, ka te e nosila, i oni pr'si, ki su te doili. A Isuhrst' od'govori i reče: za is'to vam' [govoru], da blaženi ote biti oni, ki budu radi s'lišali s'lovo božie i budu e poč'tovali. I to e is'tumačeno evanjelie. Amen'.

Od ovoga sveta i pos'većena govoren'ê oće se pokarati edan' velik' i težak' grih', ki e ožura, ka se s'tavi na no govoren'e od' evanjeliê, ko govori, da biše g'luh' i nim', ki grih' est' vele pokaran' od' gospodina boga. Plk' sega svita os'vaen' est' v' tom' grisi od' proroka Miheê na 50 glav' negovih' k'nig', kadi govori gospodin' bog': ê oću učiniti plku sega svita i navlastito onim', ki čine ta grih' od' ožure, kako učinih' plku židov'skomu, ki učiniše ta grih'. Zamiri, da, kada biše priš'lo mei plk' boži ed'no teško vrime i d'ugo žitie, v' koi teškoći i d'ragoći malo g'do mogaše t'rpiti, i tada se d'vize iz'mei nih' muž' z'lih' 50 i pričeše zaimati na ožuru. Videći to gospodin' bog' tada se rasrdi zvrhu nih' i posla imъ¹ proroka pokarati nihъ i reći² nimъ, da su zlo učinili govoreći³ od strane božie, da bi povratili⁴ ožuru i v'sako zlo vzet'e, a oni se⁵ poš'potaše prorokomъ. Videći to gospodinъ bogъ vele se ras'srdi⁶ i zapovida, da bi plkъ imelъ poteći na kuće⁷ tihъ ožur'nikovъ, i da imъ vaz'mu v'se nihъ blago, raz'meću vse nihъ blagostan'e⁸. I tako učiniše. Tada oni imiše veliku žalostъ, da niki za veliku žalostъ sami sebê umoriše, a niki se obi-siše za gr'lo. I to dopusti gospodinъ bogъ na nihъ za veliku sku-postъ i ožuru za to, ča činahu ožuru. Ti bi me mogalъ pitati i reći,

¹ ovdje počima opet ruk. a. ² reče im'. ³ govoreći im'. ⁴ povrnuli. ⁵ si. ⁶ ras'rđi. ⁷ hiže nih' tih'. ⁸ stan'e.

začь gospodinъ bogъ nakazue toliko straš'no¹ ta grihъ? Na to ti od'govara sveti Av'gustin² i di³, da⁴ ti imašь zamiriti, da gospodinъ bogъ nam' e dalъ⁵ dobra od' nature, da mi razdelamo⁶ pravo, i na to zamiri, da es'ta d'vi pravdi. Ed'na se zove razdelena, a druga se zove prominena. Prav'da razdilena estъ ona, ka razdilue vsakomu ono, ča mu e potreba. Da tu pravdu ostavljamъ za sada. Govorimъ⁷, da d'ruga pravda⁸, ka se zove prominena, govoru, da e dostoino prominiti ed'nu stvarъ za drugu. Govoru, da esu ladan'ê⁹, v' kihъ ne raste ul'e ali paparъ ali p'šenica i m'noge ine stvari. Govoru, da estъ dostoino nes'ti vina¹⁰ i prominiti na ul'i ali¹¹ p'šenici i za inu stvarъ, i¹² tako govoru od' vsake ine riči, ka bi za potrebu ljudemъ sega svita. Govoru ošće, da e dostoino prominiti pinezi za pinezi za obarovati se m'nogihъ perikuli, ki bi mog'li priti noseći te pinezi pri sebi po svetu¹³. I za to se čine lis'ti ot' prominên'ê i prominaju se pinezi od' mesta do mesta, i to estъ dostoino za uzrokъ, ki samъ rekalsъ z'gora. Govoru, i razumii to, da ni dostoino davati pinezi na dobitakъ čineći patъ i govoreći: oču toliko od¹⁴ dobit'ka od' sto¹⁵ vsako leto. Govoru ti¹⁶, ako ti imašь misalъ imiti li edanъ pinezъ od'¹⁴ dobit'ka više is'tine, govoru, da si ožur'nikъ, i sagrišašь semrt'no. Govoru¹⁷, da e ožura davati žito v'siêti¹⁸ a iz'neti¹⁹ nai prvo vanъ svoje sime. Računъ²⁰, da ti činišь nai priê²¹ isciniti vanъ glavu, kada e daešь, i paki, kada e priemlešь, tada ti očešь nai priê²¹ sime vanъ z'neti²², za to²³ estъ z'vana ožura, i dimъ, da ni to dos'toino, začь računъ e, da negovi volove muče se i trude se. Govoru, dobro, da, ako ti²⁴ ne ćešь biti ožur'nikъ, dai svoje²⁵ pinezi²⁶ na rizikъ i na dobitakъ, i učini, da t'voê misalъ bude istin'na v'tomъ. I ako ti to učinišь, govoru ti, ako bi ti onъ dalъ na konacъ leta 100 za 100 od' dobit'ka, a on' e dobro i pravo dobudući, govoru, da e morešь v'zeti prez' griha. Govoru veće, da ožur'nikъ e gori, nere e bilъ Ijuda, začь računъ e, da ožur'nikъ ne će nigdare²⁷ povrnuti zlo vzet'e²⁸ a Ijuda povrnu pinezi parisêomъ²⁹. Govoru ošće, da ožur'nikъ e gor'shi³⁰ nere pakalъ. Računъ e, da pakalъ ne³¹ priem'le nere ono, ča e negovo, a ožur'nikъ v'zima ono, ča³² ni negovo i ča

¹ toliko straš'no nakazue. ² Av'guš'tin'. ³ i govori. ⁴ nema: da. ⁵ dal' dovole dob'ra. ⁶ razdilimo. ⁷ nema: govorim' da. ⁸ prav'da est'. ⁹ vladan'ê. ¹⁰ vino. ¹¹ ili na. ¹² nema: i. ¹³ hodeći po svitu. ¹⁴ nema: od'. ¹⁵ sto pinez'. ¹⁶ nema: ti ako, nego: da kako. ¹⁷ govoru ošće da. ¹⁸ siêti. ¹⁹ zneti nai prvo tvoe sime. ²⁰ račun' est' ov'. ²¹ na prvo. ²² izneti. ²³ i est'. ²⁴ da kako ti. ²⁵ t'voe. ²⁶ i na. ²⁷ uzeto iz b je: nig'dare za ništare u a. ²⁸ iz b je uzeto: vzet'e. ²⁹ fariseom'. ³⁰ gori. ³¹ ne v'zima ni priem'le. ³² nema: ča ni negovo i.

e negovo i nega¹ iskr'nega. Govoru ošće, da ožur'nikъ e tatъ i ubiica. Računъ e na to, začъ onъ² ruba fadigu³ i trudъ ubogoga i ubiê ga uzimljući⁴ negovъ trudъ⁵, od koga bi truda onъ imelъ ži-viti i negova obitelъ. Za to zamiri, da se č'te, da edanъ ožur'nikъ biše ras'činilъ⁶ ed'nu vdovicu ubogu⁷, ka biše negova suseda, i na to ju biše pripravilъ, da ne imiše ča jis'ti⁸, začъ v'se nee blago i pošešioni⁹ to biše v'zель poda se¹⁰. I budući prišalъ ka obedu edanъ danъ ta ožur'nikъ i sideći za stolomъ i tako poče kruhъ rizati i tudie¹¹ poteče krvъ vanъ z onoga¹² hliba, i videći to onъ prestraši¹³ se vele moć'no i tolikoe žena negova, i reče mu žena: o griš'niče nečisti¹⁴, ne vidi¹⁵ li, da to p'ešъ i jišъ¹⁶ meso i krvъ ubozihъ ljudi, a¹⁷ navlastito te¹⁸ uboge v'dovice naše susede, ka e sada¹⁹ vele ne-moć'na i ka nima ča jisti²⁰? I tada ta ide i naide onu ubogu vdo-vicu i pomore ju v' ne nevoli i vrnu nei vse, ča²¹ imiše nee²² blaga i ošće veće. Govoru ošće²³, da ožur'nikъ vpada v' mnoga proklet'stva. Nai priê²⁴ v'pada v'srdu božiju, drugo da negovi²⁵ sini ne mogu užiti nigdare toga zla dobit'ê do drugogo²⁶ kolene²⁷; tretio da e onъ ostavlennъ²⁸ mukamъ věčnimъ, ne povraćajući zla dobit'ê, ko e bilъ dobilъ, i²⁹ tolikoi¹³ nega ostanakъ. Četvrto, da onъ ostae vazda³⁰ v tvrdosti, v'koi tvrdosti onъ umira, začъ ne će povratiti³¹ ožure. Peto proklet'st'vo e³², da e v' oblasti³³ i v'ražihъ rukahъ. I tako govorimъ ot' mnogihъ inihъ prokletstvi³⁴, ke ostavlammъ sada³⁵. Govoru, i zamiri, da govori edanъ meš'tar v'teoloziji³⁶, komu biše ime meš'tarъ Ivanъ z' Par'me³⁷, govori i t'lmači, da biše³⁸ nigda zaz'vanъ ispo-vidati ed'noga ožur'nika, koga³⁹ priêm' i na ispovidъ i pitaše ga od' negovihъ grihovъ, a on' se nere⁴⁰ s'miče i š'potaše⁴¹ nimъ. Videći to ta meš'tarъ poče ga zaklinati govoreći: ê m'nu⁴², da si ti d'evalъ. A on' mu⁴³ od'govori rekući: za isto⁴⁴ ê esam vragъ⁴⁵, i esu jure dai tri ure, da imamo dušu toga ožur'nika u nasъ v' pakli, v'koga teli me ti sada vidišъ. I reče ta meš'tarъ: nač' si ti⁴⁶ pri-šalъ simo? A onъ od'govori rekući: ê samъ prišalъ poš'potati se

¹ negova. ² nema: onъ. ³ fatigu. ⁴ vzim'ljući. ⁵ uzeto iz b. ⁶ raz'činil'. ⁷ ubogu vdovicu. ⁸ česa êsti, zač' v'se ne b'lago. ⁹ pošešione. ¹⁰ poda se vzel'. ¹¹ tud'e. ¹² is'toga. ¹³ i pres'traši se vele moć'no i žena negova. ¹⁴ zali. ¹⁵ vidiš'. ¹⁶ jiš' i p'eš'. ¹⁷ i. ¹⁸ od te. ¹⁹ sada est'. ²⁰ dodano: ni piti. ²¹ ča godi. ²² ne. ²³ nema: ošće. ²⁴ prvo. ²⁵ nega. ²⁶ drugoga. ²⁷ kolena. ²⁸ dodano: i osuen'. ²⁹ on' i nega (bez: tolikoe). ³⁰ nema: vazda. ³¹ povnuti. ³² nema: proklet'stvo e. ³³ va oblasti i. ³⁴ proklet'vi. ³⁵ za sada. ³⁶ v te(o)loziji. ³⁷ s Pariža. ³⁸ bi nig'da z'van'. ³⁹ i priêm'ši ga na is'povid' pitaše ga. ⁴⁰ nego. ⁴¹ š'potaše se. ⁴² mnju. ⁴³ nema: mu. ⁴⁴ v' is'tinu. ⁴⁵ d'eval'. ⁴⁶ nema: ti.

tobu. Tada reče ta meštarъ: ê ti zapovidamъ od strane božie, da se diliš sada od'suda i poi v¹ svoi putъ. I tudie otide t'ê s veliku vonju i nečistu², ka se ne mogaše trpiti, i ostavi on'di ono têlo onoga ožur'nika, i biše viditi v'se³ kako zgorelo⁴ i čr'no v'se kako uglenъ. I na to ti moreš razmisliti, koliko e mrzakъ gospodinu bogu ta grihъ od' ožure. Govoru ošće, da e ožur'nikъ onъ, ki kupue p'šenicu i vino i ine st'vari ošće z'novine za otijući draže prodati i za⁵ učiniti tu dragoću meju plkomъ. Govoru ošće, da⁶ oni, ki gredu kupujuć i čine kupovati p'šenicu na trzi⁷ i vino i ul'e i proso i ine stvari, ke su za potribu i za dobro općeno⁸, i da e ti kupueš za prodati e⁹ d'raže. Govoru, da š'kodu činiš dobrou op'ćenomu¹⁰ i esi¹¹ ožur'nikъ. Govori edanъ duktoraъ, da ti lakom'ci da bi se imeli spuđiti¹² vanъ z'mestъ, ki vazda želiju na dragos'tъ¹³. Govorim' ti, da moreš razmisliti, po ki račun' se more včiniti ta grihъ od' ožure i koliko e¹⁴ mrzakъ gospodinu bogu. Govorim'¹⁵ ti tada, ako si vpalъ va tъ grihъ, prosi milosti od' gospodina boga, i on' ti oće prostiti s pokoru. To¹⁶ estъ koliko k prvomu delu ot' prav'de včene¹⁷.

Govoru v drugomъ dêlu, ki¹⁸ našъ uči nekoliko znaiti¹⁹ milostъ božiju. Govori apostolъ k Efesiemъ²⁰: molimъ vasъ, draga brat'ê, otiite nasledovati gospodina boga²¹ našega Isuhrsta v²² veri i v ljub'vi i va umilen'stvi²³ i v' strplên'i i va vsakoi inoi krêposti. Govoru ošće i prosimъ vasъ, da budete stanoviti i vêr'ni va veri gospoda²⁴ našega Isuhrsta, i imeite ljubiti gospoda²⁵ našega Isuhrsta i dušu vašu i vašega iskrnega v ljub'vi i v'prièzni edanъ z drugimъ, da bude mirъ boži s'vami, i budite umileni i trplivi²⁶ va v'sihъ vašihъ nevolahъ, kako bi našъ spasitelъ gospodinъ²⁷ Isuhrstъ za našu ljubavъ. Govoru ošće, da budete ljudi razum'ni i sveti viš'nega boga. I ošće vasъ molimъ, da se čuvate griha ot ljubodeist'va²⁸ i od' svakoga griha i od' lakomosti, ka estъ uzrokъ učiniti grihъ od' ožure, ki estъ toliko nemilostivъ. Govoru ošće veće, da vsaki lakomacъ e idololatrii²⁹. Za to govoru, ako ti budeš činilъ, kako ti e rečeno zgora, gospodinъ bogъ oće ti otpustiti na semъ sviti³⁰, a milostъ i slavu

¹ nema: v. ² nema: i nečistu. ³ nema: vse. ⁴ zgorilo črno kako uglen'. ⁵ za otijući tu dragotu učiniti. ⁶ da oće, da oni, ki gredu kupujući pšenicu. ⁷ trzil' i proso i vino i ulie. ⁸ op'ćinsko. ⁹ nema: e. ¹⁰ občeu'skomu. ¹¹ est' (opako). ¹² izagnati. ¹³ dragoću. ¹⁴ iz b uzeto. ¹⁵ i govorim'. ¹⁶ i to. ¹⁷ b dodaje: ameu'. ¹⁸ v' kom'. ¹⁹ vaľada: znati, jer ima b: poz'nati. ²⁰ Efesiem' rekući. ²¹ nema: boga. ²² va veri. ²³ umilen'i i v' strplen'i. ²⁴ gospodina našega. ²⁵ gospodina boga i dušu vašu i iskr'ne vaše. ²⁶ trpelivi. ²⁷ nema: gospodinъ. ²⁸ preljubodeistva. ²⁹ u a pisano: idolo atrii (l je ispalo), a u b: od' lotrie. ³⁰ svitu.

oće ti dati na drugomъ¹. A to estъ ta drugi delъ, ki nasъ uči naiti (milost' od' boga)².

Govoru v tretomъ delu, ki nas uči naiti i naučiti³ se mudrosti⁴. Zamiri ov'di d'vi sum'ni k' našemu nauku. Prva sum'na e, ki e veći grihъ, ali ožura ali krivo tršst'vo? Na to ti od'govaramъ, da e veći grihъ krivo tršst'vo⁵. Račun e⁶, da onъ žere i hini vele ljudi i fal'sa čini mnoga tršstva i hini ovoga i onoga: nikoga⁶ ed'nu libricu, a nikoga veće a nikoga mane, koliko e tršst'vo ali cena ali v'pinezihъ čtući, ali v'pinezihъ⁷ na meri. I po tъ računъ ti morešъ razmisliti, da to estъ velikъ grihъ. Govori prorokъ vъ psalmist'ih⁸: Gospodi, kto⁹ hoće prebivati v stan'i tvoemъ? A duhъ sveti ta mu od'govara¹⁰: onъ ki ne bude hinilъ iskr'nega svoga, ta hoće prebivati v stan'i moemъ, ča¹¹ estъ vživati, včenomъ. Govoru, da koliko grihъ prostira se meu veće grihovъ, toliko e veći, i za to govoru, da onъ, ki e krivi tržacъ, hini vele¹² ljudi, kako e rečeno¹³. Druga sum'na estъ ovo¹⁴: ki more biti brže spasenъ ali¹⁵ ožur'nikъ ali krivi tržacъ? Na to ti od'govaramъ, da ožur'nikъ more brže biti spasenъ nere krivi tržacъ. Računъ e na to, začъ ožur'nikъ, ča e koli v'zель, onъ z'na za is'to¹⁶, komu e e v'zель, začъ v'se ima v'pismi; da tržacъ krivi, ča e koli¹⁷ vzelъ iskr'nemu, onъ ne z'na¹⁸, zač' e hinilъ ednoga i drugoga, nikoga veće a nikoga mane, i za to ne z'na, komu e¹⁹ vzelъ malo ali veliko. A otijući vrnuti edanъ i d'rugí zlo v'zet'e, pravie oće vrnuti ožur'nikъ nere krivi tržacъ, začъ ožurnikъ ima v'pismi, a tržacъ nima, i va vsemъ sum'nu²⁰ ima. I za to po tomъ ti morešъ poz'nati, da ožur'nikъ more brže²¹ biti spasenъ nere krivi tržacъ po tomъ računí, ki e rečenъ zgora; *a ne otijući vrnuti i zado-vole učiniti, koliko k pogibeli, oba esta ed'naka*²², začъ zamiri dobro, da gospodinъ bogъ oće i zapovida, da imaš vrnuti v'se²³, ča si godi²⁴ krivo vzelъ t'voemu iskr'nemu. I to estъ rečeno koliko k tretomu delu od' mudrosti več'ne²⁵.

¹ drugom' svitu. ² iz b. dodano: milost' od boga. ³ nema: i naučiti. ⁴ ni-koliko mudrosti. ⁵ est' na to. ⁶ nema: nikoga. ⁷ nema: v pinezihъ. ⁸ v psal'mi. ⁹ gdo. ¹⁰ od'govori. ¹¹ to nst'. ¹² veće. ¹³ rečeno zgora: ¹⁴ nema: ovo. ¹⁵ nema: ali. ¹⁶ nema: za is'to. ¹⁷ nema: koli. ¹⁸ samo: ne zna ča e vzel' i hinil'. ¹⁹ e ča v'zel'. ²⁰ sum'nju. ²¹ 'brže' uzeto iz b. ²² sitnije štampano nema u a. ²³ nema: v'se. ²⁴ koli v'zel' krivo tvomu iskr'nemu. ²⁵ več'ne. Amen'.

V ponedilakъ 4. posta.

Rekoše parisêi¹ kъ² Isusu: kolika slišahom' te 'stvor'ša v Kaper'naume³, stvorisie⁴ i va otočastvê tvoemъ. Luka na 4⁵ kapituli.

Ove svete i posvećene besede esu rečene po evanjelisti⁶ svetomъ Luki na 4. kapituli negovih' evanjelii, rečene ot' parisêi⁷ k² Isuhrstu, i rekoše: mi smo slišali tolika čudesa, ka si ti činilъ v gradi⁸ v Kaper'naumi: molimo⁹ te, da¹⁰ namъ takoe učiniš i ov'di v' tvoemъ otočastvi. Tada¹¹ Isuhrstъ ot'govori¹² reče: ni edanъ prorokъ ni priêť¹³ va otočastvi svoemъ. I veće reče Isusъ¹⁴: vi z'nate, da va vtime Iliе proroka, kada biše na zemli¹⁵ tolikъ gladъ, da¹⁶ s'ta tri leta i šestъ miseci, da ne bi daž'ê na zemlju, i z'nate, da Iliê bi poslanъ v Serap'tu k³ onoi ženi vdovici, i¹⁷ ne bi poslanъ va Ijudêju, kadi biše¹⁸ veliko ženъ i vdovicъ. Govoru, da ne biše dostoine. Ošće¹⁹ vi znate, da va vtime Eliseê²⁰ proroka biše toliko gubavacъ va Ijudêi²¹, meju kimi ne bi niedanъ očišćenъ nere²² Noêmanъ sur'ski. A to bi, začъ²³ ne bihu dostoini. Slišav'si to parisêi¹ biše srditi proti Isuhrstu i popelaše ga gori v²⁴ goru hoteći ga doli nizrnuti. Tagda Isuhrstъ učini se nevidenъ i zide ot' posrede²⁵ nihъ i dali se od' gneva srea nihъ.

Od' ovoga sveta i posvećena govoren'ê kara²⁶ se edanъ grihъ velikъ, ki grihъ estъ: govoriti²⁷ dobro zlo a zlo dobro, a to estъ vrhъ²⁸ onoga rečen'ê²⁹, ko rekoše parisêi¹ Isuhrstu: kolike³⁰ stvari esmo³¹ slišali da si ti učinilъ v Kaper'naume. I za tъ grihъ estъ osvauenъ plkъ sega svita pred' gospodinomъ bogomъ, a navlastito oni, ki čine ta grihъ, i za tъ grihъ pravda božastvena hoće poslati nakazan'e i kaš'tigu vrhu nihъ. I govori gospodinъ bogъ: oću učiniti timъ griš'nikomъ, kako učinihъ plku židov'skomu, kako govori Isaiê prorokъ na³² 5. kapituli. Govori prorokъ, da mu zapovida gospodinъ bogъ, da bi prodikovalъ i karalъ ta grihъ, ki estъ govoriti³³ dobru zlo a

¹ farisei. ² ka. ³ Kapernaumi. ⁴ i sadi v otočastvi. ⁵ na četirih'. ⁶ evan-jelistu. ⁷ farisii. ⁸ v gradu v Kapernaumu. ⁹ prosimo. ¹⁰ da toe učiniš' i ovdi va otačastvi tvoem'. ¹¹ tada im'. ¹² u a: reče ot'govori. ¹³ priet'. ¹⁴ Isuhrst'. ¹⁵ zemi. ¹⁶ zač' ne bi dažda na zem'li 3 leta i 6 miseci. ¹⁷ a. ¹⁸ bihu vnoге vdovice. ¹⁹ i ošće. ²⁰ Elisiê. ²¹ Ijudii. ²² nego. ²³ zač' oni. ²⁴ na. ²⁵ od' posridi ih', i ukloni se ot' nih' (bez: ot gneva srca). ²⁶ oće se pokarati edan' velik grih'. ²⁷ govoriti zlo onomu, ča est' dobro, i govoriti dobro onomu, ča est' zlo. ²⁸ vrhu. ²⁹ rečeno. ³⁰ koliko. ³¹ mi esmo. ³² nad' 2 kapitula. ³³ govoriti zlo da est' dobro, a govoriti dobro da est' zlo, ki oni vele činahu v'saki dan'.

zlo dobro, ki bihu oni učinili i činahu ga v'saki danъ, govoreći oni, da dobro biše zlo¹ a zlo dobro, i hvalahu² to. Govori prorokъ, da prodikovav'si nimъ i karav'si nihъ ot' toga g'riha, oni se porugaše nimъ. I reče tada³ gospodinъ bogъ ka Isaii⁴, neka mani činiti i ne govori nimъ⁵ ničesože⁶, da po v'saki načinъ hoću prostreti lukъ⁷ gněva moga vrhъ toga plka. I⁸ tada posla gospodinъ bogъ vrhъ nihъ toliku moriju, da pomirahu⁹ kako p'si i¹⁰ v' hišahъ¹¹ i na puti, kadi¹² se koli naidihu, pom'ri¹³ ihъ mnogo tisućъ, da počese sami moliti proroka, da bi prosilъ gospodina boga, da bi se račilъ smilosrdovati¹⁴ nadъ nimi. Otvoril¹⁵ prorokъ rekući: ni potrib'no¹⁶ moliti gospodina boga, i za to računъ¹⁷ e, da gospodinъ bogъ ta es'tь ot'lučil' tu kaš'tigu na vasъ, začъ¹⁸ ne hotiste vėrovati mani, kada vamъ prodikovahi i učahi vasъ. Govoru, da do toga vrimene¹⁹, dokli estъ gospodinъ bogъ ot'lučilъ, ne oće²⁰ ustati ta kaš'tigъ od' vasъ, ki imate za vaše grihi²¹. Ti bi mogalъ pitati i reći: ča estъ ta grihъ, da e toliko mrzakъ gospodinu bogu, i po ki način se čini? Na to ti ot'govara sveti Av'gustinъ i di, da ta grihъ ni ino nere ědovita i zala misalъ hiniti²² negovo z rukъ negova iskrnega, i ta grihъ more se²³ učiniti po d'va načina. Prvi estъ, hvaliti zlo; drugi načinъ estъ p'sovati i grđiti dobro. Govori prorokъ:²⁴ poi ka onomu, ki govori, da dobro estъ z'lo a da zlo e dobro. Govorimъ²⁵, da ti hvališъ²⁶ zlo, kada ti vidišъ ed'noga, ki čini zlo, i da ga ti hvališъ. Govoru, da vazda, kada ti hvališъ zlo, ti semrt'no sagrišašъ²⁷, začъ tomu daešъ pomoć činiti zlo, i²⁸ govoru, da ti p'suešъ dobro, kada ti vidišъ ed'noga, ki e poraženъ²⁹, a onъ stoi i trpi s miromъ a ti³⁰ oćešъ reći: ti si ed'no govedo, da trpišъ to. Govoru, da ti p'suešъ dobro i sagrišašъ semrt'no. Govoru ošće, da kupujućъ i prodajućъ³¹ ti morešъ učiniti ta grihъ, a to e kada ti prodaešъ ed'nu zlu ričъ za dobru, i kada kupuešъ ed'nu ričъ i ti govorišъ, da e zla, hotijući ju za bol'shu³² cenu imiti. Govoru, da, kada godi ti to³³ činišъ, ti sagrišašъ semrt'no. I tako govorimъ oda³⁴ v'sake ine riči,

¹ zlo biše. ² hvalahu ga, i govoreći prorok' prodikovaše nim' i karaše e. ³ i kada reče. ⁴ Isaii proroku. ⁵ im'. ⁶ ništare veće. ⁷ luk' moi. ⁸ nema: i, nego: tada gospodin' bog' pos'la vrhu nih'. ⁹ pomirihu. ¹⁰ nema: i. ¹¹ v' hižah'. ¹² i kadi. ¹³ i pomori. ¹⁴ da bi se s'miloval'. ¹⁵ i odgovori. ¹⁶ potriba. ¹⁷ za to zač' gospodin' bog'. ¹⁸ zač' vi ne. ¹⁹ vrimena. ²⁰ ne će ustati nad vami (a nema: ta kaš'tiga od vas). ²¹ grihe. ²² hiniti blago tvoga iskrnega (u a. biće iskvareno: hiniti negovo z rukъ negova iskrnega). ²³ se more. ²⁴ nema: poi ka onomu, nego: gore onomu. ²⁵ govoru. ²⁶ hvaleći (opak). ²⁷ sagrišaš' smrt'no. ²⁸ ošće. ²⁹ ali udren' ali p'sovan', a on' trpi i stoi s mirom'. ³⁰ ti mu. ³¹ kupujući i prodajući. ³² bolju. ³³ nema: to. ³⁴ ot'.

ke ti govoriš dobro za zlo a zlo za dobro. Govori prorok David:¹ izbavi dušu moju ot' ust' neprav'dnih² i ot' êzika lastiva. Ošee govori David prorok:³ gospodine bože, razori⁴ stvari onih, ki govore suet'noe. Govoru i svršuju on' prvi děl; ako si vpal⁵ va t' grih, spovii⁶ se i ne čini ga veće i prosi prošćen'ê⁷ ot' boga i on' ti oće prostiti tvoe grihi⁸ i oće ti dati na tom⁹ s'vitu milost' s'voju, a na nom' slavu¹⁰. I to est' koliko k prvomu delu ot' pravde¹¹ božastvene.

Govoru v drugom delu, ki nas učí nekoliko naiti¹² milost' ot boga. Govori prorok Elisêi, da bi¹³ edan, komu biše ime Noeman surski, ki biše gubav, i ta isti Noeman biše vele bogat' i biše velik' prietel' kralju¹⁴ sur'skomu. I pride ta Noeman va Ijudêju¹⁵ s listi kraljevimi kralju iz'ravil'skomu¹⁶ govoreći: šalem¹⁷ k' tebi toga moga slugu Noemana¹⁸, učini, da ga očistiš ot' gub. Slišeci to kral' ijudeiski¹⁹ smuti se vas' i razdri rizi²⁰ svoje i²¹ preda v'simi reče: eda az'²² esam bog, da te mogu očistiti od' gub? a²³ Noeman reče: on' ni rekal' ot' tebê²⁴, da est' rekal' ot' Elisêe proroka. I kada Noeman bi²⁵ pred' Eliseem prorokom, a on' mu²⁶ reče: poi i umii²⁷ se v rici êrdan'scê²⁸ 7 krat. Slišav'si to Noeman rassrdi²⁹ se govoreći: mnahi³⁰ da ta prorok' prišad'si ka m'ni i prizove³¹ ime boga svojego i položiti na mni ruku³² i tako v³³ ime boga svojego očistit'³⁴ me ot' gub. Mi imamo v Surii bole rike nere³⁵ e ta, i hotiše se vrnuti. Tada negov' edan junak³⁶ reče mu: ako bi tebi prorok' vele vek'su rič' rekal'³⁷ učiniti, imel' bi ju³⁸ učiniti. Tada Noeman ide k rici êrdan'skoj³⁹ i umi se 7 krat⁴⁰, i kada bi na posled'nem⁴¹ umiven'i, osta vas' čist⁴². Tada vidiv'si on⁴³ vrati se k proroku⁴⁴ i zahvali mu i hotiše mu mnoge dare⁴⁵ prikazati, a prorok' ih ne hoti⁴⁶ prieti. Zamiri ti, grišniče, ki esi znamenav' tim' Noemanom⁴⁷, da potriha e tebi 7 krat⁴⁸ očistiti

¹ gospodine, izbavi, to je psl. 19. 11. ² neprav'dnih'. ³ prorok' David'.
⁴ razori ti. ⁵ pal'. ⁶ ispovii se. ⁷ ot'pušćen'ê. ⁸ grihe. ⁹ sem' sviti svoju milost'.
¹⁰ svoju slavu. ¹¹ od pravdi božastvene. Amen'. ¹² naiti nekoliko.
¹³ biše. ¹⁴ kralju. ¹⁵ Ijudiju. ¹⁶ iz b. je dodano: kralju izravil'skomu. ¹⁷ znai da to šalem'.
¹⁸ Noemana, da ga učiniš' od gub' zdrava. ¹⁹ izravil'ski.
²⁰ svit'. ²¹ b. ima: i pred: reče. ²² ê. ²³ i reče Noeman'. ²⁴ od tebi (opako).
²⁵ bi Noeman'. ²⁶ tu. ²⁷ umi. ²⁸ v rici êrdan'skoj. ²⁹ rassrdi. ³⁰ i u b: mnahi.
³¹ prizovet'. ³² ruku svoju. ³³ va. ³⁴ očisti. ³⁵ nego e Êrdan'.
³⁶ tada 1 sluga negov' reče mu: gospodine. ³⁷ rekal' iza tebe. ³⁸ ti bi ju imel'.
³⁹ k Êrdanu. ⁴⁰ v nem'. ⁴¹ na naiposlêdnem' umivan'i, tada. ⁴² dodano u b: pl' negova, kako dite mlado, važada tumačeña radi. ⁴³ to on' i.
⁴⁴ Elisêju. ⁴⁵ dari. ⁴⁶ ne ti. ⁴⁷ Noemanom' surskim'. ⁴⁸ »7 krat« iza: očistiti se.

se, ako hoćeš imiti milost od gospodina boga, i očistiti se od gub, ko¹ est' ot' grihov. Prvo² kako ti se e potriba est' oprati v svetom krstu; drugo³ v svetoj kriz'me⁴, treto est' sveta ispo-vid, četvrto e pokora⁵, ku imaš svršiti za tvoe grihe; peto⁶ zado-vole učiniti vsakomu; šesto ne vraćati se sopet⁷ v grih; sed'mo⁸ pričestiti se, ko e⁹ prieti sveto t'lo sina božie¹⁰. Govori, ošee po-trib'no e, da imaš 10 talanatz zlata, ko¹¹ imiše Noeman, ki ta-lan'ti znamenuju 10 zapovidi božih, ke si ti držan ob'služiti. Ako učiniš ti¹² tako, kako sam rekab ti očeš biti dostoeň imiti¹³ milost ot' boga¹⁴ na vom¹⁵ svitu i na drugom. I to est' koliko k drugomu delu ot' milosti bože¹⁶.

Govoru v tretom delu, ki naš uči naučiti se nekoliko mudrosti, v' koji zamiri tri sum'ne k našem nauku. Prva est' ovo: ako bi bil edan per'lat ili edan gospodin, ki bi imil edan ofici ili beneficij dati¹⁷, i paki da bi bila d'va človika, ki bi prosili ta officij¹⁸, a edan niju da bi bil domaći a edan¹⁹ gost, komu se ima dati prvo²⁰? Na to ti²¹ od'govara sveti Avgustin i di, da imaš zamiriti ov'di d'vi riči. Prva: e li boli domaći ali gost, ako est' boli do-maći, tribi e da²² daš domaćemu, da ako²³ bi bil boli gost, ti ga imaš dati gostu. Da ti bi mogal reći, da esta²⁴ oba²⁵ ed'naka dobrotu i mudrost'ju²⁶, da komu se ima dati? Govoru, da se ima dati domaćemu. Račun est', da²⁷ e edan od' mesta. Za to e svr-šujem²⁸ i govoru, da si ti veće držan domaćemu nere gostu, i za to govorim, da beneficij ili officie²⁹ da si ti dužan³⁰ dati doma-ćemu³¹. To est' koliko k prvomu delu k sum'ni prve. Druga sum'na e ovo: ako bi³² bila d'va, ka bista bila veliki³³ potribi i nevoli, a edan da bi bil domaći a edan³⁴ gost, komu se ima veće³⁵ po-moći? Na to ti od'govaram, da ovomu³⁶, ki est' veće³⁷ nevoli, onoga³⁸ imaš priē pomoći. Ti bi mogal reći, da esta²⁴ oba d'va v ed nako³⁹ nevoli. Na to ti od'govaram, da imaš⁴⁰ pomoći priē

¹ ča. ² nai prvo est' tebi potrib'no oprati se. ³ drugo est'. ⁴ kriz'mi. ⁵ sveta pokora, ku ti imaš. ⁶ peto est' učiniti zadovole vsakomu, ča e ne-govo. ⁷ opet'. ⁸ sed'mo est'. ⁹ a to est' prieti. ¹⁰ samo: telo božie. ¹¹ kako imēše. ¹² i ako ti učiniš. ¹³ imēti. ¹⁴ gospodina boga. ¹⁵ sem'. ¹⁶ dodano: amen'. ¹⁷ edan' officij ali beneficij davati ga. ¹⁸ toga officie. ¹⁹ drugi. ²⁰ prvo da ti. ²¹ nema: ti. ²² da ga. ²³ ako li. ²⁴ sta. ²⁵ oba d'va. ²⁶ dobrotu i mudrostu. ²⁷ da on' est' edan' graēnin' ot' mesta. ²⁸ nema: svršujem i. ²⁹ officij. ³⁰ držan'. ³¹ pisano: o domaćemu; u b. nema: to est' sve do: druga. ³² bista. ³³ va veliki. ³⁴ drugi. ³⁵ prvo. ³⁶ onomu. ³⁷ va vek'šei. ³⁸ onoga imaš' prēe. ³⁹ ednaki. ⁴⁰ u b. se iza toga opako opetuje cijeli jedan redak i pō, na što se nadovezuje: priē domaćega pomoći.

domaćemu. A to e isto, začь koliko estь bliže tvoi is'kрни, toliko mu ti imaš¹ veću ljubavь nositi i smilovan'e učiniti. Govoru ošće: ako bi bilь edanь otacь² i edanь sinь i da bista oba mrla gladomь, da bi sinь imilь³ edanь hlibь, ima li ga dati ocu svomu⁴ a sebe umoriti gladomь ili⁵ ne? Na to ti dimь⁶, da ne⁷, nere ga imašь⁸ držati za se. Da ti bi mogalь reći: otacь oće umriti gladomь. Na to ti od'govaramь⁹, da ako onь um're, sinь ni uzrokь tomu. I za to svršujemь¹⁰, da najprvo ljubavь ima¹¹ človikь imiti samomu sebi. Treta sum'na estь ovo: ako bi bila d'va¹², ka bista poš'la učiniti¹³ ed'no ubiistvo¹³, pitamь, ki niju veće sagriša: edanь e samь učini, drugi ne učini ništare, isto estь, da e li pošalь s tu volju i misal'ju učiniti uboistvo, pitamь, ki niju veće sagriša? Na to ti od'govaramь, da mnogi¹⁴ doktori govore, da onь, ki učini uboistvo onь¹⁶ veće sagriša. Računь estь onь, govore oni, da onь, ki učini ubiistvo, onь¹⁶ veće sagriša. Računь estь ovo, govore oni, da onь ki čini¹⁷ uboistvo¹⁸, da po d'va računa boga urijue v negoviju dviju zapovidu, a to estь, va onomь, kadì govori: ne učini uboistvo¹⁹, i va onomь, kadì govori: ne poželi riči tvoga iskrnega, ča e s volju, a²⁰ onь ki poželi, onь ne sagriša nere v ednoi. Na to ti od'govara sveti Avgustinь i di, da edanь i drugi sagriša ed'nako proti bogu, a to estь, da ta ista pokora, ka²¹ se dae ed'nomu, da²² se dae i drugomu, i tu pokoru znamenue²³ sveta mati crikavь da²⁴ bude. Govori dobro ta isti doktorь²⁵, da čini veći grihь onь, ki učini uboistvo²⁶, a to estь da e držanь zadovolje učiniti i moliti boga za dušu negovu²⁷; ako ima sini, držan' e hraniti e kako otacь, ako oće zadovolje²⁸ učiniti svemu grihu. A²⁹ to e koliko k tretomu d'lu ot' mudrosti božie³⁰.

¹ imaš' nositi vek'šu ljubav' i smilovati se na nega. ² u b. opako: edinac' i edin' sin'. ³ imel'. ⁴ ocu svoemu. ⁵ ali. ⁶ odgovaram'. ⁷ da nima. ⁸ ima za se držati. ⁹ u a: odgovara, griješkom. ¹⁰ dim'. ¹¹ ima im'eti človikь. ¹² dva človika. ¹³ ubiti ed'noga človika, i edan' ga ubie, a drugi ne učini ničesare; istina est', da e on' pošal' s tu volju i s tu misal'ju učiniti ubiistvo. ¹⁴ v'nogi duktori. ¹⁵ nema: onь. ¹⁶ nema od: onь — do drugi put: ubiistvo. ¹⁷ učini. ¹⁸ sagriša po d'va zakona proti bogu v negoviju dviju zapovidu. ¹⁹ ubiist'vo, i on'di kadì govori va onom': ne . . . ²⁰ a govore oni da ne sagriša nere v' ed'noi zapovidi on' ki pristane s volju. Da na to od'govara sveti Avgustin'. ²¹ iz b: ka. ²² ta se ima dati i drugomu. ²³ od'luči. ²⁴ da tako. ²⁵ duktor'. ²⁶ ubiistvo. ²⁷ negovu dušu, i ako bi imel' ditcu, držan' si ju hraniti kako da bi negova bila. ²⁸ zadovol'. ²⁹ i. ³⁰ več'ne. Amen'.

V utorakъ 4. posta. čten'е.

Vzre Isusъ na učeníki s'voe, reče¹ Petru : ako v'² tebi sagriši bratъ tvoi. Sveti³ Matii na 18. kapituli.

Ove svete i posvećene besede rečene su⁴ po evanjestu Matiju⁵ na 18. kapituli negovihъ evanjeli, rečene⁶ po Isuhrsti⁷ kъ učeníkomъ svoimъ: Govori⁸ Isuhrstъ: ako bratъ t'voi sagriši v' tebi⁹, idi i pokarai nega¹⁰ samъ meju tobu¹¹ i nimъ; ako te bude slišalъ i pokae se ot onoga griha, ti si priobrelъ¹² ed'nu dušu, i ako te ne bude otelъ poslušati, prizovi ed'noga ili¹³ d'va negova priětela ili¹³ bližike¹⁴, ki ga ljube; ako prime pokaran'е, oće dobro biti. Ako ošće ne prime pokaran'е¹⁵, a ti poi i r'ci¹⁶ crik'vi, a to estъ biskupu¹⁷, ako estъ krivica crik'vi, i ako prime pokaranе¹⁸, dobro oće biti. I ako ne bude otelъ priėti¹⁹ pokaran'ě, i²⁰ poi i drži ga za prokleta i ne op'ći š nimъ ni edanъ putъ. I ošće reče Isusъ²¹ svoimъ učeníkomъ: vsakoga, koga vi svežete na zem'li, budetъ svezanъ i na nebesihъ²². Ot'govori Petarъ i reče: gospodi i meštre, ako sagriši va m'ni bratъ moi, prostim' li emu²³ do 7 kratъ? Ot'govori emu²⁴ Isusъ i reče: ne govoru tebi²⁵ do 7 kratъ, da govoru do sedam' desetъ kratъ sed'mericeju.

Od' ovoga sveta i posvećena govoren'ě more se pokarati edanъ velikъ grihъ, ki grihъ prebiva na zem'li, a to estъ ne otijući pokarati grišnika, kada zlo i grihъ čini²⁶. I za tъ grihъ učinil' e gospodinъ bogъ pravdu nad' plkomъ sega svita, i današ'ni dan' ju čini²⁷. Govori gospodinъ bogъ: oću učiniti timъ griš'nikomъ, kako samъ učinilъ Davidu²⁸, kako e pisano v drugihъ kni-gahъ carskihъ²⁹ na 5 kapituli³⁰. Govoru, da Davidъ³¹ imiše ed'noga sina, ki se zoviše Ap'salomъ³², i ta sinъ ubi ednoga s'voga brata³³, a Davidъ tagda ne hoti³⁴ karati³⁵ ni kaš'tigati za tъ grihъ i³⁶ od' inihъ grihovъ, ke činaše vsaki danъ. Vidiv'ši³⁷ to gospodinъ bogъ on' se ras'srdi na Davida i dopus'ti to, da Ap'salomъ³⁸ bi nega nepriětelъ smrt'ni³⁹ i da posili kralevstvo nega⁴⁰ i progna⁴¹

¹ i reče. ² nema: v'. ³ nema: sveti. ⁴ esu rečene. ⁵ svetom' Matii, ⁶ rečeni. ⁷ Isuhrstu ka. ⁸ govore. ⁹ tebi sagriši. ¹⁰ ga. ¹¹ toboju. ¹² dobil'. ¹³ ali. ¹⁴ bližiki nega. ¹⁵ pokaran'ě. ¹⁶ i itri navisti nega v crikvi. ¹⁷ piš-kupu. ¹⁸ pokaran'е prime. ¹⁹ prieti. ²⁰ i ti poi i drži. ²¹ Isuhrst' učeníkom' svoim'. ²² dodano: i koga razvežete na zem'li, budet' raz'vezan' i na nebesih'. ²³ nemu. ²⁴ nema: emu. ²⁵ nema: tebi. ²⁶ učini. ²⁷ čini ju. ²⁸ Davidu kralu. ²⁹ cesar'skih'. ³⁰ kapitulih'. ³¹ David' kral'. ³² Ap'solom'. ³³ brata svoga ednoga Amona. ³⁴ ti. ³⁵ pokarati. ³⁶ ni ³⁷ videći to bog' i razsrdi se. ³⁸ Apsolom' sin' nega. ³⁹ smrt'ni. ⁴⁰ nega kralevstvo. ⁴¹ prog'na.

ga po vodahъ i po gorahъ i po dubravahъ kako nepriêtelъ semrt'ni¹. I na toliko pride² Davidъ, da se kriêše v pečinahъ va³ d'ne, a v'noçi ishaêše vanъ iskati sebi piêe, da bi ne umrlъ od' glada. I ta kaš'tigъ⁴ učini nad' nimъ za ta⁵ grihъ ot' nepom'nê⁶, začъ ne pom'ni svoga sina karati⁷ i naučiti. Govoru ošêe, da se ête v knjigahъ čisla na 18. kapituli edanъ drugi kaš'tigъ, ki da gospodinъ bogъ plku⁸ za tъ grihъ. Govoru da plкъ priê⁹ priêzanъ s pogani i jidihu i p'êhu š' nimi i i na to pridoše, da pregrešiše¹⁰ i smešiše se v bludъ s¹¹ ženami pogan'skimi, a oni, ki bihu nihъ sud'ci, ne pom'niše i ne pokaraše nihъ za t' grihъ. Vidiv'ši¹² to gospodinъ bogъ, on'¹³ se rasrdi na nihъ za tъ grihъ, i zapovida Moiséju¹⁴, da bi činilъ obisiti v'sihъ trihъ vladavacъ i starišinъ, ki bihu postavljeni st'roitu ta plкъ. Za¹⁵ to znai, da ihъ bi obišeno 20 tisuêbъ. Za to zamiri, koliko e mrzakъ ta¹⁶ grihъ gospodinu bogu. Govori Solomunъ v' negovihъ knjigahъ na 18¹⁷ kapituli rekuçi: ako vi obslužite zapovidi gospodina boga, vi oêete biti blagosloveni (blni) ot boga. Govorimъ¹⁸: ti bi mogalъ pitati: po ki naçin' se çini ta grihъ i po koliko putovъ¹⁹? Na to ti od'govaramъ, da se çini ta grihъ po d'va naçina. Govori prorokъ: ostavite zlo i çinite dobro. To sta d'va naçina²⁰ pravde, a to estъ: ukloniti se ot' zla i çiniti²¹ dobro. Govoru, da çineçi zlo da ti raz'biêšъ d'va zakona. Prvi e zakonъ²² nature, drugi zakonъ e pisma. Govorimъ²³, da ti çinišъ proti zakonu nature²⁴ po d'va naçina: pr'vo²⁵ estъ, da çinišъ proti tebi; drugi e, da çinišъ proti iskrnemu. Govorimъ²³, da zakonъ nature²⁶ hoêe, da ti ne çinišъ toga drugomu, ÷a bi ti²⁷ ne hotilъ da bi tebi ne uèineno. Govoru, da raz'biêšъ naturu²⁸ sebi, a to e kada si ti nepom'nivъ²⁹ udržati tvoe telo v zdrav'i i kada jišъ i p'êšъ veliko, i s toga prihaêšъ v' nemoç', ili³⁰ ako jišъ malo i³¹ to çinišъ za skupostъ i³² budešъ mrlъ od glada. Govoru, da vsaki tratъ, kada ti to çinišъ, ti sagrišašъ grihomъ ot' nepom'ne. Govoru, da ti urijuešъ iskrnega tvoga³³, kada ga ti vidišъ zlo çineçi terъ ga ne pokarašъ. Govoru drugo³⁴, da ti çinišъ proti

¹ smrt'ni. ² pride, da se David' kriêše. ³ ve d'ne i v noçi. ⁴ tu kaš'tigu vçini bog'. ⁵ za t'. ⁶ nepomne gospodin' bog'. ⁷ pokarati. ⁸ plku izdruvilskomu (izdriiskomu). ⁹ učini. ¹⁰ učiniše grih' š' nimi i smêsiše se š' nimi. ¹¹ sa. ¹² vidêv'ši. ¹³ nema: on', nego: i razsrdi se. ¹⁴ Moiséju, da učini ubit' v'sih'. ¹⁵ i to ih' bi obišeno. ¹⁶ gospodinu bogu ta grih'. ¹⁷ osam'naist'. ¹⁸ govoru, da ti bi mogal'. ¹⁹ nema: i po koliko putovъ. ²⁰ zakona. ²¹ uçi(ni)ti. ²² zakon' est'. ²³ govoru. ²⁴ naturi. ²⁵ prvi. ²⁶ nema: nature. ²⁷ tebi žal', kada bi tebi uèineno. ²⁸ proti. ²⁹ nemarliv' i nepom'niv'. ³⁰ ali. ³¹ a. ³² drugda. ³³ tvoga iskrnega. ³⁴ drugo govoru.

zakonu pis'ma, kada si ti nepomnivъ¹ naučiti zapovidi² i ar'tikuli svete vêre³ onihъ, kihъ⁴ ti imašъ učiti. Govoru, ako si biskupъ ili⁵ plovаnъ, pokarai⁶ tvoihъ podložnihъ; ako si gospodinъ zemalski, pokarai tvoihъ slugъ, da ne razbiêšъ⁷ pravdu obarajući i ne kaštigajući⁸ zločinacъ. Govoru ošêe, da onъ, ki e uzrokъ ras'pačati⁹ v pravdi svoga gospodina, sagriša¹⁰ i gospodina čini sagrišiti. Govoru ošêe tebi, ot'če ot obitelji¹¹, ne budi lenъ pokarati tvoihъ mlaihъ šibu, palicu i besedami¹², učini, da ihъ vazda naučišъ v zakonihъ božihъ i¹³ v lipihъ; i ako budešъ lenъ činiti to, oêešъ sagrišiti smrtно. Govoru, da¹⁴ to e uzrokъ, začъ ti činišъ ta grihъ, (da) gospodinъ bogъ dopusti, da tvoi sini daju ti teškoću i žalostъ, i kaštiga te mnogimi ričami¹⁵; a to est' dostoino, začъ ti si¹⁶ dostoên' toga i goršega¹⁷. Ošêe govoriмъ¹⁸, da ti, ki zaveti činišъ a ne ispunuešъ¹⁹ nihъ za nepom'nu, sagrišaš' semrt'но. Govoru ošêe, da²⁰ se množe m'nozi muži zali na semъ sviti otejući te kaštigati, kako esu soldati, ki rubaju, i ini zali²¹ ljudi, kimъ dopušêa gospodinъ bogъ, da te kaštigaju za tvoe grihe. Zamiri tada, koliko e mrzakъ gospodinu bogu ta grihъ ot' nepom'ne, ki grihъ e proti pravdi i protu²² zakonu nature i proti zakonu pis'ma, i estъ proti zakonu ot' milosti. Govoru i svršuju va tomъ²³ dêlu i dimъ: ukloni se ot' zla i stvori dobro i ne budi lenъ pokarati onihъ, kihъ ti imašъ²⁴ pokarati, kako estъ rečeno z'gora, i ako učinišъ to, oêe te gospodinъ bogъ obarovati ot onoga strašnoga kaštigan'ê²⁵. I to estъ, koliko k prvomu delu ot' mudrosti.

Govoru v drugomъ dêlu, ki našъ uči naiti milostъ otъ boga²⁶. Govoru, da zamiri²⁷ ov'di proročast'vo Elisêê proroka. Govori, da biše ed'na žena vdovica, ka imiše 2 sina, ke otihu vzeti za dlгъ muža nee²⁸, ki biše um'rлъ. Vidiv'ši to žena i ide k proroku Elisêju govoreći: proroče²⁹ boži, esu prišli niki gosti³⁰ ljudi, ki³¹ bi oteli vzeti pinezi ot' muža moga i nimamъ nihъ čimъ platiti i hoteli bi³²

¹ kada se ti ne mariš' i ne pomniš'. ² zapovidi gospodina boga. ³ vere katoličanske. ⁴ ke. ⁵ ali. ⁶ pokarai i nauči. ⁷ razbiêš'. ⁸ obarajući, a iz b: i ne kaštiga(ju)ći. ⁹ razbiti pravdu. ¹⁰ sagriša smrtно. ¹¹ od' obiteli. ¹² besedu. ¹³ i v zapovidih' nega (a nema: i v lipihъ). ¹⁴ da za t' grih' takov' kada ti činiš' ta grih', gospodin' bog' dopusti dovole krat', da tvoi sini da ti dadu teškoću. ¹⁵ v'nog'mi riči. ¹⁶ si ti. ¹⁷ gorega. ¹⁸ govoru tebi, ki zavite. ¹⁹ isplnueš' ih'. ²⁰ da esu mnogi zli ljudi na sem' sviti, ki esu tebi na kaštigu, kako esu pogane i soldati, ki plinuju i rubaju. ²¹ zli. ²² proti. ²³ va ovom'. ²⁴ imaš' ti. ²⁵ dodano: kako se uzdrži zgora. ²⁶ gospodina boga. ²⁷ zamiriš'. ²⁸ ne. ²⁹ mužu. ³⁰ nema: gosta. ³¹ ki me tiraju nikih' pinêz za dlг' moga muža, a ê ih' nimam' čim' platiti. ³² bi mi.

v'zeti 2 sina moê i prodati i sebê iskupiti¹. Slišav'ši to prorokъ i reče: ženo, imaš² li ča v'hiši? a³ ona reče: ê nimamъ nere malo ul'ê; a onъ reče: poi i zaimi od' susedъ t'voihъ sasudi prazdnhъ, ki mogu ul'e držati, i kada ihъ budešъ imila dovole, a tada vloži⁴ va vsaki onъ okrutъ⁵ od' onoga ul'ê, i hoćešъ viditi, ča hoće milostъ božie učiniti. I poide ta žena i učini tako⁶ kako e⁷ reče prorokъ, i tudie biše pl'ni v'si oni sasudi⁸ od ul'ê. Vidiv'ši ona žena to i tudie se pokloni proroku i zahvali mu i bogu⁹, ki nei učini toliko dobro, i reče nei⁷ prorokъ; poi, ženo, i prodai ot' onoga ul'ê i plati tvoe dlžniki¹⁰ a ostatakъ¹¹ shrani za te i za tvoe sini¹², od' toga čini traćen'e¹³ tebi i tvoimъ sinomъ. Po tomъ Elisêi¹⁴ razumêi boga ot'ca¹⁵, a po toi ženi¹⁶ razumii¹⁷ dušu našu, a po ne muži, ki biše mrtavъ¹⁸ i priêtel' Eliseovъ¹⁹, ti²⁰ imašъ razumiti gospodina Isuhrsta, ki e mužъ²¹ duše naše; a po ne d'viju sinu ti²² morešъ razumiti našъ razumъ i našu volju²³, ki su sini duše naše; a po nihъ dlžnicihъ ti imašъ razmisliti sa svitъ, ki hini našъ razumъ i našu volju, a to²⁴ kada ostaviš' boga i da²⁵ ljubišъ sa svitъ i š' nega lakomost'ju. Govoru, da poidešъ²⁶ k bogu i prosišъ ot nega ul'ê, ko estъ milosti i milosrdiê, a on' ti ga oće dati obile²⁷, da platišъ sa svitъ i š'nega lakomostiju²⁸, i oćešъ shraniti²⁹ t'voe sini, ke³⁰ svojimъ razumomъ hoćešъ poznati tvoe grihi³¹, a s volju tvoju hoćeš' se kaêti³² t'voihъ grihovъ i oćešъ sprostiti³³ ot boga milostъ za t'voe grihe, i on' ti ju³⁴ oće učiniti na vomъ³⁵ sviti i na drugomъ. I to e koliko k³⁶ drugomu delu³⁷.

Govoru v tretomъ delu, ki našъ uči nekoliko mudrosti. Govoru, da zamirišъ ov'di tri otaine otvorene ot troe sum'ne³⁸ k' našemu nauku. Prva sum'na e ovo: ako si dulžanъ³⁹ pokarati svega⁴⁰ iskr'nega videći ga sagrišajuća pod' penu griha? Na to ti otgovara sveti Av'gustinh i di, da imašъ raz'misliti d'vi riči priê⁴¹ nere pokaraš is'krnoga⁴². Naipriê⁴³ imaš' raz'misliti, ako si ti va nomъ⁴⁴ grihu. Ako esi va

¹ sebe platiti. ² imaši li ča v' hiži. ³ nema: a. ⁴ vlii. ⁵ okrut' onoga ul'ê malo, oćeš'. ⁶ nema: tako. ⁷ ei zapovida. ⁸ okrutí od' onoga ul'ê. Vidiv'ši to ona žena tudie. ⁹ gospodinu bogu, ki ei. ¹⁰ dlžnike. ¹¹ ostanak' shrani. ¹² sine. ¹³ hranu. ¹⁴ Elisêi proroci. ¹⁵ otyca vsemogućago. ¹⁶ vdovici. ¹⁷ razumêi. ¹⁸ umrlъ'. ¹⁹ Elisêi. ²⁰ ovdí. ²¹ zaruč'nik' i muž'. ²² nema: ti. ²³ u b nema od ovdje pa do drugoga: našu volju. ²⁴ to est'. ²⁵ da veće, (a nema: i š' nega lakomostju). ²⁶ poi ka gospodinu bogu i prosi. ²⁷ obil'no. ²⁸ lakomiju. ²⁹ hraniti. ³⁰ ča est' svojim' . . . ³¹ grihe, a tvoju volju. ³² po-kaêti grihov' tvoih'. ³³ prositi boga milosti. ³⁴ ju' iz b. ³⁵ sem svitu. ³⁶ g. ³⁷ dodano: od' milosti. ³⁸ ot trih' sumni. ³⁹ držan'. ⁴⁰ tvoga. ⁴¹ prvo. ⁴² tvoga iskr'nega. ⁴³ nai prvo. ⁴⁴ onom grihu; a u b nema: ako esi va nomъ grihi.

nomъ grihi i ako ga z'na onъ¹, ne karai ga, začь on' bi² mogalъ reći: tovarišu, ti si takoe³ v' tomъ grihu, a ti me⁴ karašь. Za to ti ne ćešь⁵ ni ed'nu koristь v' nem učiniti. Govoru: dob'ro, ako onъ tvoga griha ne z'na, i⁶ poi i pokarai⁷ ga ljubveno. Ošée govoru, da hotijući⁸ pokarati tvoga iskrnega ti imašь razmisliti četiri načini⁹ hotijući pokarati grišnika. Prvi načinь e, da ga imašь pokarati ljubveno, a to estь, ne unagli se i ne p'sui¹⁰ ga, da ne bude imilь uzroka¹¹ smutiti se veće. Drugi načinь e, da ga pokarašь v mestí podob'ni¹², da ne smutišь pred' nikim're, za ko da bi onъ ne mogalъ imiti ni ed'nu š'kodu ni sramotu. Govoru, da ti imaš' obslužití ono, ča govori Isuhrstь v' evanجلي, kadi govori: ako¹³ v tebi brat' tvoi sagriši, pokarai ga meju tobu¹⁴ i meju nimь, ali da bude edanь dobarь negovь priětelь¹⁵ on'di. Tretí načinь e, da imašь vrimena čekati, začь ti ga nimašь karati, kada e srditь. Pusti ga naiprie¹⁶ vratiti se va se, i paki pokarai¹⁷ ga lipimь zakonomъ. Četvrtí načinь estь: nai prvo pogledai, kakovь čovikь e onъ, koga ti karašь, i po ki načinь ti ga¹⁸ karašь. Govoru, da ga imašь pokarati po tь načinь, da nega glasь ne bude pogr'enь ni negovihь bližikь¹⁹, da kakovu škodu ne primu i vaščinu. Druga sum'na e ovo: ako se ima moliti boga²⁰ za ed'noga prokleta²¹? Na to ti od'govara sveti Av'gustinь i di: ti imašь zamiriti: po²² d'va zakona estь prokletstvo: ed'no e z'vano velo²³, a drugo malo. Govoru, ako e prokletь malimь proklet'stvomь, ti morešь moliti boga za nega i op'ěiti š'nimь. Zamiri, da²⁴ mužь ali žena mine leto ne pričesti se ne imijući uzroky, vpravь vpadaju v proklet'stvo malo. Govoru, ako e prokletь proklet'stvomь velim²⁵, na to govorimь d'vi riči. Prva e, ako ta, ki e prokletь, da bi ga vidil' da e žalostanь svoga griha i ima stanovitu misalь izlisti z onoga prokletstva, govoru, da ti imašь²⁶ moliti boga za nega; da ako bi ti vidilь, da bi onъ bilь tvrdь v grisi i da bi stalь kripakь v zli misli, da nimašь moliti boga za nega ni op'ěiti š' nimь ni stanovati ni hoditi²⁷ po ni edanь načinь, zač' se e²⁸ onъ dalь d'ěvlju, odvrgal' se e²⁹ ot' svete matere crikve. Govoru, da

1 on' z'na. 2 bi on'. 3 takvi. 4 mene. 5 ne ćeš' učiniti. 6 tada. 7 karai. 8 otijući ti. 9 račune i načine. 10 otpusti (opako). 11 uzrok'. 12 iz b: »podobni«, gdje ima dalje: da ga ne smutiš' pred' ljudi, da bi on' ne mogal' iměti škodu. 13 ako sagriši tel'i. 14 toboju. 15 priětel' negov'. 16 prvo. 17 pokarati (opako). 18 ga ti. 19 bližnih', da [ne] primu ku godi škodu ili vaščinu. 20 boga moliti. 21 prokleta človika. 22 da po. 23 prokletstvo veliko. 24 da ako e edan' muž' ili ed'na žena, da se ne pričesti v' ed'nom' leti ne imějući uzroka, prav' oni padaju. 25 velikim'. Na to ti odgovoru dvi riči. Prvo est'. 26 moreš'. 27 hoditi š' nim'. 28 nema: e. 29 e boga i svete.

sveta mati crikavъ na veli¹ petakъ moli boga za eretiki i za žizmatiči² i za židove i za³ pogane, a za prokletihъ ne moli. Govoru i svršuju, da se imašъ boētī prokletstva ali⁴ pravo (ali) nepravo učinenena. Ako ti e nepravad'no⁵ učineno, ne pom'ni, nere⁶ trpi s miromъ, začъ gospodinъ bogъ ne ée ti nigdare ni ed'no zlo učiniti za ne. Ako⁷ ti e pravo dano⁸, boi se i ne stoi v' nemъ, da užai⁹ ča brže morešъ, začъ stoišъ veliki perikuli¹⁰, kako estъ rečeno z'gora. Treta sum'na estъ ovo: ako redov'nikъ, ki te spovida¹¹, da te more otrišiti od' mukъ¹² i od' krivice? Na to ti od'govara božastvena mudrostъ i di, da ot' potrebe e tebi¹³, da znašъ¹⁴ tvoju krivicu, ča e uzrokъ i ča e muka. Govoru, da uzrokъ e sagrišen'e, ko si ti učinilъ proti bogu učiniv'ši grihъ semrt'ni, to¹⁵ ti prašéa bogъ, kada ti imašъ pravo skrušen'e ot' tvoiъ grihovъ. I zamiri¹⁶, da e razlučenie ot' ed'noga¹⁷ skrušen'ê do drugogo, imijući tada¹⁸ skrušenje samъ bogъ tebi prašéa grihi¹⁹. Govorimъ²⁰, da ostae tebi muka za grihi¹⁹, ku muku bi ti²¹ imelъ trpiti v' purgatorii, da redov'nikъ ta ti ju preobraća v' pokoru teles'nu kako dilitelъ boži i svete matere crikve. Govoru tada, koliko²² veću ti dae redov'nikъ pokoru, to²³ e bole za te, začъ edanъ danъ pokore na tomъ²⁴ sviti čini ti sedamъ d'ni na nomъ²⁵ sviti; a to govore naši duktori. To e koliko k tretoi sum'ni. Za to ti morešъ poznati, ča e uzrokъ²⁶, ča e muka. I to estъ koliko k tretomu delu²⁷.

V sredu 4. posta.

Pristupiše kъ²⁸ Isusu ot' Erusolima pis'ci²⁹ i pariséi³⁰ govoreće: začъ tvoi učenci prestupaju zapovedi staracъ? Piše Matíe na 15. kapituli.

Ove svete i posvećene besede esu rečene po evanjestu³¹ svetomъ Matiju³² na 15. kapituli negoviъ evanjestii, rečene ot' pariséi³³ k našemu gospodinu Isuhrstu govoreći: ti pripovidašъ dela ot' milosrdiê, ot' lipihъ naukovъ, a tvoi učenci esu³⁴ gore naučeni ot' družihъ

¹ veliki. ² u a pisano: zžimaticī, u b: žizmatiki. ³ nema: za. ⁴ ili pravo ili krivo; u a pred: nepravo nema: ali. ⁵ nepravo. ⁶ nere e. ⁷ da ako-⁸ učineno ⁹ da izlizi iž' nega. ¹⁰ ve veliki pirikuli. ¹¹ ispovida. ¹² od' muke i od' grihov'. ¹³ ti est' tebi. ¹⁴ poz'naš'. ¹⁵ i to. ¹⁶ da zamiriš'. ¹⁷ edenoga. ¹⁸ tada ti pravo. ¹⁹ grihe. ²⁰ govoru. ²¹ ti bi. ²² koliko ti vek'šu pokoru. ²³ toliko. ²⁴ sem' svitu. ²⁵ onom' svitu. ²⁶ nema: ča e uzrokъ. ²⁷ dodano: od' mudrosti vč'ne. ²⁸ ka. ²⁹ knižnici. ³⁰ Matii na 15. kapituli. ³¹ evanjesti. ³² Matii. ³³ fariséi. ³⁴ ti su.

ljudi, da¹ ne umivaju rukъ², kada hote kruhъ esti³. Tada ot'govori⁴ dobri meštarъ: ipokriti, vi činite veliku kun'shen'ciju ot' toga, da znate, da ono, ča vhaê po ustehъ⁵ v človika, ne⁶ čini ga zla, da dob'ro ono, ča shaê⁷ vanъ iz' ustъ i srca, kako su zla pomišlen'ê⁸, uboistva, tad'be, laže, p'sostъ⁹, te čine skvrniti človika. Govoru vam', knižnici i parisêi, da vi činite veliku kon'shen'ciju¹⁰, ako se ne obslužuju zapovidi sega svita ljudi, a od onihъ¹¹ božihъ činite malu pom'nu. Vi z'nate, da gospodinъ bogъ reče: poč'tui tvoga oca¹² i materъ, ako hoćešъ dlgo¹³ živъ biti na sviti, i hrani ihъ¹⁴ v' starosti, kako su oni tebê v' mladosti. A vi-pokriti¹⁵ govorite, da je dostoino, da morešъ vzeti ot'cu¹⁶ i dati v crikavъ, i da dobro čine, začъ takova ofer'ta oće¹⁷ ošć' pruditi ot'cu, i paki dopuščate lač'na biti ot'ca¹⁸. O ipokrite, govorimъ¹⁹ vamъ, da v'saki korenъ²⁰, koga ne bude sadihъ otacъ moi, iz'riet' se i bude postavljen' va oganъ. Ošće vam govorimъ: ako slipъ slipa vodi, oba²¹ v'êmu v'padeta se. Rekoše tada učenci: ne z'naš li, da su se parisêi²² smutili to slišav'se²³? Reče Petar: meštre! r'ci²⁴ mi, ča oće reći ono, ča si ti²⁵ rekahъ, da ono, ča v'haê v' človika po ustihъ²⁶, ne skvrni človika, da²⁷ ono, ča ishaê ot' srd'ca iz' ustъ, to skvrni človika? Od'govori Isusъ, da ono, ča v'haê v' človičaska²⁸ usta, ne čini zla človika, začъ on' e²⁹ sprobav'la i prohodomъ ishoditъ; da ono, ča ishaê iz' ustъ, to esu psosti boga i negovihъ³⁰ svetihъ, i mrmnan'e i zlo govoren'e ot iskrnihъ³¹, a to skvrni človika i čini ga zla. Govoru³² ošće, da s' srca shaê v'sako zlo mišlen'e i v'saka zla misalъ, kako čine ti nečisti ipokriti. Govorimъ³³, da oni esu slipi i pelaju ta plkъ, ki estъ slipъ, i ote v'pasti v'si v' êmu, a to estъ na d'no pakla³⁴.

Od ovoga sveta i posvećena govoren'ê more se pokarati plkъ³⁵ ot' ed'noga velika griha, ki prebiva današni danъ na semъ sviti³⁶, ki grihъ se zove neposluhъ, ki e proti svetimъ zapovidemъ božimъ. I zatъ grihъ pravda božastvena oće poslati³⁷ kaš'tigu na plkъ sega

¹ zač'. ² ruk' svojih'. ³ jisti. ⁴ od'govori im' Isubrst', meštar' od' is'tini: o ipokriti. ⁵ ustih'. ⁶ to ne čini zla človiku. ⁷ ishodi van' iz' ust' i i-srca. ⁸ miš'leniê i ubiis'tva. ⁹ psos'ti. ¹⁰ kušen'ciju. ¹¹ inih' zapovidi božih'. ¹² ot'ca tvoga i mater' tvoju. ¹³ dlgo je dodano iz b, gdje ima: ako oćeš' biti dl'go na zem'li. ¹⁴ nih'. ¹⁵ upokriti. ¹⁶ ocu. ¹⁷ oće pruditi i ot'cu. ¹⁸ oca. ¹⁹ govoru. ²⁰ sad', koga ni nasadil' otac' moi, van' izrinet' se i va ogan' vavržet' se. ²¹ oba se v'êmu padeta I rekoše... ²² farisii. ²³ slišav'si. I reče... ²⁴ reci nam'. ²⁵ nema: ti. ²⁶ usteh'. ²⁷ od ovdje nema u b sve do: odgovori. ²⁸ nema: človičaska, nego samo: va usta. ²⁹ e on'. ³⁰ nega. ³¹ iskrnega, i to... ³² ošće govoru, da od' srca ishaê. ³³ govoru. ³⁴ pakla va veki. ³⁵ plk' sega svita. ³⁶ svitu. ³⁷ veliku kaš'tigu.

svita. Govori gospodinъ bogъ: oću učiniti tomu plku, kako učinihъ plku židov'skomu v pustini, kako estъ pisano v knjigahъ ot' čisla na 15. kapituli. Reče bogъ Moiséju¹: ta plkъ ni hotelъ obslužití moe² zapovídi, i za tь neposluhъ, ki ste vi učinili proti³ moimъ zapovedemъ, govoru tebi Moiséju i nimъ, i r'ci⁴ nimъ od' moe strane⁵, da ti ni⁶ oni ne pridu va nu zemlju obečanoju⁷, i ako vi poidete, obečuju⁸ vamъ, da vasъ oću ostaviti. Tada Moiséi reče to posalstvo⁹ plku, ko biše gospodinъ bogъ rekabъ, a oni se poš'potaše nimъ govoreći¹⁰: ako ti ne poidešъ, mi očemo poiti¹¹. Tada oni poidoše na ed'nu goru otijući poiti v zemlju obečanoju⁷. Tada videvъ¹² to bogъ on' se ras'srdi proti nimъ, začъ oni¹³ ne bihu posluš'ni proti nemu i učini, da Makabêi¹⁴ staše¹⁵ okolo nihъ tolikoi¹⁶, da ihъ pomoriše¹⁷ mnogo tisućъ mečemъ. A to bi kaš'tigъ, ki posla gospodinъ bogъ na nihъ za grihъ ot' neposluha. I ti bi mogabъ pitati i reći: ki grihъ estъ neposluhъ i po ki način' se čini neposluh? Na to ti od'govara sveti Av'gustinъ i di, da otijući z'nati¹⁸, ča estъ neposluhъ, naipriê¹⁹ potrib'no²⁰ e tebi z'nati, ča e posluhъ i paki z'nati¹⁸, ča estъ neposluhъ. Govoru, da ot' potribe²¹ e tebi pomisliti i razmišlati²² na d'vi riči. Prva ričъ e, da imašъ raz'misliti²³ naturu. Drugo e pis'mo. Govoru nai prvo, da natura vazda e bila posluš'na bogu²⁴ čineći vazda, ča zapovida gospodinъ bogъ. Pomisli na zem'lju, ka dae ovoće²⁵ svoe va vrime ot'lučeno. Gledai drêva, ko dae plodъ²⁶ va vrime svoe. I ošće gledai sln'ce i misecъ, zvezdi, aerъ, voda, oganъ i vse ine stvari, očešъ²⁷ viditi, da su²⁸ posluš'ni gospodinu bogu, i nigdare ne presliše ed'noga pun'ta mimo zapovídi gospodina boga. Govoru, da človikъ i anjelъ²⁹ neposluš'ni osueni estъ bilъ³⁰ neposlušanъ v' negovihъ zapovedehъ. Govoru drugoče³¹, da pomisliš na pis'mo, v' komъ esu pisane negove svete zapovedi³². Govoru, da ti e gospodinъ bogъ zapovídalъ i zapovida ti, a to da ga imašъ poslušati. Govoru, da³³ imašъ slaviti ed'noga boga, a to ti zapovida gospodinъ bogъ v prvoi³⁴ zapovedi. Druga zapovidъ estъ: ne v'zimai v' taščadъ imene gospodina boga tvoga. Treta zapovidъ es'tь, da

¹ Moiséju. ² moih'. ³ proti mani i. ⁴ Moiséju i nim' reci. ⁵ strani. ⁶ i. ⁷ obečanu. ⁸ obitam'. ⁹ posal'stvo. ¹⁰ govore ¹¹ od ovdje nema b do drugoga: poiti. ¹² vidê to gospodin' bog' i rasrdi se. ¹³ nema: oni. ¹⁴ Mahabii. ¹⁵ obstupiše. ¹⁶ toliko. ¹⁷ poubi vnogo. ¹⁸ poznati. ¹⁹ prvo. ²⁰ tribi est'. ²¹ potrib'no. ²² razmiisliti. ²³ razmišlati. ²⁴ gospodinu bogu. ²⁵ polod' svoi va vrime odljučeno ²⁶ ovoće (pisano: ЯОВОЯШХВЗ) svoe. ²⁷ i ošće oć. ²⁸ esu posluš'ne. ²⁹ anjel' i človik'. ³⁰ bista osuena, ki su bili neposluš'ni i nega zapovídem'. ³¹ drugo. ³² nema u b: govoru, do: da ga imašъ slišati. ³³ da ga. ³⁴ v prvoi svoei.

nimaš težati v' sveti dan¹. Te tri zapovedi pristoe svetoj troici. Govoru, da imaš verovati ed'noga boga v trih postavah otac² sin³ i duh⁴ sveti. Zamiri, da prva zapovid⁵ pristoi ot'cu, zač⁶ nemu pristoi moć i za to govorimo, slavimo edinoga boga². Druga zapovid⁷ pristoi sinu, zač⁸ nemu se³ pristoi mudrost⁸, i za to govori: ne v'spomeni ime božie v tašće⁴, zač⁹ e ona mudrost⁸, s' ke⁴ bi stvoren⁶ sa⁶ svit⁶ i v'saka rič. Treta zapovid⁷ e: poč'tui blagdan⁷, zač¹⁰ se pristoi duhu svetu, zač¹¹ duh⁸ posvećue duše naše. I govoru, da nimaš zamiriti samo, da imaš blagdan⁷ poč'tovati teles'nim zakonom⁹ i⁹ duhov'nim⁹, a to est¹², da imaš poiti v' crikav¹⁰ v¹⁰ blagdan⁷ i stati na misi celi i na pripovidan'i i na v'se oficie¹¹. A to est¹² koliko k zapovedem¹², ke se pristoe k' počten'ju božiju i nega svetim¹². I tako govoru i od' inih¹² zapovidi, ke se prostiraju¹² ka iskrnemu, kako e, da imaš poč'tovati ot'ca i mater¹² i nimaš krivo svidočiti ni učiniti¹³ preljubodeistva ni rubati¹⁴ ljucko. I tako¹⁵ govoru od'¹⁶ svih¹⁶ inih¹⁶ zapovidi, ke t' e¹⁶ zapovidal¹⁶ gospodin¹⁷. Govoru, da čineći ti to ti oćeš¹⁸ biti poslušan¹⁸ bogu, a čineći ti inako ti oćeš¹⁸ učiniti grih¹⁸ od' neposluha. Ti bi mogal¹⁸ pitati, od'kud' shaē¹⁹ ta grêh¹⁹ od' neposluha? Na to ti od'govaram¹⁹, da ot' trih¹⁹ uzrokov²⁰. Prvi e super'biē, zač²¹ superbiv²¹ ne bi otel²¹ viditi ni ed'noga većega²² sebe, ki bi viši nega. Drugi račun²² e od'kud²² shaē²³, e priprošćina, zač²⁴ e d'voega računa²⁴ priprošćina. Pr'va est²⁵ z'vana šegava, a druga nedobit'na. Šegava e, kada ne ée človik²⁵ naučiti ono, ča e držan²⁵ naučiti sebē i z'nati, a to čini, da bi se mogal²⁵ bole skužati, kada on²⁵ čini z'lo, a to e z'vana²⁶ priprošćina šegava. Druga priprošćina e z'vana nedobita²⁶, a to e dit'ce i oni²⁷, ki stoe na selih²⁷, i od' onih²⁷, ki malo sliše pripovidan'ē i zapovidi božih²⁷, i more biti da m'noge duše z'ginu čerez leto, ke bi ne zgib'le, ako²⁸ bi imeli naučen'e bože²⁹. Treti uzrok²⁹, ki³⁰ ishaē od' neposluha, ta ishaē od' mala straha i kaštiga. Govoru, da to e uz'rok³¹, da esmo³¹ mi tako zli. Pogledai nai prvo

¹ *ĥ* dodaje: nedil'ni i inih' svetih' zapovidanih' blag'dani. ² boga otca vsemogućega. ³ nema: se. ⁴ ne mini (?) imena božie v taščad'. ⁵ ku. ⁶ vas' sa. ⁷ blagdan' svete nedile. ⁸ duh' sveti. ⁹ da i. ¹⁰ vsaki. ¹¹ na svih' oficijih', ki se čine v svetoj crikvi. ¹² pristoe. ¹³ iz *ĥ*: učiniti. ¹⁴ vzmati ljuckoga blaga. ¹⁵ a tako. ¹⁶ ke ti e. ¹⁷ gospodin' bog'; (a nema od govoru, do: a čineći). ¹⁸ oćeš' ti. ¹⁹ od'kuda ishaē. ²⁰ *ĥ* dodaje: ishaē. ²¹ superbivi. ²² većega od' sebe, ki bi veći od' nega, ili ki bi nad nim' bil'. ²³ od' kuda ishaē neposluh'. ²⁴ zakona. ²⁵ u *ĥ* od ovdje ne ma do: nedobita. ²⁶ nedobit'na. ²⁷ onih'. ²⁸ kada. ²⁹ naučen'ie božie. ³⁰ od' kuda ishaē neposluh', ovo est' od' mala straha i male kaštige. ³¹ smo.

v stan'e redov'nikovъ, kako su z'li i neposluš'ni, začь nisu kaštigani od' biskupovъ¹ ni od' vikarovъ, a to e uzrokъ, da čine toliko zlo i da su toliko² zli. Govoru³, da ošće gospodinъ ne kaštiga³ svojihъ slugъ i ne drži pravde, ni otacъ kaštiga sina, a to e uzrokъ, da⁴ mu da žalostъ i teš'koću. Ni muž' ženu⁶ kara ni žena muža v' čem' se pristoi; a to estъ uzrokъ, da s'mo mi v'sag'da⁶ kaštigani za naše grihe, zač' smo mi⁷ malo posluš'ni, da ne poslušamo ni boga⁸ ni biskupa, ni redov'nikovъ, ni gospodina, ni ot'ca, ni matere. Govoru, da nasъ⁹ gospodinъ bogъ oće kaštigati vsakoga, ki e¹⁰ ne pokara tihъ takovihъ, ki ne budu posluš'ni. Gospodinъ bogъ oće poslati vrhu¹¹ nihъ nakazan'e ot' smrti¹², i hoće e osuditi i prokleti. Govori prorokъ Danielъ po svetom' duhi: vsi oni, ki su se dilili¹³ ot' tvojihъ zapovidi, hote biti i esu prokleti, i koliko koli¹⁴ zla e učineno, vsě estъ¹⁵ za tь¹⁶ grihъ, ot' neposluha. Govoru, da Adamъ bi zag'nanъ¹⁷ z raě, i za tь grihъ v'pade v' mnoga proklet'stva, a¹⁸ budući gospodinъ i bi stvorenъ rabъ, biše tovarišъ anjelomъ¹⁹, a sada stvorenъ bi²⁰ tovarišъ živini²¹ i bi pod'ložanъ v'simъ²² nečistoćamъ, ke se mogu izreći, a to²³ bi za grihъ neposluha. Govoru i svršuju ovъ prvi delъ: ako oćešъ ukloniti se ot' onoga nakazan'ě, ko e poslala i hoće poslati gospodinъ bogъ onimъ, ki čine²⁴ ta grihъ, učini, da budešъ poslušanъ bogu, i čini ono²⁵, ča ti zapovida²⁶. I²⁷ to e koliko k prvomu delu.

Govoru v drugomъ delu, ki nasъ uči naiti nekoliko milosti ot' gospodina boga. Govoru, da ti učinišъ onako, kako nasъ uči prorokъ Moiséi²⁸ po svetomъ duhi²⁹ govoreći plku: ako ob'služite moe zapovidi, očete ot' mene biti blagoslovljeni, i ako vi ne budete se klanali³⁰ inomu bogu raz'vi mani³¹ i počtovali mene kako svoga gospodina, ê vamъ obećuju³², ako vi to učinite, oču učiniti, da budete dlgo živi na zemli, i oču vasъ blagosloviti v veki³², ako obslužite moe zapovidi. Ako vi učinite inako, oču vasъ prokleti v veki. Govoru, da

¹ biškupov'. ² tako. ³ u tekstu ima a opako: kaštigati. Moglo je stajati pred tim: hoće. U b ima: govoru ošće, da i gospoda ne kaštigaju slug' svojih' i ne drže. ⁴ da mu po tom' da dovole žalosti i teš'koće. ⁵ žene. ⁶ da mi esmo vaz'da. ⁷ mi esmo. ⁸ boga ni svetoga ot'ca pape ni biskupov'. ⁹ na vće. ¹⁰ nema: e. ¹¹ svrhu. ¹² smrti. ¹³ ki su od'stupili od' zapovidi tvojih', ote biti prokleti i esu prokleti. ¹⁴ godi. ¹⁵ »vse est« je uzeto iz b. ¹⁶ nema: tь. ¹⁷ izag'nan' iz' raě za t' grih', i v'pade. ¹⁸ i budući gospodin' stvoren' bi rab'. ¹⁹ anelom'. ²⁰ bi stvoren'. ²¹ skotu i živini. ²² vsakim'. ²³ to vse. ²⁴ učine. ²⁵ nema: ono. ²⁶ b dodaje: po svojih' zapovideh'. ²⁷ a to est' prvi del' od prav'de več'ne. ²⁸ Moisiej. ²⁹ duhu. ³⁰ klanali se. ³¹ mene. ³² obitam'. ³³ va veki.

gospodinъ bogъ zapovida v svetomъ evanjelii, da ljubišъ boga¹ vsimъ srcemъ tvoimъ i vseju² dušeju t'voeju i vseju misliju tvoeju, i tvo-ega iskrnega kako samъ sebê. Ako ti učinišъ to, bogъ oće te bê³ obarovati ot' onoga nakazan'ê⁴, i oće se smilovati na te na vomъ⁵ sviti i na nomъ⁶. I to estъ, koliko k drugomu delu⁷.

Govoru v tretom delu, ki našъ uči nekoliko mudrosti. Zamiri ov'di tri sum'ne k' našemu nauku. Prva sum'na estъ ova⁸: ako e človikъ držanъ obdržati zakone i š'tatute sega svita? Na to ti od'govaraju⁹ duk'tori crikveni, i govore, da imašъ gledati, ako ti zakoni i š'tatuti esu proti zakonu božiju nai priê; drugo, da ne bude proti dobru op'ćen'skomu; tretu da bude edinako tako za ubogoga tako za bogata¹⁰. Za to zamiri, da se č'te ot' ed'noga krala, ki učini edanъ š'tatutъ, da onъ¹¹ ki bi učinilъ preljubodeistvo, da¹¹ bi mu z'neti oči. Ča hoti nesrića, da negovъ¹² sinъ razbi ta š'tatutъ¹³. Budući osvaenъ ot'cu¹⁴ otacъ hotiše po vsaki putъ, da bi mu z'neli oči¹⁵. Vidiv'ši to plkъ počese ga prositi za milostъ svoemu gospodinu¹⁶, da bi mu ne činilъ zneti nere¹⁷ ed'no oko. Ot'govori kralъ: ê hoću da bude zakonъ ob'služenъ, i hotiše mu obi d'vi oči z'neti¹⁹, v krat'cihъ besedahъ, čini, da bi z'neto ed'no oko sinu, a drugo kralu, hotijući zakonъ isplniti. Treta ričъ, ku imašъ pomisliti: ako ta zakonъ ili¹⁹ š'tatutъ e učinenъ za dob'ro op'ćen'sko i da bude op'ćeno tako ubogu tako bogatomu²⁰, i da bude na koris'tъ²¹ dob'ra op'ćen'skoga. *Takove zakone*²² ti imašъ ob'služiti, ne²³ ob'služiv'ši sagrišašъ²⁴ smrt'no. Druga sum'na estъ ovo: ako mužъ ili žena ima stati dobra ne činiti zavolju ne smutiti iskrnega? Na to ti od'govara božastvena mudrostъ i di, da nimašъ stati²⁵ dobra činiti zavolu ni ed'noga človika na sviti. Da ti bi²⁶ mogalъ reći, da našъ meš'tarъ²⁷ Isusъ govori v' evanjelii: kada vi činite almuš'tvo²⁸, činite e²⁹ otainimъ zakonomъ, da vaša ruka liva ne z'na³⁰, što čini des'na. Na to ti od'govara onъ³¹, da ti is'to govorišъ, da razumii, da onъ govori, da ju³² nimašъ učiniti za tašću slavu, a to da zala misalъ ne z'na, ča čini dobra, da

¹ gospodina boga. ² vsu dušu tvoju i vsu mislu tvoju. ³ te oće. ⁴ zla nakazan'ê. ⁵ tom' svitu. ⁶ b dodaje: za grihi tvoe. ⁷ b dodaje: od milosti. ⁸ ovo. ⁹ odgovara duktor crikveni i govori. ¹⁰ bogatoga. ¹¹ da mu se imahu oči z'neti. ¹² kraljev'. ¹³ b dodaje: učini ljubodiistvo, i. ¹⁴ ocu svomu, a otac'. ¹⁵ oči iz'neli i. ¹⁶ kako gospodina. ¹⁷ nego. ¹⁸ iz'neti i budući primoran' od' plka učini iz'neti sinu ed'no oko a drugo sam' sebi, ki biše kral' za otijući zakon' isplniti i ne otijući razbiti zakona i š'tatuta. I imaš' pomisliti. ¹⁹ ali. ²⁰ bogatu. ²¹ koris'. ²² iz b: takove zakone. ²³ a ne. ²⁴ ti sagrišaš'. ²⁵ ustati. ²⁶ bi ti. ²⁷ spasitel' Isuhrst'. ²⁸ al'muž'no. ²⁹ nema: e. ³⁰ bude znala. ³¹ odgovaram'. ³² ga.

se ne d'vig'ne v tašeu slavu. Za to ti govorim¹, da nimašb stati², dobra ne³ činiti, kako estb dati almušt'vo⁴, boga moliti, spovidati se, postiti, ino dobro činiti. Govoru, ako se iskr'ni tvoi smuti, sam⁵ oće trpiti š'kodu, začb ti mu ne daešb⁶ uzrokb, da se onb⁷ ima smutiti. Treta sum'na estb ovo, ako⁸ bi te popb ne budući umieč terb te ispovidalb i otrišil ot' griha, ki e kazb⁹ biskupalb, od' koga nima dopušćen'ê, pitam' te, ako e onb¹⁰ otrišenb ali ni? Na to ti od'govara božastvena mudrostb i di, da ni. Računb est' tomu, da¹¹ ki nima, ne¹² more dati. Govori sveti Toma: r'ci mi ti, mužu, ili¹³ žen¹⁴, ako si nemoćanb¹⁵ i želišb ozdraviti¹⁶, ne ćeš' li iskati ed'noga dobra i razum'na likara, ki bude¹⁷ umelb, vele dobrim načinom¹⁸ umelb¹⁹, poz'nati tvoju nemoćb, a to da te dobro zliči i ozdravi²⁰? ê m'nimb²¹. da oćešb, ê m'nimb, da ti takovi redovnici, ki su neumići, da te ne umiju otrišiti²² i ne mogu. Ot toga esta d'va računa: prvi zavolju kazi, ki nimb nisu dopušćeni. Drugo²³ e, da ne umi razabrati tvoju nemoćb, ko esu grisi, ki su semrtni i ki su prihod'ni, i ne z'na kazi biskuplih²⁴ i papinihb. Za ti uzrokb²⁵ ti imašb iskati ed'noga učena redov'nika²⁶, ki umi dobro zličiti²⁷ dušu t'voju, da ti bude draža nere telo, začb e plemenitiê. Zamiri k' toi priliki edanb nauk, ki govori sveti Grgurb v svoei omilii²⁸ od' ed'noga tata, koga²⁹ hotihu obisiti i hotejući se onb ispovidati³¹, poslaše po³² ed'noga zla popa, ki ga od'riši³³ od' nikih³³ kazi, kih' ga³⁴ ne mogaše rišiti. Bi³⁵ obišenb ta tat'. Do 8 danb pokaza mu se ta³⁶ tat' vele č'rn³⁷ i³⁷ z'gorelb govoreći: prokletb budi ti, pope, z'naš' li me? a pop' ga opita³⁸: gdo si ti? a on' mu reče: ê sam³⁸ onb tat', koga ti ispovida on'omad'ne, i za tvoe neumin'e ti si me od'rišilb ot' grihovb ot'³⁹ kihb ti nisi mogalb otrišiti, i za⁴⁰ t'voe neumen'e i moe ê⁴¹ sam⁴² v pakalb v vek⁴³ mučiti se, i govorimb' ti ot' strane božie, da oćešb zalb konacb učiniti za t³⁸ grihb. I tako bi, kako mu onb

¹ od'govaram'. ² v's'tati. ³ nema: na. ⁴ dati iz b. gde ima: dati almužno. ⁵ to i sam'. ⁶ daš'. ⁷ nema: onb. ⁸ ako bi pop' budući neumić ter' bi ispovidal'. ⁹ kaž' biškupal'. ¹⁰ nema: onb. ¹¹ da onb'. ¹² da ne. ¹³ ali. ¹⁴ žen^o. ¹⁵ nemoć'na ali nemoćan'. ¹⁶ zdrav' biti. ¹⁷ bi te. ¹⁸ zakonom' i načinom'. ¹⁹ suvišno opetovano: umelb, u b nema. ²⁰ ozdravi i zliči. ²¹ veruju. ²² ozdraviti. ²³ drugi. ²⁴ biškuplih' ni. ²⁵ i za te uzroke. ²⁶ človika redov'nika. ²⁷ isciliti i zličiti. ²⁸ svojih' umilenièh' (opako za: omilièh'.) ²⁹ ki biše i koga otihu. ³⁰ ispovidati se. ³¹ mu. ³² ispovid(i) i odriši. ³³ niki. ³⁴ ga on'. ³⁵ I tako bi obišen' on' tat' i od' 8 dan'. ³⁶ on'. ³⁷ kako ogoril'. ³⁸ govoreći. ³⁹ nema: ot'. ⁴⁰ nema: za. ⁴¹ nema: č. ⁴² esam'. ⁴³ na viki v pakal'.

reče, da v mali vrimeni učini¹ zalъ konacъ. Govoru tada tebi², da se učiš³ mudrosti, a to da bogъ⁴ ne poš'le na te⁵ toliko nakazan'e⁶. A to e koliko k tretomu delu⁷, v'kom' se učí mudrosti.

V četvrtakъ 4. posta.

Vnide Isusъ v' domъ Simunovъ⁸, tašča Simunova bē obdržana og'nemъ ljutimъ veliko. Luka na četvrtomъ kapituli knjigъ.

Ove svete i posvećene besede esu rečene po evanjestu svetomъ Luki na 4. kapituli negovihъ evanjestii, prodikujućъ⁹ edanъ mirakulъ¹⁰ učinenъ po Isuhrsti. Govori, da, budući Isuhrstъ izlizał¹¹ vanъ zinagoge¹² v'nide v domъ svetoga Petra i on'de¹³ naide negovu tašču Simuna¹⁴ na posteli¹⁵ febru ležeći¹⁶. I vidiv'si to učenici moliše Isuhrsta, da bi se smilovalъ na nu¹⁷. I tada Isuhrstъ zapovida febrí, da bi¹⁸ se dilila od' ne, i tako¹⁹ bi, a žena se dvíže tudie²⁰ i poče pripravlati nimъ, ča imъ biše potrib'no, i meju timъ ide i bi glasъ, da je Isuhrstъ ondi, i mnogi nemoć'ni i bes'ni bihu pripelani²¹ i onъ ihъ ozdravlaše²², a oni bēsi, ki ishoēhu od' onihъ bēs'nihъ, v'p'ēhu rekuće²³: v istinu ti esi hrístъ sinъ boži. A Isuhrstъ nimъ govoraše, da bi mlčali. Tada oni od' grada onoga molahu²⁴, da bi račilъ prebivati š' nimi. A Isuhrstъ od'govori²⁵, da potriba e i v druge grade²⁶ poiti učiti i prodikovati i činiti²⁷ volju ot'ca moega.

Od' ovoga sveta i posvećena govoren'ē kara se edanъ velikъ grihъ, ki prebiva na zemli, ki se zove nestrplen'e, i za tъ grihъ pravda božastvena oće poslati kaš'tigu vrhъ²⁸ plka. Govori gospodinъ bogъ: oću učiniti tomu plku i vsakomu, ki e nestrplenъ, ki učini tu zlu²⁹ čudъ, kako samъ učinilъ pl'ku židovskomu v' pustiní, kako e pisano v knjigahъ Moisieovihъ na 30 terъ 2 kapitula. Govoru, da budući Moisei pošalъ na goru govoriti z³⁰ gospodinomъ bogomъ i vzeti svete zapovidi ot zakona i dati e³¹ pl'ku, presta nikoliko malo³² Moisei vrnuti se. Vidiv'si to plkъ, da se Moisei ne vraćaše³³, ne

¹ priē. ² tebi, griš'niče. ³ naučiš'. ⁴ gospodin' bog'. ⁵ nema: na te. ⁶ toliko straš'na nakazaniē. I to. ⁷ od' mudrosti (mj. v komъ se učí mudrosti). ⁸ u b. ide odmah: Luka na 4 kapitule govori. ⁹ pripovida. ¹⁰ ki učini Isuhrst' i govori. ¹¹ izašal'. ¹² nema: vanъ zinagoge. ¹³ ondi. ¹⁴ nema: Simuna, što je u a dodano tumačeña radi. ¹⁵ postili. ¹⁶ ležeći febru. ¹⁷ nju. ¹⁸ da bi ju ostavila. ¹⁹ tako ju ostavi. ²⁰ nema: tudie. ²¹ b dodaje: ka Isuhrstu. ²² cilaše. ²³ v'p'ēhu rekući. ²⁴ b dodaje: Isuhrsta. ²⁵ im' od'govori, da e potriba. ²⁶ grede (mj. grade) poiti učiti narode. ²⁷ tvoriti volu. ²⁸ vrhu plka sega svita. ²⁹ u a opako: to zlo. ³⁰ s. ³¹ nema: e. ³² vrime malo ne vrnú se. ³³ da se Moisei vred' ne vrnú.

mogoše imiti strplen'e¹ i poidoše k' Êrunu i k Uru, ki bihu ostali na mêsti Moisé², i rekoše: kada se Moiséi ni vratily, onъ ima mrtavъ biti i poiti k'³ gospodinu bogu, mi očemo, da nam' učinišъ ed'noga boga. Vidiv'ši⁴ i slišav'ši to Urъ i poide i poče ihъ karati toliko, da se ras'srdiše i potekoše na nega i počese pljuvati na nega i tako ga v' slinahъ utopiše. Vidiv'ši to Êrunъ i reče nimъ: prinesite mi vaše zlato i srebro, da vamъ učinimъ ed'noga boga, i⁵ to imъ reče hotejući iz'neti nimъ nihъ zlu misalъ govoreći: ta plkъ e vele skupъ, oni ne te prinesiti nihъ zlato i nihъ srebro i po ta⁶ načiň oču e ukloniti od' toga griha⁷, ki oče učiniti ta plkъ. Da⁸ ča učiniše? govoru, da poidoše i prinesoše v'se⁹ zlato i srebro i prikazaše e Êrunu. Vidivši to Êrunъ učini¹⁰ stvoriti edaň velikъ ogaň i vrže va nъ v'se to¹¹ zlato i srebro. Tada d'evalъ učini¹² ed'noga tel'ca od'¹³ onoga zlata i zide¹⁴ vanъ od' onoga og'na. Vidivši to plkъ poidoše i vzeše toga tel'ca i počese ga slaviti govoreći: to e bogъ tvoi, Izrailu¹⁵, ki te iz'vede i- zemle ejupataiskie. Tada¹⁶ reče gospodinъ bogъ k' Moiséju: izidi, začъ plkъ e sagrišily protivu mene¹⁷ verujući v' ed'noga tel'ca ot zlata, i daju¹⁸ mu onu slavu, ku bi imeli mani davati. Za to govoru, da po vsaki putъ oču ihъ¹⁹ rasčiniti²⁰ na zemli. Slišav'ši to Moiséi moli ga govoreći: gospodine bože moi, ê oču da prostišъ tomu plku. Reče gospodinъ bogъ k'²¹ Moiséju: snidi dolì z'gore i učini mašćenie²² vrhъ nihъ za tъ grihъ nestrplen'ê, da²³ nisu mogli trpeti do tvoga vraćen'ê. Pride Moiséi dolì z' gore i naide Moiséi²⁴, da činahu žrtvu onomu tel'cu, i vidivši to²⁵ bi vele srditъ i razbi daski²⁶, na kihъ bihu pisane zapovidi svete, i vrže na zemlju onoga tel'ca i učini edaň velikъ ogaň i saž'ga onoga tel'ca i učini prahъ ž'²⁷ nega i da ga piti onomu plku, a²⁸ vsi oni, ki bihu uzrokъ onoga tel'ca, naraste imъ brada zlata²⁹. Tada Moiséi sabra k sebi veliko muži i oboruži³⁰ e i s'seče onihъ nevernihъ 20 terъ 3 tisuća, ki bihu uzrokъ od' onoga griha, i to nakazan'e učini gospodinъ bogъ, začъ ne počekaše Moisé. Ti bi mogaly pitati i reći: ča estъ nestrplen'e, ko vidimъ da estъ toliko mrsko gospodinu bogu? Na to ti od'govara sveti Avgustinъ i di, da imašъ z'nati i raz'misliti, da sa svitъ estъ upravlenъ³¹ božastvenimъ upravljenimъ³² s trimi pom'nami³³. Prva estъ zvana³⁴ srića, druga

¹ strplen'ê. ² Moisiiovi. ³ ka. ⁴ nema: vidivši i. ⁵ a. ⁶ t'. ⁷ zla griha. ⁹ veće vse. ¹⁰ zapovida. ¹¹ nema: vse to. ¹² učini učiniti. ¹³ iz. ¹⁴ izide. ¹⁵ Izdravilju. ¹⁶ tagada. ¹⁷ proti mani. ¹⁸ dajući. ¹⁹ e. ²⁰ razčiniti. ²¹ nema: k. ²² vrhu. ²³ zač'. ²⁴ nema: Moiséi. ²⁵ to Moiséi. ²⁶ daščicu. ²⁷ od'. ²⁸ da. ²⁹ zlata brada. ³⁰ oboruža. ³¹ napravljen'. ³² napravljenim'. ³³ redi ali odlučeni. ³⁴ zove se srića, druga zove se učineno, tretò se zove sud'.

estъ zvana učineno, tretu e zvana sudъ. Govoru, da prvo zvano estъ srića. Zamiri, da se ne mogu poznati taina¹ božiè, a ti vidiš v'saki danъ ovoga² danasъ visoko stan'e, a zajutra nisko, danas živь jutre mrtavъ, danasъ zdravъ, jutre nemoćanъ, danas svetъ, jutre grišanъ, i tako v³ inih' ričahъ. Govoru, da ti ne moreš imiti ustrplenie⁴ ot' onihъ riči, ke ishode od' sriće; govoru⁵, da te riči nigda ishaèju ot' boga, a nigda ishaèju z⁶ grihovъ. Drugi uzrok⁷ e zvanъ činen'e, a to e, kada ti vidiš, da zemla ne dae ploda va vreme svoje, i kada ti vidiš, da zemla kaže pšenicu i vino i paki v' ednomъ mag'nuti⁸ pogine. I tako govoru ot' vodъ, da su nigda velike a nigda male. I to se ne more viditi, od' kudъ to ishodi, zač' e to položeno v taini božie. Govoru, da imaš strplenie imiti, kada to vidiš, začъ ti ne znaš na čto gospodinъ bogъ čini. Treti uzrokъ estъ z'vanъ⁹ sudъ, a to e¹⁰, da ti vidiš ednoga, vele dobri¹¹ stan'i, a v mali trati oće vpasti v' edanъ velikъ grihъ. Govoreć¹² ošće, da ti vidiš ed'noga zla vele¹³ človiaka, i v mali trati oće se obratiti vele dobra¹⁴ človiaka; videći ti to ti se oćeš vele čudovati¹⁵, govoreć¹⁶: ča e to? Govorimъ¹⁷, da ti imaš imiti strplen'e¹⁸, vidivši to ča e sudъ boži, začъ ti ne znaš, ako e človiakъ dostoènъ ljub've božie ili ne navisti. Govoru, da ot' tihъ riči, ke su rečene, da ti dovole kratъ imaš nepravo strplen'e govoreći i p'sujući tvoju sriću. Zamiri¹⁹, da v'sakъ tratъ, kada ti p'sueš tvoju sriću, ti p'sueš gospodina boga. Računъ e ovo, da srića ni ino nere bože²⁰ od'lučen'e, po kom' se riži²¹ sa svitъ i vsaka ričъ. Govorim¹⁷, da sagrišaš semrt'no vsaki tratъ²², kada ti p'sueš sriću. I tako govorimъ¹⁷ od inihъ riči²³, kada ti mr'mneš proti gospodinu bogu o tihъ riči, ke su tu²⁴ rečene z'gora, ne imijući strplen'e²⁵ ot' onoga, ča bogъ čini. Govoru ošće, ako oć²⁶ izviditi, od' kudъ²⁷ ishaè to nestrplen'e, govoru, da ishaè ot trihъ uzrokovъ. Prvi e, da ishaè ot' ed'noga fal'sa i nečis'ta štiman'è, a to estъ, kada ti imaš edanъ trudъ ili²⁸ ed'nu žalostъ, ka oće tebi biti²⁹ viditi, da³⁰ neć moći strpiti, a³¹ tudie ti se oćeš

¹ otaina. ² ed'nogo človiaka va visoki stan'i a zajutra va ubogi, danas' zdrava a zajutra nemoćna, danas' živa a zajutra mrtva, danas' sveta a zajutra greš'nika. ³ va inih' ričih'. ⁴ strplen'è. ⁵ govore. ⁶ od'. ⁷ račun' est' ali uzrok' z'van' est'. ⁸ trati. ⁹ zvan' est'. ¹⁰ a to est' to. ¹¹ v dobri. ¹² govoru. ¹³ vele zla. ¹⁴ v dobru. ¹⁵ čuvati (opako u b). ¹⁶ govoreći: gledai, ča . . . ¹⁷ govoru. ¹⁸ strplen'e imiti videći. ¹⁹ nema b od ovdje do: sriću. ²⁰ božie. ²¹ riži (opako u b). ²² u b ima pred sagrišaš: vsaki trat'. ²³ nema: kada ti mr'mneš proti g. bogu, o-tihъ riči. ²⁴ nema: tu ²⁵ strplen'è. ²⁶ iz b; u a opako: oće. ²⁷ od' kuda. ²⁸ ali. ²⁹ ka ti oće biti. ³⁰ da ga ne ćeš'. ³¹ nema: a, nego: ti se oćeš' tud'e na boga tužiti.

ot' boga tužiti govoreći, da¹ mi daeš̃ tolike fadige i tolik̃ trudẽ, i oćeš' se š'timati, da si dostoêñ̃ bolega, i ne oćeš' se moći strpiti. Govoru, da si ti vridañ² i huega, zač̃ ti si³ plñ grihoṽ. Govori sveti Avgustiñ, da za volju grihoṽ prihaēju protiv'nosti⁴. Govoru, da, ako vidiš̃, da si griš'nik̃⁵ i imaš̃ kaš'tigu nad' sobu, zahvali bogu⁶ na noi pokori, ku imaš̃ na sem̃ sviti, zač̃ bes⁷ pokore ne moreš̃ biti spaseñ. Kako je to is'to, primi⁸ priliku na⁹ svetih̃, ki su mučeni: niki e bil̃ pečeñ, niki odr̃t̃, nikomu glava usičena, niki ras'pet̃, a niki ed'nu¹⁰ muku a niki drugu, a oni¹¹ s mirom' su trpeli hvaleći boga ot' negovih̃ dari, a ti, grišniče, za ed'no malo protivan'stva¹², ko budeš̃ imil̃, oćeš' se diš'pirati¹³ p'sujući dañ i hip̃ i čas̃¹⁴, da si prišal̃¹⁵ na sa svit̃, i tužeći se na boga i š'timajući se, da si svet̃ govoreći¹⁶: bože, ča sam' ti¹⁷ učinil̃, da mi daeš̃ tolik̃ trudẽ i toliku žalost̃. Govoru, da ti¹⁸ sagrišaš̃ semr'tno, i sagrišaš̃ nestrpen'i¹⁹ koliko v' tvoih̃ nevolah̃, kada ti nimaš̃ strplen'ê. A to nestrpen'e²⁰ s'haê ot' troga kriva miš'len'ê, v kom' se misliš̃, da nisi dostoêñ̃ toga nakazan'ê i truda za tvoe grihi. Drugi uzrok̃²¹, ot' koga ishaê nestrpen'e²², e ed'na nemilostiva i zla deš'piran'ê²³, govoreći ti, kada ti imaš̃ nevolju²⁴ i diš̃: o bože, o bože, ne êu moći nigdare trpeti toliku nevolju i deš'piraš̃ ot' milosrdiê božiê. Govoru, da bog̃ ne dopušeća dati trudẽ²⁵ ðloviku nere toliko²⁶ koliko more trpiti ili ponesti, a ne veće. Govoru, da to nestrpen'e²² s'haê²⁷ ot' deš'piran'ê²⁸. Treti uzrok̃, ot' koga s'haê²⁷ nestrpen'e²², e ot' mišleniê fal'siva²⁹. Govoru, da oćeš̃ postaviti v glavu drugda³⁰ takovu misal'³¹, da nere bog̃ ta ti bi³² e mogal̃ z'neti³³. I tako govoru ot' mnogih̃ inih̃ riči, kako e, kada ti vidiš̃ ed'noga ili ed'nu, ka³⁴ bole ima ot' tebê a ti oćeš̃ reći³⁵: ne vim̃, ča sam' ti učinil̃, bože, da nemu bole daeš̃ nere mani. Ot' ovoga³⁶ ne budeš̃ moći³⁷ imiti strplen'e³⁷ stoeci t'vrde v' fal'sivi miš'len'i. Govoru, da sagrišaš̃ semr'tno vsaki

¹ da mi bog' dae tolike fatige. ² dostoêñ' toga ter goršega. ³ si ti. ⁴ protivan'stva. ⁵ grišan'. ⁶ gospodinu b gu. ⁷ pres'. ⁸ vaz'mi. ⁹ od'. ¹⁰ niku muku a niki niku. ¹¹ a oni su e trpeli s velikim' st plen'em' i s mirom'. ¹² protivan'stvo. ¹³ se deš'perati. ¹⁴ nema: i čas̃. ¹⁵ se rodil'. ¹⁶ i govori(š'). ¹⁷ ča si mi. ¹⁸ nema: ti. ¹⁹ nestrpleni ²⁰ nestrpleni ishaê od' toga. ²¹ zakon'. ²² nestrpleni. ²³ nemilostivo i zlo deš'peran'e. ²⁴ u b opako nastavlja: imaš oboê ne mogu trpiti tolike nevole i deš'peraš'. ²⁵ truda. ²⁶ nema: toliko. ²⁷ ishaê. ²⁸ deš'peran'ê. ²⁹ i kariva. ³⁰ drugda v glavu. ³¹ »takovu misal'« iz b; u a nema. ³² bi ti. ³³ izneti iz glave. ³⁴ ki. ³⁵ o bože, ne vim'. ³⁶ toga. ³⁷ mogal' imiti strpleniê.

trat', kada se tužiš ot¹ boga, i da nimaš strplen'ê. I to e koliko k prvomu delu².

Govoru v drugom delu, ki nas uči nekoliko naiti³ milosrdiê ot' boga. Govori Eremiê prorok po svetom dusi⁴. Reče gospodin bog proroku: poi na vrata crkvena i pripovidai onim, ki van ishode i vnutar⁵, od' moe strane, da imaju hoditi pravim putem i ne hoteite⁶ verovati laž'cem, i da ne hodite v'⁷ nauci h zalih, i da ne činite⁸ laž' sirotam i vdovicam. I zamiri, da bog' ti govori učiniti reči po svojih prorocih, a to esu¹⁰ pripovidav'ci, da greš po pravom puti, a to e, da činiš tvoê dela pravo i čis'to. Govoru, da ti nimaš verovati laž'cem, a to¹¹ e, da¹² nimaš vérovati semu svitu, ki e vele lažliv¹³ i obeue mnoga¹⁴ a malo v'zdae¹⁵: obeue¹⁶ ti dug¹⁷ život a v'¹⁸ krat'ci pride smrt. Ošce ti obeue¹⁶ blaga¹⁹ dovole, i da ubožastvo. Obeue¹⁶ nasledie²⁰ i nimaš ga imiti. Govoru ošce, da ne greš po vražih školah, a to e po tover'nah i po lotrieh i po nepoč'tenih mes'tih, v' kih se zgub'la bog čineci grihi²¹. Govori ošce bog, da ne činiš²² laž' sirotam ni vdovicam; ne rubai nih²³ i ne hini nih, kada ti nih blagom rižiš²⁴. I ako to učiniš, govori gospodin bog, oću se smilovati na te na sem sviti²⁵ i na nom²⁶ hoću ti dati moju slavu. A to e koliko k²⁷ drugomu delu, ki nas uči naiti milost ot boga.

Govoru v tretom delu, ki nas uči mudrosti. Zamiri ovdí tri sum'ne k našemu nauku. Prva sum'na e ovo, ako se more imiti²⁸ niki remedii za naše grihi? Na to ti od'govara božastvena mudrost rekući²⁹, da more. Ako ti očeš remedii³⁰, ot' potrebe ti e poiti v' svetu crkav i on'di očeš naiti remedii. Govoru, ako si v grisi zarod'nom, ti imaš sveti krst, ki te čis'ti ot nega; ako si v' grisi smrt'nom, ti imaš pokoru³², ka te čisti od onoga griha; ako si v grisi³² prihod'nom, ti imaš svetu misu i vodu blagoslovenu i

¹ na. ² b dodaje: od' pravdi več'ne. ³ naiti nekoliko milosti od gospodina boga. ⁴ duhu. ⁵ onim' ki vnutar' prihode i van' ishode, i reci nim' od' moe strane. ⁶ hotiite. ⁷ po. ⁸ ne činite škode ni žalosti s'rotam' ni vdovicam'. ⁹ gospodin' bog' govori i činiti e reči. ¹⁰ est', da činiš' tvoê dela pravo i čis'to. ¹¹ »a to« iz b za: ako u a. ¹² da ti. ¹³ velik' lužac'. ¹⁴ mnogo. ¹⁵ dae. ¹⁶ obita. ¹⁷ dlj'. ¹⁸ na krat'ci vrimeni dae naglu smrt'. ¹⁹ veliko bogatstvo a da vazda ubožastvo. ²⁰ vesele v rodu i v' sinih', a dae veliku žalost'. Govori ošce, da ne hodiš' po vražih' školah'. ²¹ grihe. ²² nimaš' učiniti laž' ni škode. ²³ i ne ruba ih' ni nih' blaga, i ne hini. ²⁴ obračaš'. ²⁵ svitu. ²⁶ drugom'. ²⁷ g. ²⁸ iz b: imiti, u a nema. ²⁹ govoreći. ³⁰ naiti remedii. ³¹ sveto kršćenie, ko. ³² spovid' i svetu pokoru. ³³ grihu.

biskupal¹ blagoslov² i sveto ul'e, ke riči² tebe čiste grihov³ prihod'nihъ. Druga sum'na e ovo, da e edanъ otacъ ili ed'na mati, ki za volju nihъ zlihъ naukovъ, ke oni daju nihъ sinomъ, ako oni budu⁴ mrtvi a nihъ sini da nasleduju putъ⁵ i grihe ot'čine⁶ i materine, pitam' te, ako otacъ i mati za to⁷ hote trpiti veću⁸ muku? Na to⁹ od'govara mudrostъ božastvena¹⁰ po tri račun¹¹. Prvi estъ, kada¹² človikъ mrtavъ ne more veće sagrišiti i ne more veće mazdi¹³ prieti. Kako e to isto, govori prorokъ Davidъ: gospodine, oni, ki su preminuli ot' sega svita, ne hvale te, ni v'si, ki gredu doli¹⁴ v' pakalъ. Drugi računъ e, da dobro i zlo, ko se čini na d'rugomъ svitu, ne¹⁵ prudi ni škodi. Računъ e i rečen'e proroka¹⁶ Davida na 100 terъ 13 psalamъ govoreći¹⁷: gospodine, oni, ki su mrtvi ot tvoe milosti, (to su oni ki su osueni) ne te te hvaliti, pače ote kleti tvoe sveto ime; da mi, ki živimo¹⁸, očemo te bl(agoslo)viti v'¹⁹ viki. Treti računъ e, da ot'ci²⁰ i matere trpe muku za to, ča su naučili svoje sini²¹ i h'čeri nasledujući oni one grihe i umrući v nihъ. Govoru, da pristavla²² muku vrhъ muke ot'cu i bližikamъ. Kako e to isto, ti imašъ priliku od' onoga bogat'ca, ki vap'êše v pakli govoreći: gorimъ²³ i esamъ mučenъ va vomъ plamiku, i govoraše: oče Avraame²⁴, pošli Lazara na ovъ svitъ k' moei brat'i, a to da oni ne pridu simo, a ovo²⁵ govoraše, začъ imъ onъ biše dalъ zalъ naukъ, za ki naukъ trplaše veću muku. Treta sum'na estъ ovo, ako človikъ sagriša vazda²⁶ budući nestrpelivъ?²⁷ Na to od'govara božastvena mudrostъ i di, da imašъ zamiriti ov'di d'vi riči. Prvva²⁸, ako si človikъ odrišenъ²⁹, ki imašъ rišiti družihъ. Govoru, ako ti vidišъ tvoihъ podlož'nihъ, ki čine ričъ³⁰, ka bi se ne imela činiti, ali ka³¹ e proti zakonu božiju, ali proti dobru općine³², govoru, da ot toga nimašъ mlčati imiti³³, pače³⁴ imašъ govoriti, ako si ti³⁵ biskupъ³⁶ ili³⁷ oficiêlъ, ili³⁷ otacъ od' obiteli, ali gospodinъ, ali pot'knežinъ ili³⁷ sudacъ a čuešъ p'sujući boga ili³⁷ svete³⁸, i čineći zlo proti općini i proti zakonu božiju, govoru, da zamleujući te³⁹ riči ti bi sagrišilъ⁴⁰ semr'tno, ako bi ne karalъ⁴¹ ali ne⁴² kaš'tigalъ. Govoru⁴³: dobro, ako bi urien'e bilo

¹ bišupal'. ² riče. ³ od' grihov'. ⁴ budući. ⁵ nema: putъ. ⁶ očine. ⁷ ote za to trpiti. ⁸ vekšu. ⁹ to ti. ¹⁰ božastvena mudrost'. ¹¹ računne. ¹² kada e. ¹³ plaća. ¹⁴ nema: doli. ¹⁵ ni. ¹⁶ nema: proroka. ¹⁷ nema: govoreći. ¹⁸ živimo. ¹⁹ va viki. ²⁰ oci. ²¹ sine. ²² pristavljaju. ²³ izgaram'. ²⁴ Avrame. ²⁵ ti. ²⁶ vsagda. ²⁷ nestrpliv'. ²⁸ prva est' ovo, ako. ²⁹ odljučen'. ³⁰ riči, ke bi se ne imeli. ³¹ ke esu. ³² općini. ³³ nema: imiti. ³⁴ da pače. ³⁵ nema: ti. ³⁶ biškup'. ³⁷ ali. ³⁸ svetih'. ³⁹ ti te. ⁴⁰ ti smrtno sagrišaš'. ⁴¹ rekal' [opako]. ⁴² ih' ne. ⁴³ govoru ako bi dobro ureen'e tvoe bilo.

tvoe, a da bi ti strpljen'e imil', ti bi dobro učinil' i dovol'no bi dostoěň, i za to ti moreš raz'misliti, koliko imaš biti strpljen ili² ne strpljen. Govoru, da esi ti dostoěň, kada ti nisi strpljen ot' onoga³, ča e rečeno zgora. I to e⁴ koliko k tretomu delu.

V' petakъ 4. pos'ta.

Pride Isusъ v gradъ samarski⁵, ki se zoviše Suharъ. Sveti Ivanъ na četvrtomъ kapituli govori⁶.

Ovo⁷ sveto i posvećeno govoren'e rečeno namъ estъ po evanjestu svetomъ Ivani na 4. kapituli negovihъ evanjestii. Govori⁸, da budući pošalъ Isusъ svoimi⁹ učeniки v strani samarske¹⁰ v gradъ Suharъ, a Isuhrstъ sidiše na ed'nomъ studen'ci i posla svoe učeniки v gradъ, da bi kupili, ča bi jili¹¹, i meu timъ pride k' tomu studen'cu ed'na žena Samaritina¹², ka hotiše¹³ začresti vodi, a Isuhrstъ poče e¹⁴ prositi piti, a ona¹⁵ reče: ê se čuduju, da me¹⁶ prosiš piti, budući ti Židovinъ¹⁷ a ê Samaritana: ti znaš dobro, da ne op'će Židove¹⁸ Samarami. Tada Isuhrstъ reče: ako bi ti z'nala dari boži i k'to¹⁹ e onъ, ki te prosi piti, ti bi prosila mene²⁰. Tada reče žena: ti nimaš konop'ca ni kot'lića²¹, a studenacъ e glubokъ, po ki zakon' bi ti mani dalъ piti²²? A Isuhrstъ reče: ki²³ p'e ot te vode, hoće²⁴ biti žeň, ki²⁵ p'e od' vode, ku mu²⁶ ê damъ, ne će biti žeň²⁷. Tada reče žena: ti²⁸ veći esi ot'ca našego Êkova, ki učini ta studenacъ i paki um'ri? Reče Isusъ: onъ, ki govori s tobu, e veći ot Êkova. A²⁹ žena reče: e edno pregovoren'e meu vami Židovi³⁰ i meu nami Samarami³¹: govore Židove³⁰, da se e dostoino³² moliti bogu v crik'vi, a mi Samarane govorimo, da se e dostoino³² moliti v' gori³³, na nišće mane mi čekamo mesiju, ki namъ oće rastlmačiti³⁴ to. Reče Isusъ: hoće priti vrime, da se ne budu³⁵ moliti v' crikvi³⁶ ni v³⁷

¹ nema: i dovol'no bi dostoěň. ² ali. ³ onoga (bez: od'). ⁴ est' treti del' od' mudrosti vèč'ne. ⁵ samariiski, a nema: ki se zoviše Suharъ. ⁶ nema: govori. ⁷ ove svete i posvećene besede esu rečene po. ⁸ govori evanjestil'. ⁹ sa svoimi. ¹⁰ v strane samariiske v grad'. I sade Isuhrst' pri ed'nom' studen'ci. ¹¹ ili. ¹² samariiska. ¹³ ot'češe začristi vode. ¹⁴ nema: e. ¹⁵ ona mu. ¹⁶ mene. ¹⁷ Ijudei, a ê sam' žena samariiska. ¹⁸ Ijudei s Samarani. ¹⁹ gdo. ²⁰ u mene vode žive ²¹ vodrici. ²² vode. ²³ on' ki. ²⁴ opet' oće. ²⁵ da ki. ²⁶ nema: mu. ²⁷ žaň' veće. ²⁸ eda veći. ²⁹ i reče ta žena: vim', da ti esi prorok', da reci mi: est'. ³⁰ Ijudei ³¹ Samarani. ³² da se dostoi. ³³ v toi gori, ka se zove Garazim' da nišće. ³⁴ to rasuditi. ³⁵ bude ³⁶ ni v crikvi v Erusalimi. ³⁷ v toi gori.

gori. A ona reče: hoće priti mésiê, ki namъ oće rastlmačiti¹ to. Tada Isuhrstъ reče: on' e, ki govori s tobu. Tada reče žena: dai mi vode t'voe, da² ne budu žeina veće, ni³ prihoju simo vzimati ove vode. A Isuhrstъ reče: poi i prizovi muža tvoega⁴. Reče žena: nimamъ⁵ muža. A Isuhrstъ reče: dobro⁶, da muža ne imaš⁷, pet' bo muž⁸ imila esi, a⁸ ta, koga imaš⁹, ni tvoji¹⁰. Slišav'ši to žena dili¹¹ se od' nega, tekući ide v gradъ i reče¹²: hodite za m'nu¹³ i viite človika, ki mi reče¹⁴ v'se, ča samъ učinila. Tada idoše vsi ljudi¹⁵ za nju tekuće¹⁶ viditi Isusa, i meju tim pridoše učenici i rekoše: meš'tre, jii. A Isuhrstъ reče: ê imamъ drugu piću jisti, ku vi ne znate¹⁷; pogledaite i viite, da žita esu bela¹⁸ jure k' žetvi. Mei¹⁹ timъ pride pl'kъ, a Isuhrstъ nimъ²⁰ pripovida i nauči njihъ²¹. A onъ pl'kъ molaše²² ga, da bi šalъ v' gradъ. I tako²³ ide i s'ta pri njihъ d'va d'ni²⁴. I to e koliko svetoga evanjelêê.

Od' ovoga sveta i posvećena govoren'ê kara²⁵ se edanъ velikъ grihъ²⁶, ki se zove never'stvo, ki²⁷ prebiva na zem'li, za ki grihъ oće gospodinъ bogъ i prav'da božastvena²⁸ hoće poslati pravdu i suen'e i poslati nakazan'e vrhu pl'ka i²⁹ onihъ griš'niki³⁰, ki čine grihъ never'stva³¹. I govori bogъ³²: da oću učiniti i timъ³³, kako učinihъ pl'ku židovskomu v pustinu za njih neverstvo³⁴, začъ ne hotiše³⁵ verovati moimъ ričemъ onako, kako e pisano na 10. kapituli knigъ ot' čisla. Govori, da budući pl'kъ v pustinu i man'kajući nimъ voda, oni rekoše³⁶ k Moiséju: učini, da budemo imili vodu³⁷. A onъ nimъ reče³⁸, neka bogъ³⁹ hoće providiti za nju⁴⁰ i oće e dati dovole. A oni⁴¹ li prošahu vode. Vidiv'ši to Moiséi i Êrunъ oni poidoše⁴² i učiniše molitavъ k'⁴³ bogu moleći ga, da bi providilъ⁴⁴ ot toga pl'ka, začъ oni ne ustaêhu mrmnući. A bogъ³⁹ reče⁴⁵: poi k'⁴⁶ onomu kamiku i udri⁴⁷ ga d'va kratъ tvoimъ ščaromъ i hoće dati vode vdovole⁴⁸ toliko, da im' e hoće izbivati. Tada poide Moiséi

¹ to razlučiti. ² da ne bu veće žeine (opako). ³ i da ne prihodim'. ⁴ tvoga.
⁵ nimam' ê. ⁶ pravo si rekal'. ⁷ nimaš'. ⁸ i. ⁹ imaš' sada. ¹⁰ muž' tvoji.
¹¹ ostavi vidro i tekući. ¹² reci tim' ljudem'. ¹³ manu. ¹⁴ ki mi e rekal'.
¹⁵ ljudi oni za nu. ¹⁶ nema: tekuće. ¹⁷ ne viste i ne znate. ¹⁸ nema: bela.
¹⁹ a meju. ²⁰ im'. ²¹ ih'. ²² prošahu. ²³ nema: tako. ²⁴ b ima daje: i obra-
tiše se k veri. I to est' ištoriê od evanjelîê. ²⁵ ima se pokazati. ²⁶ grih' i
t'žak'. ²⁷ ko. ²⁸ u b slijedi: odljučiti šen'tenciju i poslati nakazan'e. ²⁹ i
vrhu. ³⁰ griš'nikov'. ³¹ od' nevirstva. ³² gospodin' bog': oću. ³³ tim' griš'-
nikom'. ³⁴ neviru. ³⁵ ne tiše. ³⁶ govorahu Moiséju. ³⁷ vodu imeli. ³⁸ reče
nim'. ³⁹ gospodin' bog'. ⁴⁰ vodu. ⁴¹ oni ne ustaêhu, li prosiše. ⁴² ona poi-
dosta i učinista. ⁴³ nema: k. ⁴⁴ račil' providiti. ⁴⁵ reče k Moiséju. ⁴⁶ ka.
⁴⁷ udari. ⁴⁸ dovole.

i saz'va¹ plkь : veruete li, da vamь more bogь dati vodu od² ovoga kamika? začь e bogь rekale, da imamь udriti³ moimь šćapom' va ovь⁴ kamikь i da imь⁵ oće dati vodu ž'⁶ nega zadovol'no⁷. Tada onь plkь se poš'pota⁸ i ne hoti verovati nemu. Tada Moiséi ud'ri šćapomь va tь kamikь i potekoše⁹ vodi i m'noge rike naplniše se. Tada gospodinь bogь vaz'va Moiséê i reče: ta plkь estь tako neveranь, da ne hotiše¹⁰ verovati moimь besedamь. Govoru tebi i¹¹ nimь, da od' mene ne ćete¹² imiti te milosti vniti v zemlju obećanuju i tako bi¹³. Govoru, da gospodinь bogь oće učiniti tako vsakomu, ki ne bude verovalь negovu govoren'ju, i oni ne te v'niti nigdare¹⁴ v životь vč'ni, ko¹⁵ e zemla obećana. Ti bi mogalь reći: ê viju dobro, da mi ne ćemo verovati rečen'ju gospodina boga¹⁶, ke¹⁷ nam govori po negovihь pripovidavcihь. Govoru, da bih otelь z'nati, ot' kudь¹⁸ shaê to never'stvo. I na to¹⁹ od'govara sveti Avgustinь, da never'stvo shaê²⁰ ot' četirihь uzrokovь²¹. Prvi esu laž'ci. Govoru, da na semь sviti²² toliko e narasla zla šega, da se ne nahae ni ed'na istina, ka²³ čini dobrihь ljudi priti v neveru. Računь e, da dobri ne more vërovati edanь²⁴ drugomu: imiv'ši²⁵ dlgovan'e na kupь, ot potribe su²⁶ kar'te, pisma, svidočstvo. ošće e teš'ko verovati. Govoru, da to e priš'lo za šegu lažacь. A to e prvi računь, od' kudь¹⁸ ishaê²⁷ never'stvo, i znaì, da veću žalostь ne more imiti lažacь, nere kada mu ne ćešь verovati, ča²⁸ ti govori, kada²⁹ istinu govori. Drugi redь ljudi e filosofi, ki su never'ni³⁰. Poi terь³¹ r'ci filosofu³², da dëva e rodila³³ i po roen'i e dëva ostala, govoru, da onь ne će verovati, da³⁴ to more biti. Govoru ošće, ako mu ti rečešь, da bogь e stvorenь človikь, ne će ti verovati, da bi to isto bilo, začь oni govore, da e to proti naturi, i za to oni ostaju v' neveri, začь govore³⁵ po naturi, i za to oni sagrišaju semr'tno. Treti narodь esu sud'ci, ki ne hote verovati, kada ne vide kar'ti³⁶, pisamь i svedoci, i ote spitati³⁷ i zviditi svedočastvo; ako oni ne vide

¹ zazva plk' i reče im'. ² iz. ³ udariti. ⁴ va v'. ⁵ i vam'. ⁶ iž. ⁷ zadovolje. ⁸ poče š'potati i ne tiše. ⁹ istekoše vode m'noge i m'noge rike. ¹⁰ ne tiše. ¹¹ tebi, da rečeš' nim'. ¹² ne te. ¹³ bi stvoreno. ¹⁴ nigdare vniti. ¹⁵ kako. ¹⁶ rečenu gospodinu bogu (opako). ¹⁷ ko. ¹⁸ kuda ishaê. ¹⁹ to ti. ²⁰ ishaê. ²¹ uzrokov' nar. di (?). ²² svitu. ²³ i ka. ²⁴ en' drugomu. ²⁵ kada imaju. ²⁶ esu mei nimi lis'ti, zapisi, svedočastvo, i jošće e. ²⁷ ishodi. ²⁸ nema: ča ti govori. ²⁹ kada ti. ³⁰ drugi est' rod' ljudi, ki su nevir'ni, filusufi. ³¹ pisano: tr, a u b. nema. ³² filusufi. ³³ porodila i po roen'ju diva est' ostala. (U a ima opako: da dëva e rodila dëvu i po roen'i e devu ostala.) ³⁴ Odavle u b nema sve do: da bi to isto bilo. ³⁵ govore i sude. ³⁶ listi i pisam' i svedokov'. ³⁷ ispitati.

te riči, oni ne te verovati i hote never'ni ostati. Četvrti narodъ esu likari, ki ne hote¹ verovati računu, kako i sud'ci, da veće hote viditi i verovati po naturi. Govoru tada, da dobri i vër'ni krst'êne nimaју vërovati, kako vëruју мноzi veće² ednomu lis'tu ed'noga trš'ca nego svetomu evanjeliju. Govoru, da oni čineći to sagrišaju semr'tuo i esu never'ni. Ošće govoru, da nimašъ verovati, kako veruju filosofi³, ki ne veruju nere po računi nature, za to esu z'vani never'ni. Ošće nimašъ ti verovati⁴, kako čine⁵ sud'ci, ki ne te verovati nere kar'ti⁶ i pismu i svidoč'stvu ispitati po računi. Govoru, da veće⁵ veruju ed'nomu pis'mu zakona Justiniënova, nere veruju četirimbъ⁸ evanjestomъ i epistoliêm⁹, svetago¹⁰ Pavla, ni od' inihъ apostolovъ, ki¹¹ govore, začъ mogu¹² brže eti svoga¹³ iskr'nega ed'nimbъ zakonomъ Justiniëna nere evanjelieimbъ. I ošće ti govorimbъ, da nimašъ verovati, kako vëruју likari, ki vëruју po priliki ot nature ot' ljudi. Govori sveti Avgustinъ, da vëra nima plaće, *ki g're*¹⁴ po iskušënjju sega svita (?). Govoru tada, da vër'ni hrst'ëninъ¹⁵ ima vërovati v' boga, a to e v svetu troicu v' edinoga boga, a v tri ev'stav'stva¹⁶ otacъ i sinъ i duhъ sveti v' ed'nomъ stan'î, imašъ verovati svetoj materî crkvi i svetomu evanjeliju. Govoru tada, da onъ, ki hoće priti v' carstvo¹⁷ nebesko, imašъ¹⁸ verovati bogu i negovimbъ prorokomъ i pripovidav'cemъ, ki pripovidaju sveta evanjelie i svete¹⁹ zapovidi i negovъ sveti zakonъ. I ako ti tako učinišъ, kako samъ rekabъ, i budešъ verovalъ nega svetimbъ besedamъ, ti²⁰ očëšъ biti dostoeñnъ poiti v' zemlju obećanuju²¹, a to e životъ vëč'ni. I to e koliko k prvomu delu.

Govoru v drugomъ delu, ki našъ učî naiti nikoliko milosti ot boga²². Govori bogъ²³: poi i²⁴ učini, kako učini Moiséi, ki prorazi ščaromъ svoimbъ kamenъ²⁵ v pustini, ki²⁶ kamenъ da vode dovole nemu i vsemu plku, kada²⁷ našъ gospodinъ zapovida²⁸. Govorimbъ²⁹ tebi, veliki griš'niče, da imašъ proraziti kamikъ³⁰, ki ti oće dati vode

¹ ne te. ² ,m'nozi' iz *b*, gdje ima', мноzi laš'ci, ki veruju listu ed'noga trš'ca. ³ filušofi. ⁴ verovati ti. ⁵ veruju i čine. ⁶ lis'tom' i pismu i svidoč'stvu, i ispitati računi. *a* piše pako: i pisamъ i svidoč'stvo. ⁷ ,veće' je dodano iz *b*. ⁸ svetomu (opako). ⁹ ,epistoliêm' je iz *b*, u *a* ima kraticu: aplъ (= apostol[om]ъ?). ¹⁰ svetoga ¹¹ ča. ¹² ,mogu' je iz *b*, u *a* ima: ,m'nogo', što će bito opako prepisano iz predloge, a tvrdi da *a* nije izvor. ¹³ svoega. ¹⁴ gredu (nešto je važada u *a* i *b* ispalo.) ¹⁵ krs'tënin'. ¹⁶ *a* piše: ev'stav'stva, a *b*: estan'stva, i nastavļa: oca i sina i duha sveta. ¹⁷ cesarstvo. ¹⁸ on' ima. ¹⁹ svete božie. ²⁰ nema: ti. ²¹ obećanu (*a* piše: obećanoju). ²² gospodina boga. ²³ gospodin' bog'. ²⁴ ne. ²⁵ kamik'. ²⁶ ,ki' iz *b*. ²⁷ kada mu. ²⁸ zapovida reki. ²⁹ govoru. ³⁰ kamen'.

dovole¹, a to estъ milosti božie. Zamiri, da ta kamikъ z'namenue gospodina našego² Isuhrsta. Govori sveti Pavalъ i sveti Avgustinъ, da ta kamikъ z'namenue Isuhrsta³. Govoru ošće, da e edanъ drugi kamikъ, ki znamenue sr'ce naše. Govoru tebi, krst'ênine, da ti imašъ udriti va Isuhrsta š'čapomъ od' skrušene molit've, a⁴ on' ti oće dati svoje milosti zadovol'no. Govoru ošće, da imašъ proraziti drugi kamikъ, ko estъ sveta mati crikavъ, ka est' mati⁵ ot života vêč'noga, š'čapomъ⁶ divote molit'vi, moleći ju, da bi račila moliti svoga gospodina, da namъ dopusti i darue⁷ negove milosti, da nam' e ne roman'ka na semъ sviti⁸ i na nomъ. Ošće ti govoru, da imašъ proraziti treći kamikъ⁹, ki¹⁰ e tvoe sr'ce¹¹, trimi š'čapi. Prvi š'čapъ estъ žalovan'e od grihovъ s mišlen'emъ¹² nigdare ne učiniti¹³ veće ni ed'noga¹⁴. A tada gospodinъ bogъ bude mogalъ siėti dobro sime, a to estъ milostъ negova¹⁵. A to, da učini dobar' plodъ v' tebi. Drugi š'čapъ, kimъ imašъ proraziti srce t'voe, estъ sveti križъ gospodina našega Isuhrsta, ki es'tъ nosilъ k' nega svetoi¹⁶ mucii za ljubavъ negovu¹⁷; a v¹⁸ tomъ križi i v¹⁸ toi mucii ti imašъ smisliti¹⁹ vsim' srcemъ tvoimъ, i ako dobro budešъ²⁰ mislilъ tu presvetu muku, gospodinъ bogъ ta te oće očis'titi i umiti²¹ ot vsihъ tvoiъ grihovъ. Treći š'čapъ, kimъ ti imašъ proraziti tvoe srce²², estъ sveta istina ispov'dlъ s pravimъ skrušen'emъ²³ i zadovolue učinemъ. Ako ti²⁴ učinišъ to, bogъ se oće smilovati na te na²⁵ semъ sviti, i oće te obarovati, da ne v'padešъ v grihъ ot' neverstva, i oćešъ biti vêranъ bogu i nega²⁶ svetimъ zakonomъ, on' te oće obarovati ot' vsakogo²⁷ zla. I to e koliko k drugomu dêlu.

Govoru v tretomъ dêlu, ki nasъ učii mudrosti. Govoru, da zamirišъ²⁸ ov'di 4²⁹ sum'ne k našemu nauku. Prva sum'na estъ ovo; gdo brže verue, mužъ ali žena? Na to ti od'govara božastvena mudrostъ i di, da žena verue brže³⁰ nere mužъ, a to e po tri računii³¹. Prvi estъ, da v ženi prebiva vek'ša priproščina nere v muži. Drugi e, da ima veće³² misalъ. Treća estъ, da žena ima malo pameti, a to³³ veći delъ nihъ. Nai prvo e, da e³⁴ žena veće priprosta. Kako

¹ nema: dovole. ² našega. ³ gospodina Isuhrsta. ⁴ nema: a. ⁵ ,ka est' mati' je dodano iz b. ⁶ takoe š'čapom'. ⁷ ,daruje' iz b za: ,druge' u a. ⁸ svitu. ⁹ kamen'. ¹⁰ ko. ¹¹ srce tvoe. ¹² takovu misliju. ¹³ vratiti se veće va ne i ne učiniti. ¹⁴ ni ed'noga griha. ¹⁵ negovu. ¹⁶ presvetoi. ¹⁷ našu. ¹⁸ po. ¹⁹ misliti. ²⁰ budeš' dobro. ²¹ omi. ²² srce tvoe. ²³ skrušenim'. ²⁴ ako to. ²⁵ nema: na semъ sviti. ²⁶ negovim'. ²⁷ vsakoga zla na vom' svitu i na nom'. ²⁸ vazmeš'. ²⁹ četire. ³⁰ brže verue. ³¹ račune. ³² veću. ³³ a to est'. ³⁴ ,e' iz b.

e to is'to, ti moreš dobro razmisliti¹, da ona verue tud'e ričь, ka e ei² rečena, a to ishaê ot' mala razuma, ki estь v' nei. Kako e to is'to, imaš³ priliku v' našoi⁴ prvoi materi Euzi⁵, ka verova tudie d'êvlu, kada ei reče⁶ jisti êbul'ku. Drugi računь estь ovo, da žena ima moč'niju misalь nere mužь, kako e to isto, ako nei se⁷ vloži ed'na ričь v glavu, vsi ljudi sega svita ne te ga⁸ moći zneti⁹ van'ka. Treti računь estь, da ima malь razumь; a to moreš dobro razumiti ti, ki pratikašь š' nimi, ili gledai nihь pregovaran'ê¹⁰, ko čine meju sobu, da su kako ed'na živina prez' razuma. Govoru, da žena verue brže po tihь trihь uzrocihь, ke samь rekalь zgora. Četvrta¹¹ ričь, ka prebiva v ženi, e protivna prvimь. Govoru, da tako, kako verue¹² brzo zlo, tako verue¹² brzo i dobro. Govoru po tomь, da žena brže vêrue dobru¹³ nere mužь, začь žene su veće bogomol'ne¹⁴ nere muži¹⁵. Računь estь k tomu, da žene mane grihovь čine nere muži, ki užaju veće v mêsta nepočtena¹⁶, ki esu tover'ni, ig're, k blud'nicamь i v' mês'ta taina. Govoru i svršuju ovu sum'nu, da žene brže veruju dobru nere zlu¹⁷. Druga sum'na estь ovo, v komь mêsti estь veće podob'no boga moliti v crikvi ili¹⁸ indi? Na to ti od'govara božastvena mudrostь i di, da po d'va načina se ima moliti boga¹⁹. Prvi načinь estь koliko k²⁰ uzroku; ti ga moreš slaviti va vsakomь mêsti, li moli ga s pravimь srcemь, začь onь ne pomni veće ed'noga mêsta nere drugoga. Da koliko k stvari: bole ga e moliti v crikvi nere indi, začь ov'di imašь predь sobu sveto têlo Isuhrstovo. Govoru ošće, v crikvi²¹ da more biti edanь človikь, koga e veće molitavь²² slišana nere drugoga predь bogomь, koga molitavь hoće biti veće slišana; tvoê molitavь hoće v tovarištvo š nega molitavju predь boga poiti i hoće biti²³ ed'na priêta za drugu. Govoru tada i svršuju, da e bole boga moliti v crikvi nere indi, a to estь po računihь više rečenihь²⁴. Treta sum'na estь ovo: gdo e veći uzrokь bilь verovan'ju ili¹⁸ vera činiti mirakuli²⁵, ili¹⁸ mirakuli činiti vêru? Na to ti od'govara božastvena mudrostь i di, da po vêri čine se mirakuli, ne po mirakulihь vêra, kako e to i'sto, da edanь

¹ razmisliti dobro. ² ei e. ³ ti imaš'. ⁴ našei. ⁵ Ejugi. ⁶ reče nei isti êbolku. ⁷ se nei. ⁸ i u b: ga. ⁹ izneti. ¹⁰ »pregovaran'ê ka« iz b, u a piše: pregovoran'ê ko. ¹¹ u b pobrskano: četrti račun' est', ka v ženi prebiva, est' protivna prvomu. ¹² veruju. ¹³ dobro. ¹⁴ bogomol'ni. ¹⁵ b dodaje: i moglo bi tako biti, da e žen' veće spasenih' nere muži, ki užaju. ¹⁶ b nema od ovdje do: govoru. ¹⁷ dobro i zlo nere muži. ¹⁸ ali. ¹⁹ boga moliti. ²⁰ ka. ²¹ da more biti v crikvi. ²² molitav' veće uslišana. (a odatle nema do: tvoê molitavь, a da je pobrskano; oće biti i imiti tovarištvo š nega molitvu poiti pred' boga. ²³ priêta edna za drugu. ²⁴ imenovanih'. ²⁵ mirakul'.

zalb' človikъ more činiti mirakulъ, ako ima veru pravu. Kako e to is'to, č'te se ot Aleksandra, ki biše poganinъ: jizdeci¹ onъ po svetu naide 10 onihъ prěstoli židovskihъ, ki² bihu dilili se ot Erusolima, i budući rečeno emu³, da su to oni ljudi⁴ bēsni, ki su ubili⁵ proroka⁶ Eremiju i Zahariju, slišav'ši to Aleksandarъ side⁷ doli s kona i pokleknu na⁸ zemlju i v'zdignu⁹ ruci na nebo i moli¹⁰ boga, da oni vrhi da bi se sklopili na kupъ, a to da bi oni Židove zatvoreni bili nimi, kako¹¹ da bi oni Židove ne¹² izlezli vanъ. Kako svrši molitavъ¹³ s pravu veru, tako se oni vrhi¹⁴ stisnuše na kupъ i tako stoe i današni danъ, i te¹⁵ gori ili vrhi esu zvani Kaspi. I po tomъ računui znai, da e vĕra učinila mirakule, ne mirakuli veru. Četvrta sum'na estъ ovo, ako edanъ človikъ, ki bi se spovidalb'¹⁶ i ostavilъ edanъ grihъ, e li otrišenъ ili¹⁷ ni? Na to ti od'govara pravda božastvena¹⁸, da človikъ more ostaviti ta grihъ ili veće po d'va zakona. Prvo po šegi, drugo po neumen'ju. Govoru, ako ti¹⁹ ostavišъ po šegi, da ti nisi odrišenъ i držanъ si ispovidati²⁰ vse tvoe grihi, ke si bilъ ispovidalb'. Da ako ostavišъ²¹ po neumin'i, ti ošće nisi otrišenъ. Računъ estъ, začъ nisi ošće dobro razabralъ tvoju kušenciju²². Govoru: dobro, ako bi ti učinilъ, dobro razabralъ tvoju konšen'eiju i grihъ²³, a ostavilъ edanъ grihъ ili¹⁷ veće a zabilъ²⁴ e, govoru, da si otrišenъ. Da ako bi se spametilъ²⁵ pot'le (na grihъ) ili veće, ke bi zabilъ, imašъ²⁶ poiti terъ se ispovidati ot onoga²⁷ ot' koga si bilъ zabilъ, a z drugihъ²⁸, ke bi učinilъ, da onoga²⁹, koga si se priē spovidalb', nisi ga dlžanъ ispovidati³⁰. A to govore naši dok'tori. Govoru ošće²¹, ako hoćešъ spovidati, ti imašъ pitati ispovidnika³² ot kazii biskuplihъ, ako te more odrišiti. Ako reče, da te more, taki si sigurb', a³³ li reče, da ne more, a ti se ne spovidai³⁴ nemu. Govoru ošće, da si dlžanъ is'kati dobra likara, ki umi očis'titi i zličiti rani³⁵ t'voe, ke su duhov'ne³⁶. Zamiri, da, kada ti imašъ nemoćъ, ti išćešъ³⁷

¹ i ezdeci. ² ki se. ³ nemu. ⁴ ljudi, v kih' biše duh' zali i bihu bisni. ⁵ bili ubili. ⁶ proroka božie. ⁷ i vssede. ⁸ doli na. ⁹ dvignu. ¹⁰ pomoli se k bogu. ¹¹ tako kako. ¹² nigdare ne. ¹³ svoju molitav'. ¹⁴ vrsi. ¹⁵ i ti vrsi i gore. ¹⁶ ispovidal'. ¹⁷ ali. ¹⁸ božastvena mudrost' i di. ¹⁹ ga ti. ²⁰ si se. ²¹ ispovidati opet' za sve tvoe grihe. ²² ostaviš' grih' po neumin'ju. ²³ b nema od: govoru do: konšenciju. ²⁴ tvoe grihe dobro smisliv' i v tom' ostavil'. ²⁵ zabiv'ši (bez: e). ²⁶ spomenul' potli na me grihe. (U a sam po b umetnuo: na grihъ). ²⁷ tada imaš'. ²⁸ onih' grihov', kih' si. ²⁹ i za ine. ³⁰ onih', ke si bil' priē ispovidal', nisi ih'. ³¹ dodano: veće. ³² ošće tebi, krstĕnine, ako se oćeš' ispovidati. ³³ 'ispovidnika' iz b. ³⁴ ako li. ³⁵ ispovidai. ³⁶ izličiti rane. ³⁷ dušev'ne. ³⁸ 'išćeš' iz b u a opakoo: oćešъ; u b išćeš' onoga, ki umi.

gdo umi dobro iz'viditi i zličiti¹ tvoju nemoć telesnu, a² koliko više imaš' iskati dobra likara duši tvoei, da ne pogibne na viki². I to est³, koliko k tretomu dĕlu, ki nasъ učĭ mudrosti.

V subotu 4. pos'ta.

Poide Isusъ na goru maslin'skuju⁴ paki⁵ tudie vrati se v crikavъ. Sveti Ivanъ na 8 kapituli knigъ s(voihъ).

Ove svete i posvećene besede esu rečene po⁶ svetomъ Ivani evanĝelistu na 8 kapituli negovihъ evanĝelii. Govori evanĝelistъ, da budući Isusъ⁷ v crik'vi bi mu prikazana⁸ ed'na žena, ka biše eta⁹ v bludi od' pisacъ i pariseovъ, govoreći oni: meš'tre, ova žena sada ê(ta)¹⁰ estъ učinila preljubo deistvo. Moiséi v zakonihъ negovihъ zapovida, da bude kamenovana, a ti ča zapovidaš' ¹¹? A to govorahu, da bi mogli Isuhrsta eti v govoren'i¹², rekući oni: ako¹³ onъ reče, da bude kamenovana, mi očemo reći, da onъ pripovida milosrdie a onъ samъ milosrdiê ne čini¹⁴; ako reče, da ne bude kamenovana, mi očemo reći, da e proti zakonu Moiséovu¹⁵, da¹⁶ to po vsaki putъ mi ga očemo ueti. Govoru: tada¹⁷ Isuhrstъ prikloni se na zemlju, pisaše prstomъ po zemli dva kratъ, paki pod'vig' se i reče nimъ: onъ, ki e meju vami prez' griha, poč'ni ju kamenovati. I tada oni parisêi¹⁸ z'gledahu se edanъ drugoga govoreći: ni edanъ nasъ ni prez' griha, i tako gredihu vanъ¹⁹ po drugomъ v'si osramoćeni i dobiti, da ne videhu²⁰, ča ot'govoriti. A Isuhrstъ reče ženi: kamo biše ti, ki vačhu na te? a ona reče: ne z'namъ, gospodine. A Isuhrstъ reče: nigdore li te ne osudi? a ona reče: nigdore, gospodi²¹. A Isuhrstъ reče: ni ê tebi²² ne osujuju, poi i ne sagreši veće, a to est, da ne budeš' veće našas'ta v grihu. I to²³ e ištoriê svetago evanĝeliê.

¹ izličiti. ² Od ovdje do: I to je iz b, u a nema. ³ I to est' tretĭ del', ki nas' učĭ mudrosti več'ne. ⁴ maslin'sku. ⁵ paki v jutro pride v crikav'. Ivan' na 8 kapituli (a nema: knigъ s[voih']). ⁶ po evanĝelistu svetom' Ivani. ⁷ Isuhrst'. ⁸ pripelana. ⁹ êta v preljubodiis't'vi i (od'?) knižniki i farisii govoreći: meš'tre. ¹⁰ êta est' v preljubodiênii, a Moisi v zakonih' negovih' zapovida takovih' kamenovati. ¹¹ zapovidaeši. ¹² v govoren'i êti. ¹³ kako. ¹⁴ nema ni čini. ¹⁵ Moisievu. ¹⁶ za to. ¹⁷ da tada Isus' preklon' se. ¹⁸ farisii zgleდაše se. ¹⁹ van' edan' za drugim' vsi posramle[ni]. ²⁰ viêhu. ²¹ gospodine. ²² te osujuju. ²³ i to sveto evanĝelie Ivanovo.

Od ovoga sveta i posvećena govoren'ê kara se edanъ velikъ grihъ, v' komъ¹ esu okalani² veliko ljudi sega svita, a to estъ preljubo-deistvo, kimъ esu osvaeni ljudi sega svita pred' pravdu božastvenu, za ko pravda božastvena hoće dati kaštigu na tihъ takovihъ. Govori gospodinъ bogъ: da oću učiniti tomu plku, kako učinihъ onomu plku, od' koga se č'te v knigahъ ot'³ čisla na 19 kapituli. Govori, da biše edanъ junakъ lèv'ita⁴, a to estъ erèi⁵, i pride v' edanъ gradъ i⁶ svoju ženu večerъ⁷, a ta negova žena biše vele lipa, i ne mogući stana naiti, edanъ ubogъ človikъ prie⁸ ga na stanъ za ljubavъ božiju, i⁹ tada ed'ni tovariši ed'nihъ zlihъ i nepočtenihъ mladihъ junakovъ, vidiše toga junaka, da biše vele lip', poidoše ti nečisti Sodomiti v' hišu¹⁰ toga star'ca i po vsaki putъ hotihu ga¹¹ imiti toga junaka, a onъ¹² da bi oni ne učinili tolikъ grihъ i toliko mrzakъ¹², dopusti onъ¹³ nimъ svoju ženu, a oni ju vzeše i v'su onu noć nepočteno činiše š nu toliko, da ju umoriše. Paki¹⁴ ju oni vzeše i ponesoše ju i postaviše ju pred' vrata¹⁵ onoga star'ca. Dvignu se jutri onъ junakъ, naide svoju ženu mr'tvu; tagda¹⁶ onъ vzdvignu oči svoi na nebo i reče: gospodine¹⁷ bože moi, ne ćeš' li nakazati ta tolikъ grihъ, ki su učinili ti junaci¹⁸? I paki vze ju¹⁹ na ruke svoje i postavi ju na tovorъ i ponese ju²⁰ v gradъ v domъ svoi¹⁶ i s' te svoje žene učini 12 kusi i poide po 12 kolenn Izdravilevihъ²¹ i obisi v'²² vsakom' koleni edanъ kusъ govoreći i kričeći: o ljudi kolenn²³ Izdravilevihъ, kako morete trpiti tu toliku hudobu, da naše²⁴ tèlo estъ toliko mr'sko ovašćineno i umoreno²⁵? Tada dvigoše se v'si²⁶ 12 kolenn Izdravilevihъ veliku furiju²⁷ i vzvapiše govore²⁸: vsaki ka oružju! Poidoše k' tomu gradu i vližoše po sili va nъ, i bi pob'eno onoga plka onihъ ljudi onoga grada 20 tisuć terъ 3 tisuća²⁹. I to dopusti gospodinъ bogъ za tъ grihъ. I govorimъ³⁰, da e gospodinъ bogъ nakazalъ i hoće nakazati³¹ trimi nakazan'i za tъ grihъ. Prvo estъ oganъ, drugi

¹ v kom' nečistom' grihu esu ukalani мнози ljudi. ² ,okalani' iz b u a ima: uvalani. ³ nema: ot' (nije čisla = ἀριθμοί, nego κριταί 19 i 20). ⁴ le-vjiti. ⁵ redovan'. ⁶ s. ⁷ edan' večer. ⁸ prie. ⁹ iz b: tada ed'ni tovariši, netočno u a: i ed'no e tovariš'stvo. ¹⁰ hižu. ¹¹ nema: ga. ¹² on' otijući, da bi oni. ¹³ mrzak' pred' gospodinom' bogom', dopusti im' v'zeti svoju ženu, a oni ju popelaše i vsu noć toliku nečistoću i toliko nepoč'ten'e činiše š nju. ¹⁴ i po tom'. ¹⁵ vrati toga star'ca; i kada' sta zajutra. ¹⁶ i tada on' podvignu ¹⁷ o gospodine. ¹⁸ ljudi. ¹⁹ ju v'ze na ruci svoi. ²⁰ ju domov' i učini od' ne. 12 kusov'. ²¹ sinov' izdravile(vi)h'. ²² va. ²³ kolena izdraileva. ²⁴ naših' žen' telo. ²⁵ nema: i umoreno. ²⁶ svih'. ²⁷ s velikim' gnivom' i furiju. ²⁸ nema: govore, već ima: nu vsaki k' oružju. ²⁹ 20 ter' 3 tisuća. ³⁰ govoru. ³¹ nakazati ta grih'.

estъ moriê, treti estъ nožъ¹, ko² se zovu voiske, a toga imašъ v mno-
 zihъ mêstihъ pisano v svetomъ pismi³, kako bi od' Gomore i So-
 dome⁴ i inihъ 5 gradi, ki propadoše v glubinu og'nemъ. Govoru
 tada, da⁵ morešъ razmisliti, koliko estъ mrzakъ gospodinu⁶ bogu ta
 grihъ, i ako si ga učinilъ, prosi⁷ prošćen'ê⁸ ot boga i ne čini ga
 veće, a on' ti oće prostiti. Govoru⁹, da me morešъ pitati i reći: po
 koliko načini se čini ta grihъ ot' preljubodeistva? Na to ti od'go-
 vara sveti Avgustinъ i di, da imaš' z'nati, da matrimonii estъ stvorenъ
 ot boga i estъ¹⁰ trimi zakoni. Prvo estъ zdržati¹¹ vêru edanъ dru-
 gomu¹², drugo roditi sini i h'čere, treto naplniti sakramenatъ¹³ ot'
 matrimoniê¹⁴, ki est' edanъ ot' sakramentovъ¹⁵ crkvenihъ. Govoru,
 da morešъ učiniti preljubodêistvo v' trihъ stvarehъ. Prvo vêri¹⁶, a to
 e po tri načini¹⁷. Prvi računъ estъ po vrimeni, a to da razumišъ¹⁸,
 da nimašъ dati ed'nu mladu za ed'noga stara, a¹⁹ ed'nu staru ženu²⁰
 za ed'noga mlada²¹, začъ edanъ drugoga pogr'jue i hote učiniti pre-
 ljubodêistvo i vêru svete matrimonie²² hote raz'biti; a to shaê²³ po
 računì od' vrimena²⁴, da bude edanъ starъ a edanъ²⁵ mladъ. Drugi
 način²⁶, ki se more učiniti, estъ proti vêri po računì²⁶ ot' zla tova-
 rištva. Govoru, da ti imašъ gledati, s kimъ pustišъ op'čiti tvoju
 ženu²⁸ ili²⁹ sestru³⁰ ili²⁹ h'čerbъ³¹, i ne da(i)³² ei op'čiti sa zalimi,
 začъ ako bi ne bilo rufîeni i rufîenicъ, ne bi bilo i kurabъ³³. Treti
 računъ³⁴, po ki se čini ta grihъ proti vêri, estъ po računì ot prilike.
 Govoru, da edanъ bogatacъ nima vzeti ed'nu ubogu, a ed'na uboga
 nima uzeti³⁵ ednoga bogata. Računъ estъ, da ne budu imili uzrokъ
 edanъ drugomu³⁶. I za to ti, mužû, imašъ²⁷ vzeti ženu, ka e ed'-
 naka tebi³⁸. I tako³⁹, kako govorimъ mužû, tako i ženi, a to da
 nimašъ uzroka⁴⁰ učiniti grihъ ot preljubodeistva, ki e proti vêri, ka⁴¹
 se ima obslužiti v svetomъ⁴² matrimoniju i pravomъ. Drugi načinъ
 estъ ot preljubodêistva, ki se čini v rodu sinovъ, ki su roeni⁴³ v pre-
 ljubodêistvi. Govoru, da, kada ti to činišъ, ti činišъ d'voe veliko zlo.

¹ rat'. ² ča se zove voiske, a od' toga. ³ nema: svetom'. ⁴ Sodoma i
 Gomora i družih' pet' gradi, ki se propadoše v bezdnu sa ognem'. ⁵ da ti.
⁶ nema: gospodinu. ⁷ nema: prosi. ⁸ milosti od' gospodina boga. ⁹ govoru
 tebi tada, da bi ti mogal' pitati i reći. ¹⁰ nema: i estъ. ¹¹ držati. ¹² g dru-
 gomu. ¹³ sakramenti. ¹⁴ u a: matrimonie (opako). ¹⁵ sakramentov'. ¹⁶ va
 veri. ¹⁷ načine. ¹⁸ raz'mišliš' i razumiš'. ¹⁹ ni. ²⁰ ženu staru. ²¹ mlada ju-
 naka. ²² svetoga matrimoniê. ²³ ishaê. ²⁴ vrimene. ²⁵ drugi. ²⁶ račun' po
 računì est'. ²⁷ nema tu: po računì. ²⁸ ženu tvoju. ²⁹ ali. ³⁰ sestru tvoju.
³¹ k'čerb'. ³² ne dopusti nei op'čiti s. ³³ zalih' žen'. ³⁴ način'. ³⁵ vzeti.
³⁶ g drugomu. ³⁷ ti imaš'. ³⁸ proti tebi. ³⁹ tako govoru ženi, a to da
⁴⁰ uzrok'. ⁴¹ ka vera. ⁴² v svetom' i pravad'nom'. ⁴³ ki se rode.

Prvo zlo estъ to, da si ti videlъ mnogo kratъ, da e mužъ bilъ ubilъ svoju ženu¹ i bratъ sestru, i drugi ljudi da se ubiêju². Druga ričъ estъ tadba, da kradešъ blago svojihъ sinovъ i daešъ e³ fotivomъ. *Po⁴ tretî načînъ činišъ ta grihъ proti sakramentu svetoga matri-moniê⁵*, a to estъ, kada ti činišъ svoju ženu, kako da bi ti⁶ činilъ z ed'nu bludnicu čineci⁷ kako čini živina. Govoru, da sagrišašъ semrtno, i ona ka ti dopuša⁷ činiti, začъ vi ne isplnuete⁸ sakramenatъ svete matere crkve. Govoru ošće, da, ako nisi divica⁹ i pristupašъ k tomu sakramentu¹⁰ i primešъ¹¹ blagoslovenie ot popa, ti priimašъ¹² prokletstvo ot boga¹³. Govoru ošće, da učiniv'ši ti ta grihъ ti urijuešъ vse troistvo¹⁴, kako e to isto, da ta sakramenatъ¹⁵ ot matri-monie naznamenue našega gospodina¹⁶ Isuhrsta edinstvo, ko e učinilъ i s ljudi sega svita. Govoru i svršuju ovъ prvi delъ, ako ti, mužu, ili ti, ženo, esi sagrišilъ v preljubodêistvi, prosi prošćen'ê ot boga¹⁷ s pravimъ srcemъ misleci¹⁸ ne učiniti¹⁹ veće, i ako ti učinišъ tako, ti oćešъ biti dostoêny slišati onъ presveti glasъ, ki reče Isuhrstъ²⁰ onoi ženi preljubodeinici: idi²¹ i ne tii veće sagrišiti. I to estъ k prvomu delu²² ot pr(avde).

Govoru v drugomъ delu, ki nasъ uči naiti nekoliko milosti ot' boga²³. Govoru, da ti imašъ činiti²⁴ tako, kako učini ona sveta i blažena Susan'na, ka obra²⁵ i z'voli umriti nere učiniti grihъ²⁷ preljubodeistvo s onima nečistivima²⁸ sud'cema. Zamiri, da mužъ i žena prie²⁹ izvoli³⁰ umriti telesnimъ zakonomъ nere sagrišiti grihomъ veneliênomъ³¹. Govoru, da, ako ti učinišъ, da se budešъ čuvati učiniti³² ta semrtni grihъ³³, kako učini blažena Susan'na, govorimъ³⁴, da³⁵ gospodinъ bogъ se oće smilovati na te na vomъ sviti³⁶ i na nomъ i oće te obarovati ot' mukъ paklenihъ, i oće ti dati životъ vêč'ni, kako ga da³⁷ blaženoj Susan'ni, ka voli umriti nere učiniti grihъ i uriditi boga i svoju dušu sagrišiv'ši³⁸ s onimi nečistivimi

¹ da e bil' ubil' muž' svoju ženu i brat' svoju sestru. ² ,ubiêju' iz *b*, u *a* je ê ispalo. ³ nema: e. ⁴ položito štampano je iz *b*, *a* opak: tretî načînъ, da činišъ ta grihъ, estъ sakramenti sv. m. ⁵ nema: ti. ⁶ činil'š', ⁷ ka bi dopuščala. ⁸ isplnueta sakramenta. ⁹ čista divica, kada. ¹⁰ sakramentu. ¹¹ priemleš' blagoslov'. ¹² priemleš'. ¹³ *b* dodaje: mesto blagoslovljen'ê. ¹⁴ sveto troistvo. ¹⁵ sakrament'. ¹⁶ gospodina našega. ¹⁷ vsemogućago gospodina boga. ¹⁸ i s tu misalju. ¹⁹ učiniti ga. ²⁰ Isuhrst' reče. ²¹ poi, veće ne sagriši. ²² prvi del' od' pravdi ²³ gospodina boga. ²⁴ učiniti. ²⁵ blažena žena. ²⁶ izabra prvo umriti. ²⁷ nema: grihъ. ²⁸ nečistima starcema. ²⁹ prie. ³⁰ ima izabrati. ³¹ od' preljubodiištva. ³² ,učiniti' iz *b*. ³³ grih' smrtni. ³⁴ govoru. ³⁵ da se. ³⁶ svitu. ³⁷ da' iz *b*. ³⁸ ,sagrišiv'ši' iz *b*, u *a* ima: sagrišiti a u *b* nema: nečistivimi.

star'ci. Govoru, da sveti Danielъ piše od' ne govoreći; da d'va¹ ne-
čista star'ca namurasta se va nu², ka bihota sud'ca plka židovskoga
v gradi³ babilon'skomъ. Govori, da ta d'va star'ca skrista se va
vrti, ki biše muža nee⁴. Pošad'ši Susan'na v' ta trav'nikъ⁵ k' ed'-
nomu studen'cu hoteći⁶ oprati se i z'miti⁷ se. A ta d'va nečista
star'ca pritekosta k nei i⁸ rekosta: ali pristani k nama, ali hoćeva
na te reći⁹ svedočastvo. Kada ta plemenita gos'pa sliša to, vz'dviže¹⁰
oči svoi na nebo i reče: o¹¹ gospodine bože moi, pomози mi, ako to
učinimъ, dušu z'gublamъ, ako¹² ne učinu, tѐlo zgublamъ¹³, da bole
mi e tѐlo zgubiti na semъ sviti¹⁴, nere¹⁵ dušu na nomъ svitu. Tada
poče vapiti¹⁶, i tudie poteče obitelj z¹⁷ domu nee¹⁸. I ta nečista
star'ca počesta vapiti¹⁹: mi sva ela tu ženu v preljubodeistvi s' ed'-
nim' junakomъ, ki uteče naju²⁰. Tada²¹ ta nečista star'ca osudista
tu ženu²², da ju imaju kameniemъ ubiti²³ po zakonu nihъ. Da bogъ²⁴
pomore nei i vdah'nu duhъ²⁵ Daniela proroka, ki biše²⁶ vrimeni letъ
12, i poče vapiti rekući: ê samъ čistъ ot te žene krvi²⁷ a toga²⁸
oću biti sudačъ, ku vi ubiête²⁹ ne za krivine; obratite se na sudъ
pravi, ki ê imamъ raz'suditi, začъ³⁰ bogъ mene e postavilъ sud'ca
od' toga. Tada slišeći to ljudi činiše vratiti³¹ vaspety ženu³², a Da-
nielъ učini razlučiti oniju³³ nečast'niju star'cu ed'noga ot' drugago³⁴
govoreći³⁵: o nečista i prokleta star'ca, sada vaju hoće anjelъ boži
ras'sići na kusi³⁶, i reče³⁷: rci mi, v' komъ mѐs'ti vidilъ esi³⁸ tu
ženu s' onim' junakomъ? A onъ od'govori³⁹: vidihъ ê⁴⁰ va vrti. Reče
Danielъ: pod'⁴¹ kimъ drivomъ vidil' e⁴² esi? A onъ reče: pod' ednu
smokvu. I reče Danielъ: salgalъ⁴³ v' grlo tvoe, i postavi ovoga⁴⁴
k strani, i zapovida drugoga prizvati, i reče mu: r'ci mi: kad si
vidilъ tu ženu s onimъ junakomъ? A onъ od'govori i reče: va vrti.
Danielъ reče: pod' kimъ drivomъ vidil' e esi? a onъ reče: pod' bo-
rovniceju. A Danielъ reče: lažeši⁴⁵ v tvoe grlo, i reče: slišite vsi

¹ ta dva. ² nju. ³ v zemli babilon'skoi. ⁴ ne. ⁵ va t' vrt'. ⁶ otijući.
⁷ izmiti. ⁸ u a: ali i, ali suvišno. ⁹ reći na te. ¹⁰ vaz'dvignu. ¹¹ nema: o.
¹² ako li ne učinim'. ¹³ sgublam'. ¹⁴ svitu. ¹⁵ nere zgubiti dušu. ¹⁶ vapiti
velikim' glasom'. ¹⁷ iz. ¹⁸ ne. ¹⁹ vapiti rekući: ovo sva mi ěla ovu ženu
v' preljubodiistvi. ²⁰ ki nama uteče. ²¹ i tako. ²² gos'pu. ²³ pobiti po za-
konu nih'. ²⁴ gospodin' bog'. ²⁵ duh' sveti v Daniela. ²⁶ ki imiše vrimena
let 12. ²⁷ ,krvi' iz b dodano. ²⁸ toga dlga. ²⁹ očete ubiti prez' krivine; da.
³⁰ zač' e mene. ³¹ vratiše. ³² blaženu Susanu. ³³ ona nečista sud'ca. ³⁴ dru-
goga. ³⁵ nema: govoreći. ³⁶ raz'sići na kuse. ³⁷ reče ed'nomu. ³⁸ esi videl'.
³⁹ od'govori i reče. ⁴⁰ iju. ⁴¹ da pod'. ⁴² ê. ⁴³ pravo slagal' esi. ⁴⁴ i ostavi
toga i reče: prizovi drugoga, i reče mu. ⁴⁵ lažeš'.

ljudi¹, da govori² edanъ, da e vidilъ pod' smokvu, a drugi govori, da³ pod' borov'niceju. Tada v'si ljudi počeše vapiti na niju, da bude ta ona⁴ kamenovana. I tako bi učineno⁵, a Susan'na bi izbavljena ot one semr'ti po gospodini bozi. I tako govorimъ, da gospodinъ bogъ oće pomoći vsakomu človiku, ki se bude obarovalъ učiniti ta grihъ, i hoće se smilovati na te⁶ na vomъ⁷ sviti i na nomъ. I to e⁸, koliko k drugomu delu ot' pravde.

Govoru v tretomъ delu, ki nasъ uči mudrosti. Govoru, da zamirišъ ov'di 4 sum'ne. Prva es'tь ovo⁹, da ki sag'riša veće učinivši ta grihъ ot preljubodeistva, mužъ ili¹⁰ žena? Na to ti od'govara božastvena mudrostъ i di, da koliko k bogu¹¹ oba ed'nako sagrišata; niš'tarъ mane esu bila mnoga govoren'ê na to, da ki veće sagriša, mužъ ali žena? Govoru, da m'nozi duk'tori govore, da veće sagriša mužъ nere žena. Računъ¹² estъ, da e mužъ bliže bogu nere žena, začъ prie¹³ bi učinenъ¹⁴ bogomъ nere žena. I govore ošće drugi računъ, da¹⁵ mužъ ima biti mudrii i razum'nii nere žena. I za to govore oni, da mužъ veće¹⁶ sagriša. Ošće govore mnozi dok'tori, da žena sagriša veće¹⁷ po m'nogo računi, i govore, da ot' griha žen'skoga¹⁸ ishaêju m'noga zla. Prvo¹⁹ estъ sramota ne i nee²⁰ bližičastva, ka esu²¹ veće nere muža. Drugo zlo estъ, da shaêju²² ž' ne velika sablažnen'ê i uboistra²³. Govoru i svršuju ovu prvu sum'nu, da koliko²⁴ k mucu i k' sagrišen'ju božiju oba ed'nako sagrišata i ote²⁵ pokoru ednako trpiti, ako bude grihъ ed'nakъ. Druga sum'na estъ ovo, ako²⁶ žena ima se pustiti umriti prvo²⁷ nere učiniti grihъ ot' preljubodeistva? Na to ti od'govara božastvena mudrostъ i sveti Av'gustinъ²⁸ i di, da ako učinišъ grihъ, ti zgublašъ dušu, da ako ne učinišъ, ti zgublašъ telo. Vele²⁹ e gore zgubiti dušu nere telo, začъ ed'na estъ vola³⁰ dušev'na a druga e telesna. O-t-oga³¹ imašъ priliku ot' Susan'e, ka voli³² um'riti nere dušu zgubiti s onimi star'ci. Treta sum'na estъ ovo, ki grihъ veći estъ³³, ubiti materъ ali³⁴ ženu?³⁵ Računъ estъ ovo, da mužъ i žena esu od' pleti matere svoje i esu nošeni³⁶ v teli svoje matere³⁷ 9 miseci. Govoru, da sinъ estъ vazda držanъ³⁸ svomu ot'cu

¹ v'si ljudi slišite. ² govore edan' da ih' e. ³ nema: da. ⁴ oba. ⁵ i tako kamenova niju. ⁶ nema: na te. ⁷ sem' svitu i na drugom'. ⁸ i to est' drugi del'. ⁹ ova. ¹⁰ ali. ¹¹ k bogu' iz b. ¹² b nema: računъ do: začъ. ¹³ prie. ¹⁴ stvoren'. ¹⁵ nema: da. ¹⁶ ,veće' iz b. ¹⁷ veće sagriša. ¹⁸ ženskago. ¹⁹ prva. ²⁰ ne bližič'stva. ²¹ nema: ka esu. ²² ishaê(ju) iz' ne. ²³ ubiistva. ²⁴ koliko k sagrišeniju pred' bogom' i k mukam' oba. ²⁵ oćeta ed'naku pokoru. ²⁶ ako se. ²⁷ ,umriti prvo' iz b. ²⁸ Aguštin'. ²⁹ veliko. ³⁰ ,vola' iz b. ³¹ a od' toga. ³² voli prie. ³³ est' veći. ³⁴ ili. ³⁵ ovdje je nešto ispalo i u a i u b. ³⁶ ,esu nošeni' iz b za: i estъ nošenъ, u a. ³⁷ matere svoje. ³⁸ nai više držan'.

i svoei materi. Govoru¹, da ti bi mogalъ pitati i reči, da sveta mati crikavъ dae veću pokoru onomu, ki ubie svoju ženu, nere onomu, ki ubie materъ². Na to ti govorimъ³, da⁴ za to to čini sveta mati crikavъ, da mužъ ne bude tako hitarъ k nožu⁵ učiniti uboistvo⁶. Govorimъ, da človikъ oće vek'se vzdržan'e imiti materi⁷ dati ed'nu polič'nicu nere svoju ženu udriti nožemъ⁸, i po tomъ sveta mati crikavъ dae vek'su pokoru onomu, ki ubie svoju ženu, nere onomu, ki ubie materъ⁹, začъ onъ¹⁰ hitriši učiniti uboistvo proti ženi nere proti materi. Četvrta sumna est' ovo, ako gospodinъ ili¹¹ sudacъ prašća kaš'tigu ed'nomu¹² zločin'cu¹³? Na to ti od'govaramъ, ako e vlašć'ne¹⁴ gospodine sagrišen'e, onъ¹⁵ more prostiti kaš'tigu i krivicu, da ako e krivica proti dobru op'čin'skomu, govoru, da nimašъ prostiti delъ pokore. Govoru¹⁶, ako si sudacъ ili pot'knežinъ ili¹¹ gospodinъ, i ti prav'du držišъ, pokarai zločin'ce s milosrdiemъ i čini da onъ ponese pokoru za grihъ. Govoru ošće, da onъ, ki estъ uzrokъ zapačati pravdu da zločinacъ ne bude kaš'tiganъ, sagriša semrt'no i čini proti prav'di svoi. Govoru, dobro, da pogledašъ človika, ki e sagrišilъ i kakov' e grihъ¹⁷ učinilъ, i ako e dobrihъ priētelъ i kakova stan'ē e¹⁸, ti imašъ pokarati ga, ako e mladъ, smilui se niki dēlъ, ako e starъ, tolikoe, i ako e priprostъ¹⁹ človikъ, ošće se smilui na nega²⁰, ili ako e moć'ne nature ili mled'ne, imii milosr'die na nega i dai mu pokoru s milosr'diemъ. I to estъ²¹, koliko k tretomu delu mudrosti.

V nedelju²² 4. posta.

Poide Isusъ prikъ mora galileiskago²³,
ko e tiberiit'sko²⁴. Ivanъ na 6 kapituli²⁵.

Ove svete i posvećene besede esu pisane po svetomъ Ivani evanjestu²⁶ na 6. kapituli negovihъ evanjestii. Govori evanjestiъ, da budući prešaļ Isuhrstъ more galileisko i tiberiēt'sko²⁷, poide na goru sa učeniķi svoimi i²⁸ za nimъ narodъ mnogъ²⁹. Vidivъ³⁰ Isuhrstъ narodъ

¹ da govoru, da bi ti. ² svoju mater'. ³ odgovaram'. ⁴ da to načini sveta mati crikav'. ⁵ meću. ⁶ ubiistva nad' ženu. Govoru. ⁷ poseći na mater' i dati ei. ⁸ mečem'. ⁹ svoju mater'. ¹⁰ muž' veće pripravan' učiniti ubiistvo. ¹¹ ali. ¹² nema: ed'nomu. ¹³ b dodaje: ako sagriši v tom'. ¹⁴ navlašć'no gospodi sagrišen'e. ¹⁵ tada on'. ¹⁶ govoru, da, ako si pod'knežin' ali sudac'. ¹⁷ kakove grihi e učinil'. ¹⁸ e stan'ē. ¹⁹ priprošć'. ²⁰ nema: i ako pa do: dai mu. ²¹ i to est' tretí del' od mudrosti več'ne. ²² 'V nedilju' iz b u a ima: nedle. ²³ galilēskoga. ²⁴ tiberiisko, i naslídovaše ga mnogi narodi. ²⁵ dodaje: govori. ²⁶ evanjesti. ²⁷ tiberiisko. ²⁸ a. ²⁹ mnogi. ³⁰ vidiv'ši.

velikъ ljudi smilosrdova¹ se nad' nimi, začъ jure bihu tri d'ni za nimъ hodili a ne bihu jili². Reče Isusъ učenikomъ, a veće³ Pilipu hotejući ga iskusiti: kadí očemo mi⁴ vzeti kruha, da bismo mogli ta narodъ nasititi? Reče Pilipъ⁵: meš'tre moi, se⁶ za 200 pinezъ ed'va bi⁷ moglo da bi v'saki edanъ⁸ založai prielъ. Tada reče An'drii: meš'tre, ov'di estъ edanъ ditićъ, ki ima 5 hlibovъ⁹ eč'meniъ¹⁰ terъ¹¹ 2 ribi pečeni, da ča e to toliko ljudemъ? Tada gospodinъ¹² Isuhrstъ čini sesti vasъ narodъ doli na travu i prie¹³ oniъ petъ hlibovъ i zvedъ¹⁴ oči svoi na nebo i blagoslovi e i da e učenikomъ, a oni razdiliše e narodu¹⁵, da bi jili¹⁶. I jiše i biše siti v'si, a bi eđ'sihъ 5000 razvi¹⁷ ženъ i diťce. I kada oni od'jiše¹⁸, zapovide Isusъ učenikomъ, da bi spravili one kus'ce i mr'vice¹⁹, i kada²⁰ spraviše, biše nihъ²¹ 12 košnici²² plnihъ. I kada narodъ vidi to čudo, počeše vapiti: v istinu, to estъ istin'ni prorokъ, ki e prišalъ v'sa mirъ, i hotihu ga krala učiniti. To e evanjelie postava²³.

Od' ovoga sveta i posvećena govoren'ê plkъ sega svita estъ osvauenъ²⁴ pred' gospodinomъ bogomъ od' ed'noga velika griha, ki estъ ubois'tvo²⁵, ko uboistvo²⁵ se čini nadъ ubozimi ljudi ot' tihъ velikihъ bogatacъ²⁶, kihъ²⁷ vapai estъ pošalъ pred' gospodina boga, i za tъ grihъ pravda božastvena hoće učiniti kaš'tigu²⁸. Govori gospodinъ bogъ: hoću poraziti ta plkъ nožemъ²⁹ i gladomъ, kako učinihъ kralju³⁰ Senahirimu³¹ sur'skomu, ot' koga se č'te v knjigahъ čisla na 30 terъ 8 kapituli i na 40 terъ 4 kapituli³². Govori čtenie³³, da ta kralъ Senahirin'ski³⁴ pride okolo³⁵ grada³⁶ krala Ezekie s veliku voisku i posla mu govoreći, da bi se ne ufalъ v³⁷ gospodina boga svoga, i da bi mu dalъ gradъ; ako³⁸ mu ga ne ée dati, on' ga oće učiniti drob'nii nere e prahъ i da ga ošće na žak'manъ učini postaviti. Slišav'shi to³⁹ Ezekie kralъ i poiđe v crikavъ i poče se moliti⁴⁰ govoreći: gospodine⁴¹ bože moi, hoćešъ⁴² moći trpiti riči ove, ke govori ovъ oholi človikъ? Tada gospodinъ bogъ sazva⁴³ Isaiju proroka i

¹ omilosrdova se. ² ili. ³ a navlastito Filipu, hoteći. ⁴ mi očemo. ⁵ Filip'. ⁶ ovo. ⁷ bi se kupilo, da. ⁸ li edan' založil'. ⁹ hlibov'. ¹⁰ eč'meni'. ¹¹ i. ¹² gospodin' naš'. ¹³ priêm'. ¹⁴ i vzved'. ¹⁵ narodom'. ¹⁶ jili. ¹⁷ razven'. ¹⁸ odjiše, reče Isus' i zapoveda. ¹⁹ mrive. ²⁰ kada ih'. ²¹ ih'. ²² knestrige(?) plne. ²³ nema: postava. ²⁴ osvauen'est'. ²⁵ ubiistvo. ²⁶ i bogatih'. ²⁷ kih' ubozih'. ²⁸ kaš'tigu plku. ²⁹ mečem'. ³⁰ kralu. ³¹ Sinarihibu is Surie. ³² nema: i na 40 ter' 4 kapituli. ³³ čtenie' iz ð. ³⁴ Sinahirib'. ³⁵ okolu. ³⁶ grada Erusalima. ³⁷ v ni ednu svoju moć' ni v g. boga svoega. ³⁸ i ako bi mu ga ne dal', da ga oće vas' razvaliti i strti kako prah' a da ga oću vas' na žakman' navrići. ³⁹ nema: to. ⁴⁰ moliti gospodinu bogu. ⁴¹ o gospodine. ⁴² oćeš' li moći zatrpiti. ⁴³ zapovida Isaiju proroku i reče mu.

reče mu: poi k' Ezekii kralju¹ i r'ei² mu, da samъ uslišalъ molitavъ negovu i rei mu od' moe strani, da se niš'tare⁴ ne boi, ê ga oću braniti⁵ i obarovati⁶ ot onoga človika⁷. Govoru, da onu noć posla bogъ⁸ an'jela svoga⁹ i¹⁰ pobi onihъ ljudi Senahirima¹¹ krala 100 tisuć terъ 80 tisuć terъ 5 tisuć. A to nakazan'e¹² posla gospodinъ bogъ za tъ grih' ot' uboistva¹³ i od' poražen'ê, začъ onъ biše prišalъ vzeti i poraziti¹⁴ gradъ¹⁵ i uziti ubozihъ i bogatihъ, a to ne biše ugod'no gospodinu bogu, da bi onъ učinilъ toliku hudobu. Govoru, da gospodinъ bogъ hoće poslati to nakazan'e na v'sakoga¹⁶, ki učini grihъ ot' poražen'ê. Govorimъ¹⁷, da ti bi mogalъ pitati me i reći: ê vidimъ, da ti govorišъ, da ta grihъ estъ veliko mrzakъ gospodinu bogu, dali otil' bihъ¹⁸ znati, po ki način' se čini ta grih' i po koliko načinov'¹⁹ se more učiniti²⁰, a to da se budu²¹ mogalъ čuvati. Govoru, da²² na to ti od'govara sveti Avgustinъ i di, da morešъ učiniti ta grihъ po d'va načina²³. Prvi estъ v' naturi, a to estъ tela človičaskago, a to est', kada ti ga²⁴ činišъ uziti i²⁵ poraziš' ga v negovo têlo. Drugi načinъ estъ v ričehъ²⁶ sega svita. Govoru, da ti činišъ ta grihъ po tri načini²⁷. Prvi načinъ e po pravdi, a to ni grihъ, a to estъ, kada ti prosišъ tvoga stiskajući k prav'di a po prav'di, govoru, da ti ne sagrišašъ. Drugi načinъ e po priliki ot' neprav'de, a to estъ, kada ti vziamašъ po sili i po hin'bi i po ini zakonъ po neprav'di, po komъ ti porazišъ t'voga iskrnega vzimajući negovo prez' negove²⁸ vole; za to čineći ti to vazda sagrišašъ semrt'no. Treti uzrokъ e, po ki ti morešъ poraziti tvoga iskrnega, a to estъ po veliki nemilosti, a to se more učiniti po d'va načina. Prvi estъ v' dobri op'ćen'skomъ, a to estъ, kada si ti bogatъ a ti držišъ i tratišъ dobro op'ćen'sko i kada stavišъ silu na ubozihъ i urijuešъ ubogoga, kada onъ ne more učiniti kako²⁹ bi ti otelъ. Drugi načinъ e, po komъ ti porazišъ³⁰ ubogoga, to estъ po srići od' igre, za to z'nai, da vsaka igra estъ grihъ, i z'našъ, da od' igre ishaê³¹ m'nogo zla. Prvo estъ, da urijuešъ³² gospodina boga sagrišajući semrt'no. Drugo zlo estъ, da urijuešъ dušu t'voju i odlučueši ju ot boga. Treto e tad'ba, a to

¹ k kralju Ezekiju. ² reci. ³ nema: molitavъ. ⁴ ništar'. ⁵ obraniti. ⁶ nema: i obarovati. ⁷ ohologa človika. ⁸ gospodin' bog. ⁹ svoega. ¹⁰ ki ubi. ¹¹ krala Sinirahiba od' negove voiske 100 i 80 i 5 tisuć. ¹² nakazan'e. ¹³ ubiistva. ¹⁴ nema: poraziti. ¹⁵ grad' negov' i nemu i rubati i uziti i. ¹⁶ vsakoga človika. ¹⁷ govoru, da bi me ti mogal'. ¹⁸ bim'. ¹⁹ puti. ²⁰ učiniti ta grih'. ²¹ budu bole. ²² nema: govoru, da. ²³ zakona. ²⁴ ga ti. ²⁵ i paki. ²⁶ ričih'. ²⁷ načine. ²⁸ nega. ²⁹ i onako, kako bi ti otel'. ³⁰ poražaš'. ³¹ ishaêju mnoga zla. ³² nema: od: gospodina boga do: dušu tvoju, a za tim opako: drugo est', da ju odljučueš' od' boga.

es'tь¹ mnogo kratъ človikъ krade, da bi imelъ začь igrati. Četvrto zlo estъ ožura, da on', ki² posujue na igri³, čini ožuru. Peto zlo estъ ubois'tvo⁴, začь dovole kratъ se človikъ ubie nъ ig'ri. Šesto zlo estъ: to su⁵ p'sosti boga i svetihъ⁶. Sed'mo zlo estъ, da človikъ krade domъ svoi i ženu i dit'cu pusti gladomъ umriti⁷, i žena učini⁸ preljubodêistvo za ubožastvo. Os'mo zlo estъ, da urijuešь sedamъ milosrd'stvi. Deveto zlo estъ, da urijuešь iskrnega⁹ i boga, da raz'biêšь ljubavъ ka bi imela biti meju tobu¹⁰ i meju nimъ. Govorimъ¹¹, da d'êvalъ postavi v' zari¹² edanъ ponatъ za pogr'en'e edin'stva božie. Ošće postavi d'va ponta, ko estъ na pogr'en'e nature umilen's'tva Isuhrstova¹⁴, ka estъ ed'na z božastvenu. Ošće postavi tri pon'ti na pogr'en'e svete troice. Ošće postavi 4 pon'te na pogr'en'e četirihъ evanjelistъ. Ošće postavi 5 ponatъ na pogr'en'e¹⁵ 5 ranъ gospodina našego Isuhrsta. Ošće postavi 6 ponatъ na pogr'en'e 6 milostinъ duhov'nihъ. Govorimъ¹⁶ tada¹⁷, griš'niče, kolikъ grihъ činišь, kada ti porazišь tvoga iskrnega timi ričami¹⁸ više rečenimi. Govoru i svršuju ovъ prvi delъ; ako si učinilъ ta grihъ, prosi¹⁹ gospodina boga prošćen'ê i ne čini ga veće, i on' ti oće oprostiti²⁰ tvoi grihъ na vomъ sviti²¹ i na nomъ, i ne će poslati na te onъ srdъ²³ više rečeni. I to estъ koliko k prvomu delu ot pravde božie²³.

Govoru v drugomъ delu, ki našъ uči nikoliko²⁴ naiti milosti od' gospodina boga. Govoru, da učinišь, kako reče²⁵ sveti Pavalъ v svoemъ apostoli. Govori²⁶, da učinišь kako Abraamъ²⁷, ki ispudi vanъ rabu svoju sinomъ²⁸ svoimъ fotivomъ, ka raba²⁹ ne dopuščae živiti pravu ženu³⁰, koi biše ime Sar'ra. Govoru, da Abraamъ učini jisti kruhъ³¹ i vodu piti rabinu³², koi biše ime Agarъ³³, i spudi³⁴ ju vanъ i sinomъ³⁵, komu biše ime Izmailъ³⁶, ki priče nai prie³⁷ idole slaviti. Govoru i razumii to, ča e z'gora rečeno, i razumii duhovnimъ

¹ est', da vno go krat'. ² da on', ki' iz b, u a izlizano. ³ igru. ⁴ ubiistvo. ⁵ nema: to su. ⁶ svetih' božih'. ⁷ mriti. ⁸ učini ti preljubodiistvo. ⁹ ljubav' iskrnega, zač' ti raz'biêš'. ¹⁰ nema: meju tobu. ¹¹ govoru. ¹² on' znaide. ¹³ v zar' edno oko. ¹⁴ božie, ošće postavi 2 pun'ta, ča est' na pogr'en'e nature i umilen's'tva Isuhrsta, ka esta edin'na z božastvenu milostiju. Ošće postavi 3 punti. ¹⁵ nema. 5 ranъ, do 6 punat'. ¹⁶ govoru. ¹⁷ tada tebi. ¹⁸ riči. ¹⁹ prosi prošćen'ê od' gospodina boga. ²⁰ odpustiti. ²¹ svitu. ²² gniv' svoi. ²³ od' prav'di božastven. ²⁴ nema: nikoliko, a: milost'. ²⁵ kako sveti Paval' reče v svoem' apostoli (u a. skraćeno: aple = apostolê; apostolъ ovdje u značeđu 2. akad. rječnika na 95 strani. ²⁶ govoru. ²⁷ Avram'. ²⁸ sa sinom' ne i svojim'. ²⁹ rabine ne tiše dopustiti. ³⁰ ženu Avramlju. ³¹ kruh' isti. ³² rabinju. ³³ Agara. ³⁴ ispudi. ³⁵ sa sinom'. ³⁶ Zmail'. ³⁷ prvo.

zakonomъ. Po Sar'ri imaš¹ razumiti volju tvoju, ka e gos'pa² nad' dušu tvoju, a po rabini, koi biše ime Agara³, razumii t'voju pametъ, ka bi otela gospodovati nad' t'voju volju⁴, a po sini Iz'maili ti imašъ razumiti⁵ tvoe grihe, a po Abraami ti imašъ razumiti pravdu, ka ima izag'nati⁶ nerazumъ vanъ s'zoga sina van s' hiše⁷, to⁸ estъ grihъ, i da činiš⁹, da bude pilъ vodu i jilъ kruhъ. Govoru, da po vodi razumišъ skrušenje i žalostъ, ku ti imašъ imiti za grihi¹⁰ i pokoru trpiti na vomъ¹¹ svitu, i jis'ti od' onihъ petihъ hlib¹² i d'viju ribu, od' kihъ spomina današ'ne evanjelie. Zamiri, da prvi hlibъ e eč'menъ¹³ i žlkakъ. Drugi hlibъ e pokora, ku imašъ činiti za tvoe grihi¹⁴. Treti hlibъ estъ sveta isprovidъ, ku imašъ činiti¹⁵ za tvoe grihe. Četvrti hlibъ estъ traćen'e, ko¹⁶ imašъ činiti vsakomu, komu budeš¹⁷ ča vzelъ¹⁸. Peti hlibъ estъ divicionъ, ki imašъ imiti v gospodina boga za tvoe grihi¹⁴ i sledujuće¹⁹ o-d-obra v bole, da budešъ mogalъ preiti more galiléis'ko, a to e sa svitъ, ko se more reći more žlko, ko more se²⁰ po tri računi prehaê. Prvi način'²¹ se prehaê ob êdri. Drugi²² način' se prehaê o veslihъ, treti način'²³ se prehaê plavajućъ²⁴. Govoru prvo, da esu nici, ki prehaêju²⁵ o êd'ri. To su²⁶ oni, ki umiraju prez' semrtnoga griha²⁷ s milostiju svetago duha²⁸, kako esu bili sveti, ki su tudie pošli v carstvo²⁹ nebeskoe, častъ i slavu. Govoru ošće, da esu³⁰, ki prehaêju³¹ na veslihъ, a to esu dobri redov'nici, ki prehaêju obslužujući svoi redъ i zapovidi božie³² i svoihъ stariihъ i³³ učeći svoi plk', da bi ne pogibli ti, ki plavaju, i da bi e svoim' trudom' pripelali va no tiho pristanišće, a to est' v cesarstvo nebesko, i nastoeći³³ i inimi dobrimi deli. Govoru ošće, da esu nici³⁴, ki prehaêju plavajućъ, a to estъ vele³⁵ s veću i težu³⁶ fatigu, a to estъ v'sa op'čina krst'ěnska³⁷, ki nisu v redu ni ed'nomъ³⁸ nere³⁹ va nomъ, da su v Hrista verovali, a ti su vodi⁴⁰ v'nutarъ do grla, a to estъ v blazi sega svita, a ti prikъ gredu s velikim' trudomъ

¹ ti imaš'. ² ka gospodue. ³ Agara. ⁴ volu tvoju. ⁵ nema od ovde do: razumiti. ⁶ van' izignati. ⁷ is hiže. ⁸ a to. ⁹ učiniš', da bude il' kruh' i pil' vodu. ¹⁰ grihi tvoe. ¹¹ sem'. ¹² hlibov' i od' d'viju. ¹³ od' êč'mena. ¹⁴ grihe. ¹⁵ učiniti. ¹⁶ ko ti imaš' učiniti. ¹⁷ si. ¹⁸ krivo vzel'. ¹⁹ nastoeći od dobra na bol'. ²⁰ se prehaê po tri račune ili po tri puti. ²¹ prvi način' est', po kom' se to more prehaê, a to est' na êdro. ²² po drugi. ²³ po treti zakon'. ²⁴ plavajući. ²⁵ prehaêju to more. ²⁶ a to esu. ²⁷ griha smrtnoga. ²⁸ duha svetago. ²⁹ cesarstvo nebesko s veliku častiju i slavu. ³⁰ esu druzi. ³¹ prehaêju to more. ³² gospodina boga. ³³ Od ovdje do: i inimi je dodano iz b. ³⁴ treti ljudi, ki prehaêju to more plavajući. ³⁵ nema: vele. ³⁶ teš'ku fatigu i trudom'. ³⁷ plka kršćanskoga. ³⁸ nema: ni ednomъ. ³⁹ nego da su. ⁴⁰ va vodi.

sega svita, začь oni prikь gredu plavajući po blazi i po deletihь i po trudi i po žalosti¹ sega svita a² ti prik gredu s velikim' trudom' sega svita, ki se trpi po mnogo računi sega svita. I to estь³ koliko k drugomu delu.

Govoru v tretomь delu, ki nasь uči nekoliko mudrosti. Govoru, da zamirišь ov'di 5 hlibov', ko e 5 naukovь, ki hote biti prud'ni duši t'voei. Govoru, da prvi hlibь estь mater'ni, drugi e mud'ri, tretí estь pokor'ni, četvrti estь posvećeni, peti est' božastveni. Govoru, da prvi hlibь estь zvanь mater'ni. Zamiri, da ti imašь jis'ti hlibь, ki estь prave fatigue i truda⁵ tvoga, i ne tii⁶ jisti hlibь od' žalosti ubozih⁷, kako čine oni mizite⁸ i kako čine prokleti ožur'nici i tršci⁹ i meš'tri i vsake vrste ljudi, ki ne živu od' svoje fatigue¹⁰ nere od' ubozih ljudi držeći nihь blago hineći nihь trudь¹¹ prodajuě¹² kupujuě. Govoru, da ti jidu hlibь boleznivi. Govoru tebi, ki grešь po božiju putu¹³, da imaš' jisti¹⁴ hlibь od' svoga¹⁵ truda, ako oćešь imiti dobro i rados'tь na semь sviti¹⁶. Kako estь to is'to, govori sveti duhь¹⁷ po ustihь proroka¹⁸: blaženь oće biti onь, ki bude jilь¹⁹ hlibь ot truda ruku nega, i blažena oće biti žena nega kako rozga, ka e plodovita²⁰, i hote stati sinove nega kako mladice maslini²¹ okolo stola negova. Govoru, da ta hlibь mater'ni²² dobiva se s trudomь i s rados'tiju i slat'kostiju i ji²³ se s obiteliju. Drugi hlibь zove se²⁴ mudri, ka mud'rostь dobiva se s veliku fadigu²⁵, i kada si ju dobilь, ti ju²⁶ uživašь slat'kostiju²⁷ i nastoišь s velikimь vesel'emь; kada se boišь boga, primišuešь²⁸ i mudrostь tvoju²⁹ k spaseniju iskrnega tvoga³⁰ a za ljubavь božiju. Govoru tebi, ki jišь hlibь boleznivi, učini kako govori prorokь po svetomь duhi³¹, da se d'vig'nešь. Govori od griha, ki³² sedišь v' nemь i nauči se mudrosti, ka te pripela v strahь boži. Govori prorokь: počelo³³ premudrosti strahь boži³⁴. Treti hlibь estь vazvanь³⁶ pokor'ni, a ta hlebь vele sladakь³⁷ i dobarь, kada se dobude³⁷, a dobiva se s velikimь trudomь, a to estь, kada učinišь pokoru³⁸ ot tvoihь grihovь, i kada si svršilь pokoru, ti ostaešь vele³⁹ veselь. Kada si ti jilь tvoga hliba slat'koga⁴⁰, ti ostaešь priětelь

¹ žalostih'. ² od ovdje do: I to je iz b. ³ i to est' drugi del' od milosti božastvene. ⁴ zvan' est'. ⁵ truda pravoga. ⁶ ne ji hliba. ⁷ ubozih' iz b. ⁸ mnozi oni misite. ⁹ krivi trš'ci. ¹⁰ fatigue. ¹¹ blago i trud'. ¹² prodajući i kupujući. ¹³ božim' putem'. ¹⁴ isti. ¹⁵ tvoga. ¹⁶ svitu. ¹⁷ duh' sveti. ¹⁸ proroka Davida. ¹⁹ il'. ²⁰ ,kako rozga, ka e plodovita' je iz b. ²¹ od masline. ²² pravi. ²³ uživa se sa. ²⁴ se zove. ²⁵ fatigu. ²⁶ nema: ju. ²⁷ nema: slat'kostiju tu, već iza: vesel'em'. ²⁸ pridružueš'. ²⁹ tvoju mudrost'. ³⁰ tvoga iskrnega. ³¹ duhu. ³² ti ki. ³³ načelo. ³⁴ gospodni. ³⁵ zvan'. ³⁶ est' sladak' vele i. ³⁷ dobiva pravo. ³⁸ pokoru pravu. ³⁹ vas'. ⁴⁰ b dodaje: od' pokore.

boži. Četvrti hlibъ estъ posvećeni, a to estъ presveto tĕlo Isuhrstovo, i kada priimašъ¹ ta hlibъ, kršćeniče², ti ga imašъ prieti strahomъ³ počtujući⁴, koliko nai veće morešъ i prieti ga, ĉa nai dostoinie morešъ, i kada ga⁵ primešъ, ti oćešъ ostati vasъ kun'ten'tь, i oće te⁶ obarovati od semrtnoga griha. Peti hlibъ estъ zvanъ božastveni, ko estъ slat'ki i milosrdivi⁷ Isuhrstъ, ki govori: ê samъ hlibъ živъ⁸, ki samъ prišašъ s nebesa⁹. Govoru, da ta hlibъ¹⁰ dobiva se s velikimъ trudomъ. Govoru¹¹, da dobiva se ta hlibъ dobri nebeski z dobrotami, a to estъ vĕra, ufanie, ljubavъ, prav'da, mudrostъ, kripostъ, strpenie¹² i smerenie, i v'saka ina dobrota, ka se more zreći¹³ i pomisliti. A paki, kada mi budemo v cars'tvi nebeskomъ¹⁴, mi oćemo s radostiju jis'ti¹⁵ ta hlebъ, a to es'tь gospodina našego¹⁶ Isuhrsta, razmišljujući¹⁷ ono sveto troistvo¹⁸ dajući namъ stanovito božastvo na vomъ¹⁹ sviti i na nomъ. I to estъ koliko k tretomu delu²⁰.

V ponedilakъ 5. posta²¹.

Bliz' biše paska, praznik' ijudiiski, vnide Isus' v Erusalim' i naide ondi prodajući. Ivan' na 2 kapituli govori²¹.

Ove svete i posvećene besede rećene su²² po svetomъ Ivani evanjelistu na 2 kapitula negovihъ evanjelii pisane. Govori sveti Ivanъ, da budući Isuhrstъ prišašъ v crkavъ v danъ praznikъ naide on'di, da se ĉinaše trgъ, i ne more toga trpiti. Izag'na vanъ vsihъ ki tržstvo ĉinahu i ožuru, govoreći onъ: dom'²⁴ moi domъ molit'vi, a vi stvoriste pećinu razbojnikomъ. Vidiv'si to farisĕi rekoše Isuhrstu: v'koi moći²⁵ to ĉinišъ? Tada odgovori Isuhrstъ i reče: razorite crkavъ siju, i po trihъ d'nehъ saziju ju. A oni od'govoriše i reše²⁶: o'ći naši 40 letъ staše terъ 6²⁷ sazidati ju, a ti govorišъ, da v trihъ d'nehъ hoćeš' ju sopetъ²⁸ načiniti²⁹. Zamiri, da Isuhrstъ³⁰ ne govoraše od one crkve sega svita, da govoraše od' svoga tĕla malo ne izreći³¹: vi oćete ubiti ovo tĕlo, ê³² paki po trihъ d'neh' vstanu, i paki³³

¹ priemleš' ta. ² o hrst'ĕnine. ³ s velikim' strahom'. ⁴ počtujući ga. ⁵ ga tako dostoino. ⁶ te bog'. ⁷ milostivi. ⁸ živi. ⁹ nebes'. ¹⁰ hlib' nebeski. ¹¹ nema od: govoru do: dobrotami. ¹² strplenie. ¹³ reći. ¹⁴ v nebeskom' cesarastvi. ¹⁵ uživati. ¹⁶ našega. ¹⁷ naslaĕjući se i gledajući. ¹⁸ troistvo, ĉa est' o'ća i sina i duha svetago. ¹⁹ sem' svitu i na drugom' va viki. ²⁰ delu od mudrosti. ²¹ u a svega toga nema, uzeto je iz b. ²² esu rećene. ²³ prazdnika. ²⁴ to e dom'. ²⁵ ku oblastiju ali moćiju. ²⁶ rekoše. ²⁷ 40 ter 6 let' staše otijuć' sazidati (bez: ju). ²⁸ opet'. ²⁹ sazidati. ³⁰ gospodin' naš' Isuhrst'. ³¹ govoraše, da. ³² a ê. ³³ i tada po tom'.

vi očete razumiti, v' koi moći ê činu¹ to. A oni ne razumiše to², i počeše ga hvaliti govoreći: mi znamo, da si ti dobarъ človiĥъ. A Isusъ nimъ ne verovaše, začъ onъ z'naše, da³ ga nenavidehu. I to estъ⁴ postava svetago evanjeliê.

Od' ovoga sveta i posvećena govoren'ê plĥъ sega svita estъ osvauenъ pred' gospodinomъ bogomъ za edanъ velikъ grihъ, ki se zove nenavistъ. I za t' grihъ oće gospodinъ bogъ poslati kaš'tigu vrhъ⁵ plka krst'enskoga. Govori gospodinъ bogъ: a ê⁶ oću učiniti tomu plku, kako učinihъ Kainu, ki ubi brata svoego⁷ Abela za nenavidostъ⁸. Govoru, da ide za tъ grihъ i rasteče⁹ se po svitu i učini zalъ konacъ, da¹⁰ onъ bi ub'enъ v' ed'noi dubravi¹¹ i bi osuenъ. Govoru, da zamirišъ, koliko zlo čini¹² ta nenavidostъ⁸ stvoren'ju segasvit'nemu¹³. Nai priê¹⁴ učini Adama učiniti grihъ, i pakъ bi izag'nanъ¹⁵ iz raê zemalskoga i pride semrtъ¹⁶ na si svit' za nenavidošê¹⁷ d'êvlu, ki nenavideše¹⁸ stvoren'e¹⁹ sega svita, i bi pod'ložennъ²⁰ ka vsimъ nečistoćamъ sega svita, ke se mogu reći i pomisliti: k²¹ gladu, žei, zimi i teplu i v'sakoi riči do naiman'sega čr'va, i znamo da²² mi smo podloženi²³ i ka v'simъ nemoćamъ i v'nutarъ do semrti. Govoru, da nai prie za grihъ ot' nenavidost'i²⁴, ku nasъ nenavidiše²⁵ d'êvalъ, učinilъ nas' e pod'loženi²⁶ v'simъ nečistoćamъ, ke samъ rekalsъ zgora. Govoru, da ti bi²⁷ mogalsъ pitati i reći: od'kudъ²⁸ ishaê ta nenavidošê²⁹? Na to ti od'govara sveti Av'gustinъ i di, da m'noga telesa protive se ed'no drugomu, a to e, da e razdenostъ³⁰ od naturi i moćnosti ed'noga³¹ do drugoga. Govoru³², da estъ ed'na pića, ka prudi ednoga životu a drugoga životu škodi. Kako to estъ isto, govoru, da kruhъ prudi človiku a kragulu³³ škodi. Ošće vidišъ, da êdъ es'tъ prudanъ³⁴ z'mii, a človiku š'kodanъ³⁵. Govoru³⁶, da kako e têlo razlučeno vanъ nature, tako mu š'hodi. Govorimъ³⁷ tada, da nenavidostъ³⁸ ishodi s³⁹ tela razlučena, a to e s³⁹ tela zla i nečis'ta, ko nenavidi svoga iskrnega, i z'nai, da nenavidostъ³⁸ ishaê po četirihъ načinihъ. Prvi načinъ estъ³⁹

¹ ku moć' ê činju to. ² toga. ³ da govorahu po nenavisti i da ga nenavidehu. ⁴ est' evanjelie rečeno, kako stoi. ⁵ vrhu. ⁶ nema: a ê. ⁷ svoga. ⁸ nenavist'. ⁹ pride hodeći po svete. ¹⁰ i. ¹¹ gori, zač' hoêše na četverici kako pas' manen' i pogibe i v viki bi osuen'. ¹² učini. ¹³ sega svita. ¹⁴ prvo. ¹⁵ iz'gnan'. ¹⁶ smrt'. ¹⁷ nenavist' d'êvlju. ¹⁸ nenavideše. ¹⁹ stvoren'e' iz b. ²⁰ pod'ložan'. ²¹ nema: k. ²² i znamo, da' iz b. ²³ pod'ložni v'sakoi nemoći. ²⁴ nenavistí. ²⁵ nenavideše. ²⁶ pod'ložnih'. ²⁷ bi tí. ²⁸ kuda. ²⁹ nenavist'. ³⁰ razdenost', možda: razdêl'nost' ili razdêlenost'; u b ima: razdileneno. ³¹ od' ed'noga. ³² b nema od: govoru sve do: škodi. ³³ kragulju. ³⁴ prudi. ³⁵ škodi. ³⁶ nema od: govoru do drugoga govoru. ³⁷ govoru. ³⁸ nenavist'. ³⁹ is. ⁴⁰ zove se strah'; drugi se zove biti z vana; tretó se zove sum'nen'e; četvrto se zove žalovan'e od dobra iskrnega.

strahъ zvanъ, drugi načinъ estъ zvanъ odrišen'è, treto estъ zvanъ sumnen'e, četvrto e z'vanъ žalovan'e iskrnega dobra, a to estъ nai gore. Govoru, prvi¹ estъ z'vanъ strah', a to estъ, kada ti vidišъ ed'noga, da onъ zlike² na visoko blagomъ i imen'emъ, i da se³ boiš', da ti ča ne naškodi ali na životъ ali na blago ali na glasъ ali na ino dobro, ko estъ tvoe, ali ako se boišъ, da negovimъ dobromъ ne naš'kodi dobru op'čin'skomu. Govorimъ⁴, da to ni grihъ nenaviditi da i kun'ten'tъ biti vsakomu nega zlu⁵, a to za⁶ uzrokъ, da onъ zalъ človikъ, a to, da ne bude imelъ moćъ⁷ žalostiti tebê ili⁸ činiti proti dobru op'činskomu, li ne budi uzrokъ, da⁹ si kuntentъ negovu zlu za uzrokъ toga mašćen'è. Govoru, ako se ti raduešъ negovu zlu za uzrokъ tvoga mašćen'è, ti sagrišašъ semrt'no; da ako bi kun'ten'tъ za uzrokъ prav'de, da bi pravda imila svoju spravъ¹⁰, da to ni grihъ. Kako e to is'to, spominai¹¹ se, da gredući sini¹² Izravilevi¹³ z' Ejupta radovahu se, da paraonъ¹⁴ pogibe s voi svoimi¹⁵ v mori črm'neemъ¹⁶. Govoru, da oni ne biše¹⁷ kun'ten'ti zlu¹⁸ nihъ, da biše kun'ten'ti osloboeniê svoga. Drugo¹⁹, ko čini ta grihъ, ko estъ z'vano odrišen'e, govoru, da to estъ dobro za te, a to estъ, kada ti vidišъ ed'noga ili²⁰ veće, ki su v milosti boži, ali kada slišiš' govoreći od' ed'noga svet'ca ili dobra človika, ki su v' cesarastvi boži, govoru, da videći se ti odrišenъ²¹ od' onoga dobra, ko oni imaju sada, govoru, da zavidiš'š²² ti nimъ, da²³ ti nimašъ onu milostъ, ku oni imaju ot' gospodina boga, ti ne sagrišašъ, li ne budi žalostanъ dobra²⁴ iskrnega duhov'noga i teles'noga, ko oni imaju. Treto²⁵ dobro e zvano sum'nen'e, govoru, da to, kada ti li oćešъ suditi mudrostъ božiju, a to estъ kada ti vidišъ ed'noga zla²⁶, da ima dobro, i paki ti vidišъ, da edanъ dobarъ ima²⁷ zlo, i v tom' imašъ zavidostъ²⁸, govoreći, da²⁹ dobarъ ima zlo a³⁰ zalъ ima dobro, govoru, da ti semrt'no sagrišašъ, da daešъ uzrokъ boži mudrosti, začъ ti ne z'našъ, da ono dobro, ko ima onъ zalъ mužъ³¹, a koe gospodinъ bogъ čini za dobro negovo, govoru, človikъ³² zali e učinilъ niko dobro, da ga³³ oće platiti go-

¹ naiprví. ² pride. ³ se ga. ⁴ govoru. ⁵ ,zlu' iz b. a ima: zla. ⁶ da e. ⁷ moći. ⁸ ali. ⁹ od: da si pa sve do: pravda nema u b. ¹⁰ svoi račun'. ¹¹ spominam' se. ¹² iz b: gredući. ¹³ Izdravilevi iz'. ¹⁴ faraon'. ¹⁵ i voi negovi. ¹⁶ črmniem'. ¹⁷ bihu. ¹⁸ pogibeli. ¹⁹ drugi način' se zove biti z vana. Govoru, da to est' dobro. ²⁰ ali. ²¹ biti z vana. ²² zavideći. ²³ za to da. ²⁴ za no dobro tvoga iskrnegu ili duhov'no ili teles'no. ²⁵ tretí način' se zove sumnene, a to est' kada ti li oćeš'. ²⁶ zla človika. ²⁷ da ima. ²⁸ zavidošć'. ²⁹ da ta dobri. ³⁰ a ta zali. ³¹ on' človik'. ³² da on' človik'. ³³ za ko ga oće g. bog' platiti.

spodinъ bogъ na vomь¹ sviti; govoru, da onъ človikъ dobri, koga ti vidišъ trpeći ko² zlo na semъ sviti³, nimašъ⁴ suditi, začъ ti ne z'našъ, zač' mu bogъ dae ono zlo na semъ sviti³, i ne znašъ, ako e ono na negovo osuen'e ali na negovo spasen'e. I za to govoru, da ti nimašъ suditi to, ča čini božastvena mudrostъ proti nega stvo-ren'ju, začъ onъ⁵ ne čini nigdare nere dobro i stanovito isto. Četvrti načiň estъ zvanъ⁶ žalovan'e ljuc'koga dobra. Govoru, da ta nenavidostъ⁷ estъ vsagda⁸ semrtni grihъ, i ot toga griha ishaê petero zlo. Prvo zlo e nenavistъ⁹. Kako e to is'to, da vidiv'si ti tvoga iskrnega, da on bole nosi svoju stvarъ¹⁰ nere ti, tudie¹¹ ga nenavidišъ, a to¹² prihâe v¹³ vsihъ oficiêhъ¹⁴ i meštriêhъ. Drugo zlo estъ zlo¹⁵ govoren'e od'¹⁶ tvoga iskrnega, da ti vazda¹⁷ hodišъ i govorišъ zlo do tvoga iskrnega onomu¹⁸, ki mu dobro oće, a to činišъ postaviti ga v nenavistъ¹⁹ onomu, ki mu dobro oće. Treto zlo estъ uboistvo²⁰, a to da zlo govorišъ do nega hotijući mu vzeti negovъ²¹ dobarъ glasъ. Četvrto zlo e žalovan'e, ko is'haê s²² toga, kada ti vidišъ svoga iskrnega, da bole nosi svoju stvarъ nere²³ ti, govoru, da ti budešъ toliko žalostanъ hodeći²⁴, edući, p'jući i ne hoteći viditi ni ed'noga dobra negova. Peto zlo estъ radostъ, ku ti imašъ vidući²⁵ zlu stvarъ svoga iskrnega. Govoru, da vidiv'si ti to i veselíš' se negovi š'kodi i nega²⁶ zlu, to čineći ti vazda sagrišašъ semrt'no. Računъ estъ, da ti činišъ proti redu ljub've, ka bi imila biti meju tobu i meju nim'. Govorimъ²⁷, da gospodinъ bogъ oće nakazati velikimъ nakazan'emъ²⁸ ta grihъ na tomъ sviti²⁹ i na nomъ. I to estъ, koliko k prvomu delu, ki pristoi k pravdi božastvenoi.

Govoru v' drugom delu, ki našъ uči naiti milostъ ot boga³⁰. Govoru, da razmislišъ ovo sveto proročastvo, ko e pisano v knjigahъ carskihъ³¹ na 5. kapituli. Govori, da va vrime Solomunovo³², kada biše onъ³³ kralъ va Izdravili, pridosta preda nъ³⁴ d'vi ženi blud'nici, ki stočhota³⁵ v' ed'noi hiši³⁶, i vsaka imiše sina. Ča³⁷ hoti nesrića, da ed'na udavi svoga sina pod' sobu speći. I kada očuti i vidi, da sinъ

1 sem'. 2 ko godi. 3 svitu. 4 nimaš' ga. 5 oni ne čine. 6 se zove. 7 nenavist'. 8 vsagda est'. 9 nenavidost'. 10 stvar' svoju i svoje dugovan'e. 11 nega. 12 to nai veće. 13 va. 14 oficiêlih' i v meštrih'. 15 nema: zlo. 16 do. 17 vsagda. 18 na ime pred' onim'. 19 v nepričzan' i v' nenavist'. 20 ubiistvo. 21 negov' glas' počten' i dobar'. 22 od'. 23 nego. 24 i jidući i p'jući i hodeći ne otijući viditi. 25 videći ti tvoga iskrnega zlo noseći stvari svoje ili dlgovan'e svoje. 26 negovu. 27 govoru. 28 zakonom' i velikim' nakazaniem'. 29 svitu i na drugom'. 30 gospodina boga. 31 cesarskih'. 32 krala Salomuna. 33 on' biše. 34 pred' nega. 35 stahota. 36 hiži. 37 nema: ča.

ee¹ biše mr'tav', dvig'nu se i v'ze sina svoga² mrtvoga i postavi³ ga v postilu onoi svoei tovarišici⁴ a nee⁵ živago⁶ v'ze i postavi ga poli sebe. I kada se⁷ ta nee¹ tovarišica probudi i naide sina⁸ mrtva i tudie vsta i važ'ga sviću, i pogleda i vidi da ni⁹ sinь nee, i tada bi veliko karan'e meju nima: govoraše ed'na¹⁰, da e sinь tvoi mrtavь, a¹¹ druga govoraše, da e tvoi sinь mrtavь. I tako poidosta pred' krala Solomuna, govoreći pred' nimь to isto pregovaran'e, ko¹² biše meju nima. Slišeći to Solomunь¹³ čini ov'di¹⁴ prinesti nožь¹⁵ i zapo-vida, da¹⁶ onь ditićь živi bude ras'sićenь na polь i da dadu edanь polь ed'noi a drugi drugoi. Slišeći tu sen'ten'ciju¹⁷ ona, ka biše umorila sina svoga i reče: gospodine moi¹⁸, ê samь vele kun'ten'ta. Tada od'govori mati vlašća živoga otročića i reče: gospodine moi, srce me moe boli sina moga radi, daite ga nei a ne ubiite¹⁹ nega. A druga govoraše: ni tebi ni mani, da²⁰ obima razdeli se. Tada kralь poz'na, da ona, ka ne tiše da bi ub'enь otročićь, da e mati nega, zač' ju srce boleše²¹, i reče²²: daite nei dite živo, ne ubiite²³ nega. I kada ljudi vidiše toliku mudrostь, ku biše dalь bogь²⁴ nihь gospodinu, zahvališe bogu²⁵. Govoru tebi, grišniče, da morešь razumiti, da ti²⁶ d'vi ženi bludnici, ki pribivahota v' ed'noi hiši²⁷, to estь tvoê vola i nerazumь t'voi²⁸: nerazumь estь ubilь i zadavilь pravdu, ka ima²⁹ živiti, i tebi govoru, da nerazumь i vola činita kar'bu³⁰ za sina živoga, ko estь razumь. I govori vola k nerazumu: ti si³¹ ubilь tvoga sina. Govori³² nerazumь: pače si³¹ ti ubila tvoga. Vidi'ši tu³³ kar'bu, ka e v duši t'voei, ti imašь poiti pred' krala Solomuna, ko e gospodinь bogь, i prositi za pravde, a onь hoće od'lučiti po prav'di i hoće vrnuti sina živoga vlašćei materi negovi, ko estь vola, ka oće odlučiti, da bude na kupь razumь s volju božiju, a on' se oće smilovati na te na vomь svitu i na nomь³⁴. To estь koliko k³⁵ drugomu delu³⁶.

Govoru v tretomь delu, v' kom' se³⁷ uči mudrosti. Za to zamiri ov'di³⁸ tri sum'ne, ke su³⁵ k našemu nauku. Prva sum'na estь ovo,

¹ ne. ² svoga sina. ³ pod'ložī. ⁴ one svoje tovarišice. ⁵ ne. ⁶ sina. ⁷ se probudi. ⁸ dite mrtvo. ⁹ ne biše ono sin' ne. ¹⁰ ed'na drugoi. ¹¹ a sin' moi est' živ', i tako pridosta. ¹² ko i prvo meju sobu činahota. ¹³ kral' Solomun' i učini. ¹⁴ nema: ov'di. ¹⁵ meč'. ¹⁶ da se ono dite živo razsiče na dva pola.⁷ ¹⁷ šen'ten'ciju. ¹⁸ b nema sve do drugi put: gospodine moi. ¹⁹ ubiíte ga. ²⁰ nego da. ²¹ bolaše za nim'. ²² reče kral'. ²³ i ne ubiíte ga. ²⁴ bog' dal'. kralu nih'. ²⁵ gospodinu bogu. ²⁶ tē. ²⁷ hiži. ²⁸ tvoi nerazum', a. ²⁹ bi imela. ³⁰ karabu. ³¹ esi ubil' sina tvoga. ³² govori paki. ³³ ti tu. ³⁴ drugom'. ³⁵ g. ³⁶ delu od' milosti božastvene. ³⁷ ki nas' uči. ³⁸ nema: ovdi.
³⁹ nema: ke su.

ki e onь grihь, ki e nai¹ veće pokaranь od' gospodina boga, e li² nenavidostь³ ali skupostь? Na to ti od'govara božastvena mudrostь⁴, da zamirišь ov'di d'vi riči, ke su⁵ ovo. Govoru, da imašь z'nati, da gospodinь bogь estь vele pokaralь grihь duhov'ni, a skupostь i ozura estь grihь telesni. Govoru, da gospodinь bogь estь vele pokaralь grihь od skuposti i od ožure i od šimonie, začь ta grih' se vraća⁶ k š'kodi iskrnega na semь sviti⁷. Govoru, da⁸ gospodinь bogь da e mnogo kratь pomastilь⁹ te grihe. Govoru, da nenavidostь³ e grihь duhov'ni¹⁰ i ta grih'¹¹ e stvorilь gore ljudemь sega svita, zač' e osudilь dušu i telo. Zamiri, koliko z'la stvorila estь nenavidoščь⁸ ljudemь sega svita. Govoru, da d'èvalь vidiv'si¹², da bogь biše človika učinilь k svomu podobstvu i k svomu blaženstvu¹³, a to, da bi napnilь stoli¹⁴, ki bihu prazd'ni, ot' kihь biše zvrženь¹⁵ d'èvalь za negovu super'biju. Govoru, da d'èvalь poče nenaviditi toliko Adama i Egu¹⁶ znajući i videći, da v'se¹⁷ stvoren'e ima iziti ž niju, govoru, da ide i poče tentati Egu od' griha goltonie¹⁸. Toliko ihь ten'ta, da čini¹⁹ sagrišiti oba d'va, i bista izag'nana²⁰ z raè zemalskoga, i ostaše v nemilosti gospodina boga oni i mi, i učiniše nasь podlož'ni²¹ grihu²² od' začet'è i vsakoj nemoći. Govore naši doktori, da za nenavistь d'èvlu²³ vlize v' nasь semrtь tèles'na i bismo izagnani²⁴ vanь od' griha²⁵ i osta u nas' v'se vonjuće za grihь od nenavidosti. Govoru i svršuju ovu prvu sum'nu, da grihь od' nenavidosti vek'si i estь pokaranь od' gospodina boga, začь estь duhov'ni. Govoru, da Zidove nenavidehu gospodina Isuhrsta, začь vièhu, da biše razum'nii od' nihь. Druga sum'na e, ča e veći uzrokь ali prilika od' nenavidosti ali nenavidostь ot' priliki? Na to ti od'govara božastvena mudrostь i di, da esta d'vi priliki, ed'na se zove naturala, a druga prihod'na, a to da mi razumišь: ti vidišь d'viju, ka se budeta pregovarati nakupь ali hote igrati, a ti hoćešь tudie ednoga stranь držati, a to estь zvan'na prilika naturala i ta prilika nistь uzrokь nenavisti. Govoru drugo, da e ed'na druga prilika z'vana prihod'na, a ta estь uzrokь od' nenavidost'i, a to estь, kada ti vidišь tvoga iskrnega, da ima bole ot tebě,

¹ nema: nai. ² ali. ³ nenavist'. ⁴ i di. ⁵ ki sta. ⁶ obraća na š'kodu. ⁷ svitu. ⁸ da e (a nema drugo: da). ⁹ ,pomastilь' iz *b* za: prostilь u *a*. ¹⁰ duhov'ni, a skupost' i ožura est' grih' telesni. ¹¹ grih' duhov'ni učinil' e gore. ¹² vidiv'si d'èval', da biše bog'. ¹³ božastvu. ¹⁴ svoje one prestole. ¹⁵ biše zvržen'. ¹⁶ Ejugu, poznavajući ¹⁷ da vsak' narod' od' stvoren'è imiše izaiti iž niju, i dim'. ¹⁸ gutonie. ¹⁹ učini. ²⁰ izgnana iz. ²¹ pod'ložnih'. ²² grihu naturalomu od' začet'è. ²³ d'èvlju. ²⁴ ,bismo izag'nani' iz *b*. ²⁵ iz raè i grihu pod'ložni i osta u nas'. (Ovdje je u *b* istrgnut jedan list.)

i ta nenavidostъ estъ nai veće meju trš'ci i meju meš'tri. I tako govorimъ ot vsake ine riči. Treta sum'na estъ ovo: ča estъ vek'se, nenavistъ ali naglostъ? Na to ti od'govara božastvena mudrostъ i di: i druga esu zla. Govoru, da se imašъ silovati i čuvati se ed'noga i drugoga. Govoru, da naglostъ estъ ričъ nagla, ka prihæ vredъ i od'haæ vredъ. Govoru, da li nenavidošćъ estъ gora, začъ ostae v' mužu i v' ženi smišana, a to estъ, da nigdare ne more se nasititi človikъ. I to estъ koliko k tretomu delu, ki nasъ uči mud'rosti.

V utorakъ 5. posta.

Beše prazdnikъ ijudeiski¹, bē Isusъ v crikvi i učaše ljudi. Ivanъ² na 7. kapituli negovihъ knigъ.

Ove svete i posvećene besede esu rečene po evanjestu³ svetomъ Ivani na 7. kapituli negovihъ evanjestii. Govori evanjest', da budući Isuhrstъ v' templi i učaše ljudi; slišav'si to parisii i sr'êhu se govoreći: onъ prodikue, a ni se nigdare učilъ k'nigi, i toliko mudro onъ⁴ govori, od' kudъ onъ ima toliku mudrostъ? Vidiv'si to dobri Isuhrstъ i poznavъ mišlenie ihъ i reče⁵: učenie moe nestъ moe⁶, na poslavšago me. Govoru, da Isuhrstъ govoraše istinu, ka človiku ne biše negovo, da koliko k božstvu biše negovo. Govori Isuhrstъ: vi imate v zakoni Moiséovi, da danъ⁷ subot'ni vi obrežujete⁸ vaša otročeta i govorite, da ni grihъ, a vi nečisti parisêi i pis'ci⁹ govornite, da ê zlo činimъ, da v' subotu ozdravljamъ človika od' bolezni tela i duše, i za to vi mi zlo očete i išćete ubiti me¹⁰. Tada od'govoriše parisêi¹¹ i pis'ci: mi poz'nasmo, da ti d'êvla imašъ v' sebi, k'to¹² te očete ubiti? A Isuhrstъ od'govori¹³: ni to is'to, da bi¹⁴ d'êvla imilъ po tъ zakonъ, ki vi govorite, da ovo e, da d'êvli esu podloženi¹⁵ mani v¹⁶ veki. Govoru vamъ, nečisti ljudi, da nimate suditi po obrazu, da pravdanъ sudъ sudite. Govoru¹⁷, da vi sudite, da samъ ê zalъ kako vi¹⁸. (Čti pravo.)

Od' ovoga sveta i posvećena govoren'ê plkъ sega svita estъ pokaranъ¹⁹ od' ed'noga velika griha, ki se zove sum'na i sudeći iskrnago²⁰. Iza tъ grihъ krst'êne esu ovaeni pred' gospodinomъ bogomъ, i za tъ

¹ praznik' ijudiiski. ² Ivan' govori. ³ evan'elist' (ispisano). ⁴ nema: onъ. ⁵ reče im'. ⁶ nema: nest' moe. ⁷ vdan'. ⁸ obrizujete. ⁹ nema: i pis'ci. ¹⁰ ne ubiti. ¹¹ oni parisii. ¹² gdo. ¹³ odgovori nim'. ¹⁴ bim'. ¹⁵ podložni. ¹⁶ na viki. ¹⁷ nema: govoru. ¹⁸ i vi (a nema: čti pravo). ¹⁹ osvaen' i pokaran'. ²⁰ iskrnega.

grihъ čini tužbu Isusъ, sinъ Serahovъ, na tri kapitule¹ knigъ crkvenihъ, i za tь grihъ oće pravda božastvena poslati pravu kaštigu vrhъ ljudi sega svita, za tь grihъ od sum'nen'ê. I govori gospodinъ bogъ: da hoću poslati za tь grihъ ed'nu kaštigu, ke² se hote zvati gube, da ne budete nigdarъ³ dobra imili ni va d'ne ni v noći, kako poslahъ na Mariju⁴, sestru Moisêovu⁵, ka posumni i rm'na od' svoga brata Moisêê, i pridoše na nju toliko velike⁶ gube i trpeše nei 8 d'ni, i da bi ne bili⁷ molitve Moiseove⁸, začъ moli boga za nju⁹, ne bi nigdarъ³ bila ozdravlena za života. Govoru, da ti bi mogalbъ reći: ê vidimъ, da estъ ta grihъ veliko mrzakъ gospodinu bogu, da rad' bihъ znati, ča estъ sum'na s osuen'emъ¹⁰, i e li vazda grihъ? Na to ti od'govara sveti Av'gustinъ v knigahъ od' nauka krst'ên'skoga. Govori, da sum'na sa¹¹ osuen'emъ estъ¹² odlučen'e zlo, ot koga ti ne znašъ za isto. Govoru, da se more posumniti po tri načine. Prvo estъ po zlamen'i videnomъ. Govoru, da, ako bi ti vidilъ čineći ed'nu ričъ, ti morešъ posum'niti i suditi ono, ča si vidilъ, samъ sobu, i ne sagrišaš'. Drugi načinъ estъ po znamen'ju kazan'ê, a to estъ, kada ti vidišъ ed'noga, ki čini almuš'tvo¹³ ali ino ko dob'ro, govoru, da sum'neći ti na nega: to e dobarъ mužъ ili dobra žena¹⁴, to ni grihъ. Računъ¹⁵ estъ, da ti sudišъ dobro tvoga iskrnega, a to estъ z'namenie ot' ljub've. Treti načinъ estъ ot' sumnen'ê i s osuen'em' takoi po znamen'i kazan'ê. Govoru, da, ako bi ti vidilъ ednoga, ki bi bilъ ub'enъ, a on'di da bi ti vidilъ ed'noga človika, ki bi imilъ edanъ nožъ krvavъ v rukahъ, govoru, da sumneći ti na nega, da ga e¹⁶ umorilъ. Govoru ošće, da sumna se more učiniti po ine tri načini¹⁷. Prvi načinъ estъ po ed'noi nečisti misli, a to estъ, kada edanъ ima ed'nu ili veće čudi zlihъ, a onъ verue, da su vsi ini¹⁸ takove misli kako onъ: ako e tatъ, onъ m'ni, da su v'si tati, i kada e ed'na žena zla¹⁹, ona m'ni, da su vse takove, a to estъ vazda grihъ. Drugi načinъ, po ki se more učiniti ta grihъ, to estъ po ed'noi nečisti nenavisti ili nepriêz'ni; a to estъ, kada ti zlo oćešъ²⁰ nikomu človiku, ili ga nenavidišъ, govoru, da vazda ti sum'nišъ zlo do nega, i hodišъ zalъ glasъ staveći na nega i hoteći²¹ nega svaditi š' nega priêteli. Govoru, da imašъ biti vele mudarъ,

¹ na 3 kapituli knig' cesarskih'. ² ka se zvati bude (a nema: gube). ³ nigdare. ⁴ Mariju' iz b, a opako: Samariju. ⁵ Moisêovu. ⁶ strašne. ⁷ bile. ⁸ Moiseove. ⁹ nema: za nju. ¹⁰ a piše: so osuen'mъ, b: s osueniem'. ¹¹ s. ¹² e edno. ¹³ almuš'tvo. ¹⁴ žena' iz b. ¹⁵ b opako: zač' on' e. ¹⁶ e on' ubil'. (Ovdje biće nešto ispalo i u a i u b). ¹⁷ načine. ¹⁸ ini' iz b, u a: oni. ¹⁹ zla žena. ²⁰ oćeš' zlo. ²¹ hoteći' (bez: i pred sobom).

kada ti slišiš¹ ed'noga zlo govoreći do² d'rugoga, govoru, da imaš razmisliti ot človika, kakov' e, ili ako e tvoji priětelj ili negovъ nepriětelj ili ako e človikъ dobra glasa, začь, ako bi človikъ zaly byl ili³ govorilь za zlu volju, imaš ga držati⁴ za 'no, ča e, začь ako bi dobarъ človikъ byl, ne bi stalъ proti ljub'vi, i sagriša smrtno. Treti načiň, po ki se more učiniti ta grihъ. Govoru, da mužь ili žena, koliko su veće stari⁵, toliko su veće sum'neni, koliko su bili sami gor'shi, toliko su veće sumlivi⁶. I o-t-e sum'ne shaēju⁷ tri sum'ne. Prva estъ, kada se ti činiš dobarъ⁸, vazda boli ot' družihъ, a ne budući tako⁹, to e vazda smrtni grihъ, a inihъ činiš gor'sihъ. Druga estъ šegava sum'na, a to estъ, kada ti sumniš šegavo i zlo-čud'no. Treta estъ sumna, kada ti po vsaki putъ od'lučiš v misli t'voej človika, da e zaly, ne vidiv'shi ni ed'no zlo od' nega, a to činiš v tvoju hudobu i hudu šegu, govoru, da to estъ vazda veće nere smrt'ni grihъ. Računъ estъ za volju traki, ki utežuju grihъ. Govoru tada, da raz'misliš, po ki načiň imaš sum'niti tvoga iskrnoga sum'nami k'rivimi, kako govori našь gospodinъ Isuhrstъ v' tomъ evanjelii: ne tiite suditi po obrazu, da istinamъ¹⁰ sudъ sudite. I to estъ koliko k prvomu delu¹¹ ot božast(vene pravde).

Govoru v drugomъ delu, ki¹² govori od' milosrdiē bož'ě, da ot potrebe ti e moliti boga s molitvu, kako učini onъ veliki prorokъ Moiséi: v pustini moli za pl'kъ, ki bihu slavili tel'ca. Vidiv'shi to gospodinъ bogъ razsrdi se¹¹ i reče Moiséju: Moiséju, pusti me, zač' oču pogubiti ta prokleti plkъ i tvrdi. Tada reče Moiséi¹³: gospodine, ē ne ču da učiniš to za volju Eјur'čanъ. Z'nai, da hote reći¹⁵ tudie, da sam' ihъ v'pelalъ v pustinu i pakъ¹⁵ sam' e umorilъ. Reče ošče gospodinъ bogъ: dopuščaj me, Moiséju, začь ne mogu veće trpiti zlobe i nečistoće nihъ. Od'govori Moiséi reki¹⁶: gospodine, ali prosti plku tvomu, ili¹⁷ me ispiši s'¹⁸ knigъ život'nihъ. Tada gospodinъ bogъ prosti onomu plku zavolju molit've¹⁹ Moiséove. Govoru, da molitavъ ima imiti četire trake, a to da bude priěta pred' gospodinomъ bogomъ. Tako¹⁹ govori sveti Brnardo, da prva est' umilen'stvo, drugo estъ vera, treto estъ, da ima²⁰ biti učinena kripkimъ načinomъ, četvrto, da ima dokonati, peto ima²¹ biti razum'na. Govoru, griš'niče²²,

¹ ,slišiš' iz b za opako: smislišь u a. ² ot. ³ ili e. ⁴ nema: držati. ⁵ stara. ⁶ sum'nivi. ⁷ ishaēju. ⁸ b ovako: vazda dobarъ boli. ⁹ b iskvareno: ako e to, vazda smrtni grih' činiš' gor'sih'. ¹⁰ istin'. ¹¹ delu, v kom' govori ot božastvene pravde. ¹² ki nam'. ¹³ Moisi reče. ¹⁴ reč'. ¹⁵ paki. ¹⁶ rekuć. ¹⁷ ali. ¹⁸ is. ¹⁹ molitvi Moiséeve. ²⁰ Odavle u b nema do: dokonati. ²¹ peto e, da ima. ²² tebi griš'niče.

ako budeš imi te riči, ke se pristoe molitvi, govoru, ako budeš prosil niku prošnu ot gospodina boga, ti ju očeš imiti, ka e podobna, i oče se smilovati na te¹ na vome svitu² i na drugome. I to est koliko k drugomu delu ot milosrdie³.

Govoru v tretome delu, ki nas uči mudrosti. Govoru, da zamiriš⁴ 4 taine, v' kih esu razlučene⁵ od četirih suman. Prva⁶ sumna: obslužue li se v rai zakon, ki da gospodin bog⁷ Moiseju? Na to ti odgovaram, da zakon bi⁸, ki da bog Moiseju, bi svet i dobar, da ne bi vikuvični, a to da ne imiše trpiti va vek, da za to, da bi prilika bila novago zakona. Govoru, dobro, da čiščaš⁹ dobro¹⁰ človeka od griha, ništare mane da vsaki človek, ki umriše vèri Moisevi¹¹, da grediše v limb v lono avramle. I za to govoru i svršuju, da zakon Moiseov¹² ne će biti obslužen v rai, zač ni bil dan od gospodina boga, da bi imel trpiti v vek¹³, i zač on zakon imiše konac imiti v prišastvi gospodina Isuhrsta¹⁴. Druga sumna est ovo, ako zakon gospodina Isuhrsta oče se obslužiti, obsluževati¹⁵ v rai va vek. Na to ti odgovaram, da zakon gospodina našego¹⁶ Isuhrsta e bil i est i hoče biti va vek¹⁷, ki zakon obečue tebi život vèčni s mirom i s radostju, i vsim onim¹⁸, ki obsluže ta sveti zakon. Govoru tada, da zakon gospodina Isuhrsta obslužue se i hoče biti obslužen v vek. A to esu d'vie¹⁹ zapovidi: ljubiti boga i ljubiti iskrnega. Govoru, da v životi večnom vazda oče biti obslužen zakon boži ljubiti boga i ljubiti iskrnega i vazda ljubav pravu imiti, zač to est račun, da zakon Isuhrstov oče biti vikuvični i est ostavljen na ljubvi gospodina boga (i) iskrnega. I za to govoru, da ta zakon od ljubve est i oče biti vazda obslužen v rai. Treta sumna est ovo, da 12 členov vèrè katoličske²⁰ ili evanjeliè v rai obslužuju i pripovidaju, ili ako se bude²¹ obsluževati? Na to ti odgovaram, da ne račun est²², da 12 členov vèrè i evanjeliè ni ino, nere za veru priètè nebeskoga carstva. Govoru i svršuju ovu tretu sumnu, da, kada mi budemo v carstvi nebeskom, da mi očemo imiti ono, va č esmo verovali s veru s²³ ufanem, i za to govorim, da v carstvi nebeskom ne obslužuju se 12 artikuli vere katoličske²⁰, zač e ondi ni tribi vèra i

¹ na te g. bog. ² sviti. ³ milosrdie božiè. ⁴ zamiriš' ovdì četire taini. ⁵ razlučne. ⁶ prva e (a nema: sumna). ⁷ nema: bog. ⁸ nema: bi. ⁹ čiščaš. ¹⁰ nema: dobro. ¹¹ v vèri Moisevi' je iz b, jer opako u a: vèrni mesie. ¹² Moiseev'. ¹³ va viki. ¹⁴ boga. ¹⁵ nema i onako suvišnoga: obsluževati. ¹⁶ našega. ¹⁷ biti viki. ¹⁸ nema: onim. ¹⁹ d'vi. ²⁰ katoličske. ²¹ budu. ²² est' ovo 12 členov'. ²³ sa.

ufan'e, začь za isto duša oće ono imiti, va č' su verovali i ufali. Četvrto estь ovo, ako se more sum'niti na iskrnega po ni edanь načiнь, da bi ne bilo¹ grihь. Na to ti odgovaramь i dimь, da more li misliti vazda dobro ot' iskrnega. Govoru, da, kada ti vidišь t'voga iskrnega ili brata ili bližiku ko dobro čineći, moleći, posteći ili almuž'no dajući ili ino dobro², govoru, da od' nega ti imašь sumniti dobro, začь to estь dob'ro ot ljub've. I tako govorimь, da vidivši ti ed'noga, ki čini ili govori zlo, moli boga za nega i ne tii ga vzeti v sumnu, a to za to³, zač' e zalь, začь ti ne z'našь, e li dostoěňь nenavidosti i ljub've bože, i va to ti nimašь imiti proti tvomu iskrnemu nere svetu i dobru sum'nu. I⁵ to estь koliko k tretomu delu ot'⁶ mudrosti božie.

V srědu 5. posta.

Mimo hode Isusь vidi človika slipa ot roeniě ego. Sveti⁷ Ivanь na 9. kapitulu govori⁸.

Ove svete i posvećene besede rečene esu⁹ po evanjestu svetomь Ivani pisane na 9 kapitulu negovihь evanjestii. Govori evanjestit', da mimo gređi Isuhrstь po gradu svoimi učeniķi¹⁰ vidi človika slipa ot roen'ě ego. Rekoše učeniķi¹⁰: učitelju, kto sagreši, sa ili⁹ roditela¹¹, da slipь rodi se? Od'govori Isuhrstь i reče: onь ni slipь za negove grihe ni za nega roditelь, nere nimь navisti¹² se slava božie. Tada Isuhrstь pljunu na zemlju i stvori malo blata i pomaza oči nega, (i) reče: poi¹³ i umi se v' kupeli silomskoi¹⁴. A onь tudie poide k¹⁵ onoi vodi, i umi se, i tudie prozri, i paki poide v crikavь. I kada¹⁶ uzriše parisêi hodeća i, rekoše: kako prozri¹⁷? a onь nimь od'govori: onь človikь Isusь stvori brnie i pomaza oči moi i prozrihь. A oni od'govoriše: ta človikь ne zna boga, da suboti¹⁸ ne poč'tue. I rekoše onomu človiku: dai hvalu bogu, ki te e¹⁹ prosvetlilь²⁰. Ošće oni rekoše: gdo te e prosvetlilь²⁰? a onь reče: ovo samь vamь povidalь, ča me pitate? ili vi očete učeniķi negovi biti? A oni reše²¹ i prokleše ga reki: li ti buđi negovь učeniķь, mi učeniķi Moiseovi es'mo, začь mi znamo, da on' e bilь dobarь človikь i priětelь božii, a ovo estь edanь griš'nikь. Tada od'govori onь, ki biše prozrelь: ê ne

¹ da bi (ne) bil' grih'. ² dobro čineći. ³ nema: za to. ⁴ nema: začь. ⁵ a. ki nas' uči. ⁷ piše sveti. ⁸ nema da kako: govori. ⁹ esu rečene. ¹⁰ učeniķi. ¹¹ li roditeli ego. ¹² navistit' se. ¹³ nema: poi i. ¹⁴ silom'(s)ci. ¹⁵ ka. ¹⁶ kada ga. ¹⁷ prozrě. ¹⁸ soboti. ¹⁹ nema: e. ²⁰ prosvitil'. ²¹ rekoše.

z'namъ, ako e griš'nikъ¹, da ovo z'namъ, da samъ bilъ slipъ a sada viju. Rekoše parisêi: mi z'namo, da bogъ ne poslušаетъ grišnihъ, i spudiše ga vanъ is crikve kako za prokleta. Budući onъ vani² s tem'pla i srete ga Isuhrstъ i reče: vêrueši li ti v' sina božîe? A on' mu od'govori: k'to estъ sinъ boži, v koga imamъ vêrovati? A Isuhrstъ reče: onъ estъ, ki te e prosvetlilъ³ i nine s tobu govori. A onъ od'govori: gospodîne, ê vêruju, i poklek'nu na kolena terъ mu se pokloni i vzda mu hvalu A to e postava evanjeliê⁴.

Od' ovoga svetoga⁵ govoren'ê esu osvaeni ljudi sega svita pred' gospodinomъ bogomъ od' ednoga velika griha, ki se zove neumićastvo⁶, i za tъ grihъ čini tužbu Davidъ prorokъ v svoemъ psalme govoreći: človikъ v časti položenъ ne razume i bi dvig'nutъ v oholostъ i priloži se k živini neismisl'noi⁷, i za tъ grihъ oće poslati gospodinъ bogъ kaš'tigu na ljudi sega svita, i govori gospodinъ bogъ: oću učiniti tomu plku i vsakomu, ki učini ta grihъ, kako učinihъ Navhodonosoru kralju babilon'skomu. Govori⁸ Danielъ prorokъ na 10 kapituli, govori, da onъ propovedaše tomu kralju⁹ govoreći, da e edanъ kralъ izravil'ski, ki estъ nada vsimi bozi i nada vsimi krali i gospodu sega svita, a za negovъ nerazumъ nigdare ne hoti¹⁰ verovati Danielu proroku, da bi bilъ bogъ nada vsimi bozi. Govoru, da onъ mnaše biti onъ bogъ i onъ kralъ, koga propovedaše prorokъ Danielъ na zemli. Da bogъ vidivъ negovъ nerazumъ, bi mu prisueno, da onъ bi ed'na živina, i poča¹¹ jisti travu kako volъ, a nigda sasaše ed'nu kozu div'ju, i sta tako dokli onъ prizna svoi grihъ toliko vrimena, i prosi prošćen'ê od' gospodina boga, a on' mu prosti i vrati ga v negovo kraljevstvo. Govori gospodinъ bogъ: da oću učiniti tako timъ ljudemъ, ki ne hote razumiti¹² moimъ prorokomъ i pripovidan'ju od' moiъ pripovidavacъ, ki pripovidaju moi zakonъ i moe zapovedi svete, karajući sami svoje grihe i navišćajući muke i teškoće, ke ê oću nimъ poslati za njihъ grihe, a oni su se poš'potali moimi pripovidav'ci i moimъ učen'emъ ne tijući vêrovati¹³ onomu, ča imъ oni govore¹⁴. Čuvai se, o krst'ênine, začъ gospodinъ bogъ oće učiniti tako onimъ, ki budu stali v' tomъ neumen'ju, kako e bilъ učinihъ Navhodonosoru kralju, da mu oće vzeti razumъ i hoće ga učiniti podob'na¹⁵ živini i oće poslati tolikъ kaštigъ na vsaki ta gradъ, v kom bude prebivati ta grihъ nerazumen'e, i ako me budu z'nali i ako budu prosili prošćen'ê od' mene, ê nimъ hoću prostiti

¹ grišan'. ² van' (vajda: van' is). ³ prosvetil'. ⁴ od' evanjeliê. ⁵ sveta i posvećena. ⁶ neumićastvo. ⁷ nemislnoi. ⁸ kako govori. ⁹ nema: tomu kralju. ¹⁰ hotê. ¹¹ poče. ¹² razumêti. ¹³ nim' verovati. ¹⁴ govore od' moe strane. ¹⁵ podložena.

v'se one muke, ke samъ nimъ pripovidalъ za nihъ grihe. Ti bi mogalъ pitati i reči: da¹ vimъ, da e ta grihъ vele mrzakъ gospodinu bogu, i pravo ima, začъ smo mi neumići proti nemu, budući namъ učinilъ tolike milosti, ke nam' e učinilъ, i za to da ne v'pademo veće va ne², mi³ radi bis'mo z'nati, od'kudъ⁴ shaê to neumićastvo⁵ i ki estъ nega korenъ⁶, a to da se budemo moći čuvati ga. Govoru, na⁷ to ti od'govara sveti Avgustinъ i di, da to neumićastvo⁵ shaê⁸ nai priê od' griha od' začêt'stva⁹ i od' znamen'ê. Govoru, da gospodinъ bogъ učini človika vsega dobra, a človikъ sagriši nai priê v' nerazume, začъ da bi onъ ne sagrišilъ, nigdare ne bi tribi poiti na školu učiti se, i ne bis'mo nigdare ne bili neumići, nere vazda bismo bili v razumi i spominali se. Govoru ošêe, da bogъ stvori človika koliko k spominaniju i k' voli, začъ ako bi onъ ne sagrišilъ, naša vola ne bi nigdarъ¹⁰ od'lučila ni ed'noga zla. Govoru ošêe¹¹, da učini človika koliko k telu. Govoru, da Adamъ da bi nigdarъ ne sagrišilъ, ne bismo nigdare umrli, nere do naše vole bi bilo, i ne bismo nigdare zla učinili i ne bismo ga imili. Govoru, da za grihъ, ki učini Adamъ, onъ našъ učini podložnihъ semrti i vsim' nemoćamъ, ke se mogu imenovati, i podob'nihъ ka vsimъ živinamъ, ke se mogu izreči¹² do nai manega¹³, i učini našъ pod'ložnihъ neumićastvu, ko našъ vede ka osuen'ju vikuvičnemu. Govoru, da ne é' imiti to neumićastvo⁵ i oéêš'¹⁵ se učiti mudrosti, od' potribe e tebi imiti 5 riči i razmišlati, ko estъ pametъ i svit'lostъ k razumu i k' voli. Govoru, ako budešъ razmiš'lalъ te¹⁷ 5 riči, blago tebi. Prva ričъ estъ, da imašъ raz'mišlati, i hoéê ti dati razumъ, a to estъ krat'ku žit'ju tvoemu na semъ sviti da ti e biti¹⁸. Govoru, da človikъ, ki e na semъ sviti, žive vazda v trudi i v žalosti, a pakъ¹⁹ pride starostъ, i ne bude ni ed'noga dobra učinilъ. Druga ričъ²⁰, ku ti imašъ raz'mišlati, razumъ, ki ti oéê dati svetlostъ, estъ zakonъ gospodina boga. Govoru, da vsaki krst'êninъ ima razumiti zakonъ boži, a to estъ 12 artikula svete vere¹², ima obsluževati 10 zapovedi, ke zapovida gospodinъ bogъ, i ot'êe²² našъ i zdravu Mariju. Govoru, da ni mužъ ni žena, ki bi e ne mogalъ naučiti v pet'nadeste d'ni, ako li oéê. Govoru, da e tribi vsakomu mužû i ženi tribi²³ z'nati tihъ 12 artikuli svete vêre i takoe 10 zapovidi božihъ i oéê našъ i zdravu Mariju pod' penu griha semrtnoga. Govoru, da ni Židovina

¹ da ê vim'. ² va ne veće. ³ nema: mi. ⁴ kuda. ⁵ neumićstvo. ⁶ koren'ê. ⁷ i na. ⁸ ishaê. ⁹ začêtstva. ¹⁰ nigdare. ¹¹ nema: ošêe. ¹² zreči. ¹³ main'šega. ¹⁴ a piše: neéê, b: ne é' li. ¹⁵ oé'. ¹⁶ ti e tebi. ¹⁷ tih'. ¹⁸ nema: da ti e biti. ¹⁹ i paki. ²⁰ rič' e. ²¹ vere katoličaske. ²² oéê. ²³ nema: tribi.

ni Poganina, ki ne z'na¹ zapovedi gospodina boga, nere ki ili m'nozi krst'êne. Govoru, da to est' ed'no veliko pog'ren'e krst'êny. Treta rič², ku mi imamo razmišlati, est', da nam' e umriti. Govoru, da ti z'naš' da ti e umriti, da ne viš', kada ni g'di, ni v kom m'ěsti ti imaš'³ tvoi konac' učiniti. Četvrta rič², ku⁴ imaš' razmišlati, pravi sveti sud' boži, ki ima biti učineny od' gospodina našego Isuhrsta sina božie na sud'ni dan' vrh' Židov', Pogan', Krst'êny. Govori blaženi⁵ sveti Eronim', da nemu biše viditi, kada jidiše⁶ ili p'êše ili mišlaše ili hoêše ili molaše ili ko koli ino delo činaše, vazda mu va ušiju grmlaše on' straš'ni glas', ki govori: vstanite, mrt'vi, i postupite pred' sud'ca straš'nago, zač' e vrime mimo š'lo od' pokore, ka bi bila korist'na duši vaše⁷. Govorim', da gdo bude ko dobro učinil' na sem' sviti, hoće e imiti i na drugom' vek⁸, i gdo bude zlo činil' na sem' sviti, hoće e imiti ov'di i na drugom' va v'ěki. Treta rič⁹, ku¹⁰ imaš' razmišlati, est'¹¹ slava nebeskoga carstva¹². Ako hoćeš' blago imiti, on'di e bogatstvo vikuveč'no; ako želiš'¹³ lipotu, on'di e lipota, ka kon'ca nima; ako želiš' mudrost', on'di est', ka nigdare ne poman'kue; ako želiš' život', on'di e život', ki nigdare ne man'ka, nere vazda v miru život'; ako želiš' biti dobar' človik', on'di e dobrot'a, ka nigdare se ne skon'ne¹⁵; ako želiš' vesel'e, on'di e vesel'e neprestan'no; ako želiš' pet'e, on'di e pet'e¹⁶ vsakoga vesel'ê, ki nigdare ne prestajut' pojuće i hvaleće gospodina¹⁷ rekuć¹⁸: svet' svet' svet' gospodin' bog' vsemogući. I tako govorim' od' vsakoga vesel'ê i radosti, ke ne more ezik¹⁹ reć²⁰ ni niedan' človik' smisliti²¹. Govoru tada, da imaš' se silovati naučiti zakon' gospodina boga i raz'mišlati ovih²² 5 riči, ke su rečene z'goru²³, a to²⁴, da ne ostaneš' slip' i neumič', i da ti ne bude rečeno ono²⁵, kako se govori onim' petim' buim' devam', ot' kih' vspomina²⁶ ono sveto evanjel'e po svetom' Matii od' onih' nerazum'nih' dev', ke poidoše kupiti ol'ê i kada se vratiše, naidoše²⁷ da bihu zatvoreni vrata carstva nebeskoga i počese klčiti govoreći: gospodine, otvori nam'. A Isuhrst' od'govori²⁸: za isto, ne z'nam' vas', gdo ste vi. Govoru i svršuju ov' prvi del', da ako poidoš' ot' sega svita prez' toga umen'ê, hoćeš' naiti zaprti d'vari carstva²⁹ nebeskoga, zač' ti nisi otil' poz'nati na sem' sviti gospo-

¹ zna bole. ² rič' e. ³ imaš' umriti i. ⁴ ku ti. ⁵ nema: blaženi. ⁶ ediše. ⁷ vaši. ⁸ va viki. ⁹ rič' e. ¹⁰ ku ti. ¹¹ to est'. ¹² cesarstva nebeskoga. ¹³ nema: želiš'. ¹⁴ želiš' imiti. ¹⁵ skon'ča. ¹⁶ nema: on'di e pet'e. ¹⁷ gospodina boga. ¹⁸ rekuće. ¹⁹ êzik'. ²⁰ izreći. ²¹ izmisliti. ²² ove. ²³ zgora. ²⁴ to e. ²⁵ ono rečeno. ²⁶ spomina. ²⁷ naidoše zatvorena vrata cesar'stva. ²⁸ odgovori nim'. ²⁹ cesar'stva nebeskoga.

dina tvoga. Govori gospodinъ bogъ, da s velikimi mukami oću kaš'tigati ta plkъ, začъ nisu oteli učiti moe svete zapovedi, ni su me oteli poznati, i pošpotali su se moimъ svetimъ naukomъ. I ako me budu hoteli poz'nati, hoću nimъ prostiti nihъ grihe na vomъ svitu i na nomъ¹. I to e koliko k prvomu delu ot pravde božastvene.

Govoru v drugomъ delu, ki nasъ uči naiti milosr'die² ot' gospodina boga. Govoru, da učinišъ kako govori Isaiê prorokъ v prvomъ kapituli reki: očistite se od' griha i umuite³, a to estъ: očistite srca vaša od' zalihъ pomiš'leni⁴; pomozite sirotu i vdovicu i pomozite nihъ v potribahъ⁵ i ne rubajte nihъ ni ihъ⁶ hinite, i da budete nihъ sulice i nihъ šćitъ⁷, i od'govorite za nihъ na pravdi. I ako vi učinite i da se d'vignete gori i da očistite sr'ca⁸ i da budete branili sirote i vdovice na pravdi, ê vamъ oću prostiti vaše grihe, i oću učiniti, da vaši grisi⁹, ki su črvleni, da ote biti beli kako vlna bela, i oću vam' e prostiti na vomъ svitu i na nomъ. I to estъ, ako vi inako učinite, hoću poslati na vasъ kaš'tigu s rasr'e-n'emъ moimъ tako, da bi se¹⁰ volili¹¹ nigdarъ ne roeni. I ¹²to estъ drugi¹² delъ, ki nasъ uči naiti milostъ.

Govoru v tretomъ delu, ki nasъ uči naučiti se mudrosti. Zamiri ov'di 4 sum'ne. Prva estъ ovo, ako gospodinъ bogъ more dati muku ed'noi duši, ka bi dobro živila na semъ sviti? Na to ti od'govara božastvena mudrostъ i di, da zamirišъ ov'di d'vi moći, ke¹³ sta gospodina boga. Prva estъ moć odrišena, druga estъ moć od'lučena. Govoru k' moći odrišenoj: bogъ more dati muku koliko nemu drago. Govoru od' te moći, da onъ more osuditi v'se duše, ke su v pakli. Da koliko k' moći od'lučenoj, gospodinъ bogъ ne bi mogalъ dati muku duši, ka bi ne sagrišila. Govoru, da on'di, kadi ni krivice, ni griha, ondi se ne more dati pokora. Da ti bi mogalъ reći: mani e viditi protiv'na od' onoga, ča ti govorišъ, začъ našъ gospodinъ Isuhrstъ trpi toliku muku, a ne učini nigdare¹⁴ ni ed'noga griha. Govoru ošće, da sveti Ivanъ krstitelъ bi mu usičena glava, a ne učini nigdare ni ed'noga griha semrtnoga. Govoru ošće, da m'noga dit'ca¹⁵, ki nisu nigdarъ¹⁶ sagrišili, da li esu trpeli velike muke, i esu umoreni na semъ sviti. Na to ti od'govaramъ, da ti pravo govorišъ, da Isuhrstъ trpi veliku muku, a nigdare¹⁴ ne učini ni ed'noga griha mala ni velika, da govorimъ: ako trpi muku, ni bilo za nega grihe, nego¹⁷ za spasen'e stvoren'ê¹⁸. Govori drugočъ, da Ivanъ krstitelъ i

¹ drugom'. ² milost'. ³ omiite se. ⁴ pomiš'lenih'. ⁵ v potribah' nih'.
⁶ nih'. ⁷ b rema od ovdje do: da se dvignete. ⁸ srca vaša. ⁹ grihi. ¹⁰ da biste voleli nigdare. ¹¹ a. ¹² koliko k drugomu delu. ¹³ ki. ¹⁴ nigdar'.
¹⁵ dica. ¹⁶ nigdare. ¹⁷ nere. ¹⁸ vsega stvoren'ê.

Eremiê bi¹ pretrenъ meju d'vima daskama. Govoru, ako su umoreni, za to su umoreni, da su istinu govorili, i imiše onu muku za grih' od' začët'stva; za no², ča ti govorišъ od' di'te male, govorimъ, da gospodinъ bogъ ostavlja nimъ onu muku po tri račune. Prvi estъ po grihu od' začët'stva, drugi estъ, da gospodinъ³ oće smilovati na nihъ, da budu spaseni, kada um'ru. Kako e to isto, da se gospodinъ bogъ smilue na nihъ, govoru, da ne umirajućъ na semъ sviti oni bi učinili m'noge grihi⁴, za ke bi bili osueni, za to gospodinъ bogъ to čini za volju milosrdiê. Treti računъ estъ ovo, začъ nimъ gospodinъ bogъ dae muku⁵, e da da muku o'tcu i materi, zamiri, da onъ, ki čini grihъ, mnogo kratъ bude nakazanъ na blago. I to zamiri, da dovole kratъ prime kaš'tigu sinъ za grihъ ot'činъ⁶. Računъ estъ, da e tvoe blago, a to estъ tvoe telo. Druga sum'na estъ ovo: ča estъ bole činiti pokoru na semъ sviti, ali na nomъ sviti? Na to ti od'govara božastvena mudrostъ i di, da e bole trpiti pokoru na semъ sviti, začъ⁷ edanъ danъ pokore na semъ sviti većъ e nere na nomъ edanъ misedъ, veće ov'di ed'no⁸ leto nere onamo 12 letъ, i tako po množastvu. Treta sum'na estъ ovo, ako e človikъ držanъ poiti spovidati⁹ svoi grihъ tudie, kako ga učini¹⁰? Na to ti od'govara božastvena mudrostъ i di: ako ti oćešъ poiti i spovidati se, ti oćešъ dobro učiniti, da nisi držanъ¹¹ pod' zapovidъ svete matere crik've. Dobro¹², govorimъ, da si držanъ, da kako si sagrišilъ, da si dlžanъ¹² poiti kaėti se i s misliju ne učiniti ga veće. Govoru, da čineći ti to¹⁴, ostaešъ prez' griha, da li imaš' se spovidati ot' nega onagda¹⁵, kada vrime pride, kako ti zapovida sveta mati crikavъ. Govorimъ ošće, da, kako si¹⁶ učinilъ grihъ semrt'ni, tako ga se imašъ kaėti. Govoru, da ti sagrišašъ drugoćъ semrt'no, kada si lenъ kaėti se nega¹⁷. Govoru, da stoeći¹⁸ krip'ko v grihu i esi lenъ¹⁹ kačn'ju, ti vazda sagrišašъ semrt'no, budući lenъ k tvomu spasen'ju²⁰. A to govore naši doktori. Govoru²¹, da za tъ grihъ, v' komъ stoišъ i ne otijući vanъ zlisti ž' nega, gospodinъ bogъ dopusti, da d'evalъ bude oblastъ imilъ na-t-obu²² i oćešъ učiniti zalъ konaćъ. Govoru i svršuju ovu tretu sum'nu, da estъ sveta mati crikavъ od'lučila i zapovidala, da se imašъ nai mane²³ ed'no kratъ ispovidati i pričestiti na vsako leto, i ako ne učinišъ, vazda ti sa-

¹ bē. ² na no. ³ gospodin' bog'. ⁴ grihe. ⁵ pokoru. ⁶ očin'. ⁷ zač' veće e vridan'. ⁸ nema: edno. ⁹ ispovidati. ¹⁰ u a opakō: tvoi . . učinišъ. ¹¹ držan' poiti. ¹² drugo. ¹³ držan'. ¹⁴ tako. ¹⁵ onda gda kada ga (opako). ¹⁶ si ti. ¹⁷ griha. ¹⁸ stoeći ti. ¹⁹ ustav'len' (opako). ²⁰ k spasen'ju tvomu. ²¹ govoru ošće, da. ²² nad' tobu. ²³ nai mane krat' edno krat'.

grišašь semrt'no i v'padašь v proklet'stvo matere¹ crikve, nere ako bi uzrokь pravi, i umrvši ti v' tomь, kako e z'gora rečeno, kako zapovida sveta mati crikavь, da se ima v' gomili zakopati kako pasь, ako umrešь prez' spovidi. Četvrta sum'na estь ovo, ako bi edanь ki bi prokletь ne po krivici, e li držanь² ili ni boēti se toga proklet'stva? Na to ti od'govara božastvena mudrostь i di, da e. Računь estь, otijući poslušati i posluhь učiniti svetoi materi crik'vi³. Govoru, da koliko k bogu, ti ne ćešь trpiti ni ed'ne muke, ako bušь⁴ poslušanь i boēl' se proklet'stva, ko e učinila na te sveta mati crikavь. I to esь koliko k tretomu delu, ki nasь uči mudrosti.

V četvrtakь 5. posta.

Pride Isusь v gradь, ki se zoviše Nainь, nesihu ednoga mr'tva junaka. Sveti Luka⁵ na 7. kapituli knjigь⁶.

Ove svete i posvećene besede esu rečene po svetomь Luki evanjestistu, pisane na 7. kapituli negovihь evanjestihь. Govori evanjestistь, da grediše Isuhrstь v' edanь gradь, ki se zoviše Nainь, i š' nimь gredihiu učenici negovi, i vhaējući v gradь i nesihu ed'noga junaka mlada mrtva sina ed'ne vdovice, i nesihu ga zakopati, i mati za nimь grediše plačući se. Vidiv'ši ju Isuhrstь smilova se⁷ na nu i reče onimь, ki ga nesihu: postavite ga doli, i reče ženi: ne plači se veće. I reče onomu junaku: tebi govoru: vstani. I tudie vsta, i ê ga Isuhrstь za ruku i da ga materi nega zdrava. Vidiv'ši to vasь narodь vzdaše hvalu gospodinu bogu, ki da taku vlastь človikomь. I to estь k postavi današ'nega svetoga⁸ evanjesti⁹ više.

Od ovoga sveta i posvećena govoren'ê estь osvauenь plkь sega svita pred' gospodinomь bogomь od' ednoga velika griha, ki se zove nevzdržan'e od' čistoće¹⁰ i za tь grihь čini tuž'bu Eremiê prorokь reki: gospodine moi, mladi junaci i divice i vdovice¹¹ ne hote ob-sluziti čistoće. Od'govori¹² gospodinь bogь: oću učiniti vsakomu tihь grišniki kako učinihь onomu kralju, ki dopusti, da negovi sini učiniše grihь od' nečistoće. Govoru, da patriêrha Êkovь hodeći po svitu i pride v gradь toga krala više rečenoga, a onь svoimi¹³ sini i svoimi

¹ svete matere. ² dlžan'. ³ nema: crikvi. ⁴ budeš' (i u a treba vaļa da čitati: budešь, ali se: „buš' čita i drugdje u čakavskoj knīzi 16. vijeka).
⁵ Luka piše. ⁶ nema: knjigь. ⁷ nema: se. ⁸ nema: svetoga. ⁹ ispisanو: evanjestiê. ¹⁰ nečistoće. ¹¹ vdovice i vdove. ¹² odgovara. ¹³ sa svoimi.

k'ćerami¹, i vidivši sinь toga krala poide terь ukrade ed'nu h'ćerь Êkovlu, ka biše vele lipa, koi biše ime Dena, i osramoti ju. I kada nei² učini to nepoč'ten'e, reče ot'cu³ svomu, da ju oće vzeti za ženu, i sprosi ju od' ot'ca⁴ nee Êkova. A on' mu od'govori, da e kun'ten'tь⁵ timь zakonomь, da se obrize kralь i nega sinь i v'se negovo kraljevstvo, začь nihь zakonь zapovida, da bi se ne ženili s ni ed'nimi ki bi ne bili obrizani. Slišav'ši to kralь bi veselь i čini se obrizati svoimi⁶ sini i sa vsimь svoimь plkomь. I kada biše obrezani, — to estь velika bolezanь —, i vsi ležahu na posteli⁷. Slišav'ši to Êkovь, da e kralь obrezanь i svoimi sini i sa vsimь⁸ plkomь, posla ed'noga sina, ki pride va tь gradь, i ubi krala i sini⁹ i v'su nega obitelь i mnogo inoga plka, a druge pliniv' popelalь¹⁰ e sobu, i važ'ga og'nemь vasь ta gradь. I tu kaš'tigu dopusti gospodinь bogь na toga krala i na nega sini i na plkь zavolju toga griha od' nečistoće, ke¹¹ učini nega sinь, i tako posla gospodinь bogь na tь plkь za grihь od' nečistoće, ki prebivaše va tihь ljudehь¹². Govoru, ti bi mogalь reći i pitati¹³, od' kudь shaè¹⁴ ta grihь od' nečistoće, za čь e viditi¹⁵ ěloviku, da se ne more vzdržati¹⁶. Na to ti od'govara sveti Avgustinь idi, da kada bogь učini sa svitь, on' ga učini po tri računi stvoreni¹⁷. Prva se zove teles'na, a to su živine, ke su živi telesnimь zakonomь prez razuma¹⁸. Drugo stvoren'e, ko e gospodinь bogь stvorilь, zove se duhov'no, a to su anjeli, ki nimaju tela kako ljudi sega svita. Treto stvoren'e estь ko estь duševno i teles'no, a to estь mužь i žena, i to stvoren'e estь učineno i e mu danь razumь, a to, da ga ima hvaliti i slaviti i uživati vikovičnimь zakonomь. Govoru ošće, da gospodinь bogь estь dotalь¹⁹ to stvoren'e, to e muža i ženu, to e²⁰ t'rimi dobrotami. Prva estь devstvo, drugo e čistoća, treto e poč'ten'e. Govoru, prva estь devstvo, a to se pristoi divoikamь i mladimь junakomь, ki hote čisto služiti gospodinu bogu, a to devstvo ima se stovarišiti s trimi ričami²¹. Prva estь ljubavь gospodina boga. Govorimь, da onь ili ona da po sili ne služi bogu²², kako esu m'nozi, ki stave svoe sini, h'ćere i mlaiše v molstiri, a to ni plna služ'ba gospodinu bogu. Druga ričь, ka tovariši devstvo, estь vera ukriplena v ljub'vi. Govoru, da onь ili ona, ki su v' služ'bi božiei, imaju služiti s pravu veru i ljub'vu²³. Treća ričь, ka tovariši dev'stvo, estь

¹ h'ćerami. ² noi. ³ ocu. ⁴ oca. ⁵ kuntenat'. ⁶ i sa vsimi sini svoimi. ⁷ postilah'. ⁸ i svoim' plkom'. ⁹ sini negovi i vsu obitil' negovu. ¹⁰ popela. ¹¹ ki. ¹² ljudih'. ¹³ pitati me. ¹⁴ ishaè. ¹⁵ zač' vidi se. ¹⁶ zdržati. ¹⁷ stvoren'e. ¹⁸ razuma. ¹⁹ del'. ²⁰ nema: to e. ²¹ ričmi. ²² gospodinu bogu. ²³ ljubav'ju.

devicionъ, da ima služiti onъ ali ona bogu divoto služeći i poč'tujući boga i svetu Mariju i negove svete i sveti¹ sakramen'ti, ke su svete matere crkve. Govoru, da proti toi dobroti div'stva estъ grihъ plteni ko estъ smrt'ni. Govoru tada, da se čuvašъ toga griha od' nečistoće. Druga dobrota e čistoća; ta se pristoi vdovcemъ i vdovicamъ² ke imaju živiti čisto i sveto, i nimaju hoditi po deletihъ, kako ke imaju svoje muž'i³; da imaju hoditi pokrveni umileno priduč'i v svetu crkavъ na misu i na prodikovan'e⁴. Ako inako čine, semrtno sagrišaju. Treta dobrota estъ poč'ten'e; a to pristoi onimъ, ki stoe v svetomъ matrimonii. Govoru tebi, ki si v matrimonii, da imašъ biti poč'tenъ v svitahъ i op'čeeći svoju ženu poč'teno, i va v'sihъ ričehъ⁵ poč'tenъ. Govoru, da gospodinъ bogъ estъ stvorilъ m'noge milosti onomu tvoemu stvoren'ju. Nai prie estъ stvorilъ milost' staniju od' devstva, a to kada našъ gospodinъ Isuhrstъ skresi onu h'čerbъ⁶ onoga kneza židovskoga. Govoru⁷, da gospodinъ bogъ učini milostъ⁸, kada vskresi⁹ onoga sina one vdovice, kako govori evanjelie. Govoru treto, da e učinilъ milostъ matrimonii onagda, kada ide na svad'bu i svoju materiju i učini vino od' vodi¹⁰. Govoru i svršuju ovo prvo govoren'e, da se imašъ čuvati toga griha od' nečistoće, da gospodinъ bogъ ne poš'le kaš'tigi¹¹ na te onako, kako e ov'di zgora slišano, i da ne primešъ večnago¹² osuen'č'e. I to estъ koliko k prvomu delu¹³.

Govoru v drugomъ delu, ki našъ uč'i naiti milostъ od' gospodina bgoa. Govoru, da učinišъ onako, kako učini ona žena, ka poide¹⁴ k proroku Elisêju, kada¹⁵ ne sinъ biše um'rľ. Govoru, da prorokъ Elisêi prebivaše na stanu u ed'ne žene, kada pridoše v gradъ, a ona žena biše imila ed'noga sina po molit'vi proroka, začъ biše molilъ gospodina boga za nju. I budući jure imelъ nekoliko letъ ta ditičъ¹⁶ um'ri, i kada um'ri, zapri ga ta žena v' ednoi komori i poide na goru k proroku, i kada ju vidi prorokъ greduću, posla slugu svoga rekući: e li mirъ o tebê i o muž'u¹⁷ i o domu tvoem? A ona mu nišće ne od'govori, nere¹⁸ ide i nigdarъ ne s'ta, dokli ne bi pri nogu proroka i plakaše se vel'mi i nišće ne govoraše. Reče prorokъ: vstani gori, ženo, ne plači se. I¹⁹ reče žena k' Elisêju: ti si molilъ gospodina boga, da bi mi dalъ ed'noga sina a on' mi ga e dalъ, da sada

¹ svete. ² u b: divcem' i vdo[vi]cam'; u a samo: vdovicemъ, pravo će biti: vdov'cemъ i vdovicamъ. ³ muže. ⁴ propovídanie. ⁵ ričah' poč'tenih'. ⁶ nema: onu hčerbъ. ⁷ u b opako: govori g. bog' učini. ⁸ milost' vdovicamъ. ⁹ skrisi. ¹⁰ kaš'tige. ¹¹ večnoga. ¹² delu od' pravde božastvene. ¹³ pride. ¹⁴ kade (opako). ¹⁵ imel' ta ditič' nekoliko let' i umri. ¹⁷ muž'i. ¹⁸ ner'. ¹⁹ i ona nišće ne od'govori, da veliko se plakaše, i reče.

e umrl̄. Prie bih̄ volela, da mi ga nigdar̄ ne dal̄, ni da bi ti nigdar̄ molil̄ boga, da bi mi ga dal̄. Vidiv̄ši prorok̄ tu ženu tako¹ pečal'nu reče sluzi svoemu: vaz'mi moi² ščarp̄ i poi v' dom̄ ženi toe i položi ščarp̄ na otročiča i r'ci, da va ime gospodina boga vstane³ gori. I tako učini učenik̄ i ne vskr'snu⁴ ditič̄, i vrati se k proroku i reče: da sam̄ stvoril̄ t'voju zapovid̄ i ne vsta otročič̄. A žena li plakaše se pred' nogama proroka. Vidiv̄ši to prorok̄ i poide sam̄ v dom̄ te ženi⁵ i v'nide v' komoru, kadi ležaše to dite i prostre se na nem̄ i postavi nos̄ svoi na nos̄ negov̄ i oči svoi na oči negovi i usta svoē na usta negova, i počē moliti gospodina boga, da bi imel̄ vskr'snuti⁶, i tudie vskr'snu i da ga materi negovi. Govoru, griš'ničē, da imaš̄ razumiti po toi ženi svetu mater̄ crikav̄, a po sinu ti imaš̄ razumiti griš'nika, ki leži mrtav̄, zač' e pregrešil̄ semrt'no, a po proroci razumii redov'nika, ki moli v'saki dan̄ boga, da bi dal̄ ed'noga dobra sina svetoj materi crikvi, i da skrsne po milosti griš'nik̄, ki e mrtav̄ v grihu. Govoru tebi, g'riš'ničē, da ideš̄ k proroku, ki si mrtav̄ v grihu, a to est' k redovniku sa ispoved'ju čist̄u, da te vskresi⁷ ot' griha⁸ i da moli gospodina boga za te i postavi⁹ te v milost̄ negovu. I ako ti to učiniš̄, gospodin̄ boḡ oče bit̄i tebi milostiv̄¹⁰ na vom̄ sviti¹¹ i na drugom̄. I to e¹² koliko k drugomu delu.

Govoru v tretom̄ delu, ki nas̄ učī mudrosti, v' kom̄¹³ očeš̄ zamiriti¹⁴ sum'ne. Prva e, ka bi se mogla pitati, a to est̄ devstvo, ako bi se moglo vaspety povratiti? Na to ti od'govara sveti Augustin̄ i di, da est̄ d'voe dev'stvo, ed'no est̄ dušev'no, a¹⁵ drugo teles'no. Govoru, da dev'stvo teles'no budući zgiblo po ni edan̄ način̄ ne more se vaspety vratiti, koliko k' čist̄u devstvu telesnomu. Govoru, dobro, da po vzdržan'ju ti e moreš̄ opety dobiti, koliko k plaći. Govoru, da, budući ti vzeto devstvo ti e proti voli t'voei, ne tvoim̄ dopuščēnem̄, govoru, da koliko k plaći i mazdi, ti ne zgublaš̄ ničē ot boga. Govoru ošēe, da moreš̄ učiniti toliko vzdržan'e¹⁶ po gublen'ju devstva, da očeš̄ dobiti veću plaću ot' boga nere priē. Govoru ošēe, da devstvo teles'no more se od'kupiti s' ed'nim̄ devstvom̄ duhovnim̄, ko te oče povratiti k prvomu¹⁷ tvoemu stan'ju, kako e zgora rečeno. Druga sum'na, ka bi se mogla pitati, est̄ ovo, ko e stan'e segurie, ali vdovic̄ ali zamužnic̄? Na to ti od'govara božastvena mudrost̄ i sveti Avgustin̄ i sveti Eronim̄, i

¹ toliko. ² nema: moi. ³ stane. ⁴ skrsnu. ⁵ žene. ⁶ skrsnuti. ⁷ skrisi. ⁸ grihov'. ⁹ postaviti'. ¹⁰ tebi milostiv' bit̄i. ¹¹ na v' svitu. ¹² e k tretomu delu. ¹³ v kol̄. ¹⁴ četire. ¹⁵ nema: a. ¹⁶ zdržan'e. ¹⁷ opako u a: pravomu.

govore, da esu troega stan'ê vdovice. Prve živu oholo v¹ vsihъ de-
letihъ sega sveta. Govoru, da to stan'ê estъ gor'she nere zamužnicъ
i veći e rizikъ. Drugo stan'ê estъ vdovicъ, ke živu veliku fadigu²
na semъ sviti, kako esu one, kimъ ostaju sini i hćere, i potriba e,
da e hrane s velikimъ trudomъ, a one ta trudъ ne trpe za ljubavъ
božiju. Govorimъ, ako bi te v'dovice trpele tolikъ³ trudъ za ljubavъ
božiju, one bi bile v segurimъ stan'i nere⁴ one, ke su za mužemъ.
Računъ estъ tomu, da nisu toliko privezani. Treto stan'ê⁵ vdovicъ
estъ ovo, v' komъ one v'dovice esu svršeno se od'lučile pos'tu⁶, svetoj
molit'vi, almuš'tvi⁷, smereniju, i pohađjući svete crik've i prošćen'ê
i vsihъ ričahъ⁸ živući⁹ ke su ugod'ni bogu. Govorimъ¹⁰, da sveti
Avgustinъ i sveti Eronimъ govori od' ed'ne vdovice, ka bi pitana
ot'¹¹ nee priětely, zač' bi ne otela¹² za muža poiti, a ona od'govori
vele razum'no reki¹³: zač' bihъ ê imela za muža poiti, budući¹⁴ ošće
moi mužъ živъ? A oni noi rekoše: to jure e m'nogo vrimе¹⁵, da e
tvoi mužъ umrlъ. A ona od'govori: ako e um'rlъ teles'nimъ nači-
nomъ, a za to e duhov'nimъ načinomъ živъ¹⁶ v' moemъ srei. Go-
voru, da to trete¹⁷ stan'ê est' nai bol'se¹⁸ i estъ bol'se od' zamužnicъ.
Treta sum'na, ka bi se mogla pitati¹⁹, estъ ovo, ako bi bila ed'na,
ka bi²⁰ obsluževala čistoću za strahъ svojhъ priětely ili za sramъ,
pitamъ ako to devstvo ili ta čistoća ima plaću imiti? Na to ti odgo-
vara božastvena mudrostъ i di, da su²¹ tri strahi. Prvi estъ zvanъ²²
sinovli, drugi estъ zvanъ služ'beni, tretí estъ z'vanъ sega svita. Go-
vorimъ²³, ako ka s'toi v čistoći ili v divstvi²⁴ za strahъ i za sramъ
svojhъ priěteli²⁵, a ne čineći²⁶ za ino, to e ed'na čudъ zla i ne će
za ne plaće imiti, začъ to estъ²⁷ zvanъ strahъ sega svita i nima
imiti plaće. Govoru drugo: ako žena dopusti raz'biti dev'stvo ili či-
stoću za strahъ²⁸ zlo nei učiniti ili ju ubiti, a ona pristane za strahъ,
nima²⁹ za ne plaće imiti, zač' e to strahъ ot' služ'be, ki e učineny
malo mane po sili. Govoru, da vsaki žen'ski spolъ ima se³⁰ prie
dopustiti³¹ v'se zlo učiniti sebe, i ubiti se, nere svoju čistoću pogu-
biti³², i učini se, kako učini³³ ona žena³⁴ Susan'na, ka voli umriti

¹ va. ² fatigu. ³ nema: tolikъ. ⁴ nego. ⁵ stan'ê est'. ⁶ svetomu postić.
⁷ almuž'nomu. ⁸ računih' . . ki. ⁹ iz b: živući. ¹⁰ govori. ¹¹ od' ed'ne
priěteliце. ¹² tela. ¹³ govoreći. ¹⁴ a budući. ¹⁵ vele vrimena. ¹⁶ živ' du-
hov'nim' načinom'. ¹⁷ treto. ¹⁸ bole. ¹⁹ nema: ka bi se mogla pitati. ²⁰ bi
bila. ²¹ esu. ²² zvan' est' sega svita, drugi est' zvan' služ'beni, tretí zvan'
est' ljub'veni. ²³ govoru. ²⁴ v divstvi ili čistoći. ²⁵ priěteli. ²⁶ čini. ²⁷ e to.
²⁸ strah' ako bi, ki bi ne otel' učiniti zlo ili ubiti. ²⁹ a tada plaće nima imiti,
zač'. ³⁰ nema: sc. ³¹ dopustiti učiniti vse zlo sebi. ³² zgubiti. ³³ nema:
učini. ³⁴ blažena žena.

nere sagrišiti nečistoču. Govoru tada, da strahъ služ'beni nima plaće, zač' e učiněnъ za strahъ ali po sili, a¹ ta e malo boli nere prvi. Treti strahъ estъ zvanъ sinovli², a¹ ta vazda plaću oće³ imiti, začъ riči, ki⁴ se čine za ljubavъ⁵, esu vazda ugod'ne gospodinu bogu. Govoru, a to da mi razumišъ: ako bi bilъ edanъ, ki bi ti⁶ učinilъ ednu službu a⁷ po sili ti ju učinilъ ili pod' strahъ, govoru, da ona služ'ba hoće⁸ mu vratiti malu plaću; da ako bi edanъ bilъ⁹, ki bi ti¹⁰ služ'bu činilъ dobrovol'no i ljub'veno, imaš' mu¹¹ povratiti služ'bu i plaću za nu hoće imiti. Govoru tada, da devstvo ili vzdržan'e, ko se obslužue za sramъ i za strahъ¹² priěteli, ono ne će plaće imiti. Četvrta sum'na¹³, ka bi se mogla pitati k' našemu nauku, estъ ovo: ako duše, ke su v purgatorii, mogu z'nati, kada se ko dobro čini za nihъ na semъ sviti¹⁴? Na to ti od'govaraju naši doktori¹⁵ i diju, da mogu po m'nozihъ računihъ, meju kimi mi očemo viditi d'va¹⁶. Prvi načiny¹⁷ estъ, kada nimъ polah'čaju nihъ muke. Drugi¹⁸ po pravlen'i. Govoru, da mi razumišъ, da naši doktori ote, da vnogimi¹⁹ načini duše muče se i v' mnozihъ mestihъ na semъ sviti¹⁴, v kih' su pregrišili. Kako e to is'to, č'te se v mnozihъ mestihъ, da su našaste²⁰ pokoru trpeći za pregrešen'e, kako e našasto od' onoga popa Paskaliê, ku naide va noi kapeli pokoru trpeći, i to se č'te v' knjigahъ²¹ dièlogi svetago²² Grgura. I takoe²³, ka se naide va nomъ ledu, ko se č'te ot' svetago²² Tibalda. Govoru, da za mise svetago Tibalda bi ona duša osloboena²⁴. Govoru ošće, da duša z'na dobro, ko se za nju²⁵ čini, po navišćen'ju od' anjela, ali po duši, ka gre v purgatoriju, ta nei²⁶ povi dobro, ko za nju čine otacъ ili mati ili ini priěteli. A to estъ koliko k tretomu delu ot' mudrosti bože²⁷.

V petakъ 5. posta.

Biše²⁵ eterъ bole Lazarъ ot' Bitanie kaštela²⁹ Marie i Mar'ti sestra nega. Sveti Ivanъ na 11. kapituli knjigъ svojihъ.

Ove svete i posvećene besede esu rečene po evanjestu svetomъ Ivanu³⁰, pisane na 11. kapituli negovihъ evanjeli. Govori evanjelis'tь,

¹ i. ² zvan' est' ljub'veni. ³ oće plaću. ⁴ ke. ⁵ ljubav' božiju. ⁶ nema ti. ⁷ a po tom' (čitaj: pod?) strah' ali pod' silu. ⁸ est' od male štime i male plaće e vridna. ⁹ bi bil' edan'. ¹⁰ nema: ti. ¹¹ ju vratiti službu, ima za nu plaću imiti. (u a opakō: za ne). ¹² za strah' ili za sram'. ¹³ sum'na est'. ¹⁴ svitu. ¹⁵ dukturi. ¹⁶ d'va računa. ¹⁷ račun'. ¹⁸ drugi est'. ¹⁹ mnogimi. ²⁰ nabaēne duše. ²¹ nema: v knjigahъ, već: v dièlogih'. ²² svetoga. ²³ takoi. ²⁴ ona duša bi izbavlena. ²⁵ nu. ²⁶ nii. ²⁷ nema: bože. ²⁸ bê (bez) ²⁹ nema od: kaštela do: Ivanъ. ³⁰ po svetom' Ivani evanjelisti.

da budući Lazarъ bolanъ v'1 Bitanii Mariê Magdalina i Mar'ta² poslata kъ³ Isuhrstu reki⁴: gospodi⁵, koga⁶ ljubiši, nemoćan' e. A Isuhrstъ od'govori i reče: ta nemoć ni o semr'ti, nere⁷ da proslavit' se sinъ boži eju⁸. I po tomъ Isuhrstъ on'di s'ta 2 d'ni, a tada reče učenicomъ svojim': poimo⁹ va Ijudêju. Tada reše¹⁰ učenici: gospodinê, onъ danъ tebê hotihu Židove tebê¹¹ ubiti, pakъ¹² li tamo ideš? Reče¹³ Isusъ: znate, da 12 urъ danъ imate, da človikъ¹⁴ promini misalъ s'voju. Reče Isuhrstъ: Lazarъ priêtelъ našъ s'pi¹⁵. Reše¹⁰ učenici: gospodine¹⁶, ako s'pi¹⁷, to¹⁸ dobro z'namen'e estъ. Isusъ reče¹⁹: govoru, da e mrtavъ²⁰. I reče Toma: ako e ot potribi, poimo mi, da pomremo š' nimъ. Ot'diliše se i prideše v' Bitaniju, i kako z'vidi²¹ Magdalena, da Isuhrstъ pride, ona ide proti nemu plaćući se i govoreći: gospodine, a(ko) bi ti ov'di bilъ, našъ bratъ ne bi umrlъ. A Isuhrstъ od'govori Marii²² reki: bratъ t'voi ima skrsnuti²³. A ona reče: gospodine, ê vimъ, da ima skrsnuti²³ posled'ni²⁴ danъ. A Isuhrstъ otgovori: ne znaš' li ti, Mar'ta, da esamъ azъ²⁶ skrešenje i životъ? Ki verue va me, nima umriti va veki. Reče: verueši li ti to²⁶, Mar'ta? A ona reče: veruju, gospodine. Tada reče Isuhrstъ: kadi ga zakopaste? Tada²⁷ ga povedoše na no mesto, kadi biše zakopanъ. I kada pride on'di, reče: od'valite kamenъ od' groba. Tada reče Mar'ta: gospodine, 4 d'ni su²⁸ pokle e zakopanъ, jure smr'di. A Isuhrstъ reče²⁹: nisam' li ti rekalъ, ako budeš verovala, oćeš uzriti slavu božiju? I on'di biše narodъ velikъ³⁰ ljudi, ki bihu prišli k' Marii i Mar'ti³¹ utišiti niju o brati³² niju. Tada Isuhrstъ čini³³ d'vig'nuti kamikъ ot' groba, i vzdviže oči svoi na nebo³⁴ i reče: ot'če moi, pokaži moć t'voju ovimъ ljudemъ, a to da budu verovali, da samъ ê sinъ t'voi³⁵. I paki velikimъ glasomъ zavapi i reče: Lazare, poi vanъ iz' groba. Govoru, da va onomъ glasu Lazarъ vskrsnu i poide³⁶ vanъ iz groba, i biše obezanъ³⁷ rukama i nogama.

¹ v kašteli. ² dodano: sestri Lazarovi. ³ ka. ⁴ rekući. ⁵ gospodine. ⁶ koga ti. ⁷ nere na slavu božiju, da se proslavi. ⁸ nju (a od ovdje do: poimo nema đ). ⁹ poidimo. ¹⁰ rekoše. ¹¹ nema: tebe. ¹² paki. ¹³ reče nim'. ¹⁴ človik' v tom' promini svoju misal'. ¹⁵ usnu. ¹⁶ nema: gospodine. ¹⁷ nema: ako s'pi. ¹⁸ to est'. ¹⁹ i reče Isuhrst'. ²⁰ umrl'. Po tom' reče Toma ka učenicom' nega: ako e potriba, poimo mi pomriti š' nim'. I taki odiliše (se) š' nim'. ²¹ izvidivši (opako vačada: izvidiše) Mar'ta i Mariê Magdalena, da je Isus' prišal', poidoše proti nemu. ²² Marti. ²³ vskrsnuti (u a dodaje ovdje opako: posledni danъ, a to sam izostavio). ²⁴ na posled'ni. ²⁵ da ê esam' vskrišenje. ²⁶ tomu. ²⁷ nema: od: tada, do: i kada'. ²⁸ esu. ²⁹ reče: Mar'ta. ³⁰ velik' narod'. ³¹ k Marti. ³² o brate. ³³ učini, da dvigoše kamen'. ³⁴ na nebu. ³⁵ tvoi, i da si me ti poslal'. ³⁶ izide. ³⁷ obezan'.

Reče Isusъ učeníkomъ svojimъ: raz'vežite ga¹. I tako učiniše. Vidivъ to vasъ narodъ i daše slavu bogu, ki da toliku moć² človikomъ. To e evanjelie³.

Od ovoga sveta i posvećena govoren'ê ljudi sega svita esu osvaeni od'⁴ ednoga velika griha pred' gospodinomъ bogomъ, ki se zove lenostъ i prazdnovan'e⁵, i za tъ grihъ oće pravda božastvena poslati kaštigu vrhu griš'nik⁶ sega svita. I govori gospodinъ bogъ, da⁷ esamъ daļ mnogo⁸ dobra i pić⁹ i telesnihъ i dušev'nihъ tomu plku, a oni¹⁰ nigdare nisu hoteli mani hvalu vzdati za no dob'ro, ko samъ nimъ učinilъ, a oni vazda s'toeći¹¹ v lenosti ja nimъ obećuju¹², da ihъ oću sprovođiti¹³ do vratъ paklenihъ za nihъ grihe, ko¹⁴ su oni leni bili hvalu vzdati mani¹⁵ za no dobro, ko¹⁶ priěše. Govori gospodinъ bogъ: hoću vamъ učiniti onako, kako učinihъ onomu plku židovskomu v pustini, da imъ daļ pić¹⁷ do omražen'ê, a pakъ¹⁸ oni staše¹⁹ leni, da mi ne raćiše²⁰ zahvaliti na toliki dobri. Gospodinъ bogъ nimъ posla²¹ toliko množastvo z'mii, i koga godi ujidihu²², tudie umriše. Vidiv'shi to Moisiê²³ moli gospodina boga, i usliša ga²⁴. Reče gospodinъ bogъ Moiseju: poi teļ učini učiniti²⁵ ed'nu zmiju od' mida i od kositera²⁶ i ot' zemle, i postavi ju na ed'no drivo visoko i zapovii vsimъ onimъ, ki su ujideni²⁷ od' z'mie, da gledaju krip'ko na tu z'miju, i ote biti tudie zdravi. Govoru, da ti bi²⁸ mogalъ reći i pitati me, od' kudъ s'haê ta lenostъ i po koliko načinovъ²⁹ se more učiniti ta grihъ? Govoru, nai priê imaš³⁰ zamiriti, kada t'³¹ se prikaže dobro na t'voju volju, govoru, da to dobro est' mu prikazano pod' zakonъ ot' zla. Kako e to isto, govoru, da, kada³² e prikazanъ edanъ blagdanъ ot' svete matere crkve, govoru³³, da ti grešъ vele lenimъ zakonomъ obslužit³⁴ i paki vasъ danъ³⁵ stoišъ za manъ i hodišъ simo tamo deletajuć³⁶ se. I tudie³⁷ oće ti biti prikazano³⁸ ed'no zlo pod zakonъ dobra, ko³⁹ hoće biti ugod'no voli tvoei⁴⁰. Bole bi bilo, da bi ti težalъ nere hoditi⁴¹ simo i tamo⁴², a ništarъ mane ti ne ćešъ težati za ni ednu stvarъ, ne hoteći⁴³ raz'biti

¹ ga, da hodi. ² vlast' i moć sinu človičaskomu. ³ nema: to e evanjelie. ⁴ pred' gospodinom' bogom' za edan' i od ed'noga velika griha. ⁵ prazdnovanie. ⁶ grišnikov'. ⁷ da ê. ⁸ dovole. ⁹ nema: i. ¹⁰ a ni. ¹¹ stoe. ¹² obitam'. ¹³ privođiti. ¹⁴ da. ¹⁵ leni mani hvalu vzdati. ¹⁶ ko od' mene. ¹⁷ piću. ¹⁸ paki. ¹⁹ biše. ²⁰ tiše. ²¹ posla nim'. ²² ujidiše. ²³ Moisiu to. ²⁴ ga gospodin' bog'. ²⁵ nema: ti. ²⁶ kositra. ²⁷ uedeni. ²⁸ bi ti pitati mogal' i reći: od' kuda ishaê. ²⁹ puti. ³⁰ da imaš'. ³¹ ti se zapovi dobro. ³² kada se zapovi edan'. ³³ dim'. ³⁴ ,obslužiti' iz b. ³⁵ vazdan'. ³⁶ diletajuć. ³⁷ paki. ³⁸ zapovidano. ³⁹ ko zlo. ⁴⁰ tvoei voli. ⁴¹ da hodiš'. ⁴² tamo prazdnujuć. ⁴³ tijuć.

zakonъ od blagdana. I govorim¹, da to estъ grihъ prirod'ni ili² da budešъ onъ danъ činilъ ono, ča zapovida sveta mati crkavъ. Govoru ošće po kuntrariju³, da oće biti edanъ blagdanъ, kako estъ rečeno zgora⁴, a ti poidešъ na misu, kako samъ rekabъ, paki poidešъ terъ se prikaže⁵ zlo po zakonъ dobra. Govoru, da estъ bole, da budešъ težalъ, nere da hodišъ⁶ po sulacihъ i da ako grešъ težati prez velike potrebe; govoru, da smrt'no sagrišašъ⁷, govoru⁸, da danъ prazdnika ti ga imašъ vasъ postaviti na počten'e bogu⁹ i na koristъ duše tvoe¹⁰, a to estъ hoditi na miru i na vičer'ne i¹¹ na ine oficie i na prodikovan'e i na ine riči duhov'ne. Govoru, da pod' zakonъ dobra ti činišъ šestъ riči zlihъ. Prvo zlo, ko ti¹² činišъ pod' obrazъ dobra, estъ, da ti bi¹³ otelъ stratiti zlo vzet'e, ko ti imašъ u tebe ljue'koga v al'muš'tvo¹⁴ prie¹⁵ nere e potratiti. Govoru, da to ne rabi, začъ bogъ oće da vratišъ, komu si ča vzelъ hinu¹⁶, ozuru, silu i nepravadno. Govoru, da imašъ povratiti onomu, komu e vzeto, a ne inomu. Govoru, dobro, ako bi ti ne z'nalbъ, č'e bi bilo, a¹⁷ sto zlatihъ bilo¹⁸, a to¹⁹ bi bilo ot' mnozihъ ljudi od' svakogo²⁰ 1 soldinъ, i da bi ne pametilъ, č'e²¹ bi bili. Govoru, dobro, da te pinezi morešъ dati za boga s²² dopušćen'emъ biskupa²³ ili tvoga spovednika. Drugo zlo estъ, ko ti činišъ pod' diš'piran'emъ²⁴ čineći pokoru od'²⁵ t'voih grihovъ. Govoru, da, ako ti da t'voi spoved'nikъ pokoru za grihe, ka ti e viditi teš'ka, ti se tudie žalostišъ govoreći: ja e²⁶ ne mogu svršiti, i tako²⁷ iz'berešъ ed'nu pokoru malu²⁸, ka bude tebi ugod'na. Treto zlo, ko ti činišъ pod' zakonъ dobra, e ono, ko nima²⁹ kripo's'ti obslužiti svete zapovedi božie. Govorim³⁰, da esu m'nozi, ki govore: ê ne bihъ nigdare mogalbъ obslužiti zapovedi, ke bogъ zapovida, začъ velike riči zapovida. Govoru, da ti takovi imaju vele³¹ malъ razumbъ i malu ljubavъ i malu kripo's'tь obslužiti nega svete zapovidi, začъ³² nisu ino nere ljubavъ, ku vi imate nositi proti gospodinu bogu i³³ t'voemu iskrnemu. Četvrto zlo estъ, da imašъ v srci nenavi's'tь³⁴, onu pokoru, ku mu da nega ispovednikъ i³⁵ to

¹ govoru. ² li. ³ na suprotiv'. ⁴ zgora rečeno. ⁵ zapovi niko zlo pod zakon dobra. ⁶ greš' po diletih'. ⁷ sagrišaš' smrtno. ⁸ i razumi, da. ⁹ gospodinu bogu. ¹⁰ svoe. ¹¹ i na jut'rnu i. ¹² nema: ti. ¹³ bi ti. ¹⁴ v al'muš'no. ¹⁵ prie. ¹⁶ hinbu (u a je b ispalo: hin[b]u). ¹⁷ na. ¹⁸ da bi bilo. ¹⁹ a to ako bi bilo. ²⁰ vsakoga. ²¹ či. ²² z. ²³ tvoga biskupa. ²⁴ desperan'em'. ²⁵ b nema od: od tvoihъ pa sve do: za grihe. ²⁶ ê ne mogu te pokore svršiti. ²⁷ ,i tako' iz b. ²⁸ malu pokoru. ²⁹ ki ima kripo's't'. ³⁰ govoru. ³¹ nema: vele. ³² zač' zapovidi božie nisu ino. ³³ i proti. ³⁴ da imaš' nenavist' v srci, na. ³⁵ a.

estъ vazda sem'rt'ni grihъ, ku¹ pokoru² imate vi³ činiti za odpušćenie vašihъ grihovъ⁴. Peto zlo estъ, ko ti činišъ, zove se ditin'stvo činiti. Dobro, govoru, da esu mnozi, ki imaju toliko malu misalъ, da reku: mi bismo nigdare ne mogli toliko postiti, začъ namъ š'kodi. I tolikoi⁵ govorimъ od vsakoga inoga dobra, ko mi dužni esmo⁶ učiniti, ko namъ zapovida gospodinъ bogъ i sveta mati crikavъ⁷. Šesto zlo, ko ti činišъ, estъ tašée miš'lenie činiti dobra⁸. Govoru, da ti oćešъ reći: ne mogu činiti dobra za volju mišlen'ê moga, ko me raspačue simo tamo⁹. Za to ne mogu dobra činiti, začъ ne mogu ed'noga očenaša reći, da me mišlen'ê ne raspačuju. Govoru, da ti nimašъ ustati¹⁰ dobro činiti zač'¹¹ ni ni edanъ toliko svetъ, koga mišlen'ê ne raspačuju se. Govoru i svršuju ovъ prvi delъ, da ti nimašъ ustati dobro činiti zavolju mišlen'ê, ka tvoimъ razumomъ metu, i da nimašъ biti lēnъ dobro činiti, začъ ako budešъ lenostъ imiti, oće te pripelati k vikuvêč'nomu¹² osuen'ju. I to e¹³ koliko prvi delъ.

Govoru v drugomъ delu, ki našъ uči naiti milostъ od' gospodina boga. Govoru, da se č'te v' knigahъ carskihъ¹⁴ na 4 kapitule: budući pošal' Iliê prorokъ¹⁵ v Serap'tu va vtime glad'no, kada ne biše bilo daž'ê¹⁶ na zem'lju tri leta terъ¹⁷ polъ. i kada pride k¹⁸ onoi ženi, ka ne imi¹⁹ nere malo ul'ê i malo muke, ko se²⁰ um'noži, da učini straćen'e proroku i ženi i sinu nee za v'se ono vtime, koliko trpi onoga glada. A to bi milostъ božiê, ku učini gospodinъ bogъ za molit'vi proroka. Govoru ošée, da, budući prorokъ Iliê ošée ov'di²¹ v' Serap'ti, onъ sinъ one žene, ka biše prehranila proroka, um'ri. I vidiv'ši²² svoga sina mrtva ide k proroku i poče prositi milosrdiê od' nega govoreći: proroče i priêtelju boži, moi sinъ²³ estъ mrtavъ, prosim' te, smilui se. A prorokъ reče: kadi estъ tvoi sinъ²⁴? A ona reče: na posteli e. Tada pride prorokъ k' posteli i poče prositi²⁵ reki: gospodine bože, da bi povratilъ dušu va voga otročiêa. I tudie onъ ditiê vskr'snu i da ga materi nega. Govoru, da imašъ zamiriti ovu priliku po duhov'ni načiņ. Po voi ženi se razumi²⁶ sveta mati crikavъ. Govoru, da po sini ti imašъ razumiti dušu našu, ka estъ mrt'va učiniv'ši grihъ semrt'ni; a po proroci imašъ razumiti gospo-

¹ a ku. ² ,pokoru' iz b. ³ vi imate. ⁴ grihov' vaših'. ⁵ toliko. ⁶ esmo dlžni. ⁷ crkva. ⁸ b od ovdje nema do: dobra za volju. ⁹ simo i tamo, ostavljam' dobra činen'ê, zač' ne mogu l oče naš' reći. ¹⁰ ostavitii dobra činiti. ¹¹ iz b: zač'. ¹² k vič'nomu. ¹³ e prvi del' pravde vič'ne. ¹⁴ cesarskih'. ¹⁵ nema: prorokъ. ¹⁶ dažda. ¹⁷ i 6 miseci. ¹⁸ ka. ¹⁹ imiše. ²⁰ se toliko. ²¹ on'di. ²² vidiv'ši žena. ²³ sin' moi. ²⁴ sin' tvoi. ²⁵ prositi od gospodina boga. ²⁶ razumi se.

dina¹ našega Isuhrsta. Govoru, da sveta mati crikavъ, vidiv'ši mr'tva svoga sina grihomъ semrtnimъ i moli vsaki danъ gospodina Isuhrsta, da bi ga² račilъ vskresiti od' griha³ k' ne milosti ne sina, to e griš'nika, i da se s'milue nad' nimъ na vomъ sviti⁴ i na nomъ. Govoru tebi, zali griš'niče, da imašъ poiti pred' gospodina boga, a to estъ pred' redov'nika ispovedati nega moći svoje grihe i prositi milosrdiê⁵ od' boga. Ako to učinišъ, on' te oće vskresiti⁶ i dati svetoj materi crik'vi. I to e⁷ drugi delъ.

Govoru v tretomъ delu, ki nasъ uči mudrosti. Zamiri ov'di 7 sum'ni k našemu nauku. Prva sum'na estъ ovo, ako bi bilъ edanъ griš'nikъ, ki bi se želilъ ispovidati i da bi ne imilъ redov'nika, pitam' te, ako onъ⁸ more pisati svoje grihe i poslati redov'niku? Na to ti od'govara božastvena mudrostъ i di, da ne morešъ, začъ bi moglo biti⁹ mnogo zlo onomu, po kom' bi poslano, ili onomu, komu bi poslani. Govoru, da ono pis'mo bi mogalъ čtati ki godi ini, ki bi mogalъ¹⁰ dovole¹¹ zla i sramote učiniti. Za volju tihъ uzrokovъ ni¹² dostoino pisati i poslati v' pismi tvoe grihi, da zadovolje t' e pravo skrušen'e imiti dot'li, dok'li budešъ moći imiti redov'nika. Govori Davidъ prorokъ: sr'ca skrušena i smerena bogъ ne ot'mečētъ. Druga sum'na e, ka e k našemu nauku: ako pečali i smučēn'ê, ke mi imamo, ako su uzrokъ našoi¹² lēnosti? Na to ti od'govara božastvena mudrostъ i di, da esu nike muke, ke se ne trpe dobrovol'no, a nike esu, ke se trpe dobrovol'no. Govoru nai priê, da od' onihъ teš'koći i pečali, ke se ne trpe dobrovolno, ali imašъ v nihъ strplen'e, ti očešъ¹³ plaću za ne imiti. Kako e to is'to, oću ti dati priliku od' onoga raz'boinika, ki biše¹⁴ sa Isuhrstomъ na križi, za to¹⁵ onъ ne trpi onu pokoru dobrovol'no, nišće¹⁶ mane da li imi strplen'e, razmišlajući, da ju biše zaslužilъ za negove grihe. Govoru, da ta trudъ ima plaću, ako si i ni pokora dobru volju¹⁷, ali estъ strplen'e. Govoru ošće, da estъ edanъ drugi trudъ, ki se ne trpi dobrovol'no. Govoru, da ta trudъ nima plaće imiti, da e z' grihomъ. Govoru ošće, da estъ edanъ ini trudъ, ki se trpi dobrovol'no. I to e bilo meju svetimi, ki su trpeli muku za ljubavъ božiju. Govoru, da ti tri trudi, ki su imenovali z'gora, d'va esta dobra, a tretu zalbъ, a ta estъ uzrok od' lenosti. Treta sum'na estъ ovo¹⁸, ka bi se mogla pitati: ako e

¹ gospodina boga. ² nema: ga. ³ od griha ne sina, a to est' griš'nika k nega svetoj milosti. ⁴ svitu. ⁵ milosti. ⁶ skrsnuti. ⁷ est' koliko k drugomu delu. ⁸ nema: onъ. ⁹ mnogo zla biti onomu. ¹⁰ ki bi mogal' bi. ¹¹ dovol'. ¹² k našei. ¹³ imaš'. ¹⁴ bi. ¹⁵ za to zač' on'. ¹⁶ da nišće mane li uni. ¹⁷ dobrovol'na. ¹⁸ nema: ovo.

lênostъ vazda s pomankan'emъ od' vere? Na to ti od'govara božastvena mudrostъ i di, da imašъ zamiriti tri lenosti: ed'na estъ naturala a druga estъ prihod'na, a treta uzroč'na. Govorimъ od' one¹, ka estъ naturala, a ta es'tъ, kakove su moći ljudi, kako estъ človikъ k'rivъ² ili m'led'na š'tumiga, ili žur'livъ, ili srca êdovita, ili fleumatikъ. Is te moći ishaê lênostъ, to estъ naturala, a to ni grihъ. Druga estъ prihod'na, a to estъ zločud'na. Treta estъ uzroč'na, i ta i druga vazda e zločud'na, začъ estъ s pomankan'emъ ot' vere. Četvrta sum'na estъ ovo³, da vsaki redovnikъ, ki ispovida griš'nika, ako onъ od'riši od' muke i griha? Na to ti od'govara božastvena mudrostъ i di⁴, da za t'voe skrušen'e⁵ bogъ tebi prašća grih', a redovnikъ tebe prikazuje svetoj materi crik'vi: tako kako ti e grihъ prošćenъ od' boga, tako redovnikъ v kipi boži od'rišue te od muki věč'nihъ i opraešća te v' pokoru teles'nu. Govorimъ, da, ako pokora, ku ti da redovnikъ, komu si se spovidalъ, ako e zadovolna za tvoe grihe, tada govoru, da na nomъ svitu ti ne é⁶ trpiti ni ed'nu muku za tvoe grihe, a ostanakъ, ki ti ostae na vomъ sviti⁷ pokore, ti očešъ na nomъ sviti⁷ strpiti v' mukahъ ot' purgatorie. Govoru i svršuju, da edanъ danъ pokore na vomъ sviti⁷ vridna ti e⁸ edanъ misecъ na nomъ sviti, a edanъ misecъ na vomъ⁹ vridna⁸ e 1 leto, a edno leto vridno e 12 letъ. Govoru v' kun'trarii, da v' purgatorii 1 danъ za 1 misec, misecъ za leto, leto 1 za 12 letъ, i tako se množi¹⁰ i to, govori sveti Avgustinъ. Govoru tada, da redovnikъ prikazuje¹¹ te svetoj materi crik'vi, i dae viditi, da ti e gospodinъ bogъ uzroky¹² prostil' za pravo skrušen'e, i prominue ti muku věč'nu v pokoru teles'nu. Peta sum'na estъ ovo: ča estъ veće čudo, vskresiti¹³ ed'noga mrtvoga, ali skrisiti ed'noga griš'nika od' griha i postaviti ga v milostъ božiju? Na to ti od'govara mudrostъ božastvena¹⁴ i di, da imašъ z'nati, da ona ričъ, ka ima niko od'lučen'e mirakulъ, govoru¹⁵, a ti da mi razumišъ, zamiri ednu lipu priliku. Govoru, da rodeći¹⁶ vino i pšenica i vsaka ina stvarъ, ka raste, govoru, da to ni čudo, zač' e niko od'lučen'e i da zemla plodi te riči; tako govorimъ: grišnikъ more pripraviti se prieti milostъ božiju, da telo mrt'vo nima odluč'en'ê, zač' se e duša dilila od' tela mrt'va, ko telo ostae vonuće. I za to govoru, da e veće čudo vskresiti¹⁷ človika mrtva,

¹ one nike. ² karliv' ili žurliv' ili srca êdovita ili mled'na š'tum'ka ili uma ti. ³ nema: ovo. ⁴ nema: i di, nego: da zamiriš'. ⁵ iz b: skrušen'e, a ima opako: kršćen'e. ⁶ češ'. ⁷ svitu. ⁸ vridno e. ⁹ nema: na vomъ. ¹⁰ vnoži. ¹¹ prikazuje. ¹² nema: uzroky. ¹³ skrisiti. ¹⁴ božiê. ¹⁵ b nema od: govoru do drugoga: govoru. ¹⁶ rodi. ¹⁷ skrisiti.

nere človika od' griha. Sesta sum'na estь, ako e duša umrv'ša ali neumrv'ša? Na to ti od'govara božastvena mudrostь i di, da esu m'noge misli. Govoru, da govori Pitagorь i drži tu misalь, da umrv'ši telo da umira i duša, a to estь eretičaska misalь. Drugi govore, da umrv'ši telo duša da g're v' niku živinu¹. I to estь misal' fal'sa i eretičaska. Da vnozi doktori crik'veni² govore³, da duša naša po ne naturi estь umrv'ša i vonuća, začь duša ni vikuvič'na⁴, da po svoei naturi estь umrv'ša. Govoru ošće, da duša naša estь vič'na, a to estь, da nigdare ne more umriti, a to ni po ne naturi, da estь po milosti gospodina boga, ku e onь učinilь duši našoi za negovu dobrotu. Govoru ošće, da otijući skusiti, da duša estь neumrv'ša, zamiri, ali⁵ e človikь dobarь ali⁵ e zalь, ili⁶ činilь dobro ili zlo na nomь svitu, ili ako e človikь dobarь a ima zlo na semь sviti⁶, dostoina e⁷ ričь, da onь bude imilь dobro na drugomь svitu; ako e človikь bilь zalь na semь sviti i dobro estь imilь, dostoino e, da bude zlo imilь na nomь svitu; ako e dobarь na semь sviti⁶ i dobro e imilь, dostoino e, da bude i bole imilь na nomь sviti; ako li e bilь človikь zalь i zlo e imilь na semь sviti, dostoino e, da bude i gore imilь na nomь sviti. Kako e to is'to, ê ti e provamь svetimь Matiemь. Na 20 terь 5 kapituli negovihь evanjelij govori onь, da hoće reći Isuhrstь na sud'ni danь: idite⁸ blagoslovljeni ot'⁹ ot'ca moego i primite ono carstvo, ko estь vamь ugotovano, zač' ste vi učinili volju moju¹⁰ i obslužili moe zapovedi. I zalimь hoće reći: poidite prokleti va oganь vêč'ni, kadi nigdare ne budete ni ednoga dobra imiti¹¹. Govoru i svršuju ovu sum'nu, da ti dobro morešь razumiti, da duša ni nigdare umrv'ša i ne će nig'dare umriti. Sed'ma sum'na estь ovo, ako dobro, ko se čini v semrt'nomь grihu, ako prudi na nomь sviti? Na to ti od'govaramь, da esu m'noge sumne, ke su ovo. Govori Aimonь, da človikь budući v semrt'nomь grihu i čini dobro, da mu nišće ne prudi na nomь sviti. Paki govori, da vraćajući se griš'nikь v' milostь božiju vse dobro, ko e učinilь, da mu se vraća i prudi mu k plaći na nomь sviti. I to imašь priliku ot' sina zaloga, kada se vrati ka ot'cu i učini ga obliči v svitu prvu, po koi se razumiju prva dobra, ka e učinilь. A drugi govore, da dobro, ko si učinilь v grihu, da ti ne rabi takmo k dobru sega svita. Govoru i svršuju ta tretí delь, da sveti Toma i Aleksan'dro de Alesь i Rikar'do i sveti Av'gustinь i sveti Eronimь i vnozi ini

¹ životina. ² nema: crikvení. ³ govore govorecí. ⁴ b dodaje: za to, zač' ni bila vikuvič'na. ⁵ ili. ⁶ svitu. ⁷ ê. ⁸ pridite. ⁹ nema: ot'. ¹⁰ moju volju. ¹¹ imili.

govore, da dobro, ko e učineno v grihu, smrt'nomъ grihu, da ne rabi k plaći na nomъ sviti. Govore⁷ dobro, da dobra dela od'luče človika izlisti iz griha i pripelaju ga na dobarъ putъ i na božiju služ'bu. I to e koliko k tretomu delu.

V subotu² 5. posta.

Govoraše Isuhrstъ narodu: ê esamъ svetlostъ miru. Sveti Ivanъ na 8³ kapituli.

Ove svete i posvećene besede esu rečene po evanjestistu svetomъ Ivani, pisane na 8 kapituli knjigъ negovihъ, rečene od' Isuhrsta pis'cemъ i fariseomъ židovskimъ govoreći: ê esamъ svitlostъ miru, g'do po m'ne poide, ne će hoditi v tamnosti. Od'govoriše farisêi Isuhrstu govoreći: ti svedokueš¹⁰ samъ o sebi, a tvoe svedočastvo nistъ istin'no. Od'govori Isuhrstъ: va ustihъ d'viju ili trihъ stoi svedetelstvo istin'no. Govoru tada, da moe svedočastvo estъ istin'no za to, začъ moi otacъ i ê mi es'va d'va, ke vraćava svedočastvo od' moihъ delъ, tada svedočastvo moe estъ istin'no. Odgovoriše parisêi rekuće: gdo estъ ta otacъ? pokaži¹ nam' ga. Od'govori Isusъ: ako biste vi mene znali, vi biste i ot'ca moga z'nali. Govorimъ, da vi niste dostoini z'nati ot'ca moega ni mene. Tada v'si se ras'srdiše na nega i hotihu ga kamenovati, da ne biše ošće vrime negovo priš'lo. I to e postava evanjeliê².

Od' ovoga sveta i posvećena govoren'ê estъ osvaenъ plkъ sega svita pred' gospodinomъ bogomъ za edanъ velikъ grihъ, ki se zove prisegan'e, ko se priseže krivo proti bogu i proti iskrnemu. Za tъ grihъ božastvena pravda oće poslati nakazan'e vrhъ toga plka. Govori gospodinъ bogъ: da oću učiniti vamъ, kako učinihъ onomu gradu Erihu. Govoru, da oni obećaše i prisegoše gospodinu bogu biti sluge i obslužiti nega sveti zakonъ, a paki oni učiniše protivu tomu i biše zvani krivorot'ci. I za tu rotu ras'srdi se gospodinъ bogъ i zaz'va Jozuje, ki biše glava puka⁴ židovskoga, i zapovida mu, da vaz'me ot' v'sakoga⁵ kolene izravl'skoga⁶ po 1000 muži, i da ih bi 12 tisući oruž nihъ, i posla ihъ na tъ gradъ Erihu govoreći: ako zativore vrata pred' vami, ê vam' e oću ot'voriti, i ako budu čuvali zida, ê oću učiniti, da se hote obaliti doli na zemlju, i učinite, kada v'nutarъ v'nidete, koliko ihъ koli naidete, vsihъ⁷ ras'scite. I poide

¹ govore, da. ² sobotu. ³ osam' kapituli. ⁴ svedokueši. ⁵ povii. ⁶ svetogo evanjeliê. ⁷ zvrh'. ⁸ vsakoga. ⁹ izdravil'skoga. ¹⁰ vsih' ih'.

Iozue z d'vanadeste tisući k' tomu gradu, kako mu biše zapovidal. gospodinъ bogъ. I kako biše oni on'di, tudie zidi padahu doli na zemlju, a oni vnidoše¹ v'nutarъ v gradъ. Govoru, da bi pob'eno i na kusi² ras'sičeno 20 terъ 4 tisuća ljudi i saž'gaše og'nemъ vasъ gradъ. Govoru, da tu pečaľ posla bogъ na nihъ za tь grihъ, da krivo prisegoše bogu i iskrnemu. Govoru vamъ ljudemъ krst'ĕn'skimъ, ki činite ta grihъ: bogъ oće poslati na vasъ takovo nakazan'e, za ki uzrokъ ne biste se³ oteli nigdarъ roeni. Govoru, da bi ti mogalъ reći i pitati me: vimъ, da e gospodinu bogu vele mr'zakъ ta grihъ od' prerotstva, za to da bim' se bole mogalъ čuvati toga griha, radъ⁴ bihъ viditi, ča e i po ki načiň se more učiniti, a to da bihъ se mogalъ obarovati. Na to ti od'govaramъ: hotijući ti znati, ča e kriva rota, potribno e, da z'našъ, ča e rota. Govoru⁵, da zakonъ estъ našalъ rotu i obslužue se va vsihъ negovihъ pravdahъ, a oti-jući naiti istinu, ku zapovida pravda onomu človiku, govoru, da se to čini, a to za to, da se ne more poznati misalъ i sr'ce človečasko⁶ i za to zakonъ stis'ka človika priseći, razmišľajući, da se človikъ boi boga. Govoru, da prisežućъ človikъ i budući stis'nenъ⁷ pravdu, da ima priseći, onъ zove boga za svidoka prisežući pravo; da ako krivo prisežešъ, ti zovešъ boga za kriva svedoka, a to estъ vazda semrt'ni grihъ. Zamiri, da v prvoi roti prikladaju se tri riči. Prva estъ istinn'a vĕra, druga e sudъ istin'ni, treta⁸ pravda, a ta pravda ima d'va dela. Prvi e diliti⁹ se od' zla, a drugi estъ činiti dobro. Govorimъ, da vazda, kada ti prisežešъ krivo, ti se dilišъ ot dobra i činišъ zlo i esi z'vanъ krivorotnikъ. I va toi roti bi Irudъ, kada čini umoriti svetago¹⁰ Ivana, začъ onъ razbi pravdu diliv' se od' dobra i učini zlo. Ti bi mogalъ reći: Irudъ priseže rotnimъ zakonomъ onoi h'čeri, da ono, ča ona zaprosi, da ei ima dati, a ona prosi glavu svetago Ivana a on' ju noi da, začъ oti zdržati rotu. A to bi kriva rota, i na to govori sveti Toma z Akvina, da vsaka rota nima se vzdržati¹¹. Govorimъ, ako bi ti prisegalъ, da oćešъ ubiti ednoga človika, ti nimašъ te rote vzdržati. Govorimъ, da priseći učiniti niko veliko zlo ti semrtno sagrišašъ, ako e učinišъ, ti pakъ¹² d'va kratъ semrtno sagrišašъ. Govorimъ, da mi razumišъ, da prisegši ti učiniti zlo terъ učinišъ, ti dva kratъ sagrišašъ, ili ti dvoe zlo činišъ na edanъ tratъ. I za to govorim' ti, da ti nimašъ nigdare priseći, ča e proti zakonu božiju i nega svetimъ zapovedemъ. V tom' govoru, da Irudъ učini

¹ idoše. ² kusu (opako). ³ se nigdar' roeni oteli. ⁴ da bih' mogal' viditi. ⁵ govorim'. ⁶ človeče. ⁷ stiš'nen'. ⁸ treto. ⁹ delitel' od' zla. ¹⁰ svetoga. ¹¹ zdržati. ¹² po.

dvoe zlo učiniv'ši umoriti svetoga Ivana krstitela. Govoru, da onъ raz'bi zapovidъ gospodina boga, ki govori, da ne ubieši nikogare. I govoru, da onъ učini proti pravdi, kadi govori: ukloni se od' zla i stvori dob'ro, a on' se dili od' dobra i učini zlo, i za to bi krivorot'nikъ zvanъ. Govorimъ ošće, da morešъ biti krivorot'nikъ proti istini, a to estъ, kada ti prisežešъ i rečešъ lažъ, kada bi pitanъ od' istini. Govorimъ, da gospodinъ bogъ e istina viš'na i stanovita; i govoreći ti lažъ ti urijuešъ boga, ki estъ istina. Govorimъ, da to estъ zvana kriva rota¹, kada bi ti pitanъ od' istini, a ti nikimi šegami ne tilъ povidati pravo svomu starišini, ti vazda semrt'no sagrišašъ² i esi krivorot'nikъ. Govoru ošće: dobro, da ako bi bilъ otacъ od obiteli, ili ki vladavacъ, ili gospodinъ, komu bi ti znalъ, da bi mu ča zgiblo v hiši³, a on' bi e li otelъ zviditi, po ki način' e bilo, a ti z'najući, da hoće niki velikъ skan'delъ priti, ili niko veliko⁴ zlo, a onъ bi stiskalъ tebê, da bi ti rekalъ istinu, kako imašъ učiniti, ne otijući biti z'vanъ krivorot'nikъ? Govorimъ, da sveti Toma z⁵ Akvina govori, da nimašъ reći istinu, a to da onъ ne učini onъ grihъ⁶, i ne ćešъ biti zvanъ krivorot'nikъ, na⁷ nai mane sagrišašъ grihomъ prihodnimъ. Govorimъ, da si ti učinilъ ričъ ljubvenu⁸ ne otijući da onъ učini ta grihъ. Treti načinъ⁹ estъ, po ki ti morešъ zvanъ biti krivorot'nikъ proti sudu, a to estъ, da sudъ estъ učinenъ razaznati pokoru od dobra i zla, kako gdo estъ dostoēnъ. Govorim, ako edanъ, ki bi ti dobro činilъ¹⁰ ili ti e učinilъ, govorimъ ti, da estъ dostoino, da mu hvalu vzdášъ i plaću od' onoga dobra, ko ti e učinilъ. I ošće govorimъ, da vsakъ kratъ, kada ti prisežešъ ali činišъ ki zavetъ bogu i svetoj Marii ili kimъ svetimъ, a ne ob'služueš' ga, ti si k'rivorot'nikъ proti sudu. Računъ estъ tomu, da vazda¹¹ kada ti obečuešъ¹² ku ričъ ali veće, ti si držanъ onoi riči po pravomъ sudu. Govoru ošće veće, da, kada si ti obečalъ ki zavetъ bogu ili nega svetimъ, ti si ga držanъ nimъ do tihъ mestъ, dokli svršišъ zavetъ i ne učiniv'ši ga ti si krivorot'nikъ proti sudu, i vazda sagrišašъ semrt'no, mogući svršiti ono, ča si obečalъ, i ne učiniv'ši e, li da ne bude ričъ, ka e proti zapovedi gospodina boga. Govoru ošće, da budući kriv' svedokъ ili krivorot'nikъ ti imašъ razmisliti 6 riči zlihъ, ke činišъ budući krivъ svedokъ ili krivorot'nikъ. Prvo zlo, ko ti imašъ razmisliti, estъ sr'en'e, prećen'e, kim' ti priti gospodinъ bogъ za tъ grihъ krivorot'ni. Kako e to isto, ti imašъ priliku od' oniju

¹ prisega. ² sagrišueš'. ³ hiži. ⁴ vele. ⁵ iz. ⁶ griha (bez: on'). ⁷ da. ⁸ ljubveno (bez: ričъ). ⁹ račun'. ¹⁰ učinil' ili čini. ¹¹ svagda. ¹² obečaš'.

d'viju star'cu¹, ki bihu osudili blaženu Susannu na smrtъ, začъ oni biše krivorot'nici proti istini i pravdi i sudu. Gospodinъ bogъ oti i dopusti, da oni pod'neše ono osuen'e, ko hotihu nei³ učiniti, tako bi, da oni biše kamenovani i umoreni. Drugo zlo, ko ti⁴ činišъ budući krivorot'nikъ, estъ, da ti urijuešъ tvoga iskrnega. Govorimъ, da ti urijuešъ četiri ljudi v' ed'nomъ učineni. Prvo estъ gospodinъ bogъ, a to estъ, da ga zovešъ kriva svidoka v sudu, kako si ti. Drugo estъ tvoi iskr'ni, koga izbavlašъ negova dobra. Treti človikъ, koga ti urijuešъ, sebe samogo, začъ budući ti krivъ svidokъ ti se kladešъ v ruke vraž'e. Treto zlo, ko ti činišъ budući krivъ svidokъ ili krivorot'nikъ, estъ, da ti prodaešъ gospodina boga, a v' tom' si ti gor'si nere Ijuda, ki ga prođa Židovomъ za 30 srebrniki, a ti ga prodaešъ budući neumrv'si i slav'ni, za 10 sudini⁵ ti oćešъ priseći i priseći 100 kratъ ime gospodina boga. Četvrto zlo, ko ti činišъ budući krivъ svedokъ ili krivorot'nikъ, estъ, da ti činišъ proti zapovidemъ gospodina boga, ki⁶ govore: ne reci i ne⁷ učini kriva svedočastva. Peto zlo, ko ti činišъ, estъ, da ti raz'biěšъ pravdu, začъ ne more se učiniti pravo onomu, komu bi se imelo učiniti. Šesto zlo, ko ti činišъ budući krivъ svidokъ ili krivorot'nikъ, estъ, da ti činišъ proti redu ljub've. Kako e to isto, poslušai onoga svetago Ev'sebiê, ki govori ot trihъ krivihъ svedokovъ. Govori onъ, da bi osvauenъ edanъ vele dobarъ človikъ, komu biše ime Nar'cizimo, bez' krivine ed'nomu gospodinu ed'nimъ velikimъ grihomъ, v' komъ ne biše krivъ, a oni, ki ga osvadiše, pripelaše tri⁸ krivi⁹ svedoke na nega, ot' kihъ edanъ meju nimi poče govoriti i svidočiti protivu¹⁰ onomu pravomu človiku govoreći: gospodine ta človikъ estъ edanъ velikъ sodomitъ. Paki reče: ako to ni isto, molimъ boga¹¹, da pride na me edanъ velikъ gromъ z' neba i da me saž'ge. Drugi svidokъ reče: ako to ni is'to, ča mi govorimo, prosimъ boga, da mi pride sada pred' vami nagla smrtъ, ka me umori. Treti reče: ako to ni is'to, da bi mi oči spali iz glave. Slišav'si to ta gospodinъ čini ispuđiti toga človika Narcizima van z¹² grada. Poslušajte veliki sudъ boži, ki posla gospodinъ bogъ vrhъ trihъ svedokovъ krivihъ. Govoru, da po 8 danъ vzdviže se ed'no zlo vtime z gromom i trisnu¹³, onoga krivoga svidoka i sažga v'sega. Vidiv'si to drugi pade mrtavъ na zemlju ot' nagle smrti. Slišav'si to tretí poča groz'no plakati i toliko plaka, da mu oči spadoše¹⁴

¹ od oniju star'cu d'viju. ² u a opako: krivorot'nikъ. ³ ni. ⁴ nema: ti. ⁵ soldini. ⁶ ke. ⁷ ni. ⁸ nema: tri. ⁹ krive. ¹⁰ proti. ¹¹ ,boga' iz b. ¹² iz. ¹³ ,trisnu' za: triskomъ u a. ¹⁴ ispadosta (b je imao vjerniju predlagu nego a, ili je mañe novotario).

z glave. Slišavši to ta gospodinъ tudie posla po onoga dobra člo- vika, koga biše izagnalъ, i učini mu veliko¹ poč'ten'e i poče prositi prošćen'e od' nega. Govorimъ, da po tihъ računihъ ti morešъ razmi- sliti, koliko estъ mrzakъ ta grihъ gospodinu bogu, i za to more se reći vsakimъ krivimъ svedokomъ i krivorot'cemъ ono, ča reče Isu- hrstъ pariséomъ²: svedočastvo vaše ni istin'no. I to e koliko k pr- vomu delu.

Govoru v drugomъ delu, ki našъ učí naiti milostъ od boga. Go- voru, da učinišъ kako govori prorokъ Isaiê³, kada onъ vidi plkъ veliki⁴ pečali i nevoli, i prosi gospodina boga za njihъ, i gospodinъ bogъ se smilova i prosti nimъ. Govoru, da od'govori bogъ⁵ i reče: r'ci ljudemъ od' moe strane, da imaju iskati danъ ot' spasenîe, i ako oni učine to, da oću učiniti, kako čini⁶ mati, ka ima pečalъ o sine svoemъ, providivši mu v negovihъ potribahъ; a to estъ, da dobra mati ne zabiva svoga⁷ sina. Govoru, da ê ne zabudu ljudi moihъ, ako oni učine moju volju. A to govori našъ gospodinъ bogъ⁸. Govoru⁹, griš'niče, da, kada se poznašъ v grisihъ po skrušen'ju ti imašъ moliti gospodina boga, da bi te račilъ z'neti ot ovihъ grihovъ, a to da budešъ moći naiti danъ od' spasen'ê, ki danъ estъ, kada se dilišъ od' grihovъ postomъ i istin'nimъ skrušen'emъ i po pravoi i čistoi ispovedi i zadovolje učinem'emъ misleći veće¹⁰ ne učiniti griha, i čineći ti to gospodinъ bogъ oće te obarovati i držati v svoei mi- losti, kako čini dobra mati, ka ima pom'nu od' svoga sina. Govo- rimъ tebi, griš'niče, ako se budešъ čuvalъ učiniti grihъ semrt'ni, i da budešъ iskalъ danъ od spasenîe svoga, kako estъ rečeno zgora, gospodinъ bogъ oće tebi dati milostъ svoju na semъ sviti a na nomъ slavu svoju. I to e drugi delъ, ki našъ učí naiti milostъ ot boga.

Govoru v tretomъ delu, ki našъ učí naučiti se mudrosti. Govoru, da zamirišъ ov'di 2 sum'ni k našemu nauku. Prva sum'na estъ ovo: more li se krivo priseći po niki načínъ, da se ne sagriši? Na to ti od'govara božastvena mudrostъ po tri račune. Prvi estъ ovo, ako človikъ učini krivu rotu ne hoteći mnijući učiniti dobro, a po ni edanъ način ne bi e učinilъ krivo vidući, govoru, da priseg'si k'rivo po t' načinъ nisi sagrišilъ semrt'no, nere grihomъ prihodnimъ. Drugi računъ estъ v sum'ni ne zamiriv'si i ne zapametiv'si dobro a on' ju potvrjuje za istinu, priseg'si, sagriša semrt'no. Treti računъ estъ, ako človikъ prisegi ili za pinezi ili za prošćenie priêtelъ, govoru, da to

¹ toliko. ² farision'. ³ Isaiê prorok'. ⁴ va veliki. ⁵ bog' proroka. ⁶ učini. ⁷ svoega. ⁸ gospodin' naš' Isuhrst'. ⁹ govoru tebi. ¹⁰ U b je istrgnut ovdje list.

estъ veliki grihъ, začъ urijue gospodina boga, i dostoênъ e velike muke, začъ ta grihъ estъ zvanъ velika nečistoća. Druga sum'na estъ ovo, ako more človikъ krivo priseći hoteći izbaviti nikoga velika zla, ili ustaviti niki skan'delъ, ili ukloniti semr'ti nikoga človika? Na to ti od'govara božastvena mud'rostъ i v'si doktori i diju, da po ni edanъ načinъ ne more človikъ priseći krivo hoteći izbaviti nikoga zla. Govore naši doktori, da človikъ nima krivo priseći, ako bi mogalъ 100 ljudi izbaviti od semrti. Govorimъ ošće, da otijući ukloniti edanъ gradъ od' zla ili od' raspa ili požganiê ednu krivu rotu, nimašъ ga učiniti. Govoru ošće, ako bi imelъ vasъ svitъ na mane prití, nimašъ krivo priseći edanъ tratъ, hotijući ga iz'baviti, začъ činišъ proti¹, ki e vridanъ veliko sveti, začъ estъ uvrien'e više koliko e veći onъ, koga uridišъ. Govorimъ, da gospodinъ bogъ es'tъ velike i viš'ne dobro, a urien'e, ko mu učinišъ, estъ veliko zlo i vêč'no. I za to svršuju ovъ tretí delъ, da za ni ed'nu stvarъ stvorenu nimašъ krivo priseći, začъ urijuešъ gospodina boga, ki estъ viš'ne i vêč'no dobro i milosrdie. I to e koliko k tretomu delu od' božastvene mudrosti.

V nedilju 5. posta.

Govoraše Isusъ knezemъ ereiskimъ i starišinamъ židov'skimъ: g'do ot' vasъ obličít' me o griséhъ? Sv. Ivanъ² na 8. kapituli.

Ove svete i posvećene besede esu rečene po evanjestistu svetomъ Ivaní, pisane na 8. kapituli negovihъ evanjestii, rečene od' Isuhrsta k parisěomъ i k piscemъ³, govoreći: gdo od' vasъ more mene⁴ pokarati od' griha? ako⁵ istinu govoru vamъ, zač' mi ne verujete? onъ⁶, ki e od' boga, riči božie slišítъ, da vi ne éete poslušati mene, začъ niste ot boga. V istinu govoru vamъ, oni, ki obsluži moju ričъ, smrti nima⁷ viditi va vekí. A oni od'govoriše: mi vimo, da si ti Samaraniň i da⁸ d'ěvla imašъ v' sebi. A gospodinъ Isuhrstъ reče: ni to ísto, da d'ěvla imamъ v sebi po t' načinъ, po ki vi govorite. A oni rekoše: eda si ti boli, nere e bilъ otacъ našъ Avraamъ⁹, ki e umrlъ, i proroci? a ti govorišъ: ako gdo ričъ t'voju ob'služítъ, nimatъ umriti v vekí. A gospodinъ Isuhrst reče: prie nere Avraamъ

¹ tu je ispalo nešto, vaľa da: bogъ. ² Ivan' piše na 8 kapituli negovih' knig': govori. ³ nema: i k pis'cem. ⁴ me. ⁵ ako vam' istinu govoru. ⁶ Od ovdje nema b do: oni ki obsluži. ⁷ ne imat'. ⁸ da imaš' v sebi (a da je nema do: po tъ načinъ. ⁹ Avram'.

bi, azъ esamъ. Govorimъ ošće, da Avraamъ želiše viditi danъ moi i vidivъ i vzradova se. Tada odgovoriše Židove i reše: ti ošće nimašъ 50 letъ, Avraama nisi vidilъ. Reče Isuhrstъ: V istinu prie nere e Avraamъ¹ bilъ, azъ esamъ bilъ. Tada Židove vzeše kamenie, da ga ubijutъ, da Isusъ učini se nevidenъ i poide vanъ is tem'pla. I to e² evanjelie.

Od' ovoga svetago³ govoren'ê es'tъ osvauenъ plкъ sega svita pred' bogomъ od' ed'noga velika griha, ki grihъ estъ uboistvo⁴, i za tъ grihъ pravda božastvena⁵ hoće poslati mašćenie⁶ vrhъ vsihъ takovihъ⁷. I govori gospodinъ bogъ: oću učiniti tomu⁸ plku, kako učinihъ plku židovskomu, kada oni učiniše ta grihъ od' uboistva⁹, i činahu, kako estъ pisano v drugihъ k'nigahъ mahabeiskihъ nъ 4. kapituli. Govori, da gospodinъ bogъ čini vzdvig'nuti krala Antioha¹⁰, ki ob'sede vasъ gradъ Erusalimъ s veliku vois'ku, i toliko ga r'va, da ga v'ze i nečisto ihъ imi. I tako se govori, da ihъ ubi 80 tisuć¹¹, i to gospodinъ bogъ dopusti na nihъ za grihъ ot uboistva⁹, ko oni činahu vsaki danъ prez milosti. Govorimъ, dobro, da gospodinъ bogъ prie nere posla na nihъ ono veliko nakazan'ê, pokaza imъ ed'no znamen'ê vele veliko i straš'no, a to za to, da bi se oni ustrašili i ustavili toga tako velika griha¹². Govorim', da pokazaše se va aeri veliki koni og'neni i straš'ni i s ljudi, ki se r'vahu moć'no meju sobu. I to z'namen'ê pokaza imъ gospodinъ bogъ, a to da bi se oni ostavili ot toga griha. Govoru, da bi ti mogalъ pitati i reći: po koliko načinovъ se more učiniti ta grihъ ot' uboistva⁹, i po koliko načinovъ namъ prihaê smrtъ? Na to ti od'govaramъ, da smrtъ namъ prihaê po tri zakoni. Prvi načinъ estъ, po komъ namъ prihaê, a to estъ po svetomъ i blaženomъ odluč'en'i¹⁴ bož'emъ. Govorimъ, da gospodinъ bogъ estъ od'lučilъ, koliko ima človikъ živiti. Govorimъ, ti bi mogalъ reći, kada e gospodinъ bogъ odluč'ilъ, koliko ima človikъ živeti, a tada namъ ni tribi likari iskati, kada s'mo nemoć'ni, začъ ako imamъ umriti, oću umriti, ako li imamъ živъ biti, oću živъ biti brez likara. Na to ti od'govaramъ: kada od'nemorešъ, čini se ličiti. Računъ estъ ovo, da imašъ moćъ okratiti životъ, da nimašъ moćъ produlžiti¹⁵ ga četvrti delъ ure mimo odluč'en'ê božie¹⁶. Govorimъ, da m'nogo krat'¹⁷ ti si uzrokъ tvoe¹⁸ nemoći i tvoe¹⁸ semrti. Drugi

¹ Avram'. ² i to est' postava ovoga svetoga evanjeliê. ³ sveta i posvećenoga. ⁴ ubiistva. ⁵ božastvena pravda. ⁶ pomašćenie. ⁷ takovih' ljudi. ⁸ tako plku tomu. ⁹ ubiistva. ¹⁰ Antiohie. ¹¹ tisuće. ¹² toga zla takova velika griha (a nema: griha). ¹³ tako. ¹⁴ iz b za opako u a: od'lučen'emъ. ¹⁵ prodlžiti. ¹⁶ odluč'en'ê božê. ¹⁷ iz b. ¹⁸ tvoi.

načinь, po ki namь prihaê sem'rtь, e z'vanь znutrni. Govorimь, da po puti naturalomь po malu namь prihodi¹ sem'rtь i raz'čina se životь, a to govori filosofь. Treta sem'rtь, ka namь prihaê², estь oskvrnena, a ta estь po sili, a to e, kada e edanь ub'enь³ nožemь ali⁴ kamikomь ali⁴ strelu ili palicu ili ku inu rič'ju. Govorimь, da ta smrtь estь zvana sil'na, začь e po sili učinena. Govorimь ošće, da namь smrtь prihaê po tri⁵ zakoni. Prvi est' za naše grihi, a to se more provati po Ezekii krali. Govorimь, da ta kralь učini grihь ot' nepom'ne proti gospodinu bogu, da budući onь dobilь⁶ nad' nepriêтели i ne poide k bogu zahvaliti mu v crikavь, govorimь, da pride semrtь nemu i gospodinь bogь posla proroka Isaiju k' nemu govoreći, da od'luči domь svoj, začь imiše umriti za tь grihь, ki biše učinilь. Govorimь ošće, da Davidь, ki učini velikь grihь z Virsavu i čini umoriti nee⁷ muža Uriju vojski. Govoru, da gospodinь bogь posla k' nemu Natana proroka⁸ govoreći, da e edanь človikь⁹ v' tomь¹⁰ gradu, ki ima 100 ovacь, a edanь nega¹¹ iskr'ni ed'nu. Ča hoti srića¹², da ta človikь učini služ'bu ed'nomu svomu priêtelju terь poide terь vze onu ed'nu ov'cu onomu nega iskrnemu i pakí poide i ubi ga samoga¹³. Reí mi, ča se ima¹⁴ s toga učiniti? Reče Davidь: dostoêнь e smrti. Reče prorokь: tako ima tebi biti, zač' si ti činilь¹⁵ umoriti Uriju na vojs'ki. Govorim' ti od strane božie, da za tь grihь hoće bog', da umrešь, zač' si ga ti učinilь umriti, i tako će ti biti¹⁶ kako si sudilь. Slišav'ši to Davidь plaka se gor'ko i prosi milosti od' gospodina boga i učini veliku pokoru za tь grihь, a gospodinь bogь prosti mu krivicu od' smrti, da ne pokoruь teles'nu. Govorimь, da pokoru, ku učini za tь grih, da¹⁷ trpi gospodinь bogь, da Ap'salomь negovь sinь v'ze negovo kralevstvo, izagna ga vanь iz grada i učini preljubodeistvo sa vsimi negovimi ženami. Govoru, da za tь grihь gospodinь bogь dopusti, da četiri negovi sini umriše; tri zlu semrtju, a četvrti semrt'ju op'čenu. Govorimь, da ti morešь razmisliti, da smrtь namь m'nogo kratь prihaê za naše grihe. Drugi načinь, po ki¹⁸ namь prihaê smrtь, estь po zakoni op'čín'skomь¹⁹, a to estь, kada e umorenь edanь zločinacь, ki e v grihu umorenь, ili po iní zakonь, kako zapovída pravda. Govorimь, da sudačь, ki čini obisiti tata, ne sagriša, li ne čini za pi-

¹ prihodi nam'. ² prihodi. ³ ub'en' edan'. ⁴ ili. ⁵ tri ine. ⁶ dobil' nepriêtele. ⁷ nene (opako). ⁸ proroka Natana. ⁹ nema: človikь. ¹⁰ tvoem'. ¹¹ neg' ed'nu. ¹² sreća. ¹³ samoga. ¹⁴ ima učiniti od' toga. ¹⁵ učinil'. ¹⁶ »umriti, i tako će biti« iz b, a nema. ¹⁷ da gospodin' bog' dopusti, da Apsolom'. ¹⁸ po ki način'. ¹⁹ op'čenom'.

nezi ali¹ za nenavistь, ali za zlu volju ili za prošen'e drugihъ. Govorimъ, da sudacъ estъ dilitelъ pravde, i za to ne sagriša. I za to morešъ razmisliti, da smrtъ namъ prihaê po zakoni sega svita. Treti načinъ, po komъ namъ prihaê smrtъ, estъ po šegi, a to estъ, kada ti šegavo ubieš' ed'noga², kako čine m'nozi, ki poteku ubiti svoga³ iskr'nega po nenavisti ili po zli voli ili po nepriêz'ni ili po ki godi uzroky. Govorimъ, da to estъ zvano ubiistvo, i estъ vazda grihъ semrt'ni, i zamiri, da vazda, kada ti činišъ ta grihъ, ti vazda činišъ čet'vero veliko zlo. Prvo zlo estъ, da urijuešъ vasъ svitъ, začъ ubiv'ši ti onoga ti od'lučuešъ se od'⁴ općini sega sveta, ki e toliko plemenitъ, da sinъ boži se e učinilъ našъ bratъ po milosti, a to e, da s'nide s nebesъ na zem'lju i prie⁵ plť našu i bi učineny človikъ i človikъ bi učineny po milosti⁶ bogъ, ne po naturi, da po milosti. Govorimъ tada, da učiniv'ši ti uboistvo⁷, ti urijuešъ vse stvoren'e, i sagrišašъ semrt'no i držan' si povraćen'e. Drugo zlo, ko činišъ, est', da urijuešъ sveti duhъ ki estъ ljubavъ ot'ca i sina, a onъ estъ tretí osoba v trois'tvi, a ti učiniv'ši uboistvo⁷ ti odrišuešъ uzalъ od' ljub've, ka ima biti meju ed'nimъ i meju drugimъ, a ti činišъ zlu volju i nenavistъ meju ed'nimъ i družimъ, i za to govorimъ, da urijuešъ sveti duhъ, ki estъ ljubavъ i priêzanъ i dobra vola. Treto zlo, ko ti činišъ, estъ, da urijuešъ sveto troistvo. Kada e to isto, zamiri, da gospodinъ bogъ učini človika k svoemu trois'tvu podob'na, a ti učiniv'ši uboistvo⁷ ti pogr'juešъ to stvoren'e gospodina boga, i za to govoru⁸, da urijuešъ sveto troistvo. Četvrto zlo, ko ti činišъ, ti urijuešъ an'jel'sko stvoren'e, začъ oni esu naši obariteli v⁹ vsihъ našihъ delihъ. Govorimъ, da učiniv'ši ti ubois'tvo⁷ ti od'lučuešъ anjela, ki estъ učineny obaritelъ onoi duši, i od'lučuešъ onoga ot tebe, ki čuva tebê, vidiv'ši, da ti sagrišašъ semrt'no, i vidi te, da si vpalъ v ruke vražie¹⁰, ki e negovъ i našъ nepriêtelъ. Govorimъ tada, da učiniv'ši¹¹ uboistvo⁷ da urijuešъ svetoga duha i sveto troistvo i anjele, i sagrišašъ semrt'no. Govorimъ ošće, da esu četiri grihi, ki prose mašćen'e¹² ot boga, a to estъ v uboistvi¹³. Kako e to isto, govorimъ, da, kada ubi Kainъ Abela brata svoga¹⁴, priêtela božie dobroga i pravad'nago i svetago, gospodinъ bogъ reče Kainu: kadí estъ Abelъ, bratъ t'voi? a onъ od'govori rekući: ê ne z'namъ, kadí estъ, ali ê esam obaritelъ i stražъ bratu moemu? A gospodinъ bogъ reče: a zali človiče, kr'vъ nega prosí mašćen'ê preda m'nu. Govorimъ, da krvъ Abela pravad-

¹ ili. ² ednoga človika. ³ svoega. ⁴ ,se od' iz b. ⁵ priê. ⁶ ,po milosti' iz b. ⁷ ubiistvo. ⁸ govorim'. ⁹ va. ¹⁰ d'êvle. ¹¹ učiniv'ši ti. ¹² mašćenie. ¹³ ubiistvi. ¹⁴ svoega.

nago var'êše i prošaše mašćen'ê. Govorimъ, da sveti Abelъ govori, da kr've¹ pravad'nago v'kurъ var'ju i prose mašćen'ê od' boga, kadî v svetomъ pis'mi² imenue, da op'êeno ima se razumiti, da v'si, ki imihu iziti iž nega, vsihъ estъ ubiica, začъ onъ estъ bilъ uzrokъ, da ih' e odlučilъ od' tolika dobra, koliko se pristoi k' stvoren'ju sega svita. Govorimъ, da za tъ grih' se Kainъ deš'pira govoreći: da e veća moê hudoba nere božiê milostъ. Govorimъ, da onъ ne govoraše istinu, začъ estъ milostъ božiê vek'sa⁴ nere v'si grisi, ki bi se mogli učiniti v sveto svetihъ. I za tъ grihъ Kainъ poide po svitu i učini zalъ konacъ, da um'ri zlu semrt'ju duše i tela. Govorimъ tebi, zala ženo i nečis'ta i prokleta, ka učinišъ umoriti dite ne hoteći posramočena biti ili zavolju bližikъ ili za trudъ, ki ti e trpiti⁵ hraniti dite, ili po ki ini načimъ po komъ ti si uzrokъ. O mužu i ženo, da kada godi se učini to, a ti si uzrokъ, sagrišašъ semrt'no, začъ ti od'lučuešъ stvoren'e od' tolika dobra, koliko estъ k stvoren'ju sega svita. Govorimъ veće, da ti od'lučuešъ tihъ od viden'ê božiê, da oni ne vide lica božiê. I ta grihъ vazda var'e⁶ pred' bogomъ. Drugi grihъ estъ, ki var'e⁷ i prosi mašćen'e vazda pred' bogomъ, e urienie sirotъ i vdovicъ. Govorimъ, da ta grihъ prosi vazda mašćen'ê pred' bogomъ nad' tobu. Treti grihъ, ki prosi mašćen'ê⁸ vazda nad' tobu pred' bogomъ, estъ grihъ sodom's'ki. Kako e to isto, zamiri, da govori sveto pis'mo i gospodinъ bogъ, ki reče ka Abraamu: glasъ i-Sodoma i Gomora estъ prišalъ preda me i prosi mašćen'ê za tъ grihъ, ki e proti naturi. Govorimъ, da gospodinъ bogъ posla an'jela Gabriela razčiniti onihъ petъ gradî za tъ grihъ, ki prebivaše v' nihъ. Govorimъ tada, da ta grihъ vele mr'zi pred' bogomъ i prosi mašćen'ê od' muža ili žene, ki učine ta mrzki grihъ. Četvrti grihъ estъ, ki prosi mašćen'ê pred' bogomъ, estъ ubois'tvo⁹, ko se čini od' bogatihъ na ubozihъ. Govorimъ, da ta grihъ estъ veliko mrzakъ gospodinu bogu, i mnogo krat' e nakazalъ tihъ, ki čine ta grihъ. Zamiri, da se č'te, da biše edanъ gospodinъ v Mar'ki vele nemilostivъ i učini postaviti ed'noga človika v¹⁰ uzu, ki ne biše krivъ, da biše osvauenъ za zlu volju, a onъ gospodinъ po mali razumê¹¹ osudi ga, da ima umriti v uzi, i zapovida, da mu ne dade¹² ni kruha ni vina ni vode. Govorimъ, da onъ človikъ m'riše gladomъ ne imući¹³ česa jisti, i biše va noi uze malo slame, i ta človikъ poji vsu tu slamu i um'ri.

¹ krvi pravadnogo. ² sveto pismo. ³ govorim'. ⁴ veća. ⁵ ki teško trpiš'.
⁶ var'e vazda. ⁷ nema: var'e, nego samo: prosi vazda mašćenîê pred' bogom'.
⁸ mašćenîê pred' bogom' vazda (a nema: nad' tobu). ⁹ ubiistvo. ¹⁰ va.
¹¹ malu razumu. ¹² da da. ¹³ imijući.

Sliši nakazan'e i mirakulь veliki¹, ki učini gospodinь bogь nad' timь gospodinomь. Imiše ed'noga sina, ki od'nemore ed'nu veliku nemođju, v' koi ne mogaše ništare jisti ni piti. I zazva ta sinь ot'ca i prosi ga one slame jisti. Vidiv'si to otacь reče, da prinesu slame, a onь reče, da ne tiše onь one slame, i reče otacь, da ke slame otiše²? A sinь od'govori srdito ot'cu: o zali i nemilosrdivi³ oče, ê hotihь one slame, ku si ti činihь jisti onoga uboga človika, koga si v uzi umorihь od' glada. Govorimь ti, da gospodinь bogь oče nakazati tebê i mene za tь grihь. I umri sin od glada, a ta otacь malo vrime zminuvь da bi ub'enhь i zlu semrt'ju um'ri. Govorimь tebi, griš'ničê, da raz'mišlašь, koliko estь mrzko uboistvo⁴ gospodinu bogu, i da ga se čuvašь. I to estь koliko k prvomu delu od' pravde⁵ božastvene.

Govoru v drugomь delu, ki našь uči naiti milostь ot boga. Govorimь tebi, griš'ničê, ako očešь imiti milosrdie od boga, učini kako uči sveti Pavalь v današ'nemь ap(osto)li. Govori onь, da v zakoni s'taromь ubiêše se živina i činaše se žrtva bogu, i paki vzimahu od' nega k'rvь i sažgahu onu živinu i činahu prahь, ki biše edanь telacь čr'vlenь i kroplahu onimь popelomь vrhь nemoćnihь i ozdravlahu. Govorimь, da onь telacь črvleni, ki se ubiêše, naz'namenovaše gospodina našego Isuhrsta, ki bi oblitь vasь k'rviju na svetomь križi. Govorimь ošêe, da bi pečenhь, kada bi toliko straš'no b'enhь v negovihь mukahь. Govorimь, pokropi⁶ nega svetu krv'ju vrhь nemoć'nikovь, a to e vrhь griš'nikovь, ki bihu nemoć'ni za svoje grihi. Govorimь, da našь gospodinь izbavi našь i od'kupi našь ni zlatomь ni srebromь ni k'rviju tel'ca ni ên'ca, na svoju vlašêeju k'rviju ot'kupi našь i opral⁷ našь, ka krvь ona bi proliêna v negovi⁸ presvetoi muci iz' nega svetihь ranь za ljubavь i milosrdie, ko on imiše proti stvoren'ju¹⁰. Govorimь, da Isuhrstь izliê svoju k'rvь¹¹ po petihь mestihь. Prvo mêsto, ko proliê Isuhrstь svoju k'rvь, va vrti i pri stlpi i v' hiši u Kaêpe¹² i pri Pilatovi¹³. Govore naši dok'tori, da udor'ci, ke imi Isuhrstь na svomь teli veliko množast'vo, da ihь bi šestь tisućь i šes'tь satь i šezdesetь i šestь. Druga krvь, ka bi z glave, a to¹⁴ kada učini Pilatь postaviti trnovu krunu na glavu, od' kihь trnovь govore dok'tori i sveti Brnar'dь, da ihь bi 1000, ki vsaki probode kožu i meso i kostь do možênhь. Treta krvь, ku

¹ velik'. ² u oba rukopisa: i reče prosi otacь, da da ke slame, otiše (očeše u b). ³ nemilostivi. ⁴ ubiistvo. ⁵ pravdi. ⁶ on' pokropi. ⁷ pisano: obra. ⁸ nega. ⁹ iž. ¹⁰ a ima: proti milosrdju proti stvoren'ju. ¹¹ od ovdje nema b do: va vrti. ¹² Kaêpi. ¹³ Pilati. ¹⁴ to e.

proliê Isuhrstě, bi od' nega rukě, ki¹ biše prob'eni² čvrstimi čav'li. Četvrta krvě³, ku proliê gospodině Isuhrstě, bi iz nogě negovihě. Peta kr'vě, ku proliê Isuhrstě, bi iz'na⁴ nega svetihě des'nihě rebarě, ke⁵ biše probodeni, i ž'nihě izide kr'vě i voda, i paki izidoše⁶ 7 vrutakě, (k)j nasě⁷ omivaju⁸ i očiščuju oda vsihě našihě grihově. Prvi vrutakě estě sveto kršćenie, ko nasě očiščue⁹ od griha zarod'noga. Drugi vrutakě estě sveta kriz'ma, ka nasě okreplue va veri gospodina našego¹⁰ Isuhrsta. Treti vrutakě, ki nasě očiščue¹¹, estě ispovidě i sveto telo gospodina našego Isuhrsta. I tako govorimě oda vsihě inihě sakramen'ti, ke imamo od' nega presvetago¹² božastva. Govorimě, da apostolě sveti govori, da pride na sa svitě i bi našě erei¹³ i da nasě učini poiti v životě věč'ni v veki po nega svetoj mucj. Govorimě tada, griš'ničě, da razmislišě, koliku muku trpi za nasě gospodině našě Isuhrstě a budući oně bez' griha ni ednoga. I to estě koliko k drugomu delu milosti.

Govoru v tretomě delu, ki nasě učj mudrosti. Govoru, da zamirišě ov'di 4 sum'ne k našemu nauku. Prva sum'na estě, ako gospodině Isuhrstě mogašě sagrišiti budući ov'di¹⁴ na semě svitu? Na to ti od'govaraju duk'tori erikveni po tri računi. Prvi estě, da gospodině našě Isuhrstě ne učini nigdare ni ed'noga griha ni semrt'noga ni prihod'noga ni zarod'noga ni nied'noga. Drugi računě estě, da ne biše podob'na ričě, da bi gospodině Isuhrst imel' sagrišiti. Računě estě, začě pride na sa svitě za našě naukě, da bi nasě naučilě v' putihě s'voihě, začě estě mrs'ka ričě duk'toru ili¹⁵ meš'tru biti va nomě, od' česa drugihě kara. Govorimě, ako bi gospodině bogě sagrišilě, ne bi mogalě pravo pokazati i naučiti drugihě, i za to reče Isuhrstě Židovomě: ki e meju vami, ki me more pokarati ot' griha? ni edaně. Treti računě est, začě oně biše¹⁷ plně milosti duha svetago i biše edinaně božastvomě. Da ov'di bi ti mogalě reći: tada Isuhrstě biše od'lučěně od' opěini sega svita. Na to ti odgovaramě, da ne računě estě, začě biše toliko z'edineně¹⁸ z božast'vomě i plně milosti, da oně ne mogašě sagrišiti po ni edaně načině. Druga sum'na estě ovo, ako se more poz'nati edaně, ki oče spaseně biti? Na to ti od'govara duk'torě sveti Avgustině i di, da ričě¹⁹ more se poznati po tri načinj. Prvi načině estě po viden'ju²⁰ ričj, ku ti očešě poz'nati. Drugi načině estě po prilici. Treti načině estě po mišlen'ju. Govo-

· 1 ke. 2 probijane onimi. 3 krv' bi. 4 ž. 5 ka biše probodena. 6 izide. 7 nema: nasě. 8 umivaju i očiščaju. 9 odlučue. 10 našega. 11 očiščue od' griha. 12 presvetoga. 13 nema: erei. 14 nema: ov'di. 15 ali. 16 onom'. 17 bi. 18 zedinan'. 19 nema: ričě. 20 od ovdje nema b do: treti načině.

rimъ, a to da mi razumišъ, da po znamen'ju videnomъ ne more se poz'nati, ako Ivanъ ili Petarъ ima biti spasenъ, ili ako Mikula ima biti osuenъ. Računъ estъ, da ta taina estъ božie. Govorimъ, da to se est' videlo mnogo kratъ, da e bilъ edanъ dobarъ človikъ v mladosti, a paki v starosti estъ prišalъ zalъ. Kako je to is'to, ti imašъ priliku od' Solomuna, ki bi v' mladosti toliko dobarъ, a v starosti pride toliko zalъ, da bi idoloslužitelъ. Govorimъ ošće po kuntrarii, da oće biti edanъ zalъ v mladosti, a v starosti oće biti dobarъ človikъ, a na to imašъ priliku na svetomъ Pavli, ki biše v mladosti toliko zalъ, a v starosti bi vele dobarъ. Govoru tada, da po znamen'ju videnomъ ne more se poz'nati, ki ima spasenъ biti. Govorimъ ošće, da po znamen'ju od' prilike ne more se poznati, ki ima spasenъ biti. Računъ estъ, da ne morešъ poz'nati, e li človikъ v milosti božii ili v nemilosti. A kako e to is'to, to se č'te od' ed'noga sveta ot'ca, ki od'memore, i budući na smrti plakaše se¹ vele gor'ko, a koluđri ga počeše pitati: ča ti e, ot'če naš? zač' se plaćešъ toliko gor'ko? ali² te e strahъ um'riti? da ne z'naš' li, da si toliko dobra i pokoru učinil na semъ svitu? A onъ od'govori: sini moi, to z'namъ, da samъ dobro činilъ, da to ne z'namъ, e li priěto pred' bogomъ. Govorimъ tada, da ti ne morešъ poz'nati, ako človikъ ima spasenъ biti. Treto znamen'e estъ pomišlen'emъ, ni takoe po tomъ ne morešъ spoz'nati³, ako človikъ ima spasenъ biti. Govorimъ, a to da mi razumišъ, ćešъ⁴ viditi ed'noga, ki oće dobro činiti, a ti po pomišlen'ju oćešъ reći v' tvoei⁵ misli: ta človikъ čini dobro, ima spasenъ biti, ništare mane ti ne morešъ poz'nati po pomišlen'ju, ako ima onъ človikъ spasenъ⁶ biti. Četvrto znamen'e estъ, v' komъ morešъ poz'nati, ako človikъ more spasenъ biti, i estъ nai lipla prilika, ka se more razmisliti, kada⁷ ti vidišъ ed'noga, ki sliši radъ prodikovane i misu i ine⁸ riči dobre, i kada nenavidi riči božie, onъ ima biti osuenъ i poš'pota se govoren'emъ božimъ i dobrimъ delomъ, psujući boga i materъ nega i nega svetihъ, roteći se po telo, po krvъ božiju. Govorimъ da govoren'e nega skažue⁷, od' koga grada, i od' ke druž'be ima biti. Govorimъ, da v pakli da se ne govori nere⁸ zlo i čini⁹ nere⁸ zlo, i p'sue se bogъ i sveti nega. Govorimъ ošće, otijući poznati ednoga, ki ima spasenъ biti, onъ, ki radъ sliši ričъ božiju i da se posilue delomъ isplniti e, govorimъ tada, da to nai posledn'e znamen'e čini nai bole poz'nati človika, ki ima spasenъ biti ili osuenъ.

¹ nema: se. ² ili. ³ poznati. ⁴ očeš' (u: ćeš u a biće otpalo početno o tim što ga je prepisivalac zaboravio crnilom dodati). ⁵ v tvoei. ⁶ nema od: spasenъ do drugoga: spasenъ. ⁷ da skazue. ⁸ nego. ⁹ i ne čini se.

Ništare¹ mane ne more po ni ed'nomъ računi po istini poz'nati² na semъ sviti, ako človikъ ima spasenъ biti ili osuenъ va toi drugoi sum'ni. Treta sum'na estъ ovo, ako e dostoino po ki načiņь učiniti uboistvo³, a da človikъ ne sagriši smrt'no? Na to ti od'govaraju naši duk'tori, da e po d'va računa. Prvi računъ estъ po ed'nomъ uzroki, ki bi prišalъ, kako bi bilo, da bi edanъ meštarъ, ki bi pokrivalъ ed'nu hišu, i da bi mu ed'na kupa z rukъ pala ne hoteći⁴ i ubila ed'noga človika, koliko k bogu nima griha ni ednoga, li ako e žalostanъ od one nesriće, ka se e z'godala. Ništare mane zakonъ sega svita sudi ga i v ruki ga vzim'le za škodu, da ne za grihъ. I tako govorimъ ođa vsihъ inihъ uzrokovъ, ki bi se mogli⁵ zgoditi človiku. Drugi računъ estъ po ki človikъ more učiniti uboistvo, e po uzroki od potrebe. Govorimъ, a to da mi razumišъ, ako bi edanъ gradъ ob'sedenъ, v' kom' bi ti bilъ, a po ni edanъ načiņь vidući, da ti se e teš'ko obarovati od' nihъ, dostoino ti e tebi i v'simъ onimъ graēnomъ vzeti oružie i poiti braniti se proti nepriētelomъ, spovidav'ši se i skrušenu biti srcemъ od' svojihъ grihovъ. Govorimъ, ako ti ubiešъ koga po tъ načiņь, nisi osuenъ; ako ti budešъ ub'enъ, ti si spasenъ. Govorimъ ošće, ako bi zaseli tvoi nepriēteli, a ti ne mogući minuti i braneći sebe ubiešъ, nisi sagrišilъ, li imi žalovan'e v tvoemъ sr'ci. Za to govorimъ, da žalujući ti toga ne sagrišašъ smrt'no, začъ prava ljubavъ ishaê ot tebê. Četvrta sum'na estъ ovo: ako edanъ, ki učini uboistvo⁶, e li držanъ povraćen'e⁷ za to uboistvo⁶? Na to ti od'govara božastvena mudrostъ i di, da e. Da ti bi mogalъ reći: da esamъ li ê bogъ, da mogu dati životъ vaspety, da samъ držanъ vratiti, po ki načiņь ê mogu nemu dušu vratiti? Govorimъ, da si ti vazda držanъ proti nemu po d'vijju načinu. Prvi es'tъ, da si vazda dlžanъ⁸ moliti boga i al'muž'no davati i po prošćen'ju hoditi i vazda prikazati e onomu, koga si ubilъ. Govorimъ ošće drugočъ: ako ima obitelъ, ot'ca ili materъ ili ženu ili inu obitelъ, ti si dlžanъ⁸ hraniti. Da ti bi mogalъ reći: ê samъ edanъ ubogъ človikъ, nimamъ kruha moei obiteli, ča očešъ⁹, da učinu? Govorimъ, da za to ti nisi skužanъ, imašъ vzeti vriću na rame, imašъ poiti prositi kruha za nihъ, dokli ga budu moći sami dobiti¹⁰, i po ta načiņь ti esi dlžanъ povraćen'ju. I to estъ koliko k tretomu delu.

¹ ništa. ² poznati po istini. ³ ubistvo. ⁴ ne hoteć'. ⁵ u a: ke bi se mogle (va)da da ozirom na talij. cose [ili lat. causae]. ⁶ ubiistvo. ⁷ povraćeniju. ⁸ držan'. ⁹ oć'. ¹⁰ dobiti,

V ponedilakъ 6. posta.

Poslaše parisêi i kniž'nici sluge¹ svoje, da êmutъ Isusa. Ivanъ² na 7. kapituli.

Ovo sveto i posvećeno govoren'e estъ rećeno po evanjestu svetomъ Ivani na 7. kapituli negovihъ evanjestii. Govori evanjestiъ, da poslaše k'niž'nici i parisêi sluge¹ svoje, da êmutъ Isusa, i reče Isusъ onimъ ljudemъ: vi s'te priš'li êti me. Govoru vamъ, da oću malo vtime s vami stati i oćete me iskati, ne ćete me moći naiti, i kamo ê gremъ, vi ne ćete moći priti. I rekoše oni: eda poide kamo³ v pogublenie ljudi? a drugi govorahu: eda se samъ ubie ili utopi va vodi, zaćb d'êvla ima v sebi. Tada Isuhrstъ slišeci to vzapi velikimъ glasomъ govoreći: ako gdo žaēnъ estъ, da pridetъ ka m'ni, i da p'etъ, ne vžedaetъ. Govoru, da Isuhrstъ reče: ako e g'do žaēnъ, da pridetъ ka mni i ostavi se griha sa vsimъ srcemъ, i paki oću mu dati piti ed'noga pit'ê, ko oće biti moē milos'tъ, ko mu ne će nigdare mankati, a to estъ moē priēzanъ. I to e evanjestie⁴.

Od' ovoga sveta i posvećena govoren'ê plkъ sega svita estъ osvaeņ pred' gospodinomъ bogomъ od' ed'noga velika griha, ki prebiva na zemli, a ta grihъ se zove sakrilecii, to estъ nepoć'tovan'e svetihъ rići crikvenihъ. A tuž'bu čini Moisêi v knigahъ devetoronomie na 20 terъ 2 kapitula. Za tъ grihъ pravda božastvena oće poslati kaš'tigu na zemlju vrhu plka krst'ēn'skoga, i govori gospodinъ bogъ: ê oću učiniti tomu plku, kako samъ učinilъ kralju Bal'dasaru, ki biše kralъ babilon'ski, i kako govori prorokъ Danielъ na 5 kapituli. Govori, da budući vois'ka okolu Babilonie kralъ Baldasarъ ta se š'potaše nimi, zaćb gradъ biše moćanъ i velikъ, i govori pis'mo, da biše velikъ 16 milъ od' kan'tuna do kan'tuna, i za to se kralъ š'potaše nimi, i ne pom'neći onimi, ki bihu zvana, a on učini edanъ lipъ obedъ onimъ svojimъ barunomъ i gospodi i tolikoj gospoēmъ, i učini prinesiti vele oholimъ zakonomъ v'se sasudi srebrne, v' kih' se činaše žrtva božiê, ke biše v'zель nega otacъ kralъ Nabukodonosorъ v' Erusolimi, kada poplini gradъ Erusolimъ i ponese⁵ v Babiloniju; i držaše te sasudi, ki bihu zlati i srbni, s velikimъ poč'ten'emъ i poč'tovaše e, da ovi ihъ ne poč'tovahu, i učiniše, da p'êhu vsi timi sasudi. I videći to gospodinъ bogъ vele mu žalъ bi. I stoeći⁶ kralъ sa vsimi svojimi slugami va vesel'ї i deleti v polači, a onъ vidi⁷

¹ slugi. ² sveti Ivan'. ³ nema: kamo. ⁴ nema: to e evanjestie. ⁵ ponese e, a nema: v Babiloniju. ⁶ i to videći (opako). ⁷ i uvidi.

svoima očima po mirakuli ed'nu ruku, ka pisaše na zidu prstomъ s'voimъ ta slova rekući: mane te faresъ. Videći to kralъ poče trepetati vasъ kako edanъ prutъ ot' straha, a ona ruka li staše krêp'ko na zidu. A kralъ otiše naiti, ki bi bilъ pročtalъ ona slova, i ne more se naiti meju v'simi¹, ki bi e umelъ pročtati² ni razumiti. I na krat'ci govoren'ê³ posla kralъ po Danila proroka i reče mu: ako⁴ mi ti povišъ, ča ote reći ova⁵ slova, ka e pisala ta ruka, oću te obličii vse⁶ novimi svitami i oću ti dati velikъ delъ moga kraljevstva. Od'govori prorokъ Danielъ govoreći: zli glasi za te, kralju, dimъ, da govore, da sa tratъ i sa hipъ i časъ⁷ imašъ biti mrtavъ i imašъ biti ras'sičenъ na d'va kusa i imašъ zgubiti vse svoje⁸ kraljevstvo, a to estъ za tъ grihъ, ki si učinilъ, da nisi⁹ počtovalъ sasudi božihъ, ki bihu učineni v žrtvu gospodinu bogu, a ti si e obratilъ k' tašči slavi sega svita. Govoreći onъ te besede¹⁰ i pride glasъ, da nepriê-teli negovi bihu vlezli vnutarъ v gradъ, i v' ta časъ pridoše na palaču i on'di raz'sikoše krala toga i ženu negovu i vse barune¹¹ i sluge negove, i bi razdileo kraljev'stvo negovo na d'va dela. I to toliko straš'no nakazan'e dopusti gospodinъ bogъ za tъ grihъ, da onъ ne počtova riči svetihъ božihъ i da imi malъ divicionъ k ričemъ posvećenimъ božimъ. Govoru, da bi me ti mogalъ pitati, po ki način' se sagriša va tъ grihъ sakrilejii¹²? Na to ti od'govara sveti Avgustinъ i di, da es'tъ ot' potrebe tebi poz'nati, ča estъ posvećen'e ili sakramen'tъ, i morešъ razmisliti, ča estъ¹³ sakramen'tъ po d'va načina; edanъ, koliko k priliki, a drugi, koliko k stvoren'ju. Koliko k stvari, razumii vodu svetu od' kršćen'ê, svetu kriz'mu, oštiju, i tako govoru od' inihъ sakramen'ti, ki te omivaju i očišćaju od grihovъ i prikazuju ti milostъ božiju. Prilika esu besede, ke se govore vrhu tihъ sakramen'ti esu, ki se ne mogu činiti po vsakomъ starišini. Kršćenie more vsaki¹⁴ učiniti v potrebi ne moguê¹⁵ imiti redov'nika. Govoru, da, ako e on'di mužъ, žena ne more krstiti, ako bi muža ne bilo, tada more žena¹⁶ krstiti rek'ši one besede, ke e sveta crikavъ odlučila. Govoru ošće, da ako bi človikъ mogalъ imiti redovnika terъ bi samъ krstilъ, semrt'no bi sagrišil¹⁷, i tolikoe žena, ako bi krstila mogući imiti človika. Govoru drugo¹⁸, da sakramen'tъ ot' posvećen'ê tela gospodina našego¹⁹ Isuhrsta nigdorъ ga ne more posvetiti, ako ni popъ. Govoru ošće, da sakramen'tъ od' kriz'me, ča

¹ nimi vsimi. ² pročitati. ³ govoren'e. ⁴ da ⁵ ta. ⁶ vsega. ⁷ sa čas'.
⁸ svoje. ⁹ nisi činil' i poč'toval'. ¹⁰ to besedujući. ¹¹ baruni. ¹² sakriliji.
¹³ nema: ča estъ. ¹⁴ vsaki more. ¹⁵ mogući. ¹⁶ žena more. ¹⁷ sagriša.
¹⁸ nema: drugo. ¹⁹ našega.

se razumi ber'man'e, nigdore ne more učiniti, ako ni biskupъ. Govoru ošće, da ot' potribe estъ da se ima prava i čista misalъ otijući, da sakramen'tъ prikloni milostъ onomu, ki ga priem'le. Kako e to isto, govori Ivanъ damasin'ski¹, i govori, da kopajuć edanъ fun'damen'tъ otijući učiniti ed'nu polaču, i bi našasta ed'na glava ed'noga človika, ka biše živa i govoraše, i reče onimъ, ki kopahu: brat'ê moê, ê vasъ prosimъ vele drago, da greste gospodinu² biskupu i prosite ga³, da pride ov'di ka m'ni. I tako pride k nemu gospodinъ biskupъ i pita ga, ča otiše. Od'govori ona glava: ot'če moi, ako ti oćešъ, ti morešъ dobiti ed'nu dušu a ê oću biti spasenъ⁴. Tada biskupъ opita ga govoreći: gdo si bilъ⁵, ali poganinъ ali krst'êninъ? A onъ od'govori i reče: ê samъ bilъ sudacъ⁶ pogan'ski, ki nigdare ne učinihъ ni edanъ krivъ sudъ ni ni ed'nu krivicu nikomure i nigdare ne učinihъ ni ed'ne nečistoće, i živihъ na semъ sviti pravo i čisto, i gospodinъ bogъ ta se e smilovalъ na me i estъ hranilъ dušu moju va toi glaví, da ne budu osuena i da bude mogla prieti sakramen'tъ ot svetoga kršćen'ê, i govorimъ ti, gospodine biskupe, ako me oćešъ krstiti, ti oćešъ viditi dušu moju nesući na nebo i tu glavu obrateći se v prahъ. I reče ta biskupъ: ê te hoću krstiti va ime ot'ca i sina i duha sveta. I tako krsti onu glavu, i kako bi kršćena, tako vidi svoima očima, da anjeli ponesoše onu dušu v carstvo nebesko, a ona glava tud'e se v prahъ obrati. Govoru tada, da onъ, ki ima davati sakramen'ti, ima imiti dobru misalъ davati e, i za to reče ona duša, ako oćešъ, ti morešъ shraniti i dobiti ed'nu dušu. Govoru, da morešъ zamiriti ov'di, kakova ričъ estъ grihъ od' sakreléi⁷. Govoru, da sakrelejii ni ino nere oskvrniti i raz'biti svete zapovedi i svete sakramen'ti gospodina boga. Govoru, a to da mi razumišъ da ti činišъ grihъ od' sakrelejîê, kada ti nosišъ ke cedule ili ka pis'ma pri sebi i va ne veruešъ, ili kada činiš' baêti, ili čarišъ ili kada veruešъ v' pet'e kavrana ili veruešъ v san'e i v pas'e viên'e, ili va usikovan'e svetago Ivana, kada va te takove stvari veruešъ, govoru, da ti činišъ proti svetimъ zapovedemъ gospodina boga, i sagrišašъ smrt'no i esi prokletъ prokletstvomъ man'shimъ. Govoru ošće, da činišъ ti sakreljii, kada ti činišъ ke stvari⁸ ili čari ot' svetihъ sakramen'ti. Govoru, da ti oskvrnuješъ sakramen'tъ ot' svete vode, kada⁹ bi ti vzelъ te svete vode terъ bi učinilъ niku nečistoću od' ne, kako čine mnoge nečiste žene, ke čine čari i basni i m'noge neči-

¹ damasin'ski Ivan'. ² ka gospodinu. ³ nema: ga. ⁴ spasena. ⁵ bil' ti. ⁶ edan' sudac'. ⁷ sakriliê. ⁸ nema: stvari ili. ⁹ nema: kada bi ti vzelъ vode terъ bi.

stoće, kako su se nahodile m'noge nečiste žene, ke su činile mnoge čari ot' svetih sakramen'ti, kako ot' svete vode i svete kriz'me i od' tela božie. Govoru, da vsaki, ki godi estь učinilь kugodi nečistu ričь od' tihь svetihь sakramen'ti, vsaki estь semrt'no sagrišilь i estь v prokletstvi velikomь; a to estь koliko k stvari ot' sakramentovь. Govoru, da ti morešь uriditi sakramen'tь koliko k prilici, a to esu besede, ke¹ užaju govoriti v sakramen'tihь. Govoru, da vsaki tratь, kada bi ti užalь te besede v nikomь zli ili v' nikoi hudobi ili nečistoči govoriti e, govoru, da vazda sagrišašь semrt'no i esi prokletь ti, ki e činišь, i ki te e naučilь i ki ti e dalь ki godi sakramen'tь. Govoru² ošće tebi, pope, ki dilišь svete sakramen'ti i kada ne držišь priliku od' besedь, ke užašь i ke imašь užati govoriti po zakoni svete matere crikve, govoru, kada ti krstišь ili kada posvećuešь telo našego³ spasitela Isuhrsta, govoru, da, ako ostavišь ed'nu besedu, ti sagrišašь semrt'no, i kada krstišь, ti imašь krstiti va ime ot'ca i sina i duha sveta, a to estь fur'ma i prilika svete crik've. Govoru, ako bi ti krstilь ed'noga va ime božie i svete crik've, ono ne bi kršćeno po sum'ni mnozihь duktori, začь ti nisi isplnilь priliku i zakonь svete crikve, i za to ti činišь sakrelejii, začь urijuešь zakonь i sagrišašь semrt'no. Govoru tretu, da činišь sakrilijii uredivši ili porazivši redov'nika, ki dili svete⁴ sakramen'ti, a to estь, kada bi ti bilь ili skubalь ednoga popa⁵, ili ako bi oskvnilь crikavь, ili koldricu, ka bi posvećena, govoru, da ti sagrišašь semrt'no i esi prokletь. Govoru ošće tebi, pope, da činišь sakrelijii, kada bi ti učinilь grihь s' ed'nu koldricu posvećenu ili z drugu inu ženu. Govoru tebi, ženo, da vsaki tratь, kada ti imašь dlgovan'e s popomь ili s fratromь ili kada na nega poš'tu stoišь, ti sagrišašь sakrelejii i esi prokleta. Govoru tebi, mužu, i tebi, ženo, ke sagrišate v svetomь matrimonii, ki prestupate svoi zakonь, govoru, da činišь sakrilejii. Govorimь, da onь, ki vzim'le dobro cirkov'no⁶ i ki dae crikve na fitь ljudemь a svetovnimь ili Židovomь, kako čine m'nozi zli⁷ ljudi brez' potribe, govoru, da estь prokletь onь, ki ju dae na fitь i onь ki ju dopušća, a to estь biskupь ili gospodinь teles'ni, ali⁸ ini človikь, ki čini to. Govoru ošće tebi, človiče, ki činišь tvoga sina popa na to namišlae, da bi imelь niku dobru opatiju ili plebaniju, a da ju ti ošećь uživati s' nimь, govoru, da ti sagrišašь semrt'no imijući tu misalь. Da govorimь ti, ako e za to činišь, bole bi bilo, da bi ti

¹ ke se. ² nema, od ovdje do: kada ne držišь. ³ našega. ⁴ te svete.
⁵ redov'nika. ⁶ cirkveno. ⁷ zali. ⁸ ili.

popilь edanь velikь čabarь čemera i tolíkoe tvoi sinь, nere ga učiniti popa na to namiš'lae. I zamiri, ako¹ e ti na to činišь, ti tad'bu činišь, začь kradešь ubozihь, ki su boži, začь ti oćešь uživati onoga, ča bi imeli uživati ubozi i živiti ob' nemь. Govoru, da ti takovi, ako bi mogli imiti edanь dobarь beneficij, oni bi radi platili 100 ali 200 ili veće zlatihь za moći ga uživati. Govoru, da čineći ti takovi takove riči čine velike grihe. Prvi grihь estь šimonié, drugi grihь estь sakrilejii, tretí estь tad'ba, a to esu velici² grisi i držanь si povraćen'ju. Razmisli tada, griš'niče nečisti, koliko zlo ti činišь proti gospodinu bogu čineći tь grihь ot' sakrelejî, i ê ti govoru, ako si učinilь ta grihь ali³ v' ed'nomь ali v' drugomь ali v' veće, tako prosi milostь ot' vsemogućega⁴ gospodina boga, a onь ti oće prostiti na semь svitu i na nomь, i ne će poslati na te ono straš'no nakan'je, ko s'mo rekli zgora, ko posla na krala Baldasara za malo počtovan'je, ča malo počtovaše sasudi božie⁵, i bi ub'enь. I to e koliko k prvomu delu.

Govoru v' drugomь delu, ki nasь učí naiti nikoliko milosti od' gospodina boga, ku milostь ako oćešь da ti učini od' sakrelijî, učini obslužiti negove presvete zapovedi, i poč'tui negove presvete⁶ zapovedi i svete sakramen'ti i negovь sveti zakonь. Govoru, ako si ti dobarь krst'êninь ali⁷ mislišь biti, tada ob'služi ono, ča si obečalь bogu na svetomь kršćen'í, i tako oćešь bití veranь sluga i imašь priêti sveto potvr'en'e ot' svete kriz'me, a to estь živiti po voli gospodina boga, i poč'tui presveto telo Isuhrstovo, kada e ti vidišь d'vižući ili kada e priem'lešь duhov'nimь zakonomь ili posvećenimь zakonomь. I tako govoru oda⁹ vsihь inihь sakramen'tovь. Govoru, ako ti oćešь naiti milostь od' gospodina boga, učini onako, kako učinišь oni muži Nev'jit'ci¹⁰, kada oni učinišь ta grihь od' sakrelijî i mnoge ine grihe. Govoru, da gospodinь bogь posla k' nimь proroka Ijuna¹¹ govoriti imь i propovidati rekuće da, ako bi se oni ne pokaéli do 40 d'ni, da se ima gradь nihь profun'dati i prosteti. Govoru, da kako Ijuna prorokь pride v' gradь, tako poče vapiti i pripovidati na placahь govoreći: o plče Nev'jit'ski¹², ako se ne obratite i ne pokaete, z'naite, da gospodinь bogь oće ta gradь profun'dati. I slišav'si ta glasь kral' Nev'jit'ski¹² i vsta s prestola svoga¹³ i vasь gradь, i oblekoše se v'si mali i veliki va vretišća i odvrgoše od' sebe oholostь i tašću slavu, i postiše se v'si mali i veliki za tri

¹ da ako. ² veliki. ³ po zakonih' zgora rečenih', ali. ⁴ vsemogućago. ⁵ božie od crkve božie. ⁶ svete sakramenti i negov' sveti zakon'. ⁷ ili. ⁸ bogu obečal'. ⁹ od'. ¹⁰ Nevjid'ci. ¹¹ Ijuna. ¹² nevjički. ¹³ svoego.

d'ni i do skota, začь kralь zapovida¹, da bi se vsaki postilь proseći pomilovan'ê od' gospodina boga, i plačuci grihovь svoihь moć'nimь zakonomь. Vidiv'ši gospodinь bogь pravo i čisto nihь skrušen'e i pomilova ihь i bi imь milostivь i ne posla na nihь onoga straš'noga nakazan'ê, ko biše od'lučilь, a to zavolju nihь pokore. Ništarь mane li biše od'lučilь poslati na nihь nakazan'e, ako bi ne bili učinili pokore. Govoru vamь nevol'nimь griš'nikomь, ako vi oćete imiti milostь od' gospodina boga, učinite pokoru pravu i čistu² i dostoinu za vaše grihe, kako učini plkь nev'jit'ski³, a gospodinь bogь oće vamь protiti, učiniv'ši vi pokoru priê nere pride nakazan'ê od' gospodina boga za vaše grihe. I to estь koliko k drugomu delu, ki nasь uči naiti milostь od' boga⁴.

Govoru v tretomь delu, ki nasь uči nekoliko mudrosti. Zamiri ov'di 4⁵ sum'ne k našemu nauku. Prva sum'na estь ovo, ča e veći grihь⁶ pred' bogomь, ali sagrišiti proti sakramen'tu⁷, ali proti onomu, ki dili sakramen'ti? Na to te uči mudrostь božastvena govoreći, da imašь zamiriti⁸, da koliko estь ričь veće plemenita, toliko estь veći grihь sagrišiti proti nei. Govoru, da i sakramen'ti⁹ edanь estь plemenitii od' drugoga, i znaj, da kršćenie estь plemenitie ot' krizme. Računь estь tomu, da sveto kršćenie to te očišćue od' muke i od' griha, začь kada se ti krstišь, ti se očišćuešь od' muke i od' griha, a sveta kriz'ma ne èini toga, začь ako si ti v grihu¹⁰, kada se ti kriz'mašь, za to ti li ostaešь v grihu i po kriz'man'ì. Govoru i svršuju ovu prvu sum'nju, da veći grihь estь sagrišiti proti telu Isuhrstovu, nere proti v'simь ljudemь i v'simь inimь sakramen'tomь, začь vsi ini ishaèju od' ovoga po kriposti i od plaće presvete muke Isuhrstove, ka bi plaća vele velika, i za to govoru, da v'si ini sakramen'ti izhaèju od' onoga zavolju dostoèn'st'va presvete¹¹ muke. Govoru tada, da estь veći grihь sagrišiti proti svetimь sakramen'tomь, nere proti èloviku, ki dili te sakramen'ti, a to estь proti redov'niku. Druga sum'na estь ovo, da oće biti edanь èlovikь, ki oće učiniti edanь grihь mei timi za priprošćinu i neznan'e, i pitamь, ako ona priprošćina i neznan'e e li mu držana za grihь ali ni? Govoru i od'govoram' ti, da estь. Računь estь tomu, da neznan'e i priprošćina ne skuža te nigdarь od' griha, začь imašь poiti k nikomu razum'nu èloviku na svetь. Govoru, da ti imašь ispovednika i pripovidav'ce, ki te uće vsaki danь v leti, i vrhь toga ti imašь i morešь imiti

¹ zapovidi. ² nema: čistu. ³ nevjidski. ⁴ gospodina boga. ⁵ četire. ⁶ 'grihь' je dodano a nema ni a ni b. ⁷ sakramentu. ⁸ zamiriti ti. ⁹ sakramenti. ¹⁰ nema od ovdje do: po krizman'e. ¹¹ negove presvete.

vazda razum'nih ljudi, ki te mogu sveščati i naučiti priê nere učiniš. Govoru, da bi ti mogal reći: ê stoju v' takovi mesti, kad nimam ispoved'nika razum'na ni pripovidavac¹ ni ljudi tako razumnih, od' kih bi mogal priêti niki svet̃ dobar ili zal̃. A ê ti govoru, da neumičastvo i neznan'e po ni edan put̃ ne skužue² te od griha. Govoru i svršuju ovu sum'nu, da ne činiš ni³ ed'nu rič, ako e ne z'naš, ako e dobra ili zla, i ako nimaš tolika razuma poznati ju, ne čini⁴ prez' sveta nikoga dobra i razum'na človika i ne ćeš učiniti grih⁵ ot' neznan'ê. Treta sum'na est̃ ovo, da est̃ edan človik, ki se oće obliči v' niki red̃ i oće priti edan drugi, ili otac̃ ili mati ili brat̃ ili sestra ili bližika ili priêtel̃, i oće mu z'neti z glave tu misal̃, i pitam̃, ako e ta držañ za nega, a živući oñ v grisih̃ sega svita i sagrišajući semrt'no, ki ako bi bil̃ v nikom̃ redu, ne bi učinil̃ onoga zla, da oñ, ki ga e pregovoril̃, e li držañ za nega grihe, ke čini ta? Na to ti od'govara sveti Avgustiñ i mud'ri Rikar'do i diju, da ti moreš vzeti človiku z misli po tri račune. Prvi more biti, da ti poz'naš da oñ ne će biti kripak̃ va nom̃ redu, zač̃ ne će moći obslužiti oñ sveti red̃, i oćeš' mu vzeti to takovo mišlen'e z⁶ glave, a to da se ne trudi zamañ, i da ne učini oñ skan'del̃ šad'si va ñ red̃, ne otijući ga strpiti, a pak̃ po tom̃ vañ zlisti⁷; a to ti činiš za ljubaṽ i za priêzañ, ku k nemu nosiš za ne otie⁸, da bi veće sagrišil̃. Govoru, da ako oñ sagriši, oñ oće š'kodu priêti, i ne ćeš ti biti držañ za ñ grih̃. Drugi račuñ more biti, da mu e ti vzimaš z misli, a to da ti e potribañ, to est̃ na sem̃ sviti k pomoći i hraniti tebê i tvoju obitel̃. Govoru, ako ne moreš biti prez'⁹ nega i potriban' ti e veliko, govoru, da ako oñ učini ki grih̃, ti nisi držañ za ñ, da oñ oće pokoru pod'nesti. Tretim̃ računom̃, da ako ti moreš stati i živiti prez' onoga, a ti vidiš, da oñ gre dobro činiti ter̃ ga raz'govaraš, govoru, da vsaki grih̃, ki oñ učini, ti si držañ za ñ i oće trpiti pokoru tvoê duša za ñ, a uzrok̃ est̃, ako mu ti skraćueš ono, da oñ ne gre va ñ red̃, a ti e¹⁰ činiš po nikoi zli šegi i prez' ljub've ni za pokoru tvoju, kako est̃ rečeno zgora i ako oñ učini toliko grihoṽ, za ke bude osueñ va vek̃, govoru, da ima biti tvoê duša osuena za nu¹¹, zač' si ti bil̃ uzrok̃ od¹² vsih̃ onih̃ grihoṽ, i za to est̃ rič̃ dostoina, da tvoê duša gre za nega dušu. Četvrta sum'na est̃ ovo, da uzrok̃ od' milosti

¹ pripovidavca. ² skuža. ³ od ovdje nema do: ako e dobro. ⁴ čini e. ⁵ griha. ⁶ iz. ⁷ izlisti. ⁸ otijući. ⁹ prez'. ¹⁰ nema: e. ¹¹ nju. ¹² oda.

za pokoru od kudь¹ is'haê? Na to ti odgovara božastvena mudrostь i di, da milostь ot' sakramen'tov' nai priê² ishaê od' gospodina boga. Govoru, da redov'nikь estь dilitelj ot' svetihь sakramen'ti, ke onь ima diliti. Govoru, da, kada te redov'nikь is'povida i od'riši te, on' ti kaže, da ti e gospodinь bogь prostilь krivicu od' griha zavolju tvoga skrušen'ê, a onь na mesti svete matere crikve prominue ti muku, ka biše vêč'na, v pokoru sega svita. Govoru i svršuju ta treći delь, da nai priê milostь za pokoru ishaê od' gospodina boga. I to estь, koliko k tretomu delu ot pravde vêč'ne.

V utri³ 6. posta.

Hoêše Isusь v' Galilèi i ne hotiše ho-
diti va Ijudei, začь iskahu ga Ijudèi⁴
ubiti. Sveti Ivanь na 7. kapituli govori⁵.

Ove svete i posvećene besede esu rečene po evanjestistu svetomь Ivani, i pisane na 7. kapituli negovihь evanjestii. Govori evanjestiь, da budući gospodinь bogь⁶ v Galilèi i Židove činahu nihь prazdnikь a bližiki negove⁷ Isusu rekoše: oćeš' li priti k tomu prazdniku? a onь nimь od'govori rekući: vi oćete poiti k prazdniku tomu, začь⁸ to estь vašь prazdnikь, a ê ne ću priti, začь Židove me ote kamenovati. Govoru, da ošće ne biše prišlo vrime negovo⁹, v kom' ga imihu umoriti, i govori evanjestiь, da poide i samь Isuhrstь va Ijudeju k prazdniku, i hoêše otaino, da oni ne mogahu viditi, a Židove mnogo govorahu¹⁰ ob' nemь niki dobro niki zlo; niki govorahu, da e vele dobarь i svetь ćlovikь, a neki govorahu, da e vele zalь i da smućeue¹¹ ljudi, i mnoga smućna bê ob' nemь meju ljudi i mnogo po r'man' se govoraše¹².

Od ovoga sveta i posvećena govoren'ê estь osvauenь plkь krst'ênski pred pravdu božastvenu od' ednoga velika i tež'ka griha, ki grih' se zove ubiistvo ot' ezika¹³ i poželin'e i zalь glasь na tvoga iskrnoga klevetu, i za tь grihь Davidь prorokь čini tužbu v petomь psalmi govoreći: o gospodine moi, ta plkь estь učinilь od' grla svoga edanь grobь ot'vorenь, ki e plnь vsakoga smrada i nečistoće, a nihь êziki vazda govore lažь proti svomu iskrnemu. Govoru, da za tь grihь pravda božastvena oće poslati kaštigu na plkь krst'ên'ski, ako se ne ostave toga z'la I govori gospodinь bogь: oću učiniti tomu plku,

¹ kuda. ² prvo. ³ utorak'. ⁴ Ijudi (e ispalo pred i). ⁵ piše. ⁶ Isuhrst'.
⁷ negovi. ⁸ od ovdje nema b do drugoga: začь. ⁹ negovo vrime. ¹⁰ nema
od ovdje do drugoga: govorahu. ¹¹ smućae. ¹² govoraše o nem'. ¹³ êzika.

kako samъ učinilь onomu Amanu, od' koga se č'te v knjigah Estori¹ na 5. kapituli. Govoru, da ta Amanъ nalaga na Mardočeê, ki biše stricъ kralice Estori², kralju Asueru po takovъ partidь, da ga otiše kralь Asuerъ obisiti i sa vsimi Židovi, ki bihu v negovi kralevst'vi. I vidiv'si to kralica i posti tri d'ni, i v'si oni Židove, ki imihu biti obišeni, i paki ona prosi milosrdiê i pomoći od' gospodina boga, i ukrasi se vele lipo i tako ukrašena poide h'³ kralju Asueru, i kako ju kralь ugleda, tako ju priê vele lipo govoreći: ti si dobro prišla, moê predraga gospo kralice, i eda prosišь ku ričь od' mene, ku ê mogu učiniti. A ona od'govori: da e, gospodine, ako bi vamъ ugod'no bilo. A kralь reče: prosi vsaku ričь, ku godi znašь, da ju ê mogu učiniti. A kralica reče: ê samъ razumela⁴, da vi oćete učiniti obisiti moga strica Mar'dočeê i sa vsimi Židovi, ki su va v'semъ vašemъ kralevstvi, i za to, gospodine moi, ê prosimъ tvoju milostь, da se smilujete⁵ nad' nimi i da imъ prostite, začь nisu sagrišili proti vašemu gospod'stvu. I slišav'si to kralь i tako tud'e učini tu milostь svoei⁶ kralici, i učini kralь obisiti onoga Amana, ki biše lažь govorilь na Mardočeê, na oniъ sohaъ, ke Amanъ biše pripravilь Mardočeju, a to dopusti gospodinъ bogъ za tь grihъ ot' uboistva⁷ ot' êzika i laži, ku biše rekalk proti Mar'dočeju. Da ti bi mogalk pitati, od' kuda ishaê to uboistvo⁷ od' laži? Na to ti od'govara dok'torъ sveti Avgustinъ i govori, da mi imamo razmisliti troe dobro ko nam' e darovalь gospodinъ bogъ. Prvo dob'ro⁸ estь duhov'no, a to estь dobro dušev'no z dobrotami od duše. Drugo dobro estь naturalo, kako estь telo naše, sini, h'ćeri, moćь, zdrav'e, ča ishodi⁹ od' nature. Treto dobro estь segasvit'no, kako estь blago, glasъ dobarъ. Prvo dobro, ko ima duša z dobrotami, to se zgubla mnogo kratъ po zli ćudi. Drugo dobro estь, ča estь naše telo i sini, to se zgubla od' smrti. Treto dobro, ča estь blago i glasъ, a to se zgubla po mnogihъ zakonihъ. Nai priê po laži zalь glasъ dvižući i rubajući i hineći i kradući i muozimi inimi zakoni vzima se to dobro segasvit'ne svomu iskrnemu. Da sada mi oćemo govoriti ot dobra segasvit'nega kako estь zalь glasъ. I v tomъ glasu morešь učiniti š'kodu t'vomu iskr'nemu po tri zakoni. Prvi zakonъ estь po laži, a to estь, kada ti zalь glasъ govorišь ili d'vižeš¹⁰ ili zlo govorišь od' tvoga iskrnega a pred' onimi ljudi, ki mu dobro ote, staveći ga v nepoč'tenъ glasъ, i v tomъ čineni ti sagrišašь proti svetoj troici. Nai prie

¹ Estore. ² kralici Estorii. ³ nema: h (ni: k). ⁴ na strani drugom rukom pripisano. ⁵ smilueš'. ⁶ svoi. ⁷ ubiistva. ⁸ nema: dobro. ⁹ shodi. ¹⁰ u b: dviž' (nedopisano?).

urijueš¹ duhъ sveti, začъ duhu svetu estъ dana dobrota i ljubavъ, a vzimljući² ti dobarъ glasъ tvomu³ iskrnemu ti urijuešъ duhъ sveti. Drugo ti sagrišašъ proti sinu, komu estъ dana mudrostъ, a ti sudeći tvoga iskrnega ti sagrišašъ, zač' bi ti otelъ vzeti mudrostъ, ka pristoi sinu⁴ božiju, ere se nemu pristoi suditi. Treto estъ, da ti sagrišašъ proti ot'cu věč'nomu, začъ negova estъ moćъ, i kada ti lažeš⁵ ili zalъ glasъ dvižešъ na tvoga iskrnega, ti mu od'nemlešъ negovo poč'ten'e i negovo dobro ime. Govoru, da vazda, kada ti to činišъ, ti vazda sagrišašъ proti ot'cu věčnomu, začъ nemu dana estъ moćъ, a sinu mudrostъ a duhu svetu dobrota i ljubavъ, i za to govorim' ti, da vazda, kada ti rečešъ lažъ od' koga⁶ ili mr'mneš', ti sagrišašъ proti v'sei troici svetoj⁷ učineći te tri grihe⁸, kako e rečeno z'gora. Govoru ošće, kada ti grešъ zlo govoreći od' ednoga človika ili lažući od' nega, koga grihъ estъ pokrvenъ, a⁹ ti grešъ praveći ga ljudemъ, govoru, da si ti neveranъ, kada ti grešъ sijući i raznašajući glasъ od tvoga iskrnega¹⁰. Govoru, da si ti gori nere d'ěvalъ, začъ edanъ d'ěvalъ ne proglašue drugoga d'ěv'la. I veće ti govoru, da si gori nere pasъ, ki ne ujida nikogare, ako ni razdraženъ ili ako ni manenъ, i takovъ estъ klevetnikъ i lažacъ, kako i pasъ stek'li, ki gre ujidajući vsaku stvarъ. I pomisli, da e to is'to, da ne ostavla nikogare na sviti ni papu ni grđinale i biskupe i opate i pope i fratre, ni cara, ni gospode, ni priětelъ, ni bližikъ, ni nikogare i budi g'do otijuć, da vazda g're govoreći zlo i lažući i mrmnući od' nihъ i klevećući. Govoru ošće, da takovъ prokleti človikъ estъ priminenъ ka onoi živini, od' ke govori Danielъ prorokъ na 7. kapituli. Govori, da vidi ed'noga zvara, ki imiše, 7 rogovъ i tri vrste zubi imiše, i pride edanъ glasъ, ki poče govoriti tomu zviru: vstani gori i razdri¹¹ i požri meso. Govoru, da ti razdirašъ i požirašъ tvoga iskrnega sed'mimi zubi. Prvi zubъ estъ, kada ti zalъ glasъ dvižešъ na tvoga iskrnega; drugi estъ, kada ti m'rmeš od' nega¹²; treti estъ, kada taišъ; četvrti estъ, kada ti grešъ šapćući va uho ed'nomu i drugomu zlo na ed'noga¹³; peti estъ¹⁴ raz'našajući po mnogihъ ljudehъ¹⁵ zle glasi; šesti estъ falso govoren'e i krivo iskušajući¹⁶ ga; sed'mi estъ pohvalen'e¹⁷ človika va zli deli. Od prvoga zuba, ki estъ, kada ti zalъ glasъ dvižešъ na tvoga iskrnega, d'vižući zalъ glasъ na nega i lažući, i va tomъ vazda estъ grihъ semrtni i držan' si povraćen'ju,

¹ ti urijueš'. ² vzemljući. ³ tvoemu. ⁴ samomu sinu. ⁵ laž'. ⁶ ednogo. ⁷ svetoj troici. ⁸ grihi. ⁹ nema: a. ¹⁰ iskrnago. ¹¹ razdri meso i požri. ¹² ednoga. ¹³ nega. ¹⁴ est' kada ti greš'. ¹⁵ ljudih'. ¹⁶ iskušen'e. ¹⁷ pohvaliti.

čineći e ti na zlu misalь. Drugi zubь, kimь ti razdirašь i požirašь meso tvoga iskrnega, estь mr'mnanie, a to estь, kada se ti vazda deletašь zlo govoriti ot delь tvoga iskrnega i g'rešь mrmnući pred nega prièteli i neprièteli¹, a to činišь za postaviti ga va vek'šu² neprièzanь š nega neprièteli, i govoreći 100 laži simo i tamo smišla-jući e, i v tomь ti takoe vazda³ sagrišašь semrt'no. Treti zubь, kimь ti vazda derešь i žerešь meso tvoga iskrnega, estь potaiti riči, a to da mi razumišь, kada si ti dvigalь niki zalь glasь na nikoga zla človika, a onь oće priti k tebi i reći: Petre, ili Jakove, ti si rekalь takove i takove riči od' mene i od' moe hiše i znai, da si ti zlo učinilь, začь ê nisamь nigdare zla ni ed'noga⁴ ot tebê rekalь a ti oćešь⁵ poiti i tudie zataiti i k tomu ošće priseći⁶, da toga nisi nigdare rekalь. I ošće i ta sagriša semrtno duplo⁷, začь onь govori lažь po zli šegi, a ne za ljubavь, i pak' ju zatai z veliku hudobu. Četvrti zubь es'tь, kimь ti vazda derešь i žerešь tvoga iskrnega, a to estь, kada ti grešь šap'ćući va uho ed'nomu i drugomu zlo ot' ednoga i drugoga ne prašćajući ed'nomu i drugomu človiku tako zlu tako dobru, a to⁸ vazda sagriša semrt'no. Peti zubь, kimь⁹ vazda dere i žere meso svoga iskrnega, estь raznašan'e¹⁰. Govoru, da onь prokleti klevet'nikь i ki raznaša zlo, ne čini nigdare ino, nere raz'naša vazda besede i glasi zle¹¹, ke nahaê pisane v knjigahь vraž'ihь i takoe¹² sie meju ed'nimь i drugimь govoreći: Petre, ne z'naš' li, da e ta tako rekalь¹³ od' tebê? i paki gre k onomu drugomu¹⁴ i govori mi: ti ne znašь, da e Petarь tako govorilь od' tebê, a on se čini tebi¹⁵ priètelь, a to čini takovь za otie postaviti ed'noga i drugoga v' boi; i ta takovь sagriša semrt'no. Šesti zubь, kimь¹⁶ derešь i žerešь t'voga iskrnega, estь falso govoren'e i krivo iskušan'e. Govoru, da klevetnikь prokleti pride k tebi sa siène'mь, kako ipokrita sa slat'kimi i lipimi besedami¹⁷ otijući te iskusiti i slišati ku godi besedu takovu¹⁸ ot tebê, a to da bi te mogalь v' niki zalь glasь postaviti, i ako bi ga ti pokaralь i rekalь mu: ti grešь radь raznašajući glasi, za to ne budi ča rekalь kađi od' mene, a onь oće tud'e reći: ne boi se niš'tare v' tomь, i ako bi ti mogalь vèrovati ku takovu ričь od' mene, ere samь ê tvoi priètelь. I na to oće priseći, a v'se na fal'siju. A ta takovь semrtno sagriša. Sed'mi zubь, kimь¹⁹

¹ prièteli, i paki postaviti ga š nega neprièteli. ² nema: vek'šu. ³ ti vazda. ⁴ ni edno zlo. ⁵ oć. ⁶ pisano: proseći. ⁷ duplo smrtno. ⁸ i tako vazda smrtno sagriša. ⁹ kim' ti vazda dereš' i žereš'. ¹⁰ pisano: raznašen'e. ¹¹ zli. ¹² takoe i sie. ¹³ rekal' tako. ¹⁴ inomu. ¹⁵ se tebi čini. ¹⁶ kim' ti vazda. ¹⁷ sa slatkimi besedami i lipimi. ¹⁸ takovu besedu. ¹⁹ kim' ti.

dereš i žereš tvoga iskrnega, to est. pohvalen'e človeka va zli deli. Govoru, da ta človek ne čini nigdare ino nere hvali zlo. Govoru, da oće biti edan, ki oće učiniti ili reći zlo, a ti oćeš otiti nič od' nega, tudie ti oćeš reći, da e¹ učinil i rekals dobro i da e dobar človek, a to čini ono, ča želi i oće imiti od' nega, i oće hvaliti zlo, ko e učinil ili rekals on, oće mu učiniti pogubiti dušu i telo na edan trat'. Govoru, da sagrišaš semrtno. Govoru, da zvir imil e² 7 rogi, ki esu 7 grihi semrtnih, ki su va onom, ki govori zlo ot družih. I oće imiše tri redi zubi, ki znamenuju troe veliko zlo, ko ti činiš tvomu iskrnemu vzimljući³ ti nemu dobri i poč'teni glas. Prvo zlo est, da ti urijueš tvoga iskrnega ili⁴ v nega poč'teni⁵ glasu ili v sineh⁶ ili v hčerah ili v blazi. Drugo zlo est, da ti urijueš dušu tvoju sagrišajući semrtno. Treto zlo est, da ti urijueš dušu onoga, ki te posluša, kada ti govoriš zlo do tvoga iskrnega dajući mu ti zal nauk, i po t načim ti sagrišaš proti troemu sobstvu i sagrišaš semrtno. I za to govori gospodin bog: ti prokleti m'rmnav'ci esu učinili od' srca i od' ust svojih edan grob smrdeći⁷, a nih žici krivo govore proti svoemu iskrnemu. Govori gospodin bog tim prokletim psom, da ih oće razdrušiti s' nemilostivim nakazan'em za t žl'ki grih ot' pohvalen'e človeka va zli deli. A to est koliko k prvomu delu od' pravde božastvene.

Govoru v drugom delu, ki nas uči naiti milost ot boga⁸. Za to zamiri: kadi si v' pečali, učini kako učini Daniel prorok, kada on bi postavljen va nu⁹ êmu, kada biše 7 lavov, a to da bi iz'jiden od' onih lavi, a prorok obrati se k' bogu i poče prositi milosrdiê, a to da bi ne razdr'te od' onih lav. I tako bi, da mu pomore, i posla mu Am'bakuka proroka¹⁰, ki mu ponese jisti, zač biše vele lačan. Govorim, da na konac 7 d'ni vložil bog v sr'ce kralu Nav'hodonosoru¹¹, da bi ga znel van, i tako učini, a onih 7 lavov niš'tare mu ne naš'kodiše; da oni, ki bihu¹² učinili, da Daniel bi postavljen va nu êmu, oni biše pred' obrazom kralovim vloženi va nu êmu i tudie razdr'ti biše. Govorim tebi, griš'niče, da imaš misliti, da si v' êmi od' grihov, v kih' te e jure činil postaviti Nav'hodonosor¹¹ kral, a to est d'eval pakleni, meju 7 lavi, a to esu 7 grihov semrtnih uvalan v' nih. Prosi milosr'diê od' boga, da te zname van od' tih grihov, a to da te ne razdru i

¹ je. ² imiše. ³ vzimajući. ⁴ ili: iz b. ⁵ poč'tenu. ⁶ sinih'. ⁷ smrdeći.
⁸ gospodina boga. ⁹ onu. ¹⁰ proroka Ambakuka. ¹¹ Nabohodonosoru.
¹² nema od ovdje u b do: biše pred' obrazom.

ne izidu¹ na d'ni pakla, i ne stoi vnutarь v' grisih' semrtnih' i ne hodi staveći zalь glasъ na nikogary, i ne mrm'ni od' nikogary², i ne dai zalь nauky nikomure i ne svetui na zlo nikogare. Govorimь, ako ti učiniš to i da dašь dobarь svetь iskrnemu i da mu dašь dobarь nauky v' putihь gospodina boga, oće ti činiti priti edanь velikь gladь, ki gladь oće biti nega presveta milostь, i oće ti poslati Am'bakuka proroka s nebesь, ki te oće napitati i nasititi. Govorimь oće, da vsakь tratь, kada te pripovidavacь kara i uči ot tvoihь grihovь, on' te uči dobrimь putemь poiti gospodinu³ bogu. I tako govorimь ot' ispovednika istin'noga i mudroga i poč'tenoga, ki te spovida⁴ i dae ti dobarь nauky i svetь. Govorimь, da ta estь prorokь Am'bakukь, koga ti šale gospodinь bogь, da on' te ima napitati nega presvetu piću; govorimь, da, ako budešь obsluževalь nega svete zapovedi i nega sveti zakonь, on' se oće smilovati nad' tobu na tomь sviti⁵ i na nomь, i oće te učiniti z'neti vanь z' éme od' grihovь, v koi prebiva 7 lavovь, to estь 7 semrtnihь grihovь sa v'simi svoimi sin'mi⁶. I ako ti učiniš to, da se dilišь ot tihь nečistiuhь grihovь, kako estь rečeno z'gora, i da se napitašь i nasitišь od' nega svetiuhь zapovidi i presvetoga zakona; a on' te oće napitati na tomь svitu⁷ svoje milosti, a na drugomь svoje slavi. I to estь, koliko k drugom delu.

Govoru v tretomь delu, ki nasь uči naučiti se nikoliko mudrosti. Oćešь zamiriti ov'di tri sum'ne k našemu nauku. Prva sum'na, ka bi se mogla pitati: ča estь veći grihь, ali nalagati na ednoga ili⁸ pohvaliti va zli deli? Na to ti od'govara sveti Avgustinь, da mi imamo razmisliti tri riči. Prva ričь ku mi imamo razmisliti (estь), da mi nimamo nigdarь učiniti ričь, ka e mr'ska i ka e proti gospodinu bogu. Druga⁹ estь, ke se mi imamo čuvati¹⁰, nigdarь ne učiniti ričь, ka e mr'ska i š'kod'na duši našoi. Treta ričь, ke se imamo čuvati, to estь, da ne uridimo našega iskrnega. Govorimь, da onь, ki g're raznašajući i zlo govoreći na d'rugoga, čini 2 griha. Prvi estь, da vzima glasь i ime poč'teno svoga¹¹ iskrnega; drugo, da onь sagriša semrtno. Govorimь tada i svršuju tu sum'nju, da onь, ki gre hvaleći zaloga v zli deli, čini troe zlo. Prvo estь, da urijue boga, drugo estь, da urijue iskrnega, treto estь, da urijue¹² samь sebe. Govorimь prvo, da urijue boga. Računь estь, začь gospodinь bogь estь viš'na dobrota i viš'ne dobro, a zlohvalnikь¹³ g're hvaleći zlo za dobro, a to oće učiniti onь, kada bude otelь ku ričь imiti

¹ izjidi. ² nikogare. ³ k gospodinu. ⁴ e spovidal'. ⁵ svitu. ⁶ sini. ⁷ sviti. ⁸ ali ga. ⁹ druga rič'. ¹⁰ b nema od ovdje d): to estь. ¹¹ u a i b: tvoga. ¹² ,da urijue' iz b. ¹³ zьhvalenik'.

od' ovoga, komu govori. Govorimъ, da čineći to ti sagrišašъ semrtno i urijuešъ boga vzimljući nemu nega poč'ten'e, ko estъ viš'ne dobro¹. Govorimъ ošće, da ti urijuešъ iskrnega, svitujući ga, da učini zlo. Govorimъ treto, da urijuešъ samъ sebe, zač' čineći ti to ti sagrišašъ semrtno², sagrišivši ti se zad'žuešъ muki. Druga sum'na, ka bi se mogla pitati, estъ ovo: ki sagriša veće meju timi? Govorimъ, da e edanъ človikъ, ki čini zlo, a dobri ljudi govore od' nega dobro hotijući ga zakriti i da ne bude smučenъ; i paki estъ edanъ, ki čini dobro, a zli ljudi govore od' nega zlo za zlu volju i hotijući ga smutiti. Pitam' te ov'di, ki veće sagrišaju, oni, ki hvale zlo, ili oni, ki govore ot dobra zlo ili ot' zla dobro? Na to ti od'govara božastvena mudrostъ i di, da veće sagrišaju oni, ki govore ot' zla dobro. Računъ e, da oni se³ otiskaju⁴ od' ljubve. Treta sum'na estъ ovo: pitam' te: ki sagriša veće, ali onъ, ki govori zlo, ali onъ, ki sliši i priem'le v deletъ slišati govoreći zlo od' iskrnega? Na to ti od'govara sveti Brnardo i di, da sagrišata oba ed'nako. Računъ estъ, ako bi ga onъ ne poslušalbъ, onъ drugi ne bi ga govorilъ; i za to govori, da estъ grihъ obiju ed'nakъ. Govori sveti Toma Ak'vien'sъ⁵, da onъ, ki gre razglašajući⁶ družihъ, ubiê tri duše na edanъ tratъ. Prva duša estъ negova, druga estъ onoga, ki poslušâ, treta estъ onoga, od' koga se govori z'lo. Govori ta is'ti dok'torъ: ako ti razglašâš⁷ iskrnega od' griha prihod'noga, ti sagrišašъ prihod'nimъ grihomъ; ako li ga ti raz'našašъ od' griha semrtnoga, ti sagrišašъ semrtno. Govorimъ, da, ako ono, ča ti govorišъ ili ča grešъ govoreći zalъ glas' staveći na iskrnega, ali e isto ali e lažъ; ako e is'to, a da e grihъ negovъ skrovit', da ga nigdorъ ne zna nere ti, ako ga ti grešъ praveći družimъ, ti sagrišašъ semrtno⁸, začъ ti raz'biêš' redъ od' ljub've, i držan' si spovidati⁹ se. Govorimъ ošće, ako e lažъ, imaš' se ispovidati se, i držan' si povraćen'ju, a to estъ poč'tenъ glasъ, ki si vzela onomu, govorimъ, da ot' v'sakoga od' koga si ti govorilъ zlo a ne budući isto, i govorimъ da v'su svoju moć'ju imašъ poiti k onomu, od' koga si zlo govorilъ i reče: priêtelju moi, ê sam' ti govorilъ te i te riči od' Petra ili Ivana, i ono, ča sam' ti rekalъ od' nega, ni is'to, zač' sam' e rekalъ za zlu volju. I ako ne učiniš' ti tako, po ni edanъ naćinъ ne morešъ biti odrišenъ. Da ti bi mogalbъ reći: da onъ, komu samъ rekalъ zlo od' Petra, ni ga ov'di, šal' e t'ê vnutarъ Fran'cu ili inamo, za kimъ ne mogu poiti, zač' samъ vele ubogъ ili

¹ viš'na dobrota. ² nema: semrtno. ³ se veće. ⁴ odtiskaju. ⁵ iz Akvina.
⁶ razgledajući. ⁷ razgledaš'. ⁸ vazda smrtno. ⁹ ispovidati se.

nemoćanъ ili starъ. K' tomu ti od'govaramъ, da ričъ nevz'možna, nig'dorъ ni držanъ noi. Govorimъ, dobro, da ričъ, ka e vzmožna, da ju e držanъ vazda človikъ učiniti, li da bude na slavu bogu i koristi duši i na poč'ten'e iskrnega. Govorimъ ošće, ako bi ti mogalъ po ni edaъbъ načiъbъ poslati mu i reći, ti imaš' učiniti, ako bi ne mogalъ i da se kaešъ i mislišъ, ako bi kada prišalъ, povidati mu, gospodinъ bogъ oće ti prostiti ta grihъ po svoei milosti. Govorimъ sada po kun'trarii, da, ako si zdravъ, bogatъ, mladъ, ako oćešъ biti odrišenъ, ot' potrebe e tebi poiti ili poslati povratiti onu lažъ, ku¹ si rekals' ako bi bilъ na kraj svita, li ako znašъ, kad i e. Četvrta sum'na estъ ovo², ka bi se mogla pitati, da, ako onъ, od' koga se reče zlo, ima li mlčati³, ali ne? Na to ti od'govara sveti Toma Ak'viensъ⁴ i di, a li onъ, od koga se govori zlo, ali e človikъ prostъ ali op'čin'ski, a to estъ da ima niki oficii, to esu biskupi, gospoda, vladav'ci ili pripovidav'ci i ini ljudi, ki imaju oficii, govorimъ, da onъ nima zanești, kada edanъ zlo govori od' nega nere, ako bi otelъ zanesti za umilen'stvo. Govorimъ ošće, ako si človikъ od' plka i da se govori zlo ot' tebê, ti imašъ⁵ braniti tvoi poč'tenъ glasъ, li ne raz'bi misli v kon'shen'cii tvoei, da ne sagrišišъ, imašъ reći: brate moi, ti zlo činišъ govoreći zlo od' mene, zač' ti nisamъ krivъ, i sagrišašъ semrt'no. Govorimъ, da čineći tako ti⁶ ne čъ sagrišiti. I to estъ, koliko k tretomu delu.

V sredu 6. posta.

Stvorena⁷ sutъ ponovleniê v' Erusolimê, i zima bi, i hođe Isusъ v' pritvori Solomuni. Sveti Ivanъ na 10. kapituli.

Ove svete i posvećene besede esu rečene po evanjestistu svetomъ Ivani⁸, pisane na 10. kapituli negovihъ evanjestii. Govori evanjestistъ, da, budući Isuhrstъ vlezalъ v' tempalъ, bi obstuplenъ ot' parisêi i pisacъ, i rekoše mu: r'ci namъ očitô, ako si ti hr(i)stъ ili nisi, i ne čini nasъ stati veće v' sum'ni. A Isuhrstъ reče: dela, ka ê činimъ skazuju ono, ča samъ. Govorimъ⁹, ako biste vi bili od' moiъ ovacъ¹⁰ vi biste poslušali glasa moega; da začъ vi nis'te od' moiъ ovacъ, za to ne slišite glasa' moega. Tada oni nečisti i nepodob'ni Židove popadoše kamen'e, hotihu¹¹ ga kamenovati. Tada od'govori Isuhrstъ

¹ ,ku' iz b za: ako u a. ² nema: ,estъ ovo' ovdje, nego iza: pitati. ³ mučati. ⁴ iz Akvina. ⁵ od ovdje nema b do: imašъ reći. ⁶ čineći to ti tako. ⁷ nema b od ovdje do: Ove svete. ⁸ po svetom' Ivani evanjestistu. ⁹ govoril'. ¹⁰ nema od ovdje do drugo: ovacъ. ¹¹ hoteci.

i reče: ê¹ samъ vamъ učinilъ toliko dobro oz'dravljajuć vaše ne-
moć'nike, očišćujuć vaše gubav'ce, skrišajuć vaše mr'tve, prosve-
ćajuć vaše slip'ce², rav'najuć vaše h'romce³, i za to me vi očete
kamenovati, i to estъ *promina*⁴, ku mi očete vrnuti. A oni od'go-
voriše: mi te ne ćemo kamenovati za dobra dela, ka si učinilъ, da
za p'sosti, ke ti činiš, da se činiš sinъ boži. Tada od'govori nimъ⁵
Isuhrstъ: ne znate li vi, da govori sveto pis'mo, da s'mo mi bozi i
sinove boga viš'nago v'si? i ako pismo govori tako, da zač' me vi
hoćete kamenovati, ako samъ rekaъ, da samъ sinъ boži? Govori
evanjestvje, da oni li hotihu poteći na nega, da boćhu se plka.

Od' ovoga sveta i posvećena govoren'ê osvaenъ estъ plкъ sega
svita pred gospodinomъ bogomъ ot' ednoga velika griha, ki se zove
naglostъ. I za tъ grihъ čini tuž'bu Êkovъ patriêrha na⁶ 40. kapi-
tuli terъ 5. knjigъ ezenisъ⁷ govoreći po ustihъ božihъ govoreći: pro-
kletъ budi onъ plкъ, ki e nagalъ i tvrdo srce nihъ v grisihъ⁸ i tvrđ
v misli svoei i naslednikъ v hudobahъ, ča oću učiniti tomu plku?
oću mu učiniti, kako učinilъ plku onomu⁹ va vrime Zaharie pro-
roka. Govorimъ, da budući pripovedano onomu plku i budući učene
od' erêi od' vsega onoga, ča oni inihu učiniti, govorimъ, da oni ne
tihu činiti, da stahu krip'ki v nihъ tvrdosti. Vidiv'si to prorokъ Za-
hariê začne on' moćnimъ zakonomъ karati nihъ i toliko ihъ kara,
da oni potekoše na nega naglimъ zakonomъ¹⁰ i ubiše ga meju cri-
kvoju¹¹ i oltaromъ. Vidiv'si to gospodinъ bogъ razsrdi se na nihъ
moćnimъ zakonomъ vrhъ nihъ i posla na nihъ srdъ svoi¹², da ihъ
umori za tri d'ni 60 terъ 7 tisuć onoga pl'ka, a to imъ pride za tъ
grihъ ot' naglosti i začъ bihu tvrdi v sr'ci. I za to ti moreš raz-
misliti, koliko estъ mrzakъ bogu¹³ ta grihъ. Da ti bi me mogalъ pi-
tati i reći: od kudъ ishaê ta naglostъ, da e človikъ nagalъ? Na to
ti odgovaramъ, da nai prie e od potrebe, da znaš, da sakramen'tъ
svete ispovedi estъ od'lučenъ za tri uzroki. Prvi e za očistiti grihe,
to estъ po tri načine¹⁴. Prvi estъ duhovni spovidav'si se ot' nena-
visti, ot' super'bie¹⁵, ot' srca, ot' lenosti, a to su grisi duhov'ni, ki
se čiste po spovedi istin'noi i svetoi. Ošće grihъ teles'ni čistъ se po
spovedi, ko estъ skupostъ, gltoniê i bludъ: ti se čiste po tomъ na-
čini zgora rečenomъ. Ošće treto govorimъ, da po spovedi čiste se
grisi naturali, a to su grisi prihod'ni. Drugi uzrokъ estъ ot'pustiti

¹ ja. ² slipe. ³ hrome. ⁴ u a opako napisano: prominena. ⁵ im'. ⁶ na
40 ter 5 kapituli. ⁷ i u b tako: ezenis' = genesis. ⁸ grisih' nih'. ⁹ onomu
plku. ¹⁰ naglim' zakonom' na nega. ¹¹ crikvu i oltarem'. ¹² svoju. ¹³ bogu
e mrzak'. ¹⁴ načini. ¹⁵ sumperbie.

grihъ, kada ti e nigdo žalъ učinilъ. Govorimъ, da po grihi, ki si ti učinilъ i činišъ svaki danъ, da si uridilъ i urijuešъ vsaki danъ gospodina boga i svetu materъ crikavъ, a po spovedi tebi gospodinъ bogъ odpušća urien'e, v' čem si ga uridilъ, imijući ti pravo skrušen'e misleći zadovole učiniti va vsakoi riči, v' koi budešъ mogalъ i esi držanъ. Govorimъ ošće, da redovnikъ, ki te spovida¹ na mesti crik've, on' ti prašća urien'e crikveno, a to estъ, kada ti onъ predstavlja² pokoru vêč'nu v pokoru sega svita i prikažue te svetoj materi crik'vi, da si se umirilъ š' nu. Treti uzrokъ estъ, da imašъ spovidati i reći slobodno vse svoje grihe, a to est' v' ki danъ si ga učinilъ i v komъ mes'ti i skogu³ (?) i koliko krat' si učinilъ onъ grihъ. Za to govorimъ, da traci utežu grihъ. Govorimъ ošće za to, da grihъ ot' naglosti i ot' furie estъ proti timъ trimъ ričemъ, začъ kada stoišъ tvrđъ i ne pom'nišъ va zli deli, i da ne ćešъ nigdare prostiti nikomure i vazda zlo govorišъ i zlo činišъ⁴ i nigdare se ne pomnišъ ispovidati ni pokore učiniti za tvoe grihe. Govorimъ ošće, da ti činišъ proti timъ trimъ načinom spovedi⁵, kada⁶ činišъ grihъ duhov'ni, a to estъ, kada ti stoišъ tvrđъ, da nigdare ne budešъ oteľ spovidati⁷ ni očistiti tvoe grihe. Drugi načinъ estъ proti drugomu zakonu spovedi⁸, ka čisti grihe telesne⁹. Govorimъ, da ti stoišъ tvrđъ i kripakъ otejući preľjubo dēti i dobro jisti i dobro piti i davati vsaki deletъ telu tvoemu. Govoru¹⁰, da ti činišъ proti drugomu načinu spovedi, ka čisti grihe telesne. Zamiri¹¹, kada si ti¹² preľjubodeinikъ ili velikъ opiêvacъ¹³ ili lotarъ, ti si gor'si nere ed'na svina, ka preleži vasъ danъ v' blati. Treti načinъ estъ proti tretomu zakonu spovedi, ka čisti grihe prihod'ne. Govorimъ, da ti činišъ proti tretomu zakonu¹⁴, kada ti misliš po niki zakonъ učiniti grihъ i diletaš' se učiniti ga, govorimъ, da ti činišъ proti tretomu načinu, po ki se čiste grihi¹⁵ prihod'ni i naturali. Govorimъ ošće, da onъ, ki e tvrđъ i nagalъ, čini proti timъ trimъ zakonomъ. Prvi, da on' se¹⁶ ne će umiriti z gospodinomъ bogomъ ne tijući se spovidati⁷ i prostiti vsakomu. Drugi¹⁷ estъ, da se ne ćešъ uediniti i smiriti samъ sobu ne otijući se čuvati od' grihovъ kako ot' preľjubodeistva, od velika¹⁸ pit'ê i velika¹⁸ jiden'ê¹⁹ i od' skuposti i od' inihъ grihovъ, s kimi daešъ sebê deletъ telesni. Treto estъ, da se ti ne ćešъ uediniti s naturu, zač' se ti ne ćešъ čuvati od grihovъ, kada morešъ, ki

¹ ispovida. ² predstavlja. ³ i u ð: i skogu; što je, ne znam. ⁴ misliš' i činiš'. ⁵ ispovidi. ⁶ u a i b: ka. ⁷ ispovidati. ⁸ ispovidi. ⁹ grih' teles'ni.

¹⁰ govorim'. ¹¹ govoru. ¹² nema: ti. ¹³ opilac'. ¹⁴ zakonu spovidi. ¹⁵ grisi.

¹⁶ se on. ¹⁷ drugi način'. ¹⁸ velikoga. ¹⁹ eden'ja.

ishaêju od' skuposti, kako e stati tvrdo i krip'ko v misli svoei ne tijuêi prostiti nepriêtelomъ¹ svoimъ k'rivieu, i stoišb tvrdb i nepom'nišb spovidati² se grihe svoje i nasledovati e. I ki koli to êini, gori e ot d'êvala³. Raêunъ estъ tomu: ako bi d'êvalъ imelъ tolikъ êasъ vrimene, da bi se mogalъ pokaêti, koliko bi⁴ ed'no magnovenie oka, on' bi se pokaêlъ. Govorimъ, da prokleti⁵, ki stoi nepomnivъ i tvrdb⁶ pokaêti se svoihъ grihovъ, gospodinъ bogъ oêe poslati na nega srdъ svoi, kako e poslalb vrhb onihъ, kihъ⁷ esi zgoru slišalb; da ako se pokaesh i umilišb i prostišb vsakomu i spoveš' se êisto i pravo⁸, gospodinъ bogъ hoêe ti milostivъ biti na vomъ svitu, i na nomъ ti oêe dati slavu svoju. I to estъ koliko k prvomu delu.

Govoru v drugomъ delu, ki nasъ uêi naiti milostъ ot' boga⁹. Govoru, da mi uêinimo¹⁰, kako uêini prorokъ Moiséi, kada gospodinъ bogъ naporuêi¹¹ ed'no posalastvo¹² ko da bi uêinilъ¹³ k plku od negove strane, i to bi posalastvo¹² Moiséju: r'ci tomu plku od' moe strane, da¹⁴ se imaju êuvati ne êiniti veêe grihb tadbeni, i da nimaju¹⁵ vspomenuti¹⁶ moe sveto ime v' tašêe¹⁷, i da ne drže trudъ¹⁸ i zaslužen'e ubozihъ od' jutra do noêi, i da se êuvaju zalъ glasъ dvignuti na uboge divoike i na vdovice i na sirote i na ine vrsti ljudi, a po krivici, i da ne stave leêu pred' slipoga, i da se ne imiite nenaviditi, da ljubiti edanъ drugoga. I v'se te besede reêe gospodinъ bogъ Moiséju¹⁹. Govori gospodinъ bogъ, ako oni proste edanъ drugomu vse²⁰ sagrišen'e, i da budu ljubili edanъ drugoga, ê imъ oêu prostiti nihъ grihe na vom' svitu i na nomъ. A to estъ koliko k²¹ drugomu delu od' milosti božie²².

Govoru v tretomъ delu, ki nasъ uêi mudrosti. Zamiri ov'di 3 sum'ne k našemu nauku. Prva sum'na estъ ovo: ki raêunъ estъ²³, da trudъ, ki se trpi za sa svitъ, trpi se toliko veselo, a oni, ki²⁴ se trpe za ljubavъ božiju i za pokaên'e našihъ grihovъ, viditi su toliko teš'ki? Na to ti od'govara sveti Avgustinъ i di, da êlovikъ ljubi blago sega svita nepodobnimъ zakonomъ. Govorimъ, da otijuêi ti dobiti 5 sudini, ti oêešb stati od' jutra do noêi²⁵ i ni piti ni jisti²⁶, ništarъ

¹ nepriêelem'. ² ispovidati. ³ nere d'êval'. ⁴ nema: bi. ⁵ prokleti êlovik'. ⁶ tvrd' i nepomniv'. ⁷ ke. ⁸ pravo i êisto. ⁹ gospodina boga. ¹⁰ uêinimo onako. ¹¹ uêini. ¹² posalastvo. ¹³ uêinil' prorok' Moisiu plku. ¹⁴ nema: da se imaju êuvati, nego: ne êinite. ¹⁵ nimaju veêe. ¹⁶ spomenuti. ¹⁷ v tašêinu. ¹⁸ truda i zasluženie. ¹⁹ k Moisiju. ²⁰ nema b od ovdje do: ê imъ. ²¹ g. ²² iz b: milosti božie. ²³ nema: ki raêunъ estъ. ²⁴ u a: one ke. ²⁵ veêere. ²⁶ ni p'juêi ni jiduêi.

mane da človičk se stavi na perikuli¹ od' semr'ti: otijući ju dobiti stavi se na more i na putě, i otijući ljubodečti stavi se na velikě perikulě od' duše i ot tela, hotijući dati diletě i radostě² telu³, čineći s⁴ velikimě trudomě. Govorimě, da za ljubavě božiju i za pokačn'e grihově tvoihě teš'ko ti e postiti edaně daně⁵, ili reći edaně oče našě za pokačn'e grihově tvoihě. Govorimě, da otijući svršiti⁶ sum'nu, da za ljubavě sega svita ili za ljubavě preljubodeistva⁷, ko⁸ trpišě, viditi e vele lagakě vsaki trudě sega svita. Druga sum'na estě, ka se more pitati k našemu nauku, estě ovo: ki e oně grihě, ki urijue dušu i telo nai veče od' onihě grihově⁹? Na to ti od'govara viš'na mudrostě i di, da to est' nenavidostě, ka¹⁰ urijue dušu i telo veče¹¹ nere ni edaně grihě ini. Računě estě tomu, da od' svihě inihě grihově mužě i žena prime niki diletě i utišen'e telu¹², da od' nenavidosti ne priemle se ino nere muka i žalostě, i ras'čina se i ujida samě sebe, kada e nenavistaně¹³. Govoru¹⁴, ako si oholě, ti imašě niku radostě, kada ti vidišě¹⁵, da si ti vzvišeně veče ot' družihě, i ako si preljubodeinikě, ti priemlešě niki diletě v telu, da dušu zgublašě. Ako si skupě, ti¹⁶ si dai kun'ten'tě ljuckomu dobru, li ne budi ti sila dati tvoega družimě, začě ako druži imaju, ti morešě dobiti¹⁷ sporedě š' nimi. Ako si velikě opičevacě, ti imašě takoi¹⁸ niko utišen'e telu. I tako govorimě oda svihě inihě grihově. Govorimě¹⁹ i svršuju ovu sum'nju, da od' nenavisti vazda priemlešě²⁰ žalostě i teškočū, kada ti vidišě tvoega iskrnega, da bole stoi od' tebe. I po tomě ti morešě razmisliti, da nenavidostě veče š'kodi duši i telu oda²¹ svihě inihě grihově. Treta sum'na estě²², ka se more pitati k našemu nauku, estě ovo: ka e ona dobrotā, ka našě nai veče uedinue²³ z gospodinomě bogomě? Na to ti od'govara viš'na²⁴ mudrostě, da nai lipla i nai bol'sa²⁵ dobrotā estě, ku morešě imiti, estě ljubavě i pričzaně gospodina boga i tvoga iskrnega. Govorimě, da, kada e člooičk s človičkomě edinaně v ljub'vi i v pričz'ni, a to estě otacě sinomě²⁶, mužě ženu²⁷, bratě s bratomě, sestra²⁸ sestru, bližika s bližiku, kumě s kumomě, pričtelě s pričtelom²⁹; govoru, da ti

¹ perikul'. ² nema: i radostě. ³ telu svomu. ⁴ za to velik' trud'. ⁵ hip'.
⁶ ti svršiti ovu sum'nu za ljubav'. ⁷ ljubodiistva. ⁸ ča ⁹ inih' grih'. ¹⁰ ta grih'.
¹¹ nai veče od' inih' grih' nai veči e nere ni edan' ini od' grihov'. ¹² telu i duši. ¹³ nenavidostan'. ¹⁴ nema: govoru. ¹⁵ kada vidiš' ti, da si zvišen'.
¹⁶ ti da s' kurent'. ¹⁷ dobivati. ¹⁸ i takoe. ¹⁹ govoru. ²⁰ imaš'. ²¹ nere ni edan' ini grih'. ²² e ovo. ²³ ka nai veče uedinue se. ²⁴ božastvena. ²⁵ nai bola i nai lipla e dobrotā. ²⁶ sa sinom'. ²⁷ s ženu. ²⁸ brat' s sestru. ²⁹ s pričtelom'.

esu ed'ni z gospodinomъ bogomъ, i ako budu prebivali v ljub'vi i v priêzni edanъ z drugimъ dokli oni dokonaju v' tomъ. Da kadî ni ljub've ni priêz'ni ni mira, on'di ni nigdare dobra, i nigdare ne ćešъ moći reći ni ednoga dobra na semъ sviti. Govoru i svršuju ovu sum'nju, da po tomъ računî ti morešъ raz'misliti, da ni ni ed'na dobrota, ka te čini veće i brže uediniti¹ z gospodinomъ bogomъ, koliko ljubavъ, a za to govori v svetomъ evanjelijî Isuhrstъ: otacъ moi² i ê esmo se uedinili na kupъ³ v ljub'vi i v priêz'ni. I to e tretî delъ.

V četvrtakъ 6. posta.

Moaše Isusa eterъ parisêi, da bi êlъ š nimъ. Piše sveti⁴ Luka na 7. kapituli knigъ svoihъ⁵.

Ove svete i posvećene besede esu rečene po evanjestu svetomъ Luki, pisane v negovihъ evanjestihъ na 7. kapituli. Govori evanjestъ, da, budući zvanъ Isusъ⁶ od' Simuna gubavoga, da bi šalъ š' nimъ jisti, a Isusъ poide⁷ v domъ negovъ š' nimъ jisti, i budući oni posaeni pride Mariê Magdalena s' ed'nu kupicu masti alibaustra⁸ vele vzveličena i plna, i budući za Isuhrstomъ vrže se pred'⁹ noge Isuhrstove i svoimi slzami ona mu umi noge¹⁰ i svoimi vlasi otrъ¹¹. Vidiv'ši to Simunъ¹², ki biše zvalъ Isusa, začê mrmnati i govoreći¹³: ako bi to¹⁴ prorokъ bilъ, on' bi z'nalъ siju ženu kako ju ê znamъ i ne bi se dopustilъ tikati k'¹⁵ noi. A našъ gospodinъ Isuhrstъ ki¹⁶ vse z'na, pozna srce Simonovo, da onъ biše mrmnalъ i osudilъ Mariju Magdalenu, reče Isuhrstъ Simunu: Šimune, ê¹⁷ ti imamъ nikoliko riči reći. A Šimunъ reče: meš'tre moi, rei mi, ča hoćešъ. Reče Isuhrstъ: biše edanъ človikъ, ki imiše 2 dlžnika, edanъ biše dlžanъ 50 zlatihъ, a drugi petъ satъ i¹⁸ proseći onъ svoe ni edanъ ne imiše čimъ platiti, i ta se smilova¹⁹ na niju i prosti obima dvima vasъ dlgъ. Reče Isusъ: rei mi²⁰, Šimune, meju tima dvima ki e veće poč'ten'ê²¹ dlžanъ tomu človiku? Od'govori²² Šimunъ i reče: onъ, komu e veće prostilъ. A Isuhrstъ reče: ti si pravo sudilъ. Ošče Isusъ

¹ vedinati. ² nema: moi. ³ nema: na kupъ. ⁴ nema: sveti. ⁵ nema: knigъ svoihъ. ⁶ Isuhrst'. ⁷ idc. ⁸ alabaussa veleno (iskvareno). ⁹ k nogam', Isuhrstovim'. ¹⁰ nogi. ¹¹ nogi i otr' vlasi svoimi. ¹² Šimun'. ¹³ govoriti. ¹⁴ sa lil' prorok', videl' bi i znal' bi. ¹⁵ nema: k. ¹⁶ od ovdje b nema do: Šimunu. ¹⁷ imam' ti. ¹⁸ i tirajući on' svoga dlga ni edan'. ¹⁹ smili na nih' i prosti nima vas' dlg'. ²⁰ Šimune, rei, meju. ²¹ niju (bez: počten'ê). ²² ou odgovori: on', komu.

reče k Simunu¹: znaš' li, Simune, zač' samъ to tebi rekaly? Vsal' samъ v' domъ tvoi i nisi mi nigdarъ² nogъ umily, kako estъ zakonъ, ni si mi pomazaly glavi³, ni si mi daly celova od'⁴ mira z'namenie v' ljubi, da ta žena estъ isplnila k' tvoemu uzroku, i govori' ti, da e ona učinila dobro delo va m'ni. I paki se obrati k Marii Magdaleny i reče: ženo, tvoê vêra⁵ tebe estъ učinila spasenu, budite ti prosti vsi tvoji grihi, idi v' mirъ.

Od' ovoga sveta i posvećena govoren'ê plkъ sega svita estъ⁶ osvabenъ pred pravdu božastvenu ednimъ velikimъ grihomъ, ki grihъ prebiva v' ljudehъ⁷ sega svita, i to estъ nemilosrdie, a tuž'bu čini prorokъ Osiê na 3.⁸ kapituli i govori po ustihъ božihъ⁹: proklet' budi onъ, ki govori lažъ. Govori gospodinъ bogъ: oću raz'činiti zemlju, hoću prokleti nee sadъ i nee roen'e i ljudi, ki na nei¹⁰ prebivaju za preljubodeistva, ka čine na zemli, i hoću, da se zemla bude plakala od' nakazan'ê i kaštige, ku oću vamъ poslati zavolju nemilosrdiê, ko vi užate meju soboju¹¹. Govorimъ, da za tь grihъ oće božastvena pravda¹² poslati ed'no straš'no nakazan'e na zemlju vrhu ljudi sega svita. Govori¹³ gospodinъ bogъ: oću učiniti tomu plku onako, kako učinihъ onomu plku, ot' koga estъ pisano v' knjigahъ (d)euronomie na 13 kapituli. Govori, da gospodinъ bogъ posla na nъ plkъ ed'noga velika gospodina s' ed'nu veliku voisku, da m'nogo tisuća¹⁴ bi pob'eno¹⁵ od' onoga gospodina. I to dopusti gospodinъ bogъ na nihъ¹⁶ za tь grihъ, ki oni bihu učinili, od' nemilosrdiê i od' laže¹⁷, budući oni krip'ki v'¹⁸ v'sihъ zlihъ¹⁹ éudihъ i zlihъ¹⁹ delihъ i hudobahъ. Govoru, da ti bi mogaly pitati²⁰, da²¹ po koliko zakoni se more učiniti ta grihъ od nemilosrdiê? Na to ti odgovara sveti Avgustinъ i di, da ot' potrebe e tebi znati²², da e troe želen'e. Prvo²³ estъ naturalo, a to e, da vsaki želi ubižati smrti²⁴, a to beži človikъ i živina. Govorimъ ošće, kada grešъ²⁵ na t'vega²⁶ iskrnega s' ed'nimъ nožemъ²⁷ a to²⁸ nemilosrdanъ, ali kada grešъ na nega s' ednu nenavistu, ali s' ed'nimъ zlimъ glasomъ ili²⁹ inimъ mašćen'emъ, ko ti misliš učiniti na t'vega²⁶ iskrnega, govori³⁰, da vsaku ričъ, ku ti činišъ³¹ proti gospodinu bogu ili tvomu

¹ nema: k Simunu. ² nigdare. ³ glave. ⁴ znamenie od' mira i ljub've. ⁵ vera e učinila tebe. ⁶ sega sveta e plk'. ⁷ ljudih'. ⁸ tretom'. ⁹ nema: po ustihъ božihъ. ¹⁰ noi. ¹¹ sobu. ¹² pravda božastvena hoće. ¹³ nema b od ovoga: govori do drugoga: govori. ¹⁴ tisući. ¹⁵ pob'eno ljudi. ¹⁶ nema: na nihъ. ¹⁷ laži. ¹⁸ va. ¹⁹ zalih'. ²⁰ reći i pitati. ²¹ nema: da. ²² poznati. ²³ edno. ²⁴ smrti ubižati. ²⁵ ti greš'. ²⁶ tvoga. ²⁷ oružiem'. ²⁸ a ti si. ²⁹ ali. ³⁰ govoru. ³¹ ku ti m'sliš', ku ti činiš'.

iskrnemu, ti vpadašь va tь grihь od nemilosrdiê. Drugo želen'e estь zvano dostoino, ko želen'e estь za obarovanie života, a to ti imašь razumiti jiden'e¹, ko se ima učiniti² va vrimenta svoê dostoino, otijući obarovati životь. Govorimь, da ti sagrišašь semrtno, ako ti premerišь redь pravadni³ ali malo ili veliko v' jiden'î. Govorimь, da ti imašь prieti⁴ redь od' jiden'ê, a to estь va vrime potreb'no i podob'no i ne čini onako kako čine svine, ke ne čine ino nere jidu i p'ju⁵ va d'ne i v noći, i onako kako čine p'ênice, da kako su se stali⁶, tako jidu i p'ju, onako razčínaju na kupь telo i dušu⁷. Govorimь, da, kada se ti postišь, imašь⁸ jisti va vrime podob'no, i onako kako estь odlučila sveta mati crikavь, o pol'd'ne, nere ako bi bilь⁹ k' tomu uzrokь podobanь. Govorimь¹⁰, da nimašь činiti onako¹¹, kako čine niki, ki priemlju nike riči prie obeda. Govorimь¹⁰, da, kada koli ti to činišь, sagrišašь¹² semrtno i raz'biêšь postь¹³. Govorimь ošće, da ne činišь, kako¹⁴ mnozi čine, ki čekaju večera, hotijući obedvati, a to da bi mogli bole jisti i veće trbuхь naplniti¹⁵. Govorimь¹⁰, da to ni mazda, da¹⁶ grih' e, začь oni ne čine za postь ni za vzdržan'e¹⁷, ni za pokaên'e grihovь¹⁸, da čine za nasićen'e nihь vole prezred'ne¹⁹. Treto želen'e estь z'vano umiéc'no, a to estь naturalo, kako govori filosofь²⁰, da naturalo²¹ estь vsakomu drago dobro umen'e, ništaгь mane da bude edanь²² huďь i zlo čini i bude v sebi imelь mnogo zlihь²³ ćudi, govorimь, da naturalimь zakonomь nemu estь drago dobro umin'e i esu mu mrske zle ćudi. Oću²⁴ ti reći sada, da se človikь ima silovati umiti dobro činiti²⁵, a to da onь ne bude imiti uzrokь ne biti milosrdanь²⁶ i da onь ne učini ta grihь od' nemilosrdiê. Govorimь¹⁰ ošće, da proti timь trimь milosrdiémь²⁷ esu tri nemilosrdiê²⁸. Prva estь zvana prenemilostiv'na. Govoru²⁹, da ti činišь to, kada ti esi nemilostivь proti³⁰ tvomu iskrnemu i proti tvoei obiteli i proti tebi samomu, a to estь, kada ti ne ćь³¹ ostaviti s' miromь ni sina ni h'ćere ni bližiki ni suseda ni priêtela; govorimь, da, kada godi ti činišь to, ti sagrišašь semrt'no,

¹ i pitie. ² činiti. ³ i ne čini onako kako čine p'ênice ali malo ali veliko. ⁴ priêti. ⁵ nema: i p'ju. ⁶ vstali. ⁷ dušu i telo na kupu. ⁸ ti imaš' esti. ⁹ nema: bilь. ¹⁰ govoru. ¹¹ nema: onako. ¹² sagrišaš' vazda. ¹³ post, kada ti ne žives' pravo. ¹⁴ onako kako čine oni, ki čekaju. ¹⁵ napuniti. ¹⁶ na grih' (bez: e). ¹⁷ zdržanie. ¹⁸ nih' grihov'. ¹⁹ prazdno (opako). ²⁰ filosof'. ²¹ da naturalo dobro est' drago vsakomu dobro umen'e. ²² edin' huď' i zal' i bude. ²³ zalih'. ²⁴ govoru i znai, da se človik'. ²⁵ učiniti. ²⁶ nemilosrdan' i da ne čini ta grih'. ²⁷ nemilosrdiém'. ²⁸ nema: esu tri milosrdiê. ²⁹ govorim'. ³⁰ prostiti tvomu nepriêtelu i ti činiš' proti nema i proti tvoei (obiteli) i proti sebi samomu. ³¹ ćeš'.

ako ni ki ini uzrokъ pravъ. Drugi uzrokъ estъ z'vanъ nemilostivi, a to estъ, kada ti nisi milostivъ ni milosrdanъ samъ proti sebi čineći mnoge grihe prez' milosrdiê¹ proti duši tvoei šaljući ju v pakalъ, i ošće proti tvoemu glasu i proti tvoemu iskrnemu ne tijući² pustiti s mirom nikogare budući nemilostivъ veće nere edanъ međ'vidъ, i budući veće oholъ nere ni edanъ lavъ. Govorimъ, da vazda, kada to činišъ, semrt'no sagrišašъ. Treto nemilosrdie estъ, kada ti ne³ živešъ umilenimъ zakonomъ, a to estъ, kada ti živešъ zločud'nimъ načinomъ, kako estъ živiti v grisihъ semrtuihъ, kako estъ ljubodeistvo, ohol'stvo⁴, zavidošć, i tako va mnozihъ grisihъ, ki zimlju⁵ poč'ten'e i dušu i blago, glasъ i razumъ⁶ i stave te v ruke d'êvle a v zemlu⁷ te z⁸ rukъ božihъ⁹. Govori sveti Avgustinъ, da gospodinъ bogъ uža proti namъ d'voe milosrdie, ed'no, da našъ čeka veliko vrime na pomilovanie čekajući našъ, da se ostavimo zla i da učinimo dobro. I zamiri, da te onъ čeka 30 letъ¹⁰ i 40 i veće čekajući, da se ostavimo zla i da činimo¹¹ dobro i da se vratimo k pokori, a to da učinimo negovu volju. Razmišlai tada, hudi i zali grišniče, koliko milosrdie estъ onoga¹². Gospodinъ bogъ čini namъ, da onъ oće, da imamo mirъ meju sobu. Govorimъ, da ta mirъ ima imiti iskrni sa iskrnimъ, bližika s¹⁴ bližiku, muž s ženu, otacъ sini¹⁵, graèinimъ z graèinimъ, gospodinъ slugu, sluga z gospodinomъ¹⁶. Govorimъ, da ono gospodstvo ali gradъ, ali hiša¹⁷, ki ne budu imeli mirъ meju sobu, nigdarъ dobra ne će¹⁸ učiniti meju sobu ni imiti ga. I govorimъ, da bola stvarъ¹⁹ ne more biti v ni ednomъ gradu ili²⁰ v hiži, nere mirъ imiti meju sobu i ljubavъ²¹. Kako e to isto, našъ gospodinъ Isuhrstъ vazda²² govoraše svojimъ učinikomъ: mirъ vamъ. Govori gospodinъ bogъ, da onъ gradъ ili gospodinъ ili hiša¹⁷, ki ne budu²³ mira imiti meju sobu, kako samъ rekalъ zgora²⁴, oću nimъ poslati plačъ i trudъ i žalostъ i ina proklet'stva, i do kon'ca hoću poslati srdъ moi vrhъ²⁵ nihъ, i oću, da vsa zemla bude se plakala za žalostъ zavolju srda moga, ki oću poslati vrhъ²⁵ nihъ zavolju griha od' nemilosrdiê, ko su oni činili i čine²⁶ vsaki danъ. I ako se ostave toga i ako budu imiti mirъ meju sobu, oću imъ poslati moi blagoslovъ²⁷. I to e²⁸ prvi delъ.

¹ milosrdiê čineći. ² otijući. ³ nema: ne. ⁴ oholstvo, ljubodiistvo. ⁵ vzimlu. ⁶ nema: razumъ. ⁷ v zamu. ⁸ iz. ⁹ božihъ. ¹⁰ 30 i 40 let' i veće. ¹¹ učinimo. ¹² ono, ko gospodin' bog' čini nam. ¹³ iz b: imiti. ¹⁴ z. ¹⁵ sa sinom'. ¹⁶ grad' z gradom', gospodstvo z gospodstvom'. ¹⁷ hiža. ¹⁸ ne te imiti meju sobu ni učiniti ga. ¹⁹ rič'. ²⁰ ali. ²¹ nema: ljubavъ. ²² vsagda. ²³ budu imeli mir' meju sobu. ²⁴ zgora rekal'. ²⁵ vrhu. ²⁶ čine e. ²⁷ i moju milost'. ²⁸ e koliko k prvomu delu od pravde božastvene.

Govoru v drugomъ delu, v' komъ govori od milosrdiê božîê, ko milosrdie ako¹ mi hoćemo imiti², od potribe e, da mi učinimo kako govori Danielъ prorokъ na 3. kapitule: plkъ tvoi estъ sagrišilъ pred' tvoimъ obrazomъ, i za to, gospodine moi³, hoću te moliti i molim te⁴, da se smiluešъ na nihъ i ne gledaj nihъ sagrišen'ê i ne hotêi raz'činiti tvoi zavetъ⁵ i tvoju rotu, ku si obećalъ ot'cu našemu Avraamu⁶ govoreći, da⁷ oćešъ umnožiti sime negovo kako zvezdi nebeskie i kako pêsakъ⁸ v krainê mora. Za to, gospodine moi, mi te⁹ molimo, da¹⁰ ne tîj¹¹ na mane učiniti i razdrušiti tvoi plkъ, zač' mi ti obe-tuemo¹² i oćemo učiniti žrtvu tebi, i oćemo prominuti usta naša i srce naše ot' zla dela, i ako srce naše estъ pomišlalo¹³ na zlo¹⁴, oćemo e obratiti na dobro, ako ezikъ ili¹⁵ usta esu p'sovala, mi hoćemo, da budu slavila tebe, gospodine bože naš, i ako telo estъ učinilo grihi¹⁶, mi hoćemo, da ti učini veliku pokoru posteći¹⁷ i moleći i bijući se. Govorimъ tebi, da estъ ti¹⁸ potribno poiti po trihъ putihъ, ako hoćeš¹⁹ pomilovan'e od' gospodina boga. Prvi estъ putъ ot' mudrosti, i ta govori, da imašъ živiti mudrimъ načinomъ čuva-jući se grihovъ i zlihъ²⁰ ćudi i šegъ. Drugi putъ estъ, po komъ ti imašъ hoditi, pravadni, a to estъ, da ti imašъ živiti pravadnimъ i svetimъ i trezvimъ zakonomъ na vomъ svitu²¹ boeći se gospodina boga. Treti putъ, ki ti imašъ činiti, estъ prava vêra, pravo i čisto živiti prez griha semrtnoga i pre-z-lihъ²² šegъ. Govorimъ²³ i svršuju ovъ drugi delъ, da, ako bušъ²⁴ hodilъ i živelъ po tihъ trihъ putehъ, ko e mudrostъ i pravda i prava vêra²⁴, govoru, da oćešъ pomilovanie naiti od' gospodina boga na tomъ svitu, i na nomъ ti oće dati slavu svoju²⁵. I to estъ koliko k drugomu delu od' milosti božastvene²⁶.

Govoru v tretomъ delu, ki našъ uči mudrosti. Ti oćešъ zamiriti²⁷ ov'di tri sum'ne. Prva sum'na estъ²⁸, ča estъ veća dobrota, prostiti krivicu tvoemu nepriêtelju zavolju krivice, ku ti e učinilъ, ali²⁹ pomoći mu v' negovihъ potribahъ?³⁰ Na to ti od'govara božastvena mudrostъ³¹, da koliko k ljub'vi ed'no i drugo estъ ed'nako, da koliko k' mazdi³², ne. Govorimъ, da prostiti estъ veća plaća, nere dati

¹ ako e. ² imiti iz b. ³ nema: moi. ⁴ nema: i molim te. ⁵ zavet' tvoi.
⁶ Avramu. ⁷ umnožu sime tvoe kako zvezde nebeske. ⁸ pesak', ki est' iskraj mora. ⁹ tebe (bez: mi). ¹⁰ nema: da. ¹¹ hotei razdrušiti ni pogubiti plka tvoega. ¹² obećuemo. ¹³ pomislilo e. ¹⁴ zlo delo. ¹⁵ i. ¹⁶ velike grihe.
¹⁷ posteći se i moleći se. ¹⁸ ti e. ¹⁹ hoćeš' naiti. ²⁰ pre-zalih'. ²¹ nema: na vomъ svitu. ²² prezalih'. ²³ govoru. ²⁴ ,buš' pisano bez ikakva znaka kratice, b: budeš'. ²⁴ prava vera i pravda. ²⁵ svoju slavu. ²⁶ božie. ²⁷ zamiri.
²⁸ nema: prva sum'na estъ. ²⁹ ili. ³⁰ nevolah' i potribah'. ³¹ b dodaje: i di.
³² plaći.

mu tvoe blago¹ v negoviĥ potribahъ. Govorimъ, da dajući ti blago to estъ delo od' prostran'stva, da prostiti krivicu, to estъ tvr'e, začъ estъ proti naturi, kada človikъ estъ urienъ, vele teško mu e prostiti. Govorimъ, da teže est' prostiti, nere dati blago². Govorimъ i svršuju ovu sum'nu, da estъ veća plaća³ prostiti krivicu⁴, nere dati t'voe⁵ blago, začъ estъ tvr'e, i za to od'govaramъ, da veću plaću ima. Druga sum'na, ka bi se mogla pitati k našemu nauku, estъ ovo⁶: g'do priimle⁷ veći darъ od' gospodina boga, ali edanъ, ki bi nigdarъ ne sagrišilъ, ali onъ, komu e proštenъ griĥ? Na to ti od'govara božastvena mudrostъ⁸, da esu bile m'noge sum'ne, začъ mnogi duktori esu govorili, da onъ, komu e proštenъ griĥ, da priem'le veći darъ od' gospodina boga. Računъ estъ¹⁰, govore oni, da onъ, ki e veće držanъ, priime¹¹ veći darъ¹² od' gospodina boga, za to onъ, ki estъ sagrišilъ, veće e držanъ i budući veće dlžanъ, priimle veći darъ od' gospodina boga, i kako e to isto, oni e prošahu po takovi priliki i govorahu¹³: ako bi edanъ gospodinъ, ki bi imelъ d've sluzi¹⁴, edanъ da bi¹⁵ bilъ veranъ, da bi mu nigdarъ v' ni ed'noi riči ne sagrišilъ, a edanъ, ki bi neveranъ bilъ, a gospodinъ po svoei dobroti i po svoei milosti da bi mu prostilъ¹⁶ i vrĥ toga da bi darovalъ vsakomu 100 zlatihъ, govore¹⁷, da oni, komu e veće prostilъ, da e priel' veći darъ, začъ onъ biše veće dlžanъ, i za to v'si na kup' govore, da onъ, komu e veće prošćeno od' gospodina, priimle veći darъ. Drugi¹⁸ doktori govore inako. Govore oni, da koliko estъ človikъ veće ljublenъ od' gospodina boga, toliko veću plaću općinu ima¹⁹ i dariva mu veću svoju milostъ. Kako e to isto, govoru, da gospodinъ bogъ ne ljubi ni edno²⁰ stvoren'e toliko²¹ koliko obrazъ človičaski, ki e učinennъ v kipъ Isuhrstovъ, ki e učinennъ va obrazъ človičaski, i za to onъ hoti²², da bi bilъ brez²³ vsakoga oskvrnen'è od' griha obarovavši ga²⁴ vazda ot nega. Govoru ošće²⁵, da svoei presvetoi materi darova nei²⁶ presvetu milostъ obarovavši ju ot roen'è ee od' griha zarodnoga, prihod'noga, učinenoga, semrtnoga. Ošće bogъ²⁷ obarova svetoga Ivana krstitela od' griha učinenoga i semrtnoga i posveti ga

¹ od ovdje nema do drugoga: blago. ² blago dati. ³ da veća plaća e. ⁴ nema: krivicu. ⁵ nema: tvoe. ⁶ ,est' ovo' ima b odmah iza: sum'na. ⁷ priemle. ⁸ edan'. ⁹ dodaje: i di. ¹⁰ e tomu (bez: govore oni). ¹¹ priemle. ¹² b nema od ovdje do: budući veće držanъ. ¹³ govorahu oni. ¹⁴ d'va službenika. ¹⁵ bi mu. ¹⁶ prostil' krivicu. ¹⁷ govoreći. ¹⁸ da drugi. ¹⁹ veću plaću općinu ima š nim' i veće mu milost' svoju darue (plaću' i ,ima' iz b). ²⁰ ni ed'no ino. ²¹ b nema od ovdje do: kipъ Isuhrstovъ. ²² hoće. ²³ preza. ²⁴ ga se. ²⁵ nema: ošće. ²⁶ nei svoju milost' presvetu. ²⁷ gospodin' bog'.

vã utrobi matere nega. Govore ti duktori vsi na vkupľ, da onľ, ki e obarovanľ od' griha, priimle¹ veću milost' od' boga² nere onľ, komu e prošćeno po računihľ rećeniľ zgora³, a to estľ, da koliko veće⁴ gospodinľ bogľ ljubi ćlovika, toliko veće vliiva v nega milostľ svoju. Ako bi ti hotelľ reći od' svetago⁵ Petra ili ot' svetago Pavla ili od' svetago⁵ Ivana evanjelista ili od' družihľ svetihľ, govoru, da ti računi nisu vrid'ni nišće, začľ dĕva Maria bi⁶ veće sveto stvo-ren'e⁷, ko nigdarľ gospodinľ bogľ stvori, vanľ Isuhrsta. Govorimľ ošće, da Isuhrstľ pohvali Ivana krstitela, da meju roenimi ot' ženľ ne bi nigdarľ veći ni edanľ⁸ Ivana krstitela, a to estľ od' onihľ, ki esu začeti⁹ z grihomľ ot' začet'ĕ. Govorimľ i svršuju ovu sum'nu, da onľ, ki e obarovanľ od griha, priimle¹⁰ veći darľ i milostľ od' gospodina boga. Treta sum'na, ka¹¹ se more pitati k našemu nauku, estľ ovo: ako gospodinľ bogľ prašća grihľ i pokoru, kada¹² ćlovikľ se ispovi ćis'to? Na to ti*od'govara božastvena mudrostľ i di, da po skrušen'i istin'nomľ gospodinľ bogľ prašća grihľ i pokoru¹³. Govorimľ, da ostae pokora i muka, ka kaštiga grihľ. Govorimľ¹⁴, da pokora i muka more se prostiti po mnoge zakoni¹⁵, a to estľ, kada e dano¹⁶ ot' svete matere crikve edno prošćen'e od' milosti, ko prošćen'e da bi govorilo obilo na plni od'pušćen'e od grihovľ vsakomu, ki bi priimalľ¹⁷ ono prošćen'e, budući ispovedanľ¹⁸ i skrušenľ ćis'to. Govorimľ, da¹⁹ umrv'ši ti v' tomľ ti bi pošalľ tudie²⁰ v carstvo božie²¹ prez' trplen'ĕ ni ed'ne muki na nomľ sviti. I ošće se more od'pustiti²² muka va tomľ, kada bi ti našalľ ed'no prošćen'e, ko e dano ot' svete matere crikve ed'noi crik'vi v delu, kada bi govorila: ki pohodi ovo svetu crikavľ ispovidanľ i skrušenľ pravo i ćisto od svojihľ grihovľ, budi mu pros'to peti ili sed'mi²⁴ delľ ot' pokore vašihľ grihovľ, govorimľ, ako bula govori, da vsaki tratľ, kada ti pohodišľ onu svetu crikavľ, da ti e ot'pušćeno peti ili šestu delľ ot'²⁵ pokore ot' tvoihľ grihovľ. Govorimľ, da ti bi mogalľ vzeti²⁶ toliko kratľ²⁷, da bi ti pokora od' tvoga griha od'pušćena na vomľ sviti v'sa ćis'to²⁸. Da šad'ši ti celovati oltarľ nimašľ prošćen'ĕ. Go-

¹ priimle. ² gospodina boga. ³ zgora rećeniľ. ⁴ veće' ima ĕ ispred: ljubi. ⁵ svetoga. ⁶ bĕ. ⁷ da vsih', ka stvori gospodin' bog' nigdare van'. ⁸ ni edan' veći. ⁹ roeni. ¹⁰ da priimle. ¹¹ nema: ka se more pitati k našemu nauku. ¹² kada se. ¹³ nema: i pokoru. ¹⁴ govoru. ¹⁵ zakone. ¹⁶ darovano. ¹⁷ priimal'. ¹⁸ ispovidan' ćisto i skrušen'. ¹⁹ da budući ti v tom' umriti. ²⁰ nema: tudie. ²¹ nebesko prez' trplen'ĕ muk'. ²² prostiti. ²³ svetoj materi crikvi v delu. ²⁴ šestu. ²⁵ nema: ot'. ²⁶ dobiti. ²⁷ krat' pokoru od' tvoih' grihov' (a nema: da bi ti pokora od' tvoga griha). ²⁸ ćisto, kada bi bil' edan' ili ed'na na smrti. Govorim' ošće, da esu prošćen'ĕ mnoga, na ka ljudi hode.

vorimъ tada da, ako e ti oćešъ prieti¹ i imiti, ti imašъ stati on'di na² svetomъ oficij i na² svetoj misi, i po ta načimъ ti oćešъ dobiti ono prošćen'e. Govorimъ³ ošće, da bogъ prašća pokoru na vomъ svitu, kada bi bilъ edanъ ili ed'na na smr'ti i va nomъ časi da bi imelъ pravo skrušen'e kajuci se svoihъ grihovъ, govorimъ, da ta ne bi imelъ ni ed'ne pokore na nomъ svitu. I kako e to isto, da gospođinъ bogъ prašća muku za grihъ na vomъ svitu, ti imašъ priliku v' evanjelij, kako Isuhrstъ prosti Marii Mandaleni za skrušen'e, ko ona ime, i reče nei⁴: poidi v miru, zač' sam' ti prostilъ tvoe grihi⁵. A to estъ⁶ k tretomu delu ot' mudrosti božastvene⁷.

V petakъ šestj posta.

Sabraše se arhierèi i starišimi⁸ židov'skie v svetъ proti Isuhrstu i govorahu: Č'to stvorimъ, ere ta človikъ m'noga čudesa čini? ako⁹ ostavimo ga tako, to¹⁰ v'si vzverujutъ va nъ. Sveti¹¹ Ivanъ na 11. kapituli.

Ove svete i posvećene besede esu rečene po svetomъ Ivanu¹² evan-jelistu, i stoe pisani¹³ na 11. kapituli evanjelij negovihъ¹⁴. Govori evan-jelistъ, da budući Isuhrstъ vskresilъ Lazara, Židove ganuše se za nenavistъ¹⁵ protivu nemu i učiniše ed'no više protivu¹⁶ nemu go-voreći: ča imamo učiniti proti tomu človiku? onъ čini mirakule¹⁷ i priteže¹⁸ k' sebi vaš plkъ i habi naše stvari. Reče edinъ¹⁹ meju nimi: bole bi bilo, da bismo ga spudili vaš z grada. Tada se d'vignu gori²⁰ edanъ, komu ime biše²¹ Kaifa²², i reče: vi ne viste niš'tare, ča govorite. Govoru: bole²³ estъ, da edanъ človikъ um're²⁴, nere da vaš narodъ pogine²⁵. Tako od'lučiše semrtъ našega gospodina Isuhrsta. Znajuci to Isusъ, da su ga od'lučili ubiti²⁶, izide iz Erusolima i pride v edanъ gradъ, ki se imenovalaš Eprem'e²⁷, i on'di sta do nedile od' maslini²⁸. To e (*postava*) evanjelij²⁹.

Od ovoga sveta i posvećena govoren'è plkъ sega svita estъ osvauenъ pred' gospodinomъ bogomъ za edanъ velikъ grihъ, ki³⁰ e dati zalъ

¹ prieti. ² pri. ³ govoru. ⁴ nii. ⁵ grihe. ⁶ est' koliko. ⁷ božie. ⁸ parisei vstav' proti Isuhrstu. ⁹ erè ako. ¹⁰ to verovati vsi ote va nъ. ¹¹ nema: sveti. ¹² Ivani. ¹³ pisane. ¹⁴ negovih' evanjeli. ¹⁵ nema: za nenavistъ. ¹⁶ proti. ¹⁷ mnoge mirakule. ¹⁸ obraća. ¹⁹ edan'. ²⁰ nema: gori. ²¹ biše ime. ²² Kaifa. ²³ da e bole. ²⁴ pogine. ²⁵ pogubi. ²⁶ kaštigati i ubiti. ²⁷ Eprim'. ²⁸ nedile cvitne. ²⁹ nema: to e evanjelie. ³⁰ ča.

svetъ iskr'nemu svomu, i za tь grihъ čini tuž'bu Davidъ na 10. psalmi govoreći: ovi esu učinili i naučili¹ davati zal' svêť. iskrnemu, i za tь grihъ božastvena pravda² hoće se mastiti nad plkomъ, i govori gospodinъ bogъ: oću učiniti tomu plku, kako učinihъ onomu, ki svetova Apsaloma³, da bi imelъ sagrišiti s ženami ot'ca svoga⁴ pltenimъ grihomъ. I za nъ zali svetъ, ki onъ nauči nega, gospodinъ bogъ dopusti, da se samъ obisi onъ, ki ga svetova. Govorimъ⁵ ošće, da Apsalomъ⁶, začъ onъ prie onъ zali svetъ⁷, gospodinъ bogъ dopusti, da onъ bežeći na koni goneći ga slugi⁸ negova ot'ca i tekući na koni i zadi se za vlasi za ed'nu kitu driva i obisi se, a Joabъ⁹, ki ga gonaše, proteg'nu¹⁰ se i hiti va nъ¹¹ tri dar'de i umori ga; a to mu pride od' zla sveta, ki onъ biše prielъ ot' zla¹² svet'nika. Ot' toga¹³ ti bi mogalъ pitati i reći: odkudъ¹⁴ ishaê ta zalъ svetъ? Na to ti odgovara sveti Avgustinъ i di, da potriba¹⁵ estъ tebi znati¹⁶ svêť priê ča e. Govorimъ¹⁵, da svêť estъ ed'no tan'ko spitan'e od' riči prie¹⁷ ner' ga učinišъ, ali e¹⁸ naučišъ drugoga. Govorimъ¹⁵, da e¹⁹ nika rič', od' ke ni tribi pitati sveta, a prva e rič', ka e podob'na i naturala, a to e hoen'e zvezd', sln'ca, miseca, ko vsako zahodi i ishodi, kako ti vidiš', k tomu ti ni potriba imiti ili prositi sveta, toliko i od' sniga i od' daž'da i od' mnogih' inih' riči, ke esu naturale. Treta rič', ka e naturala, ko e od' potribe svet', a to e al'muž'stvo. A da znaš', komu imaš' učiniti ali staru ali mladu ali bogatu ali ubogu ali po ini zakon', ako bi bil' niki officii, ima li se prie dati domaćemu ali gostu. Govorim', da o-t-ih' riči opéin'sko dobro i naturalo človik' ima pitati svet'. Da otijući dobro svetovati tri riči e potrib'no da ima v sebi. Prva e, da on', ki hoće svetovati družih', da ima mudrost' imiti, drugo da bude umié' na dobro a ne na zlo; tredo da est' tvoi priêtel', zač' inako i nigdare ne bi dobro svitoval'. Ošće ti govorim', ki hoće dobro svitovati, od potribe e, da ima tri riči. Prva e istina, druga e korist', treta e počten'e. Govorim', da on', ki hoće dobro svitovati družih', ima svitovati sr'čeno i pravo i pravadno. Drugo, gdo oće dobro svitovati, ima svitovati negovu korist' a ne škodu iskrnega, a to e na korist'. Govorim' tredo, da on', ki svetue, ima svetovati rič' podobnu i dobru i počtenu, ka e vele lipa i mužu i ženi, nere korist', kako govori filužof', ki go-

¹ naučili se. ² pravda božastvena. ³ Apsaloma sina Davidova. ⁴ svoega. ⁵ govoru. ⁶ dapsalom'. ⁷ svit' zali. ⁸ sluge. ⁹ junak'. ¹⁰ prignu se. ¹¹ hiti ga vanka. ¹² priêl' toga zla. ¹³ nema: od' toga. ¹⁴ kuda. ¹⁵ od potribe. ¹⁶ znati, ča e svet'. ¹⁷ priê. ¹⁸ ga. ¹⁹ Ovdje je istrgnut iz *a* jedan list; što je bilo na nem nastavja se iz *b*.

vori od' počten'ê, ili da se ima preda v'saku rič' počten'e pred'staviti i preda vsaku korist'. I po tih' traci' ti moreš' poznati pravoga i dobroga svitnika, ča imeti v sebi, ki bihu v našem' gospodini Isuhrsti, ki nas' svitova istiuo i pravo i koristuo i počteno i za dušu i za telo. Za timi svitnici gredu tri sveti drugi, ki su zli. Prvi e d'eval', drugo e svit', tretu e pl't'. Prvi e d'eval', ki muti človika grihom' od' superbie i od' srea i ot skuposti i od' družih', ki se mogu učiniti, po tom' svit'nici, i nimaš' verovati takovu svitniku, zač te ne učí ino činiti nere zlo. Drugi svitnik' e svit', ki te učí i dopušća ti dati v'se dobro i vse sulaci, ki se mogu dati na sem' sviti. I tomu svitniku ne verui, zač te nigdare istin'no ne svetue, a to ti vidiš' vsaki dan', da koliko človik' e na višem' stan'i ili srećan', toliko brže, kada se ne bude domišlal', pride v' niku veliku potribu ili v' prognan'e ili da bude mu umriti. I za to govorim ti, da se nimaš' svitovati s timi takovimi svitnici ili laš'cem', a to e sa svit'; ako si razuman', čuvaí se i svetui se s pravim' svit'nikom', a to z gospodinom' bogom' Isuhrstom', ki te oće svitovati koristno. Treti zal' svitnik' e pl't' naša, ta te svitue grihom' od' gutunie i od' ljubodiistva nezmirna. I kada ti to činiš', ti činiš' mnogo zlo. Prvo zlo, ko ti činiš', ti razsipueš' vse svoje blago. Drugo zlo e, da razčinaš' telo tvoe. Tretu zlo e, da razgublaš' počten'e. Četvrtu zlo e, da vpadaš' v' mrzkost' vsim' onim', ki te ljube. Peto zlo e, da zgublaš' dušu i staviš' ju v' ruke vrazie. Šesto zlo e, da vpadaš' v' toliku nemilost' gospodina boga. Govore duktori, da kako si učinil' grih' smrt'ni, da vpadaš' v' toliku nemilost' gospodina boga, da da bi vsi sveti molili za te, ako se ti sam' ne pokaeš' tvoih' grihov' sr'čenim' zakonom'... I razmisli ovdi da se imaš' svetovati s¹ timi trimi zalimi svitnici, ki ne uče ino činiti nere zlo, i esu veliki laž'ci². I zamiri, da zali svit'nik' est' never'nik' proti gospodinu bogu i proti iskrnemu i proti tebi samomu i ta svetnik' e d'eval', ki e vele³ perikoloz'. Drugi est' ljudi, a to e sa svit' veli⁴ i svit' mali, ki est' vele zal', kako esu rufiēni i rufiēnē, ki gredu svetujuć' divoiki⁵ i vdovice i muž'ke žene i sa zlim⁶ svitom' potežu⁷ e činiti zlo i nepočten'e⁸. Ošće govorim' od' zaloga, ki čini ožuru i krivo miri i krivo trži i ki hini lakomost'⁹ sega svita, ki est' zal' svit'nik'. Treti svit'nik' e pl't'. I ta svit'nik' krade sveto carstvo nebes'ko. Kako est' to is'to? dajući ti zal' svet' čini te učiniti grih' semrt'ni, ki te od'rišue od' carstva¹¹

¹ Ovdje počima opet a. ² laš'ci. ³ velik' pirikul' zal'. ⁴ veliki. ⁵ divoike. ⁶ zalim'. ⁷ potežuju (bez: e). ⁸ nepočteno. ⁹ lakomostju. ¹⁰ pisano: odrišuje. ¹¹ cesarstva.

nebeskoga. Četvrto zlo, ko čini zali svit'nikъ, estъ, da urijue vse stvoren'e s¹ ljudi sega svita. Govorimъ tada, da razmišlašъ zlo, ko ti činišъ dajući zalbъ svetъ tvoemu iskrnemu. Govorimъ i svršuju ovъ prvi delъ, da ti, ki svetъ daešъ² svomu iskrnemu, da ga imašъ svitovati pravo, a to da ti gospodinъ bogъ ne da ono, ča govori prorokъ po ustihъ svetago duha: ti si učinilъ i dalъ svetъ nemilostivъ² proti mani čineći osuditi⁴ moihъ ovacъ, ke me guš'taju toliko drago, začъ sam' e od'kupilъ moju vzveličenuju⁵ krviju. I to estъ koliko k prvomu delu pravde⁶ bož(astvene).

Govoru v drugomъ delu, ki nasъ uči naiti milostъ božastvenu. Mi imamo učiniti, kako govori prorokъ po svetomъ dusi⁷, govoreći, da poidemo pred' gospodina boga i da rečemo našъ grihъ pred' nimъ, a da se kaemo⁸ za naše grihi⁹, ke smo mi učinili pred nega obrazomъ, a na ime zla svetovan'ê, ka smo mi dali našemu iskrnemu, i za to prosimo pomilovan'ê, da namъ gospodinъ bogъ prosti naše grihe¹⁰. I ako mi učinimo to¹¹, prorokъ namъ oće odgovoriti v kipi svetago duha¹² govorećъ: ako vi učinite, a to estъ volju moju, hoću vamъ prostiti¹³ i oću vasъ pomilovati na vomъ sviti¹⁴, i na nomъ hoću dati slavu moju. I to e koliko k drugomu delu od' milosti¹⁵ božastvene.

Govoru v tretomъ delu, ki nasъ uči mudrosti božastvene. Ti imašъ zamiriti ov'di 4 sum'ne k našemu nauku. Prva sum'na estъ ovo: ako človikъ ima obslužiti vazda¹⁶ svetъ? Na to ti od'govara božastvena mudrostъ i sveti Avgustinъ, da estъ svetъ, ki se ima obslužiti, i est' svetъ, ki se nima ob'služiti. Govorimъ¹⁷, a to e da mi razumišъ, da, ako estъ svetъ dobarъ i počten i koristanъ duši i telu, govorimъ, da¹⁸ ta svetъ ima se obslužiti; da ako bi svetъ proti gospodinu bogu i proti pravdi božiei¹⁹ i proti ljub'vi isk'rnega, govoru, da ta svetъ nima se obslužiti, ako ga obslužišъ, ti semrt'no sagrišašъ. Druga sum'na, ka bi se mogla pitati k našemu nauku, estъ ovo, da ako darъ od' proročastva more se dati i²⁰ prestaviti ed'nomu ili drugomu i dati²¹ grišniku? Na to ti od'govara božastvena mudrostъ, da imašъ zamiriti, da esta d'vi proročast'vê, ed'na²² estъ z'vana (mudrost)²³ naturala, druga božastvena. Naturala estъ ova mudrostъ aštrolojiê, ka

¹ nema: s, a ima naprijed opako: svaren'e. ² daeš' svet' tvomu. ³ nečist. ⁴ osudati dosuditi duše moih' ovac'. ⁵ vzveličenu. ⁶ od' pravde. ⁷ duhi. ⁸ iz b: da se kaemo. ⁹ grihe. ¹⁰ naša pregrišen'ê. ¹¹ to učinimo. ¹² duha svetoga. ¹³ prostiti grihe vaše. ¹⁴ svitu. ¹⁵ opako: mudrosti. ¹⁶ vazda obsluževati. ¹⁷ govoru. ¹⁸ tada da. ¹⁹ božastvenoi. ²⁰ ili. ²¹ iz b: i dati. ²² edno e zvana naturalo, drugo božastveno. Naturalo e ovo aštrolojijê. ²³ 'mudrosti' sam dodao iz rečenice, koja ide iza ove.

se uči naturalimъ načinomъ po študii segasvit'ním' i tu k'nigu oni prorokuju od' riči, ke imaju priti, ništarъ mane oni mnogo kratъ ugone¹, a to estъ, začъ vnogo kratъ² i gusto vide³ odlučen'e, ko kažu planite nebeske. A to estъ računъ, da lažu štrologi⁴. Govorimъ⁵, da to proročastvo dae bogъ griš'niku, kako e bilъ dalъ Balamu, ki estъ bilъ velikъ griš'nikъ; da darъ od' proročastva duha sveta govori⁵, da gospodinъ bogъ ne da ga ni ed'nomu griš'niku. Da ti oćešъ reći, da duhъ sveti čini⁶ prorokovati Kaifu, kada onъ reče: ot potribi estъ, da edanъ človikъ um're, da vasъ narodъ ne pogine. Govorimъ⁵, da ti istinu govorišъ, da bi duhъ sveti, ki ga učini govorit⁷, začъ biše v poč'ten'e, i za to prorokova⁸, da onъ ne razumi⁹ ono proročastvo. Treta sum'na, ka bi se mogla pitati k našemu nauku, estъ ovo: ako¹⁰ mišlen'ê tašća esu semrt'ni grihъ ili prihod'ni? Na to ti od'govara božastvena mudrostъ i di, da mišlen'ê, ka prihâju mužu ili ženi, esu naturala, te ako e zrenešъ i ako e budešъ pogr'evalъ, to ni grihъ semrt'ni, da pače estъ plaća. Da kada ti se deletašъ tomu mišlen'ju i da e¹¹ ne od'ganašъ od' sebe i ne kaeš' se, to estъ grihъ prihod'ni. Govorimъ ošće¹², da kada imašъ niki diletъ v tomъ mišleniju misleći vrhъ toga: oću li učiniti to ili ne? ako e učinu, grih' e, i stoišъ v tomъ mišlen'ju ali diletas' se v nemъ, govore ov'di mnozi duk'tori, da to mišlen'e vazda e smrt'ni grihъ, drugi govore, da ni. Govorimъ ošće, da mišlen'ê, od' kihъ mi priimlemo diletъ, oćešъ reći: činim' li ovo, grihъ ili ne? Ako li ti od'lučuešъ tvoe misli, učiniti ga, govori⁵, da to mišlen'e (e) vazda semrt'ni grihъ. I to estъ k tretomu delu od' mudrosti božie.

V subotu 6. posta.

Mišlahu starišini židov'skie, da Lazara ubijute, začъ mnozi cić¹² nega od'stupahu od' Židovъ i verovahu va Isuhrsta. Ivanъ na 11. kapituli govori.

Ove svete i posvećene besede esu rečene po svetomъ Ivani evangelistu i stoe pisane na 11. kapituli negovihъ evanjelii. Govori evangelistъ, da budući Isuhrstъ vskresilъ Lazara, Židove ga nenavidehu¹⁴ moć'no, začъ mnozi obraćahu se k nemu¹⁵ zavolju onoga mirakula,

¹ uzgone. ² nema: kratъ. ³ ,vide' iz b. ⁴ b: ,storolizi'. ⁵ govoru. ⁶ učini. ⁷ prorokovati. ⁸ učini ga prorokovati. ⁹ razumiše. ¹⁰ nema b od ovdje do: ka prihâju. ¹¹ ga. ¹² nema: ošće. ¹³ ča (skraćeno za: cića). ¹⁴ nenaviêhu. ¹⁵ ka Isuhrstu.

da Isuhrstъ vskresi Lazara. Vidiv'shi to pis'ci i parisêi oni iskahu ubiti ga, a to¹ Lazara, i govori, da ka Isukrstu mnozi ljudi gredihu viditi ga v hižu² i govorahu Pilipu³: mi bis'mo hoteli viditi Isusa. Pilipъ i An'drêi pidoše ka Isusu⁴ govoreći: meš'tre⁵, ljudi esu prišli viditi vasъ. A Isusъ⁶ reče: pustite e priti ka m'ni. Kada pridoše pred' Isuhrsta, onъ vzapi velikimъ glasomъ govoreći: ot'če moi, jure e vrime prišlo⁷, da posvetišъ⁸ sina t'voga. A pakъ⁹ reče: ako zrno p'šenič'no, ko pade na zemlju, ne onietъ, ne će nigdarъ¹⁰ ploda učiniti. I toliko on hoti¹¹ reći, da, ako onъ ne umr'e i muke ne bude trpelъ, ne će se narodъ človičaski izbaviti od' griha. I ošće veće reče: g'do bude ljubilъ dušu svoju, oće ju pogubiti, i g'do bude¹² dušu svoju nenavidilъ, oće ju dobiti¹³. I¹⁴ z nebesъ pride edanъ velikъ glasъ, ki reče: ê sam' te prosvet'ililъ¹⁵ i oću te prosvit'litilъ¹⁶. Za to k tomu m'nozi¹⁷ rekoše, da gromъ¹⁸ zatrisnu, a m'nozi ini govorahu, da anjelъ biše govorilъ¹⁹ š nimъ. I to govorahu oni, začъ v glasu, ki biše toliko velikъ, bi viditi, kako da bi gromъ zatriskalъ. I to e²⁰ ištoriê evanjeliê.

Ot' ovoga sveta i posvećena govoren'ê plkъ sega svita osvauen estъ²¹ pred' božastvenu prav'du²² od ed'noga velika griha, ki²³ prebiva na zemli, ki grihъ estъ tašća hvala, ča estъ hvaliti se ot' onoga²⁴, ča ni is'tina. Ot' toga griha čini tuž'bu Eremiê prorokъ na 40 terъ 8. kapituli po ustihъ božihъ govoreći: ta plkъ hvalil' se e i dvigal' se e v toliku tašću hvalu, da e zgubilъ strahъ boži i svetihъ i inihъ ljudi, tašće²⁵ hvaleći se od riči²⁶, ke nisu istin'ne, zalъ glasъ d'vižuci od iskrnega²⁷ i od' ubozihъ divočekъ²⁸ i vdovicъ i od' ine vrste ljudi²⁹. I tada božastvena pravda³⁰ od'luči poslati mašćen'e vrhъ plka sega svita, poslav'shi namъ³¹ srdъ svoi namъ nečistivimъ³² grišnikomъ, ki prebivamo na zem'li. I to govori gospodinъ bogъ, a ča di³³, sliši, grišniče: oću učiniti tomu grišniku³⁴, kako učinihъ va vrime krala Saula, kako e pisano v knjigahъ carskih³⁵ na 18 kapituli, govori da budući pošla vojska kralava na Erusolimъ, va noi vois'ki biše edanъ žigan'tъ, komu ime biše³⁶ Goliadъ³⁷, v komъ biše

¹ nema: ga, a to. ² hiži. ³ k Pilipu. ⁴ Isuhrstu. ⁵ meš'tre moi, mnozi ljudi. ⁶ Isuhrst'. ⁷ nema: prišlo. ⁸ proslaviši. ⁹ i paki. ¹⁰ nigdare. ¹¹ hoće. ¹² bude nenavidel'. ¹³ shraniti. ¹⁴ tada pride š nebes'. ¹⁵ proslavil'. ¹⁶ proslaviti. ¹⁷ nema: mnozi. ¹⁸ grom' s neba. ¹⁹ š nim' govoraše. ²⁰ e sveto evanjelie. ²¹ est' osvauen'. ²² pred' pravdu. ²³ ki grih'. ²⁴ u b opako: od ednoga. ²⁵ nema tu: tašće. ²⁶ taš'čih' riči. ²⁷ nema: od' iskrnega. ²⁸ ljudêh' i od' iskrnih' svojih'. ²⁹ i o-d-ruzih' vdovic'. ³⁰ pravda božastvena. ³¹ nema to: namъ. ³² nečistim'. ³³ nema: a ča di, nego iza grišniče: ča govori prorok'. ³⁴ tim' grišnikom'. ³⁵ cesarskih'. ³⁶ biše ime. ³⁷ Goliêd'.

tolika sum'perbiê¹ i tašća hvala², da onь pogr'evaše v'se ljudi zavolju negove moći, ku se onь toliko hvalaše govoreći, da negovo telo biše vridno 10 tisuć³ ljudi, i ta posla kralju⁴, ako ima koga bojnika, ki bi se otêlь biti š' nimь na⁵ sami, a onь ki dobude, oće na nemь pole ostati dobito. Tada kralь⁶ zapovida po vsemь svoemь⁷ gospodstvu, ako bi ki bilь, ki bi s'melь boê biti s timь žigan'tomь i ako⁸ mu gospodinь darue tu milos'tь, da ga dobude, oću mu dati svoju h'čerь⁹ Melhu za ženu¹⁰ i polь kraljevstva svoga. Slišav'si to Davidь, ki pasiše svoje ov'ce¹¹, ki imiše 18 letь, poide kralju terь¹² reče: ê hoću boê biti s timь oholimь žigan'tomь, ako hoćešь. Tada kralь reče, da bi se imelь pripraviti i oboružati svojimь oružiemь. A onь od'govori, da onь ne će ni ednoga¹³ oružê, nere svoju palicu i praću, i v'ze 5 kamiki¹⁴ mor'skihь i poide i naiđe toga žigan'ta Goliêda. I kada onь vidi Davida, opita ga, ako e onь boinikь krala Saula govoreći: ê¹⁵ m'nahь, da ti m'naše, da samь ê edanь pasь, zač' si prišalь s palicu i s praću na me. Tada Davidь reče: od'stupi od' mene i brani se, ako morešь, od' gospodina boga. I v'ze praću i edanь kamikь na nu¹⁶ i zabi mu ta kamikь v' čelo, i tada Goliêdu se zavrti glava¹⁷ i vze Davidь drugi kamikь i zabi mu ga li va to mes'to, i¹⁸ hiti ga tretim' kamikom'¹⁹ i zabi mu ga li va to mes'to edanь vrhь drugoga vse tri. Tako žigan'tь²⁰ pade doli na zemlju. Vidiv'si to Davidь poteče k nemu i z'ne negovь mečь i usiče negovu glavu, izbavi plkь židov'ski od' toga ohologa poganina, i to mu pride za negovu sum'per'biju²¹ i tašću hvalu²², ku²³ onь pogr'evaše vsakoga človika v negovi²⁴ hrabrosti. I va inomь²⁵, govorimь²⁶, da videći to plkь, da bi izbavlennь po Davidi, poidoše proti nemu govoreći: Saulь porazi 1000²⁷, a Davidь 10 tisući. I ne zahvališe gospodinu bogu od' tolike milosti, ku imь biše učinilь, i Davidь izbaviv'si nihь ot tolike nevole. Govorimь²⁶, gospodinь²⁸ bogь rasrdi²⁹ se na nihь i da imь drugu nevolju, i to imь da za nih' tašću hvalu, začь ne dajući³⁰ poč'ten'ê gospodinu bogu, da pače kralju³¹ i Davidu. Ov'di³² ti bi mogalь pitati³³ i reći: ot' kudь s'haè³⁴ ta

¹ superbiê. ² nema b do: ku se onь. ³ tisući. ⁴ h kralju Saulu. ⁵ edan' sam'. ⁶ kral' Saul'. ⁷ svoem'. ⁸ ako bi mu gospodin' bog' dal' tu milos'. ⁹ h'cer' svoju Melehu. ¹⁰ nema: za ženu. ¹¹ ovce svoje. ¹² ter' mu. ¹³ nema: ni ed'noga. ¹⁴ kamiki 5. ¹⁵ da si ti mnel' mene, da sam' ê. ¹⁶ nema: na nu. ¹⁷ U a ima: i ta Goliadь da mu se zavrti, u b: tada Goliêdu zavrti mu se glava. ¹⁸ i piki(?) ga, hiti tretim' kamikom'. ¹⁹ kamikom' iz b. ²⁰ žigan'. ²¹ superbiju. ²² slavu. ²³ ča pogr'evaše. ²⁴ v svoei. ²⁵ drugom'. ²⁶ govoru. ²⁷ tisuće. ²⁸ da gospodin'. ²⁹ rasrdi se i da im'. ³⁰ učiniše. ³¹ kralu Saulu i Davidu. ³² da. ³³ pitati ovdí. ³⁴ od' kude ishaè.

tašća hvala? Na to ti odgovara filosof¹ Aristotilь i blaženi sveti Avgustinь govoreći: nai prie e tebi potrib'no znati umen'e, i ku plaću od'govara, ki umi dobro². Govorimь³, da človikь, ki umi⁴, od'govaraju mu tri riči. Prva estь blaženstvo, drugo počten'e, tretu hvala. Govorimь⁵ nai prvo, da umin'ju dobru od'govara⁶ blaženstvo, i to blažen'stvo ne more se imiti na semь sviti, začь na vomь⁷ svitu ne nahaê se ričь, ka bi se mogla priminiti ka umen'ju, nere gospodinь bogь. Računь estь, začь⁸ dobro umin'e nigdare kon'ca nima na vomь sviti, ni ričь, ka kon'ca nima, i za to ne nahaê se ričь, ka bi od'govarala dobru umin'ju, začь ča e na semь sviti, konacь ima. Govorimь ošée, da na semь sviti ne nahaê se pokora ni muka ni trudь, ka bi kon'ca ne imila, ka more od'govoriti⁹ k' muki, ku estь dostoêňь grihь semrtni, ki činišь vsaki danь proti gospodinu bogu; ko sagrišen'e kon'ca nima, i ta pokora, ka kon'ca nima, nahaê se v' pakli. Za to duše, ke su sagrišile proti gospodinu bogu grihomь, ki kon'ca nima, za to su one postavlene v' muke, ke konca nimaju. Druga ričь, ka od'govara k dobroti umen'ju¹⁰, estь poč'ten'e. Govorimь, da, kada ti vidišь ed'noga človika, ki umi dobrotu¹¹, ti ga imašь poč'tovati, i klanati mu¹² se zavolju gospodina boga, ki estь studenacь¹³ i korenь vsakoga dobra umin'ě. Govorimь, da čineći ti inako sagrišašь¹⁴ semrt'no, začь¹⁵ činišь proti prav'di. Treta ričь, ka od'govara dobru umen'ju, estь hvala¹⁶. Govorimь, da imašь hvalliti človika, ki dobro umi, i ako inako činišь, ti sagrišašь semrtno, začь činišь proti zakonu božiju. I to dobro umen'e razumii¹⁷ dobri i sveti zakoni. Govori sveti Ėkovь, da mi se¹⁸ imamo poč'tovati¹⁹ meju sobu i edanь drugomu počten'ě činiti, i ako mi budemo činiti to²⁰, mi očemo zakonь boži isplniti. Govorimь, da proti tomu troemu blaženstvu ili proti trimь blagočam'²¹ od'govaraju dobrote, i esu tri protivne. Prvo estь človikь, ki samь sebe hvalliti prehaêjućь redь od prav'de, a to hvaleći se od' onoga, ča ni is'to, kako esu mnozi zli muži, ki ne mogu ed'ne male riči učiniti, da se gredu hvaleći, kako ih' se dovole nahaê, da bude²² edanь, ki ne more edne za ženu imiti i ne mogući ju imiti g're²³ okolo hvaleći²⁴ se, da ju e kuševalь, i ine riči hotijući ju v zalь glasь položiti, a to da ju²⁴ nigdore²⁵

¹ filosof' irištotil'. ² dobro umi. ³ govoru. ⁴ dobro umi dobro odgovarajući mu. ⁵ govori. ⁶ iz b; a ima opako: da umin'e dobro odgovaraju. ⁷ sem'. ⁸ da. ⁹ odgovarati. ¹⁰ dobro umen'e. ¹¹ dobrotu umi. ¹² ,mu' iz b. ¹³ početak'. ¹⁴ tada sagrišaš'. ¹⁵ od ovdje b nema do: ka odgovara. ¹⁶ hvalliti človika. ¹⁷ razumi se dobre i svete zakone. ¹⁸ se mi. ¹⁹ ljubiti meju sobu i poč'tovati. ²⁰ tako činiti. ²¹ ,blagočam' iz b. ²² ,bude' iz b za: boli u a. ²³ tako gre okolu hodeći i hvaleći se. ²⁴ e. ²⁵ nigdore.

ne vaz'me za ženu. I tako govorimъ od' mnogihъ¹ inihъ riči, ke se čine proti zakonu božiju. Govorimъ, da to hvalen'e estъ ed'na tašća hvala i estъ vazda grihъ semrt'ni, zač' e² sproti³ zakonu ljub've. Drugo protivan'stvo dobra umen'ě estъ, kada se ti hvališъ, da ni čъ. dobra umi, ko ni v nemъ ali v delu⁴ budešъ imelъ ot' onoga umen'ě, a ti se hoćešъ pohvaliti veće nere umišъ⁵. Govorimъ, da e zlo znamen'e, kada⁶ edanъ hvali samъ sebě, estъ z'namen'e, da estъ v' nem' malo umin'ě. Računъ estъ, da po d'rugomъ sebě ne hvali. Govorimъ, da, kada ti to činišъ, ti činišъ grihъ ot' tašće hvale, začъ ti vzmlešъ po sili ričъ, ka ni t'voě. Treto protivanstvo proti dobru umin'ju e, kada ti se⁷ hvališъ, da samъ dobrihъ ljudi i dobre hiše⁸, kako ni edanъ v' tomъ mes'ti. Govorimъ, da to hvalen'e estъ od' zle čudi, začъ vsi mi⁷ es'mo izaš'li ot' Adama i Euge, i za to grih' e ot' tašće hvale, kada se ti h'vališъ ot' tašće h'vale, kako samъ rekalsъ z'gora, i mrsko¹⁰ e gospodinu bogu, zač' bi onъ hotel', da bis'mo vsi bili sveti i dobro umić'ni i umileni. I ako se mi ne budemo čuvali ot' toga griha ot' tašće hvali¹¹ i ot' vsihъ inihъ¹², gospodinъ bogъ oće poslati zvrhъ¹³ nasъ srdъ svoi s veliku¹⁴ kaš'tigu, da v'si oni, ki prebivaju¹⁵ na zem'li, hote se plakati ot' žalosti; da ako mi budemo dobro umići, gospodinъ bogъ hoće namъ poslati svoi sveti mirъ, i oće namъ milostivъ biti na vomъ svitu i na nomъ. I to e k prvomu delu¹⁶.

Govoru v drugomъ delu, ki nasъ uči naiti milostъ ot' boga¹⁷. Na to ot' potrebe estъ¹⁸, da mi¹⁹ učinimo, kako govori prorokъ Eremiě²⁰. Govori onъ, da budući sagrišilъ plkъ, onъ nimъ²¹ pripovida od'²² njihъ grihovъ toliko, da se na nega raz'sr'diše²³, i za to hotihu veliko zlo proroku čineći²⁴ veće z'lo na nega, i govorahu: od' potrebi²⁶ estъ, da ga mi²⁶ ubiemo ezici²⁷ našimi meju plkomъ; v²⁸ krat'ci govoren'i da ga omrziše v'semu plku govoreći: mi imamo inihъ prorokovъ, ki hote nasъ²⁹ naučiti tako dobro kako onъ. Slišav'si i³⁰ vidiv'si to prorokъ postavi se na kolena i vz'dviže oči svoi proti bogu govoreći: gospodine moi, ê te prosimъ, da ta plkъ zali učini, da bude rastočenъ po inihъ gradihъ, a sini njihъ budite sirote, a gradъ njihъ buđi raz'činenъ. Tako nimъ³¹ bi. Govorimъ duhovnimъ načinomъ,

¹ mnogih'. ² nema: zač'e. ³ proti. ⁴ v tom' deli. ⁵ budeš' (opako).
⁶ kada se. ⁷ se ti. ⁸ hiže. ⁹ mi vsi. ¹⁰ vele mrsko. ¹¹ slave. ¹² inih' grihov'.
¹³ svrhu. ¹⁴ takovu. ¹⁵ budu. ¹⁶ delu od' pravde božastvene.
¹⁷ gospodina boga. ¹⁸ e nam'. ¹⁹ nema: mi. ²⁰ Eremiě prorok'. ²¹ im'.
²² toliko od'. ²³ rasrdiše na nega. ²⁴ i činahu. ²⁵ potreba. ²⁶ nema: mi.
²⁷ êzici. ²⁸ nema od ovdje do: govoreći. ²⁹ nas' hote. ³⁰ to i. ³¹ i.

da po proroku imaš razumiti griš'nika, ki e v' nenavisti v'semu plku nebeskomu, a po grisi, ki e onb učinil proti gospodinu bogu, ča ima učiniti griš'nik? Pasti¹ na kolena i da ima prositi milosti² gospodina boga, da ima rasčiniti onb plkb, ki e učinil ono veče proti nemu otijući ga ubiti³ nihb êzici, ki plkb imaš razumiti množastvo grihi, ki išcu danb i nočb ubiti te i postaviti te v nemilostb gospodina boga, i čineći to, da se ispovišb čisto tvoihb⁴ grihovb, gospodinb bogb hoće ras'sipati v'se tvoe nepriêtele, i oće te pomilovati na vomь svitu⁵ i na nomь. To⁶ e k drugomu delu bož(astven)e milosti.

Govoru⁷ v tretomь delu, ki našb uči mudrosti božastvenoi. Zamiri ov'di 2 sum'ni k našemu nauku. Prva sum'na, ka⁸ bi se mogla pitati k našemu nauku, estь ovo⁹, ako e bila¹⁰ ričb podob'na, da Isuhrstb moli¹¹ se ka ot'cu viš'nemu? Računb estь tomu, zač' te pitamь, estь ovo, začb našb gospodinb¹² biše bogb i človikb, ako biše bogb, tada ne biše ot' potribi¹³, da bi se molilb. Na to ti od'govara sveti Avgustinb, da gospodinb našb Isuhrstb ne moli se ka ot'cu viš'nemu koliko bogb, na koliko človikb, moleći, da negova muka sveta¹⁴ bila bi zadovol'na od'kupiti vse stvoren'e. Tako bi, da negova muka sveta¹⁴ bila bi zadovole ot'kupiti 10 tisućb svetihb i veče. Druga sum'na, ka bi se mogla pitati k našemu nauku¹⁵, estь ovo, ako našb gospodinb¹⁶ Isuhrstb bi vazda uslišanb v negovihb molitvahb od' boga? Na to ti odgovara božastvena mudrostb i sveti Avgustinb i di, da molit've, ke učini našb gospodinb Isuhrstb, ke ne bihu srčene¹⁷, ne biše uslišane, da ke bihu srčene¹⁶ i po računi biše vazda uslišani¹⁸ od' boga i isplnene. Kako e to is'to, ti¹⁹ imaš u nega svetoj mucé, kada se moli vrti²⁰ govoreći: ot'če moi, ako estь vzmož'no, da mimo idetb²¹ od' mene ova čaša muki moee, ku ti hoćeš da ju²² ê ponesemь, da bi mimo š'la od' mene, govorimь, da ta molitavь ne bi uslišana od' gospodina boga, začb bi učinena po računi nesrčenomь²³; da kako²⁴ onb reče one besede, tudie po računi reče: budi vola tvoê, gospodine, začb z'nam', da si me poslalb na sa svitb, da bihb²⁵ trpelb muku i semrtb za spasen'e vsega svita. Govorimь, da ta molitavь bi uslišana, zač' bi učinena²⁶ po ra-

¹ ima pasti. ² nema: milosti. ³ nema od ovdje do drugoga: ubiti. ⁴ svojih'. ⁵ sviti. ⁶ a to e, koliko k drugomu delu od milosti božie. ⁷ govorim'. ⁸ e, ka. ⁹ nema: k našemu nauku, a to estь. ¹⁰ ako e rič' podob'na bila. ¹¹ molil se e. ¹² gospodin' Isuhrst'. ¹³ potrebe, da biše bil' molil'. ¹⁴ presveta. ¹⁵ nema: pitati k našemu nauku. ¹⁶ nema: gospodinb. ¹⁷ srčene. ¹⁸ uslišane. ¹⁹ nema: ti. ²⁰ va vrti. ²¹ ide ova čaša od mene. ²² nema: ju. ²³ nesrdčenom'. ²⁴ kako po računi reče one besede. ²⁵ bih' muku i semrt' priêl'. ²⁶ iz ô: zač' bi učinena

čuni. I kada ti činiš molitav¹, zamiri, da ju činiš s računom², i očeš biti uslišan³, i ne čini e nesrčeno, a to est⁴, bez računa. Govorim⁵ ošće tada, ako ča hoćeš prositi gospodina boga, prosi s računom⁶, a⁷ gospodin⁸ bog⁹ oče te uslišati. Govorim¹⁰, da naš¹¹ gospodin¹² Isuhrst¹³ bi vazda uslišan¹⁴ od o'ca viš'nega¹⁵ po računi, a ne po nesrčene molit'vi. I to est¹⁶ k tretomu delu od mudrosti božie.

V nedilu cvit'nu.

Kada približi se Isus¹ k' Erusolimu, pride va Vit'pagiju ka gori maslin'skoi⁵ i posla 2 učenika⁶ reki ima. Sveti⁷ Mati na 20. ter⁸ 1.⁹ kapituli⁹.

Ove svete i posvećene besede esu rečene po svetom¹⁰ Matiju¹⁰ evanjestu i stoe pisane na 20 ter¹¹ 1.¹¹ kapituli negovih¹² evanjestii. Govori evanjest¹³, da budući Isus¹² prišal¹⁴ na goru maslinsku hotijući poiti v' Erusolim¹⁵, posla d'va učenika¹³ v grad¹⁶ Erusolim¹⁵, da bi mu pripelali¹⁴ oslicu, ka imiše ž'drebe¹⁵ i ka biše od'lučena na rabotu općen'sku. Govori evanjest¹⁷, da učenici učiniše, kako im¹⁸ Isuhrst¹⁹ biše rekal¹⁶, i prišad'ši učenici s¹⁷ oslicu i sinom¹⁸ ee, i sede Isus¹⁹ na noi¹⁹ i poidoše v' Erusolim²⁰ i vas²¹ plk²² erusolimski izide proti nemu sikući kiti²⁰ ot drev²¹ zelenih²² i sviti²¹ svoje postilahu²² po puti i govorahu: blagosloven²³, ki pride va ime gospodne. Slišav'ši to²³ erēi²⁴ i parisēi počese karati Isusa govoreći: ne slišiši li ti²⁵, ča govore ovi? reci²⁶ nim²⁷, da ml'če²⁷. Isus²⁸ reče: neste li vi²⁸ čuli²⁹ ono, ča govori prorok³⁰ v psalme, da iz ust³¹ mladenac³² i sasučih³³ svršil³⁴ esi hvalu? I prišad³⁵ Isuhrst³⁰ v crikav³⁶ on³⁷ nim³¹ pripovida³² i nauči nih³³. Ne bi v ni ed'nom³⁴ toliko dobrote, da bi ga³⁴ zvali na bed³⁵. A Isus³⁶ se vrati³⁵ v Bitaniju v dom³⁶ Mar'te i Lazara i on'di priē³⁶ piću telesnu. I to e³⁷ evan(jelie).

— Od ovoga sveta i posvećena govoren'ê ljudi sega svita esu os'vaeni pred gospodinom³⁸ bogom³⁹ od ed'noga vele³⁸ velika griha, ki grih'

¹ molitav', ti ju imaš' činiti srdčenim' načinom'. ² a tada očeš' biti uslišan' od' gospodina Isuhrsta. Govoru tada. ³ višnago. ⁴ e koliko. ⁵ maslinačaskuju (za -skoi). ⁶ učenika svojē. ⁷ nema: sveti. ⁸ 20 ⁹ b dodaje: govori. ¹⁰ Mati. ¹¹ 21. ¹² Isuhrst'. ¹³ učenika svojē. ¹⁴ pripelala. ¹⁵ žribe. ¹⁶ biše rekal' Isuhrst'. ¹⁷ sa. ¹⁸ sa sinom'. ¹⁹ nii ²⁰ kit'e ²¹ svite. ²² prostirahu. ²³ nema: to. ²⁴ erii i parisii. ²⁵ nema: ti. ²⁶ reci im'. ²⁷ muče. ²⁸ nema: vi. ²⁹ čtali. ³⁰ Isus'. ³¹ im'. ³² pripovidaše. ³³ nema: i nauči ih³⁴. ³⁴ ga, ki zval' sobu na obed'. ³⁵ vrati opet'. ³⁶ prie. ³⁷ e postava današnjago evanjestiē. ³⁸ nema: vele.

se zove p'sos'tь, i tuž'bu čini Isaiê prorokъ na 40 terъ 3. kapituli, govoreći po ustihъ božihъ; ta plkъ estъ p'sovalъ moe sveto ime i moega sina i moe stvoren'e, i za tь velikъ grihъ prav'da božastvena¹ oće poslati kaš'tigu na ljudi sega svita. I govori gospodinъ bogъ: oću učiniti tomu plku, kako učinihъ Olofernu, ki p'sova moe sveto ime. Govorimъ, da gospodinъ bogъ dopusti², da ed'na sveta žena usiče nemu glavu pod' nega šatoromъ³, budući onъ p'ênъ, i izbavi plkъ boži od' rukъ negovihъ. Govorimъ, da budući prišalъ ta prokleti človikъ Oloferanъ s vojs'ku ka⁴ gradu Erusolimu posla govoreći kralju, da bi mu dalъ gradъ i da bi⁵ ne ufalъ v gospodina boga, da bi ga mogalъ izbaviti od' negove oblasti⁶. Slišavši⁷ to kralъ razdri pred' sobu⁸ rizi⁹ i smuti se vele moć'no slišeći tu p'sostъ. Slišav'ši¹⁰ to ona sveta žena Ijuditъ¹¹ okraši¹² se svoimi svitami lipimi, izide proti nemu¹³ vanъ iz grada s'¹⁴ inimi gospoêmi mnogimi i poidoše vnutarъ k' šatoru¹⁵ Olofer'novu, i kada ju onъ vidi, tudie se namura¹⁶ va nu vele moć'no i zapovida svojimъ¹⁷ baronomъ, da ju puste slobod'no hoditi po voisk'i¹⁸, da bi ei¹⁹ nigdore nišće ne učinilъ ni rekalъ pod' penu glave²⁰. Budući prišalъ večerъ, Oloferanъ vičera²¹ s'tu ženu, čekajući vrime²² hotijući poiti spat'is' nu. Ča učini ta gos'pa²⁴? Govoru, da opoi²⁵ toliko toga Olofer'na, da ga položi sama spat' na postelu²⁶ i ispudi vse sluge is šatora. Kada bi o polъ noći i v'ze²⁷ negovъ mečъ i usiče mu glavu i ponese ju v g'radъ i prikaza ju kralju; izbavi onъ gradъ ta sveta gos'pa²⁸ ot rukъ toga poganina. A to dopusti²⁹ gospodinъ bogъ za tь grihъ, ki onъ učini p'sujući gospodina³⁰, da posla kralju, da bi se ne ufalъ v' gospodina boga, začъ ne more tolike moći imiti, da bi ga izbavilъ od nega. Govorimъ³¹, da bi pob'ênъ edanъ velikъ delъ nega voiske, a to dopusti gospodinъ zavolju te p'sosti. Za to ovo govori gospodinъ bogъ: oću učiniti tomu plku i vsakomu onomu³², ki bude p'sovalъ moe ime³³ i moga sina i moe stvoren'e. Govorimъ³¹, ti³⁴ bi mogalъ pitati i reći: po koliko zakoni se more p'sovati gospodinъ bogъ? Na to ti od'govara sveti Avgustinъ i di, da človikъ p'sue boga po tri

¹ gospodin' bog'. ² nema: da gospodinъ bogъ dopusti. ³ šatorom', a to ei gospodin' bog' dopusti, i izbavi. ⁴ k. ⁵ bi se ne. ⁶ od' oblasti negove. ⁷ slišav'. ⁸ nema: pred' sobu. ⁹ rizi svoe. ¹⁰ slišeći. ¹¹ Ijutit'. ¹² i ukrasi. ¹³ nema: proti nemu. ¹⁴ sa. ¹⁵ k šatoru vnutar' ka Olofernu. ¹⁶ 'namura' ima b iza: moć'no. ¹⁷ vsim' svoim'. ¹⁸ po voisk'i hoditi. ¹⁹ nei. ²⁰ glave usičen'ê. ²¹ večera. ²² vrimena. ²³ spat' š nju. ²⁴ žena. ²⁵ da učini ga opoiti. ²⁶ postilju. ²⁷ ize. ²⁸ ta sveta gospa' ima b iza: poganina. ²⁹ i to učini. ³⁰ gospodina boga, i za to, da biše poslal'. ³¹ govoru ošće. ³² nema: onomu. ³³ sveto ime. ³⁴ da bi ti.

načini. Prva¹ esta proti bogu, a tretí proti stvoren'ju. Govorimъ², da ti p'suešъ boga, kada ti³ vzem'lešъ negovu moćъ, ali kada⁴ mu prilagašъ ono, ča mu se⁵ ne pristoi priložiti. Govorimъ², da ti p'suešъ boga, kada ti⁶ govorišъ: prokletъ budi bogъ. Računъ estъ, začъ⁷ ti ne morešъ prokleti gospodina boga, zač' e onъ blagoslovenъ⁸ v⁹ veki, a to estъ velikъ grihъ. Govorimъ drugo, da¹⁰ ti p'suešъ boga, kada govorišъ: toga ne more bogъ učiniti. Govorimъ, da bogъ¹¹ more učiniti vsaku ričъ, ka e dobra. Računъ estъ, začъ onъ estъ viš'ne dobro i višna moćъ; za to ti dimъ, da to estъ velikъ grihъ. Govorimъ treto, da ti p'suešъ boga, kada ti išćešъ ili želišъ¹² imiti ed'no poč'ten'e, koga ti nisi dostoĕnъ, i kada želišъ, da ti se ljudi klanaju, a ti nisi dostoĕnъ¹³. Računъ estъ¹⁴, da budešъ plnъ oholie i inihъ zlih'¹⁵ čudi, da ti nisi dostoĕnъ onoga poč'ten'ĕ ili kruha, ki¹⁶ jišъ, i¹⁷ vode, ku¹⁸ p'ešъ. Govorimъ, da, kako ti to činišъ, ti p'suešъ gospodina boga, začъ ti v'zemlešъ¹⁹ poč'ten'e, ko pristoi gospodina boga. Govorimъ², ošće²⁰, da p'sujući boga²¹ ti si gor'ši, nere²² ni edanъ Židovinъ ili poganinъ i sagrišašъ veće nere²³ Židovinъ ili poganinъ. Govorimъ ošće, da onъ, ki p'sue boga, estъ nevernikъ. Računъ estъ tomu, da ver'ni dobri²⁵ krst'ĕninъ ne p'sue boga, dapače ga hvali i blagoslavla vazda. Govorimъ² ošće, da ti p'suešъ boga²⁶, kada ti p'suešъ negovo stvoren'e, i ta p'sos'tъ se govori po tri načini. Prvi načinъ e v' negovihъ svetihъ, drugi načinъ estъ v' negovi stvoren'i duhov'nomъ, tretí načinъ estъ v' negovi stvoren'i telesnomъ i duhov'nomъ, a to e človikъ. Govorimъ, da, kada ti p'suešъ svete, a to estъ mati bož'ĕ ili sveti apostoli ili aujeli ili ine svete ili sveticе, v tomъ ti p'suešъ boga²⁷. Računъ e tomu²⁸, da gospodinъ bogъ estъ samъ v negovihъ svetihъ. Govorimъ ošće, da ti p'suešъ boga, kada ti p'suešъ d'ĕvla, a to estъ toliko koliko onъ estъ stvoren'e bož'e, i vazda po tomъ²⁹ ti p'suešъ boga, zač' ga onъ stvori dobra i sveta, da ništare³⁰ mane da negova šega³¹ ga učini zla. Govorimъ³² dobro, ako ga ti p'suešъ koliko griš'nika, to ni zlo ni grihъ. Računъ estъ, da se more³³ prositi mašćen'e nad' grihomъ. Ošće govori³²

¹ prva d'va. ² govoru. ³ mu vzmileš'. ⁴ nema: kada. ⁵ nema: se. ⁶ nema: ti. ⁷ da. ⁸ bln. ⁹ va viki. ¹⁰ ,da' iz b za: kada u a. ¹¹ gospodin' bog'. ¹² nema od: želiš do drugoga: želiš'. ¹³ tu ima b: kada želiš' ednoga poč'ten'ĕ, koga ti nisi dostoĕn'. ¹⁴ est' tomu. ¹⁵ ,zlih' iz b za: ljudi u a. ¹⁶ ki ti. ¹⁷ ili. ¹⁸ ku ti. ¹⁹ v'zemleš'. ²⁰ nema: ošće. ²¹ psujući ti gospodina boga ti si. ²² nere e. ²³ nema: nere Židovinъ ili poganinъ. ²⁴ e neviran'. ²⁵ nema: dobri. ²⁶ gospodina boga. ²⁷ gospodina boga. ²⁸ nema: tomu. ²⁹ nema: po tomъ. ³⁰ ništar'. ³¹ misal' i zla šega, ta ga. ³² govoru. ³³ ima.

treto¹, da p'sujući ti muža ili ženu ti p'sueš boga, i to p'sovan'e vazda, kada ti proklinaš muža ili ženu ili dan ili vrime ili ot'ca i² mater' ili ki te rodi, ili popa, ki te kr'sti, i kada p'sueš tvoe sini ili hćeri³, i da bi rad⁴, da bi nim' one p'sos'ti prišli⁵, ti sagrišaš vele moć'no semrtnim' grihom' i p'suješ⁶ gospodina boga. Govorim⁷, vele⁸ bi bole bilo, da bi ti⁹ imel' jednu plnu hišu¹⁰ og'na, nere onoga, ki p'sue gospodina boga ili svetih¹¹ ili stvoren'e, a to govori sveti Grgur'. Za to zmisli¹², griš'niče, kolik' perikul' i¹³ koliko zlo est' p'sovati gospodina boga. Govori gospodin' bog' v' knigah' devetoromie¹⁴: oću, da bude proklet' vsaki, ki bude činil' idoli¹⁵ i ki bude se¹⁶ klanal' idolom', i vsaki reci¹⁷: amen', i oću, da bude proklet' vsaki on¹⁸, ki ne bude počtoval' ot'ca i mater'¹⁹, i vsaki r'ci: amen', i oću, da bude proklet' vsaki i on²⁰, ki leže s²¹ hćer'ju ili sestru ili z bratučedu ili z bližiku, vsaki r'ci: amen'; i oću da bude proklet' vsaki, ki leže s²² kumu ili s ženu svoga iskrnega, vsaki r'ci: amen'. Govorim' ošće, da p'sosti, ke govore ljudi bogu i svetim' na sem' sviti, ili iskrnemu, gredu v aer' i paki vraćaju se vaspety²³ na si svit' i tako nas' pomaraju²⁴ kako ov'ce. Govorim⁷ i svršuju ov' prvi del', da p'sosti, ke mi p'suemo²⁵, obraćaju se v' nevole, ke mi trpimo na sem' sviti, a to se nam' zgaē²⁶ za naše grihi²⁷. Govorim⁷ tada tebi, griš'niče, da se čuvaš p'sovati gospodina²⁸ boga, kako sam' rekah' zgora. I to e²⁹ prvi del'.

Govoru v drugom' delu, ki nas' uči naiti milost' od' gospodina boga. Od potribe est', da učinimo onako, kako govori sveti Paval' v današnjem' apostolē. Govori on': bratiē moē, učinite, da budete vidili i razumili ono, ča e čul' v sebi gospodin' naš' Isuhrst'. Govoru, da e on' čul' v sebi muku³⁰ i semr't' ku³¹ imiše priēti, i v vsih' udih' svojih³². Govoru, da e on' čul' muku, kada bi prodan³³, kada se vidi toliko nepodob'no ēt' v negovi muki³⁴. Govori sveti Eronim', da, kada bi b'eny' gospodin' naš' Isuhrst' pri stlpi³⁵,

¹ nema: treto. ² ili. ³ hćere. ⁴ nema: da bi rad'. ⁵ prišle. ⁶ iz b: p'sueš'. ⁷ govoru. ⁸ da bi ti vele bole. ⁹ nema: ti. ¹⁰ hižu. ¹¹ svetih' nega. ¹² pomisli. ¹³ nema: i koliko zlo. ¹⁴ devetoromie od deuteronomium. ¹⁵ iz b: idoli. ¹⁶ ki se bude. ¹⁷ rci. ¹⁸ nema: on'. ¹⁹ matere. ²⁰ nema: i on'. ²¹ s ženu svoga oca i vsaki rci: amen'. ²² s hćer'ju ili sestru ili z bratučedu ili z bližiku, i vsaki rci: amen', i oću da bude proklet' vsaki, ki leže s kumu. ²³ nema: vaspety (a i naprijed je koješta pobrsmano). ²⁴ pomaraju nas'. ²⁵ govorimo. ²⁶ zgaja. ²⁷ grihe. ²⁸ nema: gospodina. ²⁹ koliko k prvomu delu. ³⁰ veliku muku. ³¹ u b ima iza: udih': ku imiše priēti. ³² svojih' udih'. ³³ iz b: muku, kada bi prodan' (u a ima opako: emu prodaju). ³⁴ v negovih' mukah'. ³⁵ stupi.

da bi mu učiněnъ edanъ udoračъ nadъ oko¹, da onъ ne vidi onimъ okomъ do d'ne, v' ki skrs'nu² od' semrti³. Ošće trpi muku v slišan'i⁴, a to bi, kada bi⁵ p'sovanъ toliko nepodob'no. Ošće trpi muku va okušen'i, a to estъ, kada bi⁶ napoenъ žl'čiju⁶ i oc'tomъ. Ošće trpi muku v ovonan'i⁷, a to estъ, kada bi opljuvanъ⁸ nečistivimi slinama⁹ i hrač'ki¹⁰ nega sveti obrazъ. Ošće govorimъ, da sliša muku tikan'emъ¹¹, a to estъ, kada biše prib'eni nega sveti ruci i noze¹² križu¹³. Govoru¹⁴, da v¹⁶ vsihъ svojihъ¹⁶ udehъ¹⁷ ču¹⁸ i trpi preveliku muku, i takoe imašъ ti¹⁹ učiniti, grišniče²⁰, da imašъ slišati v sebi tu straš'nu²¹ muku za ljubavъ Isuhrstovu, kako e onъ trpelъ za te. Govorimъ²², da imašъ okusiti i čuti tu presvetu muku v²³ vsihъ udehъ tvojihъ: nai priê²⁴ v²⁵ viden'i, videcí i razmišlajući, koliko velika ljubavъ²⁶ bi, ku k namъ imi²⁷ gospodinъ našъ Isuhrstъ, da se postavi na semr'tъ²⁸ i na križъ za nasъ. Drugo v slišan'i, da imašъ stati s velikimъ skrušen'emъ, kada slišiš tu muku²⁹ božiju. Treto va okušen'e, da imašъ biti žalostanъ okušajući žlkostъ³⁰, ku priê³¹ za nasъ gospodinъ našъ Isuhrstъ³². Četvrto v dotak'nut'i³³, da imašъ žalostanъ biti³⁴ pomišlajući, po ki načinъ oni čavli probiše kožu³⁵, žile, meso, kosti od rukъ i nogъ gospodina³⁶ našega Isuhrsta. Peto estъ v privonivan'i³⁷ privonavajući, i promišlai(jući)³⁸ onu presvetu muku našega gospodina³⁹ Isuhrsta. Govorimъ²² tebi, grišniče, ako budešъ razmišlalъ tu teš'ku⁴⁰ muku, ku trpi⁴¹ gospodinъ našъ Isuhrstъ, i da ju budešъ nosilъ v' srei tvoemъ i va udehъ⁴² tvojihъ, kako samъ rekalъ zgora⁴³, govorimъ, ako ti budešъ činiti tako proti sebi i razmišlalъ muku gospodina boga, oće ti biti milostivъ na vomъ svitu i na pomъ. I to estъ k drugomu delu.

Govoru v tretomъ delu, ki nasъ učí mudrosti. Govorimъ, da smo mi vele dl'žni gospodinu bogu za nega svetu muku, nišće mane ov'di pitamъ d'vi sum'ni k našemu nauku⁴⁴. Prva sum'na estъ ovo, da bimъ radъ znati, komu smo mi veće dl'žni za tu ml'ku⁴⁵, ali ot'cu

¹ okom'. ² vskrse. ³ iz mrtvih'. ⁴ psovan'i. ⁵ bi on'. ⁶ žuču. ⁷ va obonan'i. ⁸ opluvan'. ⁹ slinama nečistimi. ¹⁰ hreč'ki. ¹¹ vtikan'i. ¹² nozi. ¹³ ka križu. ¹⁴ govorim'. ¹⁵ va. ¹⁶ nema: svojihъ. ¹⁷ udih'. ¹⁸ čul' i trpel'. ¹⁹ ti imaš'. ²⁰ ti grišniče. ²¹ strašnu i svetu. ²² govoru. ²³ va vsih' tvojih' udih'. ²⁴ prie. ²⁵ va. ²⁶ ljubav'. ²⁷ imi k nam' naš' gospodin'. ²⁸ nema: na semr'tъ. ²⁹ svetu muku. ³⁰ žukost'. ³¹ trpi. ³² gospodin' Isuhrst'. ³³ dotaknutii. ³⁴ biti žalostan'. ³⁵ kožu, meso, kosti, žile. ³⁶ nema: gospodina. ³⁷ v privonavan'i privonavajući. ³⁸ promišlajući za promišlai, b ima: razmišlajući. ³⁹ gospodina našega. ⁴⁰ presvetu muku teš'ku. ⁴¹ trpi za nas'. ⁴² udih'. ⁴³ zgora rekal', i na nu se često spominal', gospodin' bog' oće ti biti milostiv' na vom' sviti i na drugom'. ⁴⁴ k našemu nauku d'vi sum'ni. ⁴⁵ muku.

ali sinu ali duhu svetu, a to pitamъ razmišljajući, da v'si tri kipi svetoga troistva esu li¹ pomogli trpiti tu presvetu muku? Na to ti odgovara božastvena mudrostъ: po četiri računi² estъ, da gospodinъ bogъ moću³ od'rišenu za grihъ Adamovъ mogaše zadovolje učiniti po ed'nomъ čisti stvoren'i, i ta misalъ estъ duk'tora tan'koga od' skule parižine. Govore oni, da ričъ, ka e oskvrnena, pur'ga⁴ se po kun'trarii. Tada⁵ gospodinъ bogъ mogaše očistiti grihъ, ki učini Adamъ, skvrniv'ši v'se stvoren'e ljudi, ki biše čisto stvoren'e, govorimъ⁶, da gospodinъ bogъ mogaše očistiti grihъ Adamovъ po ed'nom čisti stvoren'i. Govore oni, da gospodinъ bogъ mogaše učiniti roditi se ot' ed'noga človika⁷ od' ed'ne devi⁸, komu mogaše dati toliku milostъ onoi duši, da mogaše zadovolje učiniti za grihъ Adamovъ.

Drugi računъ estъ, da⁹ imamo, začъ mi i es'mo dl'žni ot'cu, začъ va toi svetoj muki i est' se priklonila moćъ ot'ca viš'nega. Treti računъ estъ, da s'mo svi dul'žni¹⁰ duhu svetu, začъ v'¹¹ toi svetoj mucê priklonila se e milostъ, dobrotâ i umilen'stvo duha sveta. Ošće esmo dlžni sinu, začъ estъ našъ iskr'ni i bliž'ni¹², začъ estъ prielъ¹³ našu pul'tъ¹⁴ i okusil' e naše živlen'e i stvori se človikъ budući bogъ. Kako e to is'to, govori sveti Ivanъ v prvomъ kapituli svojihъ¹⁵ evan-jelii: i slovo telo stvoreno estъ. Druga sum'na, ka se more pitati k našem u nauku¹⁶: ča e veće: p'sovati¹⁷ boga ili¹⁸ ubiti človika? Na to ti od'govaramъ zadovolje, da veći grihъ e p'sovati boga, nere ubiti ed'noga človika. A to estъ isto. Računъ¹⁹ estъ tomu, začъ estъ toliko sagrišen'e, koliko e onъ, proti komu se sagriša. Govorimъ, a da mi razumišъ, ako bi edanъ bilъ²⁰, ki bi uredilъ ed'noga gospodina terъ rakъ šalъ terъ uredilъ ed'noga nai man'sega slugu onoga gospodina, pitam' te, ko e veće ureen'e, ili uriditi gospodina, ili uriditi slugu onoga gospodina? Ti²¹ oćešъ od'govoriti, da isto e, oćešъ reći, da e veće urien'e onoga gospodina. Računъ e²², začъ onъ, ki uridi gospodina, uridi v'se nega²³ sluge, da uridiv'ši ti slugu ti ne urijuešъ nere gospodina. Govorimъ ti, da ubiv'ši ti človika ti urijuešъ²⁴ boga i iskrnoga. Ti urijuešъ boga nai prie²⁵, začъ²⁶ ti nisi obslužilъ negovihъ zapovedi, v' kihъ govori: ne budi ubiica. Govorimъ ošće, da

¹ nema: li. ² račune. ³ moćiju slobode i kriposti za grih' Adamov'.
⁴ „poruga se“, opak o prepisano u b. ⁵ od ovdje do: govorimъ nema b, izbrisano je. ⁶ dim'. ⁷ nema: od ed'noga človika. ⁸ divice. ⁹ da smo mi držani ocu. ¹⁰ dlžni. ¹¹ va. ¹² bližni i iskrni. ¹³ priel'. ¹⁴ plt' našu. ¹⁵ v svoem'.
¹⁶ nema: k našem u nauku. ¹⁷ ali p'sovati. ¹⁸ ali. ¹⁹ nema b ovdje: računъ estъ tomu, nego opak o malo niže. ²⁰ bil'. ²¹ nema b od ovdje do: računъ e. ²² e tomu, da on'. ²³ negove. ²⁴ nema: ti urijuešъ boga i iskrnoga. ²⁵ prie. ²⁶ zač' ne opslužueš' zapovidi, ka ti govori.

p'sujući boga ti urijueš boga¹ i v'se² trois'tvo i vasъ d'vorъ nebeski i vse stvoren'e sega svita i v'se riči³, ke e bogъ učinilъ; i v prvoi nega zapovedi i v drugoi i v tretoi⁴. Govorimъ i svršuju ovu drugu⁵ sum'nu, da estъ veći grihъ⁶ uriditi boga v trihъ zapovedi(h) nere v' ed'noi, i za to govorimъ, da estъ veći grihъ p'sovati boga, nere ubiistvo. I to estъ koliko k tretomu delu od' mudrosti božastvene.

V ponedilakъ veliki.

Prie šestiju d'ne paski⁷ pride Isusъ va Vitaniju, kadi biše Lazarъ umrlъ⁸ koga Isusъ vskresi⁹ ot'¹⁰ mrtvihъ. Sveti¹¹ Ivanъ na 12 kapituli knigъ.

Ove svete i posvećene besede esu rečene po svetomъ Ivani evan-jelisti¹² i stoe pisane na 12. kapituli negovihъ evanjelii. Govori¹³ sveti Ivanъ budući 6 danъ pred' vazmomъ, Lazarъ i Mariê Man'dalena¹⁴ i Mar'ta pripraviše ed'nu veliku vičeru¹⁵ Isuhrstu i učeníkomъ nega, i kada biše posaeni za stolъ, Mariê Man'dalena¹⁴ pride¹⁶ s' ed'nimъ busolomъ¹⁷ mas'ti al'bastra¹⁸ mnogocen'na i pomaza nozi i glavu gospodina našega Isuhrsta, a¹⁹ hramъ naplni se onoga duha. Vidiv'si to Ijuda i ini²⁰ učenci i mrmnahu govoreći: začъ pogibe ta mastъ? možaše bo se prodati na množê²¹ i razdeliti²² ubozimъ²³. A Isuhrstъ vidiv'si²⁴ i poznav'si zlo mišlenie ihъ i reče nimъ²⁵: začъ mrmnete ot' toga, ča e učinila ova žena mani? Govorimъ, da estъ va m'ni učinila²⁶ dobro delo. Za²⁷ isto vi očete vazda uboge imiti²⁸ s vami, a mene ne čete²⁹. Ošće vamъ govorimъ, da to, ča e³⁰ učinila ova žena va m'ni, oće biti povidano po vsemъ svitu na ne vspominan'e³¹ v pametъ muki. Govori evanjelistъ, da mnozi Židove bihu prišli³² zavolju Lazara viditi, koga Isusъ vs'krsi ot'³³ mrtvihъ³⁴.

Od' ovoga sveta i posvećena govoren'ê plkъ sega svita osvauenъ estъ³⁵ pred' gospodinomъ bogomъ od' ednoga velika griha, ki³⁶ se zove nepričzanъ. Govori gospodinъ bogъ: ta plkъ estъ pričlъ neprič-

¹ nema: boga. ² vse sveto. ³ riče. ⁴ iz b: i v drugoi i v tretoi. ⁵ nema: drugu. ⁶ veći grih' e. ⁷ prazdnika paski. ⁸ nema: umrlъ. ⁹ vskrsi Isus'. ¹⁰ iz. ¹¹ nema: sveti. ¹² po evanjestistu svetom Ivani. ¹³ govori evanjestist', da budući. ¹⁴ Mag'dalina. ¹⁵ vičiru. ¹⁶ ,pride' iz b. ¹⁷ s ednu škrabicu. ¹⁸ alabastra. ¹⁹ i. ²⁰ druži. ²¹ mnogim'. ²² dati se. ²³ ničim'. ²⁴ nema: vidiv'si. ²⁵ im'. ²⁶ učinila va m'ni. ²⁷ ere za. ²⁸ imiti uboge. ²⁹ ne čete imiti vsagda. ³⁰ iz b: ča e. ³¹ spominanie. ³² prišli bihu viditi Lazara. ³³ iz. ³⁴ b dodaje: I to e postava svetoga evanjestiê. ³⁵ e osvauen'. ³⁶ ki grih'.

zanь meju sobu nai¹ priê z' bogomь, pakь² otacь sinomь³, mužь ženu⁴, bratъ z⁵ bratomь, bližika z⁵ bližiku, susedь susedomь⁶, graêninь z graêninomь, gospodinь z gospodinomь. I za tь grihь pravda božastvena hoće poslati kaštigu na ljudi sega svita. I govori gospodinь bogь: oću učiniti tomu plku, kako učinihь kralju Ozii⁷, kako se č'te v četvrtihь k'nigahь carskihь⁸ na⁹ 4. kapituli. Govori, da kralь Oziê¹⁰ samarski¹¹ od'nemore ed'nu veliku nemoćju¹². A ča učini ta kralь Oziê¹⁰, da posla d'va svoê slugi k' ednomu idolu akarun'skomu, i otihu¹³ pitati, ako bi kralь imelь vstati¹⁴ od' one nemoći. Vidiv'si to gospodinь bogь, da onь biše učinilь priêzanь s timь idolomь akarun'skimь¹⁵, a š' nimь nepriêzanь, zazva Iliju proroka i reče mu: poi kralju Ozii⁷ i r'ci mu od' moe strani¹⁶, da ot' posteले, na ku estь legalь, ne v'stane, na semrtiju um're. Računь estь, da e mene vzelь za nepriêtela, a vzel' e za priêtela idola akarun'skoga, ki estь moi nepriêtelь i d'evalь pakleni. Tada prorokь ide i naide ona¹⁷ d'va posla¹⁸, ki bihu š'li v' negovo posalastvo k' bogu akarun'skomu¹⁹, i posla mu govoreći ono posalast'vo, ko mu biše zapovedalь gospodinь bogь. Kada Oziê²⁰ sliša ono posalastvo i reče: kakova obraza biše onь mužь, ki vamь reče to posalastvo? Tada rekosta ona posla: biše mužь kos'matь mnogo²¹. A kralь reče: v istinu Iliê Trezvečaninь²² estь. Tada²³ posla ed'noga kapitana i š' nimь 50 ljudi²⁴, da mu ga pripelaju, i kada oni²⁵ pridoše k nemu, superbiju²⁶ rekoše mu: človiče boži, izidi brzo is hiše i poi kralju²⁷. A onь reče: ako ê esamь človikь boži²⁸, snidi oganь s nebese i sažgi tebe i 50²⁹ junaki tvoihь. I tako³⁰ bi. Slišav'si to kralь i posla drugihь 50, ki to³¹ posalastvo rekoše, i³² pride oganь s nebese³³ i sažga nihь. Slišav'si³⁴ to kralь posla paki treticeju 50, ki poidoše pokor'no i rekoše: človiče boži, pomilui duše naše i ako e vola tvoê³⁵ pridi k našemu kralju. Tada prorokь poide doli z gore i pride kralju³⁶ Ozii. Kada bi pred' nimь, on'³⁷ mu reče posalastvo³⁸ božie govoreći, da se ne će stati³⁹ z one posteले i da ima umriti, začь onь biše prielь⁴⁰ nepriêzanь z gospodinomь bogomь, a biše prielь⁴¹ priêzanь

¹ a nai. ² a paki. ³ sa sinom'. ⁴ s ženu. ⁵ . ⁶ s susedom'. ⁷ kralju Ohozii. ⁸ cesarskih'. ⁹ na 40 ter' 4 (to je 2 reg. 1 ili βασιλειων τεταρτη α). ¹⁰ Ohoziê. ¹¹ samariiski. ¹² nemoćiju. ¹³ otihu ga. ¹⁴ stati. ¹⁵ akarinskim'. ¹⁶ strane. ¹⁷ onamь. ¹⁸ posla negova, ka bihota pošla. ¹⁹ akaron'skomu. ²⁰ Ohozaê. ²¹ po nogah'. ²² Trezvičan'n' (ὁ Θεσβιτης). ²³ tada kral'. ²⁴ junaki. ²⁵ k nemu poidoše oni. ²⁶ s veliku oholiju i. ²⁷ h kralju i reče Iliê. ²⁸ boži človik'. ²⁹ petdeset'. ³⁰ tako pride ogan' s neba i požga nih'. ³¹ to isto. ³² i tada. ³³ s neba. ³⁴ slišav'. ³⁵ nema: tvoê. ³⁶ kralju Ohozii. ³⁷ tada. ³⁸ posal'stvo od' strane božie. ³⁹ vstati. ⁴⁰ učinil'. ⁴¹ priêl'.

sa idolomъ akaron'skimъ, i za to gospodinъ bogъ oće, da umrešъ. I tako um'ri. Ovdí bi ti mogalъ pitati i reći: po koliko zakonovъ⁷ more se učiniti ta grihъ od' nepriêzni? Na to² od'govara sveti Avgustinъ, da prvo estъ tribi³ tebi poznati, ča estъ priêzanъ i paki oćešъ poznati ti⁴ nepriêzanъ, i znai da esu tri priêz'ni. Prva estъ zvana teles'na naturala⁵, druga estъ z'vana tovariška, treta estъ zvana naučena i dobroumit'na. Govorimъ⁶, prva estъ zvana naturala, telesna, a ta estъ meju dušu i telomъ, a to estъ računъ tomu, da kada edanъ m're, da ono telo trpi toliku muku, začъ duša nerada g're s⁷ tela zavolju⁸ tolike⁹ ljub've, ku nosi¹⁰ k telu. Kako e to isto, govori sveti Avgustin o-troistva¹¹ v k'nigahъ¹², da dušъ¹³ svetihъ, ki su v carstvi nebeskomъ, ni svršil božanstvo. Računъ estъ, da one imaju veliko želen'e skupiti¹⁴ onu dušu s telomъ, a to estъ zavolju⁸ velike ljub've, ku duša nosi k' telu, i kada oni na kupъ budu¹⁵ edanъ z drugimъ, tada oni hote biti kunten'ti. Da ov'di bi¹⁶ mogalъ reći: vidit'¹⁷ mi e, da to ni is'to, da sveti mučenici, ki su mučeni za ime Isuhrstovo, biše¹⁸ viditi, da ne pom'nahu umriti. Na to ti odgovaramъ, da¹⁹ govorimъ isto, da sveti mučenici veselo gredihu²⁰ na smrtъ. Govorimъ²¹, da to biše zavolju⁸ velike ljub've²², ku oni nošahu proti gospodinu našemu Isuhrstu, i za to ne pom'nahu umriti. Govorimъ ošće, da od' te priêz'ni teles'ne naturale²³ shaê²⁴ ed'na velika nepriêzanъ i ta prihaê, kada edan človik' drugoga porazi pri lievši mu krv'. Govoru, da is toga ishaê edna velika nepriêzan'²⁵ govoreći mu, da tobu ni stalo, da ti nisi razdililъ dušu moju od' tela. Govorimъ ošće, da kada²⁶ ti činišъ ričъ, ka e protivu zapovedemъ božimъ, da ti v'padašъ v nepriêzanъ božiju. Govorimъ, da d'ruga priêzanъ estъ z'vana tovariška, i ta estъ v²⁷ udehъ. Kako e to isto, ti²⁸ vidišъ, da edanъ²⁹ drugomu pomaga. Govorimъ²¹, da ruka dovole kratъ prime edanъ velikъ udaracъ hoteći³⁰ glavi pomoći. Govorim'²¹, da ta priêzanъ ima biti meju bogomъ i meju tobu, i paki meju sinomъ i ot'cemъ, meju mužemъ i³² ženu i meju bratomъ i bratomъ i meju bližiku i bližiku, meju kumomъ i kumomъ, meju priêtelomъ i priêtelomъ i meju tovarišemъ i tovarišemъ, gospodinъ

¹ zakoni. ² to ti. ³ nema: tribi. ⁴ ča e. ⁵ naturala teles'ne. ⁶ govoru, da. ⁷ is. ⁸ zavolu. ⁹ velike. ¹⁰ nosi duša. ¹¹ ot' troistva. ¹² nema: v' k'nigahъ. ¹³ u b ima: duše svetih', ke su v carstvi nebeskom', da nisu ošće strpeli bžstvo. ¹⁴ savkupiti. ¹⁵ budu nakup'. ¹⁶ bi ti. ¹⁷ nema: vidit' mi e. ¹⁸ bihu. ¹⁹ nema: da govorimъ isto. ²⁰ idihu. ²¹ govoru. ²² ljub've. ²³ naturale i telesne. ²⁴ ishaê. ²⁵ Od: i ta do: nepriêzan': je iz b, a nema. ²⁶ iz b: kada. ²⁷ va udih'. ²⁸ da ti. ²⁹ en' ud' (a nema: ud'). ³⁰ hotijući. ³¹ ljubav'. ³² i meju.

z gospodinom, gradъ z gradomъ, gospodinъ slugu, bogatъ s bogatimъ¹. Govorimъ², da nepriêzanъ ishaê od' ed'noga i do drugago, zač' bi hotelъ edanъ na-d-rugimъ³ gospodovati, i primi⁴ ko godi stan'e oćešъ na semъ sviti, da bi hotelъ⁵ v veki na-d-rugimъ gospodovati: ako e gospodinъ, nad' gospodinomъ, i gradъ nad' gradomъ, i kada vidi edanъ drugoga⁶ da bole čini svoju stvarъ od' drugoga, govorimъ, da s toga nepriêzanъ shaê⁷ od' ednoga do drugoga, i hineći edanъ drugoga otacъ do sina, mužъ do žene vsaki oće gospodovati edanъ drugoga, i s toga ishaê nepriêzanъ⁷, ka se zove tovariš'ka. Treta⁹ priêzanъ estъ zvana dobroumit'na. Govoru¹⁰, da ti ne morešъ učiniti, da ti ne ljubišъ dobro umen'e, začъ dobro umen'e drago e vazda gospodinu bogu, i vsaki dobroumitni¹¹ estъ vazda¹² priêtelъ gospodinu bogu. Govorimъ¹⁰, da ta priêzanъ dobroumit'na razbiê se zlimi¹³ ćudi i grisi. Računъ estъ, da te zle ćudi nisu fun'dani¹⁴ v ljub'vi, i za to ne trpi ta priêzanъ, ka ni dobroumit'na, da estъ zlo umit'na. Govorimъ¹⁰ i svršuju ovъ prvi delъ: ako ti¹⁵ budešъ nepriêtelъ iskrnemu svomu, ti oćešъ biti nepriêtelъ¹⁶ bogu. Primi¹⁷ tada onu stranъ, ku hoćešъ, ako ti budešъ priêtelъ iskrnemu, ti oćešъ biti priêtelъ bogu. A to estъ koliko k prvomu delu, ki nasъ uči md.¹⁸.

Govoru v drugomъ delu, ki nasъ uči naiti milosrdie¹⁹ od' gospodina boga. Govorimъ²⁰, ako oće²¹ imiti milostъ od' boga²², razumii i učini, ča²³ te uči Isaiê prorokъ na 50. kapituli po svetomъ duhi²⁴, i govori: gospodine moi i bože moi²⁵, prosim' te milosrdie za ljudi sega svita, i da to učinišъ, gospodine moi, spominam²⁶ te, ot'če moi, da samъ bilъ poslušanъ do smrti za s'pasen'e ljudi²⁷. Govorimъ ošće, gospodine moi, da samъ ostavilъ telo moe vsei²⁸ moei bratii²⁹, i ostavil' samъ telo moe za vzdržan'e pokore, ko bi toliko strašno b'eno. Ošće pustih' se v ruke onomu nečistivomu³⁰ Ijudi, ki me proda Židovomъ. Ošće pustihъ telo moe edanъ trat' onimъ Židovomъ, ki me vzložiše na križъ. Ošće, gospodine moi, ostavihъ obrazъ moi onimъ nečistoćamъ, ke³¹ učiniše mani oni nečistivi Ži-

¹ sa ubogim'. ² govoru. ³ pisano: na drugimъ, ali je izvan retka pred hrvatsko glagolsko *d* dopišano bugarsko glagolsko *d*: ѡѡѡѡѡѡѡѡѡ ѡѡ.
⁴ vazme. ⁵ hotel' edin' drugoga gospodovati. ⁶ iz b: drugoga. ⁷ ishaê.
⁸ nepriêzan' ishaê. ⁹ treta. ¹⁰ ,govoru' iz b. ¹¹ iz b: dobroumitni. ¹² vazda e. ¹³ zalimi. ¹⁴ fun'dane. ¹⁵ nema: ti. ¹⁶ neprêtel'. ¹⁷ nema b od ovdje do: a to. ¹⁸ naiti pravdi božastvenoi (!). ¹⁹ milos'. ²⁰ nema: govorimъ.
²¹ hoćeš'. ²² gospodina boga. ²³ ono ča. ²⁴ po ustih' svetoga duha. ²⁵ gospodine bože moi. ²⁶ i pominam'. ²⁷ ljudi sega svita. ²⁸ vse. ²⁹ brat'i.
³⁰ nečistomu. ³¹ iz b: ke, a ima: ku.

dove¹. Nai² prvu nečistoću, ku učiniše mani, ono bi poličnica, ku mi daše v hrami An'nine. Druga nečistoća, ka bi na nega obrazi, bi, kada³ mu bi ona presveta brada oskubena. Treta nečistoća, ka mu bi učinena na nega svetomь obrazi, bi, kada mu bi⁴ vasь popljuvanь. Četvrta⁵ nečistoća, ka mu bi učinena, bi, kada mu postavise onu pretešku krunu trnovu na glavu, i ono trn'e nemu proide kožu⁶ i meso i kostь⁷ do mož'ěnlь⁸, kihь bi 1000.⁹ Peta¹⁰ teš'koća, ka bi učinena gospodinu našemu Isukrstu, bi, kada mu biše¹¹ oči zavezani v hiši¹² Pilatovi, bijući ga po glavi i pо obrazi trstiju. Šesta¹³ nečistoća bi onda, kada bi napoenь žlěi i oc'ta¹⁴. Govori Isuhrstь: gospodine moi¹⁵ i oče moi, oću da pogledašь na toliku groz'nu¹⁶ muku moju, ku samь ê priělь za narodь ělovičaski. Za to prosim' te, smilui¹⁷ se nad' nami. Govorimь tebi, griš'niče, da poznašь tolike muke, ke e prielь¹⁸ gospodinь našь Isuhrstь za te¹⁹, ěloviče, trpiv'si toliko straš'nu²⁰ i bezmer'nu muku. I ako mi budemo poz'navali i zahvalivali²¹ tolike plaće, onь namь oće učiniti milostь na vom' sviti, a na nomь namь oće dati carstvo nebesko. I to e drugi delь²².

Govoru v tretomь delu, ki nasь uči mudrosti. Zamiri ov'di 4 sum'ne k našemu nauku. Prva sum'na estь²³, ako e tribi činiti zazvan'e edanь drugoga na jiden'i²⁴? Na to ti od'govara božastvena mudrostь i di, da e, kada se čini s pravimь računomь. Za to zamiri, da čineći sveti i pravi²⁵ pirь, da esu potribne tri riči. Prva estь poč'ten'e, a to estь²⁶, da va onomь mesti da se ne bude p'sovalo ni mrm'nalo, nere da budu jili ljubvenimь načinomь. Druga ričь estь potrib'na, da sazvani budu ubozi, ki znamenuju Isuhrsta; za to onoga pira dai delь Isuhrstu, a to estь ubozimь, ako hoćь²⁷, da bude ta pirь dobarь i svetь. Treta ričь e, ku²⁸ potribue²⁹ ta pirь, a to e, da bude učinenь blagomь t'voimь a ne tuimь. Govoru i svršuju ovu prvu³⁰ sum'nu, da ne budući tihь trihь riči da vazda sagrišašь semrtno, čineći pirь. Druga sum'na, ka bi se mogla pitati k našemu nauku, estь ovo, ako Isuhrstь z'naše, da biše Ijuda tatь, zač' mu da mošnjju z'birati almuš'stvo? Na to ti od'govara božastvena mudrostь i di, da Isuhrstь Ijudi da moš'nu³¹ za d'va uzroka.

¹ iz b. ² nai prva nečistoća, ku učiniše mani oni, a to bi. ³ b nema od ovoga: 'kada' do drugoga: kada. ⁴ bi mu. ⁵ treta. ⁶ kože. ⁷ kosti. ⁸ mož'ěni. ⁹ tisuće. ¹⁰ četvrta. ¹¹ bista. ¹² hiži. ¹³ peta. ¹⁴ želčiju i oc'tom'. ¹⁵ nema: moi i. ¹⁶ straš'nu. ¹⁷ smilui. ¹⁸ priěl'. ¹⁹ za nas', za te. ²⁰ strašnu muku i neizmír'nu. ²¹ zahvalevati. ²² koliko k drugomu delu. ²³ e ovo. ²⁴ na eden'e. ²⁵ pravi i sveti. ²⁶ nema: estь. ²⁷ hoćeš'. ²⁸ iz b. ²⁹ potribuet'. ³⁰ nema: prvu. ³¹ mošnu Ijudi da.

Prvi bi to¹, da videći Ijuda, da se Isuhrstъ verovaše va² нь, da bi se ostavilъ tad'be i ne činiti veće zla, a to činaše dob'ri Isuhrstъ za ljubavъ, ku nošaše kъ³ Ijudi. Drugi računъ estъ, da vidišъ ti⁴ na semъ sviti dovole z'bivajući zalimъ blaga veće nere dobrimъ, i to e računъ, da to zbivanie blaga velikъ perikul' bi bilъ dobrimъ⁵. Govorimъ, da Ijuda biše zalъ, i za to mu da Isuhrstъ moš'nu, zač' bi ona moš'na bila⁶ velikъ perikulъ drugimъ apostolomъ, ki bihu dobri. Treta sum'na, ka bi se mogla pitati k našemu nauku, estъ ovo: ako človikъ ima ljubiti telo svoe, da e ima postaviti na semrtъ⁷ za spasenie iskrnega? Na to ti od'govara božastvena mudrostъ⁸, da ti imašъ veće ljubiti gospodina boga, nere dušu tvoju, imašъ veće ljubiti dušu tvoju, nere iskrnega, i paki imašъ veće ljubiti dušu tvoga iskrnega, nere telo t'voe. Tada ti morešъ⁹ razumiti, da ti imašъ dati telo t'voe za spasen'e duše tvoga iskrnega. I za to govori Isuhrstъ¹⁰, da¹¹ veće¹² ljub've ne more imiti človikъ, nere da¹³ telo svoe da za spasen'e duše t'vega¹⁴ iskrnega. A to e isto, da¹⁵ Isuhrstъ da učini tako: hotijući namъ naukъ dati, onъ postavi telo svoe na smrtъ¹⁶ za spasenie vsihъ nasъ. Četvrta sum'na, ka bi se mogla pitati k našemu nauku, estъ ovo: ča e bole, ali¹⁷ posuditi ili dati družimъ, ali prieti od' družihъ? Na to ti od'govara božastvena mudrostъ i di, da e bole dati nere priēti¹⁸. Računъ estъ, da onъ, ki dae, ne ostae¹⁹ nikomurъ²⁰ dlžanъ, da onъ, ki priemle, vazda ostae dlžanъ onomu, od' koga priemle. Govorimъ²¹ i svršuemъ²², da za isto mi esmo vazda dlžni gospodinu bogu po računihъ, začъ namъ e dalъ i dae namъ i oće namъ dati. Govorimъ²¹, da nam' e dalъ dušu s telomъ, pamet i razumъ, i dal' nam' e zdrav'e i svoju milostъ, po koi mi moremo vazda dobro činiti, i oće namъ dati dobro, ako mi budemo činili dobro; ako li budemo činili zlo, hoće namъ dati zlo. Govorimъ²¹, da se mi imamo siliti²³ činiti dobro, da namъ da na semъ sviti svoju milostъ a na drugomъ svoju slavu. I to e koliko k tretomu delu od' mudrosti božie.

¹ to bi. ² na n'. ³ ka. ⁴ ti vidiš'. ⁵ dobrim' bi bil'. ⁶ ,bila' iza: perikulъ. ⁷ iz b. ⁸ b dodaje: i di. ⁹ imaš'. ¹⁰ b dodaje: v evanجلي. ¹¹ nema: da. ¹² vek'še. ¹³ u b: dati. ¹⁴ svoga. ¹⁵ da Isuhrst' tako učini. ¹⁶ na smrt' ima b iza: nas'. ¹⁷ ali dati družim' ali posuditi ali priēti od'družih'. ¹⁸ prieti od' družih'. ¹⁹ ,ne ostae' iz b. ²⁰ nikomure. ²¹ govoru. ²² svršuju. ²³ silovati.

V utorakъ veli¹.

Poite² da vložimъ drivo v³ hlebъ ego.
Eremiê na 11. kapituli⁴.

Ove svete i posvećene besede esu rečene po svetomъ Eremii proroki na 11 kapituli negovihъ proročastvi. Govori prorokъ, da Židove rekoše od Isuhrsta: poite⁵ da vložimъ drivo v hlebъ ego⁶. A to da⁷ ne bude ime negovo⁸ vspominano na zemli. Govorimъ⁹, da to govoren'e bi prilika muki¹⁰ gospodina našego¹¹ Isuhrsta, za to po¹² hlebi razumi se presveto¹³ telo gospodina našego¹¹ Isuhrsta, ko postaviše oni Židove na d'rivi križa. Govorimъ⁹, da ono drivo tako¹⁴ oni stavlahu v hlebъ, kada hotihu, da bi edanъ umrlъ, biše mu¹⁵ vele teško i žlko¹⁶ i o-t-rove(?) Govorimъ, da to drivo znamenovaše teškъ muku, ku imaše prieti¹⁷ gospodinъ našъ Isuhrstъ za spasenie vsego¹⁸ naroda. I to estъ k proročastvu.

Od ovoga sveta i posvećena govoren'ê plkъ sega svita estъ osvauenъ od' ed'noga velika griha pred' pravdu božastvenu, ki grihъ prebiva na zemli, ki grihъ se zove mašćenie, ko čini človikъ zavolju urieniê, ko e priêlъ; ki grihъ e vele mrzakъ gospodinu bogu, zač' e to nega¹⁹ oblast'²⁰. Za to oće se mastiti²¹ nad' timi, ki to čine, gospodinъ bogъ, da ta narodъ vze'm'le²² mi moi oficii i hote sami sud'ei biti i mastiti se za svoju krivicu, i ne veruju, da ê mogu mastiti se zavolju nihъ krivice. I znaite, da estъ to moe mašćen'e. Kako e to isto, apostolъ govori: moê estъ mastъ i mani se pristoi kako gospodinu činiti. Govoru, da vasъ oću kaš'tigati, kako samъ kaš'tigalъ krala Sedekiju i nega plkъ, kada oni hotiše mastiti se²³ nad' proroci, zač' ihъ oni karahu (za) nihъ²⁴ grihovъ i nihъ zla dela. Govoru, da oni prognāše svetihъ prorokovъ i pohiše e, a kralъ nimъ²⁵ dopusti. Vidivši to gospodinъ bogъ raz'srdi se na nihъ, zač' oni prognāše svetihъ prorokovъ mneći²⁶ oni, da su urieni ot' svetihъ prorokovъ. I za tь grihъ čini gospodinъ bogъ dvignuti krala Aon'tioha proti nimъ, i pride pod' gradъ i ob'sede ga. Govorimъ, da sideći kralъ Sedekiê

¹ veliki. ² pridite. ³ iz b: drivo v. ⁴ b dodaje: govori ⁵ poidite. ⁶ U a opakō: drivo hlebъ (bez: ego), b ima pravo: drivo v hlib' ego, jer grčki (11, 19): δεῦτε καὶ ἐμβάλωμεν ξύλον εἰς τὸν ἄρτον αὐτοῦ. ⁷ iz b. ⁸ nega. ⁹ govoru. ¹⁰ muke. ¹¹ našega. ¹² i v. ¹³ nema: presveto. ¹⁴ ki. ¹⁵ nema: mu. ¹⁶ žlko. ¹⁷ priêti. ¹⁸ vsega. ¹⁹ negova. ²⁰ oblast', ka nemu pristoi. ²¹ mas iti gospodin' bog'. ²² vzal' mi e. ²³ se mastiti. ²⁴ v nih' grisih' i za nih' zla dela. ²⁵ im'. ²⁶ mnijući. ²⁷ 'dvignuti' iz b, gdje ima: g. bog' učini dvignuti.

svoimi sin'mi¹ i svoimi vlasteli² negovi sini padoše pred' nimъ mrtvi od nagle semr'ti. I paki vlizože v'gradъ negovi nepriěteli i ubiše krala i velikъ delъ onoga plka, a nika³ èše. I to nimъ pride, zač' se oni hotiše⁴ v nagli mastiti nad' svetimi proroki. Za to govori gospodinъ bogъ, da nasъ onъ oće kaš'tigati za grihъ, ki mi učiniš'mo⁵ proti gospodinu bogu, da se mi sami mastismo⁶ nad' svoimi⁷ nepriěteli za krivicu, ki namъ učiniše. Na tu bi ti mogalъ pitati: od'kudъ⁸ ishaèju te krivice, i po koliko načini prihodi⁹ to mašćenie? Na to ti od'govara sveti Avgustinъ i di, da e tebi nai prie¹⁰ tribi z'nati, po koliko načini masti se gospodinъ bogъ vrhъ nasъ za naše grihe. Govori gospodinъ bogъ: è samъ bogъ, ki plačamъ grihъ i v prvomъ i v drugomъ i v tretomъ i v četvrtomъ koleni. Govorimъ¹¹, da gospodinъ bogъ plaća se nad' nimi po tri načini. Prvi estъ¹² proti naturi, a to, da gospodinъ bogъ plaća ot'činъ grihъ nad' sinom, a grihъ sinovalъ nad' ot'cemъ; a to estъ, kada ti vzimašъ ženu za lipotu ili za blago i za pohoten'e¹³. Govorimъ, da kada ti vzmlešъ ženu za to nečisto pohoten'e, sini¹⁴, ke ti dobudešъ v' tomъ¹⁵, živu malo, a to estъ računъ, da gospodinъ¹⁶ nakazue sini, ki su dobiti po ta¹⁷ načinъ, ili¹⁸ v nemoći¹⁹, ali v semrti, ali va inomъ zli, ko se nahaè na semъ sviti, a to estъ zavolju griha ot'čina i materina. Drugi načinъ²⁰, po ki gospodinъ bogъ nakazue ot'ce zavolju nihъ grihovъ i zavolju grihovъ sinovlihъ, to estъ, kada ti radъ p'suešъ, ili si²¹ super'bvъ i oholъ i skupъ i ljubodeècъ i plnъ vsake hudobe, kihъ uče se sini tvoi²² od tebe i nasleduju te v²³ v'sihъ tvoihъ hudobahъ, i kada su²⁴ oni velici, nasleduju²⁵ ono, ča su se²⁶ naučili od' tebe, i paki daju ti žalostъ i skrbъ, i krađući te i p'sujući te i čineći ti²⁷ inoga velika zla. Govorimъ²¹, da gospodinъ bogъ dopušća²⁸ za tvoe grihe i tvoihъ sinov' da dopušća²⁹ da te muče mnogimi mukami, i gladomъ i mašćen'emъ da³⁰ te gospodinъ bogъ kaš'tiga, zač' si ti zlo naučilъ t'voihъ sinovъ³¹ v putehъ³² božihъ. Govorimъ, da mašćen'e, ko čini človikъ na semъ sviti, shaè³³ od' nature, a to estъ, kada e človikъ urienъ v ričahъ³⁴ naturalskihъ. Govorimъ²¹, da³⁵

¹ sini. ² vladavci, i tada. ³ nikih' poemaše. ⁴ hotiše sami. ⁵ činimo. ⁶ mastimo. ⁷ našimi. ⁸ kuda. ⁹ se prihaè. ¹⁰ prie naiti, po koliko načini se mašća gospodin' bog'. ¹¹ govoru. ¹² način' e ¹³ za pohoten'e ili za blago. ¹⁴ tada sini. ¹⁵ nema: v tomъ, nego: oni. ¹⁶ gospodin' bog'. ¹⁷ t'. ¹⁸ ali. ¹⁹ nemoćiju ali smrtiju ali inim' zlom'. ²⁰ račun'. ²¹ ,si' iz b, gdje ima za super'bvъ u a: superbiv' ili. ²² ke se uče tvoi sini. ²³ va. ²⁴ budu. ²⁵ oni nasliduju. ²⁶ nema: se. ²⁷ tebi ino veliko zlo. ²⁸ da ti dopušća. ²⁹ nepotrebno opetovano. ³⁰ da gospodin' bog' da te kaš'tiga. ³¹ tvoe sini. ³² putih'. ³³ to ishaè. ³⁴ ričih'. ³⁵ da hoće mastiti se etèti se (?).

človikъ о́це mniti mastiti se, a to ni ugod'no gospodinu bogu, zač' e onъ gospodinъ od mašćen'ê. Tretí naćinъ po komъ gospodinъ bogъ čini mašćen'e, estъ koliko k' dopušćen'ju. Govorimъ, da ako si ti bilъ zalъ sinъ nasledujućъ zakone ot'čine, ako si zalъ gospodinъ, i ti budeš imelъ zle slugе. V tomъ gospodinъ bogъ kaštiga sina, zač' e nasledovalъ ot'ca v negovihъ grisihъ. I tako¹ nakaže ed'noga slugu, zač' e nasledovalъ grihъ gospodinovъ. Četvrtí naćinъ, po komъ gospodinъ bogъ nakaže grihъ, estъ koliko k' edin'stvu, a to est', da za edanъ grihъ ed'noga človika² hoće gospodinъ³ nakazati edanъ plkъ⁴, i za grihъ ed'noga gospodina gospodinъ bogъ о́ce nakazati edanъ gradъ i v'se ed'no gospodstvo ili kralevstvo. Kako e to isto, ti imaš priliku od' Davida⁵, kada proč'te plkъ zavolju tašće slavi⁶, i dvig'nu se paki v ohol'stvo. Gospodinъ bogъ posla moriju, po koi morii⁷ umri ljudi 70 tisućъ za grihъ ed'noga krala⁸, ki bi Davidъ. Govorimъ tada, grišniće, da razmišlaš⁹, koliko e mrzko¹⁰ bogu mašćenie. Govorimъ, ako¹¹ se budeš čuvalъ mastiti se nad' tvoimi nepriěteli, gospodinъ bogъ о́ce se mastiti¹² na semъ sviti za te i obarovati te onoga kaštigan'ê više rećenoga, i о́ce te pomilovati na nomъ svitu¹³. I to estъ koliko k prvomu delu pravde¹⁴ božastvene.

Govoru v drugomъ delu, ki nasъ učí naiti milosrdie od' gospodina boga. Za to čini, kako učí Eremiê prorokъ v' kipi gospodina boga na 11 kapituli, govoreći: kako ênacъ¹⁵ povedenъ be na zakolenie i postavili su me na križъ, kako tada i nigdare se ne smutihъ ni potužihъ od'¹⁶ urien'ê, ko mani učiniše oni nećisti Židove bijući me i čineći mi krivicu veliku, i to sam¹⁷ zatrpelъ za spasenie v'sega¹⁸ naroda, a to da oni primu priliku od mene, da, kada nim' bude učinena ka krivica, da trpe i da se nimaju mastiti nad onimi, ki su nih' uridili. Govorim' tada tebi, nećisti grišniće, ki se misliš' mastiti i platiti nad' tvoimi nepriěteli, nau(ći) se od' tvoga gospodina Isuhrsta, da, kada nega pelahu na smrt', nišće ne govoraše, na mučaje kako ênac', kada se pela na smr', ki ne vap'e ni se tuži. Ošće govorim', da budući i prie(?) na križi gospodin' naš' Isuhrst', on' moli za nih', ki ga bihu položili na križ'. Govorim' tada tebi, grišniće,

¹ i tako gospodin' bog'. ² iz b: človika. ³ gospodin' bog'. ⁴ b nema od plkъ do: gradъ. ⁵ krala Davida, kada on' pročta plk'. ⁶ slave, i po tom' se dviže v oholost'. Tada gospodin' bog'. ⁷ od' ke morie umri veće 70 tisuć' ljudi. ⁸ iz b: krala. ⁹ razmišliš'. ¹⁰ mrzak' gospodinu bogu ta grih' mašćenie (Vašada je bilo tako i u b, gdje ima od mrzakъ ispravljeno: mrzako). ¹¹ tada ako. ¹² mastiti se. ¹³ na vom' svitu i na nom'. ¹⁴ od' pravdi. ¹⁵ agnac'. ¹⁶ za urien'e. ¹⁷ sam' vse. ¹⁸ Ovdje je istrgnut u a jedan list, istrgnuto je nastavljeno iz b.

da ne ćeš' mastiti se nad' tvojim' nepriêtelem', kako učini gospodin' naš' Isuhrst'. A ne čineći ti to, da prostiš' krivice, ke priem'leš' od' tvoga nepriêtele, a on' oće tebi krivicu prostiti, ku ti činiš' proti nemu, i on' ti oće učiniti milost' na vom' svitu i na drugom'. I to e koliko k drugomu delu od' milosti božie.

Govorim' v tretom' delu, ki nas' uči mudrosti. Govoru, da zamiriš' ovdí tri sum'ne k našemú nauku. Prva e, ka se more pitati, e ovo, ako Isuhrst' trpi toliku muku (v) svoem' razumi, koliko e trpel' na teli? Na to ti odgovara božastvena mudrost' i di, da imaš' znati, kada Adam' sagriši razbivši zapovid' božiju, govorim', da razbivši (ju) i učinivši grih' od neposluha prikloni se k nemu pohoteniem' s pomišleniem', a to e pomišlenie griha. Nai priê trpi muku koliko k voli, a to bi zadovolje on'da, kada pride, zadovolje tim' trim' ričam', v kih' učini grih' Adam', a to e razum', v kom' se pomisli grih', i razum', ki se deleta v grihu, i vola, ka učini grih'. Govoru, da Isuhrst' ponese muku v svojih' udih', i nai man'sa muka, ku Isuhrst' ponese, bi veća nere vse muke, ke su bile i ke esu i ke budu skupiti se na kup'. A to e isto, zač' negova muka bi zadovolna onim', ki su bil' od' počala sveta i ki budu do konca vika. Govoru, da negova muka veće bi zadovol'na izbaviti i iskupiti mnoge svete. Govorim' ošée i svršuju ovu sumnu, da Isuhrst' trpi muku v razumi i v pameti i va voli i va vsih' udih' inih' nega. Druga sumna, ka bi se mogla pitati, e ovo: pitam' te, da ako bi bil' človik', ki bi bil' čist' od griha, mogaše li zadovolje učiniti za grih' Adamov'? Na to ti odgovara božastvena mudrost' i di, da ne. Račun' e ot toga, da urien'e griha biše nesmirno i za to imiše biti plaća nesmirna, od' potrebe biše, da bi človik' nesmirno moćan' imel' biti, ki bi mogal' zadovolje učiniti sagrišeniju nezmerno, da človik' ni nezmerno moćan', za to ne mogu zadovolje učiniti. Govoru, da, ako si dlžan' komu človiku čim', ti si mu dlžan' zadovolje učiniti svojim' a ne ljuckim. Govoru po tom' računi, da človik' ima zadovolje učiniti svojim' a ne luckim'. Za to človik' ne mogaše platiti ni zadovolje učiniti grihu Adamovu, zač' on' nima ništar', ča bi negova na sem' sviti: zel' e od' boga i dlžan'e e bogu. Govoru i svršuju ovu sumnu, da od potrebe bi, da on' imê zadovolje učiniti, ki imiše svoje vlaš'ée i nikomure ne biše dlžan', i za to on' učini plno zadovolstvo. Treta sumna e, ka bi se mogla pitati k našemú nauku, e ovo, ako človik' ima prositi mašćen'è od gospodina boga nad onimi, ki su mu krivicu učinili? Na to ti odgovara božastvena¹ mud'rost' i di, ako imaš' uzrok' prositi

¹ Tom se riječju nastavlja opet a.

mašćenie od grihovъ, a to da budu oni ras'čineni, kako činaše kralъ Davidъ i ini sveti, govoru¹, da estъ dostoino prositi. Govorimъ ošće, da ti morešъ prositi mašćenie² od' krivice, ka ti e učinena, imiv'si uzrokъ prav'di, a to da bude greš'nikъ nakazanъ, a to hoćešъ zado-vole učiniti³ k pravdi, i ot toga ti morešъ prositi mašćen'ê od go-spodina boga i ne sagrišašъ. Govorimъ treto, da, ako ti⁴ prosišъ mašćen'ê za krivicu, ku si priêlъ, govorimъ⁵, da ti nimašъ prositi; ako bi prosilъ, ti semrt'no sagrišašъ. To estъ k tretomu delu od mu-drosti božastvene.

V sredu velu⁶.

V oni d'ni reče Isaiê: gospodine, k'to verova sluhu našemu? Isaiê⁷ na 40 terъ 3 kapitule knigъ svoihъ⁸.

Ove svete i posvećene besede esu rečene po Isaii proroku na 40 terъ 3 kapitule, ke⁹ reče v' kipi Isuhrstovi govoreć¹⁰: ês¹¹ sam tr-pelъ i prielъ¹² rane na teli moemъ¹³ i za va-s-amъ trpelъ i prielъ¹² vaše grihe vrhъ sebe. Govorimъ⁵, da estъ razluč'nost' od' zlobe do hudobe: zloba čini se proti gospodinu bogu, a to estъ, kada ti p'suešъ boga i nega svete. Govorimъ, da grihъ od' hudobe čini se proti iskrnemu, i kada ti činišъ to¹⁴, ti vazda sagrišašъ semrt'no¹⁵. Govorimъ, da gospodinъ bogъ trpi muku i semrtъ za naše grihe. I to estъ k proročastvu¹⁶.

Od' ovoga sveta i posvećena govoren'ê ljudi sega svita esu osv-aeni pred' božastvenu pravdu¹⁷ od' ednoga velika¹⁸ griha, ki prebiva na zemli, ki grih' se zove nemilosr'die, za ki grihъ božastvena pravda hoće odlučiti kaš'tigu na nihъ, ki čine tъ grihъ. I govori gospodinъ bogъ, da plkъ estъ nemilostivъ, tako nagalъ učiniti grihъ i zlo, i pobiêju se kako p'si meju soboju bez vsakoga milosrdiê i esu vele nemilostivi edanъ proti drugomu. Govori gospodinъ bogъ: ê vamъ obećuju, da oću poslati vrhъ vasъ srdъ moi velike, da bi voleli nigdarъ ne roeni biti, i oću vamъ tako učiniti, kako učinihъ sinu Edonovu, od' koga se č'te v knigahъ ot prav'de. Govori, da ta Edonъ imiše 7 sinovъ, meju kimi biše edanъ fotivъ. I umrv'si ta Edonъ ta sinъ baš'tar'do poide i sprosî gospodstvo i pregovori plkъ proseći,

¹ govorim'. ² mašćenie. ³ učiniti zado.ole. ⁴ nema: ti. ⁵ govoru. ⁶ ve-liku. ⁷ Isaiê prorok' govori na. ⁸ nema: knigъ svoihъ. ⁹ ke besede. ¹⁰ go-voreći. ¹¹ ê. ¹² priêl'. ¹³ na telo moe i za vas' sam'. ¹⁴ to činiš'. ¹⁵ smrtno sagrišaš'. ¹⁶ pridča (?). ¹⁷ pravdu božastvenu. ¹⁸ Ovdje je u ô istrgnut list.

da bi ga zvali i učinili svoga gospodina, govoreći: é samъ vašiъ i vašega grada, i toliko umi govoriti, da ga učiniše svoga gospodina. I kako pride v gospod'stvo i zauê e, pride toliko nemilostivъ, da učini umoriti vsiъ svoiъ bratъ, nere ed'noga nai man'shega ne umori, koga unese doika vanъ z gospod'stva. Vidiv'si toliko nemilosrdie gospodinъ bogъ raz'srdi se na nega i počeka, da ta ditiêъ pride velikъ, i kako bi velikъ, zapovida mu i reče: poi i popelai to malo ljudi, ke imaš', poi k' tvomu gradu i učini, da bude ub'eny tvoi bratъ i sa v'simi svoimi ljudi nožemъ, i edanъ velikъ delъ plka, i oêu učiniti, da vsaki tvoi bude moč'nii nere 20 terъ 5 oniъ. I tako poide ta ditiêъ i ubi onoga svoga brata i velikъ delъ oniъ ljudi onako, kako mu biše gospodinъ bogъ zapovidaъ, a to gospodinъ bogъ dopusti na toga človika za veliko nemilosrdie, ko onъ biše učinilъ brat'i svoei i inimъ ljudemъ. Govoru, da govore naši duktori, da ni grihъ, ki veêe kaš'tiga gospodinъ bogъ, nere ta grihъ od' nemilosrdiê. I za to govorimъ tebi, grišniče, da se čuvašъ toga griha od' nemilosrdiê, kako ne éъ biti nag'lo nakazanъ od' gospodina boga. Govorimъ ti bi mogal' pitati i reći: ča estъ to nemilosrdie? Na to ti od'govara božastvena mudrostъ i sveti Avgustinъ i di, da nemilosrdie estъ ed'na trp'kostъ srd'ca, ka oêe vazda zlo nemilosrd'no. Govorimъ, da nemilosrdie estъ proti dobru umin'ju¹.

Prva estъ priêznivostъ, druga estъ milostivostъ, treta estъ pravda. Govorimъ, da pravda priêznivostъ es'tъ umiti dob'ro od'lučiti i dobro ur'dinati one riči, ke ti imašъ činiti. Govorimъ, ako si ti duhov'ni gospodinъ ili teles'ni ili sudacъ, ki imašъ obarovati i činiti pravdu vsakomu i odlučevati družimъ, ako si otacъ od' obiteli, govorimъ, da imašъ urdinati tu milostivo i dobrovol'no i ne tii biti kako edanъ prasacъ div'i meju obitel'ju i primi vazda sredu, ako e onъ dostoêny ed'ne velike pokore, ne dai mu četveru, razmišlai tada vazda, kimъ načinomъ e učinilъ grihъ, ili koliko e bil' lèny ili priklonanъ učiniti grihъ. Govorimъ, da imašъ biti boleznivъ i dobarъ i milostivъ proti griš'niku. Govorimъ, da ne primešъ prevele, zač' e zla čudъ v nemilosrdie; ti paki ne priimlji premalo, zač' e mlač'no i zla čudъ. Govorimъ, da imašъ prieti sredu, začъ v sredi udrži se kripostъ od' dobra umin'ê. Govorimъ, ako tvoi sluga dostoêny estъ prieti ed'nu pokoru za 4 d'ni, dai mu ju za d'va. I tako govorimъ od' gospodina, ki ima biti ljubeznivъ i milostivъ, a ne nemilostivъ proti negovimъ podložnimъ; i tolikoe, ako si sudacъ, čini takoe, i tolikoe, ako si

¹ Ovdje je nešto ispaló.

otacъ od' obiteli, nauči i pokarai ljubeznivimъ zakonomъ tvoju obitelj, i ako tvoi sinъ estъ dostoěnъ tri šik'ce, ne dai mu ihъ 10 i ne tii biti nemilostivъ proti tvoei obiteli, kako čine mnogi, ki vap'ju vrhu nihъ i p'suju nihъ i govore nimъ dovole zla, i vide¹ e kako edanъ lavъ, s kimъ ni edanъ² ne more živiti v' hiši³, a činene'e negovo⁴ potrebn'o e da e čue placa, toliko kruto vap'e. I tolikoe govorimъ od' zalihъ ženъ, ke su kako z'mie êdovite, da ni⁵ mužъ ni sini ni h'ci⁶ ni junakъ ni divica ni suseda ni nigdorъ⁷ ne more š' nu živiti s miromъ; takove su mnoge⁸. Govorimъ tebi, ne čini tako, začъ ti esi z'vanъ i zvana nemilostivъ i nemilostiva proti svoei obiteli i proti iskrnemu tvomu⁹. Govorimъ, da budešъ ljubez'nivъ i milostivъ, ako oćъ imiti milostъ od' boga; ako ne budešъ milostivъ¹⁰, gospodinъ bogъ oće tebi biti nemilostivъ, kako si ti inimъ¹¹ nemilostivъ bilъ. Drugo dobro umen'e estъ milosrdie, ko ti imašъ imiti proti tvomu iskrnemu¹². Govorimъ, da ti imašъ imiti milosrdie proti tvomu iskrnemu pomog'ši¹³ mu v negovihъ potrebahъ, i da ti imašъ imiti priliku od' našega gospodina Isuhrsta, da onъ imi milosrdie proti narodu na gori: kada oni ne bihu jili¹⁴ tri d'ni, onъ nihъ nasiti petimi hlibi i d'vima ribama. Govorimъ pomog'ši ihъ v nihъ teškoći. Govorimъ, da vidiv'ši ti tvoga iskrnoga v teškoći ti mu imašъ pomoći, i ako toga ne učinišъ, ti nisi milostivъ i činišъ grihъ od nemilosrdie i nepom'ne. Govorimъ tada, da ne budi¹⁵ nemilostivъ tvomu iskrnemu, dapače budi milostivъ, ako oćešъ imiti milostъ od' gospodina boga. Treto dobro umin'e estъ pravda. Govorimъ¹⁶, da otijući činiti pravdu ti imašъ povratiti vsakomu¹⁷ ono, ča estъ negovo. Govorimъ, da, ako si ti gospodinъ ili obaritelj ili otacъ od obiteli, ti imašъ pokarati tvoihъ slugъ s pravdu, ka pravda ima dvoe razdelen'e. Prvi deļ estъ, diliti se ot' zla, drugi estъ činiti dobro. Govorimъ, ako¹⁸ tvoi sluga e dostoěnъ osuen'ê¹⁹ 5 sudini, ne osudi ga 10, i tako govorimъ od' inihъ riči. I ako tvoi sini i h'cere²⁰ dostoini sutъ 5 šikee, ne dai imъ ihъ 10, ako inako činišъ²¹, ti²² činišъ proti prav'di i²³ nisi milosrdъ. Govorimъ tebi, grišniče, ki imašъ nastoěti inimъ i karati nihъ, nastoi ihъ i karai nihъ²⁴ s milosrdiemъ i s ljub'vu²⁵ i s prav'du, i ne budi nemilostivъ, ako oćъ imiti milost' ot gospodina

¹ gledaju ih'. ² ne more ni edan'. ³ hiži. ⁴ nega. ⁵ ,ni' iz b. ⁶ hćere. ⁷ nigdore. ⁸ mnoge žene. ⁹ tvoemu iskrnemu. ¹⁰ nemilostiv'. ¹¹ nim' bil' nemilostiv'. ¹² nema od ovoga: iskrnemu do drugoga: iskrnemu. ¹³ i pomoći mu. ¹⁴ êli. ¹⁵ da nimaš' biti. ¹⁶ govoru. ¹⁷ nema: vsakomu. ¹⁸ ako e. ¹⁹ iz b: osuen'ê. ²⁰ ili hćeri. ²¹ učiniš'. ²² nema: ti. ²³ i esi nemilostiv'. ²⁴ ih'. ²⁵ ljubavu.

boga. Govorimъ, da gospodinъ bogъ estъ učinilъ zadovolie timъ trimъ ričamъ v negovi svetoj mucj. Prva bi¹ ljubavъ, a to bi, kada ga postavie na križъ, on' se obrati ka ot'cu i reče: ot'če, od'pusti ovimъ², ki me stave na križъ, začъ ne z'naju³, ča čine. Govorim', da to bi isplnena lubav' i dobrota i ošče drugoče bi isplneno umenie od' milosrdiē, a to bi, kada raz'boinikъ reče: o⁵ gospodine, spomeni se od mene nevolnoga grišnika v carstvê tvoemъ. A Isuhrstъ hoti pomoči negovi nevoli i reče: v istinu govoru⁶, da danasъ budeš⁷ sa mnoju v rai. Govorimъ treto, da Isukrstъ estъ isplnilъ umenie prav'de, a to bi kada dobrovol'no⁸ se postavi na križъ i na semrtъ hotijući zadovolno učiniti za naše grihe⁹. I po tomъ ti morešъ razmisliti¹⁰, koliko⁸ milosrdie namъ e pokazalъ našъ gospodinъ Isuhrstъ za naše grihi¹², da e onъ postavilъ svoje presveto telo na semr'tъ. Govoru i svršuju ovъ prvi delъ, da imašъ nasledovati gospodina našego¹³ Isuhrsta s ljub'vu¹⁴ i s milosrdiemъ i s pravdu i ne tii biti nemilostivъ sprotu¹⁵ tvoimъ podložnimъ¹⁶; ako tako učinišъ, gospodinъ bogъ¹⁷ se oče smilovati nad' tobomъ na vomъ sviti i na nomъ. I to e koliko k prvomu delu od' pravde¹⁸ božastvene.

Govoru v drugomъ delu, ki nasъ učj naiti milostъ od' boga¹⁹, ku milostъ ako ju²⁰ hočešъ imati²¹, učini tako, kako učini²² Isaiē prorokъ v' kipi Isukrstovi, ki govori: ē samъ povedenъ na semr'tъ kako ênacъ²³, ki se vede na zakolenie²⁴ i ništare²⁵ ne govori ni se tuži ni kriči²⁶; tako e učinilъ sinъ boži. Govorimъ ošče, da našъ gospodinъ Isuhrstъ proliē svoju kr'vъ vzveličenu 7 kratъ za našu ljubavъ, a to bi proti 7 semrt'nihъ grihovъ²⁷. Nai prvo bi, kada bi obrizanъ, a to bi proti ljubodijstvu. Drugo, kada proliē svoju krvъ, bi²⁸ vrti. Treto bi v hiši²⁹ u Kaiēpe. Četvrto bi v hiši²⁹ Pilatovi, kada ga okruniše³⁰. Peto³¹, kada pri stlpi³² biše. Šesto, kada³³ biše prib'eni³⁴ na križi nega svete ruke³⁵ i noge. Sed'mo bi, kada bi ranenъ sulicu v nega presveta rebra. Govorimъ tada tebi, griš'niče, da vidišъ³⁶, koliko kratъ estъ³⁷ našъ gospodinъ Isuhrstъ proliēlъ svoju zveličenu krvъ³⁸ za

¹ e. ² vsim'. ³ vide. ⁴ Od ovdje iz *b* do: I ošče. ⁵ nema: o. ⁶ govoru tebi. ⁷ budeš'. ⁸ 'dobrovolno' ima *b* iza: postavi. ⁹ grihi. ¹⁰ razumiti. ¹¹ koliko e. ¹² grihe. ¹³ našega. ¹⁴ ljubavu. ¹⁵ suprotiv'. ¹⁶ podložnikom'. ¹⁷ bog' ta. ¹⁸ pravdi. ¹⁹ gospodin' boga. ²⁰ nema: ju. ²¹ 'imati' iz *b*. ²² 'učini' iz *b* za: učj. ²³ agnac'. ²⁴ nema *b*: ki se vede na zakolenie. ²⁵ iza: ništare ima *a* suvišno: nisъ govorilъ, ki. ²⁶ vap'e. ²⁷ smrtnim' grihom'. ²⁸ to bi na vrti. ²⁹ hiži. ³⁰ okruniše ga. ³¹ peto bi. ³² stupi. ³³ nema: kada biše. ³⁴ prib'en'e (opako). ³⁵ sveti ruci i nozi. ³⁶ nema: da vidiš'. ³⁷ 'e' ima *b* ispred: poliēlъ. ³⁸ vazveličenu.

našu ljubavъ, i imašъ razmisliti, i ako budešъ razmišlалъ, blago tebi, zač' te e izbavilъ iz rukъ d'ěvlihbъ, i oćešъ biti dostoěnbъ pomilovan'ě na vomъ svitu¹ i na nomъ. I to estъ koliko k drugomu delu².

Govoru v tretomъ delu, ki nasъ uči mudrosti. Za to zamiri ov'di tri sum'ne³. Prva sum'na, ka bi se mogla pitati k našemu nauku, estъ ovo: ako plaća muke Isuhrstove⁴ estъ bez⁵ kon'ca, ili e konacъ imela⁶? Na to ti od'govara božastvena mudrostъ govoreći, da morešъ razmisliti tu plaću⁷ po d'va načina. Prvi načinъ, ki morešъ razmisliti, estъ koliko ka uzroku. Govoru, da⁸ mi razumišъ: ako razmiš'lašъ plaću gospodina našego⁹ Isuhrsta koliko k uzroku, kako bi pokora, ku učini gospodinъ¹⁰ Isuhrstъ, i negova dela¹¹, i negova muka, ku trpi za nas? Govorimъ¹², da to bi plaća skon'čana, začъ ta¹³ dela ne trpiše vazda, i za to biše skon'čana; da ako bi e ti raz'mišlal' koliko od' uzroka, a to estъ za ki uzrokъ onъ trpi toliko straš'nu muku¹⁴ i ina dela i trude, govorimъ¹², da¹⁵ za tъ konacъ bi plaća brez' kon'ca, i za to ot' potribi biše, da bi bilъ edanъ, ki bi kon'ca¹⁶ ne imelъ, platiti ta dlгъ našega ot'ca Adama. Govorimъ sada¹⁷ i svršuju ovu sum'nju, da plaća gospodina našego Isuhrsta bi prez' kon'ca, i to bi koliko od' uzroka¹⁸. Druga sum'na, ka bi se mogla pitati, estъ ovo, ki bi veći grihbъ, ali¹⁹ onъ, ki učini Adamъ, ili²⁰ ki učiniše Židove, ki Isuhrsta ubiše, ili onъ Ijudinъ, ki proda Isuhrsta nekrivoga²¹? Na to ti od'govara božastvena mudrostъ i di, da ot' potribe estъ tebi razmiš'lati te grihe po tri načine. Prvo estъ koliko k²² opěini, a to bi grihbъ Adamovъ, ki skvrni²³ vsako stvoren'e sagrišiv'si onъ²⁴, i to bi grihbъ od' superbie. Drugi grihbъ estъ koliko k²² opěini, a ta grihbъ bi onъ židovski, ki²⁵ učiniše, kada umoriše Isuhrsta, i to bi grihbъ od' nerazuma, da oni ne poz'naše, da e onъ sinъ boži; ako bi ga bili poz'nali, ne bi ga bili za ni edanъ uzrokъ umorili, i to bi po svetlosti naturaloi, da ga oni ne poz'naše. Treti načinъ e griha koliko k dostoinosti, a to bi grihbъ Ijudinъ, ki bi učinelъ po navlaš'noi šegi. Govorimъ, da onъ znaěše³⁶, da e³⁷ predaš pravadnu²⁸ krvъ. Za to govorimъ hotejući svršiti, da grihbъ Ijudinъ bi²⁹ nai veći, začъ Isuhrstъ bi³⁰ i estъ vridanъ veće³¹ nere vse stvoren'e sega svita. Računъ estъ, da koliko grihbъ estъ učinelъ proti

¹ sviti. ² b dodaje: od mudrosti (opako) božie. ³ b ima ovdje: k našemu nauku. ⁴ Isuhrstove muke. ⁵ bes. ⁶ imela konac'. ⁷ muku. ⁸ a to da. ⁹ našega. ¹⁰ gospodin' naš'. ¹¹ nema: negova dela. ¹² govoru. ¹³ nema: ta. ¹⁴ toliku muku i straš'nu. ¹⁵ tada da ta konac'. ¹⁶ konac'. ¹⁷ tada. ¹⁸ ka uzroku. ¹⁹ ili. ²⁰ Od ovdje nema b do: ili onъ Ijudinъ. ²¹ nekriva. ²² ka. ²³ oskvrni. ²⁴ kada on' sagriši. ²⁵ ki oni. ²⁶ ne znaše. ²⁷ bi. ²⁸ pravdenu. ²⁹ e. ³⁰ biše. ³¹ veće vridan'.

človiku dostoinu, toliko e veći grihъ i za to Ijudinъ bi nai¹ veći grihъ. Treta sumna, ka bi se mogla pitati, estъ ovo: ki estъ veće nemilostivъ, stari ali² mladi? Na to od'govara božastvena mudrostъ i di, da mladi estъ veće nemilostivъ. Računъ estъ, da ni kušalъ toliko³ svita koliko stari i za to, začъ estъ veće stari⁴ kušalъ nevole nere mladi, onъ verue brže teškoći iskrnega⁵ s pomilovan'emъ. Govorimъ⁶ da mladi ni kušalъ teškoće toliko⁷, koliko stari, i za to e veće nemilostivъ. I to e tretí delъ od mudrosti božie.

V četvrtakъ veliki.

Vshaêjućimъ⁸ se vamъ v kupъ ere⁹
nistъ vamъ gospodne vičere êsti. Pa-
valъ apostolъ k¹⁰ Koren'tiomъ.

Ove svete i posvećene besede rečene esu¹¹ po svetomъ Pavli apostoli, pisane k¹² onimъ¹³ s Korentie na kapituli 11 govoreći¹⁴: brat'ê i sini moi v' Hristê, ê vasъ prosimъ vele ljub'veno, da budete vele snaž'ni i trez'vi v pici, pravi i čisti od' zalihъ éudi i grihovъ. Kada se vi pričestujete¹⁵, raspitaite vi dobro vašu kun'shen'ciju, ako e prava i čis'ta, da ne bude imala¹⁶ ni ed'no ugrizenie od' griha¹⁷. A to govoraše sveti Pavalъ, začъ oni¹⁸ imihu ed'nu čud'nu misalъ. Govorahu oni, da Isuhrstъ biše pričestilъ svoje apostole po vičeri, i tako činahu oni i v'nogo¹⁹ kratъ bihu p'êni i tako pričešćevahu se²⁰ s malimъ strahomъ i s malimъ divicionomъ. I²¹ za to apostolъ kara nihъ i nasъ i učí govoreći: brat'ê²² i sini moi, prosimъ²³, da budete trez'vi i čisti²⁴ od' éden'ê²⁵.

Od' ovoga sveta i posvećena govoren'ê plkъ sega svita estъ osvaenъ pred' prav'du božastvenu od' ed'noga velika griha, ki grih' se zove nepočten'e²⁶ i malъ divicionъ k'²⁷ sakramentomъ svete matere crkve, i za²⁸ tъ grihъ božastvena prav'da oće dati veliku kaš'tigu onimъ,

¹ iz b: nai. ² ili. ³ toliko kušal'. ⁴ stari veće. ⁵ iskrnemu teškoći negovi. ⁶ govoru. ⁷ toliko teškoće. ⁸ shodećim'. ⁹ eriê (opako). ¹⁰ ka Koren'tiom' govori na 11 kapituli. ¹¹ esu rečene. ¹² ka. ¹³ a ima nekakvu kvaku iza: onim', a nastavlja: s Korentie kapituli, b ima: ka onim' s korentie kapituli. ¹⁴ To je 1 cor. 11, 20. ¹⁵ pričešćujete telu Isuhrstovu i razsudite vi dobro vašu kun'shen'ciju. ¹⁶ imela. ¹⁷ grihov'. ¹⁸ nema: oni. ¹⁹ mnogo. ²⁰ se pričešćevahu. ²¹ Od ovdje b nema do: govoreći. ²² brat'ê moê. ²³ prosim' vas'. ²⁴ vele čisti i trizvi. ²⁵ i pitiê i od' grihov', kada se pričišćujete. ²⁶ nepočtovan'e. ²⁷ od' sakaramen'tov'. ²⁸ za to pravda božastvena oće dati kaš'tigu veliku.

ki¹ budu činili ta grih'. I za to govori gospodinъ bogъ: oću učiniti nim'², kako učinihъ plku židovskomu za malъ divicionъ i za malo počtovan'e, ko oni činahu proti moimъ žrtvamъ, čineći oni³ idole i slaveći i ne imjući diviciona, ni⁴ počtjući moju žrtvu⁵. Govori gospodinъ⁶: oću učiniti tomu plku, kako učinihъ onomu⁷, ki učiniše tel'ca i slaviše ga, a mene slaviše malo, oću nimъ poslati nakazan'e veliko srdomъ⁸ moimъ, i tako oću učiniti plku krst'enskomu za malъ divicionъ i počten'e, ko oni učiniše proti svetimъ žrtvamъ moimъ i proti momu presvetomu sinu⁹ Isuhrstu. Govorimъ, ti bi mogalъ reći: od'kudъ¹⁰ ishaê ta neposluhъ i¹¹ malъ divicionъ? Na to ti od'govara sveti Avgustinъ i di, da nai priê estъ tebi tribi¹² znati mudrostъ i znan'e i umen'e. Govorimъ, da mudrostъ estъ poz'nati riči, ke su vani sebê¹³, kako e z'nati zvezde i planite i ine riči, ke su naturale, kako esu štrologi, likari, sud'ci, ki hode po računi i po putu¹⁴ ot' nature, govorimъ, da vse te riči esu z'vane mudrostъ, ka mudrostъ¹⁵ estъ prez' soli¹⁶. Govorimъ, da mudrostъ sega svita estъ manenostъ proti mudrosti, ka te čini poznati gospodina¹⁷ boga i tvoju¹⁸ koris'tъ. Govorimъ, da z'nan'e te¹⁹ čini poznati tvoju koris'tъ, a to estъ, ot' česa si roenъ i v komъ mesti si bilъ, dokle te e tvoê mati rodila. Govorimъ ošće, da činiš²⁰ poz'nati tvoe grihi²¹, ispitati tvoju kon'sen'ciju²², i poz'nati gospodina boga tvoga²³ za svoga stvoritela, ki te e stvorilъ na svoju priliku i čini²⁴ te poz'nati za tvoga gospodina i za tvoga spasitela i obaritela. Govorimъ²⁵, ako budeš imelъ v sebi to poznan'e riči²⁶, ke su rečene zgora, ti se ne êz²⁷ nigdare vzdvi-g'nuti²⁸ v ohol'stvo. Govoru²⁹, da od' te³⁰ mudrosti sega svita prihâe se³¹ v ohol'stvo segasvič'no, ko ti čini zlo, namražue³² ti sakramen'ti³³ svete matere crik've, i v'padaš, da ne budeš imiti divicione nied'ne³⁴ ni poklonen'ê i nied'no obslužen'e³⁵ ne činiš i ne ćeš' se pričestiti edanъ tratъ čerez leto, kako zapovida sveta mati³⁶ crikavъ³⁷, i pogrjuješ nee³⁸ zapovedi i špotas' se nimi, i ako se pričešćueš³⁹, to činiš na veliki četvrtakъ. Govorimъ, da⁴⁰ dobro činiš, govorimъ⁴¹, ako se ne pričestiš na vazamъ, da ne činiš za-

¹ iz b: ,ki budu činili ta grih'. ² iz b: nim'. ³ nema: oni. ⁴ i ne. ⁵ crikav'. ⁶ gospodin' bog'. ⁷ onim'. ⁸ sa srdom'. ⁹ sinu presvetomu. ¹⁰ kuda. ¹¹ ili. ¹² nema: tribi, nego samo: poznati. ¹³ i sebe. ¹⁴ puti. ¹⁵ nema: mudrostъ. ¹⁶ pre-s-oli. ¹⁷ nema: gospodina. ¹⁸ nema: tvoju. ¹⁹ tebe. ²⁰ češi. ²¹ grihe. ²² kušen'ciju. ²³ tvoga. ²⁴ učini ti. ²⁵ govoru. ²⁶ tih' riči. ²⁷ ne ćeš' (ćec'). ²⁸ vazdvignuti v oholost'. ²⁹ govorim'. ³⁰ ote. ³¹ ,se' iz b, gdje ima: se v oholost' svitnu. ³² umražue. ³³ sakaramen'ti. ³⁴ diviciona niednoga. ³⁵ ni ednoga obslužen'ê. ³⁶ nema: mati. ³⁷ crkva. ³⁸ ne. ³⁹ pričestiš' (-tit' za-tiš'). ⁴⁰ nema: da. ⁴¹ nema: govorimъ, nego: da.

dovole svete matere crik've¹, začь ona² ti zapovida, da se pričestišь³ na vazamь. Računь estь, da⁴ onь danь estь divotii od' inihь d'ni, i za to⁵ zač' va tь danь skrsnu⁶ Isuhrstь od' semr'ti na⁷ život', i tako va tь danь mi imamo prieti⁸ nega presveto telo po milosti, ku namь oće darovati na vomь svitu⁹ a slavu na nomь. Govorimь, da ta presveti sakramen'tь¹⁰ tela Hristova bi priminenь v hlebь po priliki Mel'hisedeka i Abrama¹¹, ki Mel'hisedekь bi erěi. Ošće ta sakramen'tь¹⁰ more se priminiti k' man'ni, ki biše v' škriini zakona. I ošće v' ên'ci pečeni, ki¹³ iz'ji¹⁴ Isuhrstь sa učeniki¹⁵ veli četvrtakь. I zamiri, da imamo¹⁶ tri piće jisti. Prva estь telesna, a to estь hlebь, ki se ji vsaki danь, ki hlebь nauči nasь prositi gospodinь našь Isuhrstь v¹⁷ očenaši govoreći¹⁸: hlebь našь vsedan'ni¹⁹ dai nam' i²⁰ danasь. Zamiri, da govori: hlebь našь, a to se ima razumiti, da imaši²¹ jisti²² hlebь tvoe fatigue i tvoga truda pravago²³. Govori ošće Davidь v psalme: blaženь esi²⁴, ki êsi hlebь truda ruku tvoeju. Blažena i blažena oće biti tvoê obitelь²⁵. Govorimь tada tebi, tate, raz'boiniče, ožurniče²⁶, krivi sud'če i tržče²⁷, ki živešь trudomь i krviju ubozihь ljudi sirotь i vdovicь i ine vrsti ljudi. O²⁸ meštre, ki hinišь v' kupovan'i i v prodavan'i²⁹ tvoga iskrnega. I tako govorimь od' vsakoga inoga človika, ki hini svoga iskrnega prikь računa. Govorimь, da ne jišь hlebь³⁰, kada činišь to prokletstvo, da jišь ti hlebь žalost'ni³¹, a to estь hlebь ubogoga, ki ti oće zlo tek'nuti telu i duši t'voei³². Drugi hlebь, ki mi imamo jisti, estь hlebь duhovni. Ot toga hleba govori Isuhrstь po svetomь Matii, kada onь od'govori d'êvlu³³: človikь ne žive samo o ed'nom hlebi, na o vsakoi riči, ka ishodi iz ust' božihь³⁴. Zamiri, da človikь estь ukriplenь³⁵ d'vima naturama, a to estь dušu i telomь. Telo žive hlebomь³⁶ i inimi ričami, ke su ugod'ne telu, a duša žive besedu, ka ishodi iz' ustь božihь. Treta pića estь posvećena, a to estь presveto telo Isuhrstovo, ko ti³⁷ okreplje dušu i telo i obarue te od' mnogihь zlihь ćudi i

¹ samo: svetoj crikvi. ² nema: ona. ³ imaš' pričestiti. ⁴ da e on' dan' veće devotii. ⁵ b nema: za to, a a nema: zač'. ⁶ vaskrse gospodin' naš'. ⁷ v. ⁸ priěti. ⁹ sviti i na nom' slavu. ¹⁰ sakrament' tala Isuhrstova. ¹¹ Abraama. ¹² sakramen't'. ¹³ koga. ¹⁴ iz'i. ¹⁵ sa učeniki svoimi na veliki četvrtak'. ¹⁶ ima. ¹⁷ va. ¹⁸ govoreći ot'če naš'. ¹⁹ vsegdan'ni. ²⁰ ga. ²¹ imaš'. ²² esti. ²³ pravoga. ²⁴ est' ti ki eši. ²⁵ tvoê obitil' oće biti. ²⁶ nema: ožurniče. ²⁷ tržče. ²⁸ o ožurniče i meštre. ²⁹ v kupovan'e i v prodan'e. ³⁰ hliba. ³¹ žalostni, kada ti jiš' hlib', ki te oće, a nema: a to estь hlebь ubogoga. ³² duši i telu tvomu. ³³ d'êvlu rekući. ³⁴ iza ove riječi ima a što malo niže opetuje: Treta pića itd. Kolunić je prepisujući zalutao, opazio griješku, ali zaboravio precrtati. ³⁵ ukripleće. ³⁶ kruhom' i inimi ričmi (a pred kruhom ima: grihom'). ³⁷ tebi.

grihovъ priêm'shi e s pravimъ divicionomъ i plačúci se v'sihъ¹ svojihъ² grihovъ, ke si učinilъ, semrtnihъ i prihod'nihъ i poseženihъ i učinilъ čud'nihъ s misal'ju³ čuvati se po⁴ vséi tvoei moći i s misal'ju zadovolje učiniti onoi pokori, ka ti e dana po tvoemъ ispoved'nici, ali⁵ ako imaš blaga ljuckoga, vrati e, ako moreš; ako li ga⁶ ne vratiš, oće ti zlo teknuti. Ako bi bilo, da e⁷ nimaš čimъ vratiti, imei⁸ misalъ tvrdu, da e oćeš vratiti, ako pride vreme, da budeš imelъ čimъ vratiti, i ako nimaš te misli stanovite, oće ti zlo teknuti. I imijući te tri riči: žalujući grihovъ, ke si učinilъ, i imijući⁹ tvrdu misalъ vratiti, i imijući misalъ veće ne učiniti¹⁰, i zadovolje učiniti, poi slobod'no i z divicionomъ prečesti¹¹ se v danъ vskrešen'ê gospodina našego Isuhrsta, začъ va¹² nъ danъ svetago skrseniê Isuhrsta bi učineno vse stvoren'e, i bi roenъ va tъ danъ i skrse¹³ od' mrtvihъ i duha svetago posla; za to onъ danъ estъ divotii¹⁴, i veću slavu čini sveta mati crikavъ¹⁵ i veći¹⁶ oficii, i prihâešъ uživati veće¹⁷ onoga dobra, budući pričeešenъ onъ danъ. A to est' k prvomu delu, ki¹⁸ nasъ učí, da bismo mi s većimъ¹⁹ divicionomъ počtovali sveti²⁰ sekramen'ti Isuhrstovi²¹ i nega presveto telo.

Govoru v drugomъ delu, ki nasъ učí naiti milostъ od' boga²². Govoru, da esu mnozi, ki govore: ja se ne ću pričestiti, začъ ne mogu imiti diviciona ni ed'noga. Na²³ to odgovoram' ti, da se imaš silovati, da budeš imelъ divicionъ, i ako si žalostanъ tvoihъ grihovъ, zadovolje t' e²⁴, kada se oć²⁵ pričestiti s pravu tvoju misal'ju, ne učiniti ga veće (i) vsu tvoju moć'ju i misal'ju zadovolje učiniti²⁶, kako e rečeno zgora. Govorimъ²⁷, da ne otijući se ti pričestiti ti činiš čet'vero zlo²⁸. Prvo estъ, da pogr'jueš boga; drugo estъ, da ti²⁹ ne ob'služueš nega svete zapovedi i činiš proti nemu³⁰. Treto estъ, da razbičiš zapovedъ svete matere crik've i ostaeš v semrtnomъ grihu, ako bi se premъ ispovidalъ a ne otil' se pričestiti. Četvrto zlo, ko ti činiš, e, da se staviš v ruke d'êvle. Govorimъ²⁷ prvo, da pogr'jueš boga, a to estъ, da Isuhrstъ reče na vičeri: primite i êdite, ovo estъ telo moe, ko vamъ ostavljamъ i vsimъ ver'nimъ krst'ê-

¹ ti. ² svojih' semrtnih' grihov' i prihodnih' i poseženih'. ³ s mi(s)l'ju. ⁴ nai prvo po vsu tvoju moć'. ⁵ ili. ⁶ e. ⁷ ga. ⁸ od ovdje nema do: ako. ⁹ nema do drugoga: imijući. ¹⁰ učiniti ga. ¹¹ pričestiti v dan'. ¹² v dan' on' vskrseniê gospodina Isuhrsta. ¹³ vskrse. ¹⁴ divotnie. ¹⁵ crikva. ¹⁶ nema: veći. ¹⁷ nema: veće. ¹⁸ v kom'. ¹⁹ vek'siim'. ²⁰ svete sakramen'ti. ²¹ Isuhrstove. ²² gospodina boga. ²³ ,na' iz b za: za u a. ²⁴ ti e. ²⁵ oćeš'. ²⁶ nema: vsu tvoju moć'ju i misal'ju zadovolje učiniti. ²⁷ govoru. ²⁸ veliko zlo. ²⁹ nema: ti. ³⁰ nema: i činiš' proti nemu.

nomъ v spominanie muki moee. I po ta načinъ ti pogr'juešъ gospo-
dina našego¹ Isuhrsta ne priemljući nega presvetoga tela². Govorimъ,
da³ ti pogr'juešъ gospodina boga v negovoi⁴ svetoj zapovedi, kadī onъ
reče svoimъ učēnikomъ v kipi svega stvoren'ê i vsihъ vêr'nihъ krst'ênъ:
prite i êdite, ovo estъ telo moe, i ki ne bude jilъ⁵ moga tela, ta
umretъ⁶ v⁷ veki, a ki bude jilъ⁵ telo moe, ta živъ⁸ bude v veki.
Govorimъ, treto činišъ⁹ proti zapovedi svete matere crik've, ka ti
zapovida pod' penu proklet'stva, da se imašъ pričestiti nai mane ed'-
nučъ¹⁰ v leti, a to estъ na samъ vazamъ, kako estъ rečeno zgora¹¹,
a to estъ v prvomъ delu¹² z divicionomъ, i ako ne činišъ to¹³, ti se
stavišъ v ruke d'êvle, i onъ ima veliku moć vrbhъ tebê. Govorimъ¹⁴
ošče tebi, griš'niče, koliko zlo činišъ i v' kolike¹⁵ perikuli stavišъ ne
hoteći se pričestiti nai mane edanъ tratъ ob¹⁶ leto, kako zapovida
sveta mati crikavъ¹⁷. Govorimъ¹⁴, da onъ, ki se ispovi i pričesti
s divicionomъ, nima poginuti v¹⁸ veki. To¹⁹ estъ rečeno v drugomъ
delu, ki našъ učī naiti milostъ božastvenu.

Govoru v tretomъ delu, ki našъ učī mudrosti, govoru, da zamirišъ
ov'di peteru sum'nju k našemu nauku. Prva sumna, ka bi se mog'la
pitati²⁰, estъ ovo: da ako sustan'ciê hleba, ki se posvećue²¹, e li
telo Hrstovo²², i ako se preminue v istinu²³ v telo sina božie? Na
to ti od'govara božastvena mudrostъ i di, da e. Računъ estъ, da
imašъ z'nati²⁴, da ni nai mana moć gospodina boga, ku e dalъ
naturi. Ti vidišъ naturu premenujuć' ²⁵ se od' ed'noga stan'ê na drugo,
kako estъ slastъ zem'le, ka se prominue vino²⁶ i va ine riči, kako
ti vidišъ v'saki danъ v²⁷ p'šenicu v²⁷ žito i v²⁷ sadъ razluč'ni edanъ
od' drugoga. Ošče ti vidišъ hlebъ²⁸, ki jišъ, da se prominue v' telo
i v' krvъ²⁹: I tako ta hlebъ posvećeni prominue se v³⁰ istinu v telo
Isuhrstovo, a ne prominue se Isuhrstъ v ta hlebъ i vino, i mi, kada
ga jimo, mi se prominuemo v' nega po milosti. Primi priliku: vidišъ,
da hlebъ, ki mi jimo, priminue se v' naše meso, a ne prominue³¹
se naše meso v hlebъ. Govorimъ, da sustan'ciê hleba priminue³² se
v istinu v telo sina božie. Druga sum'na, ka bi se mog'la pitati k na-
šemu nauku, estъ ovo: po ki načinъ more³³ to toliko sveto telo stat

¹ našega. ² tele. ³ ošče da. ⁴ nega. ⁵ êl' tala moga. ⁶ umre. ⁷ va
viki. ⁸ živet' va viki. ⁹ da činiš'. ¹⁰ edno krat'. ¹¹ zgora rečeno. ¹² deli.
¹³ nema: to. ¹⁴ govoru. ¹⁵ koliki. ¹⁶ na. ¹⁷ crikva. ¹⁸ va. ¹⁹ i to e koliko
k drugomu delu od' milosti božie. ²⁰ k našemu nauku. ²¹ ki posvećue se.
²² Isuhrstovo. ²³ va istin'no telo. ²⁴ nema: da imašъ znati. ²⁵ priminujući
se. ²⁶ va vino. ²⁷ nema: v. ²⁸ da hlib'. ²⁹ krv' našu. ³⁰ va istin'no telo.
³¹ preminue. ³² prominue se va istin'no telo. ³³ more stati.

v toliki mali oš'tii? Na to ti od'govara božastvena mudrost' i di, da imaš nai priê¹ zamiriti mnoge riči i oćeš imiti ono, ča pitaš². Nai priê razmišlai dušu našu, ka est' veća od tela ter e v' teli i va vsih udeh³. Primi priliku od' zrcala, da v' mali deli⁴ ti oćeš viditi v'nutri tvoi obraz⁵; razbi e na kusi, ti oćeš viditi va v'sakom kusi tvoi obraz. Ošće razmisli, da zinica oka, ka est' toliko mala, razgleda edan turan, ki e toliko velik. Govorim tada, da kada te dobrote esu v tih ričah, koliko veće sut⁶ v' moći⁷ božiei. Za to telo Isuhrstovo more biti i stati va onoi oštii onako kako est' vola negova. Treta sum'na e, ka bi se mogla pitati k našemu nauku⁸, est' ovo: ako telo Hrstovo pride tudie svršiv'ši besede⁹ va nu oš'tiju, ili prie? Na to ti od'govara božastvena mudrost' i di, da od toga se nimaš čuvati, zač' gospodin bog est' va vsakom mêt'i, i ti vidiš ovo¹⁰, da i misal tvoê v' ed'nom mag'nen'i¹¹ oka g're od' stačuna do hiše¹² tvoe i od' ed'noga grada do drugoga. Pomisli ošće na moć viden'ê oka tvoga, da gre v' ed'nom mag'nen'i do¹³ zvezd nebeskih, i tako misal tvoê tudie da¹⁴ poide onamo, kamo ti oćeš. Govorim tako, da Isuhrst pride¹⁵ v' ednom mag'noven'i va nu oš'tiju i va vse ine. Zamiri¹⁶, da sveti Ambroz bi viden v' ednom mag'nen'i v Milani i v Raveni, kada sveti Severii¹⁷ um'ri. Govorim tada, da v'nozi duktori sveti¹⁸ esu rekli, da svršeni bivši¹⁹ besede od' redovnika tudie da se obrati ona ošt'ie v telo Isuhrstovo istin'no. Četvrta sum'na, ka bi se mogla pitati k' našemu nauku, est' ovo, da ako Isuhrst est' sam va noi²⁰ ošt'ii koliko telom, ali e on sa vsim božastvom? Račun est' tomu, zač' te to²¹ pitam, zač' vidim, da sveta mati crikav poč'tue blagdan svetago tela Isuhrstova od' sebê, a²² svetago duha od' sebê, a svete troice od' sebê. Na to ti od'govara božastvena mudrost' i di, da v ošt'ii posvećenim načinom est' vse božastvo sa vsim knež'stvom²³. Govorim, da v²⁴ ošt'ii posvećenoi est' telo i krv Isuhrsta i božastvo est' tovarištveno²⁵ na vkup i za to ti²⁶ govorim, da, kada ti vidiš onu oš'tiju presvetu, ti noi se imaš klanati i slaviti ju, a ne moliti²⁷ on trāt za ni ednu dušu ni za nikogare²⁸ dokli se dviže, i tolikoi kalež, v kom' e krv Hrstova, i kada e d'vig'nut²⁹ i postavlen

¹ nema: nai priê. ² od ovdje nema do: od tela. ³ udih'. ⁴ ,deli' iz b. ⁵ obraz' lutri. ⁶ esu. ⁷ v milosti. ⁸ nema: k našemu nauku. ⁹ besedu. ¹⁰ to. ¹¹ magnoven'i. ¹² hiže. ¹³ nutar' do. ¹⁴ nema do. ¹⁵ ,pride' iz b. ¹⁶ govorim' i zamiri, da sveti Ambroz' v ednom magnoven'i oka bē viden'. ¹⁷ Selverii. ¹⁸ nema: sveti. ¹⁹ ,biv'šič' iz b. ²⁰ onoi. ²¹ tomu. ²² od ovdje nema do: na to ti. ²³ knežastvom'. ²⁴ va. ²⁵ tovarištveno. ²⁶ nema: ti. ²⁷ moliti se. ²⁸ 'nikogar'. ²⁹ dvignuto i doli postavleno.

doli, ti moreš moliti za koga hoće. Govorim i svršuju ovu sum'nju, ka e va tom sakramen'ti¹, da e telo i krv sa vsim božastvom stovarišteno. Peta sum'na, ka bi se mogla pitati, est' ovo: e li se Isuhrst' pričestil' na veli² četvrtak onako kako učini negove učenički³? Na to ti od'govara božastvena mudrost' i di, da e. Da ti bi mogal' reći: ka potreba biše, da bi se pričestil' Isuhrst', zač' pričeešenie est' od'lučeno za kaēnie i za ot'pušēenie grihov semrtnih, a Isuhrst' ne imiše korene⁴ od' ni ednoga griha, tada ne biše ot' potrebe nemu pričestiti se⁵? Na to ti od'govaram, da ti istinu govoriš, da on ne učini ni ed'noga griha, a da mi razumiš, da obrezan'e bi od'lučeno po gospodini bozi za pokaēn'e⁶ grihov' začetih', a Isuhrst' nigdare ne učini griha začetoga, da ništare mane on' li bi obrezan', zač' se hote. Govoru i svršuju ov' tretí del', da Isuhrst' hotē se pričestiti za naš' nauk', i ča e koli učinil' na sem' sviti, on' učinil' v naš' nauk'. Za to, griš'niče, imaš' se silovati isplniti zapovidi božie i svete matere crikve. I to e koliko k tretomu delu.

Na veli petak'.

Obidu mé p'si mnozi i saēm' zlobiv' obsēde me. David' na 20 psl.⁷

Ove svete i posvećene besede esu rečene po nom' velikom' proroki Davidi na 20 psalam' negovih' knjig' govoreći v kipi Isuhrstovi. Ovi nečisti i zali Židove esu uokolu mene stali kako p'si i esu činili s'vet' nečistivi protivu mani i paki esu prigvozдили ruci i nozi moi staveći me na križ' i toliko su me pritegnuli, da vse moe kosti mogli bi pročtati, i paki oni razgledaše me i pomisliše o m'ni i moe sviti razdeliše meju sobu mećući žrib'. Zamiri, da ta muka gospodina našega Isuhrsta bi priminena vana (?) veliko viden'e Daniela proroka na 4 kapituli. Govori, da vidi ed'no drivo, ko biše vsaeno po sridi zem'le i pod' timi kitami prebivahu vsi zvirí zemaľski i ptice nebes'ke. Govorim', da to drivo znamenovaše križ' gospodina našega Isuhrsta i znamenue ono rečenie Pav'la apostola, da lubav', ku nosi Isuhrst', bē široka i dlga i visoka i gluboka. Zamiri, da, ča reče Paval', sklada se z Danielom', da naš' gospodin' Isuhrst' pokaza nam' v negovi presvetoi mucí veliku i široku i visoku i gluboku lubav', ku on' imē k svomu stvoren'ju. Govorim', da ljubav', ku on'

¹ sakramenti. ² veliki. ³ učenički negovi. ⁴ korenē. ⁵ se pričestiti.

⁶ Ovdje su iz *a* istrgnuta dva lista: istrgnuto je iz *b*. ⁷ To je psl. 21, 17.

imê k nam', bê gluboka po umilen'stvu. Kako to isto govoru, on' v svoem' evanjelii govori: naučite se od' mene, ere krotak' esam' i smiren' srcem', i tako budite i vi i očete naiti odpočivan'e dušam' vašim'. Ošće ta ljubav' toliko bê umilena, kada umi noge učenicom' svojim', ča bi znamenanie velika umilenstva. Govorim' ošće, da ta ljubav' Isuhrsta bi visoka. Kako e isto, govori on' sam' v evanjelii. Veću ljubav' ne more imiti človik', nere postaviti se na smrt' za spasenie tvoga iskrnega, i to učini gospodin' naš' Isuhrst', da se on' postavi na smrt' za s'pasenie naše. Govorim' tretu, da ta ljubav' bi široka po milosrdiju. Kako e to isto, govori Isuhrst' v evanjeli: milosrdiju oču, da ne žrtvi. Govoru ošće, da ta ljubav' bi dlga zavolju strplen'ê i dokonan'ê. Kako e to isto, govori Isuhrst' v evanjeli: ki bude imel' strplen'e i dokonan'e do kon'ca, spasen' budet'; i za to govori, da mi grišnici imamo boga lubit', zač' e on' nas' lubil'. Govorim' ošće, da gospodin' naš' Isuhrst' v svoi svetoj muci otvoril' e nam' 5 studenac', ki nas' umivaju i očišćuju od naših' grihov' i dae nam' vode svoje milosti zadovoluo, i ti studen'ci esu nega presvete rane, od kih' izide toliko moćnim' zakonom' nega presveta krv' vazveličena, da mu e ne osta ni kapla. A to bi zavolju velike lub've negove, ku nam' hotiše. Govorim', da, budući učinil' večeru gospodin' naš' Isuhrst' učenicom' svojim' i umi nozi ih' i pričesti ih': a neverni Ijuda ide ka arhierêom', i da im' znamenie rekući: moi meštar' e šal' va vrt' i vi pošlite sa m'nu vaše sluge i koga ê celuju, êmite ga i popelaite ga otainim' zakonom'. I tako učini i prie 30 piniz' od' erii prodavi našega gospodina Isuhrsta, i to bi prilika od Osipa, kada ga prodaše brat'ê negova onim' Iz'mailitom', i oni ga popelaše v' Ejupat'. Da budući êt' gospodin' naš' Isuhrst' od onih' nečistih' Židov', oni ga popelaše v grad', i kada biše blizu ed'nomu potoč'cu, poteg'nuše za n' konop', ki mu biše postavili na grlo, tako moć'no, da se on' pade va n' potok' i napi se edno malo one vode, i popelaše ga v grad'. Govorim', tada se ispl'ni rečenoe proroka Davida, ki reče: is potoka na puti p'et'. I za to iz'nese glavu i v'stavi se od one vode i popelaše ga v grad' i pridoše v dom' An'nin' i on'di bi ispitan' i b'en', kako da bi bil' zločinac', i popljuvan' i p'sovan' i pogreben'. Govoru, da, budući se otdilili pridoše v dom' Kaëfi, i on'di bi bien' vele moć'no poli s(t)lpa, i paki ga popelaše v dom' Pilatov' i ovadiše, da se on' čini kral' židovski, i paki bi on'di bien' vele moć'no pri stupi. I govori sveti Brnardo, da udorei¹,

¹ udi ruci, *opako*.

ke imê dobri Isuhrst' v hiži Pilatovi i Kačpovi, bi ih' čislom' 6 tisući ter' 6 sat' ter' 60 ter' 6 a tisuće bi ubodac' od' trnove krune, ki vsi glavu nega i kožu i kos'ti dari do možên¹. Ošée bi obličien' v purpurnu rizu špotajući se nim' i biêhu ga trstiju po glavi i govorahu: zdrav', kralu židov'ski! Slišėci Pilat', da biše bil' z Galilie, posla ga ka Irudu, ki biše on' trat' prišal' v' Erusolim', i kada bi pred' Irudom', on' ga pitaše od' m'nogih' pričī², ke on' želiše viditi od' nega, a Isuhrst' mu nigdare ne od'govori. I tada bi isplneno ono proročastvo Davida proroka, ko on' reče na 30 ter' 7 psalam': az' êko gluh' ne slišah' i kako nim' ne otrvze³ ust' svoih' ni k nedinomu reči, ke na me govorahu i ki me potirahu. I ta(da) vidiv' to Irud' obleče ga v' ednu svitu belu kako manenika i posla ga vaspēt' k Pilatu. I kada vidi Pilat', bi vele žalostan', zač' mnaše, da bi ga Irud' pustil'. Govorim', da govorahu oni nečisti Židove: propni toga človika, ako li ga ne propneš', očemo te ovaditi kesaru. Slisav' to Pilat', da senten'ciju, da bi popelan' Isuhrst' na goru. Da kako bi dana sen'ten'ciê, tako ga popelaše na goru Kalvarie, i dva tata, ka bis'ta propeta š nim'. I kada biše na gori, v'zeše Isusa za ednu ruku i pribiše ju na križ' i dvignu ga gorika i tada bi istin'no ono proročastvo, ko govori: oni esu učinili od' mene ednu ban'diru. I kada ga gori dvigoše, oni pričēše drugu ruku i tako ga raztegnuše, da se ono sveto telo razkorači, da vse kosti morahu se v nem' sačtati. I na to reče prorok': i sačtoše vse kosti moe. I kako učiniše to, tako pričēše nega presveti nozi i tolikoi e moč'no protegnuše i ednim' oštrim' čavlom' pribiše e na no drivo od' križa, i učiniv'ši to v'staše vsi okolu nega i špotahu se nemu govoreći: spasal' e mnozih' a sebe li ne možet' spasti, snidi nine s križa, ako možeš'. I tako govorahu, da ti, ki bihu š nim' propeti⁴. I tada bi isplneno proročastvo proroka, ki reče na 15 psm. reki: moi priêteli staše okolu mene pogrjujući me i špotajući mi se manu. Govoru, da budući Isuhrst' pošpotan' na križi od onih' prokletih' Židov', on' reče 7 riči, ke bihu plne lub've i priēzni i plne naukov'. Prva beseda, ku reče gospodin' naš' Isuhrst', bê: oče moi, prosti ovim', ki me postaviše na križ', zač' ne znaju, ča čine. I ta beseda bê plna lub've i priēzni. Druga beseda bê, ku reče tatu, ki biše na des'nu stranu, ki ga prosī milosrdiê i reče: gospodi, pomeni me, kada prideši v cesarstvo tvoe. A Isuhrst' reče nemu: v istinu govoru tebi, danas' bu-

¹ Ovdje je nešto ispalo. ² vałada: riči. ³ *ovz avolyov*, daļe iskvareno, a: ki me potirahu vałada za: kimi me potvarahu. ⁴ nešto je ovdje ispalo.

deši sa m'noju v rai. Treta beseda bê ona, ku reče žalost'noi svojoj materi, kada reče: ženo, se sin' tvoi Ivan', koga ti ostavljam' na mom' mes'ti, i tebe, Ivane, ostavljam' nu za tvoju mater', obarui ju. Četvrta beseda bê, ku reče: eli eli lema savahtani, ča e riči: boga boga moi, zač' me esi ostavil'? Peta beseda bi, kada reče: žaên' sam', a oni nečisti Židove¹ napoiše ga žl'čiju i oc'tomъ. I tada isplneno bi² ono proročastvo, ko reče Davidъ: daše v' êdъ moju žlčъ i v žeju moju napoiše me oc'ta. Šesta beseda bi ona³, kada onъ preporuči dušu ot'cu svomu⁴ i reče: ot'če věč'ni, v ruci tvoi predaju duhъ⁵ i dušu moju. Sed'ma beseda bi, kada onъ reče: svršeno estъ o m'nê vse pisano⁶ i v'saka prilika i vse hoten'e židov'sko. I rek'ši to prikloni z⁷ glavu i posla duhъ ot'cu svomu⁸ věč'nomu. I budući mrtavъ Isusъ pride Osipъ i Nikudimъ k Pilatu i prosiše tela Isuhrstova⁹, i darova nim' e Pilatъ i oni e vzeše, po zakoni židovskom pomazaše e mir'ru¹⁰ i aloemъ i položiše e v grobъ, ki biše Osipovъ novъ¹¹. A to e k prvomu delu, ki našъ uči razmišlati muku Isuhrstovu, ku e onъ prielъ¹² za našъ¹³ vsihъ spasenie.

Govoru v drugomъ delu, ki našъ uči razmišlati muku gospodina našego¹⁴ Isuhrsta. Ako ju budemo raz'mišlati v' našemъ sreči, gospodinъ našъ Isuhrstъ oče namъ biti milostivъ i oče namъ dati š' nimъ vesel'e¹⁵ i carstvo nebesko s utešen'emъ i tovarištvomъ svojihъ svetihъ. Tako govori apostolъ, da ti oče učiniti milosrdie i oče te obarovati¹⁶ grihi i v'pas'ti v grihi. Govorimъ ošče, da ono drivo, ko vidi Danielъ na 4. kapituli, more se znamenati¹⁷ srce naše, ko e na po srede tela našega¹⁸, ko estъ ot' zemle. I za¹⁹ to govori onъ, da ono drivo biše vsaeno na po-srede zemle. Govorimъ, da mi griš'nici imamo razmiš'lati²⁰ Isuhrsta, kada biše na križi prib'eny, bi učineny ž' nega edanъ lukъ priteg'nenъ²¹ na tetivi. Govorimъ, da križъ bi lukъ, a tetivъ bi telo Isuhrstovo, a strelî biše²² one 7 besede, ke onъ reče na križi. Govorimъ, da va²³ onъ hipъ hiti osmimi strelami proti namъ. Prva strela bi ona beseda, ku onъ moli²⁴ za nihъ, ki ga postaviše na križъ²⁵, a ta strela bi proti onimъ, ki su tvrdi srcemъ i ke ne te prostiti svojimъ nepriêtelomъ²⁶. Druga strela, ku²⁷ hiti, bi ona rič'²⁸

¹ Ovdje se nastavlja iz *a*. ² bê isplneno. ³ nema: ona. ⁴ svoemu. ⁵ duh, moi. ⁶ pismo. ⁷ nema: z. ⁸ svoemu. ⁹ telo Isuhrstovo. ¹⁰ murom' i aluem'. ¹¹ nov' Osipov'. ¹² trpel' i priêl'. ¹³ naše. ¹⁴ našego. ¹⁵ vesel'e š' nim' v cesarastvi nebeskom' sa utišeniem'. ¹⁶ u *b* iskvarena rečenica. ¹⁷ znamenovati. ¹⁸ našego. ¹⁹ nema: za. ²⁰ zmišlati. ²¹ nema *b* od ovdje do: tetivъ. ²² bihu onih' 7 riči. ²³ nema: va. ²⁴ reče i moli. ²⁵ križi. ²⁶ nepriêtelom'. ²⁷ ku on'. ²⁸ iz *b*: rič'.

ku reče tatu : danasъ budeši sa m'noju v rai, a ta¹ estъ proti onimъ, ki nenavide vsakoga, ki dobro ima², i oteli bi, da bi nigdore dobra ne imelъ, nere oni, a Isuhrstъ hoti učiniti³ inako i obeća carstvo⁴. Treta strela, ku hiti, bi⁵ proti sinomъ zalimъ, a to bi kada preporučí materъ⁶ Ivanu a Ivana materi, i ta strela bi proti sinomъ zalimъ, ki ne poč'tuju ot'ca ni matere svoje i p'suju nihъ⁷. Govorimъ, da Isuhrstъ inako učini, da preporučí materъ svoju Ivanu. Četvrta strela estъ proti skupimъ, ki hote vse za se imiti, i vazda su oni žeiní⁹ proti blagu želijući⁹ vazda blaga. A Isuhrstъ učini inako, da bi žaêň, a ta žaê bi vsihъ nasъ spasen'e. Petá strela es'tъ tvrdostъ srca, ki se ne te¹¹ pokaeti zla činên'ê. Govorimъ tebi, griš'niče, da se ti imašъ boeti boga, a to estъ, da te onъ ne zabude na kon'ci semrti t'voe, primi priliku od Isuhrsta. Kada onъ bi na križi, reče : bože moi¹², bože moi, zač' me esi ostavilъ? Govorimъ, da ono telo Isuhrsta, ko nigdare ne učini griha ni ednoga, boê se boga, da bi ga ne ostavilъ, koliko veće ti, griš'niče, imaš' se boeti boga, ki v'se d'ni života tvoga sagrišašъ¹³ proti bogu. Šesta strela, ku hiti Isuhrstъ, bi proti onimъ, ki se nigdare ne te pokoriti ni ispovidati grihъ¹⁴ svojihъ, proti kimъ reče Isuhrstъ : svršeno estъ. Oti¹⁵ reči : svršeno estъ v'se piš'mo i vse proročst'vo¹⁶ rečenoe¹⁷ o m'ni. Sedma strela bi¹⁸, ku hiti Isuhrstъ na križi, bi proti¹⁹ tvrdomu griš'niku, ki se ne ée ispovidati ni činiti²⁰ dobro ni govoriti, nego²¹ na semr'ti, proti kimъ reče Isuhrstъ : ot'če moi, v ruci t'voi predaju duhъ i dušu moju. Os'ma strela bi duša Isuhrstova, ka izide toliko moć'no, da raz'bi lim'bъ, kadi bihu sveti ot'ci v pržuni i rani (?) d'evla toliko moćno, da mu onъ²² v'ze moćъ²³, ku imiše nad' svetimi ot'ci, i prebori ga. A to bi skazano na Samsoni²⁴, ki raz'bi vrata grada, i na Davidi, ki ubi Goliêda pračeju²⁵. Govorimъ, da Isuhrstъ činaše se mledanъ, da onъ biše²⁶ veliko²⁷ moćanъ, da dobi semrt', a to bi, kada onъ premore d'êvla i dobi ga i oće ga dobiti na sud'ni danъ. Govorimъ tebi, griš'niče, ako želišъ spasenъ biti, da razmiš'lašъ te riči, ke su rečene zgora, a čineći ti to oćešъ imiti milostъ na semъ sviti i na drugomъ. I to estъ rečeno v drugomъ delu od²⁸ milosti božastvene.

¹ i to e. ² ki dobro čini i dobro ima. ³ hote i učini. ⁴ carstvo večno. ⁵ iz b: bi. ⁶ mater' svoju. ⁷ ih'. ⁸ iz b: imiti. ⁹ žaini. ¹⁰ i želiju. ¹¹ hote. ¹² nema: moi. ¹³ sagrišaš' i činiš'. ¹⁴ grihov'. ¹⁵ ote. ¹⁶ proročastvo. ¹⁷ ko e rečeno. ¹⁸ nema ovdje: bi. ¹⁹ protivu. ²⁰ nema: ni činiti. ²¹ nere. ²² nema: onъ. ²³ vsu negovu moć', ku on' imiše. ²⁴ Samsomi. ²⁵ praću. ²⁶ bi. ²⁷ koliko. ²⁸ ki nas' učí mudrosti (mj. milosti) božastvene.

Govoru v tretomъ delu, ki nasъ uči mudrosti. Govoru, da zamirišъ ov'di tri sum'ne k našemu nauku. Prva sum'na estъ ovo, ako muka Isuhrstova estъ¹ ča raju²? Na to ti od'govara božastvena mudrostъ i di, da e, začъ vplén'e i muka Isuhrstova bi v potvr'en'e anjelomъ nebeskimъ. Govorimъ, a to, da mi razumišъ, da, budući Isuhrstъ stvorilъ an'jele, onъ nihъ³ postavi v⁴ svoei oblasti. I paki reče: ê hoću učiniti ed'noga človika od' zemle, s' kim' se oću s'ediniti, i ki oće verovati moei riči⁵, uediniv'si se sa m'nu, i verui, da oću to učiniti. Govoru, da va nomъ, v' čem' se vi od'lučite verovati, v⁶ tomъ vasъ oću potvrditi po takovъ načinъ, da se vi nigdare ne éete moći od'lučiti od' nega. Govorimъ, ako se v dobri potvrdite⁷, ê vasъ oću potvrditi v' dobri, ako li va zli, a ê vasъ oću potvrditi va zli. Govori sveti Brnardo, da se vzdviže⁸ luciferъ⁹ y' oholestъ i reče: gledai mene, ki samъ nai lipli anjelъ, koga e bogъ s'tvorilъ¹⁰, i ne ée se uediniti sa m'nu, a oće se uediniti z blatomъ. I paki reče: ê oću postaviti s'toľ moi v' strani akvilon'ske¹¹ i oću biti podobanъ viš'nemu. Timъ obrati tretí delъ anjelovъ od' vole božie. I kako pomisli učiniti to, bi¹² izbavlennъ viden'ê božie i bi izignanъ¹³ iz rač sa vsimi nega nasled'niki i biše potvr'eni va nomъ z'li, ko bihu iz'brali po ta¹⁴ načinъ, da se nigdare ne mogoše odlučiti o-t-oga ni se ote moći ni pokačti; da anjeli boži biše potvr'eni v milosti božei¹⁵ po tъ načinъ, da se nigdare veče¹⁶ ne te moći upasti. Govorimъ sada, da rai prie¹⁷ koristъ¹⁸ od pléniê i muki¹⁹ sina božie v potvr'en'i anjelovъ, da biše potvr'eni²⁰ v milosti božiei. Druga sum'na, ka bi se mogla pitati, estъ ovo, ako sa svitъ prie ku koristъ zavolju vpléniê i muki sina božie? Na to ti od'govara božastvena mudrostъ i di, da estъ. Govori²¹ da svitъ mali, a to estъ človikъ, prie²² koristъ pod'lož'nu. Govorimъ²¹, da budući v'palъ v grihъ našъ otacъ prvi Adamъ, onъ skvrni²³ vse stvoren'e grihomъ, ki onъ učini, da raz'bi zapovidъ gospodina boga, i podloži vse stvorenie v ruke d'êvle zavolju griha. Govorimъ²¹, da ta človikъ prie²² veliko²⁴ dobra zavolju vpléniê i muki²⁵ Hristovi. Treta sum'na, ka bi se mogla pitati k našemu nauku, estъ ovo: ako duše osuene i anjeli osuene prieše²⁶ ku koristъ zavolju vpléniê i muki²⁵ Hristovi²⁷. Na to ti od'govara božastvena

¹ e prudila. ² nema: ca raju. ³ ih'. ⁴ va (bez: svoei). ⁵ iz b: moei riči; a ima: to rei mi. ⁶ va. ⁷ povratite. ⁸ vazdviže. ⁹ ljucifer'. ¹⁰ učinil'. ¹¹ akvilon'skoi. ¹² tako bi. ¹³ izagnan'. ¹⁴ t'. ¹⁵ božii. ¹⁶ b ima iza upasti: veče. ¹⁷ priê. ¹⁸ veliku korist'. ¹⁹ nema: i muki. ²⁰ povrneni. ²¹ govoru. ²² priê. ²³ oskvrni. ²⁴ veliku korist' i veliko dobro. ²⁵ muke. ²⁶ priêše. ²⁷ Isuhrstove.

mudrostъ i di, da ee. Govorimъ, da luciferъ i sa vsimi svoimi nasledniki¹ prie koristъ odrišenu. A da mi razumišъ, govorimъ, da prieše², začъ biše izbavleni mnogoga zla, ko bi bili oni učinili, po vplćen'i i po mucu Isuhrstovi³ do danasъ. Govorimъ ošće, da duše osuene biše izbavleni⁴ mnogo zla, ko bi bili učinili v životi, ako bi ne bila plaća muki Isuhrstovi⁵. Govorimъ, da nig'da se li čuvahu učiniti zlo ali⁶ grihъ. Govorimъ ošće, da⁷ esu one odrišene od' mnogo⁸ zla, ko bihu one dostoine prieti⁹, da zavolju vplćen'ê i muki¹⁰ sina božiê one su odrišene od' mnogo¹¹ zla. Govoru¹² i svršuju ovd¹³ tretî delъ, da pakalъ sa vsimi svoimi gračmi¹⁴ prie¹⁵ koristъ odrišenu. A to estъ tretî¹⁶ delъ.

Ženo, se sinъ tvoi.

Ove svete i posvećene besede esu rečene po Isukrsti svoei¹⁷ dragoi materi, kada staše ona pri nogu svoga¹⁸ dragoga¹⁹ sina na križi vi-seća vele žalostno²⁰ tužeći i plačući, videći nega tako moćno naka-zana od' onihъ²¹ nečistihъ Židovъ²². Sin' se smilova vele moćno na materъ svoju i reče: ženo, se sinъ tvoi, i tebi, Ivane: se estъ mati tvoê. Govorimъ, da blažena deva Mariê slišav'shi to bi vele moćno žalostna, i reče: o tuž'na i žalost'na moê promina, da mi daešъ sina Zavedeova za sina božiê, učenika za meš'tra, slugu za gospodina. O kolika žalostъ estъ to mani, da ê te prošu, sinu moi, da me popelašъ sobu i da me ne ostavišъ ov'di s ovimi nečistivimi Židovi. A on nei odgovori i reče: mati, ê ne ću, da hoću da ostanešъ i da budešъ za naukъ vsimъ ženamъ, ke budu vzdržali sveti matrimonii. Govorimъ ošće, da oću da ostanešъ za naukъ v'simъ devamъ, ke budu nasledovati t'voe čisto i sveto dev'stvo. Reče mati sinu: ê samъ kun'ten'ta v'se, ča ti hoćešъ, da prosim' te, da mi ostavišъ v'se ono popljuvan'e za eretitât i pogr'en'e, ko ti e učineno v' tvoei mucî. Odgovori Isuhrstъ i reče: ê samъ kun'ten'tъ v'se, ča vi hoćete. I tako bi, da v' noi vstaše v'se one taini, ke biše v' srei Isuhrstovi. Govorimъ, da veću žalostъ trpi za svoju materъ, nere za v'se stvo-ren'e. Govorimъ ošće, da deva Mariê trpi veću žalostъ za svoga sina,

¹ naslidnici. ² prie korist'. ³ sina božiê. ⁴ izbavlene. ⁵ muke Isuhrstove. ⁶ ili. ⁷ nema: da; a one esu. ⁸ mnogoga ⁹ prieti. ¹⁰ muke. ¹¹ onoga. ¹² nema: govoru. ¹³ ovo v tretom' deli. ¹⁴ graēni. ¹⁵ prie. ¹⁶ koliko k tretomu delu. ¹⁷ svoi. ¹⁸ svoega. ¹⁹ nema: dragoga. ²⁰ nema: žalostno. ²¹ nema: onihъ. ²² Ovdje je u b nešto istrgnuto.

nere trpiše v'se žene na semь sviti za svoe sini, ako bi v'se nihь žalosti na v'kupь bili. Govorimь, da ti bi mogalь reći: ako gospodinь bogь hotiše, da bi negovь sinь umr'ь, od' ke potrebi biše, da bi deva Mariê imela toliko tês'ko? Na to ti od'govaramь, da i deva Mariê znaše, da imiše umriti, da ne toliko nag'lu semrtiju ni po ta načinь. Govori, da semr'ti Isuhrstovi prikloni se petera vola. Prva vola bi ot' oca viš'nega, ki hoti, da bi umr'ь za ljubavь. Druga vola bi materina i inihь svetihь, a to bi za koristь nihь. Treta vola bi onoga never'noga Ijude, ki hoti, da bi umr'ь, a to bi za lakomostь i za skupostь. Četvrta vola bi onihь nečistihь Židov, a to bi za hudobu i za nenavidostь, ku oni nošahu kь Isuhrstu. Peta bi Pilatova, a ta bi za strahь i za tašeu slavu. Govorimь i svršuju ovь delь, ki govori nikoliko od' žalosti, ku imi blažena deva Mariê tužeći se na an'jela Gabriela i govoreći: ti me z'va: blažena meju inimi žena, a mani e viditi, da samь veće prokleta, nere ni ed'na ina žena. Ti govoraše, da samь pl'na milosti, ê samь plna vse nemilosti. I tužaše se na Židove i na križь i na 'ne čavli, kimi biše prib'enь na križi. Govorimь tada tebi, grišniče, da imašь razmišlati ed'no malo, kolike biše žalosti, ke trpi blažena deva Mariê za muku sina svoga, ki trpi toliku nesmer'nu muku za spasenie v'sega naroda. To e ta delь govoren'ê.

Na vazam'¹.

Mariê Man'dalena² i Salomi kupiše aromati³, da prišad'ši⁴ pomazutь Isusa. Mar'ko na 16. kapituli⁵.

Ove svete i posvećene besede rečene esu⁶ po svetomь Mar'ki evangelisti na 16. kapituli negovihь evanjelii. Govori evangelistь, da budući stala rano Mariê Man'dalena² sa inimi Mariemi, hoteći poiti k grobu Isusovu, budući jure izaš'lo snce, i govorahu meju soboju⁷: k'to⁸ ot'vali namь kamenь od d'vari groba? I prišad'ši⁹ k nemu vidiše, da biše od'valenь kamenь i grobь otvorenь, i prizrivše v grobь vidiše ed'noga anjela¹⁰, ki biše odivenь v rizi¹¹ beli, i ki opita: ča iščete? A one¹² rekoše: Isusa Nazaranina. A anjelь od'govori: vskrse, nêstь¹³ sade, na poite i r'cite učenikomь ego i Petru, da vasь čeka v' Galilêi, kako e prie vamь rekalь¹⁴, i on'di ga hoćete viditi. I tako bi.

¹ iz b: na vazam'. ² Magdalina i Mariê Êkovla. ³ aromat'. ⁴ prišad'še.

⁵ b dodaje: govori. ⁶ esu rečene po evangelistu svetom' Marku. ⁷ sobu. ⁸ gdo.

⁹ priš'dše. ¹⁰ anejla. ¹¹ iz b: rizi. ¹² oni. ¹³ nist' ga sadi. ¹⁴ rekal' vam'.

Govoru od' ovogo svetago¹ evanجليê, da se prova nai priê po svetomъ pis'mi, drugo po naturi, treto po prilici. Govorimъ² nai priê, da se prova po svetomъ pis'mi, ko pripeljue osmero vskuplen'e. Prvo estъ, da rič' se ima verovati po človiци provani³ i ki e dostoêňъ verovati. Govorimъ², da to sveto skrišen'e⁴ bi po anjeli navišćeno, ki se êvi trimъ Mariêmъ, ke bihu priš'li⁵ pomazati Isusa, i on'di naidoše 2 anjela, ka bihota oblečena v sviti⁶ bele, ka imъ rekoše⁷: koga vi pitate? A oni⁸ odgovoriše: Isusa Nazaranina. Anjela rekosta: skrse⁹, ni ga ov'di. I tako ti vidišъ, da¹⁰ anjeli e navistiše. Drugo skuplen'e¹¹ bê¹², da Isukrst' se pokaza nai prvo materi svoei, i to imamo verovati. Računъ estъ, da e¹³ veće ljubilъ materъ svoju, nere ni ed'no stvoren'e. Govorimъ, dobro¹⁴; da evanjelistъ ne govori toga, da k tomu se mogu mnogi računi dati, da naši doktori govore za isto, da se e nai prvo¹⁵ pokazal materi, a to učini zavolju milosrdiê, začъ znaêše¹⁶, da ona biše žalost'neê¹⁷ za nimъ, nere ni ed'na ina, a to, zač'¹⁸ mu biše mati. Treti računъ, ki prova to sveto skrešen'e¹⁹, e, kada se Isuhrstъ pokaza Marii Magdaleni va vrti v prilici ed'noga vrtara, i hotiše ga²⁰ popasti padši na kolena, a onъ reče: Marie²¹, ne tak'ni me. Četvrti računъ, ki prova to sveto vskrešen'e, to estъ, kada se Isuhrstъ pokaza na puti onimъ trimъ²² ki gredihu od groba. Peti računъ estъ, kada se Isuhrstъ pokaza učeníkomъ na mori galileiskomъ. Šesto bi, kada ona d'va učeníka gredihota va vašъ, ka se imenovaše Emausъ, v prilici put'nika. Sed'mo bi, kada se pokaza učeníkomъ v hrami i on'di ne biše svetago²³ Tome. Osmo bi, kada se pokaza drugočъ v' hiši²⁴, i on'di bi sveti Toma, komu reče: postavi ruku tvoju v rebra moê. I tako sveti Toma postavi i reče: ti si gospodinъ moi i bogъ moi. A Isuhrstъ reče: Toma, ti si vidilъ va m'ni²⁵ i verovalъ, blaženi²⁶ bude, ki ne bude vidilъ i verovalъ. To estъ koliko k prvomu delu.

Govoru v drugomъ delu, da to sveto v'skrešen'e more se provati po prilici nature i po pismu, prikloniv'si k²⁷ nemu 4 računi, po pis'mu 2, a²⁸ d'va računa po naturi. Prvi računъ estъ, da Isuhrstъ petъ kratъ pripoveda svojimъ učeníkomъ svoju muku a pet' kratъ svoje v'skrešenje, govoreći učeníkomъ: ja hoću biti predanъ v ruke²⁹

¹ sveta (sta). ² govoru. ³ provanom'. ⁴ vskrišen'e. ⁵ prišle. ⁶ svite. ⁷ rekosta. ⁸ one. ⁹ vskrse. ¹⁰ da e. ¹¹ savkuplen'e. ¹² est', da se Isuhrst' pokaza materi svoei nai prvi. ¹³ e Isuhrst' lubil' veće. ¹⁴ nema: dobro. ¹⁵ priê. ¹⁶ znaše. ¹⁷ žalostniê. ¹⁸ ere. ¹⁹ to isto vskrišenje. ²⁰ ga ona. ²¹ Mariê. ²² trim' Mariêm'. ²³ svetoga. ²⁴ hiži. ²⁵ nema: va m'ni. ²⁶ nema do: to estъ. ²⁷ se k. ²⁸ a po naturi dva računa. ²⁹ ruki.

pisacъ¹ i variseovъ i ote me mučiti i umoriti, i oču v treti danъ v'skrsnuti ot' semrti² v životъ. Drugi računъ, ki prova to sveto vskrešen'e, e videnie proroka Ezekiela, ko onъ vidi ono pole, ko biše plno kosti mrtvihъ, a onъ govoraše³: gospodine moi, g'do hoće moći razibrati⁴ te kosti mrtve, č'e bi bile, i more li to biti, da one nigdare⁵ skrsnu i budu⁶ žive? Malo mane sumneći onъ⁷, govorimъ, da stoeći⁸ ed'no malo tako onъ vidi, da te kosti mišahu⁹ se i sastavlahu¹⁰ se ed'na k drugoi i koža vrhъ mesa opinaše se, i¹¹ vstaše v'se kos'ti one. Govorimъ, da to vskrešen'e estъ prodano po d'va računa po pis'mu. Treti računъ estъ po puti¹² od' nature. Govorimъ, da, kada lavica rodi svoju di'tcu, ona e rodi mrt've i g're t'ê od' nihъ, i na konacъ trihъ d'ni pride¹³ nad' nihъ i toliko kruto k'riči nad' nimi, da oživu. Četvrti računъ estъ po naturi¹⁴ od' ptice pilikani¹⁵, kada naide mrt've svoje mladiće od' zmie, toliko¹⁶ se kruto klunomъ svoimъ¹⁷ klue i rani v prsi svoje, da velika krvъ izide od ranъ¹⁸, i koga koli ona nee¹⁹ krvъ tak'ne, vsaki ožive. I to estъ k drugomu delu, ki²⁰ prova to sveto vskrešen'e.

Govoru v tretomъ delu, ki našъ uči mudrosti²¹. Zamiri ov'di 2 sum'ni k našemu nauku. Prva sum'na estъ ovo, ako Isuhrstъ bi istin'ni človikъ va nihъ trihъ d'nehъ? Na to ti od'govara božanstvena mudrostъ i di, da ne. Računъ estъ, da budući edanъ istin'ni človikъ od' potrebe e, da bude na kupъ duša s telomъ. Govorimъ, da va noi semrt'i, ku trpi²² Isusъ²³, bi četvero razlučen'e. Prvo bi krvъ od' mesa, drugo bi duša ot tela, tretu²⁴ božanstvo ot' stvoren'ê. Govorimъ, da Isuhrstъ ne bi človikъ va nihъ trihъ d'nehъ, kada se biše od'lučila duša ot tela. Druga sum'na estъ ovo: e li Isusъ²⁵ imihъ veću slavu za muku, ku e trpelъ za nasъ, ali ako bi e ne trpelъ i ne budući umorenъ? Na to ti od'govara božastvena mudrostъ i di, da ne, i to se prova po tri računi. Prvi estъ, da sinъ bi²⁶ ot'ca v'č'nimъ zakonomъ suenъ²⁷ od'lučenimъ načinomъ, da bude spasenъ. I to imamo verovati, začъ onъ bi bogъ i človikъ po svetomъ duhi²⁸ začetъ i roenъ ot kr'vi prečiste devi Marie, i on'di bi prez' griha semrt'noga²⁹, prihod'noga, začetoga, i bi čistъ ot vsakoga semrt'noga³⁰

¹ pis'cem' i parisiom'. ² mrtvih'. ³ iz b: govoraše, a ima: govoreći. ⁴ razabrati. ⁵ kada vskrsnu. ⁶ budu li. ⁷ i malo mane da on' biše v sum'ni. ⁸ stoeći on' tako edno malo vidi. ⁹ počev' se mišati. ¹⁰ sastavlaše se. ¹¹ i tako. ¹² putu. ¹³ opet' pride. ¹⁴ nema: po naturi. ¹⁵ pelikani. ¹⁶ ona se toliko. ¹⁷ svoim' klunom'. ¹⁸ nee. ¹⁹ nema: nec. ²⁰ po kom se pravi (mj. prova). ²¹ mudrosti i uči. ²² trpê. ²³ Isuhrst'. ²⁴ tretu bê. ²⁵ Isuhrst'. ²⁶ e od' ot'ca. ²⁷ utvrjen'. ²⁸ duhu. ²⁹ i zarodnoga i prihodnoga. ³⁰ nema: semrt'noga.

i nečistoga griha, i bi plnъ v'sake mudrosti¹ i dobrote, ka se more pomisliti i reči. Drugi računъ estъ, da Isuhrstъ² imi slavu vu utrobi devi Marie matere svoee³, koliku ima sada, začъ ono telo biše se uedinilo z božastvomъ. Treti računъ⁴ e, da Isuhrstъ bi věč'nim načinomъ po ot'ci suenъ i bi z'višenъ⁵ vrhu v'sakoga stvoren'ê, a to estъ više⁶ vsihъ duhovъ i dušъ blaženihъ. To imamo vërovati za is'to⁷ i nimamo sum'niti, začъ onъ estъ bogъ i človikъ, ki se e bilъ uedinilъ z' božastvomъ. A to estъ koliko k tretomu delu ki nasъ uči mudrosti. Govorimъ⁸ ošče, da se prikloni četvero edin'stvo⁹. Prvo bi duša s telomъ, drugo¹⁰ krvъ s mesomъ, tretu božastvo sa stvoren'emъ, koliko k' strani celoí, ča se razumi¹¹ duša s telomъ, ke čine ed'no v'se¹², k tomu vsemu uedini se božast'vo, ko bi s obima stranama na semr'ti, a to estъ na križi s telomъ¹³ a s¹⁴ dušu v lim'bi, i tako po semr'ti bi sa v'simъ skuplen'emъ celimъ. Četvrto sav'kuplen'e bi Isusъ sa učeniki svoimi. A to¹⁵ e zadovolje sada. Deo graciasъ.

Mirъ vamъ.

Píše sveti¹⁶ Luka, kapitulъ posledni.

Ove svete i posvećene riči¹⁷ esu rečene po¹⁸ svetomъ Luki evan-jelistu na voi misi današ'noi, pisane v negovihъ evan-jeličihъ na posled'nemъ kapituli, rečene od' gospodina Isuhrsta ka učenikomъ rekući: mirъ vamъ! Vidiv'ši oni Isusa vsi se ustrašise, začъ biše vlizalъ k' nimi d'var'mi zatvorenimi, a Isusъ reče k nimъ: ne boite¹⁹ se, pristupite ka m'ni i viite me i osežite me, začъ duhъ nima kosti i plti, kako mene²⁰ vidite imuća²¹. Viite ruci moi i nozi moi, da ê esamъ onъ, ki bihъ i prie²² moe muki. Oni se li sum'nahu. Isuhrstъ²³ po edanъ drugi²⁴ načiň da im' se poz'nati i kako radujući se reče imъ²⁵: imate li ča jisti²⁶? A oni prinesoše preda nъ čes'tъ ribi²⁷ pečene i satъ meda, a Isuhrstъ blagoslovi i jastъ²⁸ š' nimi, i k' tomu priloži rekući²⁹: ovo su riči, ke govori hъ vamъ, kada ošče³⁰ bi hъ s vami, i da pis'ma, ka bihu pisana o m'ni, biše potriba da se isplne.

¹ nema: mudrosti. ² on imê toliku slavu. ³ svoje matere. ⁴ način'. ⁵ po-višen'. ⁶ iz b: više. ⁷ ,za isto' ima b iza: sum'niti. ⁸ govoru. ⁹ četveru edinstvu. ¹⁰ drugo bē. ¹¹ zove i razumi. ¹² vse ed'no. ¹³ s telom' na križi. ¹⁴ nema: s. ¹⁵ u b nema više. ¹⁶ nema: sveti. ¹⁷ besede. ¹⁸ po evan-jelistu svetom' Luki pisane na ovoj današ'noj pisaniê (?) v negovih' evan-jeličih' na posled'njem' kapituli. ¹⁹ nema: ,ne boite se' ovdje, nego iza: ka mni. ²⁰ me. ²¹ imejuća. ²² prie. ²³ a Isuhrst' im se. ²⁴ ini. ²⁵ k nim'. ²⁶ esti. ²⁷ ribe. ²⁸ ji. ²⁹ reki: ovo su riči. ³⁰ ešče bihi s vami.

I tako podobaše postradati Hristu i¹ prieti emu² muku, i po tь na-činь vniti emu² v slavu svoju, i da se imiše³ pripovidati pokora va ot'pušćen'e grihovь va ime nega. Tada slišeći oni besede kako istinu⁴ skazovahu⁵, i ukreplahu⁶ se, i pokloniše se⁷, videći, da e onь istin'ni, ki biše⁸ prié muke nega.

Od' ovoga sveta i posvećena⁹ govoren'ê plкъ krst'ênski estь osvaveњь pred' gospodinomь bogomь od' ed'noga¹⁰ velika griha, ki¹¹ prebiva na zem'li, ki grih' se zove siêti nepriêzanь od' človika do človika, i za tь grihь pravda¹² božastvena oće poslati sen'ten'ciju svoju vrhь¹³ toga plka. I govori gospodinь bogь: oću učiniti tomu plku kako učinihь Datanu i Abironu, ki siêše nepriêzanь meju plkomь židov'skimь, i budući oni v pustini rekoše: ne znamo li mi, da estь meju nami¹⁴ tako dobrihь i svetihь mužī, kako estь Moiséi i Êrunь, ki bi našь umeli rižiti¹⁵ tako dobro kako oni? Tada reče Moiséi: poimo pred' gospodina boga i učinimo molitavь i žrtvu pred' nimь, i ki bude veće ugodanь bogu¹⁶, ta neka bude režiti¹⁷ plкъ. I tako ide Datanь i Abironь¹⁸, a ed'no drugo koleno ne oti poiti. Tada reče gospodinь bogь k' Moiséju: razluči vašь plкъ t'voi od' stanovь Datanovihь i Abironovihь¹⁹. I kako biše razlučeni, tako se tudie zem'la prosede i pož'ri Datana i Abirona²⁰ i sa v'simi nihь nasledniki, i m'nogi²¹ biše og'němь sažgani. Govoru²², da ihь bi veće od' 100 tisućь, kihь²³ zem'la pož'ri. I to dopusti gospodinь bogь za tь grihь od siên'ê nepriêz'ni, ku bihu postavili meju Moiséemь i plkomь²⁴. Tada²⁵ bi ti mogalь pitati i reći: ot' kuda ishodi²⁶ ta nepriêzanь i ča e? Na to ti odgovara sveti Avgustinь i di, ta nepriêzanь ni ino nere prominiti srce od' dobra na zlo t'voga iskr'nega i staveći nepriêzanь od' ed'noga do drugago²⁷. I zamiri ono, ča govori Solomunь v negovihь prit'čahь²⁸ na 7. kapituli. Govori, da esu²⁹ 7 riči, ke su mrske bogu³⁰, da vrhь³¹ v'sihь tihь nai posled'na est'³² mu nai mrža. Prva e stari kur'bišь³³ oholь i super'živь. Drugi³⁴ estь ezikь lastivь i ki p'sue boga i svetihь i stvoren'e božie. Treto esu noge³⁵, ke su brze poteći i učiniti zlo. Četvrto estь srce zlo³⁶. Peto estь

¹ i tako priêti. ² nema: emu. ³ imaše. ⁴ istin'no. ⁵ skazovahu. ⁶ ukrip-levahu. ⁷ se emu. ⁸ bi i prie muki negove. ⁹ posvićena. ¹⁰ enoga. ¹¹ ki grih'. ¹² pravda e postavljena i oće poslati. ¹³ vrhu. ¹⁴ nimi. ¹⁵ režiti. ¹⁶ gospodinu bogu i draži, ta. ¹⁷ rižil'. ¹⁸ Aviron' a druga kolena ne hotiše poiti. ¹⁹ Avironovih'. ²⁰ Avirona. ²¹ mnozi. ²² govori. ²³ onih', kih'. ²⁴ meju plkom' i Moisiem'. ²⁵ da ti bi. ²⁶ ishaê. ²⁷ drugoga. ²⁸ pričah'. ²⁹ e. ³⁰ gospodinu bogu. ³¹ zvrh'. ³² e nai gorša i nai mrša. ³³ nema: kur'bišь. ³⁴ druga e êzik'. ³⁵ nozi, ki su brzi. ³⁶ nema: srce zlo, nego: četvrto e človik' lažliv'; šesto e človik' êdovit' i srdit'.

človikъ laž'liví. Sesto estъ človikъ srditi i êdoviti. Sedmo estъ človikъ, ki g're sijući¹ nepriêzanъ od' ednoga do d'rugoga, i ta grihъ estъ veće mrzakъ bogu², nere niedanъ ini. Govoru³ tada, da otijući znati, od'kuda ishodi⁴ ta nepriêzanъ, od potribe ti e da znašъ, od'kuda ishaê priêzanъ. Za to zamiri, da esu tri priêz'ni. Prva priêzanъ i edin'stvo estъ meju bogomъ i meju⁵ dušu, a ta est' duhovna, a ta estъ stanovita obslužujući negove zapovedi i negovъ sveti zakonъ. Druga priêzanъ i edin'stvo est' dobrota⁶, a ta ima biti meju mužemъ i ženu, a to estъ, da oni imu⁷ biti ed'ne vole meju sobu v počten'í i v dobri i sveti životi v stan'í od' matrimoniê, i to edin'stvo i priêzanъ⁸ prorazbiê se, kada ti ostavišъ⁹ tvoju ženu pravu terъ se priklanašъ k ljubodeinici, ne otijući tvoju ženu viditi zavolju one nečiste žene¹⁰, ku držišъ na tvoju poš'tu. Govoru³ tebi, ki živešъ v' tomъ grihu, razmisli, ako¹¹ v nemoćъ vpadešъ, ali v niku inu¹² nevolju i teš'koću, gdo se oće veće nad' tobu smilovati, ali tvoê prava žena, ali ona blud'nica? Govoru³, da te ljubi dot'le¹³, doklimъ trpi tvoê moš'na plna¹⁴, i kako¹⁵ nei¹⁶ ti ne ćešъ davati, da bi ona obilo uživala, tako¹⁷ te ne će viditi, kada ne more vazda od' tebe derati, ča bi otela. Da tvoê žena vazda stoi poli tebe v dobri i va zli i v teš'koćí i v nevoli i v tvoei nemoćí. Treto edin'stvo i priêzanъ estъ pravdeno, a to estъ, kada edanъ¹⁸ priêtelъ z drugimъ stoi v'¹⁹ edinstvê i v priêz'ni i v'miru prez' nenavisti, a to govorimъ, da gospodinъ ima biti edinanъ²⁰ svojimъ plkomъ, otacъ sa sinomъ, bližika z bližiku, graêninъ z' graêninomъ, priêtelъ s priêtelomъ²¹. I to²² edin'stvo se raz'biê, kada v' ed'nomъ mestí ne udrži se pravda, i kada²³ su par'ti i razdilen'ê od' ed'nihъ do družihъ²⁴: od' gospodina do gospodina i od' gospodina do plka, i od' o'tca do sina, i od' bližiki do bližiki²⁵, i od' priêtela do priêtela. Govorimъ tada, da to edin'stvo raz'biê se po računí²⁶ rečenomъ zgora. I to e²⁷ prvi delъ.

Govoru v drugomъ delu, ki našъ uči nikoliko²⁸ naiti milos'ti²⁹ od' gospodina boga. Od' potribi³⁰ namъ estъ, da mi obslužimo istin'ni mirъ. Razumiti estъ³¹, da se zove troi mirъ, ki estъ zalъ. Prvi estъ³¹

¹ siêjući. ² gospodinu bogu. ³ govorim'. ⁴ nema od ovdje do: za to zamiri, a mj. ishodi ima: ishaê. ⁵ nema: meju. ⁶ dobro, a to e meju mužem'. ⁷ imaju. ⁸ iz b: i priêzan' ostavlja se i razbiê se. ⁹ ostavljaš' pravu ženu i priklanaš' se k bludnici. ¹⁰ iz b: žene. ¹¹ ako bi v nemoć' prišal'. ¹² drugu. ¹³ nema: do t'le, nego samo: dokli. ¹⁴ plaća. ¹⁵ ako. ¹⁶ ei. ¹⁷ tada. ¹⁸ edin'. ¹⁹ v dobroti i v edinstvi. ²⁰ b ima: edinan' iza: plkom'. ²¹ priêtelem'. ²² i to e. ²³ i ka esu parti. ²⁴ edinih' od družih'. ²⁵ bližike. ²⁶ računí govoru zgora rečenom'. ²⁷ e koliko k prvomu delu od' pravdi božastvene. ²⁸ nema: nikoliko. ²⁹ milost'. ³⁰ potribe e, da. ³¹ prvi mir'.

sega svita, drugi estъ od' d'êvla, tretî estъ teles'ni. Prvi e, ki estъ sega svita¹, to estъ, kada ti stavišъ toliku ljubavъ v sa svitъ i da se ne vspomenešъ² od gospodina boga ni od' nega svetihъ, ni od tvoihъ grihovъ, a to bude za toliku³ ljubavъ, ku si postavilъ v sa svitъ, i nigdare ne m'nišъ umriti zavolju velike ljub've, ku nasledueš. segasvit'nê: hudobe, lakomos'ti, hin'be, ožure, skupos'ti i ine hudobe, s' kimi ti hodišъ fal'so sproti⁴ tvomu iskrnemu, uriêjući vazda⁵ gospodina boga, prestupajući nega⁶ svete zapovedi i ne otijući poslušati pripovidavacъ⁷ ni biskupa ni oca duhov'noga, ni zapovedi svete matere crik've, ni gospodina boga, a to vse zavolju velike ljub've, ku si obratilъ k' semu svitu i v raskoši oblačen'ê i različnihъ svitъ i naslaen'i, učiniv'ši mirъ i edin'stvo⁸ sa ovimъ svetomъ. Govoru, da vsakъ⁹ tratъ, kada ti nasledueš' tu ljubavъ više stvari božastvenihъ i uediniv'ši se i umiriv'ši se simъ svetomъ, ti vazda semrt'no sagraisašъ. Drugi mirъ i edin'stvo estъ d'êval'ski¹⁰, i ta estъ vele¹¹ zalъ. Razumii¹² da, kada si ti tvrdъ v tvoei hudobi, ti nasledueš d'êvla, ki estъ otacъ ot vsihъ hudobъ i zlobъ i tvrdosti. Govoru, da¹³, kada koli ti to činišъ bas'ni ili čari ili ke koli¹⁴ vragolie, ali¹⁵ se klanašъ sn'cu ali misecu ali zvezdamъ, ča estъ proti vêri, govoru, da¹⁶, kada koli¹⁷ ti činišъ ku godi stvarъ ot tihъ, ti se edinišъ¹⁸ z' dêvlomъ i činišъ mirъ š' nimъ i sagraisašъ semrt'no. Tretî mirъ i edin'stvo es'tъ teles'no, a to estъ, kada ti daešъ v'se deleti i ugod'stva tvomu¹⁹ telu, kako estъ jiden'emъ i pit'emъ, spaniemъ, ljubodeistvomъ, igra n'emъ, smiênemъ, tan'cemъ i inimъ ugaênemъ i diletî svit'skimi, razumii, da v'sakъ tratъ, kada ti to činišъ, ti sagraisašъ semrt'no, zač' se ti edinišъ i mirišъ s telomъ. I za to imamo ostaviti ta mirъ, i umiriti se i uединiti²⁰ z gospodinomъ bogomъ, i očemo naiti od' nego²¹ istin'ni mirъ i²² milostъ negovu. I to e k drugomu delu.

Govoru v tretomъ delu, ki nasъ učî nikoliko naučiti se mudrosti. Za to zamiri ov'di ed'nu sum'nju, ča oće to reći, da oće biti edanъ človikъ, ki oće imiti ženu²³ lipu i mladu i plemenitu i poč'tenu tere e ne bude otelъ viditi ni ljubiti, z druge strane (i) oće imiti ed'nu blud'nicu grdu i tam'nu i plnu vsake hudobe i grihovъ i toliko ju bude ljubiti²⁴, da neće učiniti ni ed'noga dulgovan'ê²⁵ prež ne vole

¹ segasvit'ni. ² spominaš'. ³ veliku. ⁴ suprotiv'. ⁵ vsagda. ⁶ negove. ⁷ propovidavac'. ⁸ nema: i edinstvo. ⁹ vsaki. (Iza: tratъ ima a do 20 riječi opetovano). ¹⁰ z d'êvlom'. ¹¹ nema: vele. ¹² govoru. ¹³ da vazda, kada ti činiš'. ¹⁴ godi ine bahorie i vragolie. ¹⁵ ako li. ¹⁶ da vazda. ¹⁷ godi. ¹⁸ sediniš'. ¹⁹ tvoemu. ²⁰ nema: uединiti se. ²¹ nega. ²² i nega milost'. ²³ ednu ženu. ²⁴ lubil'. ²⁵ dlgovan'ê.

i prež' ne svita: pitamь sada, za ki uzrokъ to čini ta¹? Na to ti od'govara božastvena mudrostъ², da imašъ z'nati, da v' svetomъ matrimonii nima d'ěvalъ tolike moći, da bi mogalъ postaviti toliku nečistoću i oskvrnen'e v nemъ, koliku ima, ča e vanъ z matrimoniê. I za to e računъ, da človikъ toliko ljubi blud'nicu, začъ³ d'ěval' ga toliko nastoi i uči činiti⁴ vsaku nečistoću i oskvrnen'e, ča mu godi pride na misalъ, ere mu ona nečista blud'nica dopušeá činiti m'noge nečistoće od' života, ke se ne pristoe v svetomъ matrimonii. To mi e⁵ viditi računъ, da človikъ veće ljubi blud'nicu, nere pravu ženu, začъ d'ěvalъ ima veću oblastъ⁶ i moćъ vrhъ⁷ preljubodeistva, nere vrhъ⁷ matrimonie⁸, i za to nimъ⁹ dopušeá, da imaju vek'se¹⁰ nečisto naslaen'ê¹¹. I to e tretí delъ.

Vrime¹² estъ namъ ot sna v'stati.

Pavalъ apostolъ k Rimlanomъ¹³.

Pravljú¹⁴, da vrime estъ ot' sna dvig'nuti se¹⁵. Zamiri, da se imašъ zdvignuti ot' sna, to e od' griha, ča estъ ot lakomosti i od' lenosti i ot' superbie, i od' vsakoga inoga griha. Zamiri, da vsaki¹⁶, ki koli stoi v grihu semrt'nom, ta spi v grihu. Razumii¹⁷, da sada estъ vrime dvig'nuti se od' sna, začъ sada estъ vrime od' milosrdiê i zakona gospodina našego¹⁸ Isuhrsta, po komъ mi moremo naiti¹⁹ od' nega milosrdie. Zamiri, da po četiri zakoni²⁰ more se vz'dvig'nuti od' griha. Prvi estъ, da mi vsaki danъ umiramo speci, b'deći²¹, hodeći, sideći, edući²² i p'jući i moleći, i to vidimo vsaki danъ, i zamiri, da stan'e ili životъ človičaski estъ razdilenъ na šestero²³ stan'e i va²⁴ v'sakomъ tomъ stan'i mi vsakъ²⁵ tratъ²⁶ umiramo. Prvo stan'e estъ mladostъ²⁷, i to trpi do 7 letъ od' roen'ê i v²⁸ tom' se umira v'saki tratъ, kako vidišъ. Drugo stan'e e od'²⁹ 7 do 14, i to se zove ditin'stvo³⁰, i va tom' se umira. Treto³¹ stan'e e zvano

¹ nema: ta. ² mudrost' božastvena i di. ³ zač' ga d'ěval'. ⁴ učiniti. ⁵ tomu e. ⁶ nema: oblast' i. ⁷ vrhu. ⁸ pravoga matrimoniê. ⁹ im'. ¹⁰ veće. ¹¹ nastoěni. ¹² brat'ê, vrime nam' jure ot' sna vstati. ¹³ ka Korentiom'. ¹⁴ govoru vam'. ¹⁵ dvignuti se od' sna, kako govori Paval' apostol', a to e dvignuti se od' griha. ¹⁶ vsaki človik', ki stoi. ¹⁷ govoru. ¹⁸ našega. ¹⁹ od' nega naiti. ²⁰ zakone, ti se imaš' dvignuti od' sna, to e od' griha. ²¹ nema: b'deći. ²² jidući. ²³ četire. ²⁴ na. ²⁵ vsaki. ²⁶ dan'. ²⁷ mladín'stvo. ²⁸ va. ²⁹ od' 7 let' do 14 let'. ³⁰ nema: i to se zove detinstvo. ³¹ treto e do 40 let', i v tom' se umira. Četvrto e zvano mužstvo, a to trpi do 70 let'. Peto e zvanъ starost', a to trpi do kon'ca života.

otročastvo i to trpi od' 14 let do 20 terъ 1, i v' tom' se umira. Četvrto estъ zvano junačastvo i to trpi do 50 letъ i v tom' se umira. Šesto zvano e starost' i to trpi do kon'ca života, i v' tom' se umira. Razumii¹ sada po toj istini, ku ti vidišъ, ti² se imašъ d'vig'nuti od' griha. Druga istina, ka te ima d'vig'nuti od' griha, to estъ, da imašъ raz'mišlati věč'ni i straš'ni sudъ boži, ki sudъ oće biti toliko strašanъ³ i nemilostivъ griš'niku tako, da bi volebъ ne biti roenъ⁴ nigdare na si svitъ. Slišeci onu strašnu sen'ten'ciju, ku gospodinъ bogъ hoće dati vrhъ⁵ griš'nikovъ osuenihъ, kada reče: otidite⁶, prokleti, va oganъ več'ni. I od' toga suda govori blaženi sveti Eronimъ⁷: ako jimъ, ako⁸ p'emъ ili⁹ spimъ ili⁹ sidimъ⁹ ali hodimъ ali molimъ¹⁰ ali ča¹¹ godi ino činimъ, vazda mi e viditi, da mi z'voni¹² onъ straš'ni glasъ od' one trubi¹³, ka oće reći na sud'ni danъ: vstanite¹⁴ i poite na sudъ, i slišite onu straš'nu sen'ten'ciju¹⁵, ku vamъ oće dati gospodinъ našъ Isukrstъ¹⁶. Govorimъ¹⁷, da po toj istini ti se imašъ v'stati od' sna, to¹⁸ estъ od' griha i ne spati veće v grihu¹⁹, ako oćeš imiti milostъ od' gospodina boga. Treta istina, po koi se ti imašъ²⁰ z'buditi ot s'na i od' griha, to estъ, da imašъ razmišlati velike paklene muke²¹ i ot purgatorie, začъ v pakli esu vse muke, ke se mogu iz'misliti²², i nahode se šestere muke vrhu²³ inihъ²⁴ velike. Prva muka est' og'nena²⁵, druga estъ ledena, treta muka estъ ot' črvi i z'mii²⁶, četvrta²⁷ estъ vazda gledati obraza d'ěvlovъ²⁸, i²⁹ kada bi ti vidilъ z ed'ne strane ed'nu³⁰ veliku propastъ od' ême a z druge ed'nu sil'nu pećъ goruća og'na, priê bi volebъ skočiti v' ed'nu ali drugu, nere negova obraza pogledati, toliko e strašanъ. Peta muka zove se vikuvična, a to estъ, da nigdare nima kon'ca. Kako e to is'to, govori Isuhrstъ po svetomъ Matii na 20 i³¹ 5. kapituli: poite³², prokleti, v³³ oganъ več'ni, ki ugotovanъ e d'ěvlu i anjelomъ nega³⁴. Šesta muka estъ žalostъ i tuga duše i konšen'cie³⁵ vidući³⁶ se od' tolika dobra od'lučeni, ča estъ carstvo³⁷ nebeskoe i životъ věč'ni. Govoru tada: vzdvig'nete³⁸ se i vstanite ot sna, to e od' griha, a to³⁹ da bu-

¹ govoru tada, da po toi. ² da. ³ strašan' grišniku i nemilostiv'. ⁴ biti ne roen' na sa svit'. ⁵ vrhu. ⁶ poidite. ⁷ Erolim' i di. ⁸ ali. ⁹ hodim' ali sidim'. ¹⁰ nema: ali molimъ. ¹¹ ča ino činimъ. ¹² zvoni va ušiju. ¹³ trumbite. ¹⁴ vstanite mrtvi. ¹⁵ šen'tenciju. ¹⁶ gospodin' bog'. ¹⁷ govoru. ¹⁸ a to. ¹⁹ v grihu veće. ²⁰ moreš' vstati od' griha. ²¹ muke paklene. ²² smisliti. ²³ zvrhu. ²⁴ inih' muk' velikih'. ²⁵ ognena muka. ²⁶ od' zmii. ²⁷ četvrta muka e gledati vsagda. ²⁸ d'ěvla. ²⁹ onda da bi videl' ti. ³⁰ ednu peć' veliku goruća ognâ, a z druge strane veliku propast', priê bi. ³¹ ter'. ³² poidite. ³³ va. ³⁴ nema b: anjelomъ nega, nego: i vam', ki budete negovi tovariši ³⁵ košen'ciê. ³⁶ videći. ³⁷ cesarstvo nebesko. ³⁸ vazdvignite se. ³⁹ b nema: a to

dete mogli¹ uteći toliko straš'nihъ mukъ, ke su zgora rečeni². Četvrta istina, po koi se ti imašъ³ vstati od' griha, to estъ plaća za dobra dela⁴, ča⁵ estъ životъ věč'ni, ki se dobiva dobrimi deli, i dobivašъ petero veliko dobro. Prvo dobro estъ slava rais'ka. Drugo dobro preveliko i presveto tovarištvo, to⁶ estъ vsihъ svetihъ i svetice božihъ i svetihъ anjelъ. Treto dobro estъ, da ti činišъ radostъ i vesel'e vsimъ svetimъ v rai. Četvrto dobro estъ věčnostъ dobra, komu ne bude kon'ca. Peto dobro estъ, da očešъ vazda⁶ viditi vsemogućago boga s veliku slavu i s veliku radostiju i vesel'emъ i ljubav'ju⁷, ka ne ée nigdare poman'kati⁸. Govoru tada, da po tihъ računihъ ti se imašъ vstati od' sna, to estъ od' griha otijući⁹ se ukloniti toliko straš'nihъ mukъ i dobiti toliku slavu blaženihъ, ka va veki ne ée poman'kati. Ošće razumii i razmiš'lai velikostъ od'¹⁰ griha po tri načini. Prvi estъ proti ričamъ teles'nimъ, drugi estъ proti ričamъ¹¹ naturalimъ, tretí estъ proti ričamъ¹¹ duhov'nimъ. Govoru, da imašъ razmisлити¹², kolikъ¹³ estъ velikъ grihъ, ki se čini za uzrokъ riči teles'nihъ. Govoru, da riči teles'ne, ke¹⁴ vidišъ, kako esu stvoren'è, nebo, zemla, vasъ sa svitъ¹⁵, sln'ce, misecъ, zvezde i vse planite, i voda, ka estъ okolo¹⁶ v'see zemle, i zlato i srebro i bisery i drago kamen'e i drazi mitali, i c'vet'e zemalsko, ko estъ razluč'no¹⁷ koluri, kako e vidišъ, toliko plodi različ'nihъ drevъ zemalskihъ, i¹⁸ ošće ukrašen'e aera i zemle, a to m'nogi razliki pticeъ nebeskihъ i z'veri i živinъ zemalskihъ. Zamiri, da gospodinъ bogъ vse te riči stvori zavolju človika i na utešen'e človika, i vidišъ takoe¹⁹ vasъ svetъ ukrašenъ mnogimi lipimi ričami²⁰, kako esu rečene²¹ z'goru; gledai, kako estъ ukrašenъ sa svitъ lipimi²² mesti i gradi i kašteli i seli, i paki razmiš'lai koliko su ukrašena ta mēsta i gradi mnogimi narodi muži i ženъ, ke gospodinъ bogъ učini na svoju priliku. Govoru, i zamiri, i da razmiš'lašъ, koliko estъ grihъ velikъ, kako govore dok'tori, a navlastito edanъ slavanъ dok'torъ, ki se imenue Fran'čis'ko Muranъ. Govori onъ: ako ti gospodinъ ali vitezъ ali vlastelinъ ili tržacъ ili mešterъ inoga računa človikъ, govoru, da vsaki estъ gospodinъ onomu, ča estъ negovo, i govori: ako bi ti imelъ na

¹ iz b: mogli. ² rečine zgora. ³ moreš'. ⁴ dobro delo. A za tim nema b do: i dobivašъ. ⁵ b nema od ovdje do: svetim' v rai. ⁶ vsagda. ⁷ s vesel'm' i s ljubiju. ⁸ poman'kati nigdare. ⁹ hoteci. ¹⁰ nema: od'. ¹¹ ričem'. ¹² razmišlati. ¹³ koliko. ¹⁴ ke ti. ¹⁵ ,vas' sa svet' ima b iza: zvezde. ¹⁶ okolu. ¹⁷ različno. ¹⁸ b nema: i ošće ukrašen'e aera i zemle, nego ima: iz mnogih' različnih' ptic' nebeskih' i zviri i skoti. ¹⁹ takoi. ²⁰ riči. ²¹ e rečeno. ²² mnogimi lipimi. Tim se svršuje rukopis b.

perikuli edanъ gradъ ili mesto ili v'se svoe blago, a mogući e škapulati učinivši edanъ semrt'ni grihъ, ako ga imašъ učiniti? Govorim' ti, ako bi ti bilo na pogibeli edanъ gradъ, ali mes'to, ali tvoi sini, ali v'se tvoe blago, ti nimašъ učiniti 1 semrt'ni grihъ. Ako bi ti bilo gospodinъ vsemu svitu terъ ga imelъ zgubiti, priê ga imašъ vasъ ot'pustiti i ostaviti i poiti za boga proseći po svetu, nere učiniti edanъ semrt'ni grihъ. Govoru drugočъ, da človikъ nima učiniti grihъ semrt'ni za riči naturale. Razumii, da govoru od' riči, ke ishaêju od' nature, ke su zvane od' fortune, to estъ srića i nesrića, zdrav'e i nemoći, životъ i semrt'ь, lipota i grdos'ь, plemen'sčina i sebrostъ, i tako od' inihъ riči, kako estъ bogatastvo i ubožastvo, i za v'se te riči naturale ti nimašъ učiniti grihъ semrt'ni ni edanъ. Kako e to is'to, ti imašъ pisano, kadi govoru Isuhrstъ v' evan'jel'i: ka dobrota ili ka koristъ estъ človiku, ako bi vasъ svitъ dobilъ, a dušu svoju pogubilъ? A to estъ koliko k ričamъ naturalimъ. Govoru treto, da človikъ nima učiniti ni edanъ grihъ semrt'ni zavolju ni ed'ne riči duhov'ne. Razumii i dobro zamiri, da, ako bi vse duše, ke su ošêe na semъ sviti i ke su ž'nega preminuli, imeli biti osuene, a ti bi e mogalъ izbaviti učinivši grihъ semrt'ni, ti ga nimašъ učiniti. Govoru ošêe, da, ako bi duše svihъ svetihъ i svihъ sveticъ, ke su v carstvi nebeskomъ, i svihъ anjeli imeli biti osuene v veki, a ti e mogući izbaviti učinivši 1 semrt'ni grihъ, ti ga nimašъ učiniti. I ošêe više govoru, da, ako bi duša kralice nebeske devi Marie imela biti osuena va veki, a ti ju mogalъ osloboditi ednimъ semrt'nimъ grihomъ, ti ga nimašъ učiniti ni za taku, ni za ed'nu inu stvarъ. Da ti bi mogalъ pitati, ako bi mi zapovidalъ samъ gospodinъ bogъ, da bim' ga imelъ učiniti, imam li ga učiniti? Na to ti od'govaramъ, da imašъ učiniti to, ča ti onъ zapovida; da govoru, da ti bogъ ne zapovida nigdare učiniti grihъ. Da ti bi mogalъ reći, da ni to isto, zač' se č'te v' biblii, da gospodinъ bogъ hote ispelati sini Izdravilevi iz raboti od' Ejud'ta, tada onъ zapovida onomu svomu plku, da imihu poiti i zaêti i posuditi v'se sasudi ti zlati i srebrni u onihъ Ejud'čanъ i kada bihu vanъ ishodili, takoe imihu v'se sobu vzeti, a takoe iznesoše vse sobu vanъ, i ne bi li to grihъ tadbene? Govoru, da to ne bi grihъ, začъ gospodinъ bogъ estъ gospodinъ vsakoi riči i vsakoga stvoren'ê. Da nu sliši proroka Davida, ki govoru, da sa svitъ estъ vasъ boži i vsa, ka sutъ v nemъ. Govoru tada, da, kada v'se estъ negovo, tada onъ estъ pravi gospodinъ i udr'ži v'se gospod'stvo, kako hoće, i onъ more zapovidati, komu hoće, da vaz'me blaga, kadi hoće, a ništary mane ne zapovida, da ti učinišъ grihъ, da pače ti zapovida, da ne

sagrišiš. Govoru, da bi ti mogal pitati i reći: ča estь grihь, i po ki način' se čini? Na to ti od'govara sveti An'selamo i di, da grihь ni ino, nere učiniti i pomisliti ono, ča estь proti svetimь zapovedemь božimь. Razumei, da, kako si ti učinilь grihь semrt'ni, ti vpadaš v toliku nemilostь gospodina boga, da, ako bi v'si sveti, ki su v rai, prosili za te milosti od' gospodina boga, ne bi e mog'li isprosi, dokli godi ti stoiš v' grihu semrt'nomь. Govoru ošće, da, ako si ti učinilь grihь semrt'ni, ti v'padaš v' troe veliko zlo. Prvo, da te grihь veže i stavi te v ruke vraže. Kako e to is'to, ê ti e provamь po svetomь evanjelii, kadì govori, da onь gospodinь, kada vidi na nomь braci onoga človika, ki biše zlo oblečenь, on' mu zapovida svezati ruci i nožê i vrići ga va ne straš'ne muke. Zamiri, da onь, ki biše zlo oblečenь, razumi se človikь, ki e grihь učinilь semrt'ni. Za to ti moreš reći, da grihь veže i drži človika v rukah' d'ěvlihь. Drugo zlo estь, da te zdrži od' dobra dela i od' dobra govoren'ê. I kako e to isto, ti imaš priliku od' onoga sina ljubodeinago, ki isprosi od' oca svoi delь imen'ê i po tomь ide na stranu daleč'nuju i strati v'se blago živući maneno z bludnicami. Govoru, da po tomь sinu ti imaš razumiti grišnika, ki se od'luči od' boga zavolju griha i krati mu se ispovidati i činiti v'sako dobro. Treto zlo, ča estь, da te osleplue v razumi tvoemь, da ti ne moreš viditi ni razumiti ni ed'nu ričь, ka bi s'paseniju tvomu bila i duše tvoee bila, i hodiš kako i slipacь, ki ne vidi ni drži pravi putь. Tako i ti, prokleti grišniče i nečisti, ti ne dr'žiš pravoga puta, nere vpadaš od' griha v' grihь ljubeći grihь, a ne sum'niš' se semrti teles'ne, ka brzo pride, a s' nu semrtь dušev'na i v'êč'na. Govoru tada tebi, grišniče zali, da imaš razmišlati velikostь griha, i koliko estь velikь grihь i zalbь, i koliko veliko zlo estь činiti grihь, i koliko zlo tebi pripeljue od' duše i od' tela. A to estь koliko k tretomu delu ot milosti bože.

Brakь bistь učinenь v' Kani galileis'koi.

Sveti Ivanь na 2. kapituli.

Ove svete i posvećene besede esu rečene po evanjestu svetomь Ivanì na 2 kapitula negovihь evanjelii. Govori evanjestь, da našь gospodinь Isuhrstь bi z'vanь na pirь od' svad'be i negova mati preslav'na deva Mariê i negovi učeniei, ka syadba biše v' ed'nomь seli, ki se zove Kana, biše v stranahь Galil'ee. I budući jure blizu odobed'vali, tada nimь poman'ka vina, i tada mati preslav'na, ka biše

poli svoga sina, i reče k' sinu svomu: vina nimaju. A Isusъ nei od'govori: ženo, ča to tiče tebe ali mene? ere ošće ni prišlo vrime moe. Za to mati presveta nee usta obrati k slugamъ i reče: (č)to vamъ reče moi sinъ, činite. I tada Isusъ reče slugamъ: naplnite one sasudi vodi, a oni e naplniše vodi daže do vrha. I reče Isusъ: vaz-mite onoga ča e v' sasudihъ i daite stol'niku okusiti, a onъ okusiv' i doz'va ženiha i reče: vsaki človikъ v počet'ki obeda ili vičere nai prie stavi na stolъ dobro vino i po tomъ, kada su opoeni, tada huiše, ere im' e on'da vsako vino viditi dobro, a ti si nasuprotivъ tomu učinilъ, ere si prie huiše dalъ, a nai posli i to, ko estъ nai bolše, ti si shranilъ. Tada govori evanjelistъ, da to bi početakъ prvi mirakulъ, ki Isusъ učini pred' učeniki svoimi, kada êvi slavu s'voju, a učenici verovaše v' nega.

Od ovoga sveta i posvećena govoren'ê more se pitati ed'na sumna, ka estъ ovo: ča estъ bole, oženiti se, ili prez' žene stati i živiti v či-stoći? Na to ti od'govaramъ po dovole zakoni. Govoru, ako si ubogъ, bole ti e biti brez' žene. Računъ estъ tomu, da, ako ti budešъ imelъ obitelъ i dit'cu, ženu i dit'ce dovole, tako nigdarъ nimašъ pokoê, začъ potriha ti estъ, da danъ i noćъ ti mislišъ i trudiš' se zadobiti nimъ kruha, ob' čem' bi oni živili. Drugo govoru: ako si ti manenъ, bole estъ, da se ne ženišъ, začъ zla ričъ estъ imiti činen'e s manenimъ človikomъ. Po tomъ pridu da budu imeli dit'cu ter' imъ ne budu umeli dati s'nagu ni hranu i budu sami i nihъ dit'ca gladomъ mriti. Treto govoru, da onъ, koga e vola služiti gospodinu bogu, bole estъ, da se ne ženi. Računъ estъ tomu, da oni imaju toliko ljubavъ žen'sku, da ne mogu ljubiti gospodina boga, i tako sagrišaju semrt'no i urijuju gospodina boga i dušu svoju. Govoru čet'vrto da, ako esi ti bogatъ ili bogata, ti se mogu dobro oženiti, ere mogu sebê dobro vzdržati i paki dit'cu svoju, kada ju poč'nu imiti. Govoru peto i svršuju tu sum'nu, da e bole, da se oženišъ. Računъ estъ tomu, da činišъ sini i h'čeri, ki budu sluge gospodina boga. Govoru, da ta sakramen'tъ bi učinenъ od' gospodina boga i od'lučenъ v rai zemalskomъ govoreći gospodinъ bogъ ot'cu našemu Adamu i ženi negovi Ejugi: rastite i množite se i naplnite zemlju.

Govoru v drugomъ delu, ki našъ učî, po ki načinъ mi imamo učî-niti i ki redъ držati, kada se edanъ oće oženiti, ali človikъ bogatъ ali ubogъ. Govoru, da ima edanъ dobro razmisliti, i razumii 9 riči prie nere ženu vaz'me. Prva ričъ estъ, ku imašъ razmišlati, imaju imiti, to estъ dobra misalъ da ju v'zima, da bude na slavu božiju. Govoru, da nimašъ iskati blaga ni bližičastva ili lipote, da ne budešъ

moći živiti š' nu, i ako ei malo ča rečeš besedu ili učin'en'em tako, tudie ona ti od'govori proti rekući, da oću se tužiti momu rodu i bližikamъ. Govoru tada, da se ne ženišъ zavolju blaga ili bližičast'va, i znaí, kada se koli ti oženišъ za te uzroke z'gora rečene, ti semrt'no sagrišašъ v ljubodeñ'i i ni tvoê prava žena ni istin'ni matrimonii. Računъ estъ, da ni on'di bila istin'na misalъ, ka bi imela biti, da se onъ matrimonii činaše na slavu božiju. I da si ti držanъ to učiniti, ti imašъ v knigahъ od' Tobie na 8. kapituli, kada mu anjelnъ reče od' strane božie, da bi imelъ vzeti Sar'ru za ženu svoju. Tada reče Tobiica: ja ne ću toga učiniti. Računъ est' tomu, zač' e imila 7 muží, ki su vsi zadavleni od' d'êvla. Tada reče anjelnъ: ne ću da ju vzymašъ zavolju pohotên'ê ni zavolju lipote, kako su učinili oni, ki su umoreni od d'êvla, da oću da ju vaz'mešъ na slavu božiju. I tako ju v'ze na slavu božiju i bi izbavlenъ od' d'êvla, i to bi pravi matrimoni. — Druga ričъ estъ ed'na druga misalъ, ku imašъ imiti, da otijući roditi sini i h'éri, ki budu sluge božie, i to imašъ takoe v' Tobii na 8. kapituli, da s'ta tri d'ni i tri noći ne tiěúci se grihomъ pltenimъ, i kada bi tretu noćъ, tada moli gospodina boga, i po tomъ ide sav'kupiti se s ženu svoju. Govori sveti Ambrozii, da za posvećenie blaga, ko' ti priemlešъ on'da, kada vzymašъ ženu tvoju, ti bi imalъ stati vasъ onъ danъ i v'su onu noćъ vele umilenъ na molitvi svetoj moleći boga, da bi ti dalъ tu milostъ, da bi ti mogalъ roditi sini i h'éri, ki bi bili sluge gospodina boga, i da bi ti imilъ veliku radostъ od njihъ. Govoru i zamiri, da e to računъ, da mnogo kratъ ti imašъ sini i h'éri, ki ti daju muku i žalostъ, začъ ti nisi vzela ženu t'voju na tu misalъ, da pače si ju vzela zavolju pohotên'ê nečista ili za blago. Razumii, da nimašъ vzeti žene zavolju blaga ni pohotên'ê, da imaš' ju vzeti, da bude na slavu bogu i takoe, da rodišъ sini i h'éri, ki budu sluge božie; i čineći ti inako, tada ni pravi matrimonii i sagrišašъ semrt'no v ljubodeistvi. — Treta ričъ, ka se ima imiti otijući ženu vzeti, estъ, da ti učinišъ riči, ke budu ed'nake. Govoru, ako ti imašъ h'érъ lipu, tada čini, da ima i muža lipa; ako imašъ sina lipa, dai mu i ženu lipu; ako imašъ sina grda, dai mu i ženu gr'du. Razumii ošće, da ni edanъ starъ nima vzeti ed'nu mladu, ni edanъ mladъ nima vzeti ženu staru, ni edanъ bogatъ nima vzeti ed'nu ubogu, ni edna bogata nima vzeti ed'noga uboga. Računъ estъ, da ne budu imeli uzrokъ pogrđiti edanъ drugoga. Govori gospodinъ bogъ: učinimo nemu pomoćъ podob'nu nemu. Govo-

¹ ,ko' za ki.

rimъ tada, da estъ ot' potrebe, da bude ričъ ednaka, da ne bude pogr'en'ê meju nimi, i po tъ zakonъ oće biti dobarъ matrimonii i prava ljubavъ. — Četvrtu ričъ, ku ti imašъ iskati, ako e bližičastvo nihъ dobro, ča estъ otacъ i mati. Razumii, ako si ti mužъ ili junakъ i mislišъ vzeti ed'nu divojku za ženu, ti imašъ pitati ot'ca i matere, kakovi ljudi su. Ako naiđešъ, da mati nee e bila dobra, tako ju ti morešъ vzeti na siguri, začъ veliko čudo, ako bi h'ci ne bila dobra, kadi estъ mati bila dobra i kada e op'čila z dobrimi. I ošće, ako bi bilъ i otacъ zalъ, ne stoi za to, ere ona e veće op'čila s materju nere s' ocemъ. Govoru, dobro, ako bi otacъ i mati bili dobri, toliko bi bole. I tolikoi govorimъ od' junaka, ako mu e otacъ i mati dobra, takomu dai svoju h'cerъ na siguro, zač' bi čudo bilo, ako bi onъ ne bilъ dobarъ. Računъ estъ, ere sinъ veće op'ci s ocemъ, nere s materiju. I govoru, ako bi mati negova bila zla, za to nimašъ stati dati mu svoju h'cerъ, ere e onъ veće op'čilъ s ocemъ nere s materiju. — Peta ričъ, ka se pristoi k matrimoniju, estъ v providen'i. Govorimъ tebi, človiče, ako se oćešъ oženiti, čuvai se, da ne vaz'mešъ ženu manenu, i tolikoi ti, ženo, ne vaz'mi muža manena. Računъ estъ, da v' hiši ne će biti ino nere smuč'na, a sini ote od' zla na gore poiti. — Šesta ričъ, ka se pristoi k matrimonii, estъ vola slobod'na. Govorimъ tebi, ot'če, ne dai muža h'ceri tvoei proti ne voli, i ča se z'gač s toga, razumii, da m'nogo krat' se m'noge neprič'zni z'gaēju s toga od' ed'noga do dr'ugoga, i s toga se zgaê preljubodeistvo, začъ ni ta matrimonii učinennъ zakonomъ pravimъ s volju obiju; i za to bude klelъ edanъ i drugi dušu ot'ca i matere, ki ihъ sveća na to. — Sed'ma ričъ, ka se pristoi matrimoniju, estъ ver'nostъ udi. Govoru, da telo žene ima biti muško, a telo muško ima biti žens'ko davajućъ edanъ drugomu dlъ poč'tennъ, kako zapovida sveti matrimonii. Razumii, da nimašъ činiti od' žene ed'nu blud'nicu. Ošće znai, da ti ima biti zadovolъ tvoê žena, a tebi ženi tvoi mužъ. Govorimъ tada, da morešъ razmisliti, da pravomu matrimoniju estъ potreba ver'nostъ, kako e zgora rečeno. — Osma ričъ estъ potrib'na matrimoniju, da bude očitô učinennъ, a ne otai, kako čine mnozi i mnoge, ke se čine zaručiti v' hiši nikoga suseda proti voli ot'ca i matere i bližikъ. Razumii, da to ni s pravimъ zakonomъ učinennъ, da ima očitъ biti. — Deveta ričъ estъ ugod'nostъ junaka i divojke edanъ drugomu. Govorimъ tebi, ki oćešъ dati za muža tvoju h'cerъ, učini, da vidi onoga, ki ima biti nee mužъ. I tolikoi ti imašъ viditi, g'do oće biti tvoê žena, da vidi edanъ drugoga; i budućъ edanъ drugomu ugodanъ poi i učini slobod'no ta matrimonii na slavu božiju. Da ako bi ne

biľ edaně drugomu ugodaně, ne čini ga, začě meju nimi ne bi bilo nigdarě mira ni ljub've i ne bi dobarě matrimonii, začě ni s' zakonomě učineně. — Deseta ričě estě ovo, ko potribue pravi matrimonii, kako govori sveti Avgustině v' knigahě, ke se zovu dobroga skuplen'ě ili matrimoničě, a to estě dobroga života i tovariš'tva i mira, ka ima biti v pravomě matrimonii. Govori sveti Avgustině, da muž i žena imata imiti 4 riči v' sebi, i ako ihě ni meju nimi, nigdarě ne bude mira ni ljub've. Prva estě milosrdie, a to da budeta milosrd'na proti ubozimě, i ako budeta milostiva, očeta vazda dobro imiti; ako li ne budeta milostiva, očeta zlo imiti. Druga ričě estě ovo, ka e potribna mužu i ženi, to estě prava vera, da oni budu pravi i čisti prez vsake zle čudi. Govorimě, da, kada vi činite matrimonii, vi govorite, da budu prez' vsake zle čudi, a to estě da budu d'vi, i da va nomě svetomě sakramen'ti, v' kom' sta se savkupila, i za onoga svetoga blagoslova, ki ste vi prieli od' boga, budući vi pravi i čis'ti preza v'sake zle čudi, govorimě, da gospodině bogě ihě oće obarovati va vsakomě dobri i v miru, ako budete imeli tu svetu čis'toću. Treta ričě, ku potribue muž i žena v svetomě matrimonii, ima biti umilen'stvo. Govoru, da imata biti ona d'va umilena, a ne super'ba, imaju živiti meju sobu krot'ko kako bratě sestru. Razumil, da v'sakě tratě, kada budu super'bivi meju sobu, ne te nigdare dobra učiniti ni imiti ga. Razuměi, da v'saki, ki e super'bivě, est' takmeně d'ěvlu, a on'di, kadi prebiva d'ěvalě, ne će nigdarě dobra biti, tada živi u svoemě matrimonii u *(Ovdje su tri lista istrgnuta na kojima je bio svršetak ove propovjedi i početak drugoga članka.)*

... su v' komě proklet'stvi ili v' protivan'stvi ili ako su ponesli ko nepoč'ten'e protivu svetomu redu, i ako su ne poč'tovali svetihě d'ni. I ošće ima spomenuti vsakoga, da ima postě vsaki postiti, ki se v crik'vi zapovida. Ošće ima spomenuti vsakoga, ako e ožurnikě ili razboinikě, ima ga ostaviti. I ošće ima poprě pitati, ako prave desetine ne daju, ili pravoga dohot'ka crikvenoga ne daju, tim' se grihě ne prašća nikoli; i ki bi zakon'nu ženu pustilě. Ošće ima poprě spomenuti, ako si ča bogu obećalě a ne vzdalě, ali imaš' na poruč'en'e ko mrtvihě, imaš' e dati, ča mu e naporučeno, ako ne čě duše pogubiti. Zlo, ako nisi plaće dalě naēm'niku svomu, ako si komu ča dlžaně, imaš' mu e dati. Ako si se z'nimalě s koga griha, v' kom' si bilě. Ako si hotelě biti starišina imući star'ega. Ako si mnelě, da si boli od' svoje družine, a nisi. Ako si na ne zalě glasě položilě. Ako si suprotivě istini govorilě. Ako si na ko zlo dalě svetě, a ni(si)

ga daľ pravo. Ako imaš ko dobro, a bogu hvale ne daeš. Ako si se kimь porugaľ a sebe hvale. Ako si se raz'srdilь suprotivь ubogu ěloviku. Ako si koga op'sovalь, ali nepoĉ'tovalь, ako si koga ranilь crikvenoga ělovika ali redov'nika ali d'ěka, i ako bi d'vignulь ku riĉь, s ke bi se ljudi svadili. Ako ti e žalь, da se komu žive terь bi mu radь zlo. Ako si koga oklevetalь. Ako ti ni drago stati za svetu misu, i ako si lenь na dobro nauĉiti svoje mlae. Ako si lenь v' posli, ki ti e naporuĉenь. Ako zali poi dašь sebě (?). Ako praznuešь. Ako nisi svoihь mlaihь nauĉilь na dobarь putь i nisi ihь karalь v nihь zlobi sa umilen'emь. Ako si ĉa kralь ili silu vzelь. Ako si ĉa tue našalь, vrati e. Ako si boga zabilь želijuĉi na blago sega svita. Ako si koga hinilь kupujuĉi ili prodajuĉi. Ako si želilь vrimene draga, da bi draže prodalь. Ako si komu želilь na smrtь ili na zlo. Ako si lihō jilь ali pilь. Ako si ne postilь korizme. Ako si op'ĉilь s mužku ženu. Ako si sa svoju ženu bludь ĉinilь protivu naturi ili v' koriz'mi ili v kvatri ili na velike blagdane ili v' navičer'e velikihь blagdani ili v' nedilju. Ako si uĉinilь, da se dite ne rodi ili da bi se mrtvo porodilo. Ako si sagrišilь z bližiku ili s niku redov'nicu. Ako nisi stalь na pravomь zakoni. Ako si pohitilь ruku ili nogu nepoĉ'ten'e. Ako si vlhvicu verovalь ili si samь vražilь. Ako si d'ni ili vrimena hranilь a nisi boga hvalilь. Ako si na svete d'ni težaľ ili v nedilju. Ako si krivo prisegalь ili si se krivo zakleľ bogomь. Ako si v' ĉemь krivь, v'se pravo ispovii i pokoru primi i svetь dobarь.

To e vodь tihь knižь svetago Brnardina.

Kara se grihь ot' superbie na prvomь listu.

Kara se grihь od' nevere, na 3.

Kara se grihь, ki se zove zlo hoten'e, na 6.

Kara se grihь, ki se zove neufan'e, na 8.

Kara se grihь, ki se zove neznan'e; budi saznan na 11.

Kara se grihь, ki se zove gultoniĉ, na 14.

Kara se grihь, ki se zove nepravda, na 19.

Kara se grihь nepoĉ'ten'e proti svetimь sakramen'tomь na 21.

Kara se grihь, ki se zove tvrdostь na 25.

Kara se grihь, ki se zove lakomostь na 28.

Kara se grihь, ki se zove pogr'evati boga i nega zapovedi, na 30.

Kara se grihь, ki se zove laža, na 34.

Kara se grihь, ki se zove tašĉa slava, na 37.

Kara se grihь, ki se zove hin'ba, na 40.

- Kara se grihъ, ki se zove tad'ba, na 42.
- Kara se grihъ, ki se zove ljubavъ prez reda, na 46.
- Kara se grihъ, ki se zove hudoba, na 48.
- Kara se grihъ, ki se zove silu vziman'e, na 51.
- Kara se grihъ, ki se zove oholo živlen'e, na 55.
- Kara se grihъ, ki se zove ožura, oteite nasledovati gospodina boga, na 58.
- Kara se grihъ govoriti zlo dobro a dobro zlo, na 61.
- Kara grihъ, ki ne će pokarati grišnika, na 64.
- Kara grihъ, ki se zove neposluhъ, na 67.
- Kara grihъ, ki se zove nestrplen'e, na 70.
- Kara grihъ, ki se zove never'stvo, na 73.
- Kara grihъ, ki se zove preljubodeistvo, na 77.
- Kara grihъ, ki se zove uboistvo, na 80.
- Kara grihъ, ki se zove nenavistъ, na 83.
- Kara grihъ, kako e suditi iskrnega po sum'ni, na 86.
- Kara grihъ, ki se zove neumičastvo (rče . . . ite se) na 89.
- Kara grihъ, ki se zove nevzdržan'e čistoće, na 92.
- Kara grihъ, ki se zove lenostъ i prazdnovan'e, na 96.
- Kara grihъ, ki se zove krivo prisegan'e, na 100.
- Kara grihъ, ki se zove ubiistvo, na 104.
- Kara grihъ, ki se zove nepočten'e svetihъ riči, na 110.
- Kara grihъ, ki se zove uboistvo, na 115.
- Kara grihъ, ki se zove naglostъ, na 120.
- Kara grihъ, ki se zove nemilosrdie, na 123.
- Kara grihъ, ki se zove zalъ svetъ iskrnemu svoemu, na 127.
- Kara grihъ, ki se zove ta, na 130.
- Kara grihъ, ki se zove psos'tъ, na 134.
- Kara grihъ, ki se zove nepriêzanъ, na 137.
- Kara grihъ, ki se zove mašćenie, na 140.
- Kara grihъ, ki se zove nemilosrdie, na 143.
- Kara grihъ nepočten'e svete crkve sakramen'tomъ, na 146.
- Na veli petakъ: obidu me p'si mnozi, ot Mat. razmišlati muku Isuhrstovu, na 150.
- Ženo, se sinъ tvoi. Prova se po pismu, po naturi, po prilici, na 154.

II.

Rasprava

o

sedam smrtnijeh grijeha.

Sveti Ivanъ evanġelis'tь pravi ed'no videnie¹ v' ed'nihъ knjigahъ ot' êvleniê, ke se zovu apokalipsiê², i di³ sveti Ivanъ, da onъ vidi⁴ zlizuci z' mora ed'no z'vire êud'nimъ zakonomъ razliĉ'no i mnogo straš'no. Têlo⁵ sego z'vir'ê⁶ biše priklatno k risu⁷ a noge⁸ bihu med'viji, i imiše⁹ grlo lavovo i 7 glavъ i 10 rogovъ i 10 k'runъ. I se strašno z'vire imiše¹⁰ moć činiti rvanu¹¹ suprotivъ¹² svetimъ i sveticamъ božimъ i mogaše e premoći i dobiti¹³. Se z'vire toliko, protivu čineno i toliko straš'no skažue se knezъ ot tamъ, ki gre¹⁴ z mora paklenoga, kadi¹⁵ e vsaka gorkostъ¹⁶ ot plaĉa i od bolezn'i¹⁷, tugъ¹⁸ i nevolъ, mukъ¹⁹ i straha. Telo sega²⁰ z'virete je priklatno k' risu⁷, ere²¹ tako kako e risъ²² ušarenъ razliĉ'nimi lici²³ tako i d'êval ima razliĉ'nimi zakoni ot lasti i lotarstva prelastiti i blazniti ljudi. Nozi ot' sego z'vireta²⁴ esu²⁵ priklat'ne²⁶ k nogamъ med'vijimъ ere²⁷ tako kako²⁸ med'vidъ ima svoju moć v' nogahъ i v mišcahъ ako i d'êval' drži moć'no i veže v'sihъ onihъ, kihъ more pod'ložiti pod' svoje noge i priteg'nuti svoimi miš'cami²⁹. Grlo ot' sego³⁰ zvirere est³¹ priklatno k grlu lavovu³², ki skozi veliku ljutostъ³³ hotil'³⁴ bi požriti vse, ĉa koli vidi svoima oĉima, i tako³⁵ d'êvalъ ne more nasititi se ot' požiraniê dušъ. 7 glavъ ot' z'virete paklenoga esu³⁶ 7 smrt'nihъ grihovъ, kimi d'êvalъ priteže³⁷ k' sebe kako vasъ s'vitъ,

¹ videnie. ² apokalipas. ³ dê. ⁴ vidê. ⁵ telo. ⁶ zvirere. ⁷ leopardu. ⁸ nozi. ⁹ priklatne k medvijim. ¹⁰ imêše. ¹¹ rvanju. ¹² protivu. ¹³ dobiti i premoći. ¹⁴ grede. ¹⁵ kadê. ¹⁶ gorostъ. ¹⁷ bolêzni. ¹⁸ i ot tugъ. ¹⁹ i mukъ. ²⁰ ot sego. ²¹ are. ²² leopardъ e ušaranъ. ²³ iz b: lici, tako i d'êvalъ ima razliĉ'nimi. ²⁴ zvirere. ²⁵ su. ²⁶ priklatnê. ²⁷ are. ²⁸ ,kako' iz b. ²⁹ mišci. ³⁰ sega. ³¹ je. ³² samo: k l'vu. ³³ skozi svoju ljutostъ veliku. ³⁴ otil' bi vse požrti. ³⁵ tako i d'êvalъ ne more se nasititi. ³⁶ su. ³⁷ veže vas s'vitъ, are edva e da.

ere edva da bi niedanъ ѓlovikъ utekalъ, ki bi ne vpalъ v niki¹ ot' sihъ 7² grlъ paklenihъ. Za to di³ mnogo dobro sveti Ivanъ, da se z'vire imiše močъ premoći svetihъ, ere⁴ na zemli ni tako ѓlovikъ svetъ⁵, ki bi se svršenimъ zakonomъ mogalъ čuvati ot' v'sihъ zakoni i⁶ ot' grihovъ, ki ishodê⁶ ot' sihъ sed'mihъ grêhovъ bez'⁷ navlašć-noga dara ot' milos'ti tako, kako bi⁸ blažena sveta dêva Mariê i sveti Ivanъ i ini⁹ sveti po milostihъ vlašćihъ¹⁰, kimi nihъ bogъ darova. 10 rogovъ ot' zvirete s pakla skažuju¹¹ se 10 prestupi ot' 10tihъ zapovedi ot'¹² zakona božîê, ke d'evalъ prokura ili znahodi toliko, koliko more sed'mimi grisi smrtnimi¹³, ki su glava ot' vsihъ zledi¹⁴. 10 krunъ skažuju se 10 premoženi, ke d'evalъ ima vrhu v'sihъ grišnikovъ skozi prestupan'e¹⁵ otъ 10tihъ zapovedi ot' zakona božîê.

Prva glava ot' zvirete paklenoga je grihъ ot' superbie ili oholie¹⁶; druga e zavidoščъ, treta es'tъ g'nêv' ili¹⁷ sr'dъ¹⁸, četvrta estъ prazdanъ, to estъ¹⁹ lénostъ ot' dobra čineniê²⁰, peta estъ lakomiê ili hlpostъ²¹, 6²² bljutstvo ili ljubodeniê²³, sed'mo²⁴ estъ grlo. Ot' sihъ sed'mihъ glavъ nishode²⁵ vsi zakoni ot' grêhovъ i ot' éudi ili su²⁶ smrt'ni ili ot'pustni, i vsaki ot' sihъ 7²⁷ grihovъ smrtnihъ²⁸ se dili na mnogo rasohъ²⁹.

Prva rasoha super'bie ili oholie es'tъ.

Prvi grihъ³⁰ estъ super'biê i počalo ot' vsihъ zledi³¹. Superbiê razluči i razbi³² zakonomъ prvimъ³³ družbu i redъ, kada se³⁴ anjelъ Luceferъ³⁵ skozi svoju lipotu³⁶ i skozi s'voi³⁷ velikъ razumъ hoti ukazati nad³⁸ v'simi inimi anjeli i hoti se k' bogu priložiti, ki ga biše stvorilъ veliko³⁹ dobra i veliko⁴⁰ lipa i toliko mudra, za to spade s nebesъ⁴¹ i estъ učinênъ⁴² d'evalъ onъ i vsi anjeli, ki bihu nega družba⁴³. K semu se Luciferu prikladaju vsi⁴⁴ superbivi, ki razbiêju i raz'činaju⁴⁵ družbu i redъ meju človici, kada se ukažuju nad' družimi veće biti hvaleni i računani propovidajuće i otkrivajuće³³ svoje

¹ iz b: niko (opako: niki). ² 7 nihъ. ³ b ima: di iza: dobro. ⁴ are. ⁵ nema: i. ⁶ shode. ⁷ prez. ⁸ bi dêva Mariê. ⁹ niki ini. ¹⁰ milostêhъ navlašćnihъ. ¹¹ skazue. ¹² nema: ot'. ¹³ grêsi smrtnimi. ¹⁴ zlêdi. ¹⁵ prestupan'ê. ¹⁶ ot' oholie. ¹⁷ ali. ¹⁸ srda. ¹⁹ ali mj. to estъ. ²⁰ dela. ²¹ iza: hlpostъ ima a opako: estъ. ²² žesta e bljudstvo. ²³ ljubodênie. ²⁴ sedma. ²⁵ ishode. ²⁶ iz b: su. ²⁷ 7mihъ. ²⁸ smrtnihъ grihovъ dêli se. ²⁹ b ima napis iza ove riječi: Otъ superbie ili oholie, a nema: Prva rasoha superbie ili oholie estъ. ³⁰ grêhъ je. ³¹ zlêdi. ³² nema: i razbi. ³³ prvimъ zakonomъ. ³⁴ ,se' ima b pred: hoti. ³⁵ Luciferъ. ³⁶ veliku lêpotu. ³⁷ nema: svoi. ³⁸ nada. ³⁹ toliko. ⁴⁰ toli. ⁴¹ s neba. ⁴² učini se. ⁴³ otъ nega družbe. ⁴⁴ nema: vse. ⁴⁵ razčinaju i razbiêju. ⁴⁶ pripovidajući i otkrivajući.

veličastvo toga ciěb, da bi¹ e človikъ držalb za bol'se. Grihъ ot super'bie estъ² toliko³ nasričanъ, ere⁴ oslpljue človika, da ne poz'na samъ sebeb⁵. Človikъ superbivi se ne vidi ni se z'na. Superbiē je vino d'ěvle nai moc'neiše⁶ i nai veće navlašć'no, kimъ⁷ d'ěvalъ napač⁸ vsihъ mudrihъ človikovъ i v'sihъ lipihъ i vsihъ bogatihъ i v'sihъ moćnihъ i hrabrovъ i op'ćenimъ zakonomъ vsaki zakonъ ljudi, ko navlašćnimъ zakonomъ velu⁹ gospodu simъ zakonomъ, da ne znaju svoju man'sinu¹⁰ ni svoē pregrešenīē, ni im' e s'mi človikъ reći¹¹; toga cića su¹² va velici tēškoći i pagubi veće ot vsihъ inihъ¹³. Pagubnimъ zakonomъ estъ nemoćanъ, komu v'saki tur'ěk' se obraća v' ědъ¹⁴ i v' čemerъ. Superbiē e k'ei d'ěvla, a ki ju poime za ženu, velikъ delъ¹⁵ ima¹⁶ imiti dostoēniē paklenoga. Superbiē čini ratъ protivu bogu i v'zima bogu nega čystv¹⁷ i nega slavu v' čemъ koli more, a bogъ protivu superbii e i popira vsihъ super'bivihъ. Superbiē estъ kral' ot'¹⁸ vsihъ zledi¹⁹ i ot'¹⁸ vsihъ grihovъ i ot'²⁰ vsee hoće sa sobuvъ. Superbiē e lavъ ljuti i požiravacъ, ki požira vse dobro, ko nahodi v' sobstvi oholi²¹. Super'biē čini ot' almužnoga grihъ i ot' sile čini čudъ, a ot' inihъ²² děl', ot' kuda bi mogalb človikъ dobiti raj, čini dobiti pakalb. Super'biē estъ navlašć'ni vitezъ d'ěvalъ, ki s'mi udrity nai priē²³ meju vitezi božie²⁴ i ki e nai posliē pusti. Ošće po tomъ, kada sveto sob'st'vo²⁵ i redov'no²⁶ bude premog'lo²⁷ vsi oni²⁸ grisi, super'biē čini tada veće sagrašiti²⁹. Superbiē čini toliko rasohъ, da ed'va e more človikъ sačtati, ko za to čini sedamъ dělovъ³⁰ navlašćnihъ, ki su tako kako sedamъ rasohъ, ke zlaze v'se ot' onoga korenē zlagō³¹, i³² vsaka čini o sebi mnogo rasohъ³³. Prvo³⁴ estъ krivostъ i neverstvo³⁵; drugo³⁶ estъ poniženie, tretō³⁷ estъ ponošenje³⁸, kada se človikъ m'ni veće³⁹ vridanъ ner'e⁴⁰; četvrtō estъ potippan'e⁴¹, to estъ vzity želiti na visoku cēnu ili dostoēn'e; petō estъ tašća slava, to estъ želenie biti taščimъ zakonomъ hvalenъ⁴²; šestō estъ upokriziē⁴³ ili licemerie; sed'mō estъ luđъ⁴⁴ sramъ i smamanъ strahъ biti poniženъ skozi dobro učenin'e⁴⁵. Ka⁴⁶ ovimъ sedmimъ rasoham' se vraćaju v'se kite ot' griha superbie.

¹ nema: bi. ² je. ³ veliko. ⁴ are. ⁵ sebe. ⁶ moćniiše. ⁷ kovъ. ⁸ opač. ⁹ veliku. ¹⁰ svoje man'sine. ¹¹ reći človikъ. ¹² su' iz b. ¹³ su va vekšei pagubi otъ vsihъ inihъ. ¹⁴ jidъ. ¹⁵ dělъ. ¹⁶ bude. ¹⁷ častъ. ¹⁸ oda. ¹⁹ čudi. ²⁰ nema: ot. ²¹ iz b je od: superbiē do drugoga: superbiē. ²² i otъ inihъ u a opakō: nihъ. ²³ nai priē udrity. ²⁴ božie. ²⁵ sopstvo ²⁶ nema: i redovno. ²⁷ premoglo bude. ²⁸ ini grēsi. ²⁹ sagrašati. ³⁰ za to 7 dilovъ čini. ³¹ vse čisto otъ ednoga zla korene. ³² a. ³³ kitъ. ³⁴ prva e. ³⁵ nevêstvo. ³⁶ druga e. ³⁷ tretā e. ³⁸ ponesenie. ³⁹ veliko. ⁴⁰ nema: ner e. ⁴¹ potipanie. ⁴² a ima pred: hvalen suvišno: biti. ⁴³ ipokriziē. ⁴⁴ luđъ. ⁴⁵ činen'e. ⁴⁶ k.

Ot krivosti, ot'¹ nevere.

Prva rasoha superbie estъ krivostъ i nevera²: činiti protivu bogu neveru³. Ot' see rasohē zlaže tri kite: ed'na⁴ zla, a druga gor'sa, a treta prezla. Prva estъ grdo neznan'stvo, druga estъ ludostъ⁵ i bezumstvo⁶, treta estъ ringanie⁷ ili ot'metъ. Grdo neznan'e⁸ est' va učinen'i⁹ griha, ere¹⁰ se ne čini ni edanъ grihъ bez' grdosti, ere¹⁰ vsaki grihъ se¹¹ počene v grdosti. Kosa grdostъ, ot koe govori ov'dika, ishodi¹² ot' superbie, estъ edanъ zalъ korenъ ot mnozihъ zledi, ki se zove neznan'stvo, to estъ zahvenie boga i nega¹³ blagodēti, ot' kihъ mu človikъ ne zahvaljue ni ga z'na za gospodina tako, kako bi človikъ imilъ ot' nega velikihъ blagihъ čini¹⁴, ke bogъ dae toliko prostranimъ zakonomъ človiku. Dobro grdъ estъ¹⁵ i neznanъ, ki¹⁶ svomu gospodinu, ki mu e daļъ toliko dobra, a ne će¹⁷ mu ni zahvaliti ni ga z'nati¹⁸ ni za gospodina tako, kako bi imilъ, a¹⁹ priemle nega blagodēti vsagda i vraća²⁰ často²¹ kratъ zlo za dobro, sramotu za počtenie. Su grdostъ čini vsaki človikъ toliko často protivu bogu, ki ne vzdāe hvale ot' svoihъ blagodēti velikihъ²², ke²³ bogъ daetъ²⁴, koga rado²⁵ čas'to kratъ²⁶, kada e uža ali²⁷ trati hudimъ zakonomъ proti²⁸ voli boži²⁹. Sramot'no neznan'stvo mi e³⁰ viditi, ki vsaki danъ priemle veliki posli ot' svoego³¹ priētela, a ne riči reči ni³² hvale; i veće veliko neznanstvo estъ onъ³³, ki zanikue i zabiva, ko veliko³⁴ neznan'stvo e, ki vsaki danъ priemle veliko³⁵ dobra ot boga a vsaki danъ vraća velika zla za velika dob'ra. Ki bi dobro razmišlalъ se³⁶ često, človikъ bi zahvāevalъ vsagda po svoei moći za dob'ra i za milosti, ke mu³⁷ bogъ dae. Bogъ dae človiku dobra od nature ili narva³⁸ lipotu i moćъ telesnu, smisalъ i hitrostъ i razumъ dušev'ni duše³⁹. Bogъ dae dobra ot' fur'tune⁴⁰ namir'na, to estъ, ka prihode i othode: bogatstvo⁴¹, priēteli, dos'toēn'st'vo⁴² i častъ. Bogъ dae

¹ i never (= nevěrstva). ² nevěrstvo. ³ činiti nevěrstvo protivu bogu. ⁴ iza: edna druga treta' ima: e. ⁵ ljudostъ. ⁶ prezumstvo. ⁷ ringanie. ⁸ neznanstvo. ⁹ v činen'i. ¹⁰ are. ¹¹ nema: se. ¹² shodi. ¹³ negovihъ. ¹⁴ riči. ¹⁵ e grdъ. ¹⁶ kъ. ¹⁷ ču. ¹⁸ držati (bez: ni). ¹⁹ i. ²⁰ ,i vraća' iz b. ²¹ často. ²² velikihъ blagodēti. ²³ ,ko' je u a, ,ke' je iz b. ²⁴ dae. ²⁵ radi (ovdje je nešto iskvareno). ²⁶ ,kratъ' iz b. ²⁷ ili. ²⁸ protivu. ²⁹ boži. ³⁰ je. ³¹ svoiga. ³² i. ³³ nema: onъ. ³⁴ preveliko. ³⁵ velika. ³⁶ Ovdje je nešto iskvareno, a ima: seiъ libo človikъ zahvāeval, a b ima: se često človikъ bi zahvalilъ. ³⁷ ,mu' iz b. ³⁸ n'rvā. ³⁹ b nema: i razumъ duševni duše, ali ima po drugi put: bogъ dae človiku dobra od nature ili narāva lipotu i moćъ telesnu, smisalъ i hitrostъ i razumъ n'rav'ni duši. ⁴⁰ u a griješkom: fur'niture. ⁴¹ bogatstvie. ⁴² dostoitstvo.

dobra ot milosti i ot' silь¹: veru² i ljubavь i pravdu i mudrostь, temperan'cu, moćь i ine sile, ke se vraćaju ka ovimь, da čine člo- vika ugod'na pred' ³ bogomь i blaga v dobrihь dělihь⁴. Dobro bismo imili bogu služiti i ljubiti ga⁵, ki dae takovi⁶ dari, ere⁷ bogь ne će ine⁸ plaće. Človikь drži človika za smam'na, kada e pogubilь umь, ko li ni⁹ dobro¹⁰ vani¹¹ s'¹² svoga uma, ki dobra svoga gospodina, ka¹³ mu e priporučilь, trati hudimь zakonomь v vsakomь¹⁴ nepo- dobstvi pred' očima svoga gospodina, a vi stanovitimь zakonomь, da ot vsega mu e¹⁴ vzdati računь, i ako dobro čislo ne vrati, bude osuenь¹⁵ i nakazanь, a ne vi d'ne ni vrimene, v ko ga¹⁶ oće z'vati nega gospodinь skozi vzdanie računa¹⁷. Takove ludosti¹⁸ su plni vsi super'bivi, ki op'ée v taščadь ot' vsihь blagihь, ke bogь nimь¹⁹ dae: ot lipote²⁰ i ot' smisla i ot' moći i ot' imen'ě, za to ot vsega budu osueni i nakazani.

Ot riniganié²¹ ili ot'mêta²².

Онь²³ se zove otmet'nikь, ki blaga, ka drži svoga gospodina, po- klada v ruci svoga gospodina²⁴ nepriétela i čini mu službu. Takovo neverstvo²⁵ čini vsaki človikь, kada čini grihь semrt'ni, ere²⁶ tada koliko ot' sebe čini služ'bu d'ěvlju i učini se nega hlapь i preda²⁷ mu svoje telo i svoju dušu i vse, ča kol'²⁸ drži bož'ě²⁹ i ina dobra, ka položi vsa³⁰ v službu d'ěvlju, i ako se³¹ sa vsima imenue hrst' ěninь v ričehь, on' se³² ukazue v svoihь činěhь³³, da ni hrst'ěninь³⁴; онь³⁵ ispovida Isukrsta ězikomь, a ot'meće se ga³⁶ d'ěli. Trimi za- koni zove pismo človika apostatu, to e krivi krst'ěninь, otmet'nikь boga. Prvi estь, kada čini³⁷ d'ěla, ka ne pristoe k veri³⁸, a čini pro- tivu onomu, ča verue³⁹ tako, kako su oni, ki se sprisežu a po tomь oblažuju⁴⁰ svoju veru⁴¹. Drugo⁴² e, kada ne verue³⁹ ono, ča sveta crikavь verue³⁹ i propovida; a se su⁴³ eretici. Treti⁴⁴ e, ki verue³⁹ veće, nere ima verovati⁴⁵ tako, kako su vražitelnice⁴⁶ i bahor'nice i

¹ sili. ² v'ěru, upvan'e, ljubavь, pravdu, mudrostь. ³ prědь. ⁴ dělěhь. ⁵ nema: ga. ⁶ takove. ⁷ are. ⁸ inoe. ⁹ ko ni li. ¹⁰ iz b: dobro a ima: dobri. ¹¹ vanь. ¹² nema: s'. ¹³ iz b: ka, a opako: ki. ¹⁴ ,mu e' iz b za: more u a. ¹⁵ osujenь. ¹⁶ nega gospodinь ima zvati skozi. ¹⁷ računь. ¹⁸ lju- toсь. ¹⁹ ke imь bogь. ²⁰ lipotě. ²¹ ringaně. ²² otmeta. ²³ ,онь' iz b; a ima: na. ²⁴ nema: gospodina. ²⁵ neverstvo. ²⁶ are. ²⁷ prěda. ²⁸ koli. ²⁹ božie. ³⁰ iz b: vsa. ³¹ ,se' ima b iza: vsima. ³² nema: se. ³³ činehь. ³⁴ krst'ěninь. ³⁵ i онь. ³⁶ ga se svoimi d'ěli. ³⁷ ne čini, a nema: ne iza: ka. ³⁹ v'ěru. ⁴⁰ nema: a po tomь oblažuju. ⁴¹ v'ěru. ⁴² drugi. ⁴³ sutь. ⁴⁴ treto. ⁴⁵ v'ěro- vati. ⁴⁶ vražiteli i vražitelnice.

oni, ki živu¹ i čine po delu² d'ěvlju, i vsi oni, ki imъ veruju³ i pokladaju v nihъ⁴ svoe upvaniě pitajuće v' nihъ svita⁵; a ti⁶ sagrišaju semrtnimъ zakonomъ. Vse ove riči su protivъ⁷ veri⁸, za to e brani sveta crkavъ.

Отъ пониžení бoga⁹.

Druga rasoħa estъ¹⁰ ot' superbie ponižen'e boga, ki¹² estъ mnogo težakъ grihъ, i¹² ni edin' se grihъ¹³ ne čini prez' ponižen'ě boga, ko za to po tri zakoni prihodi človikъ va¹⁴ ovъ grihъ. Edanъ zakonъ estъ, kada človikъ ponižue drugago¹⁵ v svoemъ srei, a ne čtue ga tako, kako bi¹⁶ imilъ. Drugi zakonъ estъ, kada človikъ ne nese časti poklonitel'no¹⁷ onomu, komu ju ima něsti¹⁸. Treti zakonъ je¹⁹, ki e neposlušanъ²⁰ onomu, koga ima poslušati. V' tvoemъ srei vspomeni se²¹, koliko krat si sagrišilъ²² ovimъ grihomъ i ponizilъ často²³ bol'šihъ a goršihъ č'tovalъ; koliko krat' si grihъ hvalilъ²⁴ ot' super'bie i oholie²⁵ človikovъ taščihъ ot svita²⁶ skozi nihъ hrabrostъ i gizdu i skozi častъ ot' svita, ča se vse čini²⁷ ciěv taščadъ²⁸ i skozi super'biju. Koliko krat'²⁹ si hvalilъ hlpostъ i lakomiju v človicihъ³⁰ bogatihъ ot³¹ svita, hvalilъ i činilъ nihъ bogat'stva; koliko krat' si hvalilъ super'biju i krivu moeъ i guivъ v človicihъ, ki su zvani hrabri v sviti, ere³² umiju i hote³³ mastiti v'se sramote³⁴ ot' svoihъ nepričteli³⁵; koliko krat'²⁹ si ponizilъ i posramilъ v' tvoemъ srei i v tvoiъh ričehъ človikovъ utrpilivihъ i umilenihъ i otegoćenihъ²⁶ i ubozihъ, kihъ bogъ ima³⁷ veliku častъ. Misli za timъ, koliko malah'to si ponesalъ časti bogu i nega materi i svetimъ anjelomъ i svetimъ i sveticomъ raiskimъ, i koliko nepoč'ten'ě si učinilъ bogu i nega³⁸ svetimъ, i malo čtoval' blagdani i³⁹ nisi slišalъ službê bože⁴⁰ v svetoj crkvi, i riči nega nisi govorilъ i ine molitve. Misli, koliko malahtu si nosilъ časti tělu Isuhrstovu, kada e viěše⁴¹ ili kada e priemaše; koliko hudo si se bilъ pripravilъ čistimъ srovidomъ i pokačnienemъ ot tvoiъh grihovъ

¹ nema: živu i. ² delju. ³ veruju. ⁴ nema: v nihъ. ⁵ svoje upvan'e ili pitaju nih svita. ⁶ nema: a ti. ⁷ protivu. ⁸ veri. ⁹ ovaj je natpis iz *b, a* ga nema. ¹⁰ *b* ima: e iza: superbie. ¹¹ ko. ¹² nema: i. ¹³ edanъ grihъ se. ¹⁴ vъ. ¹⁵ drugoga. ¹⁶ nema: bi. ¹⁷ pokloneno. ¹⁸ nesti. ¹⁹ e. ²⁰ ki ni poslušanъ. ²¹ vspomeni se v tvoem srei. ²² pregrišilъ. ²³ često kratъ. ²⁴ hvalilъ grěhъ. ²⁵ otъ oholie. ²⁶ veka. ²⁷ čini vse. ²⁸ čini skozi taščadъ i skozi superbiju. ²⁹ često. ³⁰ človicěhъ. ³¹ nema od ovdje do: kolikratъ. ³² are. ³³ hotě. ³⁴ vse svoje sramotě. ³⁵ nepričtelъ. ³⁶ opakou a: ot'gonečihъ, *b* ima: utegoćenihъ. ³⁷ hoće. ³⁸ nema: nega. ³⁹ nema: i. ⁴⁰ službe božie v svetoj crkvi. ⁴¹ viždaše.

ili po srići da e¹ veće² vek'še nasrićst'vo ili paguba, ako si e³ prieľ⁴ z⁵ grihomь, i ako si e učinilь tvoimь namišlen'emь, to e ponižen'e semrt'no. Vspomeni se ot tvoe dobrote⁶ straže anjela, ki e edanь ot velikihь knezi raiskihь, ki estь danь vsimь za stražu va⁷ vsaki danь i v vsako vrime, koliko nečasti⁸ si mu učinilь v tomь, ča si činilь mnogo grihovь pred'⁹ nega zrakomь. Misli, koliko krat' si bilь neposlušanь svomu¹⁰ ot'cu i svoei¹¹ materi i vsimь onimь, kih' bi imilь¹² poslušati i čtovati i služiti nimь¹³. Ako hoćeši ov'di vziskati¹⁴ i vspomenuti vasь životь t'voi, ti hoćeš¹⁵ poznati, da si toliko kratь i po toliko zakoni sagrišilь¹⁶ su rasohu¹⁷ ot' superbie, ka estь ponižen'e boga¹⁸, da človikь ne bi e¹⁹ mogalь zbroiti²⁰.

Отъ понесениê rasoha²¹.

Treta rasoha ot' superbie estь понесен'e, kada se človikь²² m'ni veće²³ moge ili umie ot družihь. Sa grih' se zove va²⁴ obrazь tur'na babilon'skoga²⁵, ere²⁶ e moćь d'ěvla, ka strěže i hrani veliki²⁷ grisi duhov'ni. Sa grihь²⁸ se ukazue²⁹ po mnogo zakoni d'ěvli i riči, i čini sedamь kitь sa rasoha. Prva estь zvršćina, kada se človikь tako m'ni, da se mni veće³⁰ vridanь, umićь³¹ i moćanь³², nego ini, i da ne umiju³³ činiti oni ono, ča onь, i hoće se tako vzvrstni v v'sihь svoihь d'ělihь. Druga se zove v pis'mi prodegalitatь³⁴, to estь luda³⁵ prostranošćь, da čini luda traćen'ê skozi³⁶ diku ot' svita sega³⁷ toga cićь³⁸, da bi ga človikь držalь za prostrana i za hrabra, i da bi hvalenь i cinenь ili³⁹ čtovanь, i⁴⁰ kada mu ne dotiče⁴¹ svoga⁴², a onь vazme tuê⁴³. Treta estь karba, kada onь, ki se kara riči, hotil' bi vsakimь zakonomь imiti dobit'e skozi³⁶ ufan'ê⁴⁴ svoga vap'ê ili svoihь riči, ali e isto ali ni⁴⁵ isto ono, obač' se kara. Četvrta kita estь hvasta⁴⁶, kada se človikь hvasta i hvali samь sebê, i estь mnogo gr'dь grihь k' bogu i svitu⁴⁸ i je⁴⁹ pripodoblenь⁵⁰ k' kukavici, ka

¹ bilo. ² nema: veće. ³ nema: e. ⁴ prieľ. ⁵ s grěhomь. ⁶ dobre. ⁷ nema: va. ⁸ opako u a: časti. ⁹ prědь. ¹⁰ tvomu. ¹¹ tvoei. ¹² opako u a: imila. ¹³ nema: nimь. ¹⁴ iziskati. ¹⁵ hoćь v svoemь životi poznati. ¹⁶ sagrěšilь. ¹⁷ sevь rasohovь. ¹⁸ dodano iz b. ¹⁹ nema: e. ²⁰ sačtati. ²¹ a nema toga napisa. ²² človikь se. ²³ opako u a: veći; b ima: vele vridanь ili veće moge ili umie otъ inihь. ²⁴ vь. ²⁵ babilonskago. ²⁶ are. ²⁷ velici grěsi. ²⁸ grěhь. ²⁹ ukažue. ³⁰ tako veće. ³¹ i umićь. ³² i moći. ³³ da nimaju činiti ono ča čine ini i hotê se tako ,z'viz'stni'. ³⁴ protegalitatь. ³⁵ ljuda. ³⁶ skrozi. ³⁷ nema: sega. ³⁸ cića. ³⁹ i. ⁴⁰ a. ⁴¹ doteče. ⁴² nema: svoga. ⁴³ tuega. ⁴⁴ upvanie. ⁴⁵ nê ono, ovačь. ⁴⁶ nema: hvasta. ⁴⁷ sebe. ⁴⁸ k svitu. ⁴⁹ e. ⁵⁰ priloženь.

ne poe ne veće sama ot¹ sebe. Sa grihъ je² veliko³ gr'dъ onimъ, ki se⁴ sami svoimi usti hvale, i estъ mnogo grđъ onimъ, ki išću podlastav'cevbъ⁶ tere ihъ naem'lju dajuće nimъ⁶ niku častъ toga cića, da bi rekli ot' nihъ ono, ča se sami sramuju reći ali ne smiju, i čine nihъ lagati skozi⁷ vznahoen'e⁸ sebi hvale človičaskie⁹ ot' svita. Peta kita. Peta kita estъ ot' smiēn'ê¹⁰, to estъ š'potъ i rugo i ponošen'e družihъ, ere¹¹ e¹² takovъ zakonъ oholihъ, da mu se m'ni, da mu ni zadovole poniziti v svoemъ srei družihъ, ki nimaju onoga dobra, koe¹³ onъ m'ni li sam' imiti, i š'pota se i ruga se, i estъ ošće gore, da takova se sob'stva š'potaju i ponose vsihъ onihъ, kihъ vide dobro čineći¹⁴, tere ali nihъ¹⁵ proglašuju, ali obraćaju¹⁶ v zlo dobro¹⁷, ko nihъ vide čineći¹⁴. A sa¹⁸ estъ mnogo pogubanъ grihъ¹⁹ i protivu svetomu duhu, i estъ velika čščeta svetoj crikvi, ere²⁰ takovi êziei ospućuju mnozihъ ljudi od dobra činen'ê, ko bi hotili²¹ činiti. Šesta kita estъ biti ot'metanъ²² onimъ, ki bi hotili²¹ negovu dobru, ili ga svituju; ere¹¹ vsaki človikъ super'bivi, da kada ga ki²³ kara, a on' se znima terъ²⁴ se iz'govara²⁵, a ki ga kaštiga, a on' se s'rđi i smućuje i kuê, a ki ga svitue, a²⁶ onъ ne verue²⁷ ni ed'nomu človiku ne veće samъ svomu umu. Sa nemoćъ estъ mnogo pagubna, ka ne more trpiti, da bi ei²⁸ se likarъ dotika²⁹, i vsaki lik' ei se obraća v' êdъ³⁰ i v čemerъ.

Отъ potippan'ê rasoha³¹.

Četvrta rasoha ot' superbie es'tъ potiplan'e³². Sa grihъ estъ prsura paklena³³, v koi d'ěvalъ³⁴ čini svoje f'rite³⁵. Sa rasoha se prostira i čini kite na mnoge strane i po mnogo³⁶ zakoni o des'nu i o livu. Onъ, ki želi priti na visoku cěnu³⁷ ili vziti na veliko dostoiēn'e, a nikum' bi hotili nauditi. A ot see strane zlaze različne kite ot teškihъ grihovъ, to estъ podlaćevaniē³⁸, šimunie, prominstva, luda darovaniē³⁹ i traćen'ê toga cića⁴⁰ da bi e človikъ držalъ za prostrane i

¹ o sebi. ² e. ³ mnogo. ⁴ ,se' iza: usti. ⁵ podlastacevbъ. ⁶ dajuće svoje toga cića, da bi rekli otъ nihъ ono, ča sami otъ sebe ne smiju reći i čine nihъ lagati. ⁷ skrozi. ⁸ nahojenje. ⁹ človičaskie. ¹⁰ e osmiēn'e. ¹¹ are. ¹² ,e' iza: zakonъ. ¹³ ko se m'ni sam imiti. ¹⁴ čineće. ¹⁵ ihъ. ¹⁶ pisano je: obraju. *b* ima: obraća. ¹⁷ zlo v dobro. ¹⁸ se. ¹⁹ grđhъ i e mnogo velika š'četa sveti crikvi. ²⁰ are. ²¹ otili. ²² otmetnikъ. ²³ nema: ki. ²⁴ tere. ²⁵ zgovara. ²⁶ nema: a. ²⁷ vērue. ²⁸ e. ²⁹ dotaknulъ. ³⁰ v jidъ, *a* nema: i v čemerъ. ³¹ toga napisa nema *a*. ³² potippanie. ³³ d'ěvla. ³⁴ nema: d'ěvalъ. ³⁵ friti. ³⁶ mnogo. ³⁷ ciuu. ³⁸ podlaćevaniē. ³⁹ iz *b*: šimunie do: i traćen'ê. ⁴⁰ ci a.

za hrabre i za dostoini vsakoi časti, a inim' bi hotili¹ nauditi². A otъ see strane zlazy ine kite zle otъ teškihъ grihovъ, to e zlo govoren'e otъ onihъ, kimъ bi otili nauditi² i dvignuti zalъ glasъ otъ nihъ i želiju i vziskuju³ onimъ sem'rți, ki drže dostoičnstva⁴, v ka bi hotili¹ sami vlisti, i klevete i zli sviti i vdahnut'ê k⁵ zlu pristati, i karbe i r'vane i ubiistva i mnozi ini grisi, ki zničiu ot' see zle rasohe.

Отъ таšće slave⁶.

Peta rasoה⁷ ot' super'bie estъ tašća slava, to estъ imiti ugod'stvo ot' tašće slave⁸, kada človikъ čue v svoemъ⁹ srci niku radostъ toga eića, da ga človikъ hvali, ali ere¹⁰ se samъ m'ni niko dobro imiti i hotilъ¹¹ bi se hvalenъ ot onogo¹², ot' česa bi imilъ boga¹³ hvaliti i blagoděti vzdati tere e tat' i nevernikъ¹⁴ bogu, da onъ pokrada bogu¹⁵ ono, ča e negovo, ere¹⁶ ot' vsihъ našihъ blagihъ ima imiti bogъ častъ i slavu¹⁷, i hoće da mi imamo v¹⁸ nihъ prudъ. Tašća slava e velikъ¹⁹ viharъ, koga d'čevalъ rene s velikovъ tuču²⁰, ki meće na zemlju veliko stabilie po dubravahъ²¹ i podira cer'e i dub'e²² i veliki dubi²³ i hl'mi i čini veliki trusi zemle va²⁴ visokihъ gorahъ. Se sutъ visoci človici i mud'ri i nai hrabrii²⁵ ot svita. Se estъ pinezъ d'čevalъ ot munite paklene, kimъ d'čevalъ kupue vasъ lipi trgъ, ki e v negovi trgu ot' sega²⁶ svita. Tri zakoni sutъ ot' blagihъ, ke bogъ dae človiku, blaga ot' nature ili narava²⁷ i blaga ot' namire i blaga ot' milosti. Blaga ot' nature su koliko k tělu lipota²⁸, zdrav'e, moć i hrabros'tъ i veličastvo ot roda, dobarъ ézikъ i dobarъ glasъ i ini dari²⁹, ki su v človici. Blaga narava³⁰ ot' duše sutъ dobarъ smisalъ, čistъ razumъ, tan'ka hitrostъ dobro z'naiti³¹, dobra pametъ³² za dobro udržan'e, i ine sile o-d-uše³³ naravne³⁴. Blaga namir'na sutъ bogatstva, časti, dostoičnstva³⁵ i priěteli. Blaga otъ milosti sutъ³⁶ sile, čistoća, vzdržanie i³⁷ umilenie³⁸ i³⁷ utrplenie i ine sile, ke bogъ dae človiku čistu³⁹ milostiju ot svoe velike milostine⁴⁰. Ot' vsihъ ovihъ

¹ otili. ² iza ovoga: nauditi do drugoga: nauditi je iz b. ³ iziskuju smrtъ onimъ. ⁴ dostoičstva. ⁵ ka. ⁶ taj je napis iz b jer ga a nema. ⁷ kita e superbia. ⁸ tašća hvalen'ê. ⁹ svomъ. ¹⁰ ako. ¹¹ otilъ. ¹² onoga. ¹³ bogu hvalu vzdati. ¹⁴ nevěrnikъ. ¹⁵ nema: bogu. ¹⁶ are. ¹⁷ slavu i hvalu. ¹⁸ ot. ¹⁹ veliki. ²⁰ tučuvъ. ²¹ dubrovahъ. ²² nema: i dub'e. ²³ dubi veliki. ²⁴ v. ²⁵ hrabriviši. ²⁶ sego. ²⁷ n'rava. ²⁸ b ima: i iza: lipota i zdravje. ²⁹ ina dobra, ka. ³⁰ n'ravna putъ duše. ³¹ znati. ³² dobro pametiti. ³³ otъ duše. ³⁴ n'ravne. ³⁵ dostoičstva, časti i priěteli. ³⁶ su. ³⁷ nema: i (a gdje je i položito štampano, uzeto je iz b, a nema u a) ³⁸ a opako: umolenie. ³⁹ čistovъ, a u a ima opako: milostъ. ⁴⁰ dobrostine.

blagihъ ima њlovikъ bogu zahvaliti i¹ ѡtovati, ere² vse prihodi³ ot' boga, ko e⁴ ѡlovikъ oholi pridae d'ѡvlu za krivi pinezъ⁵ ot' tašće slave, i rati boga negovimi blagimi ĉini⁶, ot' kuda bi ga imilъ ѡlovikъ moliti⁸, ki bi e dobro razmišlalъ v vsihъ ovihъ blagihъ, ke⁸ samъ imenovalъ, kratko: more ѡlovikъ sagrišiti⁹ tašću slavu¹⁰ po mnogo¹¹ zakoni tako, da vsaki samъ sobu¹² more poznati, ako hoće¹³ nastoěti, ono, ĉa bi mu drugi ne umilъ¹⁴ reći. Namira se zove tokъ i kolo ot' svita. Tokъ ot' svita¹⁵ se obraća i vraća¹⁶ po zakonu kola ot' malina vitarnoga, kada¹⁷ se poljuĉue za vsihъ stranъ 10 vetrovъ¹⁸ ot' tašće slave. Kada kolo ot' nature¹⁹ bude (se) ѡlovika vzeslo na nai više dostoěn'stvo²⁰ ili v niko prospěšstvo ot' velikihъ bogatstvi, onъ razmišla v svoemъ srei svoě dostoěniě i svoě bogatstva²¹, za timъ misli²² velika naslaeniě²³, ka ima svoe telo²⁴; za timъ misli²⁵ veliku družbu, ka ga slidi; za timъ lipi junaci i poslenice²⁶, ke²⁷ mu služe; za timъ svoi lipi domi i svoě lipa stan'ě; za timъ vĉĉan'stvo²⁸ ot' svitъ²⁹; za timъ svoě lipa proiž'eniě³⁰; za timъ vela urešeniě ot' svoga domu, i k'rz'na postilna³¹ i ina orud'ě, ka su mu lipa i veliĉna; za timъ veliko prikazan'i³² i ĉasti, ke mu ljudi³³ ĉine za vse strane, kamo grede i prihodi; za timъ svoi veliki glasъ, ere² e dobro glašenъ po vse strane svita, i svoe velike hval'be³⁴, ke mu se govore, ot'³⁵ vsihъ i ot' vsega se radue tužnakъ v svoemъ srei, i slavi se tako, da se ne z'na ni vi³⁶, ki okonъ hoće³⁷ učiniti. Se sutъ 10 vĉetrovъ³⁸ ot' tašće slave, to est 10 blaz'ni ot' tašće slave, kimi su blažneni vsi visoci ljudi³³ ot' svita ili su v vĉeku³⁹ ili v redu ili⁴⁰ priprošĉi ili kavĉenaci. Po tri zakoni estъ ѡlovikъ blažnenъ tašću slavu⁴¹ skozi⁴² blaga ot' milosti i ot' silъ. Ēdinъ⁴³ zakonъ estъ z'nutarъ v sr'ci, kada se ѡlovikъ radue samъ k' sebi⁴⁴ v srei ot' blagihъ, ke ѡlovikъ ĉini tere e raĉunъ⁴⁵, da mu⁴⁶ su mnogo velika tako, kako su velika⁴⁷ dĉela duhovna i taine molitvi⁴⁸ i mni se biti bliže bogu nere e. Drugi zakonъ e, kada se ѡlovikъ ĉue hvalenъ i imenovanъ terъ⁴⁹ se radue v svoemъ srei za to, zaĉ'⁵⁰ e družimъ govore, i mъni

¹ nema: i. ² are. ³ vse se prihodi. ⁴ ko, a: e iza: oholi. ⁵ pinezi. ⁶ riĉi. ⁷ hvalilъ. ⁸ kihъ. ⁹ sagrĉšiti. ¹⁰ tašĉevъ slavovъ. ¹¹ po mnogi zakoni. ¹² nema: sam sobu. ¹³ oće. ¹⁴ umili. ¹⁵ vĉeka. ¹⁶ vrti. ¹⁷ kadi. ¹⁸ vitrovъ. ¹⁹ otъ namire vzeslo bude ѡlovika. ²⁰ v niko dostoistvo ili v prospěšastvo. ²¹ vzenesen'ě. ²² misli svoě prospěšastva i svoě bogatstva, za tim misli velika. ²³ naslaždeniě. ²⁴ svoemu tĉlu. ²⁵ razmišla. ²⁶ poslĉnice. ²⁷ ki. ²⁸ veliĉastvo. ²⁹ otъ svoihъ svitъ. ³⁰ prihodišĉa. ³¹ postelna. ³² prikazni. ³³ ѡlovici. ³⁴ hlbeĉ. ³⁵ i otъ sega. ³⁶ vi, ot kuda e, ni vi. ³⁷ oće. ³⁸ vitri. ³⁹ v svitu. ⁴⁰ ili su. ⁴¹ tašĉov slavov. ⁴² skozi. ⁴³ edanъ. ⁴⁴ nema: samъ k sebi. ⁴⁵ raĉuna. ⁴⁶ nema: mu. ⁴⁷ nema: velika. ⁴⁸ molitve. ⁴⁹ tere. ⁵⁰ za ĉĉ druži e govore.

se veće vridanь, i mni se imiti dobro, ko ne čuêše priê nego biše hvalenь. Treti zakonь estь, kada človikь prokura¹ ili oće, da bi hvalenь i glašenь, i s takovu misliju čini svoê dêla, i sa pogubla v'se, ča koli čini, ere² e³ ne čini čistimь zakonomь za boga, da veće⁴ za tašću slavu ot' svita.

От ipokritstva i(li) licemêr(stva)⁵.

Sesta rasoha ot' superbie estь ipokrit'stvo. Se estь edanь grihь, ki ukazue v'se svoje dobro zvan'ka i čini pokrivati zledi i grisi⁶, kih' e človikь plnь, êli se imiti i ukazati⁷ zvan'ka dobro⁸ i sile i milosti, kihь človikь nima znutarь. Človikь, ki estь licemerivь⁹, poteži se veće imiti ime¹⁰ ot' dobrote i ot istinê¹¹, nego biti dobarь človikь ni¹² svetь silami. Sa rasoha čini tri kite. Prva kita estь plna¹³ nečistoće, druga e plna velike smamie, treta e plna krive¹⁴ tan'kosti. Oni su nečisti ipokriti¹⁵, ki otai čine velike grihe i grde, a predь ljudi se osvećuju i kažu se sveti človici. Takovihь ipokritь zove sveto pismo grobi upisani i pozlaćeni zvanka, a znutarь su plni nečistoće i smrada. A nici se poteže živiti čisto, koliko k tečeniju otъ svita, i čine nike pokore i mnoga dobra dêla, ko čine e navlašénimь zakonomь skrozi hvalju otъ svita toga cića, da bi hvaleni i držani za dobrih. Takovi ipokrite su pravimь zakonomь smamni, ki otъ dobroga mitala čine krivu monitu, i otъ onoga, otъ česa bi imili dobiti raí, z volju kupiti pakalь i va utlu vriću skladaju nihь strane. Oni su ipokrite tan'ci i hitri krivu¹⁶ hitrostiju, ki bi se hotili¹⁷ vzveličiti i priti na visoke časti, i va velika dostoên'stva¹⁸ i da budu gospoda vrhu družihь, i živu svetimь zakonomь i čine v'se, ča koli ima¹⁹ dobarь človikь činiti, takovimь zakonomь, da ni edanь človikь nihь ne more poznati dotole dokole²⁰ k nihь namišleniju pridu, to estь, da budu izišli²¹ na veliko²² dostoên'stvo i tada, kada jure imaju ono, ča gredihu išćuće, ot'kriju v'se nihь ćudi, to estь viditi oholiju i hlpostь i lakomiju i vse zledi; a tada poz'na človikь otvorenimь zakonomь, da onь stabalь ni bilь nigdarь²³ dobarь, ki prinosi takavь plodь, i da ona dobrota biše êl'na, ku biše priê ukazalь.

¹ u a opakо: prokuê. ² are. ³ nema: e. ⁴ ko pače. ⁵ taj je napis iz b. ⁶ grêhi. ⁷ ukazovati. ⁸ dobra. ⁹ licemêriv. ¹⁰ iz b. ¹¹ istine. ¹² i. ¹³ plna e. ¹⁴ velike. ¹⁵ nečiste ipokrite, a što ide iza toga do tanci i hitro, toga nema a, nego je primito iz b. ¹⁶ krivom hitrostju. ¹⁷ hotêli. ¹⁸ dostoistva. ¹⁹ nema: ima činiti, nego samo: čini. ²⁰ dotole dokolê. ²¹ izašli. ²² visoko dostoistvo, a tada. ²³ nigdarь bilь.

Отъ smamna straha 7. rasoha¹.

Sed'ma rasoha ot' super'bie estъ smamanъ strahъ i ludъ sramъ, kada se človikъ ostavi ot' dobra činēn'ê skozi² strahъ biti poniženъ³ za dobro činēn'ê ili toga cića, da bi ne držanъ za ipokrita i boe⁴ se veće⁵ govoren'ê ljudi nere gniva božiē. Sramъ prihodi ot' ednoga zla⁶ želeniē i⁷ ot imeniē⁸ ugod'stvo k svitu, i⁹ toga cićъ estъ k'ci ot super'bie, ka čini mnozihъ ljudi¹⁰ pustiti dobro, ko bi mogli činiti i bogъ imъ estъ pripravilъ, i vrhu vsega da se oprostraniju¹¹ k' mnozimъ taščademъ i činēn'ju¹² mnoge zledi i k slieniju¹³ ugodstva¹⁴ i pomoći krive ljubve ot priēteli sega svita, ki su nepriēteli vsega dobra.

Druga glava¹⁵.

Druga glava ot' zvirete paklenoga¹⁶ estъ grihъ ot' zavidošci. Se estъ zmiī pakleni, ki vašъ svitъ otravljue svoimъ ēdomъ¹⁷. Zavidošćъ estъ mati ot' smrti, ere¹⁸ skozi zavidošćъ d'ēvlju vlize smrtъ po vsemъ svitu¹⁹. Se estъ grihъ, ki čini človika sina d'ēvla. Skozi²⁰ zavidošćъ estъ človikъ veće prikladanъ k d'ēvlu, nere skozi²⁰ ni edanъ ini grihъ, ere¹⁸ d'ēvalъ ne navidi ino nere²¹ drugoga²² dobro, i ne ljubi ino nere²¹ drugoga²² zlo. Takovъ²³ človikъ estъ zavidlivī; človikъ zavidlivī drugoga dobra²⁴ ne more viditi tako, kako nedopirъ²⁵ slnač'ne zare. Sa grihъ ima tri rasohe navlaš'ne, are sa grihъ otravljue srce a za timъ usta²⁶, a za timъ dēla. Srce človika zavidlivoga²⁷ estъ tako²⁸ ēdovito, da ne more viditi drugago²⁹ dobro bezъ svoe žalosti i sudi vse v zlo³⁰, ča koli sliši ili ča vidi, i³¹ ot'³² vsega, ča vidi i³³ sliši, čini svoju č'šćetu³⁴. Toliko estъ v srei zavidlivoga zalihъ smisalъ³⁵ i misalъ³⁶ jidovitihъ i krivihъ sudovъ, da e³⁷ človikъ ne bi mogalъ' zbroiti³⁸. Zavidlivī se radue v svoemъ srei, kada vidi ili sliši sem'rtъ ili nemoći³⁹ družihъ, ili umalenie priēteli⁴⁰, ili

¹ Taj je napis iz b. ² skozi. ³ poniženu. ⁴ boi. ⁵ veće ot ljudi govorenē nego gnēva božiē. ⁶ zla korene. ⁷ nema: i. ⁸ imēniē. ⁹ a to ga cića e hci. ¹⁰ ljudih. ¹¹ iz b, u a ima: oproslanuju. ¹² k činēniju mnogihъ. ¹³ slijeniju (= slēždeniju). ¹⁴ ugotstva. ¹⁵ mjesto: druga glava ima b: Ovdī dokončiva oholestъ a počene druga glava. ¹⁶ s pakla. ¹⁷ jidomъ. ¹⁸ are skozi. ¹⁹ viku. ²⁰ skozi. ²¹ nego. ²² drugago. ²³ takovi e človikъ. ²⁴ b ima drugoga dobra ispred: tako. ²⁵ pr'par'čače. ²⁶ nema: usta, a za tim. ²⁷ zavidlivī. ²⁸ kako jidovito. ²⁹ drugoga dobro prez žalosti, a nema: svoe. ³⁰ iz b: v zlo. ³¹ nema: i. ³² oda. ³³ ili. ³⁴ šćetu. ³⁵ misli. ³⁶ nema: i mislъ. ³⁷ e' iza bi. ³⁸ sačtati. ³⁹ nemoćъ. ⁴⁰ iz b, u a opakō: nepriēteli.

zledi duhov'ne tako, da ed'no dobro sobst'vo¹ bilo bi proglašeno hudimъ glasomъ i zled'ju namirnu² tako, kako ot ubožastva i ot' protivš'činъ³. Za timъ, kada vidi ili sliši dobro drugoga ili bi⁴ blaga narav'na⁵ ili blaga namir'na ili blaga milosti, tako, kako su zgora imenovana⁶, tada mu pride bolizanz v srce, da ne more biti veselъ ni ukazati lipo lice ni lipъ pozorъ. Tako estъ, da⁷ vsaki zavidlivi sagriša⁸ po tri zakoni v svoemъ sreči êdovitomъ⁹ i radostiju boliznivomъ¹⁰, ku ima ot družihъ dobra, i va ugod'stvi, ko ima ot družihъ zla. Takoe sagriša¹¹ usti, ere¹² takovo vino ishodi is kanele, kakovo e va vašeli¹³, i za to začъ srce êdovitoga¹⁴ plno estъ êda, triba e, da êdъ mu izide usti; i usti zavidlivoga ishode¹⁵ d'va zakona riči êdovitihъ¹⁶, ot' kihъ govori Davidъ, riči klatavъ¹⁷ i riči klevetъ¹⁸ i gorko ukoren'ê i zla proglašen'ê i proklinan'ê¹⁹ družihъ boga, i otegočue družihъ zledi osudi²⁰ i stlmačue v zlo ono, ča bi mogalb v dobro. Dêli sagriša človikъ zavidlivi po tri zakoni. Vsa naša blaga su²¹ v trihъ stan'êhъ po obrazu blagihъ zemalskihъ, ka prvo su²¹ v travu ili v sime, a za timъ va os'e ili v klasъ, a za timъ v plodъ svršenъ. Tako e vse²², ča mi činimo dobra, ali e v dobri počat'i, ili v dobri spostoên'i prudit'i i postoêti, ili e²⁴ v dobri svršen'i; kako²⁵ človikъ zavidlivi estъ tako kako²⁶ basilisk, komu ne more trpiti zelenъ okolo²⁷ nega ni v stablihъ ni v travi: tako človikъ zavidlivi čini sahnuti okolo²⁷ sebe vsa dobra dêla svoju moč'ju²⁸ v vsihъ ovihъ trihъ²⁹ stan'êhъ, are svoju volju³⁰ ne bi pustilъ ni edno dobro počati, i ako e počato, ne pušća ga³¹ splniti, i ako je splneno, a on' e obraća v zlo i gadi³². Grihъ zavidlivi³³ estъ tako pagubanъ, da ed'va more³⁴ otъ nega priti ni edanz človikъ ka³⁵ istinnoi pokori, are estъ protivanz svetomu duhu, ki estъ istoč'nikъ³⁶ ot vsihъ blagihъ. A Isuhrstъ govori v' evanجلي, da ki sagriši³⁷ protivu svetomu duhu, jure mu se ne prosti va ovomъ³⁸ svitu³⁹ ni v drugomъ, are onъ sagriša³⁷ svoju vlašću⁴⁰ zled'ju, are ima človikъ celo razumiti⁴¹, da ni toliko velikъ grihъ, koga bi bogъ ne prostil' svomu⁴² grišniku, ako bi ga⁴³ se pokaêlъ dobrimъ srcemъ, ko edva se more ni edanz

¹ sopstvo. ² namirnomy. ³ protivščine. ⁴ nema: bi. ⁵ n'ravna. ⁶ opako u a: imenovani. ⁷ da' iz b. ⁸ sagrêša teško. ⁹ jidovito. ¹⁰ boliznivomъ. ¹¹ sagrêša. ¹² are. ¹³ v všeli. ¹⁴ zavidlivoga e vse plno jida, tribi mu e, da jidъ mu izide usti, usta. ¹⁵ iz b: ishode. ¹⁶ jidovitihъ. ¹⁷ klatstva. ¹⁸ klevetstva. ¹⁹ proklina. ²⁰ i sudi. ²¹ sutъ. ²² nema: vse. ²³ ča koli. ²⁴ nema: e. ²⁵ ko. ²⁶ iz b: kako. ²⁷ okolu. ²⁸ svojovъ moč'jovъ (pred čim je opetovano: okolu sebe. ²⁹ nema: trihъ. ³⁰ svojevъ volevъ. ³¹ ,ga' iz b. ³² gadi e. ³³ zavidošci. ³⁴ ,more' iza: nego. ³⁵ ki. ³⁶ studenacъ. ³⁷ sagrêša. ³⁸ vomъ. ³⁹ vêku. ⁴⁰ svoevъ vlašćevъ. ⁴¹ razumêti. ⁴² svoemu. ⁴³ nema: ga.

človikъ pokaêti¹ sega griha, are sa grih' rati svoju moćju² milostъ svetago duha tako, kako Źidove zavidlivu bihu gniv'ni, kada progonađu našega gospodina za milosti³ i sile⁴, ke Isuhrstъ činaše. Ima vsaki človikъ viditi, da es'tь⁵ zakonovъ šestъ ot' grihovъ protivu svetomu duhu.

Ludo smičastvo.

Prvi grihъ estъ protivu svetomu duhu ludo smičastvo⁶, to estъ veliko se opirati i veli⁷ se upvati v milostъ božiju, a poniževati⁸ nega pravdu i sudbu, ku bogъ hoće činiti ot grišnikovъ za pregrešen'e⁹ i za osleenie¹⁰, ko e v grisi¹¹ i pustit'¹² se veće sagrišiti i kripti se veće v grisihъ¹¹ skozi nadiju¹³ milostine božie. Sa grih se ima zvati na otvorenje ludo¹⁴ upvan'e. Drugi grihъ estъ protivu¹⁵ duhu svetu neupvanje na suprotivu drugoga, ki otnima¹⁶ ot' boga nega milostъ. Tako človikъ ima¹⁷ imiti strahъ pravde božie, da ne stupi z upvaniê milosti božie, i tako človikъ ima¹⁸ upvati v milostъ božiju, da v vsako vrime i v vsakomъ mēsti ima strahъ¹⁹ pravde božie, i da se²⁰ za vasъ svitъ ne ukrêpi edanъ časъ v grisi²¹ smrt'nomъ. Treti grihъ protivu svetomu duhu estъ otvrduot'e srea, kada e človikъ²² tako otvrduotъ v svoei zledi, da človikъ ga ne more otlučiti, ni²³ se hoće pokoriti. Si tri grisi zlaze edinъ²⁴ z drugago²⁵. D'evalъ, ki lasti hitro²⁶ vsihъ onihъ, ki mu hote²⁷ pogoditi, are onъ ne more ni ed'noga siliti, onъ²⁸ ukažue človiku ugod'stvo griha nai priê²⁹ i klade ga v sablazanъ i čini ga ufati³⁰ ludo³¹ v milostъ božiju, da mnogo velika i dobro ti hoće v'se prostiti³², i osliplue ga, da ne vidi žestoku pravdu božiju, ni razmišla, koliko nenavidi moć'no³³ bogъ griha. Nika rabota estъ biti va³⁴ oblasti d'êvli i zavezati se v muku paklenu i vič'nu³⁵ i biti hlapъ grihu³⁶; nika čšćeta³⁷ estъ pogubiti boga i samoga³⁸ sebe v duši i v' teli³⁹ nečistoće⁴⁰ ot' griha i pogubiti rai i družbu anjel'sku i slav'nie deve matere božie i vsihъ svetihъ i sveticъ raiskihъ⁴¹, i pogubiti dobro⁴², ko bude uči-

¹ ,pokaêti' iza: more. ² svoevъ moće^{evъ}. ³ milostъ. ⁴ za sili. ⁵ 6 zakoni e'. ⁶ ludosmič'stvo. ⁷ veliko. ⁸ ponižati. ⁹ prêgrêšenie. ¹⁰ ozlêjenie. ¹¹ grêsihъ. ¹² pustî. ¹³ nadêju. ¹⁴ ljudo. ¹⁵ protivu svetomu duhu e. ¹⁶ odnima. ¹⁷ ima človikъ. ¹⁸ ima človikъ. ¹⁹ strahъ boži (bez: pravde). ²⁰ ,se' iza: svitъ. ²¹ grêsi smrt'nomъ. ²² človikъ e. ²³ ni e se. ²⁴ edanъ. ²⁵ druga. ²⁶ nema: hitro. ²⁷ hotê. ²⁸ nema: onъ. ²⁹ ,nai priê' odmah iza: ukažue. ³⁰ upvati. ³¹ ljudo. ³² prostiti vse. ³³ moćno nenavidi. ³⁴ v. ³⁵ v muke paklene vêčne. ³⁶ griha. ³⁷ v šćeta. ³⁸ samoga. ³⁹ v teli i v duši. ⁴⁰ nečistoću. ⁴¹ božihъ. ⁴² vse dobro.

nilь dari do onoga vrime(ne)¹, dokole² vpade v grihь smrt'ni, i pogubiti vsa blaga, ka se čine v svetoi³ crikvi, i ona, ka onь samь čini dokole⁴ stoi v grisi i sa²⁵ ovimь oslipleniemь potiče ga v grihь i čini ga sloboditi se v milostь božiju dotole, dokole⁶ mu poleži grihь va⁷ običaj, a po tomь, kada e prišalь va⁷ običaj, ne umi se ga⁸ ostavitì ni more, are običaj es'tь mostь, po komь⁹ d'èvalь vlazi v dušu, kada e ošalь¹⁰ pokoru¹¹ za to, začь običaj¹² ostae pušćenь, vraća se d'èvalь i opravla moćnie kaš'telь i klade sa sobovь neuprvanie, i ukazuje d'èvalь grišniku v srce¹³ i di mu: toliko krat' si ga se spovidilь i sraman' si¹⁴ ga bilь, i toliko krat' si se povratil' kь bogu, viditi e, da te ne ée pomoći ni te hoće¹⁵ pomilovati, i di mu¹⁶: gdo¹⁷ bi bilь osuenь¹⁸ za edanь grihь kako za vse? i čini ga ožestočiti, da ih' se¹⁹ nigdarь ne pokori, i tako ga vede d'èvalь na semrtь i na osuenie²⁰ za edanь grihь kako za vse²¹, nevol'noga griš'nika, i²² da²³ se ne more pokaěti, ni hoće ni more zvati milosti²⁴ u boga. Četvrti grihь estь²⁵ protivu svetomu duhu ponižen'e pokore, kada e človikь²⁶ tēš'ko ožestočilь v grisi svoemь²⁷ i namisililь v svoemь sreci, da jure ne ée činiti pokore. Sa grihь zlazi s tretoga. Peti grihь protivu svetomu duhu estь nenaviditi v svoemь iskr'nemь milostь božiju, ko²⁸ mu čini tako, kako činahu lukavi Židove v' Isuhrsti, i²⁹ se estь navlašćni grihь zavidošći. Šesti grihь protivu svetomu duhu estь protiviti svoimь videniemь³⁰ istini znani, a navlašć'no³¹ istini našei veri, istini dobra³² života, istini dēlь dobrihь, istini sveta nauka. Vsi si grisi²³ su protivu milosti svetoga duha, i su³⁴ toliko teš'ki³⁵ i toliko semrt'ni³⁶, da ed'va človikь ot' nihь³⁷ prihodi ka istin'noi pokori, da bi ih' se mogalь istin'no pokaěti, a bogь ne shranue ni v ed'no vrime³⁸ človika ne pokaěv'sa se. Za to di Isuhrstь v evanjeli, da, ki sagriši protivu svetomu duhu, jure mu se ne prosti va³⁹ ovomь svitu⁴⁰ ni v drugomь, ne za to, da bi mu⁴¹ bogь ne mogalь prostiti⁴², ko di⁴³ za to, zač' se človikь ne more pokaěti griha⁴⁴.

¹ časa. ² v ki. ³ sveti. ⁴ dokolè. ⁵ s. ⁶ dotolè dokolè. ⁷ v. ⁸ ga se. ⁹ iz b po komь, a ima: mostь d'èvalь, ere vlazi v dušu. ¹⁰ izšalь. ¹¹ pokorovь. ¹² mostь običaj. ¹³ v sreci grišnika. ¹⁴ nema: si. ¹⁵ oće. ¹⁶ nema: mu. ¹⁷ ta koi. ¹⁸ osujenь. ¹⁹ ,da ih' se' iz b gdje ovako piše: da nikoli ihь se ne pokori. ²⁰ osujenie. ²¹ iz b: za edanь grihь kako za vse. ²² nema: i. ²³ da ihь. ²⁴ milostine božie. ²⁵ ,e' iza: duhu. ²⁶ človikь e. ²⁷ svoemь grěsi. ²⁸ ku. ²⁹ a. ³⁰ viděniemь. ³¹ navlašćь istinnoi našei vèri i istini, a svuda pred: istini ima: i. ³² pisano je: dobro. ³³ grěsi. ³⁴ esu. ³⁵ pisano je: teško. ³⁶ smrdeći, (u a opako: semrtni, možda za: smradni). ³⁷ otь nihь človikь. ³⁸ nema: ni v edno vrime. ³⁹ v. ⁴⁰ vèku. ⁴¹ nema: mu. ⁴² prostiti dobrè. ⁴³ nema: di. ⁴⁴ sega grěha.

Treta glava¹

estъ grihъ srda. Viditi ima vsaki človikъ, da posrditi se² protivu zlu ni³ grihъ, ko pače estъ sila ili dobrotа, i segа srda ima imiti vsako dobro sobstvo. Drugi srdъ estъ, ki e⁴ mnogo težakъ grihъ⁵, ki se zove žlkostъ srca, a se estъ edanъ zalъ koren' ot'⁶ teš'kihъ grihovъ, ot' kuda ishode četire rasohe navlašéne po četirihъ zakonihъ ot rati, ke čini človikъ êdoviti⁷. Prva ratъ, ku čini človikъ êdoviti⁷, estъ samъ sebi⁸, kada srdъ, ki⁹ ga prevshodi, muči v sr'ci i v duši tako, da ne more spati ni počivati, a drugda ne more piti ni jisti, i čini ga¹⁰ vpasti v nemoćъ žestoku¹¹ i¹² v tugu ili v' nedugъ nike teš'ke nemoći, ot' kuda prime semr'tъ. Grihъ srda estъ edanъ oganъ, ki zatira i skončava¹³ vse dobro o¹⁴ domu. Druga ratъ, ku čini človikъ êdoviti⁷, estъ protivu bogu, are srdъ i žlkostъ nad'seže drugda sr'ce človiče nikimi protivšćinami vremen'nimi ili nemoći ili semr'tiju¹⁵ priěteli, ili inimi trudi, da se rotî bogomъ i klne našego¹⁶ gospodina i zlo gniva¹⁷ i govori neverstva²⁸ o bozi i o nega materi i o svetihъ sveticahъ raiskihъ. Treta ratъ, ku čini človikъ êdoviti⁷, estъ k' onimъ¹⁹, ki su podа nъ, to e svoei ženi i svoei obiteli, i bie i siče ženu i dit'cu²⁰ i krši i gubi ono, čа e v nega domu tako, kako da bi²¹ zvanъ svoga uma tako, kako bo je²². Četvrta ratъ, ku čini človikъ êdoviti⁷ i srditi²³, estъ protivu svojimъ susedomъ i svojimъ iskrnimъ, ki su okolo²⁴ nega. I ot' se²⁵ rasohe ishodi 7 kitъ. Kada srdъ ishodi meju dvima človikama, nai priê ishodi pričanie, za timъ nasrd'stvo²⁶, ko imъ ostae v nihъ srci²⁷, za²⁸ timъ otvrdnu va veliki²⁹ nenavisti, za timъ pripravla velike smeč'ne³⁰ i karbe, a za timъ zala mašćeniê, za tim' se slide mnoga ubiistva³¹, za timъ ratъ semrt'na meju priëteli, iz'gonen'ê³² i tegoćeniê³³ i šćete i zavodi³⁴ nišćihъ i bogatihъ, ot česa ne mogu zadovolje učiniti ili skuziti³⁵, are kada estъ ratъ meju dvima velikima človikoma, mnozi ljudi³⁶ um'ru i mnoge duše dobude d'êvalъ, ke gredu va osuenie³⁷, i budu zatvoreni molstiri i sela požgana i molstiri požgani i opatie, i mnoge žene³⁸ i divoike³⁹ sramot'no vašćinene i mnoga ditъ osiroćena, a nici⁴⁰ izig'nani⁴¹ oni,

¹ u b ima napis: Treta glava zvirete pakl(enoga), a za tim počine: Treta glava zvirete paklenoga e. . . ² da posrditi se' iz b. ³ nistъ. ⁴ iz b. ⁵ grêhъ. ⁶ nema: ot. ⁷ jidovitiъ. ⁸ k sebi. ⁹ ka. ¹⁰ ga často kratъ. ¹¹ šegomu. ¹² ili. ¹³ skončiva. ¹⁴ ot. ¹⁵ smrtju. ¹⁶ našega. ¹⁷ gnêva. ¹⁸ nevêrstva. ¹⁹ k onimъ. ²⁰ ditъ. ²¹ bi samъ i vanъ. ²² i e. ²³ srdni. ²⁴ okolu. ²⁵ see. ²⁶ u a opakо: nasrdstvomъ. ²⁷ sreiъ. ²⁸ a za. ²⁹ v velici. ³⁰ smetene. ³¹ uboistva. ³² i mnoga izgoneniê. ³³ tegoće. ³⁴ zatori. ³⁵ skupiti ni spraviti. ³⁶ človici. ³⁷ v osuenie. ³⁸ gospee. ³⁹ deve. ⁴⁰ nema: a nici. ⁴¹ izagnani.

ki¹ nimъ ne budu zlomъ zaslužili, i toliko ine zledi z'² nee prihode, da človikъ³ ihъ⁴ sačtati ne more⁵, ot' česa su sa v'sima držani ispraviti⁶ dari do ednoga drobnoga⁷ i do vse⁸ nihъ moći. A za to su veliei človici ot' svita va velici⁹ pogubi i sum'ni nihъ spasen'ê za to, zač' ih¹⁰ se ne mogu spraviti ili skupiti ne¹¹ ote do tole¹², do kole se¹³ ne čuju na smrti, da zavežu¹⁴ nihъ ostalihъ, ki nihъ¹⁵ jure za to ne iskupe. Dobro ih¹⁶ e d'ěvalъ oslipilъ¹⁷, po kole¹⁸ m'ne, da oni hote¹⁹ biti veće pečalni o nihъ dušahъ, nego bi²⁰ sami bili²¹.

Četvrta glava²²

zaloga paklenoga zvireta²³ estъ grihъ prazd'ni, to est' lenostъ²⁴ i obamrstvo²⁵ ot'²⁶ dobra činen'ê. Sa grihъ estъ edanъ zalъ korenъ, ot' koga²⁷ ishode tri²⁸ zle rasohe ot'²⁶ têškihъ grihovъ. Prva rasoha estъ zlo počat'e, druga estъ zlo spostoên'e, treta estъ zlo dokonan'ê. Prva rasoha čini 6 kitъ, ke zastoe človiku vsako dobro počat'e. Prva kita estъ obumars'tvo, ka čini človika razmar'na²⁹ i stud'na³¹ i zlohot'na ka vsakomu dobru počat'ju³² i k ljubvi boga. Druga³² estъ mekkostъ i lēnostъ²⁴ i zledъ srca i tela. Se estъ lože i postila, v' koi se d'ěvalъ pokoi i klade v srce sobstvu g(lagoli)³³: ti si va veliki³⁴ raskoši resalъ i esi mnogo delikanъ i³⁵ prokšenъ i tanka narava³⁶, ti ne čъ moći činiti ili vspostoêti velike pokore ni žežini ni ine okoršćine, tada³⁷ hoćešъ priti na smr'tъ, a³⁸ simъ naukom' se d'ěvalъ veselî. Nevolnikъ ili nevolnica čini ti ugod'stvo svomu dēlu i ugod'stvimъ³⁹ sego svita⁴⁰ i ostavi v'se dobro, ko bi imel' činiti za boga a⁴¹ ko bi mogal', are bogъ estъ vzmožanъ i hotanъ dati sile⁴² i milosti vsakomu sobstvu činiti velika dobra, ako bi se popravilo⁴³. Treta kita estъ prazdanъ. Se estъ edanъ grihъ, ki čini mnogo zledi, tako di sveto pismo: mnoge⁴⁴ zledi estъ iz'učila prazdanъ. Kada d'ěvalъ naide človika prazdna, on' ga v'loži va⁴⁵ vse dēlo i položi mu v srce zla mišen'ê, a za timъ zla želen'ê libarstva⁴⁶ ili lotar'stva i žrtvovaniê, i tako ga⁴⁷ čini vse vrime stratiti i pogu-

¹ ki e zlomъ budu zaslužili. ² izže. ³ iz b. ⁴ e. ⁵ ne bi mogalъ. ⁶ spraviti. ⁷ u a: drobronogo. ⁸ vse. ⁹ v veliki. ¹⁰ nihъ. ¹¹ ni. ¹² do tolu dokolu. ¹³ iz b. ¹⁴ zavežu. ¹⁵ ihъ. ¹⁶ e. ¹⁷ oslipilъ d'ěvalъ. ¹⁸ pokoli. ¹⁹ hotê. ²⁰ nema: bi. ²¹ nema: bili. ²² nema a. ²³ u b glasi napis: Četvrta glava zvirete paklenoga, a u a iza: zvireta ima: čti pravo. U b ima početak ovako: Četvrta glava zvirete paklenoga estъ grihъ. ²⁴ linostъ. ²⁵ obumarstvo. ²⁶ nema: ot'. ²⁷ kuda. ²⁸ nema: tri. ²⁹ razmarena. ³⁰ nema: i studna. ³¹ počat'ju. ³² druga kita e. ³³ u a je samo slovo g ozgo i ozdo porveňeno, u b toga nema. ³⁴ v velici. ³⁵ ili. ³⁶ n'rava. ³⁷ tadae. ³⁸ i. ³⁹ ugodstvom. ⁴⁰ vêka. ⁴¹ i. ⁴² po sili. ⁴³ iz b: popravilo za: popraviti. ⁴⁴ mnogo. ⁴⁵ v svoe. ⁴⁶ ribalstva. ⁴⁷ nema: ga.

biti mnogo¹ dobra, ka bi imilь činiti² i mogalь. Četvrta kita estь, kada se človiķь čue težakь i sananь, da edva mu e ugod'no nič'šće činiti ne veće počivati i ležati i spati. Za to takova sobstva su³ dobro probuena⁴ k činenju sega svita⁵, da, koliko k d'elomь bo-žimь, viditi estь, da su vsi posnuli, a d'ěvalь poklada⁶ v nihь srce i čini ihь často reći⁷ usti: veće e vridno upustiti 4 mise nego edno jutro dobra span'ě. Peta kita estь ot' lika⁸, kada se človiķь čue v grisi i v sablazni v duši⁹ ili v pl'ti svoei ili oholosti¹⁰ sega svita a vlašču¹¹ zled'ju ne će se poiti spovidati¹² ni sveščati protivu svoei sablazni, ne¹³ hoće k bogu d'vignuti svoeju očiju pokaiěniemь i pro-šeniemь u boga milosti i ot'pušćen'ě, ni oće svoe ruke¹⁴ prostriti dobrimi d'eli, ko otlači¹⁵ ot d'ne do d'ne, dobro ti e, hoćešь učiniti, i dobro ti e¹⁶, hoćešь na to priti. A¹⁷ takovi pogubla svoe vrime i osujue¹⁸ samь sebě, are ki vrime ima i¹⁹ vrime ga²⁰ čeka, vrime mu ugodi. Takovi e prikľadanь k zlomu nevolniku²¹, ki voli smrditi va²² uzi, nego stupiti na skalu²³ i ziti²⁴ z uze. Šesta kita estь mled-nostь srca i niščeta duha, da ne smi počati ni ed'no dobro činiti, are se boi, da mu bogь poman'ka. Takovi se boi ničesare, kako²⁵ onь, ki se boi svoe²⁶ sini, i kako dite, ko ne s'mi poiti putemь skrozi²⁷ gus'ke, ke na nь sopu. Se estь 6 kitь prazdnihь²⁸, ke vzi-maju človiķu vsako dobro počat'e. Druga šestь kitь estь prazdni, ke zastoe sobstvu prazdlivu²⁹ pruditi i spodstoěti³⁰ v dobro, pokle e počalo. Se estь šestь prirokovь, ko ima vsaki zali rabь. Za to ni ednoga³¹ dobarь človiķь nima³² držati na svomь t'egu³³, to estь kada e lukavь i nepomniv' i zabitlivь i linь i slabь i poman'kavь³⁴. Prva kita estь³⁵ see³⁶ rasohe kriva otvlaka, kada bogь položi v srce človiķu, da bi učinilь niko dob'ro, a d'ěvalь grede za timь, ki mu di³⁷: dobro, ti³⁸ hoćešь postig'nuti, mlad' si i živiti hoćešь³⁹ dlgo, i tako ihь⁴⁰ smučue i otvraća ot učiněně onoga dobra. Ot' see prvoe kite shodi druga, ko estь nepom'na, are onь, ki ne čini ver'no za-

¹ mnoga. ² u b nema od ovdje sve do drugoga: činiti. ³ esu. ⁴ prudna. ⁵ v'eka. ⁶ imь poklada v srce. ⁷ od ovdje uzeto iz b do: Peta, a ima iskva-reno ovako: često veće spati 4 nimь bole ti e upustiti 4 mise nere ednu jutru span'ě. ⁸ nema b ove riječi, niti ne znam, je li sam dobro čitao. ⁹ d'ěvli. ¹⁰ oť hlposti oholosti. ¹¹ vlaščevь. ¹² ispoviditi. ¹³ ni oće dvignuti k bogu svoi oči. ¹⁴ svoe ruki. ¹⁵ otvlači. ¹⁶ nema: e. ¹⁷ nema: a. ¹⁸ osuě. ¹⁹ a. ²⁰ iz b: ga. ²¹ k nevolniku zalomu. ²² v. ²³ skalinu. ²⁴ i iziti. ²⁵ kako i konь. ²⁶ svoi. ²⁷ skrozi. ²⁸ k prazdni. ²⁹ prazdlivu. ³⁰ ispostoěti v dobrihь pokla da e počalo. ³¹ niedanь. ³² nima ga. ³³ tegu. ³⁴ pomankivь. ³⁵ e pred: kriva. ³⁶ se. ³⁷ di v srci. ³⁸ ti e. ³⁹ oćešь. ⁴⁰ e.

povidь¹ svoga gospodina², rabь estь tako nepomnivь, ere estь edanь grihь, kimь estь vasь svitь okalenь, ki bi se položilь dobro³ po pametь, are malo ljudi est', ki bi bili tako pečal'ni, kako bi imili biti va⁴ onomь, ča imaju činiti⁵ za boga i k nihь iskrnimь⁶. Ot' nepom'nê ishodi zabitь, are onь, ki estь nepomnivь va onomь⁴, ča ima činiti, ni⁷ čudo, ako často zabiva. Skozi⁸ sa d'va griha nepom'ne i zabiti nahode se⁹, da se často človikь ne umi¹⁰ spovidati dob'ro, are onь, ki es'tь nepomnivь ispovidati se¹¹, svoje grihe zabiva¹², are mnogo kratь ot'tože, a to mu estь mnogo velika paguba, are ni edanь človikь ne more imiti istin'no otpušćenie ot' svoihь grihovь bez'¹³ istinnoga spovida. Istinni spovidь estь pokaê'n'e srca¹⁴, saznanie usti, posluhь delomь, i to e pokorenje¹⁵ i zadovolje učinen'e. Ni⁷ niedanь človikь toliko dobarь, ki, ako bi dobro vidilь svoje manšine, da bi ne¹⁶ našalь dovolje ča¹⁷ reći na spovidu¹⁸, ko nepomne i zabitь¹⁹ našь oslipljuju takimь zakonomь, da nič'šee ne vidimo v našei svisti. Četvrta kita se rasohe prazdni zove se²⁰ zalo srce i stud'no²¹, ko nima ni iskre og'na êkosti, i more se zvati pomankan'e sr'ca, i prihodi ot' zla običaê, koga priemle vsaki človikь, ki se ne priklada k dobру činen'ju. A drugda prihodi ot' nerazbora ili ludoželstviemь²², kada človikь vzima vek'se brime²³, nere²⁴ človikь more ponesti ili velikimь b'deniemь²⁵ ili veliku studen'ju, ka čini človika priti v nedugь ili v nevzmožstvo²⁶, da se ostavi vsega i pride v mled'nost²⁷ srca činiti ono, ča e²⁸ mečanь v službi boži, i tako²⁹ kako sa vsima da ga ne bude žela činiti ni edno dobro. Peta kita see³⁰ rasohe prazdni estь mlednostь²⁷ tela i srca, ka se³¹ vsaki danь pogor'siva, ako poč'ne niko dobro d'elo³² s nikovь vručost'ju, jutri danь mane, a tretí danь ošće mane, a četvrtí danь³³ li koko³⁴ ni mr've, dokle³⁵ pride na poman'kanie. Se sutь tri vlastel'sćine³⁶ zaloga raba, ki ne privodi k dobру svršen'ju ni ed'no ot' svoihь d'elь. Prva estь neposluhь, ka(da) človikь ne će učiniti ono, ča mu se naloži v pokori, ili ako mu človikь zapovida niku ričь,

¹ nema: zapovidь. ² svomu gospodinu, a nastavja ovako: ni čudo, ako e nepomnivь. Se e edanь grihь, kimь vasь svitь e okalanь. ³ dobri. ⁴ v ono. ⁵ biti i činiti. ⁶ iskrnemu. ⁷ nistь. ⁸ skozi. ⁹ se často, da se človikь. ¹⁰ ne pomni i ne umi dobro spoviditi. ¹¹ iz b: se. ¹² zabiva svoi grësi, are e mnogo kratь. ¹³ brezь. ¹⁴ pokaênemь srcemь. ¹⁵ i to e pokorenje iz b. ¹⁶ nema: ne. ¹⁷ nema: ča. ¹⁸ ispovidu. ¹⁹ zabit'ê. ²⁰ se zove. ²¹ studeno. ²² ljudožilstvim. ²³ brême. ²⁴ nego. ²⁵ b'diniumь. ²⁶ iz b: jer ima a: vzmožstvo. ²⁷ mlédnostь. ²⁸ ča e bilь. ²⁹ nema: tako. ³⁰ se. ³¹ se' iza: danь. ³² nema: d'elo. ³³ nema: danь. ³⁴ kako. ³⁵ dokolê. ³⁶ vlasti'sćine.

ka bi mu bila viditi¹ ud'na, a on' se znima, da e učiniti ne more; ako li ju prime, a² on' e učini malo ali ni mr've. Druga ričь estь neutrplenie³, are tako kako ne more ničšće ponesti ni svršiti onoga, ča mu se zapovidi, za svoi neposluhь, ne more takoe ničšće strpiti za svoje neutrplenie tako, da ni edanь mu človikь ne smi govoriti o nega prudi. Treta ričь zaloga raba e rmanie, kada mu človikь govori o nega prudi, a on' se smučue i r'mne i viditi mu e, da ga človikь⁴ ponižue i da mu⁵ govori v'se v posramlenie, i vpađa v takovu tugu, da v'se, ča koli vidi ili sliši, i vse, ča koli mu človikь čini ili govori, vse ga stužue i prihodí va⁶ veliku mrzostь samь sebi, da život'⁷ mu se stužue i vasь⁸ mu e nega životь neugodanь i želi umriti. Za ovonь boliz'nivov' rič'ju⁹ da mu d'ěvalь udorь semrt'ni i učini ga vpasti v' neufan'e¹⁰, ot' kuda se naide často kratь, da samь sebi znaide smrtь i ubie se duhov'nimь zakonomь, da se pusti tako, kako z' ufan'ě¹¹ stupivь, činiti vsako zlo, i ne boi se zla ni griha ni ni ed'noe nečistoće protivu bogu i protivu človiku i protivu samomu sebi¹². K takomu¹³ kon'cu privodi človika grihь ot prazd'ni. Se estь 18 okь zara, ke meće d'ěvalь o dušu prazd'livoga¹⁴ i ni¹⁵ čudo, ako prazd'livikь boleznivo¹⁶ pogubi svoju igru¹⁷.

Peta glava zvirete paklenoga (čti pravo).

Peta glava zvirete paklenoga estь grihь lakomie i hlpos'tь¹⁸. Lakomiě estь zali korenь vsihь zledi; tako di sveti Pavalь. A pis'mo di, da vsi v lakomii uče otь¹⁹ nai man'sega dari do nai vek'sega. Govori edanь prorokь: lakomiě estь velika moistra, ka drži mnoge skule, gdi se²⁰ vsi zvoljuju učiti: veli i mali, stari i mladi, kavčenaci i priprosti²¹, nišči²² i bogati, knezi i perlati²³. Lakomiě estь ljubavь nepodob'na imeti²⁴ i obladati blagimi sega svita²⁵. Ta²⁶ ljubavь nepodob'na se ukažue op'čenimь zakonomь²⁷ po tri zakone²⁸ v kuplen'i imin'ě²⁹ s velikovь vručost'ju hlposti, v držani³⁰ i v čuvan'i tēs'no³¹ i tračen'i i v prisluževan'i s'kupi³². Se sutь tri zli koreni³³ v stab'li

¹ nema: viditi. ² nema: a. ³ neutrpin'e. ⁴ človikь ga. ⁵ človikь mu. ⁶ vь. ⁷ životi. ⁸ vasь nega životь mu e. ⁹ vlastiščinovь mu dae. ¹⁰ neupvanie. ¹¹ upvaniě. ¹² sebe. ¹³ takovu. ¹⁴ prazd'livoga. ¹⁵ nišть. ¹⁶ boleznivi prazd'nikovь. ¹⁷ b ima iza toga: otь zvirete paklenoga lakomie i hlp(osti). ¹⁸ hlposti. ¹⁹ ,otь' iz b za: do. ²⁰ ,se' iza: učiti. ²¹ priprošči. ²² ubozi. ²³ prelati. ²⁴ imiti. ²⁵ vьka. ²⁶ sa. ²⁷ op'čenimь zakonomь se ukažue (a opetuje iza zakonomь: ukažue). ²⁸ zakoni. ²⁹ imen'i. ³⁰ vzdržan'i. ³¹ nema: tēs'no. ³² v skupi. ³³ koreni zli.

lakomie, ot' kudy s'hodi¹ 10 rasohъ, ke² su vse mnogo teš'ki grisi semrt'ni. Prva rasoha estъ ožura, druga estъ šimuniê, treta estъ razboi, četvrta estъ potvora, peta estъ sakrilei³, šesta estъ šimuniê, sed'ma estъ zlodêistvo, to estъ rečí, da tada človikъ estъ⁴ zlodêino lakomъ i hlpećъ, kada se ne boi učiniti iznaiti⁵ veliku č'šćetu drugomu li za edanъ malъ prudъ, komu bi se nadiělъ. Osma estъ trštvo⁶, deveta estъ zlihъ čini nečisti⁷ dobišč tako, kako esu⁸ glumstvo usti ili brčinstvo⁹ i prodaěti žene v burdelihъ¹⁰ i m'noga taka činen'ê, i zaemati človiku na igru ili k' svoei č'šćeti. 10¹¹ rasoha estъ zla igra. Ot'¹² vsakoe sihъ rasohъ izlaze mnoge kite, i¹³ splnuju sa zali stabalъ.

Prva rasoha stabla *lakomostъ*.

Prva rasoha stabla¹⁴ lakomie estъ ožura, ot' koe zlazi 7 kitъ zlihъ¹⁵. Nici¹⁶ su ožur'nici, ki zaem'lju pinezi za pinezi i vrhu glave priem'lju velika dobit'ê¹⁷ ili v pinezihъ ili v dobit'ci ili v žiti ili va¹⁸ vini ili v zemli, ke priem'lju v zaklad', ko za to ne računaju ploda v plaću, i čine oš'ěъ gore: d'va kratъ ili tri kratъ č'tu leto¹⁹ za umnožen'e i za restenie ožure, i paki hote na vsaki rokъ umnožen'e plaće i čine často resti ožuru vrhъ²⁰ glave. Si se zovu ožur'nici očiti i imil' bi e človikъ bižati kako d'ěvlovъ. Nici ini su ožur'nici otaini i pokriveni²¹, ki zaemlju a ne čine cine ni niedanъ urokъ²², ko za to vazda tako namišlaju, da imъ človikъ čini zdar'ê ili milosti ili v pinezihъ ili v dobit'ci ili v svitahъ ili v žiti ili va vini ili va²³ inihъ dobrotahъ ili v poslihъ vazdanniъ ili²⁴ ot' volovъ ili v lipihъ častehъ ili dati ili²⁵ v'znaiti prihodišća nihъ diti i estъ v'se va²⁶ ožuru, ča²⁶ koli priemlju po računû zaêt'ê ili skozi zaêt'e. Se estъ prva kita ožure. Druga kita ožure estъ²⁷ v nicihъ, ki ne zaemlju²⁸, ko oni vide dobro stanovito, da nihъ oci i nihъ stariši, ki²⁹ blago drže, da su bili zaimennici i ožurnici, a oni e drže, da e ne te³⁰ vratiti i su va²³ onome osueni, v komъ³¹ i oni, ki su e skupili. Treta kita ožure estъ v nicihъ, ki ne zaimlju svoimi rukami, ko čine zaemati svoi pinezi³² po svoihъ³³ poslihъ ili po inihъ ljudehъ. Si sutъ moistri ožur'nikovъ; sega griha za to³⁴ nisu prosti³⁵ veli³⁶ človici sega svita³⁷,

¹ otъ kudu zlaze. ² b od ovdje nema do: Prva. ³ sakriliji. ⁴ e človikъ. ⁵ i vznaiti. ⁶ trštvo. ⁷ e zalihъ čini nečistiъ. ⁸ e. ⁹ bričn'stvo. ¹⁰ burdelъ. ¹¹ deseta rasoha se e zla. ¹² oda vsakoe sihъ rasohê. ¹³ ke. ¹⁴ sego stabla. ¹⁵ zalihъ kitъ. ¹⁶ iz b: nici za: nino. ¹⁷ dostoěniê. ¹⁸ nema: va. ¹⁹ lito. ²⁰ vrhu. ²¹ pokriveni i otaini. ²² ugovorъ. ²³ vъ. ²⁴ nema: ili. ²⁵ nema: (da) ti ili. ²⁶ vola ča priemlju. ²⁷ e ožure. ²⁸ iz b: ki ne zaemlju. ²⁹ kihъ. ³⁰ ote. ³¹ v komъ su. ³² nema: svoi pinezi. ³³ nema: svoihъ. ³⁴ nema: za to. ³⁵ čisti. ³⁶ velici. ³⁷ vika.

ki vzdrže ožurnici, ki zaemlju i zatiraju uboge ljudi i zatiraju¹ mēsta skozi pinezi i vele službe, ke ot nihъ priemlju. Četvrta kita ožure estъ v nicihъ, ki zaem'lju tue² pinezi i vzimaju e³ za malo i⁴ zaemlju e za vele. Takovi su dupli ožur'nici i učenicí ožur'nikovъ, ki čuju⁵ moistarstvo d'ěvle na svoe osuen'e⁶. Peta kita ožure estъ krivi trgъ, kada človikъ prodae niku⁷ ričъ veće nere⁸ e vrid'na, i ošče, ča e gore, da, kada takovi⁹ krivi zaimenikъ vidi uboge ljudi veće otegočene nevzmož'ni platiti, tada imъ proda draže d'voe ili troe nego su riči vrid'ne. Takovi človici bis'ni čine m'nogo zla, are nihъ činovъ ili zaimomъ zatiraju i uniščetuju¹⁰ i vlastel'stva i domi konič'ni¹¹ i velikihъ človikovъ, ki imъ zavežuju zem'le i svoē prihodišća v zakladъ mrtavъ, to estъ, da se nič'šće ne skupi¹². Drugim'¹³ se zakonomъ čini se takoi sa grih tržnici: oni, ki kupuju žito ili vino i ine riči, i dobitakъ i platiti¹⁴ dobri polovicevъ mane, nego e vrid'no, za to začъ plačaju prič¹⁵ pinezi, a za timъ toga prodaju na vaspety onim' e¹⁶ d'voe veće i troe, nego su e bili kupili. A ini kupuju va no vrime, kada su veće obil'ne: žito o žetvi a vino o ematvi, a¹⁷ prodaju, kada bude drago¹⁸, i želiju zla vrimena i dragosti skozi prodaju veće drago nihъ žita i vina. Se¹⁹ estъ mnogo težakъ grihъ, are skozi²⁰ obogatiti sebe hotili bi oniščetiti vasъ svitъ. A ini kupuju žito v travu a vino v cvetъ, kada se kažu dobro rod'na, takimъ zakonomъ, da²¹ kako koli pride, da oni li imaju svoju celu shranenu. Šesta kita ožure estъ ot²² onihъ, ki daju svoi pinezi tržnikomъ i su²³ dil'nici v' dobit'i a ne te se v č'šćeti²⁴, i daju dobitakъ na polъ²⁵ v pripašu, ki ne more um'riti, kako da bi želizanzъ²⁶, ako li um're, ednako hote²⁷ da nastave drugovъ takaiševъ. Sed'ma kita ožure e ot onihъ, ki kladu svoi ubogi susedi na svoi tegъ za ono, ča²⁸ imъ zaem'lju, ed'no malo s'rebra ili žita ili ine riči s misal'ju, da im' se povrati. Nici ini²⁹ su, ki, g'da³⁰ vide svoe uboge³¹ susedi niščet'ni, cenu čine³² š'nimi, da imъ teže tegъ ihъ³³ za cenu učinenu i³⁴ za svoi pinezi³⁵, ali za žito, ko imъ daju sprida, i hote za edanzъ pinezъ 2 pineza tega. Se sutъ zle³⁶ kite, ke izlaze³⁷ ot rasohe ožure.

¹ nema: uboge ljudi i zatiraju. ² tui. ³ nema: e. ⁴ a. ⁵ začuju moistarstva d'ěvlju. ⁶ osujenje. ⁷ nema: niku. ⁸ nego. ⁹ takovъ (bez: krivi). ¹⁰ oničuju. ¹¹ konički. ¹² iskupi ¹³ drugimъ zakonomъ se čini takoe. ¹⁴ platiti na ruku dobri polovicu mane (nešto iskvareno u a i b). ¹⁵ prie. ¹⁶ e' iza: toga mj. iza: onim'. ¹⁷ na. ¹⁸ veće drago. ¹⁹ a se. ²⁰ skrozí. ²¹ iz b: da. ²² odъ. ²³ esu. ²⁴ šćeti. ²⁵ nema: na polъ. ²⁶ železanzъ. ²⁷ ed'no ote. ²⁸ začъ. ²⁹ nema: ini. ³⁰ kada. ³¹ svoi ubogi. ³² čini cěnu. ³³ nema: ihъ. ³⁴ a. ³⁵ pinezъ. ³⁶ zale. ³⁷ zlaze.

Druga rasoha lakomosti¹.

Druga rasoha lakomie estъ tad'ba: vzeti tue po krivu brez² viden'ê onoga, č'e e, i brez vole nega. Po četiri zakoni sutъ tati³, i za to po četiri zakoni sutъ i tad'be. Nici su tati op'čeni i otvoreni, ki živu onimъ delomъ, i človikъ e ima za takovi i človikъ čini ot' nihъ⁴ sudъ po nihъ krivinahъ. A nici su tati pokriveni, ki umiču tue slasti ili nikimi tan'činami ili nikimъ pod'êmstvomъ skrvenimъ ot' ljudi ne zločud'nihъ⁵, ki se ne (u)miju čuvati ot' nihъ. Nici su tati otaini, ki bi ne ukrali ne veće ot' svoga roda ili priêтели ili susedovъ⁶, a takovihъ estъ po d'va zakona malihъ i velikihъ. Veli⁷ su krivi pot'knežini i krivi sud'ci i krivi dvor'nici, ki krađu prihodišća svoje gospode i čine z'bačivan'ê v priiman'i⁹ i v vraćen'i. Takovi su nared'benici¹⁰, ki služe veloi gospodi, ki daju svojimъ priêtelemъ i svojimъ z'nan'cemъ blaga¹¹ svoje gospode brez' viden'ê i brez vole nihъ. Va¹² ovom grisi su žene mužate, ke se čine natruhliti v preljubodeñ'i i čine, da imъ hrane onu ditъ nihъ muži, i čine e¹³ dostoiniki on'de¹⁴, kadê ona dit'ca nimaju ni ed'no dostoën'e ni prav'de¹⁵. Va¹² ovomъ grisi¹⁶ su žene mužate, ke trate blago svojihъ muži hudimъ zakonomъ i v nepodob'na rišen'ê¹⁷, ili e daju svomu rodu, a protivu voli svojihъ muži. Va ovomъ grisi¹⁸ su vsi redov'nici, ki gređu¹⁹ posvojujuće niku ričъ, pokole su se obećali ne imiti nič'šće²⁰ osoboino. Zali su tati²¹ sega griha zakona, ki krađu v domihъ svoje gospode kruhъ i vino i takovihъ drob'nihъ²² riči ili voće ili zel'e vrtleno ili is²³ trsa i dajuće susedomъ i mnoge ine riči su²⁴, ke nisu ot' velike cene. Va¹² ovomъ grisi su ovi²⁵, ki drže ono, ča naidu vola ka²⁶ godi rič' bi bila, a navlašć'no, kada vide²⁷, č'ê e a ne te e vratiti, a sa v'sima tima, ako si e i ne vide, li nimaju e²⁸ držati, i imaju imiti svitъ ot' svete crk've i ot nihъ ispoved'nika²⁹; imaju viditi dobro, da človikъ nima ni ed'ne pravde va¹² onomъ, ča e tue. Nici su tati i dil'nici va¹² svihъ tad'bahъ, kada kupuju a vide dobro, da ni onihъ, ki e prodaju, ili ako e priem'lju daromъ³⁰ i tae tadbu, are e²⁸ priem'lju delъ, i za to, zač' su pridružni i pričesćeni kriv'damъ³¹.

¹ za opako: lakomostъ; ² b ima: Druga glava zvirete: tadba. ³ prez'. ⁴ od: tati nema b do: tadbe. ⁵ sihъ. ⁶ zločudnihъ iz b za-dnimъ. ⁷ velici. ⁸ nema: i čine. ⁹ prieman'i. ¹⁰ ,takovi' iz b; a ima: takove su nared'benici, ki. ¹¹ blazihъ. ¹² v. ¹³ nihъ. ¹⁴ ondi gdi. ¹⁵ pravdu. ¹⁶ grêhu. ¹⁷ rêšen'ê (Daje ne ču biježiti razliku između ê i i [e]). ¹⁸ v ovomъ grihu. ¹⁹ grêdu. ²⁰ nišće. ²¹ tati su sega zakona. ²² takove drobne riči ili voća. ²³ s. ²⁴ nema: su. ²⁵ oni. ²⁶ ča. ²⁷ vidê. ²⁸ nema: e. ²⁹ spovednika. ³⁰ dar'bu, a nema: i tae tad'bu (Mislim, da ne vaļa dar'bu, da je tako nastalo pomutñom od dar u daromъ, i od bu u tad'bu, premda riječ darba nije nemoguća). ³¹ krivinahъ.

Inimь zakonom' su pričest'nici v vsihь krivinahь onihь, ki nihь² priemlju tere e tae a mogli³ bi e kaš'tigati i karati i učiti⁴ vratiti onomu, č'e e; i oni, ki nihь² svituju ili ki⁵ mu ju prepوراčaju, i oni, ki otim'lju tati i vzdrže e v' nihь zledehь. Va⁶ ovomь grisi su krivi sud'ci i kriva gospoda, ki vzdrže tati i pušćaju v'⁷ nihь zledehь i pušćaju e skozi⁸ dari ili posli i prošenie⁹ družihь, a ne čine onu pravdu¹⁰, ku e pravda naredila.

Treta rasoha¹¹.

Treta rasoha lakomie estь raz'boi. Sa rasoha se dili na petь kitь. Prva je¹² krivihь nasled'nikovь ot' taštamen'ti¹³: oni ki¹⁴ razbiěju mrt'vihь, kada imь zapačivaju ili ne dade plodь ot' almužnoga, ko su bili naredili. Se estь mnogo težakь grihь, are oni su va⁶ uzi boži¹⁵ i ne mogu se pravdati¹⁶. Druga kita estь zale gospode, ki čine biri i suli¹⁷ i zla dčëničë, i imili bi e čuvati i braniti, a oni nihь² raz'biěju i žule, a ne da bi¹⁹ li žulili, ko²⁰ pače i deru i stave nimь²¹ zaroci i kriče, za uzrokь imiti skupovan'čë ili ban'de²² ili pridbami²³ ili e²⁴ kladu v' taličstvo i pod poručastvo skozi nihь velici dlzi, ke čine skozi²⁵ nihь brezumnu diku i za taščadь sega veka, i pušćaju e²⁴ vpadati, kad' bi imili biti pastiri, a oni su vlc'e, i zatiraju i pomaraju mnogimi tegočami, ke zabavljaju svojimь ljudemь. Skozi⁸ steg'nuti i zdriti ono, ča imaju kakore²⁶ mogu, i imaju svoje pod'lazice i hvastav'ci, ki ihь svituju. Va⁶ ovomь grisi su veliki²⁷ k'nezi i vladav'ci zemalski²⁸, ki vzmaju gradove i kaš'teli i zem'lju i držan'čë ili nive ili trs'čë ili hrami ili imin'čë ili paše svojimь ubogimь susedomь ili svojim ljudemь²⁹, i vzmaju svoevь velikovь³⁰ silovь ono, ča e tue o dësnu³¹ i livu tako, da nič'šće nimь³² ne more uiti. Treta kita estь ot raz'boinikovь, ki razbiěju ceste ili crikve³³, oš'tari, ki razbiěju put'nikovь rimlanь i tržnikovь. Četvrta kita estь va⁶ onihь, ki ne te platiti ono, ča su d'lžni, a to ne za nemočь, ko²⁰ pače za vlašću svoju zledь. Va⁶ ovomь grisi su oni, ki drže po krivu mito svojimь poslovь ili težakovь, ki čine nihь dela. Peta kita est va⁶ ve-

¹ oni. ² ih'. ³ mogals. ⁴ učiniti. ⁵ ,ki' iz b za: ko; b ima: ili oni, ki mu ju priporučuju. ⁶ v. ⁷ od ovdje nema b do: skozi. ⁸ skrozi. ⁹ prošne. ¹⁰ pravde one. ¹¹ od' razbočë rasoha. ¹² e. ¹³ taštamenta. ¹⁴ nema: ki. ¹⁵ božii. ¹⁶ pravdati. ¹⁷ sule. ¹⁸ činen'čë. ¹⁹ bi e ²⁰ na. ²¹ im'. ²² nema: ban'de i. ²³ pridbami. ²⁴ nema: e. ²⁵ za. ²⁶ li kakore. ²⁷ velici. ²⁸ zamalsci. ²⁹ ubogimь ljudemь ili susedomь. ³⁰ velikomь. ³¹ o desnu i o levu. ³² nema: nimь, već: imь, ali iza: more. ³³ krivi.

licihъ per'latihъ¹ i v biskupihъ i êrhibiskupihъ² i va opatihъ, ki vzimaju velika prokurane i odiraju svoihъ pod'loženihъ³. Šesta kita est pot'knežinovъ⁴ i sudacъ i zalihъ dvor'nikovъ, ki čine velike tegote ubozimъ ljudemъ protivu pravdi za ugoen'e⁵ gospod'sko i za ostanut'e d'lgo v činehъ⁶. Toliko inihъ zakonovъ estъ ot raz'boê, da e⁷ človikъ i ne more sačtati.

Četvrta rasoha⁸.

Četvrta rasoha lakomie e pot'vora, to estъ reči priti na drugoga sa zlimъ srcemъ i učiniti krivo⁹ i s volevъ otegotiti mu va¹⁰ vsemъ, v čemъ more¹¹. Na ovomu¹² grihu pristoe vsa lotarstva i vse lasti i krivosti¹³, ke se v'znahodê¹⁴ v pravdanêhъ¹⁵. Se estъ (?) strane uči lakomiê v svoei skuli mnogo učenikovъ i kavčenakovъ i priprošćihъ, a navlašć'no nahodimo, da sed'meri zakoni¹⁶ ljudi uči va¹⁰ ovoi skuli. A to¹⁷ su krivi pravdav'ci i krivi pozivav'ci, ki ne išću ne¹⁸ veće, kako bi pozivali i prav'dili svoi susedi, i čine kriva uprašenê¹⁹ i išću krivi sudci i krivi svidoci i krivi ot'vit'nici²⁰ i čine krivi lis'ti²¹ za otegočen'e i stužen'e²² po krivu družihъ z dvoromъ svi'tnimъ ili z d'voromъ svete crk've. Nici ini su va ovoi²³ skuli, da kada človikъ pita²⁴ svoje, oni se umiju umicati, i zapirati ono, ča e pravda, i nahode zam'čice i hin'be i lukav'stva, li kako bi vzeli tue. Treti skulani see skule su²⁵ krivi svidoci, ki čine k'rive ženitve²⁶ i vzimaju dostoênê i ina blaga, i čine toliko zla, da ga ne mogu nigdarъ zračunati²⁷, i čine e vse za svoju zalu hlpostъ i za ed'no malo, ča imъ človikъ da, oni čine družimъ mnogo²⁸ veliku č'šćetu²⁹. Četvrti skulani³⁰ see skule su krivi ot'vit'nici, ki drže i priem'lju svoevъ volevъ riči na pravdahъ protivu prav'di skozi³¹ dare³² i službe, ke priemlju, ili skozi³¹ proš'ne velikihъ človikovъ, ot' kuda se nadiju³³ dobiti, čine ot prava krivo a ot' kriva pravo i čine mnoga³⁴ pravdanê po krivu za svoje neumičast'vo za to, začъ ne umiju pravdu držati tere se pokladaju v tue gorazdastvo ili delo, ili skozi³⁵ nepom'nju, are su nepečal'ni mišati riči, ili za oholiju imiti pob'enie, kim' se daju ve-

¹ prelatihъ. ² êrhibiškupihъ. ³ podložnihъ. ⁴ podknežinovъ. ⁵ ugojenie. ⁶ včinenihъ. ⁷ ih'. ⁸ opako pisano: glaso za: rasoha; b ima: od' potvore kapitulъ. ⁹ mu krivo. ¹⁰ v. ¹¹ morešъ. ¹² takovomu. ¹³ i vse krivosti. ¹⁴ znahode. ¹⁵ pisano: pravdnêhъ; b: pravdaniehъ. ¹⁶ zakoni sut' ljudi, ki se uče. ¹⁷ Prvi su. ¹⁸ nego kako bi se ljudi pravdali. ¹⁹ uprašan'ê. ²⁰ odvitnici. ²¹ liste. ²² i za stuženie. ²³ v ovoi. ²⁴ imъ pita. ²⁵ sut'. ²⁶ ženitbe. ²⁷ da ga ne more nigdarъ sačtati. ²⁸ nema: mnogo. ²⁹ šćetu. ³⁰ učenici. ³¹ skozi. ³² dari. ³³ nadêju. ³⁴ mnogo. ³⁵ nema: skozi.

liki tašći slavi, are umiju skriviti pravde, i za to, začь umiju biti meš'tri vsakihъ¹ lasti i vsakihъ lotar'stvi i vsakihъ sramotъ, i onimi zledimi se slave² i esu pravo³ sinove d'ěvli. Peti učenicu d'ěvli sutъ⁴ krivi pis'ci, ki čine krivi listi⁵ i krivi pečati, i čine krive knjige i krive kar'te i mnogo inihъ zledi. — Šesti skulani⁶ su krivi sud'ci, ki pretežu⁷ veće na ed'nu stran'⁸ nego na drugu ili za mol'be ili za dari ili za obiti ili za ljubavъ ili za zlo volstvo⁹ ili za strahъ pogubiti priězanъ, ili za milostъ nikihъ sob'stvi, i za to daju kriva prisuenê¹⁰ i čine velike span'že¹¹ činiti i vuzimaju dari od' ed'ne i ot druge strane, i prodaju svoju prav'du i pušćaju ju¹², ne te ju¹³ činiti, i otvlače riči i čine veliku č'šćetu¹⁴, koe ne mogu spraviti ili¹⁵ skupiti. Sed'mi skulani¹⁶ su zali svit'nici, ki daju zalъ svetъ¹⁷ sud'cemъ i gospodi i čine često kratъ pogubiti mnogimъ svoju pravdu, a za služ'be, ke priemlju, su¹⁸ vse oskvrnene.

Peta rasoha¹⁹.

Peta rasoha lakomie estъ sakreleji²⁰. Sakreleji estъ vzeti i ukrasti i tikati nedostoino ili e²¹ zlo položiti svetie²² riči tako, kako esu²³ urešen'ê svete crikve, ka su nareena²⁴ službi boži, ili sob'stva, a v'se se se čini često kratъ za hlpostъ mnogimi zakoni. Prvo, kada človikъ tiče nepoč'tenimъ zakonomъ predrago telo Isuhrstovo²⁵ tako, kako čine eretici i vražiteli i prdi (?) i redov'nici za hl'postъ pinezъ. I takoe ot vsihъ inihъ svetbi svete crik've, kada e prdi tiču hudo ili narejuju za svoju lakomiju. Drugi zakonъ estъ, kada človikъ grdo²⁷ tiče v svetil'nici ili moći svetihъ ili sveti križъ i kaleži i teles'niki²⁸ i kriz'mu ili svite blagoslovlene, i takoe ina urešeniê ot ol'tara. Ini estъ zakonъ²⁹, kada človikъ važže crikavъ ili molstirъ ili prebivanje reda, ili kada³⁰ človikъ z'vaê s crikve ili s ciminteriê³¹ onihъ, ki su priš'li skriti se ili ostati³², ili čini r'vanju v crikvi ili v ciminteri³³ tako, da estъ krvъ³⁴ prolita, ili g'da človikъ učini grihъ ljubodêeniê ili ina dêla ot' grihovъ ili tašćadi. Ini zakonъ estъ, kada človikъ položi ruku svoju sa srdovъ³⁵ na kavčenaka i na vsako sobstvo re-

¹ moistri vsihъ. ² i onimi se zledi slave. ³ pravi. ⁴ su. ⁵ krive liste. ⁶ učenicu. ⁷ pritežu. ⁸ stranu. ⁹ volstvo (bez: zlo). ¹⁰ prisujeniê. ¹¹ veliko spanžan'e. ¹² nema: ju. ¹³ e. ¹⁴ šćetu. ¹⁵ i. ¹⁶ skulari. ¹⁷ zali sviti. ¹⁸ esu vsi oskvrneni. ¹⁹ Peta rasoha lak(omie). ²⁰ sakrili, sakreliji e. ²¹ nema: e. ²² svete. ²³ su urišeniê. ²⁴ narejena. ²⁵ Hrstovo. ²⁶ ili e. ²⁷ hudo. ²⁸ telesnici. ²⁹ ini zakonъ e. ³⁰ g'da. ³¹ cimiteriê. ³² ustati ili skriti se. ³³ v cimiterii. ³⁴ b nema od ovdje do: kada človikъ položi. ³⁵ sr'dovъ.

dovno. Ini zakonъ estъ, kada ělovikъ ukrade ili vaz'me¹ hudimъ zakonomъ niku riěbъ blagoslovlenu svete crikve brez vole² onoga, komu e va³ obari. Va³ ovomъ grisi su v'si oni, ki trate v' huda ili⁴ nepodob'na pan'žan'ě blaga svete crik've, ka su otoěastva Isuhrstova. Va³ ovomъ grisi su vsi oni, ki drže po krivu, ili vzimaju silomъ blaga, ka su prireena⁵ sveti crikvi⁶ za boguželstvo. Va³ ovom' su grisi v'si oni, ki razbiěju blagdani deli svit'nimi ili deli ot' grisi ili taščadi, ere⁸ sveta vrimenta imaju takoe sveta zdar'ě i svoe svobod⁹, kako imaju¹⁰ i města. Se su¹¹ kite, ke zrestaju ot rasohe sakrilejiě.

Šesta rasoħa¹².

Šesta rasoħa¹³ ot lakomie estъ šimoniě, a zove se siko skozi¹⁴ ed'noga vlh'va, komu biše ime Šimunъ, ki hoti kupiti na pineziħъ u svetoga Petra milostъ tvoriti ěudesa, i hotiše¹⁵ dati veliko imen'e, a¹⁶ imenemъ sega su z'vani šimuniě vsi oni¹⁷, ki hote prodati ili kupiti riěi duhovne, i¹⁸ se estъ meju vsemi 7mimi grisi semrt'nimi edanъ ot' nai vekšiħъ, a¹⁹ ot see rasohe zlaze mnoge kite. Prva kita se²⁰ estъ va³ oniħъ, ki prodaju ili kupuju sveti redъ i sveto telo Isuhrstovo ili ine svet'be svete crik've²¹, ili prodaju²² mise za pinezi. Druga kita estъ ot oniħъ, ki prodaju riěbъ božiju i pripovidaju navlašěno za z'biran'e pinezъ ili za inu hlpostъ riěi vrimen'niħъ. Treta kita estъ ot oniħъ, ki za se ili za iniħъ²³ prokuraju z dari ili s' nikimi obiti, da bi obrani v' nika dostoiěn'stva²⁴ svete crikve tako, kako su opati i zali²⁵ biskupi ili ini per'lati²⁶, ki se ěine po oboru. Āetvrta kita estъ ot oniħ per'latovъ²⁷, ki skozi¹⁴ dari ili²⁸ obiti ili za uprošen'e²⁹ priěteli ili za poětene službe³⁰ daju obroki ili prihodišěa svete crikve, a navlašě'no peěati³¹ ili obarovan'e ot' dušъ. Peta kita³² ot oniħъ, ki cinu ěineěi prodaju ili prominuju ili pušěaju svoimъ naputimъ³³ ili sinovcem' prihodišěa i blagodeěniě³⁴ svete crik've. Šesta kita estъ ot oniħъ, ki cinu ěineěi³⁵ vlaze v redъ i od' oniħъ, ki e priemlju takovimъ zakonomъ. Mnogi ini zakoni i razliě'ni grisi³⁶

¹ v'zme. ² vole i viden'ě. ³ v. ⁴ i. ⁵ prirejena. ⁶ crikvi, ka su otěastva Isuhrstova, i oni, ki zlo daju desetinu (daju) i prihodišěa podobna sveti crkvi ili oferte ili ine pravde, ke su narejene sveti crkvi. ⁷ grěsi su. ⁸ are. ⁹ slobodi. ¹⁰ iměna sveta. ¹¹ sut'. ¹² kita lakomie e šimuniě. ¹³ kita lakomie e šimuniě. ¹⁴ skozi. ¹⁵ otiše. ¹⁶ nema: a. ¹⁷ oni vsi. ¹⁸ a. ¹⁹ i. ²⁰ nema: se. ²¹ ine svete svetbe crkvene. ²² poju misu. ²³ družihъ. ²⁴ dostoištva. ²⁵ nema: zali. ²⁶ prelati. ²⁷ prelati. ²⁸ ili skozi. ²⁹ proš'ne. ³⁰ za nepoětene službě. ³¹ peěali. ³² kita e. ³³ naputomъ. ³⁴ blago (bez: děeniě). ³⁵ ěineěe. ³⁶ grěsi razliěni.

su v šimonii¹, ko veće pristoe kav'čenakomъ nego priprošćimъ. Se k'nige esu² učinene veće skozi³ priprošćí⁴ nego skozi³ kav'čenaci, ki imaju knjige, gdi se mogu učiti⁵. Ko za to potrib'no est' vsimъ priprošćimъ, da se čuvaju zaloga griha ot šimunie v trihъ z'godahъ. Edanъ z'godъ estъ, kada hote pomagati svomu rodu ili svojim' priētelemъ iziti v' ko ljubo dostoēn'st'vo⁶ svete erik've, imaju se čuvati, da e ne čine šimunievъ. Drugi z'godъ estъ nike gospode, ki imaju niki obroci⁷ ili prihodišća dati, da ihъ ne dade sob'stviemъ⁸ nedostoinimъ za plenu ljubavъ, ili za to, zač'⁹ su nihъ kr'vi. Treti z'godъ¹⁰ estъ, kada kladu nihъ ditъ v redъ. Va¹¹ ovihъ trihъ z'godehъ¹², ki dae darъ ili priem'le ili proz'be ili služ'be nepočtene, vpadaju¹³ v zali grihъ šimunie, tako kako¹⁴ di pis'mo. Tri zakoni su¹⁵ darovъ. Dari ruku: zlato i¹⁶ srebro ili pinezi ili ine riči, ke se priem'lju ili daju v ruke¹⁷. Dari ot' ustъ. Se su prošenič priēteli ili inihъ sob'stvi, kim'¹⁸ se človikъ ne će od'neti ošće i va ozleen'i¹⁹ ili v pregrešen'i bogu. Dari poslovъ nepočtenihъ zove človikъ, kada su ot riči nepriklad'ne, a navlašć'no za ričъ²⁰ duhovnu.

7²¹.

Sed'ma rasoha lakomie estъ zlodeistvo. D'ēvstvo se zove va ovomъ mēsti, kada e človikъ²² toliko zlobanъ i toliko lakomъ, da se ne boi učiniti tolici²³ g'risi smrt'ni i strašni, i ne boi se dati velike čšćete²⁴ družimъ li tak'mo, ako more za²⁵ ed'no malo pruda svoga²⁶ učiniti, ili za ed'no malo dobit'e, ko čeka, ne boi se dati družimъ²⁷ čšćetu veliku. Sa rasoha nosi m'noge kite. K semu grihu pristoi, kada se človikъ učini Židovinъ ili Sracinъ ili eretikъ ili se ot'vrže vĕre katoličaske i svoga²⁹ krst'ēnstva za strahъ nišćete ili za nadiju živiti veće v raskoši ili za hlpostъ imin'ē. I³⁰ semu grihu pristoe, ki za pinezi čine vražan'ē po vragolii, i tako, kako estъ gledati v' nohatъ ili v' mečъ skozi³¹ naiti i¹⁶ obličiti riči pogib'se ili ukradene, ili inimi zalimi pečal'mi. I oni, ki prokuraju čini ili visti³², da sob'stva, ka su v matrimonii, da se ne ljube ili³³ da se ne mogu skupiti

¹ šimonii. ² su. ³ skozi. ⁴ priprošće. ⁵ učiti' iz b, a opakō: učiniti. ⁶ dostoēni. ⁷ obroki. ⁸ sobstvimъ. ⁹ da. ¹⁰ zakonъ. ¹¹ v. ¹² z'godahъ. ¹³ v'pada. ¹⁴ nema: kako. ¹⁵ sutъ. ¹⁶ ili. ¹⁷ ruku. ¹⁸ kimi. ¹⁹ ozlećenii. ²⁰ otъ riči. ²¹ Sedma rasoha: zlodēistvo. ²² človikъ e. ²³ veli grēsi smrt'ni i strašne. ²⁴ šćete. ²⁵ li. ²⁶ svoga pruda. ²⁷ nema: dati družimъ. ²⁸ veliku šćetu. ²⁹ svega krst'ēnstva. ³⁰ k. ³¹ skozi. ³² visti ili čini. ³³ od ovdje iz b sve do: zlovъ ljubovъ.

v dělo matrimoniě, to e ženitve, ili oni, ki za takove grdosti vziščuju, da sobstva, ka nisu v matrimonii, da zlo se ljube zlovь ljubovьb. Va¹ ovomь su grisi² vsi oni, ki za pinezi ili za ini posli čine predav'ce³, ili čine otrove, ili daju otrove ili⁴ jidь i silu zgode⁵, kako bi niko sob'stvo prišlo na smrtь nikimь zakonomь za⁶ inu škodu. Va ovomь grisi su zalomь⁷ v'si oni, ki za hlpostь zaloga dobit'ě vžihu hrami ili žito ili seno ili dobitakь v rvanahь ili v selihь ili v kaštelihь, ili čine ine č'šćete⁸ v blagihь vrimen'nihь. Va¹ ovomь grisi su vsi⁹ oni, ki siju svade i vzišču¹⁰ pravdan'ě i rvane i rati meju sob'stvi navlastnimi ili v z'borihь molstirskihь¹¹ ili meju¹² op'činami¹³ selь ili kaš'telovь ili meju velovь gospodovь¹⁴, are se nadiju veće dobiti v ratь nego v' mirь. Se estь grihь ljudi dvorskihь, ki služe v dvorihь velikihь človikovь, tako kako su sud'ci¹⁵ podknežini¹⁶, ki obriču i osvajuju i otegoćuju i zlo kole i čine, da se skupuju ubozi ljudi i za ed'no malo dobit'e, ko čekaju imiti. Va¹ ovom' su grisi¹⁷ krivi svidoci, ki se naemlju reći protivu prav'di, i krivi otvit'nici¹⁸ tako, kako estь ukazano zgora v rasohi pot'vore. Po mnogo inih' se zakoni¹⁹ čini sa grihь zloděist'va, ko ne more e²⁰ človikь vse veće²¹ reći ni sa vsima²² pustiti, i vsaki, ako hoće pogledati²³ svrhu sebe, more dovole č'tati v' knigahь svoje kon'sencie²⁴ ili svisti dovole bole nego na ověei koži.

Osma rasoha²⁵.

Os'ma rasoha lakomie estь krivi trgь, v' komь sagriša človikь po mnogo zakoni za dobit'ě vrimen'na, navlašćnimь²⁶ zakonomь po 7 puti²⁷. Navlašć'ni i nai op'čeniši grihь tržnikovь estь, da prodaju, g'di nai draže mogu, a kupuju, ča nai obilnie mogu. Drugi zakonь nihь griha estь lagati preza²⁹ vsakoe svisti i rotiti se i prerotiti za³⁰ veće prodati svoga blaga³¹ trga. Treti estь hin'ba³², ku človikь čini v miru³³, a va tom človikь sagriša³⁴ po tri zakoni. Prvo, kada človikь ima razluč'ne mire³⁵ i va veliku³⁶ miru priemle a v malu³⁷

¹ v. ² grěsi su oni (bez: vsi). ³ pridavica. ⁴ nema: daju otrove ili. ⁵ ili su shode. ⁶ ili na. ⁷ va ovomь zalomь grisi su. ⁸ šćete. ⁹ nema: vsi. ¹⁰ vziščuju. ¹¹ zbori molstirskimi. ¹² nema: meju. ¹³ ob'ččinami. ¹⁴ gospodomь. ¹⁵ sutci. ¹⁶ b dodaje: i dvornici. ¹⁷ grěsi su. ¹⁸ b dodaje: i krivi svitnici. ¹⁹ inĭ zakonihь se čini. ²⁰ nema: e. ²¹ nema: veće. ²² vsimь. ²³ glědati vrhu. ²⁴ kunšencie. ²⁵ ot krivoga trga. ²⁶ a navlašćnimь. ²⁷ putovь. ²⁸ op'čněiši. ²⁹ brezь. ³⁰ se za. ³¹ nema: blaga. ³² hinba' iz b ³³ miri. ³⁴ sagrěša človikь. ³⁵ razlučnu měru. ³⁶ velu. ³⁷ malu miru.

prodae i dae. Ini zakonъ estъ, kada človikъ ima pravu meru, ku miri po kriju. Ini zakonъ estъ, kada človikъ načina riči, ke ima miriti takimъ zakonomъ, da bi težale veće, tako kako čine niki tržnici, ki drže riči v'h'ke¹ za to, da veće teže, i prinišaju sal'bunъ i² ine riči. Četvrti grihъ estъ navlašćni, prodati⁴ veće, nego e vrid'no, skozi⁵ počeku ili rokъ, ko ga dae; a ot' see⁶ esmo govorili zgora v rasohi ot' ožure. Peti zakonъ e prodati inu ričъ, nego onu, ku sprida pokaže⁷, tako kako čine pis'ci, ki pokažu dobro pis'mo s prvine, a paki čine zlo. Šesti zakonъ estъ tačti istinu ot riči, ku prodae človikъ⁸, tako kako estъ dobitakъ kolovaranъ, ili simena shab'na, ili kada e hvale veće, nego su vridne⁹. S'edmi zakonъ sega griha estъ, kada človikъ faita riči i čini, da su bol'se viditi nego su. Va¹⁰ ovomъ grisi su tržnici ot' sukanъ, ki čine stačuni tam'ni i čine opone zelene i črvlene¹¹ za to, da su viditi lica sukanъ bol'sa i zučiiša i da človikъ ne poz'na zlobъ ili men'du¹² ot' sukanъ. Po mnogo inihъ putovъ more človikъ sagrišiti v tržen'i, ko e¹³ dlga rič' bi e¹³ bila računati.

Deveta rasoha¹⁴.

Deveta rasoha lakomie e zalъ i grubъ činъ v delihъ nepočtenihъ, v' čemъ sagriša človikъ po mnogo zakoni, tako kako su hude žene, ke se dopuščaju¹⁵ sramot'nomu dobit'ju, i oni i one, ke e prodaju; i boinici i zahvalnici, ki čine boi za niku cenu, gdi imaju umriti ili smrtъ dati v pagubu tela i duše, i estъ v vsako vrijeme s grihomъ smrt'nimъ. Va¹⁰ ovom' su grisi¹⁵ v'si oni, ki za inen'e čine vsaka dela nepoč'tena, ka se¹⁷ mogu činiti brez' griha, i oni, ki se dopuščaju, i oni, ki nihъ¹⁸ naemlju.

10. rasoha¹⁹.

Deseta rasoha lakomie estъ zla igra zara i š'kaha i š'kriman'ê²⁰ vsihъ igarъ, ot'kuda človikъ ne igra ne veće za hlpostъ pinezъ ili za ina vremen'na dobit'ê. Vse zale igre, a navlašć'no ot'²¹ zara i ot' tavula²² esu branene pravdovъ za m'nozi grěsi, ki nihъ slide²³. Prvi grihъ, ki se slidi, est' hlpostъ dobit'ê i obrubiti iskr'nega, drugi estъ

¹ vlhke. ² ili. ³ zakonъ. ⁴ prodavati. ⁵ skozi. ⁶ se. ⁷ ku pokažeš sprida. ⁸ človikъ prodae. ⁹ vrid'na. ¹⁰ v. ¹¹ črvleni i zeleni. ¹² mendu ili zlobu. ¹³ nema: e. ¹⁴ ot zla čina rasoha. ¹⁵ puščaju sramotnu dobitiju. ¹⁶ grěsi su. ¹⁷ ne. ¹⁸ ih'. ¹⁹ ot zle igre 10. rasoha. ²⁰ skriman'ê. ²¹ nema: ot'. ²² tavulъ. ²³ ke se ž nihъ slède.

ožura mnogo velika zaėti 11 za 12 brez počeke tada e platiti, ako¹ počeka nai dale do ednoga d'ne. Treti grihъ estъ um'noževati laže i tašće riči i klet've i roćen'ê bogomъ i našomъ gospojomъ³ i vsimi svetimi, i to, ča e mnogo gore, da sramote boga i našu gospoju i vsihъ svetihъ, ot kuda estъ bogu často ozleeno i pregrešeno³, i često krat' se masti⁴ bogъ tudie na tomъ⁵ mesti. Eksem'palъ⁶: edanъ vitezъ igraše⁷ na ed'noi ig'ri i pogubi⁸, kle se očima božima, i tada⁹ emu negovi oči z glave spadosta na tavulirъ. Eksem'palъ⁶: drugi vitez' igraše i pogubi¹⁰ i vze¹¹ lukъ svoi i strili k nebu protivu bogu, a zajutra, kada sede na igru, strela pade pred' nimъ vsa krvava. — Četvrti grihъ estъ v ig'ri zalъ obrazъ, koga¹² dae onimъ, ki ga gledaju okolo stoeće. Peti grihъ estъ gubiti vrime, ko bi imilъ človikъ stratiti v dobra dela. I m'nozi ini su grisi, ke bi bila dlga ričъ govoriti, ko za to ed'nu ričъ nima človikъ¹³ zabiti, da onъ, ki dobude, ne more z dobromъ¹⁴ svist'ju dr'žati svoe dobit'e, ko ima e dati za boga ne veće toliko, ako e dobilъ hin'bovъ¹⁵ tako, kako¹⁶ da edanъ drugoga čini silomъ igrati; va ova d'va zgoda ima e človikъ vratiti onomu, gdo e e zgubilъ, tim'e¹⁷ zakonomъ ima človikъ učiniti ot onoga, ča dobude, kimъ koli načinomъ¹⁸. Se e desetъ rasohъ lakomie. Mnoge ine su, ke¹⁹ pristoe veće kav'čenakomъ, nego priprošćimъ. — Se knige esu²⁰ učinene veće²¹ za priprošćihъ nego za kav'čenakovъ²², ki z'naju pis'ma.

Ot' zapovedi d'êvle²³. čti pravo, ne bučšći(?)

Vsaki človikъ lakomi ima viditi, da onъ ima ed'noga d'êvla, komu služi v' mesto boga. Sa d'êval' se zove v' pis'mi duhъ lakomie. Isukrst' ga imenue v' evanjelii mamona, i čini šestъ zapovedi²⁴ onomu, ki mu služi. Prvo²⁵ estъ, da čuva svoe dobro. Druga estъ, da mu ne poman'ka v' nega rukahъ Treta estъ, da e bol'sa i priklada vsaki danъ. Četvrta estъ, da ne da bogu ni čini almužna ni poč'ten'ê. Peta estъ da ne z'na ime nišćimъ, ako bi ne vidilъ dobro, kako to estъ prez²⁶ dobit'ê, da ne pusti na sriću ono, ča ima v rukahъ. Šesta

¹ ako li e. ² naševъ gospoenv. ³ e često kratъ bogu ozlejen'e i pregrêšeno. ⁴ masti se bogъ. ⁵ tomužde. ⁶ nema: eksem'palъ. ⁷ igraše. ⁸ i pogubi' iz b (gdje ima: i gr'hi). ⁹ tadae negovi oči (bez: emu). ¹⁰ nema: i pogubi. ¹¹ v'zamъ lukъ svoi strêla. ¹² ki. ¹³ človikъ nima. ¹⁴ dobru. ¹⁵ hin'bovъ ili silovъ. ¹⁶ kako e da edanъ čini drugoga igrati silovъ v ova d'va zgoda. ¹⁷ simъ e. ¹⁸ zakonomъ. ¹⁹ ke ne. ²⁰ su. ²¹ nema: veće. ²² kav'čēnake. ²³ b dodaje: rasoha, a nema: čti itd. ²⁴ kitъ. ²⁵ prvā e. ²⁶ brezъ.

estъ, da se vzdъrži samъ i svoju obitelъ ot' dobra jiden'ê i pit'ê za to, da ne raztratî¹.

Šesta glava zvirete paklenoga.

Šesta glava zvirete paklenoga estъ ljubodêistvo, ko čini človika nepodob'no² živiti v pogod'stvo³ plti svoe⁴. D'êvalъ blazni človika simъ grihomъ po petъ zakoni, siko di sveti Grgurъ. Prvo ludimъ pozoromъ, za timъ v ludiъ ričehъ, za timъ ludimъ tikaniemъ, za timъ ludimъ⁵ celovomъ, za timъ vede človika k delu, are ot' luda pozora prihodi človikъ k ludu govoren'ju, a od luda govoren'ê k ludu⁶ tikan'ju, a ot luda tikan'ê k ludu⁶ celovu⁷, a ot' celovan'ê⁸ k delu. Sa grih' se dili na d'va zakona, edan' e ljubodêenie v srei, a drugi v teli⁹. Ljubodeenie, ko e v srei, ima 4 skaline, ar e duhъ blud'stva, ki služi razžiganiemъ¹⁰ og'na ot' ljubodêeniê z'nutarъ v srei, prvo prikaže znamenî i mišlenî i čini izišêue¹¹ toliko, koliko more, da človikъ misli li¹¹ ob onomъ i¹² za timъ trpi tere se naslajue v takihъ mislehъ, i more biti toliko dlgo trpin'e i toliko zvrucen'e¹³ naslaen'ê¹⁴, da more biti grihъ smrt'ni. Ako¹⁵ si e to, da si ini pristanut'e ili more biti nasrê'stvo ot griha smrt'noga. Za timъ¹⁶ sobstvo dobri napravleno¹⁷ ima, tada e prižati i stisnuti takova luda mišlen'ê. Treta skalina estъ pristanut'e, kada sree i računъ i vola prikloni¹⁸ se i pristanu učiniti grihъ, ako bi mogalъ. A se pristanut'e estъ vsako vrime¹⁹ grihъ smrt'ni. Za simъ pristanut'emъ grede žela razžagana²⁰ učiniti grihъ, a tada onъ zali duhъ čini človika sagrišiti smrtnimъ zakonomъ veće²¹ tri kratъ na danъ va²² viden'i ženъ i nihъ lica i nihъ urešen'ê²³, ke se reše často kratъ i pripravljaju se veće tašćimъ zakonomъ i veće nepoč'teno skozi²⁴ činiti gledati²⁵ va se tere i ne m'ne teš'ko sagrišiti²⁶, ko pače se z'nimaju, da one nimaju volju učiniti sagrišiti š nimi, ko v istinu one sagrišaju teškimъ zakonomъ, are potaknutiemъ nihъ²⁷ pogibaju m'noge duše i padaju mnozi ljudi v grihъ, are siko di prit'ča: gospoê lipa urešena estъ veće pagub'na, nere²⁸ strela boles'tra voin'noga, are nima uda ni urišen'ê na sebi,

¹ rastrati. ² mnogo nepodobno. ³ pogotstvo. ⁴ svoe. ⁵ ljudimъ. ⁶ ludu. ⁷ celovu. ⁸ celova. ⁹ voli. ¹⁰ razžigaviemъ. ¹¹ nema: li. ¹² nema: i. ¹³ iz b; a ima: zoračenъ. ¹⁴ nastajeniê. ¹⁵ od ovdje do: Treta (a nema: druga) slabo je razumljivo, biće iskvareno u a i b. ¹⁶ za to. ¹⁷ napravno. ¹⁸ priklone. ¹⁹ vrimê. ²⁰ razžagana'. ²¹ b malo drukčije, ali ne znam kako. ²² vidên'i. ²³ rêšen'ê, ke se riše. ²⁴ skozi. ²⁵ gledati ihъ. ²⁶ od ovoga: sagrêšiti b nema do drugoga: sagrišiti. ²⁷ ihъ. ²⁸ nego strêla bolištrena.

v kom'¹ bi ne bile² mriže ili zamačnice d'êvle za lovenie i za umicanie³ i za ub'enie sa vsima duše, ke e bogъ svojomъ⁴ predragomъ krvjomъ ot'kupily, i oće imъ biti tribi računъ vzdati v danъ sud'ni ot dušъ, ke potaknut'emъ ili prilikomъ nih' budu osuene⁵; a ovo se dae takoe razumiti, kada imъ one daju prilike svoimъ viden'emъ.

Ljubodêênie⁶.

Ljubodêênie ot tela, ko e zvan'ka v delihъ, po vsemъ telu, se dili po petъ⁷ čuvst'vi teles'nih' na petъ zakoni, to estъ v ljubodêên'i⁸ očiju, ot' ustъ i nosa i ušiju i huda taknut'ê i nečista dela, ko estъ toliko gr'do, da se ne smi imenovati. K semu grihu pristoe vse riči, kimi se plť človičaska⁹ gible k želeniju onoga gr'da dela, tako kako estъ veliko piti i veliko jisti i vsi zakoni raskošъ i ugod'stvi, ke človičъ dae svomu telu mimo svoje potrebe. Ljubodêênie, ko estъ v deli, dili se na m'nogo rasohъ¹⁰ po stan'êhъ ot' sob'stvi, ka sagrašaju va¹¹ ovomъ grisi i gredu¹² shodeće s'¹³ niska na visoko i restu¹⁴ ot' zla na gore. Prva rasoha estъ muža prosta i žene proste, ke¹⁶ nisu v matrimonii ni su učinili obitъ čuvati čistoću ni v divstvo ni v redъ. Sa rasoha estъ v vsako vreme grihъ semr'tni v deli ljubodêêniê. Druga rasoha estъ ot' žene op'êene, ka se e pustila vsimъ; a sa grihъ je veće pagubanъ i veće grđъ za to, zač' takove žene su¹⁶ mnogo kratъ mužate ili ot reda ili su bližike za skuplenie ničihъ bližnihъ roditelъ, i su mnogo pagub'ne skozi prokazni i skozi¹⁷ ini nedužni, are se ne ot'nimaju človika zdrava ni nemoćna ni ot'ca ni sina ni bratučeda¹⁸ ni strica ni sinov'ca. Treta rasoha estъ muža prosta i žene vdove, ili na protivu muža vdova¹⁹ i žene pros'te. Četvrta estъ junaka²⁰ i divice. Peta estъ muža i žene, ka sta oba d'va v matrimonii, ili edanъ i drugi. Sa rasoha grih' estъ²¹ ot ljubodêêniê i estъ mnogo težakъ grihъ skozi²² mnozi računî. Prvo za to, zač' se priroćuju²³ i oblašuju svoju vêru, ku su²⁴ obećali edanъ k drugomu v svoemъ matrimonii. Za timъ čine sakrili²⁵, are oskvrnjuju svetu svetbu ot' matrimoniê. Za timъ sagrašaju raz'boemъ, are čine hraniti i vdostoêti tuju diť v tuê blaga. Za timъ, da se čine mnozi

¹ kimъ. ² bilo mriže ili zamčice. ³ micanie. ⁴ svojomъ dragomъ krvju iskupily. ⁵ osujene; se se dae tako razumêti da, kada. ⁶ ot ljubodêêni(ê) tela. ⁷ petihъ. ⁸ ljubodêênie očiju, od ustъ. ⁹ človiča. ¹⁰ mnoge rasohê. ¹¹ v'. ¹² grede. ¹³ z. ¹⁴ reste. ¹⁵ ki. ¹⁶ ,su' iza: kratъ. ¹⁷ skozi ine nedužne. ¹⁸ brata ni bratučeda. ¹⁹ vdovca. ²⁰ deve i vdovice. ²¹ e grihъ preljubodêêniê. ²² skozi. ²³ probuju. ²⁴ su se. ²⁵ sakrileji.

krivi matrimonii¹ ili ženit've, are poime često kratъ bratъ svoju sestru ili svoju bližiku. Sa grih' se vdopljuje, kada mužъ i² žena su oba d'va v matrimonii. Šesta rasoha ljubodêniê estъ, kada mužъ i² žena čine v nihъ savkuplen'i³ riči nepodob'ne nepriklad'ne protivu naravu⁴ i protivu počten'ju svete svet'be ot' matrimoniê. Sveti učiteli svetoga reda krst'enskoga⁵ diju, da ne li⁶ toliko samo mužъ i žena su držani čuvati vêru⁷, ko pače dobri imaju⁸ imiti va toliko poč'ten'e i poklonen'e i častъ, i nihъ dela imaju biti sveta i redov'na i počtena, ere⁹ svetimъ zakonomъ i s velikovъ častjuvъ¹⁰ ima človikъ mišati svet'bami svete crkve, i imaju imiti v nihъ delihъ ot' matrimoniê pravu misalъ i imaju želiti i čekati ot' boga žel'no¹¹, da imъ da bogъ plodъ, i ako imъ ga bogъ da, imaju ga¹² hraniti i učiti redov'no, are svoimъ vlašćimъ mečemъ more se¹³ človikъ ubiti, i takoe sa¹⁴ svoevъ vlašćevъ ženovъ more človikъ dobri¹⁵ sagrišiti semrt'nimъ zakonomъ. V prvihъ knigahъ ot zakona, ke se zovu bit'e¹⁶, namъ estъ skazano, koliko bogъ nenauidi sa grihъ muža i žene, kada ne op'ci edanъ z drugimъ nared'benimъ zakonomъ. Č'te se on'di, da Erb i Onanъ, d'va vnuka patriêrhe Êkova, sina Judova patriêr'ha, ot' kogo¹⁷ kolene biše vsi krali izdravilski¹⁸ i mati božiê i Isuhrstъ, ona d'va sina op'čahota zlo i nenared'benimъ zakonomъ v nihъ skuplevan'i Sabievъ¹⁹ Ta-

¹ mnoga kriva matrimoniê ili ženitbe. ² ili. ³ skuplen'i. ⁴ nrava. ⁵ h(rst)'ênskoga. ⁶ nema: li. ⁷ redъ i vêru. ⁸ imaju dobro imiti edanъ drugoga v toliko poklonenie. ⁹ are. ¹⁰ častju. ¹¹ čekati bogužel'no, da imъ bogъ da plodъ. ¹² ,ga' iz b. ¹³ se more. ¹⁴ s. ¹⁵ dobro sgrêšiti. ¹⁶ ,bit'e' je ovdje prijevod riječi genesis; što je sprijeda u prodečtvima na talijansku kazano: eženisъ za ženesisъ. ¹⁷ koga kolêne. ¹⁸ izrailski. ¹⁹ Sabievъ Tарovъ svoimi ženami. — Što će reći Sabievъ, ne znam, nu hoću da pogađam. Po dodatku u b ,svoimi ženami' imalo bi biti ime ženi Onanovoj, kad je ženi brata mu Era ime poznato: Tamara gen. 38, 6 *ἔλαβεν Ἰούδας γυναῖκα Ἡρ τῷ πρωτοτόκῳ αὐτοῦ ἣ ὄνομα Θάμαρ* dedit Judas uxorem primogenito suo Her nomine Thamar. Majka Erova i Onanova zvala se je grčki *Σανά* gen. 38, 2 *εἶδεν ἐκεῖ Ἰούδας θυγατέρα ἀνθρώπου Χαναναίου ἣ ὄνομα Σανά, καὶ ἔλαβεν αὐτήν. Σανά* je usprkos Sue moglo glasiti latinski Sava, možda ća Saba. Od toga je sing. instr. Savovъ, možda ća Sabovъ, a odatle prepisivašem ta — prijepis je i a i b — iskvareno Sabievъ, kao da je nom. Sabia. Pisac, koji je dodijelio i Onanu ženu, mogao joj je nadenuti i ime muževe majke. Ovo bi imalo biti primjer, kako bog kazni čovjeka, koji je s vlastitom ženom sagriješio činom proti naravi. Ali po sv. pismu je tako sagriješio samo Onan, a ne i brat mu Er, to hoće reći riječi: ona dva sina op'čahota zlo i nenaredbenimъ zakonomъ v nihъ skuplevan'i (s) Sabievъ (i) Tamarov, ženami svcimi. Za Era s. pismo drugo ne veli nego (38, 7) *ἐγένετο δὲ Ἡρ πονηρὸς ἔναντι κυρίου, καὶ ἐπέκτεινεν αὐτὸν ὁ θεὸς* fuit Her nequam in conspectu domini et ab eo occisus est. Ne kaže pismo, što je Er učinio te je bio *πονηρὸς* nequam, dočim kaže, za što je bio Onan *πονηρὸς*.

marovъ, i bogъ da moćъ d'êvlu nad' nimi i porazi e semrtiju naglu¹ čineci grihъ. Č'te se takoe v knigahъ Tobie, da edanъ dêmunъ², komu biše ime Asmodêi³, da udavi semrtiju naglovъ 7 muži, ki bihu vsi obručenci edanъ za drugimъ svete deve Sar're, hčere⁴ Raguelove, tadae⁵ kada poč'nihu zlo općiti z divoikovъ⁶, udavlaše e⁷ dêmunъ. A deva biše⁸ paki obručenica⁹ Tobicee mladoga¹⁰. Sed'ma¹¹ rasoha estъ ot' kuma s kumovъ ili s viljunovъ ili sa s'ntulovъ ili sa san'tulu ili sa sinovъ ili s hčer'ju san'tula ili san'tule; takova sob'stva se ne mogu skupiti ošće i v' matrimonii prez' griha semrt-noga. Os'ma rasoha estъ muža ili žene sa¹² svoimъ bližikomъ¹³ ili sa¹⁴ svoevъ bližikovъ, a sa grihъ vshodi i nishodi po različstvu, po kom' bi bilo¹⁵ bliže ili dale. Deveta rasoha estъ muža z bližikovъ svoje žene ili žene s rodinomъ muža svoga. Sa grih' e m'nogo pagubanъ, are onъ, ki bude z bližikomъ¹³ svoje žene, pogubla v'su prav'du, ku imiše v svoemъ matrimonii i ne more se nigdare skupiti sa svoevъ ženovъ brez' griha smrtnoga, ne veće tada, kada ga ona tribue prvo, i¹⁶ tada ima ei iskupiti dlgb s' neugod'stvomъ v svoemъ srci otaino, da ona ne uvi, i ima se spominati i kaēti svoga griha. To takoe ima činiti žena, ako bi sagrišila s rodinomъ muža svoga, i ako sa grihъ bude prvo učinenv, nego sta se dala v matrimonii, matrimonii ni vridanъ, ko imata se razdiliti, ako se hoćeta shraniti. Deseta rasoha estъ žene s kavčenakovъ reenimъ¹⁷. Sa grihъ vshodi¹⁸ i nishodi¹⁹ po tomъ²⁰, kako su redi i dostojstva ot sobstvi²¹. 11. rasoha estъ muža svit'noga s ženovъ redovnovъ²² i naprotivu žene svit'ne s mužemъ ot reda. 12. rasoha estъ muža ot reda s ženovъ redovnov'²², a sa grihъ vshodi¹⁸ i nishodi po stan'ehъ ot' sobstvi, ka čine sa grihъ, are veće sagriša²³ edno sobstvo nego drugo i veće ed'noga stan'ê nego drugoga. 13. rasoha²⁴ est perlatovъ, ki imaju dati obrazъ²⁵ vsake čistoće i vsakogo neporoč'stva i vsake svetine. 14. rasoha estъ nai zad'na i nai grd'ša i nai smrad'niiša²⁶, to estъ protivu naravu²⁷, koga človikъ ne smi imenovati²⁸, koga d'evalъ učini človiku i ženi po mnogo zakoni, ko ni ga potribno imenovati, skozi zakonъ, ki e veliko grdъ i veliko strašanъ, ko v spovidu ga

¹ naglovъ. ² dimunъ. ³ Asmodes. ⁴ kčere Raguilove. ⁵ tada. ⁶ divoikovъ. ⁷ i dimunъ. ⁸ bi. ⁹ obručena. ¹⁰ maloga. ¹¹ b nema sedme rasohē. ¹² s. ¹³ bližikovъ. ¹⁴ nema: sa. ¹⁵ bili bi. ¹⁶ a. ¹⁷ rejenimъ. ¹⁸ ishodi. ¹⁹ a piše: 'nivshodi' tuj, malo više i malo niže. ²⁰ ,po tomъ' iz b, a opako: po tosu. ²¹ sobstva. ²² redov'nomъ. ²³ sagrêša veće. ²⁴ treta na deste rasoha e prelatovъ. ²⁵ obrazъ dati. ²⁶ smradnêiša. ²⁷ pravu. ²⁸ govoriti, a od: koga nema daļe do: skozi zakonъ.

ima človikъ rečí i ot'kriti i onъ i ona, komu bi se zgodilo¹, are toliko, koliko grihъ estъ² veće težakъ i veće mrzécъ, toliko estъ veće ugod'na³ bogu spovidъ i veće prudaneъ grišniku; are sramъ, koga človikъ ima⁴ rečí, estъ istin'no spravlenie i velikъ delъ pokore. Sa grihъ mrzi toliko bogu, da onъ učini priti s' neba⁵ za nъ⁶ daždъ. og'na i sum'pora smradna na 5 gradovъ Sodome i Gomore i pod'vrati e v'se v bezdanъ, da se ne shrani ot' nihъ ne veće 3 ljudi. I samъ d'ěvalъ, ki čini činiti⁷ grihъ i prokura ga toliko koliko more svoevъ sablazan'ju, ima v mraz' i v mrzostъ onihъ, ki čine onъ grihъ.

Sed'ma glava zvirete⁸.

Sed'ma glava ot z'virete s pakla estъ grihъ ot grla. Usta človiča imaju 2 čina: govoriti i jisti, za to hoćemo činiti d'voe tikanie ili čenie o grisi grla. Prvo estъ grihъ žrtovan'ě v pit'i i v' jiden'i, drugo estъ grihъ ězika v ludi⁹ govoren'i. Grihъ grla estъ ed'na ěudъ, ka e mnogo ugod'na d'ěvlu¹⁰, a mrska bogu. Skozi¹¹ sa grihъ ima d'ěvalъ m'nogo¹² veliku moć v človici, ot' kuda nahodimo v evanjelii, da d'va d'ěmuna prosista dopušćeniě¹³ u Isuhrsta, da bista mogla vniti¹⁴ v svine, a Isukr'stъ imъ dopusti, i tadae, kada vnidoše, vse bes'ne udriše v more v¹⁵ skazan'e, da v'si človici, ki živu po zakonъ¹⁶ svinъ, esu dani d'ěvlu¹⁰, da vzmore prebivati v' nihъ i da e vzmore potopiti v' ezeri i v mori paklenomъ. Mnogo ima veliku moć nad' svoimъ nepriětelemъ, ki ga drži za grlo. Tako¹⁷ d'ěvalъ ima veliku moć v človici, kada¹⁸ more učiniti sagrišiti grihomъ grla; tada d'ěvalъ hoće človika sa vsima¹⁹ poda se podložiti, onъ mu teče nai prie²⁰ grlu, are mu ed'va paki more¹⁷ uteći. Siko lati Adama i Eugu²² v rai zemalskomъ. Sa grihъ grla estъ udica i s' ělovišćemъ, kovъ ribarъ pakleni emle ribe v' ezeri i v mori sega svita, a emle e za grlo. Mnogo estъ mrzakъ bogu sa grihъ, are vsaki človikъ žrtvenikъ čini svoga boga²³ v svoemъ č'rěvi, a estъ veliko neugod'stvo i velika mrzostъ bogu, da človikъ čini svoga boga v' ed'noi vričici²⁴ plni g'noě i da se človikъ boi svoga čriva veće²⁵ i ljubi nego boga. Gospodъ²⁶ zapovida žežinъ i vzdržan'e, a črivo zapovida, da človikъ

¹ zgodilъ. ² grih' e. ³ ugodanъ. ⁴ ima človikъ. ⁵ s neba priti. ⁶ nema: za nъ. ⁷ ,činiti' iz b. ⁸ kapitulъ ot griha grla. ⁹ ljudi. ¹⁰ d'ěvlju. ¹¹ skozi. ¹² nema: mnogo. ¹³ dopušćenie. ¹⁴ vlisti. ¹⁵ ,v' iz b, a opakō: a. ¹⁶ zakonu. ¹⁷ takoe. ¹⁸ kada ga. ¹⁹ človika sa vsima pod' se. ²⁰ radii. ²¹ more paki. ²² Eugu i Adama. ²³ iz b: boga. ²⁴ vriči. ²⁵ ,veće' iza: boi. ²⁶ boga.

ji dovole i kohato. Bogъ zapovida na jutrnju vstaeti¹, a črivo di: vele² samъ plno, spati me e vola³ i potrib'no mi e skozi⁴ bole krmu moju⁵ probaviti, a pakî, kada se vstane nikada kas'no prie nere⁶ reče svoje molitve ili svoju jutrnju, poč'ne⁷ misliti o svomъ črivo i pita: ča bismo imili danaska⁸ jisti? bismo li mogli ča slat'ko naiti? dobro biše vino sinoč'ne, bismo li mogli takiiše⁹ naiti ili bol'se? glava me e bolila sinočъ i nisamъ prudaň, dočimъ¹⁰ ne p'ju. Sa grihъ privodi človika ka v'sakoi niščeti¹¹, ka vsakoi sramoti. Prvoga čini žrca¹² i slastaca i opičv'ca, za timъ jigra¹³ i ljubodčinika i zator'nika i zla panžatura¹⁴ svomu, i za timъ prodati didinu i zadlžiti se, i za timъ bude lotarъ i tatъ¹⁵ i zločinacъ i ubiica, a za tim' e nakazanъ ili samъ z ufan'č¹⁶ stupi i ubie se duhovnimъ zakonomъ. Takovu cehu ili slugu často kratъ učini platiti d'čevalъ ot' službe čreva. Sa grih' se dili na petъ rasohъ po svetomъ Grguru, are po petъ zakoni more človikъ sagrišiti v pit'i i v jiden'i, i ki ji prič¹⁷ vremene, ki vzi(m)l)e brez' mere, ki ji lakomo i s vručost'ju, ki čini pripravlati veliko jistvinъ i¹⁸ zališicu, ki čine svoje jistvine pripravlati veliko raskoš'ne i veliko dič'no.

Pr'va rasoha sega griha estъ jisti prič¹⁹ vrijeme. Veliko stoi grubo človiku, pokle e prišalъ k vrijemevi vsega smisla a bude zdravъ tere ne more čekati vrimeň²¹ ot' jiden'č, a zgač²² se za velika slat'kovan'č²³ žrtavъ ili zlimъ naukomъ ili zlovl²⁴ družbovъ. Dokli²⁵ e zdravъ ne veče tada, ako bi v niku skozi²⁶ ričъ račun'nu, are mnozi grisi se prigačju²⁷ skozi sa naukъ i zakonъ. Grubo stoi človiku, da teče k svoei jistvini kako i dobitakъ nimъ. Nici diju, da ne mogu postiti²⁸ ni činiti pokoru, are mled'nu glavu imaju, a pravo bo diju, začъ imaju mled'no sree i mled'nu volju. Sree i volja estъ glava duše, i brez dobra srea človikъ ne more postiti²⁸ ni činiti ono dobro; a mled'no sree človiku čini razbiti²⁹ svoi postъ³⁰, i čini ga neposluš'na sveti crkvi, i sagriša³¹ teš'kimъ zakonomъ. I bilo bi strplivie ili mane zla, ako bi takova sob'stva osuena sama sobovъ, ko oni bi hotili³² imiti druž'bu v svoemъ žrtovan'i³³ i ot'vráčaju družihъ ot dobra činen'č i vedu e sa sobovъ v pakalъ, čineči³⁴ svoč slastovan'č.

¹ vstati. ² veliko. ³ mi e potřebno. ⁴ skozi. ⁵ moju krmu. ⁶ nego. ⁷ začne. ⁸ danaska imili. ⁹ takoiše. ¹⁰ dokolč. ¹¹ niščeti. ¹² žrca. ¹³ igr'ca. ¹⁴ spanžatura. ¹⁵ tatъ i lotarъ. ¹⁶ s upvanič. ¹⁷ prie. ¹⁸ od ovdje nema b do: veliko. ¹⁹ prie. ²⁰ pokoli. ²¹ vrijeme. ²² zahač. ²³ slastovanič. ²⁴ zlomъ. ²⁵ pokoli e človikъ zdravъ. ²⁶ skozi. ²⁷ zgačju se skozi. ²⁸ žezinati. ²⁹ razbičti. ³⁰ žežini. ³¹ sgriša. ³² otli. ³³ b dodaje: i otli bi. ³⁴ čineče svoje slastovanie.

Mnozi ljudi su zli skozi¹ zlu druž'bu, ar e vsaki človikъ slastacъ. Nada vsimi inimi grišnici ima činъ d'ěvalъ, to ča estъ otvračati človika ot' dobra činen'ě, i² oščere se h'vastaju i slave, kada mogu ot'vratiti nikoga ot' posta i ot' dobra činen'ě, a onimi³ se š'potaju i rugaju, ki nihъ⁴ ne te poslušati, kada nihъ⁴ vide posteći⁵ ili čineći niko ino dobro, tergъ⁶ imъ diju ipokrite ili licemerie⁷, a imili bi e⁸ sami sebe zvati nepriěteli boži, are mogu často kratъ činiti i vekši posti⁹ i veće se truditi v činen'ěhъ sega svita, v' čemъ ukažuju, da vele malah'to imaju ljub've božie i su¹⁰ v'si pogrebenedi v tašči slavi sega svita, are veće se pečale ob ugodstvi¹¹ svoe plti i o slavi sega svita, nego o božii¹². Sici človici dobro mogu postiti¹³ i do pol'd'ne i dari do noći na lovu ili za pravdan'ě ili za nike t'vari vrimen'ně¹⁴ ili za nike taščadi, ko za dobit'e ljubavъ božiju teš'ka ričъ im' e činiti, onъ danъ koga bi imili postiti¹³ za ljubavъ božiju, učinili su¹⁵ kako i dit'ca, ka hote vsaki časъ držati kruha¹⁶ v ruku. I takoe, kako človikъ sagriša skozi¹ rano jiden'e, more sagrišiti kas'nimъ vičeran'emъ. Človici¹⁷, kim' e ugodno veliko b'diti s večera, habe vrime svoe v prazdnehъ, oni legu kasno i vstanu se kas'no, i sagrišaju po m'nogo zakoni. Prvo v tomъ, ča prevračaju vrime, da čine od' noći danъ a ot d'ne noćъ, a bogъ e kulne¹⁸ po proroku. Ob danъ ima človikъ dobro činiti, a ob' noćъ ima¹⁹ počivati ot delъ telesnihъ i ima človikъ boga hvaliti i moliti, ko oni²⁰ to ne čine ni ob' danъ ni ob noćъ ono, česa cić²¹ e bogъ naredilъ vrime²², i pogublaju takoe²³ svoe vrime, a ne li to samo, da pogublaju dobro, ko bi mogli činiti va²⁴ v'se svoe vrime, ko pače čine i m'noga zla igran'ě na tavule i na zari i govore taščadi i pleteži²⁵ i zli nauci, ot' kuda pregrešaju bogu i čine m'noge²⁶ tegote svoimъ telesomъ²⁷, ot' kuda se skraćue nihъ životъ i osujuju svoe duše²⁸.

Druga rasoha ot' griha grla estъ jisti i piti prikъ mire. Takovi su vlašćimъ zakonomъ žrl'ci²⁹, ki vse požiraju tako, kako pučina setailiiska³⁰. Velikъ umъ estъ i veliko zdrav'e teles'no i duhov'no jisti i piti³¹ po meri, are m'nozi ljudi umiraju priē³² svoēga vrimene jidenemъ i pit'emъ priko mere³³. Ako³⁴ hote e miru naučiti, imaju

¹ skozi. ² od ovdje nema b do: a onimi. ³ oni mu. ⁴ ihъ. ⁵ žežinajući. ⁶ tere. ⁷ licemeri. ⁸ nema: e. ⁹ žežini. ¹⁰ esu. ¹¹ ,obu ugodstvi' iz b za opak: o bogatstvu (opet dokaz, da i a nije izvor). ¹² ,božie' iz b za: božstvu. ¹³ žežinati. ¹⁴ vrimenne. ¹⁵ su se. ¹⁶ kruhъ. ¹⁷ človikomъ. ¹⁸ klne (a [po] sam ja dodao). ¹⁹ ima človikъ. ²⁰ ko ni to. ²¹ cića. ²² vrime naredilъ. ²³ tako. ²⁴ v. ²⁵ pleteže. ²⁶ mnogo. ²⁷ telesemъ. ²⁸ za tim ima b: Kapituly drugi. ²⁹ žrtvenici. ³⁰ seteiliiska. ³¹ nema: i piti. ³² prie svoga. ³³ priko-mirnimъ. ³⁴ a ki hoće .. ima ..

viditi, da m'nozi su zakoni životovan'ê va tomъ¹ sviti. Nici živu po plti, nici po mladosti, ini po licemerii il-i-pokritst'vi, a druzi po lakomii, a nici po fiziki ili likarii, a ini po svoemъ² stan'i i v dobri svidin'i³, a druzi živu v pokori posluš'no po nareen'ju⁴ ili dan'ju nihъ spoved'nikovъ, a ini veće duhov'no⁵ po tomъ, ča su vzneseni veće v ljub'vi boži⁶. Oni, ki živu po plti svoei, esu⁷ osueni; sveti e⁸ Pavaľ sudi na semrtъ: ako po plti živete, umrete, a oće reći⁹ semrtiju včënovъ. Da tako ti hote biti osueni, začъ ne drže računa ni mire, ko čine v' nihъ črivo¹⁰ boga, za to hote imiti v drugomъ veku muke več'ne bez¹¹ miře, oni¹², ki živu po mladosti i v lah'činahъ, i ne mogu držati miru i slide ludu druž'bu; a oni, ki živu po ipokrit'stvi¹⁴ su⁷ mernici d'êvli. Takovi imaju 2 meri protiv'ni meju sobovъ, are d'va¹⁵ dimuna, ka e blaznita, esta mnogo protivna meju sobovъ, edanъ d'evalъ¹⁶ imъ govori: jij dovole, da budeši¹⁷ moćanъ, i da ne omedneši¹⁸, a drugi di: ne čini, žežinai, da budeši viditi dobarъ i svetъ človikъ i pokoranъ. I tako e¹⁹ potribno ipokritu imiti 2²⁰ meri, ed'nu malu i skar'situ, v koi²¹ vziata ali²² opéi pred'²³ ljudmi; a drugu veliku i prostranu²⁴ vziata otai, kada ga človikъ ne vidi. Takovi ne drže pravu meru. Onъ, ki e lakomъ ili²² skrčëvъ, onъ²⁵ žive po zapovedi moš'ne: moš'na e starišnica²⁶ va²⁷ vsei kući, za to meju moš'novъ i človikomъ žrtvenikomъ estъ velika pra. Črivo di: hoću se sito i tlsto, a moš'na di: ê²⁸ se oću puna i ne éu se prazdna. Črivo svitue ti²⁹: hoću da p'eši³⁰ i jiši i tratišъ³¹, a moš'na di: ne čini, hoću da čuvaši svoje i držiši. A čъ hoće učiniti³² sa nevolnikъ, ki estъ hlapъ siju d'viju gospodinu? skozi³³ učiniti mirъ triba e učiniti mu³⁴ d'vi meri: miru ot' čriva v tui²⁵ kući dobru i prostranu, a miru v svoei kući ot moš'ne³⁶ moć'no boliz'niku i tesnu. Oni, ki živu po fiziki ili likarstvi³⁷, drže meru fizike i umiraju takoe po nei i počiš'uju toliko četire vlage, da peta vlaga se shabla, to estъ životъ. Oni, ki živu poč'teno ili svid'no³³, drže računъ i meru³⁹ i vzdaju hvale našemu gospodinu bogu ot⁴⁰ vsega, ča imъ dae i priemlju svoju potribu s hvalovъ breza v'sake zališćine. Oni,

¹ na semъ. ² svoemъ. ³ pisano: vsidin'i. ⁴ narejen'ju. ⁵ duhovni. ⁶ boži. ⁷ esu. ⁸ ,e' iza: sudi. ⁹ ,reći' iz b (ili čitaj: ošće). ¹⁰ črêvi. ¹¹ brez. ¹² ini. ¹³ ,i slêde ljudu družbu' ima b iza: v lah'činahъ. ¹⁴ iz b: po ipokritstvi, a opak: pot'krit'stvu. ¹⁵ iz b od: are d'va do: edanъ d'evalъ. ¹⁶ dimunъ. ¹⁷ budešъ. ¹⁸ vmlcdnišъ. ¹⁹ ,e' iza: pot'rbno. ²⁰ d'vi. ²¹ ku. ²² i. ²³ prêd'. ²⁴ b dodaje: v ku. ²⁵ nema: onъ. ²⁶ starišnica. ²⁷ v vsei. ²⁸ a ê hoću se plna. ²⁹ nema: ti. ³⁰ p'ešъ. ³¹ tratiši. ³² ačъ učini. ³³ skrozi. ³⁴ ,mu' pred: e. ³⁵ ,tui' iz b za tvoei. ³⁶ ot moš'ne v svoei kući. ³⁷ likarstvu. ³⁸ svitna. ³⁹ miru i računъ. ⁴⁰ oda.

ki živu po nomъ, kako nihъ grisi tribuju, drže miru, ka im' e položena v pokori nihъ spoved'nikovъ. A oni, ki živu po svetu duhu, esu¹ v ljub'vi boži, i sveti duhъ ihъ uči držati miru i računъ i dae nimъ² vlastъ nad' nihъ tѣlomъ, da ne pitaju nič'sće, da bi se ne imilo, i čine ono, ča duhъ zapovida brez suprotiv'sćine. Va³ v'semъ ovomъ, ča s'mo rekli zgora, more človikъ poz'nati, da d'ěvalъ ima mnoge tan'čine i hitrosti ěti človika za grlo. Nai priě mu ukažue v misli vina i slasti i vone jist'vinъ⁴, kako su lipi⁵ i drage i naslad'ne, kako učini našei materi Eugi⁶, kada ei pokaza ěbul'ku⁷ v rai zemalskomъ, i čini ga misliti o vsemъ, ča bi mu bilo ugod'no. Ako li mu vse ovo ni zadovol'no⁸, a on' mu čini drugo lotar'stvo terъ⁹ mu di: jii dobro, kako čini onъ i druzi, ki su tako dobri kako ti, tribi ti se e držati z druž'bovъ? hoćeš li, da te se človikъ leče ili da te drži¹⁰ za ipokrita? Ili mu di: zdrav'e¹¹ tvoga tela tribi ti e čuvati, nič'sće ne more dobra činiti, ki ni zdravъ. Ne budi ubiica samъ sebi, človikъ ima svoi životъ¹² vzdržati, a ne ugasiti. Ili mu di: gledai dobra, ka činišъ¹³ ili ka morešъ učiniti; ti ne jiši za naslaenie¹⁴ tvoga tela; ko zaslužen'e bogu, ti imašъ¹⁵ čuvati bogu tvoju kripostъ. Siko bo di prorokъ Davidъ: kripostъ moju tebi shranju. Ti računi i m'nozi ini čini d'ěvalъ toliko tankimъ zakonomъ, da nai mudriiši i nai svetiši mnogo krat' su prehineni¹⁷.

Treta rasoha estъ ot jideniě lakomo¹⁸.

Treta rasoha estъ jisti lakomo ili žrt'veno kako i pasъ mrcinu. A po tomъ, kako človikъ ji veće nesvid'no, tako estъ veći¹⁹ grihъ. Imiti bogatastva²⁰ i blaga sega svita ni²¹ grihъ, ko ljubavъ nihъ estъ grihъ, ki e veliko ljubi i veliko poklada va ne srce svoe, da človikъ zabude pri nihъ boga i milostinju i dušu svoju, i zapusti dela duhov'na. Va³ ovomъ estъ grihъ, kada e²² človikъ hoće imiti po zalъ zakonъ. I takoe jisti dobre jistvine sob'stvomъ dobrimъ nareenimъ²³ ni²¹ grihъ: vse jistvine dobrim' su dobre, ki nihъ²⁴ vzi-maju po računi i po miri i vzdaju bogu hvale ot' negovihъ dari i za vonju i za slasti²⁵ ot' jistvinъ, ke ne mogu tѣla nasititi. Za to bi imilъ človikъ misliti ob onihъ pičahъ raiskihъ, g'di hote biti vse slasti, ke hote moći tѣlo nasititi i isplniti dušu sa v'sima, a za to

¹ 'esu' iz b. ² imъ. ³ v. ⁴ ot jistvine. ⁵ lipе. ⁶ Ejuuzi. ⁷ ěblku. ⁸ zadovoleno. ⁹ tere di. ¹⁰ drže. ¹¹ zdrav'e tela tvoga ti e tribi čuvati, nišće. ¹² iz b: životъ. ¹³ dobro ka činišъ. ¹⁴ naslajenie. ¹⁵ imašъ. ¹⁶ Davidъ prorokъ. ¹⁷ su prehineni mnogokratъ. ¹⁸ kapitulъ treti zvir(ete). ¹⁹ tako vekši e. ²⁰ imiti poprdi (?) bogatastvîě. ²¹ nistъ. ²² i kada človikъ. ²³ narejenimъ. ²⁴ ihъ vzi-ma po računu. ²⁵ slastъ.

se č'te za stolomъ sveto pis'mo v stanêhъ¹ otъ redovъ, da dokole telo priemle svoju piću z' ed'nu stranu v jistvinahъ teles'nihъ a duša ju² priemle z drugu stranu v svetomъ³ pismi, ko estъ pića duševna.

Četvrta⁴ rasoha grla estъ grihъ onihъ, ki velikodič'no hote živiti i zališnovъ⁵ trate i č'šćete za naplne'e nihъ grla ono, ot' česa bi mnozi nišći⁶ mogli biti nasićeni i pokripleni. Takovi človieci sagrišaju po m'nogo zakoni. Prvo v tomъ, ča mnogo velika traćen'ê čine va⁷ otegoćeniêhъ⁸ mnozihъ ljudi⁹ i va umalevan'i¹⁰ al'mužnihъ. Za timъ, začъ opće¹¹ ili užaju s mnogomъ¹² velikovъ vrućost'ju v'¹³ nihъ telo naslastvovati. Za timъ v tašći s'lavi, koi se daju, are e li¹⁴ ne čine li za samo slad'kovanje nihъ grla, ko pače za diku sega svita, da e človikъ drži za dobre pić'nike, i za to čine pripravlati i iskati drage jistvine, i po m'nogo zakoni različ'no pripravlene, ot' kuda e hoće bogъ različ'nimi mukami nakazati.

Peta rasoha¹⁵.

Peta rasoha estъ grla¹⁶ pečalstvo ot' jistvinъ pripravlati, are e viditi nichъ, da ne misle ob' inomъ li kako bi naslastovali svoju plť i svoje črivo i sladili svoje grlo, a si su vlašćimъ zakonomъ slastaci i žrlci i sagrišaju trimi zakoni. Prvo va⁷ veliki pečali, ku imaju pripravlati i prokurati; za timъ va¹⁷ velici ugod'stvi, ko imaju v svoemъ¹⁸ jiden'i; a za timъ va⁷ veliki slavi¹⁹, koi se daju v pravlen'i. Gdo bi mogalъ v'se²⁰ reći nispovidati²¹ pečalstva nichъ²² človikovъ v' pripravljen'i nihъ jistvinъ²³? are vsaki misecъ ima svoju vlastitu slastъ i šafaranъ²⁴ i lica i zeleni za slaenie²⁵ svoju očiju, da ni dobro²⁶ zadovolje nasladiti grlo. A egda²⁷ prihode jistvine ed'ne za drugimi, tada poč'nu govoriti glum'čice i š'poti i ruga, li kako bi veće pregrešili bogu, i tada zabudu sami sebe²⁸, i računъ i mira²⁹ po s'nu, a črivo vap'e: plno samъ, a slastica grla ot'govara; ako bi se raspalo, ne postiti, sego³⁰ da ga ne jiši ko e toliko lipo pripravleno. Za tim' se poč'nu hvaliti slavomъ sega³¹ svita i onimi dobrimi jistvina(mi) i radi bi imiti grlo ždrala a črivo krav'e, li da bi imъ moći pojisti vse one dobre jist'vine.

¹ stanihъ. ² da ju prime. ³ sveti. ⁴ prije toga ima b: kapitulъ grla (a a: g r'so). ⁵ zališćinostъ. ⁶ ubozi. ⁷ v. ⁸ iz b, a ima: otegoćeniê. ⁹ ,ljudi' iz b za: li. ¹⁰ umalevanihъ. ¹¹ e op'će. ¹² mnogo. ¹³ nema: v. ¹⁴ nema: li. ¹⁵ kapitulъ grla. ¹⁶ grla e. ¹⁷ v veliki. ¹⁸ ugodstvi (opako). ¹⁹ tašći slavi. ²⁰ vsa. ²¹ ispoviditi. ²² nikhъ. ²³ jistvinahъ. ²⁴ šafaranъ. ²⁵ nasla-jenie. ²⁶ dobro. ²⁷ gda. ²⁸ sebe. ²⁹ iz b: i mira za: ini. ³⁰ sega ne jiši. ³¹ ,sega' iz b.

Ot tover'ne rasoha¹.

Tover'na estь studenacь glubokъ² grihovъ. Toverna³ estь skula d'êvla i estь vlastito⁴ crikavъ⁵, g'di služe d'êvlu nega učenic. V tover'ni čini d'êvalъ svoê čudesa takova, kakova nemu pristoe⁶ činiti. V sveti crikvi estь običaj boži skazati svoe sile i svoê čudesa: slipihъ prosvetiti, lazarihъ prostriti, s'mam'nihъ⁷ umъ povratiti a nimimъ ričъ i glubimъ sluhъ, ko d'êvalъ čini v toverni⁸ v'se nasuprotivu. Kada človikъ ždrlacъ⁹ grede v tover'nu, onъ grede lipo pravo, a kada se vraća, ne more se držati na svoihъ nogahъ, i estь eki pogubihъ vidъ i sluhъ i ričъ i umъ i računъ i pametъ. Čteniê, ka se č'tu v¹⁰ ovoi skuli, su¹¹ žrtovaniê, slastovaniê, rote, prirote, laže, klat'ê¹² i g'nivan'ê boga, govoren'ê o bozi i o našei gospoi i o vsihъ svetihъ i sveticahъ ono, ča bi ne rekli o ed'noi hudi ženi, i mnogo inihъ zakonovъ¹³ ot' grihovъ, ke se čine v' tover'nahъ¹⁴. V tover'nah' se pripravljaju svade, i rvane i v'tači i kar'be i uboistva¹⁵. On'di se nauči človikъ krasti i vzeti tue. Tover'na estь peščera tad'benikomъ, i estь kaš'telъ i moć d'êvla skozi¹⁶ ratiti boga i nega svetihъ, a tover'nari, ki nihъ¹⁷ vzdrže, su¹¹ dil'nici vsihъ grihovъ i zledi, ke se čine. V istinu gdo bimъ¹⁸ rekahъ toliko vašćinъ¹⁹ o nihъ ot'ci ili o nihъ materi ili o nihъ ženi ili ošće²⁰ o poslenici nihъ¹⁷, koliko nihъ¹⁷ trpe reči li za ed'no prodan'e ed'no malo vina, o bozi i o slavnoi kralici raiskoi i o svetihъ i o²¹ sveticahъ ne bi e strpili tako s miromъ.

Ot' êzika rasoha²².

Ki hoće viditi i misliti²³ grihъ ot' êzika, ima raz'mišlati i misliti²⁴ ričъ ot' ezika v sebi, ako e dobra ili zla ili ot' kuda zlazi: ako grede ot' dobra srca ili zla, i ke zledi bi se mogle z' nee²⁵ slediti. Ričъ estь v sebi zla, ka²⁶ estь ričъ ot' griha. Ričъ estь grihъ, kada zlazi ot' zla srca. Ričъ vola koliko se vidi²⁷ dobra i lipa i dobro računana i dobro rečena, ona e zla, kada zlo z nee²⁵ grede²⁸. Po istlkovaniju svetihъ zalî êzikъ estь stabalъ, koga bogъ prikla v evanjelii, are nê²⁹ naide na nemъ³⁰ ni mrve ploda, ne veće³¹ samo list'e.

¹ kapitulъ tovernara. ² nema: glubokъ. ³ tovernarъ. ⁴ vlastita. ⁵ crikavъ d'êvla. ⁶ pristoeť. ⁷ smamnimъ. ⁸ v toverni čini. ⁹ žrtacъ. ¹⁰ v. ¹¹ esu. ¹² klatve. ¹³ zakoni. ¹⁴ toverni. ¹⁵ ubiistva. ¹⁶ skrozi. ¹⁷ ihъ. ¹⁸ bi imъ. ¹⁹ vašćinъ i sramoti. ²⁰ ošće li. ²¹ nema: o. ²² kapitulъ ot' êzika. ²³ misliti i viditi grěsi. ²⁴ miriti riči v sebi. ²⁵ ž ne. ²⁶ kada. ²⁷ nema: se vidi, nego: e. ²⁸ gre. ²⁹ ne. ³⁰ nema: na nemъ. ³¹ veće li samo listvie.

Sveto pismo vzima ričь za list'e¹ ed'noga velika stabla, i tako kako človiķь ne more sač'tati s lahka listv'ê² ed'noga velika stabla, i tako ne more človiķь sač'tati s lahka vsi grisi, ki zlaze ot' zla êzika. Ko mi hoćemo položiti 10 rasohъ navlašć'nihъ, ot' kuda vsihъ estь korenъ zali êzikъ. Prva estь prazdanъ, hvas'ta, podlasta, pod'êma, lažь³, prirota, kar'ba⁴, v'tačь, r'manъ⁵, ot'metъ, klatavъ.

Prvo ot' prazdnosti⁶.

Oni, ki se pušćaju k mnogimъ ričemъ prazd'nimъ, čine veće svoje č'sćete nego mane, are gube vreme, ko bi imili i mogli v' dobro stratiti, ot' česa se hote kačti veliko⁷; i pogublaju takoe dobra, ko⁸ bi mog'li i imili činiti, i pogublaju skrovišće njih srea, to⁹ dobra mišlen'ê i dobra zelen'ê, i ot'krivaju okrutъ ot' piva tako, da muhe vpadaju. Človiķь e zove riči prazdne, ko nisu sa vsima prazd'ne, na¹⁰ pače su mnogo¹¹ osud'ne i pagub'ne, are sprazh'njuju srce vsega dobra i naplňuju e vetri¹², i hoće nimъ¹³ biti triba¹⁴ računъ vzdati pred' bogomъ o ta¹⁵ vsake riči prazdne v danъ sud'ni. Tako di samъ bogъ v evanjelii. Ni¹⁰ sa vsima mala ričь ni sa vsima prazd'na, ot' kuda hoće biti tribi staviti i¹⁷ vzdati računъ v toliko veliki d'vori, kako estь d'vorъ boži pred' veličastvomъ božimъ i pred' dvoromъ nebeskimъ. V ričehъ¹⁸ prazdnihъ sagriša človiķь po petъ zakonî. Nici êzici su, ki su tako plni vitra, da govore vetru i aeru, ki ne mogu edanъ časъ mučati¹⁹ kako i klepacъ malin'ni, a ono, ča govore, nima glave ni računa. Nici ričiv'ci su, ki imaju tašće riči i ulipkovane²⁰ i radie govore iznahode, ali su iste ali ne²¹, i čine da su držani za laž'ci²² i vsi oni, ki e paki za nimi govore. Esu ini²³, ki prave lipe besede²⁴ i činen'ê starihъ za ugoenie²⁵ človiķomъ, i imaju ž' njih mnogo tašće slave, kada njih²⁶ vide dobro razum'nihъ va²⁷ onomъ, ča vide i²⁸ prave, ili za to, začь njih²⁶ čine s'miêti. A nici su ričiv'ci, ki naslađju se²⁹ v brěin'stvahъ i v š'potihъ v čistoćь³⁰ i v taščadehъ³¹ ot' lažь. Vse³² se zovu riči tašće, a stanovito nisu tašće, ko su plne smrada i teš'kosti. Nici ini su, ki ukoruju i poruguju i posmihuju onihъ, kihъ vide dobro čineći³³, are bi

¹ listvie. ² iz b. ³ laža. ⁴ kar'be. ⁵ rmanie. ⁶ kapitulъ ot' riči prazdnihъ. ⁷ veliko kačti. ⁸ ke. ⁹ to e. ¹⁰ da. ¹¹ sa vsima. ¹² vitra. ¹³ namъ. ¹⁴ tribi vzdati računъ prěd'. ¹⁵ oda. ¹⁶ nist'. ¹⁷ nema: staviti i. ¹⁸ iz b: ki su tako plni vitra. ¹⁹ mlčati. ²⁰ pisano: uli plovane. ²¹ nê. ²² laž'ce. ²³ paki ini. ²⁴ besedi. ²⁵ ugoenie. ²⁶ ihъ. ²⁷ v. ²⁸ e. ²⁹ se' iza: ki. ³⁰ nečistoćь. ³¹ v taščadehъ. ³² a. ³³ čineće.

hotili, da bi se vratili k' njih žici ili šegi. Vse¹ sa vsima nisu riči prazd'ne, ko pače su riči z'miine i êdovite², i oni, ki e govore, su³ prave ubiice. Ki svoimь êzikomь otvratl človika ili ženu ili junaka ili divoiku ot dobra činena'ê, toliko čini žalь⁴ bogu, koliko ki bi učinilь kralju onь, ki bi⁵ mu sina ubilь pred' nimь ili ki bi mu pokralь negova skrovišća.

Kapitulь hvasti⁶.

Mnogo estь težakь grihь i grubь⁷ onoga, ki se hvali. Takovi ričiv'ci⁸ esu tati boži, ki mu krađu negovu⁹ slavu. Takovi ričivacь estь smamanь, začь dae za ed'no malo vitra ono, čim' bi mogalь kupiti nebo, i vsi oni, ki ga sliše, drže ga za s'mam'na i sramot'na, a smam'nikь, kada se hvali, m'ni se čtovati, a on' e sramočennь. Ot' see rasohe zlazi petь kitь, se estь petь zakoni hvasti, ke čine brezum'nici v hvaleni sebe. Eđinь¹⁰ ot' mimošast'noga, se estь grihь onihь, ki radi spominaju svoje hrabrosti ot onoga, ča se m'ne dobro učiniv'se¹¹ ili vek'ši. Drugi¹² estь grihь onihь, ki služe svoima očima, ki ne čine nič'sće radi, ne veće kada se m'ne biti vidini toga cića, da bi timь hvaleni ili ot' č'teniš ili ot' pet'ê ili ot' činena'ê ili ot'¹³ govorena'ê. Takovi prodaju za nič'sće vse dobro, ko čine, vse meću na vetarь. Sa grihь pristoi ka onimь, ki se hvastaju blagimi, ka imaju, ili m'ne¹⁴ imiti, i svoimь veličastvomь i svoimi¹⁵ hrabrosti, i su¹⁶ podobni ka kukavici, ka ne umi peti ne veće li o sebi. Treti zakonь estь onihь, ki se hvastaju, da hote učiniti to¹⁷ i ono i h'lmí i drage i da hote služiti¹⁸ i mastiti se i ubiti onoga i onoga, i ni ed'no dobro ne čine, i nisu veće zločud'ni, ki se sramuju hvaliti samogo¹⁹ sebe, ko oni gade i ponižuju v'se, ča²⁰ ini čine za to, da ni nič'sće za dobro držano, ne veće ono, ča sami čine ili govore. Ini su ošće²¹ veće hitri, ki su veliko radi, da e človikь hvali, ko ne s'miju²² reći otvoreno i čine²³ otai, čine umilen'ê êlnimь zakonomь i krivo, i diju, da su zli i griš'nici i neumići²⁴ veće nego su, toga cića, da e človikь skuža ili z'nima i hvali i drži za dobri²⁵, i umileni i za dobrihь. Ot' takihь govori sveti Brnardь: O nevolnaci, kako e umilen'e ovo boliz'nivo²⁶, oni se prave dêmuni za to, da e človikь

¹ a nisu sa vsima riči. ² jidovite. ³ esu. ⁴ žalь' iz b za: lažь. ⁵ bi ubilь sina nega prêd'. ⁶ iz b je taj napis. ⁷ grobь i sramotanь. ⁸ ričivacь e tat'. . krađe. . ⁹ nega. ¹⁰ edanь e ud'. ¹¹ učiniv'ši. ¹² drugi e nastoeći, se e grihь. ¹³ nema: ot'. ¹⁴ m'ne. ¹⁵ svoimi bogatstvi i svoimi hrabrosti. ¹⁶ esu. ¹⁷ ovo. ¹⁸ služiti se. ¹⁹ sami. ²⁰ v sebe, ča koli. ²¹ i ošće i. ²² s'miju e. ²³ čine e otaino. ²⁴ ne umiju. ²⁵ dobro umileno. ²⁶ kako e bolèznivo se umilenie.

drži za anjeli, i čine se zli za to, da e¹ človikъ drži za dobri². Kada se takovi ljudi gade, ne bi imъ mogalъ človikъ veće³ zlo reći, nego da bi imъ rekalъ: dobro e, isto e¹. Sa grihъ pristoí vlašćimъ zakonomъ ka⁴ onimъ, ki išću glum'ce⁵ i pod'lastice toga ciě⁶, da bi e hvalili, začъ slobodnie govori človikъ za drugoga nego za se.

Od' pod'laćevan'ê⁷.

Podlast'nici⁸ su doike d'ěvle, ke⁹ nihъ ditъ doe¹⁰ i čine nihъ¹¹ usnuti v svoihъ grisihъ i sa svoimi pês'ni i sa svoenъ lipovъ glumovъ, i hrane e v vsehъ zledehъ. Lov'ci kada hote¹² zaleći med'vidu, polivaju medomъ po puti skozi to, da med'vidъ pride radii; tako čine podlastaci: pod'mažu¹³ pod'lizicami putъ pakleni skozi¹⁴ to, da vela¹⁵ gospoda idu veće vruće. Sa grihъ čini ť dilovъ, ki su kako petъ kitъ v' ed'noi rasohi. Prvo¹⁶ est ot' onihъ pod'mazi¹⁷, ki kada vide sob'stvo, komu bi hotili ugoditi, da e dobro učinilъ ili rekalъ¹⁸ niku ričъ, oni mu e¹ teku reći za to, da se da tašći slavi, ko nega zledi ni nega man'sine ne bi mu rekli ni v' ed'no vrime. Druga kita estъ, ki hvale toliko mala¹⁹ dobra onihъ, komu bi hotili ugoditi, i toliko prilože svoga, da dari veće bude laže, nego prava. Takovi su zvani v pis'mi krivi svidoci. Treta kita estъ²⁰, kada čine mniti sobstvu²¹ ili verovati, da ima nika dobra ili nika milosti, ot' kihъ nima ni ed'no, i takova sob'stva zove pis'mo zabaěv'ci²² ili vlhiv'ci²³, are zabajuju²⁴ ljudi. Dobro estъ zabaěvъ onъ, ki ot' sebe veće verue²⁵ družimъ, nego samъ sebi. Dobro estъ zabaěvъ, ki²⁶ vi stanovito, da nima onoga dobra ni onoe sile, a da li edanъ podmazica mu reče, da ju ima, a²⁷ on' ju m'ni imiti, veće verue onomu, ča mu²⁸ druži diju, nego onomu, ča samъ vi stanovito i čue v svoemъ srci. Četvrta kita estъ sega griha ot onihъ²⁹, ki vsaki danъ poju: ugoju³⁰ gospodevê, to estъ reći: gospodinъ di dobro, gospodinъ činivši ono, ča ima³¹ činiti, čini si dobro ili zlo, oni ga li v dobro hvale. Toga cića e zove pismo ekomъ³², to estъ glasъ, ki oglašue v dragahъ, kada človikъ na vrsihъ var'e, i sklada se sa vsima onimъ, ča člo-

¹ nema: e. ² dobre. ³ vekše. ⁴ k. ⁵ glumce. ⁶ cića. ⁷ kapitulъ ot podlast(acъ). ⁸ podlastaci. ⁹ ki. ¹⁰ doie. ¹¹ ihъ. ¹² hotê. ¹³ pomažu. ¹⁴ skrozi. ¹⁵ nema: vela. ¹⁶ prvi e od. ¹⁷ pod'mazicъ. ¹⁸ rekalъ i učinilъ. ¹⁹ malo. ²⁰ e odo onihъ. ²¹ sobstvo. ²² ,zabaěv'ci' iz b, a opakó: zabiěv'ci. ²³ vlhvaci. ²⁴ ,zabajuju' iz b za opakó: zabiěju. ²⁵ virue veće. ²⁶ onъ, ki. ²⁷ nema: a. ²⁸ nema: mu. ²⁹ nema: ot onihъ. ³⁰ ugojuju. ³¹ imašъ. ³² ,ukomъ'.

vikъ pravi¹, ako si e isto, ako krivo². Peta kita estъ ncihъ³ pod'mazicъ, ki znimaju i pozlaćuju sob'stvomъ v'se nihъ zledi i nihъ man'sina namišlenimъ zakonomъ s'kozi⁴ prokuran'e ili z'našast'e nimъ niko dobro vremen'no, a takovihъ zove pis'mo ėma lisića, are pokrivaју i tae bogatimъ ėlovikomъ⁵ nihъ nećistoću i lotarstvo grihovъ nihъ; za to su dobro upodobleni k lisići skozi⁴ lotarstvo i lukavstvo.

Kapitulъ⁶ ot' pod'ėm'stva.

Pod'mazice i zlo govoriti su⁷ ed'noe skule i su⁷ prikklad'ni k' sereni⁸ mor'skoi. Ćte se v knjigahъ⁹ ot naravi¹⁰ zvir'skihъ, da serena estъ ed'na riba v' mori, ka ima telo žen'sko a očasъ rib'i a noh'ti or'li, i poe toliko slat'ko¹¹, da mor'nari ėini posnuti i paki e umori. Tako su pod'mazice, ki svoimъ lipimъ govoren'emъ ėine posnuti velikihъ ėlovikovъ v svoihъ grisihъ. Salomunъ govori ot' zlogovor'nikovъ, da oni ujidaju kako¹² zmie pod'ėmstvimi¹³ i otravljaju troė sob'stva samimъ ed'nimъ ujiden'emъ onoga, ki¹⁴ zlo govori, i onoga, ki e sliši, i onoga, komu¹⁵ se govori zlo. Zlo govoriti estъ gor'shi pakla, are pakalъ ne požira¹⁶ ne veće zalihъ¹⁷, ko zlo govoriti ne prašća dobrimъ¹⁸ ni zlimъ, za to ihъ pis'mo zove vĕna. Vena estъ ed'no mnogo¹⁹ ljuto z'vire, ko ne prašća ėloviku ni živu ni mrtvu²⁰. Pis'mo ihъ zove takoe²¹ gud'cemъ, ki ne tiėe ni v' ed'no vrime c'vĕta, ko obaljue²² se vasъ v laĕnъ; tako ėine zlo govoriti: ni v' ed'no vrime ne besede dobro o ėlovici, ko ako vide niko zlo, ono besede o nemъ i vzdvig'nu. Sa rasoha ėini petъ kitъ. Prvo²³ estъ, kada ėlovikъ vzdvig'ne²⁴ laže za položen'e ėlovika v sramъ. Druga estъ, kada sliši²⁵ zlo rekuće o sobstvi, a oni ju vĕruju i prilože k tomu svoga i oklevećuju e radi. Treta e, kada umaluju i ugašuju i obraćaju v niė'sće svoevъ moć'ju, i vse dobro, ko vide v sobstvi i ėine držati za hudo. Takovi izida ėlovika vsega ėĕla živa. Āetvrta kita e, ka se zove vlašćimъ zakonomъ podĕmstvo, ko ne izida ėlovika cela, ko uji ga i od'nese ga ed'nu piću tere paki drugu. Kada sliši dobro rekući o nikomъ sob'stvi, on' e umaljue vsaki danъ i priklada k tomu zla, a

¹ vap'e. ² ni. ³ e ot onihъ. ⁴ skrozi. ⁵ bogatihъ ėlovikovъ. ⁶ ,kapitulъ' iz b. ⁷ esu. ⁸ sirini. ⁹ nema: v knjigahъ. ¹⁰ nar'va (sa i nad v). ¹¹ sĕlat'ko. ¹² kako i. ¹³ podĕmstvi. ¹⁴ ki di zlo. ¹⁵ o kom'. ¹⁶ iz b: požira. ¹⁷ zlihъ. ¹⁸ ni dobrimъ. ¹⁹ nema: mnogo. ²⁰ ni mrtvu ni živu: mrtve požira a žive umara: takoe zlo govoriti ne prašća ni mrtvu ni živu. ²¹ ihъ takoe zove. ²² ,obaljue' iz b za obalae. ²³ prva. ²⁴ vzdvig'ne ėlovikъ l'že. ²⁵ ,sliši' iz b za opako: slidi, a za tim u a nema sve do: duhъ str. 262 u 15. retku; daje uzeto iz b.

hvali e nai prie za to, da mu človikъ bole vêrue zlo, ko hoće o nemъ reći. Pravi istoe, kada sliši dobro rekuće: é ga ljublju moćno i oću nega dobru, ko se mi e neugod'no, da onъ ima takovu man'sinu. Takoviъ zove pismo skorpie za to, začъ ližu i poblažuju nai prie êzikomъ a paki bodu jidovito očasomъ. Peta kita e ot onihъ, ki istlmaćue i obraća v zlo ono, ča bi moga v dobro i v dobru misaľ i činiti i govoriti, i prevraća vse, ča koli vidi ili sliši. Za to e zove sveto pismo lukavi sut'ei i nevêr'ni.

Kapitulъ ot laž(e).

Laža skrivljue človika tako, kako človikъ more skriviti munitu ili pečatъ kralevъ ili bulu papinu. Človikъ lažacъ nosi krivu munitu i krivi listi, a za to oće biti suenъ tako, kako krivi munitnikъ i kako krivnikъ dvora v danъ sudni. Človikъ lažacъ e meju človici dobrimi tako, kako krivi pinezъ meju dobrimi, ili kako slama va pšenici. Bogъ di v evanjelii, da d'ěvalъ e otacъ laži, i esu sini nega oni, ki mu se pripodobljaju, i tako vsi lažci esu sinove d'ěvli, ki e učinilъ prvu lažu. D'ěvalъ se preobražue po mnogo zakoni za prêhinenie ljudi, a takoe čini človikъ lažacъ. Človikъ lažacъ e prikľadanъ hamalionu, ki žive li ot aera i nima nič'sće v črêvi, ne veće vitarъ, i ka vsakomu licu i obrazu, ki vidi, on e priminjue svoje lice ili preobražue. Sa rasoha nosi tri kite, ke su tri zakoni lasti: edna e, ka ugaĵa; druga e, ka pomaga; treta e, ka udi, a v vsihъ e grihъ. Siko di sveti Avgustinъ: vsaki človikъ, ki laže, ubiê dušu svoju, i ako si e to, da onъ čini dobro družimъ, onъ udi samъ sebi. Vsaka laža e grihъ vola koliko se vidi prudna. Laža, ka ugaê, e teškiši grihъ, nego človikъ m'ni. Tako kako su podmazice krive glum'čice i pljuš'neniê i bričinanîe glumacъ i laže iznašast'ê i vzdvignuti za učinenie družimъ smiêti i za glumu i za ugojenje človikomъ tašćimъ, vse e grihъ, tere ne li samo govorenîe e grihъ, ko pače vsi oni, kim' e ugodno slišati e i poslušaju e. L'ža, ka udi, e grihъ smrtni, kada ju človikъ govori svojimъ viden'emъ i namišleniemъ za naujenje drugomu. — K sei rasohi pristoe vsa lukavstva i sva lotarstva i vse hinbe i vse lasti, ke človikъ pripravla za dan'e škodu drugomu ili v tili ili v duši ili v prièzni ili v glasu ili v časti.

Kapitulъ ot prirote.

Zla ričъ e laža, ko i gorša e prirota. Nasrična ričъ e rotiti se, za to Isuhrstъ brani rotiti toliko močno v evanjelii, ko ne za to, da nima človikъ rotiti se ni v ednomъ zgodi ili ni ednimъ zakonomъ tako, kako diju eretici, ko za to e braneno, začъ často ročen'e čini často priročen'e i často sagrêšen'e, i bogъ nenavidi toliko grihъ prirote, are po 7 zakonihъ sagrêša človikъ v roti. Prvimъ zakonomъ, kada se človikъ roti veliko, radъ viditi e, da človikъ se naslaždue i da ju drži v poniženie. Za to brani sveti Êkovъ nerotu, kada bi potriba bila, ko pače vruču volju i običaj rote za tim' kada se človikъ roti za lahku volju, to e za nič'sće ili za hudъ račun; a se e braneno v drugoi zapovedi zakona, ke bogъ napisa svojimъ prstomъ blagoslovenim (blnimъ) na dviju dasku kamenniju i da e Moiséju. Za timъ kada se človikъ roti običajnimъ zakonomъ kako za vsaku ričъ, nici su tako zlo naučeni, da ne bi imili nič'sće reći brez rote; takovi imaju boga v veliko poniženie, are vsaki časъ ga zovu v svedočstvo za nič'sće i za vse ono, ča govore, ili e pravo ili krivo, are rotiti se nistъ ina ričъ ne veće pomaknuti boga za svedočstvo i potvrditi ono, ča govori, svidočastvomъ božimъ. Mnogo bi imala biti velika ričъ i računna i istinna, gdi bi človikъ smilъ zvati toliko velika gospodina v svidočstvo, ko e bogъ i naša gospoja, nega slavna mati, i nega anjeli i vsi sveti. Za timъ kada se človikъ roti ljudimъ zakonomъ, a se se čini po mnogo zakoni, ali gda se človikъ roti za srdъ, ili gda se roti z nagla za ono, ot česa se človikъ posli pokae; ili gda se človikъ roti za ričъ ili v' riči, ku ne more čuvati bez' grêha. Takovu rotu nima človikъ držati, ko ima se e človikъ spoviditi i učiniti pokoru ot lude rote ili zaveza, ili kada se človikъ roti namišleno za ričъ, otъ koe ni stanoviti, ili kada človikъ obeća s rotovъ ono, ot česa ne vi, ako bi e mogalъ isplniti; ili kada se človikъ roti stvorenienmъ, slncemъ, ko sviti i siče, ili ognemъ, ki žže, ili svoevъ glavomъ ili očinovъ duševъ, ili kimi ljubo takimi podobščinami, are k potvrnjeniju istinu nima pomaknuti človikъ v svidočstvo, ne veće viš'nu istinu, ka e učinila i stvorila vse, ča koli e, to e bogъ, are stvoren'ê, ka su vsa v taščadi, a kada se človikъ roti vidoma i namišlenimъ zakonomъ, človikъ imъ nese častъ, ko ima ponesti li samomu bogu, ko kada se človikъ roti evanjelienmъ, ima razumomъ razumiti, da se roti onimъ slavnimъ gospodinomъ, koga su svete riči, ko su ondi pisane; a kada se človikъ roti moćmi ili svetimi raiskimi, ima razumiti, da se roti gospodinomъ, ki e stvorilъ i ki

prêbiva v njih za to, začь su ga ljubili i čtovali. Za timь kada se človikь roti grubimь zakonomь bogomь i nega svetimi. V ovomь grêsi su gor'si kr'st'êne ot Sracinovь, ki bi se ne rotilь ni ed'nimь zakonomь, ne vstrpilь prêd' sobovь, da bi se človikь rotilь njih Mahometomь, kako čine krst'êne Isuhrstomь. I nici krst'êne su veće ljuti protivu Isuhrstu nego Židove, ki ga propeše, začь oni ne prekršiše ni ednu nega kostь, ko nici krst'êne veće skrpěuju nego človikь meso na bikarii; Židove ne taknuše našu gospoju, ko nici krst'êne zali ju raztrzaju sramotnie, i inihь svetihь tako, da veliko čudo e, kako krst'ênstvo e zdrži za timь kada človikь roti se krivo svoimь viděniemь, ili kada človikь nese krivo sьvidočastvo, kimь koli se zakonomь roti pokrveno ili dilomь ili êlomь, are siko di pravda pisana. Bogь ki ljubi istinu i krotostь, takoe priemle roti i razumi ričь kako i onь, ki priemle ričь, da ne razumi v nei ne veće dobro, to e bre-z-le čudi i brez' šege, i ki se hitrostju roti, hitrostju se i priroćue, ot kuda veliko čudo e ot utrpleniê božiê, da človikь, ki se roti za no, ča vi, da ni isto, ili obita ričь, ku ne će ni misli učiniti, kako ga dimuni ne udave tudie, začь kada človikь di s lažami: tako mi bogь pomagaj! tako me bogь hrani! človikь se zmeće straže i s pomoći božie, i po pravdi bi imilь, da dae pogubiti umь i pametь i telo i dušu i iměnie, sluhь i vidin'e i moćь i vse, ča koli ima božiê. Zadna rasoha sega grêha e, kada človikь oblžue i pristupa svoju viru, are vëra obl'gana e vsa edna skalina prirote.

Kapitulь ot karbe.

Sveti Avgustinь pravi, da nič'sće ni toliko prikladno činomь d'êvlimь, koliko e karati se, ot kuda sa grihь e ugodanь d'êvlu a mrzakь bogu, ki ljubi mirь i skladь. Od see rasohe se porajaju 7 kitь. Prva e svada i briga, druga e karba, treta e govoriti vašćine, četvrta e klatva, peta je utači, kada človikь vtiče človiku dobru, ka mu e činiti; šesta e pridbe, sedma e vzdvizati neskladь. D'êvalь ne more trpiti mirь ni ljubavь, a kada vidi sobstva, ka se ljube i esu s miromь i skladna, misli vložiti neskladь i neljubavь svoevь moćju i čini ihь sьvojevati i pričati se. Siko počne oganь gněva razžizati se, briga i svada počne, kada edanь drugomu di: je, pače ni bilo, e pače ni biti hoće, pače ne će. Karba e, kada oblžue edanь drugoga i govori tlste riči edanь drugomu. Za timь gredu sramote, kada govore edanь drugomu velike vašćine; za timь kada su ganuti dobri na srdь tako, da imaju êzici oštri nego britve ni šila, i ne dade sebi

nišće reći, a vse nihъ riči budu dani do srca i rane o dêsnu i o livu i êzikomъ êdovitimъ, i ne more ihъ êlovikъ umekšiti, i prikladni su k psomъ mastrinemъ, ki laju na vsihъ i objidaju vsihъ onihъ, kihъ mogu. Za timъ prihode klatve. Se e velikъ grêhъ, o komъ govori sveto pismo: ki proklnе svoga iskrnega, e klatъ bogom; a di sveti Pavalъ, da takovi ljudi ne mogu kraljevstvo božie imiti. Salamunъ di, da usta takovihъ esu tako, kako lonacъ na ogni razvrúčenъ, ki skrapljue vse, ča koli e znutarъ, i oparue vsihъ onihъ, ki su okolu, i ugašue plamъ i čini dimiti oganъ. Za timъ gredu utaçi, kada edanъ drugomu utiče svoje vašćine i svojihъ roditelъ, ili nika proglašenîê okoršćinъ, ke bi imilъ v sebi, i vtače mu svoje dobra činen'ê, ako mu e učinilъ nika. Za timъ gredu prićen'ê, palice, kameniê i meči, smet'ne i rati, ko nada vsimi grisi ot êzici, ki su ovdi imenovani, prevzhodi grêhъ onihъ, ki siju neskladъ meju priêteli, a bogъ ga nenavidi nada vsimi zledi; tako di sveto pismo.

Kapitulъ ot rmnanîê.

Často kratъ se zgaê, da onъ, ki ne smi odgovoriti, rmne (s) strane. V sveti pismi namъ e skazana velika paguba sega grêha v proseden'i Datana i Abirona, ka bihota velika dva vladavca v plku izraelskomъ, i snidosta oba živa v pakalъ v tili i v duši sa vsevъ svoevъ družbuvъ sa ženami i z ditju i sa obitiliju s svoimi skrovišći i svojimъ dobitkomъ: nišće nihъ ne osta svrhu zemle. Skozi sa grêhъ posla bogъ edanъ oganъ s neba, ki sažga Kora i vsu nega družbu 200 i 50 ot nai vekšihъ êlovikovъ, ki bihu ono vrime meju plkomъ božimъ v pustini, kada dačhu sramote prêd' oltaremъ božimъ v krove, koga učini Moisêi v pustini. Skrozi sa grihъ ot rmnanîê pogubiše Židove zemlju ot obita, ku imъ biše bogъ obećalъ. Tako ot šest' sat' tisući, kihъ bogъ biše izvelъ z Ejupta i izbavilъ ot raboti i ot moći krala Faraona, i biše e provedъ po suhu črez more črmoie i biše pitalъ v pustini 40 letъ mannovъ nebeskomъ, ne vridoše v zemlju obita ne veće 2: Jozue i Kalevъ, ko pače pomriše vsi s velikovъ bolizanju po pustini. Sa grêhъ ima 2 rasohi. Nici rmnju protivu bogu, a nici protivu êloviku. Protivu êloviku se čini sa grêhъ po mnogo zakonî: v slugahъ protivu svoei gospodi, v poslenicahъ protivu svojimъ gospoêmъ, v diti protivu otcu i materi, v ubozi ljudi protivu bogatimъ êlovikomъ, a kmeti protivu vlasti, a priprošći protivu kavčenakomъ; a redovnici protivu svojimъ opatomъ i protivu svojimъ priuromъ i svojimъ naredbenikomъ. A prihodi êlovikъ va onъ grêhъ mnogimi

računi: ili skrozi neposluhъ, kada imъ čini človikъ mnogo tvrdu ili udnu zapovidъ; ili skrozi linostъ, kada su vele nepomnivi učiniti ono, ča imъ človikъ zapovida; ili skrozi neutrpjenje ili skrozi zavidošes ili skrozi srdъ ot onoga, ča človikъ čini veće napridanъ ednomu od drugoga. Mnogi ini zli koreni mogalъ bi človikъ naiti v ovomъ zalomъ grêsi, ot kuda prihode mnoge zledi. Sa grêhъ ot rmnaniê se čini protivu bogu po mnogo puti. Človikъ, ki e pogubilъ milostъ božiju i silu ot utrpjenîê, ta se hoće položiti v vse ono, ča bogъ čini svrhu zemle: ako bogъ ne čini v vsemъ nega volju, tadae rmne protivu bogu i protivu nega svetimъ i poe: otče naš ma i molinъ, i govori pêsanъ d'êvlju. Sveti duhъ uči vsihъ onihъ, ki su ot strane božie, pêsanъ nebesku, to e boguhvali ot vsega, ča koli e ugodno bogu činiti na nebi i na zemli. Su pêsanъ nauči sveta crikva ot matere božie, ku ona govoraše vsaki časъ, ki slišaše boga imenujući. Tako nahodimo pisano v nee životi, ko zali duhъ¹ dëvalъ uči svoje zale učenike² na suprotivu pêsanъ paklenu, to estъ rmnaniê, ka hote³ trpiti⁴ v pakli meju osuenimi⁵. Veliko e smamanъ i brezumanъ⁶ človikъ, ki hoće, da nega gospodinъ⁷ mu vzdæ računъ ot vsega, ča koli hoće činiti. Ako bogъ šale protivšćine ili nišćetu ili nemoćs ili dragostъ ili ako da ed'nomu a drugomu vazme; ako vse ni na volju ničihъ, tadae r'mnju i gnivaju boga, i ko čudo estъ, ako se bogъ masti nad' takovimi ljudi, ki mu vzimaju negovo gospod'stvo i nega moć?

Ot srca i êzika⁸.

Zla ričъ estъ r'mnanie, ko i gor'sha estъ otmetъ. Človikъ ot'met'nikъ ne će sliditi drugago⁹ volju, a ko će vsaki danъ, da bi činena nega vola i hoće da mu se v'si pod'miljuju, a sam' bi se ne tilъ pod'militi nikomure. Od' toga¹⁰ srea govori Salomonъ, da ne će uiti, da ne pride ka zlu kon'cu. Sa grih' se čini protivu bogu i protivu človiku tako, kako i grihъ ot rmnaniê, i čini 4 rasohe, are takovi človici su ot'met'ni vërovati svetu i činiti vsaku zapovidъ i trpiti v'sako pokoren'e i priêti naukъ i vsako vrazumljenje, i ako bi ga hotelъ niki nega priêtelъ svitovati i ukazati mu nega¹¹ trudъ, ne rači ga slišati, ko pače čini radie¹² na suprotivu, are človikъ mu (li)¹³ ne s'mi li govoriti istinu božiju vsaki danъ; estъ ot'met'nikъ, ki ga svitue

¹ ovdje počinæ opet a, i to na zadnjem oštećenom listu. ² učeniki. ³ hotê. ⁴ iz b: trpiti. ⁵ iz b: osuenimi. ⁶ prezumanъ. ⁷ iz b: od gospodinъ do: ili nišćetu. ⁸ kapitule ot prirote. ⁹ drugoga. ¹⁰ takoga. ¹¹ niki. ¹² radii. ¹³ nema: li.

spaseniju¹ nega duše; on' se ruga i ne ée nič'šće učiniti zapovedemь božimь, ke vsaki človikь e držanь isplniti, ako se hoće v' ko ljubo vrime shraniti, estь takoe ot'met'nikь, i kada ga² človikь učí, a³ d'êval' ga učí govoriti zla skuževan'ê ili vz'vešćan'ê, ili se z'nima svoimi čini vrimen'nimi, ili mled'nostiju ili nikimi nuêmi⁴, tako da na konacь nič'šće⁵ ni splnilь⁶ delomь; i kada ga človikь kaš'tiga i kara, on' se brani kako i sviťni, i za to svoe ludosti ne saz'na; ako li se veće skuživa, veće otegoúe svoi grihь, i ako ga bogь v' niku⁷ bie i kaš'tiga nikimi protivšćinami, a onь gniva našega gospodina i di: zlu hvalu imii onь i oni, a ča mani⁸ hoće bogь? a ča⁹ sa-m-u ê krivь? i tako¹⁰ mu grede smam'niku, da ono, ča bi mu hotilo¹¹ biti v tur'êkь i likarié, obraća mu se va¹² otrove i v semrtь. Za tim' su nici tako prevrat'ni i zled'ni, da ni ed'noga dobra nauka ne pri-emlju, ni ed'noga ihь dobra¹³ ne more človikь naučiti, nihь umь i nihь otreenie¹⁴ ili nihь sen'ten'ciju hote vsaki danь držati i braniti⁵, budi si zlo ili dobro, ot' kuda se primira často, da vpadaju v ne-veru i v kriva m'neniê protivu vêri.

От' klatavь¹⁶.

Klat'va estь, siko di sveti Avgustinь, kada človikь verue o bozi¹⁷, ča nima verovati, ili kada človikь ne verue ono, ča ima verovati, ko mi navlastito¹⁸ zovemo ov'dê klat'vu, kada človikь di zlo o bozi ili o nega svetihь ili o sveticahь svete crkve. Sa grih' se čini po mnogo zakoni: ili kada človikь di umišlenimь zakonomь zlo o bozi tako, kako čine eretici ili¹⁹ nevernici, ili kada človikь di za hlpostь dobit'ê²⁰ tako, kako su vlhvi ili vražiteli, ili kada človikь di ljudo-stiju srda ili za sramotu, kako čine jigrei, ki toliko grdo sramotê našega gospodina i istinno têlo Isuhrstovo, i toliko strašno govore o našemь gospodini božê Isuhrste i o slavnoi dèvi materi nega, da velikь strahь ili mrzostь imil' bi človikь li samoga slišan'ê. Takovi zali človici su kako i psi vstekli, ki objidaju i ne znaju svoe gospode. Sa grêhь e toliko mrzakь našemь gospodinu, da často kratь čini za nь pokazanь tudie prêd' vsimi ljudi tako, kako ukazano e po obrazu ondi, gdi govoreno e ot zloe igre. Ot sega grêha di bogь

¹ na spasenie. ² ,ga' iz b. ³ nema: a. ⁴ nujami. ⁵ nema: nič'šće. ⁶ isplnilь. ⁷ nema: v niku. ⁸ a č' mi. ⁹ ač. ¹⁰ takovomu (bez: grede). ¹¹ imilo. ¹² v. ¹³ dobra ihь. ¹⁴ narejenje. ¹⁵ braniti se. ¹⁶ kapitulь ot klatve. ¹⁷ o božê. ¹⁸ vlastito. ¹⁹ i. ²⁰ ovdje je svršetak rukopisa a; što dolazi daje, uzeto je iz b.

v evanجلي, da mu pre ne prosti v ovomъ viku ni v drugomъ, to e reči, da edva naide ot nega človikъ otpušćenie. — Zdi esmo govorili o desetihъ grěsihъ êzika, otkuda prvi e prazdanъ a posledni e klatavъ, a se e ono, ča di Solomunъ, da počalo zloga êzika e ljudostъ a konasъ e zlobljenje, ko vede človika ka osujeniju vĕčnomu.

Ovdi dokoniva 7 grĕhovъ smrtnihъ i vse nihъ rasohe, a ki se dobro bude poučiti v ovihъ knjigahъ, mnogo hoće moći pripruditi i saznati vsi zakoni grĕhovъ i dobro ispovidati, are ni edno se sobstvo ne umi dobro ispovidati ni se more čisto ot grĕhovъ čuvati, ako ne zna grěsi. Sobstvo, ko bude čtati va ovihъ knjigahъ, ima čuvati pečalno, ako e krivo v nikomъ otъ sihъ grĕhovъ, ki su ovdi imenovani, i ako se čue krivo v nikomъ, ima se moćno pokaēti i brzo čisto ispoviditi, i ima se čuvati svoevъ moć'ju ot onihъ, ot kihъ se ne čue krivъ, i ima za to boga hvaliti i hvaliti mu, i umilenimъ zakonomъ boga moliti, da ga ot nihъ obarue. Zdi dokoniva tikanie ili gibanie ot sedmihъ grĕhovъ smrtnihъ. Bogu hvali. Amenъ.

Se čtenie uči nasъ dobro umr(i)ti. Nauči dobro umriti, ako hoćeš dobro živiti. Ki ne nauči dobro umriti, ne more viditi, ča e dobro živiti. Onъ se dobro po pravdi more zvati huď, ki umi živiti ni smi umriti. Ako hoćeš živiti slobodno, nauči kako imaš umriti veselo. Ako me pitaš, kako človikъ se nauči, sadai ti povimъ. Vsaki človikъ ima viditi, da vasъ sa životъ e edna smrtъ, are smrtъ nistъ ko edno prešast'e mnogo kratko. Se zna i vi vsaki človikъ, ki po koliku hodi, zna, začъ di človikъ općenimъ zakonomъ, kada mre, sa mimohodi. Sa životъ nistъ ne veće edanъ mimohodъ, i estъ stanovito mnogo kratakъ, are vasъ životъ človika, ako bi živilъ 1000 letъ, a edva edno magnut'e pri drugomъ životê, ki hoće trpiti brez' konca ili v mucii vĕčnoi ili v slavi beskonačnoi. O semъ namъ svĕdokuju krali i cari i bani i knezi, ki su imili v niko vrĕme slavu sega svita i častъ sega vika, a nima plaču v pakli i vp'ju gorkujući: „ča su namъ vridne nine naše časti i naša veličastva i bogatstva sega svita i naša velika moć, ka nasъ činaše oholiti nad ubogimi ljudi, i vse namъ e minulo kako sĕnъ i kako tica lĕteća ili kako strĕla balištrena. Tako e minulъ vasъ našъ životъ, malo živismo, pokole se rodismo, are tadae pride smrtъ, edva trpi vasъ našъ životъ za edno malo magnutie, a nine esmo položeni v beskonačnu muku. Naša radost' se e obratila v plačъ, naša tancaniĕ v bolĕzanъ, naše krune i vinci i naše ruho, naši blagi dani i prinošeniĕ, vsa naša blaga su namъ roman-

kala". Takove t' su pêsni paklene. Siko govori sveto pismo za ukazanie namъ istinu, da vasъ sa životъ nist' ino ne veće edno mimošast'e; i ako smrtъ nistъ ino ne veće edno mimošast'e, tada vasъ sa životъ (nistъ) ino li umriti. Vse vrême, ko si živilъ, i vse vrême, ko živiti imaši, vse e popala smrtъ. Ti diši, da imaši 40 lêt. Ni isto, are smrtъ te ima i nikoli ti e ne vrati. Za to e vsa mudrostъ sega svita ludostъ, i oni, ki m'ne viditi, ne vide ni mrve. Oni diju, da imaju oči i da vide, a čъ veće vidê, mane se znaju. Vsaki danъ umru, a ne umiju umriti ni smiju, are se nisu naučili dobro živiti. Inimъ zakonomъ te hoću bole naučiti semu razumu, da uviši dobro živiti i dobro umriti. Gospodina razumi, ako hoćeši dobro naučiti. Smrtъ nistъ ina ričъ ne veće razlučenie têla ot duše. Se vi dobro vsaki človikъ, ki ima razumъ i računъ, se uči mudri Katъ: naučimo se pravo umriti, otlučimo duhъ ot tila. Siko učiniše mei velici filozofi, ki toliko nenavijahu sa životъ i toliko poniževahu sa svitъ i toliko želihu umriti semu svitu, da se sami ubiêhu svoju volju, ko sa žela ne prujaše imъ k uminju život' vêčni, are ne imihu vêru Isuhrstovu, ko sveti človici, ki se boga boe i ljube, ki ot trihъ smrti su dvi minuli, are mrtvi su grihu i mrtvi su svitu. Nina razumêi tretu smrtъ, to e otlučenie ot têla i ot duha. Meju imi i raemъ nistъ veće nere li edanъ ošitъ veliko malahatъ i tanahatъ, koga su jure oni prešli upvan'emъ i želevъ, i ako si têlo e ot suda, srce i duhъ e ot nuda. Siko di sveti Pavalъ: prebivanie duše e na sebi, to e reći nihъ utilha i nihъ radostъ i nihъ krêpostъ i vsa nihъ žela e priko sega ošita; a za to nistъ čudo, ako nenavide sa životъ, ko ni ino ne veće smrtъ, da želiju smrtъ telesnu. Sa smrtъ e kako edna lipa dêvica (dvea), ka nosi likarie i iscelue vse nemoći i grede vsa krvava i kruni svete i sveticie i klade vsihъ nihъ v slavu. Smrtъ telesna e rika, ka dili kraljevstvo smrti i kraljevstvo života. Kraljevstvo i vlastъ smrti e ot suda, a kraljevstvo života e ot onuda, ko mudri človici sega vêka su stranu rike vide svitilo, da za nu stranu ne vide ne mrve, za to ihъ zove sveto pismo brezumnici i slipi.

Imena lučka i geografska.

(*Prip.* znači, da je riječ u pripisu, štampanu u predgovoru.)

- Abelъ *m.* Ἀβελ Abel 82, 118.
 Abironъ *m.* Ἀβειρών Abiron 198, 261 Abironovъ *adj.* 198
 Avironъ 198b Avironovъ *adj.* 198b.
 Abрамъ *m.* 183 vidi Avраамъ.
 Abraамъ *m.* 17, 119 vidi Avраамъ.
 Adamъ *m.* Ἀδὰμ Ada 8, 26, 53, 82, 86, 93, 158, 175, 180, 192,
 206, 247 Adamovъ *adj.* 165.
 Agarъ 78 Agara *f.* 78b Ἀγαρ Agar.
 Achabъ 8 Achavъ *m.* 8, 14 Ἀχάβ Achab.
 Ahorъ *m.* Ἀχар Achan 6 (jos. 7, 1).
 Akaranski *adj.* što pripada filistejskomu gradu Akaronu Ἀκάρων Acaron 167, 168 (-onski -unski -inski).
 Aimonъ *m.* Haymo, biskup u Halberstadtu od 841. godine dalje,
 crkveni pisac 109.
 Akviensъ prema *lat.* Aquiensis: Toma Akviensъ 137.
 Akvilonski *adj.* od *lat.* aquilon sjever; aquilonalis 192.
 Akvinъ *m.* Toma z Akvina 111, 112, 137b.
 Aleksandarъ *m.* Ἀλέξανδρος Alexander, kralj mac. 68 Ale-
 ksandro *m.* de Ales, znamenit skolastik srednjega vijeka 1245
 u Parizu 109.
 Alesъ, vidi prednu riječ.
 Amanъ *m.* Ἀμάν Aman 132.
 Ambakukъ *m.* Ἀμβακούμ Habacuc, prorok 135, 136.
 Ambrozъ, Ambrozii *m.* Ἀμβρόσιος Ambrosius 186, 207.
 Amnonъ *m.* Ἀμνών Amnon 44b.
 Anninъ *adj.* od Anna Ἄννα Annas 170, 188.
 Andrei, Andrii *m.* Ἀνδρέας Andreas 76, 155.
 Anselamo *m.* Anselmus, sveti 205.
 Antiohъ *m.* Ἀντιόχος Antiochus, kralj, 116, 172.
 Antiohiê *f.* Ἀντιοχία Antiochia 116b.
 Anžu *m.* pravo Anž od *нем.* Hans *slav.* Anž; Anž Frankopan
 knez briński od tržačke loze (od 1460 dalje) knez, koga izagna
 iz gospostva ugr. kralj Matijaš *prip.*
 Arsalomъ *m.* Ἀρσσαλόμ Absalom 13, 44, 117, 151.
 Arsolomъ 13b, 44b, 117b.

- Aristotilь *m.* 30, 157 Arištotil' 30b Ἀριστοτέλης Aristoteles, mudrac grčki.
- Asmodêi Asmodes *m. evr.* Ašmodaj = rušitelj, ime vragu, koji je Raguilovoj kćeri 7 muževa pogubio 246.
- Asuerь *m.* Assuerus, kralj pers. 132 (u grč. za to Ἀρταξέρξης).
- Avgustinь, Avguštинь, Aguštинь *m.* Augustinus, sveti; dolazi prečesto.
- Avironь *m.* vidi Abironь.
- Avraamь *m.* 14, 61, 115, 116 Ἀβραάμ Abraham, Avramь 14b 116b Ἀβραμ Abram; avraamalь *adj.* 14.
- Babiloniê *f.* Βαβυλωνία Babylonia, babilonski babylonius 76, 92, 124, 218.
- Balamь *m.* Βαλαάμ Balaam 154.
- Balomovь, *adj.* opakò za Balovь τοῦ Βαζήλ 8.
- Baldasarь *m.* Βαλτάσσορ Baltasar 124, 128.
- Banь Ivanь, *príp.*
- Belzebulь *m.* Βεελζεβούλ Beelzebub 33.
- Bitaniê *f.* 102, 103, 160 vidi Vitaniê.
- Bnardь 125 Bnardo Bernhardus 89, 137, 188, 192, 255.
- Bnardинь *m.* Bernhardin(us) sveti 210, *príp.*
- Brozь *m.* od Ambrosius, vidi Kolunićь.
- Bužani *m. pl.* „kao župa ili knežina, koja je bila XIV—XVI vijeka u sadašnjoj gornjoj krajini hrvackoj do Krbave i Like“, ak. rječ. Dolazi u spomenicima i: Buži, buško kneštvo, buški stol u Tržiću, vidi Dubovikь.
- Črničićь *m.* prezime *príp.*
- Damasinski, *adj.* od Damascenus, iz Damaska, Ivanь — 126.
- Danielь *m.* Δανιήλ Daniel, prorok, 3, 73, 92, 124, 133, 135, 147, 187, 190 Danilь 125.
- Datanь *m.* Δαθάν Dathan 198, 261 Datanovь *adj.* 198.
- Davidь *m.* Δαβίδ Δαυίδ David 3, 13, 27, 41, 44, 107, 117, 131, 174, 183, 190, 204, 224, 251.
- Dena *f.* Δείνα Dina (kći Jakovļa) 8, 9.
- Devićь *m.* prezime, *príp.*
- Dolaninь *m.* čovjek rodòm iz Dola, sela vaļada u današnjoj riječkoj županiji *príp.*
- Dubovikь *m.* selo ņeko u XV. vijeku u buškoj župi, koja se je prostirala gatanskoj župi na jug oko Kosiņa i Perusića u dolnjoj Liki pod Velebitom (Rački, Lopašić), vidi ak. rječ. kod Dubovik e) *príp.*
- Edonь *m.* ime čovjeku u knizi pravde 176.
- Efesii 36b Efisii *m. pl.* 63 Ἐφεσίοι Ephesii.
- Ejuga *f.* 86b 206, 251 vidi Euga.
- Ejupatь *m.* Αἴγυπτος Aegyptus 24, 83, 188, 204, 261 ejupataiski, *adj.* 57.
- Ejupćaninь *m.* Αἰγύπτιος Aegyptius 89, 204.
- Eli *m.* Ἡλί Heli 28, veliki svećenik.

eli eli lema savahntani ἤλι ἤλι λαμὰ σαβαχθάνι eli eli lamma sabac-
thani (mat. 27, 46), 190.

Elisêi *m.* Ἐλισαῖος Elisaeus (prorok) 41, 49, 99.

Emausъ *m.* Ἐμμαούς Emmaus (selo) 195.

Eprem'e 150 Eprim' 150b Ἐφραῖμ Ephrem (grad).

Ерѣ *m.* Ἡρ Her (gen 38, 3) 245.

Eremiê *m.* Ἰερεμίας Jeremias (prorok) 4, 17, 47, 60, 68, 97,
155, 158, 172, 179.

Erihъ *m.* Ἰεριχώ Jericho (grad) 5, 110.

Erolimъ *m.* 202, vidi riječ, koja ide iza Erolim.

Eronimъ *m.* Ἰερώνυμος Hieronymus, sveti 94, 100, 109, 163, 202.

Erusalimъ Erusolimъ *m.* Ἰερουσαλήμ Jerusalem (grad) 65,
138, 150, 160 erusolimski 160.

Estora *f.* Ἐσθέρ Esther 132.

Euga *f.* Εὐα Eva 86, 158, 247, 251 vidi Ejuga.

Eusebii *m.* Εὐσέβιος Eusebius, sveti 113.

Ezavelъ *f.* 8, 14 Ezavela 8b Ἰζάβελ Jezabel.

Ezekielъ *m.* Ἰεζεκιήλ Ezechiel (prorok) 196.

Ezekiê *m.* Ἰεζεκίας Ezechias (prorok) 76, 117.

Faraonъ *m.* Φαραώ Pharao 25, 83b 261 vidi Paraonъ.

Filipъ *m.* vidi Pilipъ.

Filistei *m. pl.* Philistaei 29b.

Franca *f.* od tal. Franza Francuska 137.

Frančisko *m.* od tal. Francesco — Muranъ 203. (?)

Gabrielъ *m.* Γαβριήλ Gabriel, anđeo 194.

Galilêê *f.* Γαλιλαία Galilaea 131, 189b 194, 205 galilêiski
galileiski *adj.* 75 79, 194, 205.

Garazimъ *m.* Γαριζίν Γαριζίν Garizim, brdo u sihenskoj dolini 62b.

Gatanski *adj.* od Gacka Gatska. Župa gatanska ili gatska bi-
jaše među podgorskom ličkom buškom i sešskom župom i do
mora. Črncić: najstarija povijest krčkoj itd. biskupiji str. 35 *príp.*

Goliadъ 155 Goliêdъ *m.* 191 Γολιάθ Goliath.

Gomora *f.* Γομόρρα Gomorrha (grad) 71, 247.

Grgacъ *m.* ime *príp.*

Grgurъ *m.* Gregorius (sveti) 18, 55, 102, 163, 243, 248.

Gusićъ *m.* prezime *príp.*

Hrstъ Hristъ *m.* Χριστός Christus 4b 79.

Hrvatski, *adj.* croaticus *príp.*

Ijuda *m.* Ἰούδας Judas 25, 113, 166, 169, 170, 188b, 194 Iju-
dinъ *adj.* 180.

Ijuditъ *f.* Ἰουδίθ Judith 159, 161, 180.

Ijudêê *f.* Ἰουδαία Judaea 39, 41, 103, 131 ijudeiski ijudiiski
adj. 41.

Ijudêi *m.* Ἰουδαῖος Judaeus 62b.

Ijudovъ *adj.* od Ijuda Ἰούδας Judas (sin Jakovļi) 6, 245.

Ijunъ Ijuna *m.* Ἰωνᾶς Jonas (prorok) 128.

Iliê *m.* Ἠλίας Elias (prorok) 8, 39, 106, 167 Iliinъ *adj.* 5b.

- Inocencii *m.* Innocentius VIII papa od 1484—1492.
- Ioabъ *m.* Ἰωάβ Joab 151.
- Iozue *m.* 5, 261 Iozuje 110 Ἰησοῦς Josue.
- Irudъ *m.* Ἡρώδης Herodes 101, 189b.
- Isaiê *m.* Ἠσαίας Esaias (prorok) 76, 114, 117, 161, 169, 176.
- Isavъ *m.* Ἠσαῦ Esau 52.
- Isushrstъ Isukrstъ *m.* Ἰησοῦς Χριστός Jesus Christus 56 itd.
- Isusъ *m.* Ἰησοῦς Jesus 11 itd. — sinъ Serahovъ 85.
- Ivanъ *m.* Ἰωάννης Joannes (evang) 81, 87, 91, 149 itd. (krstiteľ)
4, 95, 112, 126 — iz Parme 36, ime čeladetu 122, 137 —
knez krčki 1479 *príp.* vidi Krčki.
- Izdravilъ *m.* Ἰσραήλ Israel Izrailъ 57, 84 izdravilevъ *adj.*
70, 204 izdravilski *adj.* 110, 245.
- Izmailъ *m.* Ἰσμαήλ Ismael 76 vidi Zmail.
- Izmailitъ *m.* Ἰσραηλίτης Ismaelita (gen. 37, 25) 188.
- Ěkovъ *m.* Ἰακώβ Jacobus 11. 24, 31, 62, 99. 139, 157, 245, 259,
ime čeladetu 134 Ěkovalъ *adj.* 31, 58, 98, 194b.
- Ěrdanъ *m.* Ἰορδάνης Jordanes (potok) 41b ěrdanski *adj.* 41.
- Ěrunъ *m.* Ἀαρών Aaron (brat Mojsijin) 53, 63, 198.
- Justiniênъ *m.* Justinianus (car) 65, justiniênovъ *adj.* 65.
- Kacitićъ *m.* prezime *príp.*
- Kaifa *m.* 150, 154 vidi Kaêfa.
- Kainъ *m.* Κάιν Cain (brat Abelov) 82, 118.
- Kaêfa 188b Kaêpa *m.* Καϊάφας Caiphas 120, Kaiêrovъ
adj. 189b.
- Kalevъ *m.* Χάλεβ Caleb (filius Jephone num. 14, 6 etc.) 261.
- Kalvariê *f.* Golgotha est Calvariae locus (mat. 27, 33 marc. 15,
22 luc. 23, 33 joan. 19, 17) mjesto gdje se osuđenici glave
otsicahu (calvaria = caput carne nudum) 189b.
- Kana *f.* Κανᾶ Cana (selo galilejsko) 205.
- Kapernaumъ *m.* Καπερναούμ Capernaum Capharnaum (grad gali-
lejski) 39.
- Karatъ *m.* Χορράθ Carith (potok) 8b.
- Karlo Majno od *tal.* Carlo Magno Karol veliki, car nemački 1.
- Kaspi *m. pl.* Ova će riječ biti iz koje aleksandride 68.
- Katъ *m.* Cato 265.
- Kneža vasъ *f.* selo s crkvom s. Marije negdje u Primorju *príp.*
- Kolunićъ *m.* prezime piscu ove knige, žakan v jevanđelskom
redu: „Brozъ z Bužanъ od Kacitićъ z Dubovika, plemenem
Kolunićъ'. Je li on kako u rodu poznatoj obitelji „Kolunić de
Kolograd“ u Koluniću u Bosni u bihačkom kotaru, ne znam.
- Kore *m.* Κορε Core (num. 16, 1 itd.) 261.
- Korentiê *f.* Κορίνθος Corinthus (grad) 181.
- Korentii, *m.* Κορίνθιος Corinthius 181, 201b.
- Krčki *adj.* što pripada otoku Krku: Frankopan Ivan, knez krčki,
sin bana Mikule Frankopana (1479) *príp.*
- Kupnani *m. pl.* neko selo *príp.*

- Lazarъ *m.* Λάζαρος Lazarus 14, 19, 61, 102, 150, 154, 160, 166.
Leonardo *m.* Leonhard, ime vikaru gatanskomu, plemenem Dolaninu god. 1468 *prip.*
Luciferъ *m.* ime vragu, prije anđelu, koji se digao proti bogu a bog ga hitio u pakao sa njegovim pristašima; grčki Εωφόρος, to je svjetlonoša 191, 192, 193, 213, 214.
Luka *m.* Λουκᾶς Lucas (jevanđelista) 14, 28, 33, 143.
Magdalena Magdalina *f.* Μαγδαληνή Magdalena 103, 143, 194^b vidi Mandalena.
Mahabeiski *adj.* od Makabei, što vidi 116.
Mahometъ *m.* 259.
Makabei *m. pl.* Μακκαβαῖοι Maccabaei 51.
Mandalena *f.* 150, 166, 214, vidi Magdalena.
Mardočeï *m.* Μαρδοχάϊος Mardocheaus 132.
Mariê *f.* Μαρία Μαριᾶ Maria (bogorodica), 51, 99, 102, 194 (Magdalena), 103 (sestra Mojsejeva) 88 (sestra Martina) 102 (zdrava — nazov gosponovoj molitvi) 99 (crkva u Knežji vsi).
Marka *f.* nazov više pokrajinama, koja će ova biti, ne znam.
Marko *m.* Μάρκος Marcus (jevanđ.) 194.
Marta *f.* Μάρθα Martha 102, 160, 166.
Martanъ *m.* ime *prip.*
Maslinska gora τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν mons Oliveti 160.
Matêï Matii Matei *m.* Ματθαῖος Matthaëus (jevanđ.) 5, 11, 20, 49, 51, 109 itd.
Matêšъ *m.* Ματθαῖος, kralj ugarski Matija Korvin od 1458—90 *prip.*
Matko *m.* ime *prip.*
Mehei Mihei *m.* Μεχίας Michaeas (prorok) 15^b 34.
Meleha Melha *f.* Μελεχάη Michol (kći Saula kralja) 156.
Melhisedekъ *m.* Μελχισεδέκ Melchisedec 183.
Mikša *m.* ime *prip.*
Mikula *m.* Νικόλαος Nicolaus, ime. 122.
Milanъ *m. tal.* Milano (grad ital) 186.
Moisêï Moïsiï *m.* Μωυσῆς Moyses 45, 51, 56, 80, 124 itd
Muranъ *m.* Frančisko Muranъ, ne znam ko je bio 203.
Nabohodonosorъ *m.* 135^b vidi Navhodonosorъ.
Nabotъ *m.* Ναβουθαί Naboth 14.
Nabuhodonosorъ *m.* 124 vidi Navhodonosor.
Nainъ *m.* Ναῖν Nain (grad, luc. 7, 11) 97.
Narcizimo *m.* ime nekomeu 113.
Natanъ *m.* Ναθαν Nathan (prorok) 117.
Navheovъ *adj.* opakò za Navotъ vidi Nabotъ 14^b.
Navhodonosorъ *m.* Ναβουχοδονόσορ Nabuchodonosor 92, 135.
Nazaraninъ *m.* Ναζαρενός Nazarenus 194, 195.
Nevjitacъ *m.* Νινευίτης Ninivita, *mj.* Ninevjitacъ 128 nevjitiski *adj.* 128.
Nikodimъ *m.* Νικόδημος Nicodemus 190.

- Ноѣманъ *m.* Νεεμάν Ναυμάν Naaman 41.
 Ноѡаковѣиць *m.* prezime *príp.*
 Оhoziê *m.* Ὀχοζίας Ochozias (kralj) 167^b (za Oziê u *a*).
 Оloferанъ *m.* Ὀλοφέρνης Holofernes 160, 161. Оlofernоvъ
adj. 161.
 Онанъ *m.* Ὠνάν Onan (gen. 38, 4) 245.
 Оsiê *m.* Ὠσηέ Osee (prorok) 144.
 Оsirъ *m.* Ἰωσήφ Josephus 23, 24, 188, 190 Оsirоvъ *adj.* 25.
 Отоѡас *m.* grad u Hrvatskoj, *príp.*
 Оziê *m.* Ὀζίας Ozias 167.
 Оzue *m.* 6 vidi Jozue.
 Раpраѡани *m. pl.* село *príp.*
 Раraоvъ *m.* 83 vidi Fараоn.
 Раrižъ *m.* Paris, gl. grad Francuske 18, 36^b Раrižина skula 165.
 Раrma *f.* grad u Italiji 36.
 Раskalii *m.* Pascalius ime њekomu popu, 102.
 Равалъ *m.* Παῦλος Paulus (apost.) 65, 120, 124, 149, 163, 181,
 187^b, 201, 231, 261 biskup сеnски od 1471 do 1489.
 Реtarъ *m.* Πέτρος Petrus (apost.) 4, 44, 56, 149, 194 ime ѡeла-
 detu 134, 137, 138 Ретроvъ *adj.* 170, 179, 188^b.
 Рilатъ *m.* Πίλατος Pilatus 120, 189^b Рilатovъ *adj.* 194
 Рilipъ *m.* Φίλιππος Philippus 155.
 Рitаgorъ *m.* Πυθαγόρας (грѡ. mudr.) 109
 Росentинъ ѡаѡаda od Placentinus = iz Рiaѡence 18: edанъ роpъ
 док'tоръ Росentинъ s Парижа. U бѣлешци Сrнѡиѡ пита: Joanne de
 Torre cremata e dioecesi Placentina, umro 1498?
 Родgrаdасъ *m.* мjestо, *príp.*
 Рресurѡиць *m.* презиме *príp.*
 Рагуелovъ *adj.* od Рагуель *m.* Ραγουήλ Raguel 246.
 Раvена *f.* grad u Italiji 186.
 Реvека *f.* Ρεβέκκα Rebecca 31.
 Риѡанинъ *m.* ѡовjek из grаda Ријеке (Fiume) *príp.*
 Рикардо *m. tal.* Ricardo Richard 109, 130.
 Римланинъ *m.* Romanus, путникъ — 101.
 Сalоmi *f.* Σαλώμη Salome 194.
 Сalоmунъ 261, 262 Сalоmунъ *m.* 84^b vidi Solоmунъ.
 Саmаранинъ *m.* Σαμαρείτης Samaritanus 62, 115.
 Саmариê *f.* Σαμαρεία Samaria 21, 24.
 Саmаритана *f.* Σαμαρείτις Samaritana 62.
 Саmарииски *adj.* 62^b 167^b самарски 62, 167 *adj.* od Самариѡ.
 Самсонъ *m.* Σαμψών Samson 191.
 Сарга *f.* Σάρα Sara Авраамова 78, Тобѣина жена 207, 246.
 Саулъ *m.* Σαούλ Saulus (kralj) 155.
 Седekiê *m.* Σεδεκίας Sedecias Zedecias (kralj) 172.
 Селverii *m.* 186^b vidi Severii.
 Сенъ *m.* grad u Приморју одатле сенски *adj. príp.*

- Senahirimъ** *m.* Σενναχηρίμ. Sennacherib, kralj (a)sirski 76, 77
 Sinahirib' Sinarihib' 76b, kralj Sinahirimski 76 opako
 shvaćeno, i što se navodi: v knjigahъ čisla = numeri 38 i 44 je
 opet opako, već to dolazi u proroka Isaije 36 do 37, 37 (i 4
 reg. 18 i 19).
- Serahovъ** *adj.* od Serahъ Σειράχ Sirach: Isusъ sinъ Serahovъ 88.
- Serapta** *f.* Σάραπτα Sareptha (grad sidonski) 8, 39, 106.
- Setailiiska pučina, vałada opako za Siciliiska** 249.
- Severii** *m.* vałada Selverii Silverius 186.
- Sidonski** *adj.* od Sidon Σιδών grad fenički danas Saida, Sei-
 deh, 8b.
- Silomski** *adj.* opako za siloamski τοῦ Σιλωάμ. 91.
- Simunъ** *m.* Σίμων Simon 56, 143 vidi Šimunъ.
- Sodoma** *f.* Σόδομα Sodoma (grad) 71, 119, 247 **sodomski**
adj. 119. Odatle sidomitъ.
- Solomunъ** *m.* Σολομών Salomo (kralj) 85, 121, 138, 189 itd.
- Sracinъ** *m.* Saraceni zovu se kod kršćanskih pisaca srednega
 vijeka Arapi, kasnije svi Mohametovci, a za tim Turci 260.
- Stupićъ** *m.* hrvacko pleme, napomine je i Kukuljević act. croat.
 120, 144, 148 *prip.*
- Suharъ** *m.* Συχάρ Sichar (grad samarski) 62.
- Suriê** *f.* Συρία Syria 41 surski, *adj.* 21, 41.
- Susana** *f.* Σωσάννα Susanna 74, 101, 113.
- Šimunъ** *m.* 143, 238 vidi Simunъ.
- Štrcanъ** *m.* ime *prip.*
- Tibaldъ** *m.* ime nekomeu popu 102.
- Tobiê** *f.* Τωβίτ Tobias, naslov kniži staroga zavjeta 206, 246.
- Tobiica** *m.* Τωβίτ Tobias sin Tobijin 207, 246.
- Toma** *m.* Θωμάς Thomas (ime) učenik Isusov 35, 109, 195 Toma
 Akviens ili z Akvina 111, 112, 137.
- Trezvićaninъ** *m.* opako za Tezvićaninъ Θεσβίτης Thesbites —
 prorok Ilija (3 reg. 17, 1) 167.
- Ugrski** *adj.* hungaricus *prip.*
- Urbъ** *m.* Ὀρ Hur (ime, exod 24, 14) 56.
- Uriê** *m.* Οὐρίας Urias (ime Davidovu vojvodi) 117.
- Viršana** *f.* Βησσαβέε Bethsabee (žena Urijina), 117, 160.
- Vitaniê** *f.* Βηθανία Bethania 166, vidi Bitaniê.
- Vitragiê** *f.* Βηθφαγή Bethphage (mat. 21, 1) 160.
- Vladisavalъ** *adj.* od Vladisavъ *prip.*
- Vrbанъ** *m.* ime Urbanus *prip.*
- Zahariê** *m.* Ζαχαρίας Zacharias 68, 139.
- Zavadeovъ** *adj.* od Zavedei Ζεβεδαῖος Zebedaeus 193.
- Zmailъ** *m.* za Izmailъ, što vidi, 78b.
- Židovinъ** *m.* Ιουδαῖος Judaeus 62, 92 itd. *n. pl.* Židove 5, 103 itd.
pl. gen. Židovovъ 94 *dat. pl.* Židovomъ 25, 169 itd. — Židovski
adj. 51 itd.

Gdje ima što u knízi.

	Strana
Predgovor	V
Tuđe riječi	XVIII
I. propovjedi korizmene	XXIX
v nedilu 3. posta (konac bez početka)	1
v ponedilakъ 3. posta (bez početka)	2
vtorakъ 3. „ tadba	5
v sredu 3. „ ljubav prezredna	11
v četvrtakъ 3. „ hudoba	14
v petakъ 3. „ silû vzymanie	20
v subotu 3. „ oholo živlenie	28
v nedilu 3. „ ožura	33
v ponedilakъ 4. „ govoriti dobro zlo a zlo dobro	39
v utorakъ 4. „ ne otijući pokarati grêšnika	44
v sredu 4. „ neposluhъ	49
v četvrtakъ 4. „ nestrplenie	56
v petakъ 4. „ neverstvo	62
v subotu 4. „ preljubodeistvo	69
v nedilu 4. „ uboistvo	75
v ponedilakъ 5. „ nenavistъ	81
v utorakъ 5. „ suditi iskrnega po sum'ni	87
v sredu 5. „ neumičastvo	91
v četvrtakъ 5. „ nevzdržanie ot čistoće	97
v petakъ 5. „ lenostъ i prazdnovanie	102
v subotu 5. „ krivo priseganie	110
v nedilu 5. „ uboistvo	115
v ponedilakъ 6. „ sakrilegii	124
v utorakъ 6. „ ubiistvo otъ êzika	131
v sredu 6. „ naglostъ	138
v četvrtakъ 6. „ nemilosrdie	143
v petakъ 6. „ dati zalъ svetъ iskrnemu	150
v subotu 6. „ tašća hvala	154
v nedilu cvitnu: psostъ	160
v ponedilakъ veliki: neprièzanъ	166
v utorakъ veliki: mašćenie	172
v sredu veli: nemilosrdie	176
v četvrtakъ veliki: nepočtenie s. crikve	181
na veli petakъ	187
ženo, se sinъ tvoi!	193
na vazamъ	194
mir vam!	197
vrime estъ namъ ot sna vstati	201

	Strana
brakъ bistъ učiněnъ v Kani galileiskoi (nesvršeno)	205
Svršetakъ članka bez početka o pripravi za ispovijed	210
Vodъ knjigъ svetago Brnardina	212
II. rasprava o sedam smrtnijeh grijeha	212
Prva glava: superbiê	213
ot krivosti, ot nevere	215
ot riniganiê ili ot'meta	216
ot poniženiê boga	217
ot ponesenîê rasoha	218
ot potipaniê rasoha	219
ot tašće slave	220
ot ipokristva ili licemërstva	222
ot smamna straha	223
Druga glava: zavidošć	223
ludo smičastvo	225
Treta glava: srdь	227
Četvrta glava: prazdanъ	228
Peta glava: lakomiê i hlpostъ	231
prva rasoha lakomie: užura	232
druga „ „ tabda	234
treta „ „ razboi	235
četvrta „ „ potvora	236
peta „ „ sakrileji	237
šesta „ „ šimuniê	238
sedma „ „ zlodeistvo	239
osma „ „ krivi trgъ	240
deveta „ „ zalъ činъ	241
deseta „ „ zla igra	241
ot zapovedi d'êvle	242
Šesta glava: ljubodeistvo	243
ljubodêenie	244
Sedma glava: grlo	247
ot toverne rasoha	253
ot êzika	253
ot prazdnosti	254
Kapitulъ hvasti	255
od' podlašćevan'ê	256
Kapitulъ ot pod'ëmstva	257
„ „ laže	258
„ „ prirote	259
„ „ karbe	260
„ „ rmaniê	261
ot srca i ot êzika	262
ot klatavъ	263

Ispravci.

Strana	1	redak	1	ponedilakъ	ispravi:	nedilu
„	12	„	28	otъca	„	ot'ca
„	34	„	27	drugo	„	drago
„	39	„	17	Noemанъ	„	Noemanъ
„	44	„	13	pokarane	„	pokaran'e
„	45	„	12	trihъ	„	tihъ
„	50	„	4	da dobro, ono	„	da dobra, a ono
„	56	„	27	čudъ	„	čudъ
„	60	„	34	lužac'	„	lažac'.
„	61	„	24	Prava	„	Prva
„	66	„	14	negova. A	„	negova, a
„	67	„	4	rečc	„	reče
„	68	„	23	da	„	do
„	73	„	15	12	„	12(?)
„	74	„	28	Susan'e	„	Susan'ne
„	76	u dnu:		knestrige	„	knestrice
„	82	„	10	učini	„	učini
„	82	„	28	š'hodi	„	š'kodi
„	85	„	9	ras'sičenъ	„	ras'sičenъ
„	86	„	16	goltoniê	„	gultoniê
„	94	„	20	skon'čne	„	skon'čue
„	99	„	13	tvoemu	„	troemu
„	101	„	29	učinenъ	„	učinena
„	102	„	29	sestra	„	sestre
„	105	„	9	miru	„	misu
„	110	„	2	7	„	1
„	110	„	13	10	„	4
„	110	„	18	1	„	5
„	110	„	22	2	„	6
„	110	„	26	vrhъ	„	vrhъ ⁷
„	110	„	31	4	„	8
„	110	„	32	5	„	9
„	110	„	32	6	„	10
„	110	„	36	8	„	11
„	110	„	38	⁸ plka. ⁹ vsakoga. ¹⁰ izdravilskoga. ¹¹ vsih' ih'.		
„	115	„	13	velike	ispravi:	veliko.
„	126	„	16	будu	„	bude
„	127	„	9	nečistoči	„	nečistoći
„	127	„	36	ošečъ	„	očešъ
„	135	„	25	kada	„	vaļda; kadi

Strana	137	redak	32	reče	ispravi	reći (?)
„	150	„	12	starišimi	„	starišini
„	154	„	30 i 32	11	„	12
„	163	„	10	devetoromie	„	devetoronomie
„	165	„	11	komu	„	ko mu
„	172	„	30	Aontiohu	„	Antiohu
„	175	„	34	dlžan'è	„	dlžan' e.
„	185	„	33	stat	„	stati
„	187	„	27	vana	„	va no(?)
„	198	„	27	Abiranovihъ	„	Abironovihъ
„	206	„	37	razmisliti	„	razmisliti
„	210	„	30	11	„	12
„	212	„	17	ako	„	tako
„	219	„	28	podlaćavan'è	„	podlaščavan'è(?)
„	221	„	9 i 13	10	„	12
„	222	„	7	sesta	„	šesta
„	223	„	17	zavidošćь	„	zavidošćь
„	226	„	3	sa ²⁵	„	sa ⁵
„	232	„	2	šimuniè u tekstu	opako za	tadbu
„	232	„	11	lakomostъ	ispravi:	lakomosti
„	236	„	10	Na	„	Va
„	241	„	11	S'edmi	„	Sed'mi
„	245	„	34	ta —	„	— ta
„	245	„	39	to	„	što
„	254	„	16	o ta	„	ota
„	256	„	6	pod'laćevan'è	„	pod'lašćevan'è.

Ovim riječima: etikorom 30 7, Av'gustin 35 2, Petar 50 17, hlib 79 8, drugom 84 26, Govorim 112 22, človik 142 31, zavidošč 146 10, molim 147 4, počten 153 26, vn 155 9, dan 163 2, sam 174 25, ljuckim 175 30, židovskom 192 14, pokazal 195 14, apokalipas 112 23, medvijim 112 24, zahvaleval 215 35, basilisk 224 20, mlednost 230 23, svojim 235 25, dodaj na kraju poluglasno ъ; a nad 213 24 ispravi nad', način se ispr. način' se a za sobotu² 110 5 piši sobotu, a u dnu briši: 2 sobotu, i 154 26 za sobotu piši sobotu.

Strana	5	redak	14	kapituli. Govori	ispravi:	kapituli govori
„	11	„	11	draže. Govoru	„	draže, govoru
„	65	„	25	druzihъ. Govoru	„	druzihъ, govoru
„	73	„	5	z'miti se. A	„	z'miti se, a
„	144	„	21	čisto. Govorimъ	„	čisto, govorimъ
„	144	„	30	grihovъ. Govorimъ	„	grihovъ, govorimъ
„	144	„	32	čisto. Da	„	čisto, da
„	202	„	8	svitъ. Slišeći	„	svitъ, slišeći
„	209	„	6	matrimonii. Govori	„	matrimonii, govori. —

A gdje je drugdje opaka interpunkcija, premetni ju sâm po svojem znañu.

Ima amo tamo na stranama drugom rukom pisañe ali bez nijedne znamenitosti, pa je za to nijesam prepisao. *Apostrof* izostavio sam u riječima iz Ivančićeva zbornika.

- Knj. XIV. *Scriptores*. Vol. I. 1883. Ciena 3 for.
 - Knj. XV. *Spomenici hrvatske krajine*. Vol. I. 1884. Ciena 3 for.
 - Knj. XVI. *Spomenici hrvatske krajine*. Vol. II. 1885. Ciena 3 for.
 - Knj. XVIII. *Acta Bulgariae ecclesiastica*. 1887. Ciena 3 for.
 - Knjiga XIX. *Acta coniurationem Petri a Zrinio et Francisci de Frankopan nec non Francisci Nadasdy illustrantia*. Ciena 2 for. 80 novč.
 - Knjiga XX. *Spomenici hrvatske krajine*. Vol. III. 1889. Ciena 4 for.
5. **Monumenta historico-juridica Slavorum meridion.** (Knj. 1—4.)
- Knj. I. *Statuta et leges Curzulae*. 1877. Ciena 3 for.
 - Knj. II. *Statuta et leges civitatis Spalati*. 1878. Ciena 3 for.
 - Knj. III. *Statuta et leges civitatis Buduae, civitatis Scardonae et civitatis et insulae Lesinae* 1882—3. Ciena 4 for. 50 novč.
 - Knj. IV. *Statuta lingua croatica conscripta*. Hrvatski pisani zakoni: vinodolski, poljički, vrbanski a donekle i svega krčkoga otoka, kastavski, veprinački i trsatski. Ciena 3 for.

II. Posebna djela (knj. 1—23, sv. 37):

1. **Flora croatica**. Auctoribus Dr. Jos. Schlosser et Lud. Farkaš-Vukotić. 1869. Ciena 6 fr.
2. **Dvje službe rimskoga obreda za svetkovinu sv. Ćirila i Metodusa**. Izdao Ivan Brčić. 1870. Ciena 1 for.
3. **Historija dubrovačke drame**. Napisao prof. A. Pavić. 1871. Ciena 1 for. 25 novč.
4. **Pisani zakoni na slovenskom jugu**. Bibliogratski nacrt dra. V. Bogišića. 1872. Ciena 1 for. 25 novč.
5. **Izprave o uroti bana Petra Zrinskoga i kneza Fr. Frankopana**. Skupio dr. Fr. Rački. U Zagrebu 1873. Ciena 3 for.
6. **Zbornik sadašnjih pravnih običaja u južnih Slovena**. Osnovao skupio, uredio V. Bogišić. Knjiga I 1874. Ciena 6 for.
7. **Vetera monumenta Slavorum meridionalium historiam illustrantia**. Edidit A. Theiner (tomus I. Romae 1863.), tomus II. Zagabriae 1875. Ciena 10 for.
8. **Korijeni s riječima od njih postalijem u hrvatskom ili srpskom jeziku**. Napisao dr. Gj. Daničić. 1877. Cijena 4 for.
9. **Ljetopis jugoslav. akademije**. 1877. 1887. 1888. 1889. 1890. 1891. Sv. I, II, III, IV, V. i VI. Ciena I. i II. svezku 60 nč., III., IV., V. i VI. 1 for.
10. **Sbirka slika Strosmajerove galerije**. 1885.
11. **Akademjska galerija Strosmajerova**. II. preradjeno izdanje 1891. Ciena 80 novč.
12. **Ogled rječnika hrvatskoga ili srpskoga jezika**. Obradjuje Gj. Daničić. 1878.
13. **Fauna kornjaša trojedne kraljevine**. Od dra. J. K. Schlossera Klekovskoga. 1877—1879. Knj. I., II., III. Ciena svakoj knjizi 3 for., djelu 9 for.
14. **Figure u našem narodnom pjesničtvu s njihovom teorijom**. Napisao L. Zima. 1880. Ciena 2 for 50 novč.
15. **Rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika**. Na svijet izdaje jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti. Dio I. Obradio Đ. Daničić. Sv. 1—4. 1880—1882. Dio II. Obradili Đ. Daničić, M. Valjavac, P. Budmani. Sv. 5—8. 1884—1886. Sv. 9—12 (1—4 trećega dijela) 1887—1891. Obradjuje P. Budmani. Cijena svesku 3 for.
16. **Djela jugoslavenske akademije** (knj. 1—12):
 - Knj. I. **Izvjeshće o zagrebačkom potresu 9. studenoga 1880**. Sastavio J. Torbar. 1882. Ciena 2 for.
 - Knj. II. **Euchologium, glagolski spomenik manastira Sinaldbrda**. Izdao dr. Lavoslav Geitler. 1882. Ciena 2 for.

- 32502
- Knj. III. **Psalterium, glagolski spomenik manastira Sinai-brda.** Izdao dr. L. Geitler. 1883. Ciena 3 for. 50 nč.
 - Knj. IV. **Flora fossilis susedana. (Susedska fosilna flora. — Flore de Sused.)** Auctore dr. Georgio Pilar. 1883. Ciena 3 for.
 - Knj. V. **Lekcionarij Bernardina Splječanina.** Po prvom izdanju od god. 1495. 1885. Ciena 1 for. 50 nč.
 - Knjiga VI. **Nekoje većinom sintaktične razlike između čakavštine, kajkavštine i štokavštine.** Napisao Luka Zima. 1887. Ciena 2 for. 50 novč.
 - Knj. VIII. **Hrvatski spomenici u Kninskoj okolini uz ostale suvremene dalmatinske iz dobe narodne hrvatske dinastije.** Napisao Ivan Bulić. Ciena 2 for. 60 novč.
 - Knjiga IX. **Istorija hrvatskoga pravopisa latinskijem slovim.** Napisao dr. T. Maretić. 1889. Ciena 3 for. 50 novč.
 - Knjiga X. **Geografske koordinate ili položaji glavnijih tačaka Dalmacije, Hrvatske, Slavonije i dielomice susjednih zemalja, imenito Bosne i Hercegovine, Istre, Kranjske itd.** Sastavio dr. Gjuro Pilar. Ciena 4 for.
 - Knjiga XI. **Dvjestogodišnjica oslobodjenja Slavonije.** I. dio: Slavonija i druge hrvatske zemlje pod Turskom i rat oslobodjenja. Napisao Tade Smičiklas. Ciena 1 for. 50 novč. — II. dio: Spomenici o Slavoniji u XVII. vijeku (1640—1702). Skupio Tade Smičiklas. Ciena 3 for.
 - Knjiga XII. **Kolunićev Zbornik.** Hrvatski glagolski rukopis od godine 1486. Napisao M. Valjavec. 1892. Ciena 2 for. 50 novč.

B. Knjige, koje su izašle troškom ili podporom akademije (knj. 1—8):

1. **Historija književnosti naroda hrvatskoga i srbskoga.** Napisao V. Jagić. Knj. I. 1867. Ciena 1 for. 20 nč.
2. **Rječnik lěčničkoga nazivlja.** Sastavio dr. Ivan Dežman. 1868. Ciena 1 for. 50 novč
3. **Opis jugoslavenskih novaca** od prof. S. Ljubića. 1875. Ciena 10 i 15 fr.
4. **Bilinar. Flora excursoria.** Sastavili dr. J. C. Schlosser i Ljud. Vukotinović. 1876.
5. **Narodne pjesme o boju na Kosovu god. 1389.** Sastavio u cjelinu A. Pavić. 1877. Ciena 1 for.
6. **Jugoslavenski imenik bilja.** Sastavio dr. B. Šulek. 1879. Ciena 2 fr.
7. **Podobe hrvatskih hrastova okoline zagrebačke.** Opisao Ljud. Vukotinović. 1883.
8. **Obća teoretička i fizikalna lučba.** Napisao dr. Gustav Janeček. I. knjiga. Tvar i atomistički nazor o njezinom sastavu. U Zagrebu 1890.

C. Knjige, koje su prešle u svojinu akademije (knj. 1—11, sv. 13):

1. **Povjestni spomenici južnih Slavenah.** Izdao I. Kukuljević. Knj. I. (Acta croatica.) 1863. Ciena 3 for.
2. **Rječnik iz književnih starina srpskih.** Napisao Gj. Daničić. Knj. I—III. Ciena svakoj knj. 3 for., djelu 9 for.
3. **Nikoljsko jevangjelje.** Na svijet izdao Gj. Daničić. Ciena 1 for. 30 nč.
4. **Život sv. Save i Simeuna** od Domentijana. Na svijet izdao Gj. Daničić, Ciena 1 for. 30 novč.
5. **Životi kraljeva i arhiepiskopa srpskih** od Danila. Na svijet izdao Gj. Daničić. Ciena 1 for. 30 novč.
6. **Poslovice.** Na svijet izdao Gj. Daničić. Ciena 1 for.
7. Fr. Kurelac: **Stope Hristove.** Ciena 50 novč.
8. " " **Jačke.** Ciena 1 for.
9. " " **Runje i paholjice.** Ciena 1 for.
10. V. Utješenović: **Vila ostrožinska.** Ciena 30 novč.
11. Drobnić: **Besednjak.** Ciena 80 novč.

BX'
1756
.K75
K6
IMS

Kolunic, Brozo, fl. 1486.
Koiunicev zbornik :

PONTIFICAL INSTITUTE
OF MEDIAEVAL STUDIES
59 QUEEN'S PARK
TORONTO 5, CANADA

